

זהר ויחי

פרשת ויחי	פרשת ויחי יעקב
<p>אמרו המגיהים מתוך הלשון ניכר שאינו מספר הזוהר! והאור נכר מתוך החשך ולדעתנו כי הוא ממדרש הנעלם ובלשון הקדש היה והמתחכמים להתהלל שנו שפת אמת והפסידו כונת והבנת המאמר כי לא ידעו ולא הבינו לעשות הלשון על מתכנתו והנה יהיה בעיני כל מעיין כדברי הספר החתום וכבר היינו משמיטין אותו כי בהעתקה שבא מצפת תוב"ב לא מצאנו אותו אלא מפני הרואים שלא יתפארו עלינו לאמר כי מלאכתנו חסרה הדפסנו אותו כאשר הוא ואין כח בידינו לתקן את אשר עותו!</p>	
<p>ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו' (בראשית מז כח) אמר רבי יוסי לבא חמא בנבואה במצרים דיהון בנוהי בכמה גלוון עד הכא ועד עדנא דקין משיחא ולא מטא לנבואה דויחי אלא במצרים והיא נבואתא מעלייתא מדאתנביאו [לא אתנביאו] דכוותה ולא מטא להו שום איניש מן בני נבואה אלא הוא ומשה במשה כתיב (שמות לג ב) כי לא יראני האדם וחי ביעקב כתיב ויחי יעקב ויחי נבואתה דנחתא מאספקלריא (מאירתא) [דנהרא] בעי למימר חפץ ההוא הוה בעינוהי נבואן דגלותא דערען לבנוהי בארעא דכנען ובכל ארעא דאתותב בה מארעא דמצרים הוה תביר לביה דכתיב (בראשית מב א) כי יש שבר במצרים ועל דא מטא ויחי יעקב במצרים ולא הוה חדי (היא) ² כי בארעא</p>	<p>² ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה" וגו'. אמר רבי יוסי, הלב [של יעקב] רואה בנבואה במצרים, שיהיו בניו בכמה גלויות, עד כאן, ועד עידן של קץ המשיח. ולא הגיעה לנבואה של ויחי אלא במצרים, והיא הנבואה המעולה, משהתנבאו (לא התנבאו) כמותה ולא הגיעה לשום איש מבני הנביאים, אלא הוא ומשה. במשה כתוב "כי לא יראני האדם וחי". ביעקב כתוב "ויחי יעקב". "ויחי", נבואה שירדה מהאספקלריה (מאירה) המאירה. [יעקב] רצה לומר, חפץ ההוא היה בעיניו נבואת הגלות שתקרה לבניו בארץ כנען ובכל ארץ אשר גרו בה, מארץ מצרים היה לבו שבור, שכתוב "כי יש שבר במצרים". ועל כן הגיע ויחי יעקב במצרים, ולא היה שמח, כי בארץ</p>
ריב/א	
<p>היא ספיקן דעמינן ספרין דכורסי יקרא ולא מטא להון שום איניש לא מן עלאה ולא מן תתאה אלא ח"י ורזא דא (שמות לג ב) כי לא יראני האדם וחי כמה הוא רזא עלאה בדא קרא ואנן חברייא תמיהין עלייהו על ויחי דדכיר עמיה יעקב</p>	<p>היא קשרם של העמים, ספירים של כסא הכבוד, ולא הגיע להם שום איש, לא מהעליונים ולא מן התחתונים, אלא ח"י. וזה סוד "כי לא יראני האדם וחי". כמה הוא סוד עליון בפסוק הזה, ואנו החברים תמהים עליהם, על ויחי שנזכר עמו יעקב,</p>

¹ אמרו המגיהים וכו', אמ"ז, הרמ"ק ז"ל כתב שכל אלו הם סתרי תורה אבל שרבו בהם הטעויות, וגם האר"י זלה"ה שעליו בודאי ראוי לסמוך קיים את כל זה והראיה שיש לו הגהותיו עליו (רמ"ז). הלא תראה שהוא מלוקט פסקי פסקי מהמאמרים שהודפסו במקומם בשלימות וכאן הובא קצתם לבד. הרש"ב. והרמ"ק והאר"י קיימו דפין אלו והם סתרי תורה ויש טעויות הרמז בכ"י (נ"א). אמנם יש לשים לב שהאור יקר לא מביאו ולא מפרשו.

² עליהם ועמד יהודה ושרפן וכו' ואמר ליתא להא אלא אלין ואלין קא אתו ואפשר שרמז יוסף ששלח עגלות פרעה לנחם אותם ולדבר על לבם שיראו הכבוד הגדול שנעשה להם בהכנסם בגלות ומכ"ש שלעתיד והביאו את כל אחיכם מכל הגוים וגו' ולז"א אשר שלח יוסף אשר שלח פרעה (ש"נ).

זהר ויהי

<p>הוה ליה למימר קמי ישראל ישראל מנין דכתיב (ירמיה ב ג) קדש ישראל ליהוה ראשית וגו' (שמות ד כב) בני בכורי ישראל רבי אלעזר בריה דרבי שמעון אמר וכי לא אמר קרא (בראשית כה לג) וימכור את בכורתו ליעקב אמר רבי שמעון אבוה בעדנא דהווי ישראל קשיטין וזכאין ועבדין זכו ולא הווי רתיתין ישראל אלא יעקב להודיה בדיל טבאן דעבדין הוה למעבד להו טבאן סגיאין דא בדא מדחבו ואתגליאו על חוביהון ועל עובדיהון בישין לא הווי סבלין יתיה דלא יהויין בעלמא בקושטא על חוביהון ועל דא אתי מכילתא דרחמי ודינא לחוד ישראל ויהיבת יתהון בארעא גלותהון יאות בעי ברי אבל איניש מסתכלן ינדע יתיה יעקב דמתלף עם ויחי קדש ועל דנא רוא אמרין יעקב בחר יתיה ספירא בכורסי יקרא</p>	<p>היה לו לומר לפניו ישראל. ישראל מנין, שכתוב "קודש ישראל לה' ראשית" וגו'. "בני בכורי ישראל". רבי אלעזר בנו של רבי שמעון אמר, וכי לא אמר הכתוב "וימכור את בכורתו ליעקב". אמר רבי שמעון אביו, בזמן שהיו ישראל אמיתיים וצדיקים ועושים צדקה, ולא היו פוחדים ישראל אלא רק יעקב לבדו, משום הטובות שעש ראוי לעשות להם טובות רבות זה בזה. משחטאו והוגלו על חטאיהם ועל מעשיהם הרעים, לא היו סובלים אותו, שלא ישארו בעולם באמת על חטאיהם, ועל זה באה מדת הרחמים והדין לחוד, ישראל, ונתנה אותם בארץ גלותם. יפה שאלת בני, אבל איש המתבונן ויודע אותו, יעקב המתחבר עם ויחי, הוא קדש, ועל סוד זה אומרים, יעקב בחר אותו להיות ספיר בכסא הכבוד.</p>
<p>רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה נז טו) ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים לב נדכאים דא יעקב כמה דאת אמר תחות מן דרגא נחיתת עלוהי נביאין ברכאן במצרים תנא אמר רבי אבא לבא חמא דיעקב דהוה במצרים לית נבואתיה מעלייתא ארעא סגיא³ תא חזי לא זכי לברך לחד מבנוהי ולא הוה בידיה רוחא לברך אלא [במצרים] (במצראי) כד בריך יתהון כל חד וחד ברזא ורזא (בראשית מב א) וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו תא חזי דלא אתייהבת נבואתא אלא לתבירי לבא כמה דאת אמר (בראשית מב ב) רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות</p>	<p>רבי שמעון פתח ואמר, "ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". "לב נדכאים", זה יעקב, כמו שנאמר, מתחת המדרגה ירדה עליו נבואות וברכות במצרים. שנינו, אמר רבי אבא, הלב רואה, שיעקב היה במצרים אין נבואתו מעולה. (שהארץ שנואה). ארץ גדולה. בא וראה, לא זכה לברך את אחד מבניו, ולא היתה בידו רוח לברך אלא במצרים. כשברך אותם כל אחד ואחד בסוד, וסוד "וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו". בא וראה שלא נתנה הנבואה אלא לשבורי הלב, כמו שנאמר "רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות".</p>
<p>אמר רבי יוסי תחות כרסי יקרא קדישא יעקב ספיר דאיהי מכילתא דדינא לסטריה אתא אמר (שם לב כח) לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל את משכח דיעקב הוא לסטריה מכילתא דדינא (שם לא) ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל וגו' ורזא דמלה (ירמיה ו ד) אוי לנו כי פנה היום כי ינמו צללי ערב</p>	<p>אמר רבי יוסי, תחת כסא הכבוד הקדוש, יעקב ספיר, שבא לצדו מדת הדין. ואמר, "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל". אתה מוצא שיעקב ראה לצדו מדת הדין. "ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל" וגו', וסוד הדבר, "אוי לנו כי פנה היום כי ינמו צללי ערב".</p>
<p>רבי שמעון אמר כד אתגליאו מן ירושלים ואעדיו תדירא¹ וסאיב מסנאה ית היכלא בעדנא ההיא לא סובלת מלכותא לישראל על</p>	<p>רבי שמעון אמר, כשגלו מירושלים והוסר התמיד, והשונא טימא את ההיכל, בזמן ההוא לא סבלה המלכות את ישראל משום חטאיהם. אלא מאחר שישראל</p>

¹ פירוש והוסר קרבן התמיד (נ"א).

זהר ויהי

<p>חוביהון אלא ישראל בגין דהיא מתרי גיסא רחמי ודינא ומלה דלא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כד אתפריש בסביריה! ישראל יעקב עלאה דא מן דא [ובגינהון] [ובגין] הוה חוטרא דמשה גליפא מתרין סטרוי משמיה קדישא חד רחמי דינא וחד דינא בדינא ורוא (במדבר כג כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל מדאנן בגלותא דחיקן בין שנאי ואסתליקת מטרוניתא מן מלכא ואתרחיקת מניה הוא ישרי שכינתא בינא ויפרקינא ורוא (ישעיה מד ו) כה אמר יהוה מלך ישראל וגואלו יהוה צבאות ויהי חי (שם סו א) כה אמר יהוה השמים כסאי והארץ הדום רגלי</p>	<p>משני צדדים רחמים ודין. והדבר [הפסוק] של "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל", כאשר מתבאר בסברא. ישראל יעקב זה עליון מזה, ובגללם היה מטה משה חקוק משני צדדיו משמו הקדוש, אחד רחמים בדין, ואחד דין בדין. וסוד "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", [מאחר] שאנו בגלות דחוקים בין שונאים, והסתלקה המלכה מן המלך והתרחקה ממנו, (אז) ישרה שכינתו בינינו ויגאלנו. והסוד של "כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות". ויחי חי, "כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי".</p>
<p>בגין עלאה שת"י רגלי חי לי רבתא י' לח' זעירתא חי' לת"י וי' לו' ו' לד' הה"ד דנפיק⁴ מעלאה תחות כרסיה יקרא יקרא מאבן טבא בארץ מצרים היינו דכתיב (שם יט כב) ונגף יהוה את מצרים וגו' י"ב פרישא (שם כו יט) כי טל אורות טלך א' בגין פרישא ובגין דא מתחלף כחדא ב' פרישא גלותא א' פרישא קדמייתא תא חזי מאי דכתיב (שם כ ה) בית יעקב לכו ונלכה באור יהוה בגלותא אתוון דאתגזר עליהון על חוביהון בקושטא בדינא הוון באורייתא תקנתא ותפקון מן חמרא טינא דהיא גלותא ותהכו לנהרא דיהוה א' ר"ל בארץ אתעפי אתא בתינא דסיפרא דאורייתא ואנא אתפלג בארץ בארץ את משכה בתינא דספרא דאורייתא ר"ץ מתלפין כחדא גלותא מאי גלותא דמצראי ארבע</p>	<p>בבגין העליון שתי רגלים חי, לי גדולה י' לח' קטנה, ח' לת"י, וי' לו', ו' לד', זה מה שיוצא מהעליון, תחת כסא הכבוד מאבן טובה בארץ מצרים, היינו מה שכתוב "ונגף ה' את מצרים" וגו', חלוקה ב'. "כי טל אורות טלך", א' משום חלוקה. ולכן מתחברות כאחד. חלוקה ב' הגלות, חלוקה א' הראשון בתחילה. בא וראה מה שכתוב, "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'", בגלות, האותיות שנגזר עליהן על חטאיהם, באמת בדין היו. בתורה יש תקנה, ותצאו מחומר הטיט, שהיא גלות, ותלכו לאור ה'. א', ר"ל בארץ, נראית באה בגזרת ספר התורה, והם מתחלקים בארץ, בארץ אתה מוצא בגזרת ספר התורה, ר"ץ מתחברים כאחד גלות. מהי גלות מצרים, ארבע</p>
<p>ריב/ב</p>	
<p>מאה שנין הוה אמר לאברהם דיהא גלותא לבנוהי במצראי וכי [הוית יתהון מניתא] (הוה מניתא יתהון) מאתן ותשעין שנין [הוון]</p>	<p>מאות שנה היה אומר לאברהם שתהיה גלות לבניו במצרים, וכשהיית מונה אותם, מאתים ותשעים שנים היו.</p>
<p>תא חזי וימת יוסף בן מאה ועשר שנים (בראשית נ כו) רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה ז יד) הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל עדוי ולידה דאתמלי לגלויאן ועקתן סגיאין ועדן בישין ואף על גב דיהו באלין מטרוניתא אודעזעת ואתרחקת מן בעלה תהא עמנא בגלותא בן מאה ועשר הוה גלופא דאתוסף יתרעי למימר והוה עבר מן גלותא מאה ועשר שנין ומאתן ותשעין הוון ארבע מאה שנין ולא</p>	<p>בא וראה, "וימת יוסף בן מאה ועשר שנים". רבי שמעון פתח ואמר, "הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל". הריון ולידה, שנתמלאו לגלויות ולצרות רבות וזמנים רעים. ואף על גב שיהיה עמנו, המלכה מזדעזעת ומתרחקת מבעלה, נמצאת עמנו בגלות, בן מאה ועשר היתה החקיקה שנתוספה. ירצה לומר שכבר עבר מן הגלות מאה ועשר שנים ומאתים ותשעים, ויהיו ארבע מאות שנה. ולא נמנית גלותו של יעקב אלא</p>

¹ פירוש סברא ועיון. הרש"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>אתמני גלותא דיעקב אלא מדמית יוסף ויהיו ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה (בראשית מז כח) הכא רוא בגלותא במניינא תקונתא יהון בנייא דאתגליין במכילתא דדינא תלתא גלוון קדמאה דמצראי דאתמתל בשבע שנין</p> <p>רבי חייא פתח ואמר (שיר ב ז) השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות וגו' רבי שמעון אמר מהכא (ירמיה לא ב) מרחוק יהוה נראה לי ואהבת עולם אהבתיך וגו' הכא רוא בגלותא תקנתא יהון בנוהי דישראל משתרי גלייא ויתרעי למימר יהון בניא קדישא דאתגלוון על חוביהון בדינא שנין סגיאין יהא (ויקרא כו כא) שבע כחטאתיכם (בראשית ד כג) כי שבעתים יוקם קין בגלותא קדמאה דמצראי דהיא זעירא תניינא גלותא דשופטים דאתמתל לארבעים שנין בשבע דאינהו סגיאין מניה תליתא גלותא דאנן ביה אריכא דאתמתל למאה שנין לארבעין והיינו דא ע"ג עלאה דאמר (דניאל יב יא) ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם וגו'</p>	<p>משמת יוסף. "ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה". כאן סוד בגלות במנין, תקוני [הגלות] שיהיו בבנים שגלו במדת הדין בשלש גליות. ראשונה של מצרים, שנמשל בשבע שנים. רבי חייא פתח ואמר, "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות" וגו'. רבי שמעון אמר, מכאן "מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך" וגו'. כאן סוד הגלות, התיקון שיהיו בני ישראל משתחררים מן הגליות, ויתרצה לומר שיהיו הבנים הקדושים, שהוגלו על חטאייהם בדין, שנים רבות יהיה, "שבע כחטאתיכם", "כי שבעתים יוקם קין", בגלות הראשונה של מצרים שהיא קטנה. שנית, גלות השופטים שנמשלה לארבעים שנים, בשבע שהם רבים מהם. שלישית, הגלות שאנו בה, ארוכה, שנמשלה למאה שנים, לארבעים. והיינו זה על גבי העליון שאמר "ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שום" וגו'.</p>
<p>ויקרבו ימי ישראל למות (בראשית מז כט) רבי חזקיה אמר חמא דא [עקתא] [עקרא] דגלותא דהוה ערען לבנוהי קריבא אנפשיה ודחיקת לממת לא אשתאר חי כד הוה נחית מדרגין בדיל חוביהון דישראל לא נחית עמהון בגלותא זכאה חולקהון דאי לא נחית עמהון בגלותא אשתארן ביני עממיא ואת אמרת (ישעיה נב) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה ואין עונה דא ישראל באתי ואין איש דא שכינה הקצור קצרה ידי מפרדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות דלא ישלוט רברבנא אחרא בהון נחתו לגלותא שכינתא עמהון והוא רחוק ממטרוניתא</p>	<p>"ויקרבו ימי ישראל למות". רבי חזקיה אמר, ראה צרה זו של הגלות שהיתה קורה לבניו קרבה על נפשו ודחקה למות, לא נשאר חי. כשהיה יורד ממדרגתו משום חטאי ישראל, לא ירד עמם בגלות. אשרי חלקם, שאם לא ירד עמם בגלות, ישארו בין העמים, ואתה אמרת "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה". "ואין עונה", זה ישראל. "באתי ואין איש", זו שכינה. "הקצור קצרה ידי מפרדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר". הקדוש ברוך הוא נתן חלק לישראל שלא ישלוט שרים אחרים עליהם. כשירדו לגלות, שכינה עמהם, והוא רחוק מן המלכה.</p>
<p>ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך (בראשית מז כט) חקר ית בנוהי כלהון ואמר להון עקתן סגיאין ובישין רברבין חמית למיעל לדריכון אשכחן רחמי עלאי ואי אתון בעאן למיפק מכל עקתא קיימו לי והבו ביננא עלמא ותעבדון קשוט ודינא ותהוי לאבהתכון ופקידי בכל דר ודר דייתי בתריכון ואי אתון בעאן למעבד הכי תפקון מכל עקתא דייתי עליכון רבי שמעון אמר (עמוס ה טו) והציגו בשער משפט אולי יחנן יהוה אלהי צבאות שארית יוסף ואי</p>	<p>"ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך". חקר את בניו כולם ואמר להם, צרות רבות ורעות גדולות אני רואה לבא על דורותיכם, למצא רחמים עליונים. ואם אתם רוצים לצאת מכל צרה, השבעו לי ותנו בינינו [רבון של] עולם, ותעשו אמת ודין, ותהיו לאבותיכם, וצו בכל דור ודור שילכו אחריהם. ואם אתם רוצים לעשות כך, תצאו מכל צרה שתבא עליכם. רבי שמעון אמר, "והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' אלהי צבאות שארית יוסף". ואם תעשו כך, לא תקברו אחד מן</p>

זהר ויהי

<p>תעבדון הכי לא תקברון חד מן ברי אלא אתי תתובון לארעכון בשלמא הדא הוא דכתיב (בראשית כד ב) שים נא ידך תחת ירכי מהו ידך פתח ואמר (תהלים מה ד) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך סייפא דקאי בה חסד ואמת תרין ספירן ספירן ולא שבקין דא לדא ועל דא אמר (שם פט טו) חסד ואמת יקדמו פניך (איכה ד טז) פני יהויה חלקם דאתקריאו בנוהי ישראל כלהון ואי הוון סבאן בנוהי ועבידו מה דקיימו לא מית חד מבנייהו במצראי דכל טב וטב דגזיר שמא על אינשא לא הוי אלא על דיהון טבין ואי לא לא כמה דאמר דוד (מלכים א' ב ד) למען יקים יהויה את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת ואי לא לא</p>	<p>בני, אלא אותי תשובו לארצכם בשלום. זהו שכתוב "שים נא ידך תחת ירכי". מהו "ידך", פתח ואמר, "חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך", חרב שיש בה חסד ואמת, שתי ספירות, ולא עוזבים זה את זה. ולכן אמר "חסד ואמת יקדמו פניך", "פני ה' חלקם". שנקראו בני ישראל כולם, ואם יהיו בניו טובים ועושים מה שנשבעו, לא מת אחד מבניהם במצרים, שכל טוב וטוב שגזר שם על אנשים, אינו אלא על שיהיו טובים, ואם לא, לא. כמו שאמר דוד "למען יקים ה' את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת", ואם לא, לא.</p>
<p>תא חזי כמה הוא עדיף רוחא דאבא מרוחא דברא דרוחא דאבא הוא רוחא דברא רוחא מרוחא סלקא ואי סייעת אורא אחרא ברוחא לא נפיק שלים</p>	<p>בא וראה כמה הוא יפה רוח האב מרוח הבן, שרוח האב הוא רוח הבן, רוח מרוח עולה, ואם יש עזרה מאויר אחרת ברוח לא יוצא שלם,</p>
<p>ריג/א</p>	
<p>דהא חסיר הוא [בהאי] (והאי) אורא והיינו (ירמיה ב כד) פרא למוד מדבר באות נפשה שאפה רוח תנא רב המנונא סבא אזל לקפוטקיא עאל לקמייהו רב ייסא סבא אמר לון במאי עסקיתו ווי ליה ווי לנפשיה אי אשתלף רוחא דמסאבא דאשתכח עמיה ואורית ליה לבריה והאי איהו דקב"ה לית ליה חולקא שביק ליה חולקא שביק ליה לשיצאה ליה לעלמא דאתי אמר ליה מנא לך הא אמר ליה הכא אוליפנא דהאי ירותא בישתא אחסוון² כלהו בנוי אי לא יתובון דהא לית מלה קיימא קמי תשובה³ ואנא הכי אוליפנא דהא אסוותא דא יהבו לי זמנא חדא דהוינא רשים באנפוי ויומא חד הוינא אזיל בארחה וערענא בחד זכאה ועל ידוי אתעבר מנאי ההוא רשימא א"ל מה שמך א"ל אלעזר וקרינא (ע) ליה אלעזר אחרא א"ל בריך רחמנא דחמינא לך זכאה חולקך בעלמא דין ובעלמא דאתי</p>	<p>שהרי הוא [נהיה] חסר באויר הזה, והיינו "פרא למוד מדבר באות נפשה שאפה רוח". למדנו, רב המנונא הזקן הלך לקפוטקיא. נכנס לפניהם רב ייסא הזקן. אמר לו, במה עסקתם. אוי לו אוי לנפשו אם נשלפה רוח טומאה שנמצאת עמו והוריש אותה לבנו. וזהו שהקדוש ברוך הוא אין לו חלק, משאיר לו חלק ומשאיר אותו להשמידו מן העולם הבא. אמר לו, מנין לך זה. אמר לו, כך למדת, שהירושה הרעה הזו יורשים כל בניו אם לא ישובו, שהרי אין דבר העומד בפני התשובה. ואני כך למדת, שהרי רפואה זו נתנו לי פעם אחת שהייתי רשום בפני, ויום אחד הייתי הולך בדרך ופגשתי צדיק אחד, ועל ידו עבר ממני אותו הרושם. אמר לו, מה שמך. אמר לו, אלעזר, וקראתי לו אלעזר אחר. אמר לו, ברוך הרחמן שראיתי אותך, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא.</p>
<p>ויאמר השבעה לי וגו' (בראשית מז לא) רבי חזקיה פתח ואמר, "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו". נשבע הקדוש ברוך הוא שיוציא את ישראל</p>	<p>"ויאמר השבעה לי" וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו". נשבע הקדוש ברוך הוא שיוציא את ישראל</p>

¹ ויקרא עה ע"ב, ע"ש כי שם בא כל הענין בשלמותו (הערת הזוהר).

² אחרי מות עו ע"א (הערת הזוהר).

³ מעשה זה הוא באורך פרשה אחרי דף ע"ו ומשם ניכר שט"ס וחסרון יש כאן. מא"ן (נ"א).

זהר ויהי

<p>גלותא דלהון ודא קיים להון קיים דלא ישבוק לון בארע שנאיהון (בראשית לב כז) ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני מאן ברכתני יהב לון גלותא וקיים לון דיפקון מניה תנא זמין קב"ה לבריהון דישראל דיהון כל חד וחד תחות כרסיה ויהון מעליין מכל עלאי בגין דא תשכח וא"ו אריכא קיים קב"ה לשלמותא דו' דר"א ובגין שתא וישתחו ישראל על ראש המטה (שם מז לא) סגיד ישראל דליתי משיחא בסוף מניינא דא ותשרי שכינתא עמהון</p>	<p>מהגלות שלהם, וזה נשבע להם שבועה שלא יעזוב אותם בארץ שונאיהם. "ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני". מה זה "ברכתני". נתן להם גלות, ונשבע להם שיצאו ממנה. שנינו, עתיד הקדוש ברוך הוא [לעשות] לבני ישראל שיהיו כל אחד ואחד תחת כסאו, ויהיו מעולים מכל העליונים. בשביל זה תמצא וא"ו ארוכה. נשבע הקדוש ברוך הוא לשלמות של ששה דורות, ובשביל שש [אלו] "וישתחו ישראל על ראש המטה", השתחוה ישראל שיבא המשיח בסוף המנין הזה, ותשרה שכינה עמם.</p>
<p>ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה וגו' (שם מח א) מתניתין אמר רבי חזקיה לא אתא קרא לאשמועינן דעבד אלא אתא קרא לאתא מה דיהויו בסוף גלותא כל אלין לסוף מניינא דאתמני (סבי) [רוצה] למימר דייתי משיחא ויימא ליה (ל)אבוך דבשמיא בהיל וסבר אפך ספין לקצא דמשיחא יהא רעוא מן אלהא דשמיא דיסב בריה דאסניאו בגלותא ומדאנתשיאו בהו דנשי יתהון קב"ה בחוביהון בקושטא כד אתא רבי אבא אמר לאו לדרשא קא אתינא חשוב רזא דמלתא (שם ל כד) יוסף יהו"ה לי בן אחר כדפרישנא לעיל האי שמיה קדישא ביוסף יהו"ה יאמר [הא] [דא] אבוך מארי עלמא דאתי למעבד טבא לבריה דיפקון מן גלותא דלהון ואי את לארעי בקושטך רבועא יהו"ה אחד יעבד יתך וידעי דתיתוב מטרוניתא לאתרא דאבהתנא אינון רתיכין דלעילא (שם יז כב) ויעל אלהים מעל אברהם אבהן שוקי עלמא (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם תנא דייתי משיחא</p>	<p>"ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה" וגו'. משנה, אמר רבי חזקיה, לא בא הכתוב להשמיענו מה שעשה, אלא בא הכתוב להביא מה שיהיה בסוף הגלות שכל אלה [יהיו] לסוף המנין שנמנה. רוצה לומר שיבא המשיח, ויאמר לו, אביך שבשמים ממחר לקבל פניך הצופות לקץ המשיח. יהי רצון מאלהי השמים שישא בניו שהרבו בגלות ומששכחו אותם, ששכח אותם הקדוש ברוך הוא את חטאיהם באמת. כשבא רבי אבא, אמר, לא לדרשה באתי, חשב סוד הדבר "יוסף ה' לי בן אחר", כפי שפרשנו לעיל. שמו הקדוש זה ביוסף יהו"ה יאמר, הרי אביך בעל של עולם שבא לעשות טוב לבניו שיצאו מהגלות שלהם, ואם אינך רוצה באמיתך, הרבוע יהו"ה אחד יעשה אותך, ויודעים שתשוב המלכה למקומה. שאבותינו הם מרכבות שלמעלה. "ויעל אלהים מעל אברהם", האבות שוקי העולם, "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם". שנינו שיבא המשיח.</p>
<p>רבי יוסי פתח ואמר (זכריה יד ז) והיה יום אחד הוא יודע ליהו"ה לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור (סבי) [רוצה] למימר תרין מערעין בישין דאתן לבנוהי למהוי בגלותא בארע שנאיהון ולא יסתכי בהון כמה שנין סגיאין על חוביהון בקושטא הכא יזנח יתהון בארע שנאיהון ויסב בנייהו דארע להון בישין אלין וידבר להון דארע טב לפירושא דקרא והיה תרי רברבן סגיאין מעלייאן הוו מטרקן תחות כרסי יקרא דאפטרופא דישראל מכילתא חמישאה בדיל</p>	<p>רבי יוסי פתח ואמר, "והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור". רוצה לומר, שני מקרים רעים שיבואו לבניו להיות בגלות בארץ שונאיהם, ולא יתבונן בהם כמה שנים רבות על חטאיהם באמת. כאן יזנח אותם בארץ שונאיהם, וישא בניו שארעו להם הרעות הללו, וינהיגם לארץ טובה כפירוש הכתוב. והיה שני שרים גדולים מעולים היו דופקים תחת כסא הכבוד, שאפטרופוס של ישראל מדה חמישית,</p>

¹ רוצה לומר (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>דיהון בגלותא כל עדנא הדין וארע דנשי יתהון בארע שנאיהון והוא תרין מכילתן בתרין ספין נפק חדא ומליל לקבל רבון עלמא ויהיב ליה רשו דימלל כל מאן דבעי וחזי בישראל מן גיסא חדא למגזר בהון בישראל דיפקון מן גלותא בדיל אבהתהון ומן גיסא אחרינא רעא למגזר עליהון בדיל חוביהון דאמרו עליהו בישא סניאה הנך ד' מכילתן ולא הוה בהון מכילתא חמישאה אפטרופא דישראל ומלילו כל דרעו</p>	<p>משום היותם בגלות כל הזמן הזה, וקרה שישכח אותם בארץ שונאיהם. והוא שתי מדות בשתי מדות. יצאה אחת ודברה בפני רבונו של עולם, ונתן לה רשות לדבר כל מה שתרצה, וראתה בישראל מצד אחד לגזור על ישראל שיצאו מהגלות בזכות אבותיהם, ומצד אחר רצתה לגזור עליהם בשביל חטאיהם כשאמרו עליהם רעה גדולה, הרי ארבע מדות, ולא היתה בהם מדה חמישית אפטרופוס של ישראל, ודברו כל מה שרצו.</p>
<p>ריג/ב</p>	
<p>עד דמטא לוותהון מכילתא חמישאה והוה בכורסי יקרא מן שמא קדישא ואמר על בנוהי דישראל טב ולא הוו רתיין תרין מכילתן קמיתא למללא קמיה בדיל מכילתא חמישאה דאתמתל לליליא ונפק לנהורא דלהון ועל דא פתח (זכריה יד ז) והיה יום אחד הוא יודע ליהויה לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור</p>	<p>עד שהגיעה להם המדה החמישית, והיה בכסא הכבוד מן השם הקדוש, ואמרה על בני ישראל טוב, ולא היו פוחדות שתי מדות הראשונות לדבר לפניו, בזכות המדה החמישית שנמשלה ללילה, ויצאה להאיר להם. ולכן פתח, "והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור".</p>
<p>תנינא (בראשית א ה) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה והתם אמר (שם ב) וחשך על פני תהום וקשיא דידיה אדידיה אתא רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי ואמר ליה אבא מארי מאי דא אמר ליה מבראשית עד ו' דורות ברא יהויה אחר צבי למימר ו' דשמיה יהב ביה רוח חכמה עד הכא לא הוה מנדע מהו חשך קם רבי אלעזר ונשק ידוי דאבוי קם רבי אבא ושאל מאי חשך אסתהרו חבריא ולא מטו מאי דשאלו עבדו עובדא ומטא קלא מן קדם רבון עלמא בהאי קרא (איוב י כב) ארץ עיפתה וגו' צלמות ולא סדרים ותופע כמו אופל גיהנם מקמי דאתברי עלמא הוה גניז לרשיעיא ווי להון לחייביא דיהון כד יעביד להאי ית אלון (ישעיה ס ב) כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח יהויה וכבודו עליך יראה זכאה חולקהון דישראל דקב"ה לא ברא להון דא (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו אשרי העם שיהויה אלהיו</p>	<p>שנינו, "ויקרא אלהים לאור יום ולחושך קרא לילה". ושם אמר "וחושך על פני תהום". וקשה שלו על שלו. בא רבי אלעזר לרבי שמעון אביו ואמר לו, אבי מורי, מה זה אמר לו, מבראשית עד ו' דורות ברא יהויה אחר, רוצה לומר, ו' של שמו נתן בו רוח חכמה. עד כאן לא היה נודע מהו חושך. קם רבי אלעזר ונשק ידו של אביו. קם רבי אבא ושאל, מה זה חושך. סבבו החברים ולא הגיעו למה ששאל. עשו מעשה, והגיע קול מלפני הרבונו של עולם בפסוק זה, "ארץ עפתה וגו' צלמות ולא סדרים ותופע כמו אופל". גיהנם מלפני שנברא העולם היה גנוז לרשעים, אוי לרשעים שיהיו כשיעשה לזה את אלה, "כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה". אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא לא ברא להם זה. "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו".</p>
<p>ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך (בראשית מח ב) רבי יוסי אמר מלאכא הוא דהוה עתיד למימר טב על בני ישראל כד יתיבון לקב"ה בכל עקתהון כד ייתי קצא דמשיחא בכל עקתא דתיתי עליהון יימרון למכילתא בריך [אתי] לותך ויתפרקון טבאי זכאה חולקהון דישראל דאתקריאו בנוי דקב"ה דאינון כמלאכייא (איוב לח ז) ויריעו כל בני אלהים יהויה מאי תא חזי</p>	<p>"ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך". רבי יוסי אמר, מלאך הוא שהיה עתיד לומר טוב על בני ישראל כשישובו לקדוש ברוך הוא בכל צרתם, כשיבא קץ המשיח. בכל צרה שתבא עליהם, יאמרו למדה, בניך באים אליך, ויגאלו הטובים. אשרי חלקם של ישראל שנקראו בני הקדוש ברוך הוא, שהם כמו מלאכים. "ויריעו כל בני אלהים". הויה מה. בא</p>

זהר ויהי

<p>מנין שקרא קב"ה ליעקב א"ל את בעלאה ואנא אהא בתתאה מאי קא מיירי (בראשית יז כב) ויעל אלהי"ם מעל אברהם אבהתן אינון רתיכאן דקב"ה תנא (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם הא תריין ספירין בתריין רתיכין רברבין עלאיין תליתאה יצחק מאי (בראשית לא נג) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק ובגין פחד יצחק דהוה ספירה וקב"ה דהוה כרסי יקרא רתיכא עלאה וספירה דיצחק היא מעלאה מפרשא יתיר מכל סגניא אבהתך הדא הוא דכתיב וישבע יעקב בפחד אביו יצחק</p>	<p>וראה, מנין שקרא הקדוש ברוך הוא ליעקב אל, אתה בעליונים, ואני אהיה בתחתונים. במה מדובר [מנין לנו]. "ויעל אלהים מעל אברהם". האבות הם מרכבת הקדוש ברוך הוא. שנינו, "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם", הרי שתי ספירות בשתי מרכבות גדולות עליונות. שלישי יצחק. מה זה "וישבע יעקב בפחד אביו יצחק". ומשום פחד יצחק שהיה ספירה, והקדוש ברוך הוא שהוא כסא כבוד, מרכבה עליונה, וספירה של יצחק היא מעליונים, מפורשת יותר מכל הספירות של האבות. זהו שכתוב "וישבע יעקב בפחד אביו יצחק".</p>
<p>רבי אבא פתח ואמר (שם) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק מהאי קרא את יכול למנדע דא</p>	<p>רבי אבא פתח ואמר, "אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק". מפסוק זה אתה יכול לדעת זה.</p>
<p>ויתחזק ישראל וישב על המטה (בראשית מח ב) ורזא דקרא (דניאל יב א) בעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה רבי שמעון אמר דא גבורת ידא דמיכאל רברבא כמה ליה הוה מקדמת דנא סניד למאן הוה סניד סניד לערסא הוה ערסא פתיחא פניה למחולתא הוה סניד דהא הות חביבא מיניה כי חלל יהודה קדש יהו"ה אשר אהב ובעל בת אל נכר (מלאכי ב יא) כד אסתלק זיויה מניה על חוביהון לא הוה ליה למיקם קמיה ואתרכת מטרוניתא מן מלכא בדיל דלא יכלא לשבקא לה לבראה בין עמין למקטלהון והוה בארעא קדישא הוא בהא דיהון עמין נוכראין מן עמיה סכי למימר¹ עאל שכינתא ביניהון בגלותא ועדנא דלא הוה בארעא והיא בארע עממין בזיוא דישראל אסתמרו עממיה די בסחרניהון</p>	<p>"ויתחזק ישראל וישב על המטה". וסוד הכתוב "ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה". רבי שמעון אמר, זו גבורת יד מיכאל הגדול, כמו שהיה משתחוה לה מקודם לכן. למי היה משתחוה, משתחוה למיטה. היתה המיטה פתוחה פניה, למילה היה משתחוה, שהרי היתה חביבה עליו. "כי חילל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר". כשהסתלק זיוו ממנו מחמת חטאיהם, ולא היה לה לעמוד לפניו, וגרשה המלכה מן המלך משום שלא יכלה להשאיר את בניה בין העמים שיהרגו אותם, והוא היה בארץ הקדושה, בזה שיהיו עמים נכרים מן עמו. רצוני לומר, הכניס שכינה ביניהם בגלות, ובזמן שלא היתה בארץ, והיא בארץ העמים בזיו של ישראל נשמרו העמים שסביבותיהם.</p>
<p>תאנא אמר רבי יוסי תריין רברבין הוו תחות כרסי יקרא קדישא והא בשמיה חד מאני בערסא דהוה שדי אנוזיה דהיכלא והא אנן בגלותא לא אשתאר ביני אלא דא דביני דזיניה והוא התוך מן שמיה דקב"ה הדא הוא דכתיב (שמות כג כ) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך וגו' לא למללא הכי אלא בעלמא דאתי כד פרישנא בספריין והוא צורין בארעה אנא שרינא שכינתי ביניהון למאריהון בגלותא והיא נטרת יתכון עד</p>	<p>למדנו, אמר רבי יוסי, שני שרים היו תחת כסא הכבוד הקדוש, והרי שמו אחד מהם הוא מטה, שהיה שורה באוצר של ההיכל. והרי אנו בגלות, לא נשאר בינינו אלא זה שהוא מטבע שלו, והוא חתום משמו של הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך" וגו'. לא [ראוי] לדבר כך, אלא בעולם הבא, כמו שפרשנו במקומו, והיא השמירה בדרך, אני השריתי שכינתי ביניהם לאדונכם בגלות, והיא שמרה אתכם עד</p>

¹ רצוני לומר (הערת הזוהר).

זהר ויהי

ריד/א	
<p>דתיתי יתכון לארעכון כמה דהויתון מקדמת דנא אשר הכינותי (שמות כג כ) מותבן מקדמת דנא דא שכינתא מן מטטרו"ן ואתרכת מטרוניתא מן מלכא עד דתיתוב לאתרהא ורזא (דברים ג יא) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון כדפרישנא באתריה וארחא דאתמתל בגלותא נטר יתהון בגלותא על עקתא דתיתי עליכון עד דייתי וייעול יתכון לארעא דקיים לאבהתכון דאתנטר</p>	<p>שתביא אתכם לארצכם כמו שהייתם מקודם לכן. אשר הכינותי מושבותם מקודם לכן. זו שכינה ממטטרו"ן, וגרשה המלכה מהמלך עד שתשוב למקומה, והוא סוד "כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון", כמו שפרשנו במקומו. והדרך, שנמשלה לגלות, שמר אותם בגלות על צרה שתבא עליכם, טרם שיבא ויכניס אתכם לארץ שנשבע לאבותיכם ששמורה.</p>
<p>רבי שמעון פתח ואמר (רות ג יג) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל אמר רבי יוסי שליט רחמי על דינא (בראשית אד) וירא אלהים את האור כי טוב טוב ואור שוין דהוא מבוועי דנחלין דנפק מנהון ימא ונחלא דבעלמא תנא אמר רבי שמעון זמנא חדא סליקנא ונחיתנא לאנהרא במבוועי דנחלין וסליק בתראי רבי אבא אמר לי במאי עסקיתו אמרית ליה (בהאי) (מאי) קרא (קהלת א ז) דכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא מזויה אתבריא כל רברביא דמן עלמא ומן זויה אתנביעו כל נחליא נחליא הון אינון להאי קרא דמאיכי בהאי גלותא דהא חשוכא כמפלא חבתא דאמא עביד להו ואי לאו נחלא עביד ברתיה רברבא תניתא הוא הוא תחות קדישא דגני אננים דהיכלא דהא רברבא דישראל דאתמני עליהון בכל עידן דהות מטרוניתא עם מלכא הוה נפיק ועאל קדמיהון מטטרו"ן והוא קביל פולחנהון לקב"ה כנורא כד אתבטיל נורא ואתגליאו אסתלק זויה ואסתלקא מטרוניתא מן מלכא הא לא הוה שלים עד דייתי גיסא אחרא דלא הוה בגלותא מניתא ושמהן דאתקריאת יד היא מבוועא לכלא ותשכח יד יהו"ה (ישעיה נט א) הן לא קצרה יד יהו"ה דלא אדכר ידא אלא בשמא דחד</p>	<p>רבי שמעון פתח ואמר, "ליני הלילה והיה בבוקר אם יגאלך טוב יגאל". אמר רבי יוסי, השליט רחמים על הדין. "וירא אלהים את האור כי טוב", אור וטוב שוים, שהוא מבוועי הנחלים שיוצא מהם הים והנחל שבעולם. שנינו, אמר רבי שמעון, פעם אחת עליתי וירדתי להאיר במבוועי הנחלים, ועלה אחרי רבי אבא. אמר לי, במה עסקתם. אמרתי לו, בפסוק הזה "שכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא". מזיוו נבראו כל השרים שמן העולם, ומזיוו נובעים כל הנחלים, הנחלים הם היו בפסוק הזה נמוכים בגלות הזאת, שהרי חושך ואפילה, חיבת האם עשה להם, ואם לא, הנחל עושה לביתו. השר השני הוא, הוא תחת הקדוש ששוכב על גני ההיכל, שהרי השר של ישראל שהיה ממונה עליהם, בכל זמן שהיתה המלכה עם המלך, היה יוצא ובא לפניהם מטטרו"ן, והוא מקריב עבודתם להקדוש ברוך הוא כאש. כאשר התבטלה האש וגלו, הסתלק זויה, והסתלקה המלכה מן המלך, זה לא היה שלם עד שיבא צד אחר שלא היה נמנה בגלות. והשמות שנקראים יד, הם מבווע לכל, ותמצא יד הוי"ה, "הן לא קצרה יד יהו"ה", שלא נזכר יד אלא בשם האחד.</p>
<p>אתא רבי אלעזר ושאל לרבי שמעון אבוי ובכה [ו] אמר ליה גלי לי האי רזא אבא מארי אמר ליה בהאי קרא אתגלי לך (שמות יז טז) כי יד על כס י"ה מלחמה ליהו"ה שליט רחמי על דינא צבי למימר ידא רעוא דיהא לעלמא באתר גבורת יד יהו"ה רבתא קרבא דהות במצרים ואי לאו הון בדיני וייתי משיחא ייתי ייתי בחדתו בידא רבתא</p>	<p>בא רבי אלעזר ושאל לרבי שמעון אביו, ובכה ואמר לו, גלה לי זה הסוד אבי מורי. אמר לו, בזה הפסוק יתגלה לך, "כי יד על כס י"ה מלחמה לה". שולטים רחמים על דין. רוצה לומר, יהי רצון שיהיה לעולם במקום הגבורה יד ה' הגדולה, מלחמה שהיתה במצרים, ואם לא היו בדינים, וכשיבא המשיח יבא, יבא בהתחדשות ביד גדולה, ויערך קרב בעמלק. "בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים". וכשיבא שם של יד</p>

זהר ויהי

<p>ויגח קרבא בעמלק (שם יג ג) בחוזק יד הוציאך¹ יהו"ה ממצרים וכד ייתי שמא דיד בתוקפא ידא לחודיה הוא בעדנא דיגיה קרבא בעמלק ליתי משיחא רבי אלעזר מסייע (זכריה יד ג) ויצא יהו"ה ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב כ"ס בגין יהו"ה</p>		<p>בחוזק יד לבדו, הוא בזמן שילחם קרב בעמלק, ויבא המשיח. רבי אלעזר מסייע, "ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב". כ"ס בשביל יהו"ה.</p>	
<p>תא חזי כמה היא ידא רבתא דלא מטא להאי ידא עלאה לאבהן רברבא לא אגנים וברא ידא נפקו ממצרים בגין דמשייין שוין שוין מני ד' לד' שוין דא דרע שמא דידא רבתא דיפוק מן אינון שוין באתוותהון דמניניהון כמניניהון דקבלא תרין יד תרין כיצד לא אתמנע דא מן דא ולא שוין ולא שוין אתפרש תרין אלין בריך הוא <דבאתוהון> (דבאתוהון) סיעאן יד בעלה ה' תרין לאב מניניהון מתפרש מאלין אתבריאו שמיא וארעא ודעמיה ואינון ספירא קדמאה דהיא כתרעא עלאה (משלי טו ג) בכל מקום עיני יהו"ה צופות רעים וטובים הם מסייעתן לשמא חד ו' דעבד כמה אתוון בארעא דמצרים</p>		<p>בא וראה, כמה היא יד הגדולה שלא מגיעה ליד הזו העליונה, לאבות הגולים לא אגנים. ובזו היד יצאו ממצרים משום שמנינם שוה, שוה מונה ד' לד', שוים זה זרוע שם של היד הגדולה, שיצא מאותם שוים באותיותיהם שמנינם כמנינם, שקבלה שתי ידים. שתים כיצד, לא נמנעו זה מזה ולא שוים. ולא שוים, נתבאר שני אלה ברוך הוא שבאותיותיהם עזרתם יד בעלה, ה' שנים לאבות. מנינם מתבאר מאלו נבראו שמים וארץ ושעמהם. ואלו ספירה ראשונה שהיא כתר עליון. "בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים". הן מסייעות לשם אחד ו' שעשה כמה אותות בארץ מצרים.</p>	
עליון העגול	מצד ימין העגול		
ו"ו לדל"ת דל"ת ללמ"ד למ"ד לתי"ו	יוד ו' לוא"ו לד' י"ד לו"ו		
א' ללמ"ד ל' למ"ם מ' לד' ד' לת' ה' ל'	דל"ת ד' לד' ל"ל ל"ת		
יהו"ה	שד"י		
י"ה			
מרכבה ישראל	מרכבה ישראל	מרכבה של אבות ישראל	
ריד/ב			
<p>ויאמר יעקב אל יוסף אל שד"י נראה אלי בלזו בארץ כנען (בראשית מח ג) רבי אבא אמר לזו דא ירושלם עלאה דאשראה שכינתא בינהא א' יעקב עלאה לתתא הב לי ברכתא דהוא בעי לאנפיש יתכון² אנא ולמיתן ית ארעא לבניכון לזו זו ירושלם עלאה קב"ה הב רברבא דהוין ברכה דא על ידיה בארעא רבייא אבל ברא לארעא אחרא לא יהא ברכתא</p>		<p>"ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלזו בארץ כנען". רבי אבא אמר, "לזו" זו ירושלים העליונה, ששורה שכינה בתוכה. אמר יעקב העליון ללמטה, תן לי ברכה שהוא רוצה, להרבות אתכם אני, ולתת את הארץ לבניכם. "לזו" זו ירושלים העליונה. הקדוש ברוך הוא, נתן השר שהיה ברכה זו על ידו בארץ הקדש, אבל מחוץ לארץ אחרת לא תהיה ברכה.</p>	

¹ בהוציאנו (נוסח הפסוק).

² מבקש להרבות אתכם ולתת לכם את הארץ (ד"א).

<p>רבי אלעזר פתח ואמר (משלי כז יד) מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה תחשב לו קב"ה קרא לישראל אחים ורעים מאי ברכתא יהב לון דיהון האי עמא דכיאת תחות ידיה ולמהוי עליהון נטיר זכאה חולקהון דהאי עמא דכיאת דהוא עליהון דאקרי בעלאה בניס חביבים יתיר מעלאה כתיב (דברים יד א) בניס אתם ליהו"ה מאי כלא בדיל דא מאי הוא בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהון דאינון גזירין תא חזי באנפוי דאינשא שמא דקב"ה וחסרא יו"ד מניה ולא אשתלים אתא אברהם וחבב לקב"ה ואמר ליה בך אשתלים שמא ואתגזר ואשתלים שמא ביו"ד דמילה באנפוי דאנשא שיי"ן דשד"י ודי' חסר יו"ד אשתלים ביו"ד דמילה וכדין אקרון בניס ליהו"ה בנין קדישין וכד מסאבין ליה להאי את קיימא קדישא ועאיל ליה לרשו אהרא סליק מניה האי קדישא דחותמא והוא כמה דחריב עלמא וסאיב חותמא דאשתלים ביה שמא דקב"ה והא הוא חריב עלמא רבי אבא הוה אזיל מקפוטקיא והוה עמיה רבי יוסי עד דהוה אזיל חמו חד בר נש דהוה אתי ורשימא חד באנפוי (>נ"א) וכולי כדאיתא בפרשת אחרי מות) אבל ווי לון לחייביא דימותון בלא תשובה דלא יעדי מניה רשימא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי</p>	<p>רבי אלעזר פתח ואמר, "מברך רעהו בקול גדול בבוקר השכים קללה תחשב לו". הקדוש ברוך הוא קרא לישראל אחים ורעים. איזו ברכה נתן להם, שיהיו עם זה טהור תחת ידו, ולהיות עליהם שומר. אשרי חלקם של העם הטהור הזה שהוא עליהם, שנקראים בעליונים בניס חביבים יותר מהעליונים. כתוב "בניס אתם לה", מהו הכל, בשביל זה. מה הוא, בשביל שנשלם השם בחותם שלהם, שהם מהולים. בא וראה, בפנים של האדם שמו של הקדוש ברוך הוא, וחסר יו"ד ממנו ולא נשלם. בא אברהם וחבב את הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, בך נשלם השם ונמול, ונשלם השם ביו"ד של המילה. בפני האדם שיי"ן של שד"י וד', חסר יו"ד, נשלם ביו"ד של המילה, ואז נקראו בניס לה', בניס קדושים. וכשמטמאים את אות הברית קודש ומכניסו לרשות אחרת, עולה ממנו קדושת החותם, והוא כמו שהחריב עולם, וטימא את החותם שנשלם בו שמו של הקדוש ברוך הוא, והרי הוא מחריב את העולם. רבי אבא היה הולך מקפוטקיא, והיה עמו רבי יוסי. בעוד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא ורושם אחד בפניו. אבל אוי להם לרשעים שימותו בלי תשובה, שלא יזוז ממנו הרושם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.</p>
<p>ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך (בראשית מח ד) רבי אבא פתח ואמר האי קרא (ישעיה כט כב) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו וכי איניש דאמר טב לבר נש כוותיה [אי] (ד) לא ישלים מה דאמר אפוהי מתביישן על אחת כמה וכמה מן עלאי לבר נש¹ דאי לא מייתי כל טב דאמר על בנוהי אנפוהי מתביישן אמר קב"ה ליה אנא ישראל עלאה דאנא מפשינך ואסגינך האי ברכתא דיהיב לי ואתן ית ארעא הדא לבריכון לא הוה בארעא לא הוה עמהון כד ייתי קיצא דמשיחא וישתלים אמר קב"ה לא עתה יבוש יעקב כען לא אנפוי דיעקב [ד]לעילא לא מתביישן מדאמר להון אתן ארי עד כען לא הוה בידיה והוה אנפוהי מתביישן כען דיליה מסתייע מן קדם מארי שמיא וארעא כמה דאמרינן אנחנא דעמלק כד ישתלים קיצא לא יהא אלא בתקופ</p>	<p>"ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך". רבי אבא פתח ואמר, פסוק זה "לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו", וכי איש שאומר טוב לאדם כמותו, אם לא ישלים מה שאמר, פניו מתביישות, על אחת כמה וכמה מהעליונים לבני אדם, שאם לא מביא כל טוב שאמר על בניו, פניו מתביישות. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני ישראל העליון, שאני מברך ומגדלך. הברכה הזו שנתן לי, ואתן ארץ זו לבניכם, לא היתה בארץ, לא היה עמם, כשיבא קץ המשיח וישתלם. אמר הקדוש ברוך הוא, "לא עתה יבוש יעקב", כעת (לא) פני יעקב שלמעלה לא מתביישים, משאמר להם "אתן", הרי עד עכשיו לא היו בידו והיו פנים מתביישות, כעת שלו מסתייע מלפני רבון השמים והארץ, כמו שאמרנו, נלחמים בעמלק, כשישתלם הקץ, ולא יהיה אלא</p>

¹ אם לא שהיה מה שאמר על בניו להיות הבטחה גמורה אזי הוי פניו מתביישים שאחר שהבטיח יעקב עליון ישראל סב"א לתת להם את הארץ ולהרבות אותם עתה כשיקיים דבריו לא עתה יבוש יעקב וגו' (ד"א).

זהר ויהי

<p>ידא כמה דהוית ביום קרב (זכריה יד ג) ויצא יהו"ה ונלחם בגוים ההם ולא אחרא</p>	<p>בחזק יד, כמו שהיית ביום קרב, "ויצא ה' ונלחם בגוים ההם", שלו ולא אחר.</p>
<p>ועתה שני בניך הנולדים לך (בראשית מח ה) דא ישראל לתתא דאתריהון בגלותא בנוי דקב"ה דאתיילידו בני עממיא תנא אמר רבי יוסי ישראל כד יהון בארעא קדישא דישראל דר בארעא כד ייתי משיחא יהון עם אחוהון דילוון בתריהון דלא אתקרי גלות אלא למאן דאיהו דר בארעא נוכראה אינון אתקריין גליין (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ואיזי יתירה תיתי ואיזי דאסתלקת כד אתחריב ביתא ותהא סיועא ליעקב כד יהא דא ויהא לברא קדישא ארעא אחסנת עלם ויהון בנוהי בארעהון דדארו מקדמת דנא בארעהון זכאה חולקהון כען בריא דהוה ערען להון תהון אזלין רברבין דאתגליאו מן [לבר] (ברא) לארעא ואתנשיאו ואנפישו ויימא יעקב עלאה לתתא ברי דילך דאינון [לבר] (ברא) לארעא דאתיילידו בגלותא בכל ארעא וארעא עד דאנא איעול למצראי ואעביד להון דינא</p>	<p>"ועתה שני בניך הנולדים לך", זה ישראל שלמטה שמקומם בגלות, בניו של הקדוש ברוך הוא שנולדו בין העמים. למדנו, אמר רבי יוסי, ישראל, כשיהיו בארץ הקדושה של ישראל דרים בארץ, כשיבא המשיח יהיו עם אחיהם שילוו אחריהם, שלא נקרא גלות אלא למי שהוא דר בארץ נכריה, הם נקראים גולים. "וזכרתי את ברית יעקוב", וא"ו יתרה. תבא וא"ו שנסתלקה כשנחרב הבית, ותהיה סיוע ליעקב כשזה יהיה, ויהיה לבן קדוש ארץ ירושת עולם, ויהיו בניו בארצם, שגרו בה מקודם לזה בארצם. אשרי חלקם. כעת בנים, שקרה להם, תהיו הולכים גדולים שהגלו לחוץ לארץ ונשכחו, והתרבו. ויאמר יעקב העליון לתחתון, בנים שלך שהם בחוץ לארץ שנולדו בגלות בכל ארץ וארץ, עד שאני נכנסתי למצרים ועשיתי בהם דין</p>
<p>רמז/א</p>	
<p>על חוביהון לאו אנא מסקית ברך דאתבריאו בגלותא [לבר] (ברא) לארעא בארעא ואף על גב דאינון סניאין ואתנשיאו דיליה כד חזיתי דא גלותא דלהון ואסיתי לכיביהון ושמעית קליהון ראובן (בראשית כט לב) כי ראה יהו"ה את עניי שמעון כי שמע יהו"ה כי שנואה אנכי וחשיב בלבך כאילו יהויין קדמי אינון ומדנתוב ממצראי מלמעבד דינא נסיק יתהון מארע גלותא רבי אבא אמר מהכא (ישעיה סו כ) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליהו"ה צבי למימר כד יהא קב"ה בדינא במצראי בעדנא ההיא ייתון כל עממיא מנחה כד שמעו שמועה דקב"ה היינו (שם ב ב) ונהרו אליו כל הגוים תנא אמר רבי שמעון עתיד קב"ה למיעבד לכל זכאה וזכאה חופה בירושלם (ירמיה לג יא) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה כד תיתוב משרוניתא למלכא ועביד לה ארוסין הדא הוא דכתיב (שיר ג יא) צאינה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו</p>	<p>על חטאיהם, איני מעלה את בניך שנבראו בגלות לחוץ לארץ בארץ, ואף על גב שהם רבים ונשכחו שלו. כשראיתי גלות זו שלהם ורפאתי את כאביכם ושמעתי את קולם. ראובן, "כי ראה ה' את עניי". שמעון, "כי שמע ה' כי שנואה אנכי". וחשבת בלבך כאלו יהיו הם לפני, ומשנשוב ממצרים משנעשה דין, נעלה אותם מארץ גלותם. רבי אבא אמר, מכאן "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה". רוצה לומר, כשיהיה הקדוש ברוך הוא בדין במצרים, באותו זמן יביאו כל העמים מנחה כשישמעו שמועה של הקדוש ברוך הוא, היינו "ונהרו אליו כל הגוים". שנינו, אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לכל צדיק וצדיק חופה בירושלים, "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה", כשתשוב המלכה למלך ויעשה לה ארוסין. זהו שכתוב "צאינה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו". "ביום חתונתו" זה מתן תורה. "וביום שמחת לבו" זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.</p>
<p>ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו (בראשית מח ו) דא ישראל לתתא לאבהן דאינון רתיבין תהא שמהתהון ברזא דאתיילידו לבתר דנן על שמא דאחוהון יהון מקריבין באחסנא</p>	<p>"ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו", זה ישראל למטה, לאבות שהם מרכבות יהיו שמותיהם בסוד שנולדו לאחר מכן, על שם שאחיהם יהיו מקריבים</p>

זהר ויהי

<p>דלהון תאנא אמר רבי שמעון ומולדתך דא ירושלם דלתתא (ויקרא יח ט) מולדת בית בפרשת עריות ירושלם לתתא גוברין דאתיילידו דא ירושלם בתר דנא דיתובון עלמא מארי שמיא בירושלם כד גיורין לא אתקרון אלא על שמהן דהוא בר ישראל ולא יתקרון כד אבהתהון גיורא מקפוטקיא אלא בהא ישראל לך יהיו עבי למימר על שמהון דישראל יתקרון¹ על שם <אחיהון> (אחיהם) יקראו בנחלתם (בראשית מח ו) וכד תבו לא יתחסנון אלין עם ישראל בארעא ויסב כל שבטא ושבטא דידיה וגוברין מנהון כל חדא לפום מנייניה</p>	<p>בירושה שלהם. למדנו, אמר רבי שמעון, "ומולדתך" זו ירושלים של מטה, "מולדת בית", בפרשת עריות. ירושלים למטה. אנשים שנולדו זו ירושלים. אחרי זה, שישובו העולם לרבון השמים בירושלים, כשהתגיירו לא נקראו אלא על שמם, שהוא בן ישראל, ולא יקראו כמו שאבותיהם, גר מקפוטקיא, אלא בזה ישראל. "לך יהיו", רוצה לומר על שם ישראל הם יקראו, "על שם אחיהם יקראו בנחלתם", וכשישובו עם ישראל אלה לא ירשו בארץ, ויטול כל שבט ושבט את שלו, והאנשים ממנו, כל אחד לפי מנינו.</p>
<p>ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בדרך וגו' (בראשית מח ז) רבי אבא פתח (ירמיה לא יד) כה אמר יהוה קול ברמה נשמע וגו' מה כתוב בתריה (שם טו) כה אמר יהוה מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' ושבו בנים לגבולם לא אמר וישבו אלא ושב, בא וראה, אמר רבי אלעזר, בשעה שיהיה דין על ההר, תתעטר המלכה על ההר, והיא סבורה שבניהם אבודים בדין, וסוד "רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי" וגו'. למדנו, רבים יהיו בני הכסא משלה, זהו שכתוב "כי רבים בני שוממה מבני בעולה". תשוב המלכה לבעלה, "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". מקדם לכן תאמר המלכה לקדוש ברוך הוא, הבנים שלי הוא איפה, יאמר לה, הם בדין. היא תחשב שהם אובדים בדין, ובוכה על הדין של בניה, כי הרי הרבה יש לך לקחת ממני בשלהם, שהיתה עמם, והרי שבו מארץ אויב. וכי לא היה יודע שאמו מתה, שם היה עמה כשמתה. אלא יאמר ישראל העליון, כשתבא גאולת ישראל, תתעורר המלכה, ותתעורר כנסת ישראל, ותלחם קרב עם העמים, וימותו מהם, ויתקרבו במעט לבא ארצה. יאמר לה הקדוש ברוך הוא, כשהיא בוכה, אל תפחדי, יש שכר לבנים שמתו על שמי, האחרים הרי שבו, אלו ישובו לתחיית המתים.</p>	<p>"ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בדרך" וגו'. רבי אבא פתח, "כה אמר ה' קול ברמה נשמע" וגו'. מה כתוב אחריו, "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וישבו בנים לגבולם". לא אמר וישבו אלא "ושבו", כבר שבו. בא וראה, אמר רבי אלעזר, בשעה שיהיה דין על ההר, תתעטר המלכה על ההר, והיא סבורה שבניהם אבודים בדין, וסוד "רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי" וגו'. למדנו, רבים יהיו בני הכסא משלה, זהו שכתוב "כי רבים בני שוממה מבני בעולה". תשוב המלכה לבעלה, "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". מקדם לכן תאמר המלכה לקדוש ברוך הוא, הבנים שלי הוא איפה, יאמר לה, הם בדין. היא תחשב שהם אובדים בדין, ובוכה על הדין של בניה, כי הרי הרבה יש לך לקחת ממני בשלהם, שהיתה עמם, והרי שבו מארץ אויב. וכי לא היה יודע שאמו מתה, שם היה עמה כשמתה. אלא יאמר ישראל העליון, כשתבא גאולת ישראל, תתעורר המלכה, ותתעורר כנסת ישראל, ותלחם קרב עם העמים, וימותו מהם, ויתקרבו במעט לבא ארצה. יאמר לה הקדוש ברוך הוא, כשהיא בוכה, אל תפחדי, יש שכר לבנים שמתו על שמי, האחרים הרי שבו, אלו ישובו לתחיית המתים.</p>
<p>מתה עלי רחל מתה על ייחוד שמא דקב"ה ועל דא אתמר בעוד כברת ארץ לבא דמיתו על ייחוד שמא דקב"ה [לבר] (ברא) לארעא בארעא דא לא ימות חד מנהון תנא אמר רבי אבא עתידין</p>	<p>"מתה עלי רחל", מתה על יחוד שמו של הקדוש ברוך הוא. ולכן נאמר "בעוד כברת ארץ לבא", שמתו על יחוד שמו של הקדוש ברוך הוא מחוץ לארץ, בארץ זו לא ימות אחד מהם. שנינו, אמר רבי אבא, עתידין</p>

¹ ר"ל על שם ישראל יהיו נקראים (ד"א).

זהר ויהי

<p>ישראל לאנחא קרבא בארחה דאפרת וימותון עמא סגיא מנהון ובתר כן לחיי מיתיא יקומון ויתיר שלטנא יהא לבון דמיתין בארחה הדין מכל דיהא קדמיהון בירושלם¹ ולמה אתקרי שמא דאתרא קדישא</p>	<p>ישראל ללחם קרב בדרך אפרת, וימותו מהם עם רב, ואחר כך יקומו בתחיית המתים. ויותר שלטון יהיה להם שמתו בדרך זו, מכל שהיה לפנייהם בירושלים. ולמה נקרא שם המקום הקדוש</p>
<p style="text-align: center;">רטו/ב</p> <p>דאתרא הדין (לְחָם) [לְחָם]² בדיל דהוא מן [שמא] (שמיא) דקב"ה ביה דימותון תמן על שמיה י"ד דימותון תמן על שמיה י"ה להם גלותא בדיל דהוא מן שמיא דקב"ה</p>	<p>של מקום זה לחם. משום שהוא משם הקדוש ברוך הוא שבו, שימותו שם על שמו י"ד, שימותו שם על שמו י"ה, לחם גלות, בשביל שהוא משמו של הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה (בראשית מח ח) רבי אבא פתח (ישעיה מט כא) ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה מאי קא מיירי ישראל לתתא חזי דייתון בנוהי דישראל [קדמיה] (מן קמיה) כד ייתון (שם יא יא) מעילם ומשנער ומחמת ומאיי הים ואכנשו כלהו ויהון סגיאין תימא שכנתא מאן אינון כלהון ולא בהון פסול מבני נוכראה יימרון ליה אנחנא [כלנא מְבַרְךָ ולית בנא] (כל בא מְבַרְךָ ולית ברא) נוכראה בעדן דיתפרשון דא מן דא וכתת להון כחדא ויתגיירון יתובון גיורין עם ישראל ויהון כחדא תנא קשים גרים לישראל כספחת בעור החי לארעהון כתיב (שם יד א) כי ירחם יהו"ה את יעקב ובחר עוד בישראל ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב כד יתובון לארעהון בריא ויהויין רחימו בהון (זכריה יד ט) יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד יתלוון גיורין עם ישראל ויהוויין להון כעומקא³ בבשריהון וכל כך למה ת"ש אמר רבי שמעון על תחומין דארעא דכל חד יהא רעוא למידע בארעא דישראל ותסתער דירין כתיב (ישעיה נד ב) ויתדותיך חזקי צבי למימר סיביא דהויין עמך מעקרא אתקיף יתהון וסייע יתהון יתיר משאר עממין כביכול דאת סכי לאתתקפא יתהון בכל עממיא אחרא ידיהון ויהון סגיאין</p>	<p>"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה" רבי אבא פתח, "ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה". מה רצה בזה, ישראל שלמטה ראה שיבאו בני ישראל לפניו, כשיבאו "מעילם ומשנער ומחמת ומאיי הים", ויתכנסו כולם ויהיו רבים, תאמר השכינה, מאיפה כל אלה, ואין בהם פסול מבני נכרים. יאמרו לו, אנחנו כלנו מבניך ואין בנו נכרי עמנו, שיפרדו זה מזה וימולו אותם כאחד, ויתגיירו, וישובו גרים עם ישראל ויהיו כאחד. שנינו, קשים גרים לישראל כספחת בעור החי לארצם. כתוב "כי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בישראל ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב". כשישובו הבנים לארצם ותהיה ביניהם אהבה, יהיה ה' אחד ושמו אחד, יתלוו גרים עם ישראל ויהיו להם כספחת בבשרם. וכל כך למה, בא ושמע, אמר רבי שמעון, על תחומי הארץ שלכל אחד יהיה רצונו לדעת בארץ ישראל ויתראו הדיירים כתוב "ויתדותיך חזקי", רוצה לומר, היתדות שהיו עמך מההתחלה, חזקי אותם, ועזר להם יותר משאר העמים כביכול, שאתה ראית לחזק אותם בכל העמים האחרים ידיהם, ויהיו רבים.</p>
<p>ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה (בראשית מח ט) רבי שמעון תאני מהכא (דברים ד מד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל יאמר ישראל לתתא כד ישראל עליהון לעילא בני אינון דיהב לי קב"ה אורייתא</p>	<p>"ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה". רבי שמעון שנה, מכאן "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל". יאמר ישראל למטה, כשישראל עליהם מלמעלה, בני הם, שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה, כמה שדתם ומנהגיהם</p>

¹ מלת לחם מאפרת בית לחם יהודה רומז על המלחמה שנגזר מהש"י להיות שם לעתיד (ד"א).

² נ"ל לח"ם בגימטריא ג"פ הו"ה. א"מ (נ"א).

³ כנגע כי תרגום שאת עוקמא. הרשב"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>כמה יתהון ונימוסיהון קשיטין בנימוסי אורייתא דלהון אתקריאת זה הדא הוא דכתיב (שמות טו ב) זה אלי ואנוהו ובכל עדן! דלא הוה דוד ממלל תחות גדפי שכינתא דא מלתא אלא אתנבי מה דליהוי אתקרניא זאת רב נחמן אמר מהכא (תהלים כז ג) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו' בזאת אני בוטח זאת דא אורייתא תהא לייתי משיחא ובגין דא (שיר ב יב) וקול התור נשמע בארצנו על מה אתמתלת אורייתא לגזולא מה גזולא קליה ערב אף פתגמי אורייתא קליה ערב ודא קלא יהא לייתי משיחא ליומא דדינא</p>	<p>אמתיים, בהנהגות התורה שלהם נקראת "זה", זהו שכתוב "זה אלי ואנוהו". ובכל זמן שלא היה דוד מדבר תחת כנפי השכינה דבר זה, אלא מתנבא מה שיהיה, נקראת "זאת". רב נחמן אמר מכאן, "אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו', בזאת אני בוטח", "זאת" זו תורה ותהיה לכשיבא המשיח, ולכן "וקול התור נשמע בארצנו". למה נמשלה התורה לגזול, מה גזול קולו ערב, אף דברי התורה קולה ערב, והקול הזה יהיה כשיבא המשיח ליום הדין.</p>
<p>תנא הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו הנצנים דא אבהתן דמרכבה דמן עלמא יקומון ויתחזו עת הזמיר הגיע תושבחתא דישבחון ליואי כד יתובון לפולחניהון כדבקדמיתא וקול התור אשר נתן לי אלהים בזה פתגמי דאורייתא דאינון ערבין כקלא דתורא דא ז"ה זא"ת תור שוין מאי קא מיירי ורזא דמלתא בעדנא דלא תהוין תחות גדפי שכינתא א' דלזאת נחית והוא מתחות לכלא וסליקת ה' דזה אלי ואנוהו מדהרב ביתא [דהא] [דהוא] לא יכלא לדור בין מסאבא בין עממין נכראין [דהא] [דהיא] קדישא חתוכא מן [שמא] [שמיא] ה"א אלף ה"א עדיפת בקדושה א' עדיפת לאתוון כד יתובון ישראל לארעהון ה"א [קדישא דהוא חתוכא מן שמא] [בקדושה דהיא חתיכא מן שמיא] דקב"ה תיתוב בזה ויפוק מניינא תקנתא</p>	<p>למדנו, הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו". "הנצנים" אלו האבות של המרכבה שמן העולם יקומו ויתראו. "עת הזמיר הגיע", התשבחות שישבחו הלויים כשישובו לעבודתם כבתחלה. "וקול התור" אשר נתן לי אלהים בזה, דברי תורה שהם ערבים כקול התור הזה, ז"ה זא"ת תור שוים. במה מדובר, וסוד הדבר, בזמן שלא תהיו תחת כנפי השכינה, א' של זאת יורד, והוא מתחת לכל. ועולה ה' של זה אל ואנוהו, משחרב הבית, שהרי לא יכלה לדור בין טומאה ובין עמים נכרים, שה"א קדושה חתוכה מן השם. ה' א', ה"א עדיפה בקדושה, א' עדיפה לאותיות. כשישובו ישראל לארצם, ה"א קדושה שהיא חתוכה מן השם של הקדוש ברוך הוא, תשוב בזה ויצא מנין מתקן.</p>
<p>רבי אבא פתח ואמר (ישעיה מ יב) מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן זה תור שוין כביכול הוא ז' [לר' ר'] [לד' ד'] [לת' ו'] [לה' זרתא] [זריתא] דקב"ה בשית מאה ושבעין שנין מהכא מן שמיא ועד ארעא כיצד תור' זר"ת ו"ה ה"ו תר"ו אתקדמת ה' לו' [ואתקדמת] [ואתקדשת] ו' לת' ת' לר' ר' לז' (שמות כח טז) רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו כפול</p>	<p>רבי אבא פתח ואמר, "מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן", זה תור, שוין כביכול ז' לר', ר' לת', ו' לה'. זרת של הקדוש ברוך הוא בשש מאות שבעים שנים. מכאן מן השמים ועד הארץ. כיצד, תור', זר"ת ו"ה ה"ו תר"ז. הקדימה ה' לו' והקדימה ו' לת', ת' לר', ר' לז', "רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו כפול".</p>
<p>ויאמר קחם נא אלי ואברכם (בראשית מח ט) יאמר מדהוון בפתגמי אורייתא מתעסקין² והוא דא מכילתא בין חכימיהו אברכינן ורזא (בראשית לב כז) ויאמר אליו מה שמך ויאמר</p>	<p>"ויאמר קחם נא אלי ואברכם". יאמר, משהו מתעסקים בדברי תורה והיתה מדה זו בין חכמיהם, אברך אותם, והסוד, "ויאמר אליו מה שמך", "ויאמר</p>
<p>רמז/א</p>	

¹ ובכל עת זמן היה מדבר ברוח הקדש תחת כנפי השכינה דבר זה של זאת כמבואר (ד"א).
² מאחר שיהיו עוסקים בד"ת אשר זה הוא מכילתא בין חכימיהו ר"ל זהו מדה בין החכמים להשתדל בעסק התורה שנקרא ז"ה ולכן בז"ה אברכם היינו ברזא דמלה פי' וסוד הדבר מהענין (ד"א).

זהר ויחי

<p>למה זה תשאל לשמי ויאמר יעקב מניינא דא למניינא קדמיתא דקמיה כדפרישנא באתריה ורזא אחרא (בראשית לב כט) וישאל יעקב וגו' ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אותו שם הא לא עתיד אלא בזכותא דזה לבריכון ורזא סגיאה תנינא באתרה דהאי קרא אבל לא אתינא לקמן דלא לאשמועינן האי קרא דאמרנא מקמיה דאמינא לך דאתקריאת אורייתא זה כתיב (שופטים ה ה) זה סיני מפני יהויה אלהי ישראל כד אתייהיבת אורייתא על ידא דמשה (שמות לב א) כי זה משה האיש (שם טו ב) זה אלי ואנוהו אורייתא הוה נחתת מן קמי אלהא דישראל</p>	<p>למה זה תשאל לשמי, "ויאמר יעקב" מנין זה למנין הראשון שלפניו, כמו שפרשנו במקומו. וסוד אחר, "וישאל יעקב וגו' ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אותו שם". זה לא עתיד, אלא בזכותו של זה לברך אותם. וסוד גדול שני במקום של הפסוק הזה, אבל לא באתי לפניך שלא להשמיע פסוק זה שאמרתי מלפני שאמרתי לך שהתורה נקראת "זה". כתוב "זה סיני מפני ה' אלהי ישראל", כשנתנה תורה על ידי משה, "כי זה משה האיש", "זה אלי ואנוהו". התורה היתה יורדת מלפני אלהי ישראל.</p>
<p>ועיני ישראל כבדו מזקן וגו' (בראשית מה י) דא ובנין דא לא את משכח דכוותיה וכד יהון בגלותא כל זמנא חרובא הדין סיבו לא יכלין למחזי אפי שכינתא עד דתיתי רוחא אחרא בהון מקדמת דנא אסתאיבו בארע עממיא ולא הוו בנימוסי אורייתא¹ כמה דיהון כהיל למיהד² ותבו עדנא סגי ביני נכראין דרא בתר דרא ואפילו מן ארעהון כד יתובון אפי שכינתא לארעהון [בקדמיתא] (מן קדמיתא) לא יכלין למחמי אפי שכינתא עד דיהיב קב"ה רוחא דיליה להון רבי חייא פתח (יחזקאל לו כז) ואת רוחי אתן בקרבכם לבתר ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם מן בתר דיהיב רוחי³ בכון וקדושה בנימוסי תהכון ותתהכון לא יוכל לראות (בראשית מה י) רבי אבא פתח ואמר (משלי מז טו) באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש כד יסברון אפי שכינתא³ דקב"ה ויתעסקון דאינון רתיתין מנהון חיוון דעלמא תא הזי לא תשכח בהני קראי כלהון לישנא אלא לאיניש (תהלים עא כד) גם לשוני כל היום תהגה צדקתך ולא את משכח בהני קראי בקב"ה ובגין כך יתובון לארעהון ויהיב קב"ה רוח חכמתא בהון לישנא דלהון תהויין תדיר⁷⁴</p>	<p>"ועיני ישראל כבדו מזקן" וגו'. (זה) ולכן אינך מוצא כמותו, וכשיהיו בגלות כל זמן החרבן הזה, יזדקנו, ולא יוכלו לראות פני שכינה עד שתבא בהם רוח אחרת. מקודם לכן נטמאו בארץ העמים ולא היו בדרכי התורה כמו שהיו צריכים ללכת, וישבו זמן רב בין נכרים דור אחר דור ולמדו מדרכיהם. כשישובו פני השכינה לארצם, בתחלה לא יוכלו לראות פני שכינה עד שיתן הקדוש ברוך הוא רוחו להם. רבי חייא פתח, "ואת רוחי אתן בקרבכם". ואחר כך, "ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם". מאחר שיתן רוחות בכם, וגם קדושה, בדרכי תלכו ותתהלכו. "לא יוכל לראות" רבי אבא פתח ואמר, "באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש". כשיקבלו פני שכינתו של הקדוש ברוך הוא, ויתעסקו [אז] חיות העולם מפחדים מהן. בא וראה, לא תמצא בפסוקים הללו כולם לשון אלא לאנשים, "גם לשוני כל היום תהגה צדקתך". ולא תמצא בפסוקים הללו בקדוש ברוך הוא, ולכן ישובו לארצם ויתן בהם הקדוש ברוך הוא רוח חכמה, לשונם תהיה תמיד.</p>
<p>ויחי יעקב וגו' (בראשית מז כח) רבי חייא פתח ואמר (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם</p>	<p>"ויחי יעקב" וגו'. רבי חייא פתח ואמר, "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ" וגו'. אשריהם ישראל יותר מכל אומות</p>

¹ ולא הלכו בנימוסי התורה (ד"א).

² כמו שהם יכולים ללכת (הערת הזוהר).

³ כשיקבלו פני השכינה (ד"א).

⁴ עד כאן אינו מן הזהר (הערת הזוהר), ועי' לעיל דברי המגיהים בדף ריא ע"ב. בפ' זו יש בה הרבה טעויות שלא הגיהם דרך אמת, והועתקו מזהר מוגה ולכן נאריך בהגהת הלשון ואחכ נפרשהו בע"ה (מ"מ).

זהר ויהי

<p>יירשו ארץ וגו' זכאין אינון ישראל¹ יתיר מכל עמין עכו"ם דקב"ה קרא לון צדיקים² לאחסין לון ירותת עלמין³ בעלמא דאתי לאתענגא בהווא עלמא כמה דכתיב (שם נח יד) אז תתענג על יהו"ה⁴ מאי טעמא בנין דמתדבקין בגופא דמלכא⁵ דכתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם חיים כלכם היום</p>	<p>עובדי עבודת כוכבים ומזלות, שהקדוש ברוך הוא קרא אותם צדיקים להוריש להם ירושת עולמים בעולם הבא, להתענג באותו עולם, כמו שכתוב "אז תתענג על ה'". למה, בגלל שנדבקים בגוף של המלך, שכתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום".</p>
<p>רבי יצחק⁶ פתח ואמר ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ⁷ האי קרא רזא עלאה איהו בין מחצדי חקלא⁸ <דהא> (דהוא) ברזא דאגדתא⁹ תני רבי שמעון דאהסנת <ירותת> עלאה דההיא ארץ לית מאן דירית לה בר ההוא דאקרי צדיק <נ"א דהאי ארץ ולית מאן דירית לה בר ההוא דאקרי צדיק דהא צדיק ירית למטרוניתא</p>	<p>רבי יצחק פתח ואמר, "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ", פסוק זה הוא סוד עליון בין קוצרי השדה, שהרי בסוד האגדה שנה רבי שמעון שירושת הירושה העליונה של אותה ארץ, אין מי שיורש אותו פרט לאותו שנקרא צדיק. (של הארץ הזאת, ואין מי שיורש אותה פרט לאותו שנקרא צדיק, שהרי הצדיק יורש את המלכה ודאי), שהרי המלכה נדבקת בו להתבשם, והצדיק ודאי יורש את המלכה</p>

¹ שהם מצד עצמם זכו יתרון על כל האומות, וזהו אומרו "אינון". והענין מובן במ"ש הרב זלה"ה בכמה מקומות שאומות העולם אין להם כי אם נפש לבד מצד הקטנות, דאין שם אלא הארת שני מוחין חו"ב ושניהם מבחינת אלקים ולכן אין מהות עצמי לנפשם, וכמ"ש (ישעיה מ, יז) מאפס ותהו נחשבו לו, כי הם מסיגי עולם התהו שלא היה אז ייחוד בשבעה מלכים. וכן כתוב בעשו (לו ו) נפשות ביתו. ולכן לא נקרא אדם כי אם ישראל, ששורשם מעולם המתקלא שה"ס פרוץ אדם ושנתקן ע"י מ"ה הוא הדר, וכמו כן נקראים (דברים ד ז) גוי גדול, שמושפעים מבחינת הגדלות (רמ"ז).

² שאר עמין אף אם יקבלו עליהם עול התורה הם גרים ומדרגתם למטה במלכות, לא אתקרו צדיקים, אמנם ישראל קב"ה קרא לון צדיקים מפני מחצב נשמתם הנתונה להם מהקב"ה הם יורשים ביסוד (אור יקר). בגדלות ז"א החסדים יורדים מיסוד תבונה עד היסוד דזעיר, ומשם חוזרים ועולים דוגמת המים המגדילים את האילן שיורדים עד שורשו, ומשם מתעלים ומתפשטים לגוף האילן ולענפיו, באופן שכל עצמות זעיר מתהוו מן היסודות ולכן בכל קומתו יש אור היסודות, ומינה שכל ספירותיו יתכן לקראם בשם צדיק, ואם כן ישראל המושפעים משם כולם צדיקים (רמ"ז).

³ להיות ישראל נמשכים מיעקב זה לכן כולם צדיקים, ובזה זוכים לאחסין לו ירותת עלמין וכו' דעלמין שנים משמע, והם סוד עולם הבא וסוד לעתיד לבא וכו', והם שני יסודות דתבונה ובינה (רמ"ז). פי' הם ש"י עולמות שבבינה שהיא עלמא דאתי (מ"מ). עלמין ב' משמע והם סוד עוה"ב וסוד לעת"ל וזה הב' נקרא ההוא עלמא שעדיין לא נגלה ועדיין לא בא וגם הוא סוד על ה' ממש כי עוה"ב הוא בתוכו עולם שכבר בא. הרמז בכ"י (נ"א).

⁴ פי' תתענג בסוד א"ז, שה"ס יחיד רוכב על שבעה, והוא ממש על ה' ודאי (רמ"ז).

⁵ הוא קו האמצעי שבו שייך דיבוק וייחוד מה שאין כן בהארות שני קוי ימין ושמאל, והוא מש"ה (דברים ד ד) חיים כלכם, פי' כל אחד ואחד מכם הוא אחוז ביסודות שהם החיים (רמ"ז). יסוד אמא מתגלה תוך ת"ת דז"א ובו הם הש"י עולמות, ומתחלקים אחר שנתגלו מהיסוד דאימא וכו' (מ"מ).

⁶ רבי יצחק מפרשו על זכות בפועל שיש לישראל להקראות צדיקים והיא מצות המילה, ולכן אמר האי קרא רזא עלאה (רמ"ז).

⁷ בינה שנק' ארץ (מ"מ).

⁸ כללות סוד המילה הוא להפריד החיצונים מן הקדושה בכריתת הערלה, ואחר כך בפריעה מגלים אור החסדים וכו' והנה זאת פעולת הצדיקים במעשים טובים ותפילותיהם לעשות שתי הבחינות הנזכרות, ולכן נקראים מחצדי חקלא, שבמעשים ורוממות אל בגרונם קוצרים השדה העליון ויורדים פירותיו לעולמות שהוא מה שנזרע בתוכה מסוד פרי צדיק (רמ"ז). בין קוצרי השדה ואם ת"ח העוסקים בתורה וסודותיה ושדה זה היא רמז לשדה תפוחים שהיא השכינה הקדושה ומה שנזרע בה אורות עליונים הם קוצרים ממנה ונהנים משם בזיו השכינה על ידי עסקתם בתורתו ית'. ומה שנקראת שדה של תפוחים מבואר בפ' אחרי מות ובסוף האזינו מה תפוח אדום ולבן ר"ל דין ורחמים אף כן סוד שדה זה היא מקבלת אדום שהוא דין ולבן שהוא רחמים כנודע (ד"א). עי' ריש אד"ר.

⁹ כל סוד הגדה הוא המשכה (רמ"ז).

זהר ויהי

<p>הזו. ודאי > דהא מטרוניתא¹ ביה אתדבכת לאתבסמא וצדיק ירית למטרוניתא ודאי² אופ הכא בחביבותא דקב"ה לישראל אמר ועמך כלם צדיקים ובגין כך לעולם יירשו ארץ אתחזון לירית למטרוניתא מאי טעמא אקרון צדיקים ומאי טעמא ירתין למטרוניתא בגין דאתגזרו כמה דתנינן כל מאן דאתגזר³ ועייל בהאי >נ"א ברית קדישא ועאל בהאי > אהסנא ונפיר להאי ברית עאל ואתדבק בנופא דמלכא ועאל בהאי צדיק ובגין כך אקרון צדיקים ועל דא לעולם יירשו ארץ מאי ארץ דא >ארץ החיים < אהדר ואמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר נצר מטעי >ענפא < (ענפין) מאינון ענפין דנטע קב"ה כד ברא עלמא דכתיב (בראשית ב ח) ויטע יהו"ה אלהים גן בעדן מקדם והאי ארץ חד מנייהו בגיני כך⁴ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר דבר אחר ועמך כלם צדיקים דא יעקב ובגוי דנחתו למצרים בין עם קשי קדל⁵ ואשתכחו כלהו זכאין ובגין כך כתיב לעולם</p>	<p>כמו כן כאן, בחביבותו של הקדוש ברוך הוא לישראל אמר, "ועמך כולם צדיקים", ולכן "לעולם יירשו ארץ", ראויים לירש את המלכה. למה נקראו "צדיקים", ולמה יורשים את המלכה. משום שנימולו, כמו ששנינו, כל מי שנמול ונכנס (בברית הקודש ונכנס בזו) בירושה זו ושמר את הברית הזו, נכנס ונדבק בגוף המלך, ונכנס בצדיק זה. ולכן נקראו "צדיקים", ועל כך "לעולם יירשו ארץ". איזו "ארץ", זו ארץ החיים. חזר ואמר, "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר", "נצר מטעי" ענף מאותם ענפים שנטע הקדוש ברוך הוא כשברא את העולם, שכתוב "ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם", וארץ זו היא אחד מהם. ולכן "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". דבר אחר, "ועמך כולם צדיקים", זה יעקב ובגוי שירדו מצרימה בין עם קשי עורף, ונמצאו כולם צדיקים, ולכן כתוב "לעולם</p>
רמז/ב	
<p>יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא</p>	<p>יירשו ארץ, שמשם עלו לרשת את הארץ הקדושה.</p>
<p>ויחי יעקב בארץ מצרים (בראשית מז כח) אמאי פרשתא דא סתימאה רבי יעקב אמר בשעתא דמית יעקב אסתימו עיניהון דישראל⁶ רבי יהודה אמר דכדין נחתו לגלותא⁷ ואשתעבידו בהון רבי שמעון אמר מה כתיב לעילא (שם כז) וישב ישראל בארץ מצרים בארץ</p>	<p>"ויחי יעקב בארץ מצרים". למה פרשה זו סתומה, רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב נסתמו עיניהם של ישראל. רבי יהודה אמר, שאז ירדו לגלות והשתעבדו בהם. רבי שמעון אמר, מה כתוב למעלה, "וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד", וכתוב "ויחי יעקב", שלא ראוי להפריד בין זה לזה.</p>

¹ פרשתי לעיל ענין מטרוניתא פי' גבורה הוא רמז אל השכינה שהיא שומרת הגן והוא הכס"א שנקרא עולם הבריאה כמ"ש בעל הפרדס בריש שער אבי"ע ע"ש (ד"א).

² מכאן תבין ענין זווג מה היא כי הזכר עטרא דחסד והנוק' עטרא דגבורה וקיבוץ הה"ח ביסוד הזכר וקיבוץ הה' גבורות הם ביסוד הנוק', והם מ"נ ומ"ד והזיווג הוא למתק ולבסס הה"ג ע"י הה"ח של הזכר (זהר הרקיע).

³ כל מי שנמול (ד"א).

⁴ פירושא דקרא ויטע ה' אלקים בינה ג"ן הוא ו"ק והמ' ארץ עליונה בעד"ן בכח וציוי החכמה הנקרא עדן מקדם. ר"ל ראש וקודם לכל דבר נאצל האצילות וא"כ ארץ שהיא מ' היא חד מאינון ענפין. א"מ (נ"א).

⁵ קשה עורף (ד"א).

⁶ ה"ס אורות החסדים המאירים בנ"ה שנקראו בני ישראל וכו', ומשם אור עיני המלכות כנודע. וידוע שנ"ה מצד האחוריים כחדא ניהו, והיינו עולימתא שפירתא דלית לה עיינין, פי' אין לה תרי עיינין אלא אחת (רמ"ז). ומפרשים על עסק התורה שנסתמו מישראל מעיינות החכמה שהיה מגלה יעקב. א"מ (נ"א).

⁷ נודע מספר הגלגולים שעל דרך שיסוד הקדושה של רחל מתעבר מן הנשמות אשר תשפיע לישראל כך להבדיל הנקבה הטמאה מתעברת מאשר עושקו בקליפות להשפיעם למטה בגופות אנשים, אבל אין זה כי אם כשחסר כח הקדושה. ולכן אמר רבי יהודה דכדין, שנפטר יעקב אז ירדו לגלות, פי' שאז אותם הניצוצות דקרי דאדה"ר ירדו אל יסוד הטמאה לרדת לעולם (רמ"ז).

זהר ויחי

<p>גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד וכתוב ויחי יעקב דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא¹</p>	<p>מה הם עומדים בתפנוקים של מלכים ומקבלים לעצמם עונג וכסופים, אף יעקב גם עומד בתפנוקי מלכים בעונג וכסוף לעצמו, לא נפרד זה מזה. וכאן נקרא "ויחי", שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער. נמצא שבצער כתוב עליו "לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז". אחר שירד למצרים נקרא "ויחי". ראה את בנו מלך, ראה את כל בניו צדיקים, וכולם בתפנוקי ותענוגות העולם, והוא יושב ביניהם כיון טוב ששוקט על שמריו, ואז נקרא "ויחי יעקב", ולא הפריד בין "ויפרו וירבו מאד" לבין "ויחי יעקב", וכך ראוי.</p>
<p>שבע עשרה שנה (בראשית לו ב) מאי טעמא שבע עשרה שנה אלא אמר רבי שמעון כל יומי דיעקב בצערא הוו בצערא אעבר לון בקדמיתא כיון דחמא ליוסף והוה קאים קמיה⁸ כד יעקב מסתכל ביוסף הוה אשתלים בנפשיה כאילו חמא לאמיה דיוסף דשפירו דיוסף דמי לשפירו דרחל והוה דמי בגרמיה כמה דלא אעבר עליה צערא ביומו⁹ וכד יוסף אתפרש מניה¹⁰ כדין אתקיים לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז דדא</p>	<p>"שבע עשרה שנה". למה שבע עשרה שנה. אלא אמר רבי שמעון, כל ימי יעקב היו בצער, בצער עבר אותם בהתחלה. כיון שראה את יוסף והיה עומד לפניו, כשיעקב מסתכל ביוסף, היה נשלם בנפשו כאלו ראה את אמו של יוסף, שיפיו של יוסף דומה ליפיה של רחל, והיה מדמה בעצמו כמו שלא עבר עליו צער בימיו. וכשיוסף נפרד ממנו, אז התקיים בו, "לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז", שזה היה</p>

¹ כמ"ש רז"ל בבראשית רבה (פצ"ו ס"א) על ענין סתימה זו, שסתם ממנו כל צרות שבעולם, שהש"ת רצה שתהא יציאתו מן העולם בשלוח כראוי לצדיקים שתחילתם יסורין וסופן שלוח, וזהו מה אינון קיימין בתפנוקין (רמ"ז).

² תאות (ד"א).

³ לא נגזר עינוי על בני יעקב הוא כמ"ש בליקוטי תורה ריש פרשת שמות, שהשבטים היו מבוררים בתכלית הביורור בבחי' פרטיות נשמתם, וזה בכחו של זקן ע"ה שהיה מעין שופריה דאדה"ר בפרטות אמצעות הדעת וכו' ובהיותם מנוקים מכל סיג קבילו ענוגא וכו', כי כל הנאותם היו קדושה יותר מהנאות ענג שבת, והיינו ענוגא לגוף וכסופין לנפש, אבל זה לגרמייהו, פי' בבחי' שלהם הפרטית שלא היתה שום שליטה לחיצונים עליהם, וזהו תפנוקי מלכין בלי שום שעבוד (רמ"ז).

⁴ ר"ל קדושה עצומה בודאי יתירה משל שבטיו שהרי הם ענפיו, ולכן אמר בהם וקבילו, שקבלו משרשם שהוא יעקב שהוא המקור ומושרש בדעת, ולכן לא אתפרש דא מן דא, שאין להפריש הענפים מן המקור (רמ"ז).

⁵ ירצה שלכן נתפרט בלשון פרטי משל בניו במלת ויחי, לפי שהוא היה המקור ומובדל במעלת האושר מכל בניו (רמ"ז).

⁶ שבע עשרה עולה בגי' טו"ב. הוא רומז לטוב ורע של אדה"ר ק"ל שנה, כך היה יעקב ק"ל שנה בצער, כמ"ש חז"ל לא שלותי וכו'. והמותר על ק"ל, היה שבע עשרה שנה לתשלום קמ"ז שני חיי יעקב, והם י"ז שנה, כמנין טו"ב (ספר הליקוטים - פרשת ויחי).

⁷ כיון טוב השוקט על שמריו (ד"א).

⁸ כיון שנולד יוסף ואחר כך גדל עד בחינת צדיק דלעילא, וזהו והוה קאים קמיה, פי' מתקומם ומתעלה. כד יעקב מסתכל ביוסף, שהיו בו כל בחי' הרוח שנתן באמו (רמ"ז).

⁹ מפני שהיה שמח בראותו הצלחת תיקונו כיון שנתקן צדיק העליון (רמ"ז).

¹⁰ שחשב שנהרס בניינו ושיצטרך לרדת שאול ללקט ניצוץ יוסף (רמ"ז).

זהר ויהי

<p>קשיא ליה ליעקב מכל מה דעבר ובזמנא דאתפרש יוסף מניה מה כתיב (בראשית לו ב) יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה וגו'</p>	<p>קשה ליעקב מכל מה שעבר. ובזמן שיוסף נפרד ממנו, מה כתוב, "יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה" וגו'.</p>
<p>וכל יומין דיעקב לא הוה ליה צערא כהאי והוה בכי כל יומא לאינן שבע עשרה שנה דיוסף מאי קאתיבו ליה (שם מו ד) ויוסף ישית ידו על עיניו¹ הא לך שבע עשרה שנה אחרנין בענוגין ותפנוקין והנאות וכסופין הדא הוא דכתיב (שם מז כח) ויהי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו' תנא כל אינן שנין שכינתא יקרא דקב"ה עמיה אשתכחא² ובגין כך היים אקרונ</p>	<p>וכל ימי יעקב לא היה לו צער כזה, והיה בוכה כל יום על אותן שבע עשרה שנה של יוסף. מה השיבו לו, "ויוסף ישית ידו על עיניו". הרי לך שבע עשרה שנים אחרות בתענוגים ותפנוקים והנאות וכסופים. זהו שכתוב "ויהי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה" וגו'. שנינו, כל אותן שנים שכינת כבודו של הקדוש ברוך הוא נמצאה עמו, ולכן נקראו חיים.</p>
<p>תא חזי כתיב (שם מה כז) ותחי רוח יעקב אביהם אתחזי דהא בקדמיתא מית הוה ההוא רוחא דיליה³ ולא הוה מתכוין לקבלא רוחא אחרא⁴ דהא רוחא דלעילא לא שריא בריקניא אמר רבי יוסי שכינתא לא שריא אלא באתר שלים ולא באתר חסר ולא באתר פנים ולא באתר עציב אלא באתר דאתכוון באתר חדו ובגין כך כל אינן שנין דיוסף אתפרש מאבוי ויעקב הוה עציב לא שריא ביה שכינתא</p>	<p>בא וראה, כתוב "ותחי רוח יעקב אביהם". נראה שבתחלה אותו הרוח שלו מתה ולא היה מתכוון לקבל רוח אחרת, שהרי רוח שלמעלה לא שורה בריקנות. אמר רבי יוסי, שכינה לא שורה אלא במקום שלם, ולא במקום חסר, ולא במקום פגום, ולא במקום עצוב, אלא במקום המוכן, במקום שמחה, ולכן בכל אותן שנים שיוסף נפרד מאביו ויעקב היה עצוב, לא שרתה בו שכינה.</p>
<p>תנא אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא כתיב (תהלים ק ב) עבדו את יהו"ה בשמחה⁵ באו לפניו ברננה לאפקא דלית פולחנא דקב"ה אלא מגו חדוה⁶ דאמר רבי אלעזר לית שכינתא שריא מגו עצבות⁷ דכתיב (מ"ב ג טו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן מנגן מנגן תלת זימני אמאי בגין לאתערא רוחא משלימותא דכלא דהוא רוח</p>	<p>שנינו, אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא, כתוב "עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה". למעט, שאין עבודת הקדוש ברוך הוא אלא מתוך שמחה. שאמר רבי אלעזר, אין שכינה שורה מתוך עצבות, שכתוב "ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן". מנגן מנגן כתוב שלש פעמים, למה, כדי לעורר רוח משלמות הכל, שהוא רוח שלם. אמר</p>

¹ ע"ק הוא עינא פקחא תמיד שאפילו בגלות הוא משגיח על ז"א לקיום העולם והוא מ"ש הקב"ה ליעקב ויוסף ישית ידו על עיניו וכידוע שיוסף הוא עינא פקחא דע"ק כמ"ש טוב עין הוא יבורך דזכה לאשתגחא בעינא טבא עינא פקחא דע"ק כמש"ל בתיקון עינא דע"ק ויעקב ירד למצרים כשהיה בן ק"ל שנה סוד עין א' ובמצרים חי ט"ב שנה והכל היה לתיקון עינא פקחא ט"ב עין הוא יבורך (ב"ע קסז ע"ב).

² הוא סוד אור אמא המקננת בבריאה, ועל זה נאמר אנכי ארד עמך, אנכי גי' כס"א שהוא עולם הבריאה, ולכן קראה שכינתא יקרא, שכן הוא כסא הכבוד (רמ"ז).

³ הנבואה מאמא דמקננא בבריאה ששם סוד הנשמה, וכיון שנסתלקה הנבואה ממנו נשאר רוח נפרד מהנשמה שבה מקור חייו וזה מחמת עצבונו (רמ"ז).

⁴ עי' לעיל נט ע"ב שכל צדיק יש לו תרין רוחין וכו', ואותו דעלמא דאתי שהוא מבינה ה"ס הנבואה והוא חל על הרוח דעלמא הדין כשהוא מכוון לקבלו, ולכן כשהיה רוחו של יעקב אז קראו ה' (מו, ב) יעקב יעקב, לשמחו ולהודיעו ששני רוחותיו מיוחדים יחד ושעל כן הוא ירד עמו מצרימה וכנזכר (רמ"ז).

⁵ היינו שמחה של מצוה ואחר כך בואו לפניו ברננה זו תפלה (רמ"ז).

⁶ עיין בפרדס רמונים מהרמ"ק שער א' פ' כט (ד"א).

⁷ הטעם שהשכינה נקראת שמחה כידוע וז"ש ותעלנו בשמחה לארצנו פירוש עם השכינה לא"י שגם א"י רומזת למ' ותיבת בשמחה הוא מחשבה דבאבא. יסד ברתא וגם דאין זיווג אלא כשיבואו מוחין דאבא כמ"ש רשב"י דהיינו דכתיב וגם אמנה אחותי בת אבי ואז יש שמחה למ' וזה רמז בשמחה מחשבה וגם מחשבה גימטריא שנה שהוא מ' כידוע ודו"ק. מא"י (נ"א).

זהר ויהי

<p>רבי אבא, שם שנינו, הכל נמצא מארבעה צדדים, הכל נמצא, וכל השרשים של העליונים והתחתונים אחוזים בהם. ושנינו, זה נכנס וזה יוצא, זה סתום וזה מפורש, אחד אחוז בחברו, והם אבות הכל.</p>	<p>רבי אבא, שם שנינו, הכל נמצא מארבעה צדדים, הכל נמצא, וכל השרשים של העליונים והתחתונים אחוזים בהם. ושנינו, זה נכנס וזה יוצא, זה סתום וזה מפורש, אחד אחוז בחברו, והם אבות הכל.</p>
<p>רבי שמעון אמר, "רק באבותיך חשק ה'". כתוב "באבותיך", ממש שלשה, ומשמע שכתוב "רק", "רק" ממש, ומאלה נפרדים ונאחזים כל שאר האחרים, ומעלים את השם להתעטר. שנינו, אמר רבי יוסי, מן היום שהתעלה רבי שמעון מהמערה, הדברים (הללו) לא נתכסו מן החברים, וסודות עליונים היו מסתכלים ומתגלים מביניהם, כאלו שנתנו באותה שעה בהר סיני. אחר שמת כתוב "ויסכרו מעיינות</p>	<p>רבי שמעון אמר (דברים י טז) רק באבותיך חשק יהוה כתיב באבותיך ממש תלתא ומשמע דכתיב רק רק ממש ומאלין מתפרשן ומתאחדן כל שאר אחרנין וסלקין שמא לאתעטרא תנא אמר רבי יוסי מן יומא דאסתליק רבי שמעון מן מערתא מלין (<נ"א> אלין) לא אתכסיין מן חבריא ורזין עלאין הוו מסתכלן ואתגליין מביניהו כאלו אתייהבו ההיא שעתא בטורא דסיני בתר דשכיב כתיב (בראשית ח ב) ויסכרו מעיינות</p>
<p>ריז/א</p>	
<p>תהום וארובות השמים והווי חברייא מרחשן מלי ולא מתקיימי בהו דיומא חד הוה יתיב רבי יהודה אפתחא דטבריה וחמא תרי גמלי¹ דסלקי קטפירא² מעלוי דכתפיין³ נפל מטולא דקטפירא⁴ ואתו צפרי ועד לא מטו עליהו אתבקעו לבתר אתו כמה צפריין⁵ והווי אזלי עלייהו ושרו (<נ"א> ושדיאו) לון בטרטישא ולא מתבקעין והווי צווחין לון ולא הווי מתפרשן שמעו חד קלא עטרא</p>	<p>תהום וארובות השמים", והיו החברים מרחשים דברים, ולא מתקיימים בהם. שיום אחד היה יושב רבי יהודה על פתחה של טבריה, וראה שני גמלים נושאים בגדים על הכתפים. נפל המשא של הבגדים, ובאו ציפורים, ועד שלא הגיעו עליהם, התבקעו. אחר כך באו כמה ציפורים, והיו הולכים אחריהם, ושהו (וזרקו) אותם בהם סלעים, ולא התבקעו, והיו צועקים להם ולא היו בורחים. שמעו</p>

¹ פי' נו"ה שנוחלים חסד למלכות ולתחתונים (מ"מ).

² קפסירא – פי' שעוה והיא המלכות שנק' שעוה ונודע מדברי הרב, שנה"י דז"א שם מוחין דנוק' ונצח דז"א נעשה ממנו חח"ן דמלכות, ומהוד דז"א נעשה בג"ה דמלכות, מיסוד דת"י דמלכות, שכמו שנה"י דאימא מגדילים ז"א, כך נה"י דז"א מגדילים המלכות, ומהם נבנה פרצופה, וז"ש דסלקי קטפירא (מ"מ). ראה שני גמלים שטעונים משוי סדינים ומלבושים שנקראים קטפירא מעל כתפיהם ונפל המשוי מהם על הארץ ובתוך כך באו צפרים וקודם שהגיעו למשוי ההוא נתבקעו כאומרם ועד לא מטו עלייהו אתבקעו (ד"א). פירוש נושאין שעוה. וע' מק"מ. הרש"ב (נ"א).

³ יש ג' מיני שערות: א', בא"א ואלו השערות הם קדושים ורחמים גמורים, ואלו הם שערות הנזיר, ולסיבתם נקרא קדוש יהיה לאלהיו, ולכן נק' נזיר אלהים, פי' פרוש ומובדל הוא מן מדת הדין. ב', הם השערות הלויים אשר הם דינים ולכן ציוה ה' על הלויים והעבירו תער על כל בשרם. ג', הם שער של הנשם שהם דינים קשים, ולכן אמרו רז"ל שער באשה ערוה. ובזה יובן מאמר הזה כי ב' גמלים הם נו"ה דז"א, והשערות אשר עליהם הם המלכות נוק' דז"א בסוד ד"ו פרצופים, כי היא יצאה מאחורי הז"א אשר היא המלכות מאחורין, אז היא על נו"ה, והעופות אשר עליהם פי' הקלי' הציפרין הנזכר בדף זה ע"ב, והם סביב רשעים יתהלכון. וכשהיא למעלה באצילות עם הת"ת, אז המשפיע הת"ת עליה וקודם שהקלי' יגיעו שם למקומה הזכר, שהוא ז"א מכניעם ומפזרם שלא יהיה חיבור ביניהם ליינק. אבל כשהנוק' למטה בבריאה בסוד שער רישא דז"א (נ"א בסוד הקלי'), אז הציפרין איתזון ויונקין ממנה (זהר הריקע). פי' כי המלכות היא בין תרין דרועין שהם הכתפים דז"א ובימי שלמה היתה לבנה במילואה פרצוף שלם כמוהו פנים בפנים כמ"ש הרב, נמצא שנגדלה המלכות למעלה מתרין כתפיין דז"א, והיא פב"פ פרצוף שלם כמוהו, וז"ש מעלוי דכתפיין (מ"מ).

⁴ פי' בימי מנשה ואחז וכיוצא בהם שהרעו מעשיהם ואפילו הכי כד אתו צפרי, שהם האומות להציר לישראל, מיד יתבקעו (מ"מ).

⁵ פי' בשעת החרבן (מ"מ). לאח"כ באו צפרים אחרים והיו נחים בטרטישא שהוא סלע ר"ל שהיו שורים ונחים בסלעים שהיו שם ולא נתבקעו ואע"פ שהיו צועקים אליהם לא היו העופות משגיחים בהם. בתוך כך שמעו קול א' כמבואר (ד"א).

זהר ויהי

<p>דעטרין¹ בקדרינ² שריא למריה לבר³ עד דהוה יתיב עבר חד גברא אשנח בה⁴ אמר לא קיים דא הא דכתיב (בראשית טו יא) וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם אמר רבי יהודה והא עבידנא ולא אתפרשן אהדר רישיה ההוא גברא ואמר⁵ עד לא מריט⁶ דא רישיה דמריה⁷ ועד לא גליש⁸ למטרוניתא⁹ רהט אבתריה תלת מלין ולא אמר ליה חלש דעתיה דרבי יהודה</p>	<p>קול אחד עטרת העטרות שורה בחשכה והבעלים בחוץ. עד שהיה יושב, עבר איש אחד, השגיח בהם ואמר, לא קיים זה מה שכתוב "וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם". אמר רבי יהודה, והרי עשינו ולא התפרדו. אותו האיש החזיר ראשו ואמר, עדיין לא מרט זה ראשו של אדוניו ועדיין לא הקריח את המלכה. רץ אחריו שלשה מילין ולא אמר לו. חלשה דעתו של רבי יהודה.</p>
<p>יומא חד אדמוך¹⁰ תחות אילנא וחמא בחלמיה ארבע גדפין מתתקנן וסליק רבי שמעון עלייהו וספר תורה עמיה ולא שביק כל ספרי רזין עלאין ואגדתא דלא סליק לון בהדיה וסליק להון <נ"א וסליקן ליה> לרקיעא וחמא דמתכסיא מעינא ולא אתגליא כד אתער אמר ודאי מדשכיב רבי שמעון חכמתא אסתלקת מארעא ווי לדרא דהאי אבנא טבא <דהו מתחזן נ"א דמתאחדן> (דמתחזן) מניה וסמכין עליה עלאין ותתאין אתאביד מנייהו</p>	<p>יום אחד נרדם תחת עץ וראה בחלמו ארבע כנפיים מתקונות ורבי שמעון עולה עליהן וספר תורה עמו, ולא השאיר כל ספרי הסודות העליונים ואגדה שלא העלה אותם עמו, והעלה אותם (והעלו אותו) לרקיע, וראה שהוא מתכסה מהעיניים ולא התגלה. כשהתעורר, אמר, ודאי משמת רבי שמעון, החכמה הסתלקה מן הארץ. אוי לדור שהאבן הטובה הזו, שהיו נראים (מתאחדים) ממנה וסומכים עליה עליונים ותחתונים, נאבדה מהם.</p>
<p>אתא לגביה דרבי אבא סח ליה (סליק) רבי אבא [סליק] ידוי על רישיה (רבי אבא) ובכה ואמר רבי שמעון ריחייא דטחנין מניה מנא טבא כל יומא ולקמיין <ליה> כמה דכתיב (במדבר יא לב) הממעית אסף עשרה חמרים והשתא ריחייא ומנא אסתלקו ולא אשתאר בעלמא מיניה בר</p>	<p>בא אל רבי אבא, סיפר לו. הרים רבי אבא את ידיו על ראשו ובכה ואמר, רבי שמעון, רחיים שטוחנות ממנו מן טוב כל יום ולוקטים אותו, ככתוב "המעית אסף עשרה חמרים", ועכשיו הרחיים והמן הסתלקו ולא נשאר ממנו בעולם, חוץ ממה שכתוב "קח צנצנת אחת ותן שמה מלא</p>

¹ פי' המלכות שהיא עטרה של העטרות (מ"מ).

² העטרה של כל העטרות בקדרות ושחרות ואין אור העטרה מאיר כלל וע"י זה שורה האדון לחוץ ורמז בזה שאין יחוד למעלה ע"י קדרות הנזכר (ד"א).

³ פי' בשחרות של ישראל ע"י מעישהם הרעים השליכו ז"א שהוא אדון על המלכות לבר שאינו מזדווג עם המלכות (מ"מ).

⁴ הוא אליהו (זהר הרקיע). בתוך שהיה יושב עבר איש אחד וראה שהצפרים הם סביב המשוי אמר לא קיים זה וירד העיט וגו' (ד"א).

⁵ החזיר אותו האיש את ראשו לאחוריו ואמר (ד"א).

⁶ עדיין לא המריט זה ראש אדוניו והוא רמז אל הרחמים ע"י המריטה כי השערות רומזים לדין כמ"ש באדרא דנזיר וע' ענין זה בפ' תזריע מח ע"ב וכן ועד לא גליש וכו' עדיין לא גליש במספרים לגבורה להעביר כחות הדין והקליפה ממנה (ד"א). מעיקרו שהן שחורות (יהל אור), ועי' פת"ש נתיב הקלי' פרק ג' ז"ל, סוד העברת השערות שעל הראש הדוכרא שהם מותרים מוחא דבי' אחידין דכיין ומסאבין וכן לשערות דנוקבא בציון וירושלים דבה ששם הוא שליטת הנחש.

⁷ פי' מריט לגמרי, ר"ל שלא ישאר אפילו השורש (זהר הרקיע).

⁸ להניח עיקרן שהן אדומות (מרן דינא - צ"ל שמהן הדינין או מארי דינא - ש"ל) לא קליפות, ולכן אין האשה מסתפרת כאיש. וז"ש עשו איש שעיר כאדרת כו' יעקב כו', ועשו נאחז עד גלגל המזלות ששם בכוכבים (ר"ל כמ"ש בין כוכבים שים קנך) סוד השערות, ויעקב בגלגל החלק (יהל אור), והוא המזון הבא ע"י טורח גדול שתכליתו להסיר את הסיגים שבו, הרי הם הסט"א הנאחז למטה (פת"ש א"א יב).

⁹ פי' גילוח שנשא' השורש כדי אחיזת, והוא סוד מילה ופריע' וכו' (עי"ש אריכות) (זהר הרקיע).

¹⁰ ישן (ד"א).

זהר ויהי

<p>כמה דכתיב (שמות טז לג) קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והנה אותו לפני יהוה למשמרת ואלו באתגלייא לא כתיב אלא למשמרת לאצנעותא השתא מאן יכיל לגלאה רוין ומאן ינדע לון לחיש ליה <ל>רבי יהודה בלחישו (אמר ליה ור"א) ודאי ההוא גברא דחמית אליהו הוה ולא בעא לגלאה רוין בגין דתנדע שבחא דרבי שמעון דהוה ביומוי ויבכון דרא עלוי אמר ליה די למבכי בכיה עליה</p>	<p>העומר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת". ואלו בהתגלות לא כתוב אלא למשמרת, להצנעה. עכשיו מי יכול לגלות סודות, ומי ידע אותם. לחש לו לרבי יהודה בלחש, (אמר לו רבי אבא), ודאי אותו איש שראית היה אליהו, ולא רצה לגלות סודות, כדי שתדע את שבחו של רבי שמעון שהיה בימיו, ויבכו הדור עליו. אמר לו, מספיק לבכות בכיה עליו.</p>
<p>רבי יהודה הוה בכי כל יומא עלוי דהא אערע עמיה באדרא קדישא דרבי שמעון ושאר חבריא אמר ליה ווי דלא אסתלקנא ההוא יומא עם אינון תלתא דאסתלקו ולא לחמי דרא דא דהא אתהפך אמר ליה רבי אימא לי כתיב (שמות כח ה) והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש ואילו כסף לא כתיב והא כתיב זהב וכסף אמר ליה והכי נמי נחשת דכסף ונחשת בחושבנא הוו והכא לא אלא אי לא דגלי בוצינא קדישא באתריה לא אצטריכנא לגלאה פתח ואמר (חגי ב ח) לי הכסף ולי הזהב נאם יהוה היינו דכתיב (תהלים קטו טז) השמים שמים ליהוה</p>	<p>רבי יהודה היה בוכה עליו כל יום, שהרי נפגש עמו באדרא הקדושה של רבי שמעון ושאר החברים. אמר לו, אוי שלא הסתלקתי אותו יום עם אותם שלשה שהסתלקו, ולא לראות דור זה, שהרי מתהפך. אמר לו, רבי, אמר לי, כתוב "והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש", ואילו כסף לא כתוב, והרי כתוב זהב וכסף. אמר לו, והרי גם נחשת, שכסף ונחשת היו בחשבון, וכאן לא. אלא אם לא שגלה המנורה הקדושה במקומו, לא הצטרכתי לגלות. פתח ואמר, "לי הכסף ולי הזהב נאם ה'". היינו שכתוב "השמים שמים לה".</p>
<p>בכמה אתר אסתכלנא באלין מאני דקודשא דכתיב (ויקרא טז ד) בגדי קדש הם וכתוב (שמות כח ד) ועשו בגדי קדש מאי קדושה הכא אלא הכי תנינן קדושה אינון בכל אתר (והא כתיב) <וכתיב> בגדי קדש הם ועשית בגדי קדש (שם ב) כגוונא דלעילא דתניא כהן גדול לעילא² כהן גדול לתתא לבושיין דיקר לעילא לבושיין דיקר לתתא ומה דלא אמר כסף ונחשת לאתר אחרא אסתליקו דכתיב (שם כז יז) כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וגו' וכתוב ואדניהם נחשת דאינון מאני שמושא לאשתמשא משכנא בהו אבל הכא באלין לבושיין דיקר לא בעי לאשתמשא בהו בר נש אחרא בר מכהנא רבא דרבו משה קודשא על רישיה דכתיב (שם כח ב) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת דבאינון לבושיין דמי לגוונא דלעילא</p>	<p>בכמה מקומות הסתכלתי בכלי הקודש הללו, שכתוב "בגדי קודש הם", וכתוב "ועשו בגדי קודש". איזו קדושה כאן, אלא כך שנינו, קדושה הם בכל מקום, וכתוב "בגדי קודש הם". "ועשית בגדי קודש", כדוגמא שלמעלה. שלמדנו כהן גדול למעלה, כהן גדול למטה. לבושי כבוד למעלה לבושי כבוד למטה. ומה שלא אמר כסף ונחשת, שהם התעלו למקום אחר, שכתוב "כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וגו', וכתוב "ואדניהם נחשת", שהם כלי שימוש שהמשכן ישתמש בהם. אבל כאן בלבושי כבוד האלו אדם אחר לא צריך להשתמש בהם, פרט לכהן הגדול ששמן משחת קודש על ראשו, שכתוב "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת", שבאותם לבושים הוא דומה לצבע שלמעלה.</p>

¹ עם אותם שלשה חכמים שמתו באדרא (ד"א).

² באד"ר קלב רע"ב (לש"ו).

זהר ויהי

<p>למדנו, "ויקרבו ימי ישראל למות". אמר רבי יהודה, אוי לעולם, שהרי בני אדם לא רואים ולא שומעים</p>	<p>¹תניא (בראשית מז כט) ויקרבו ימי ישראל למות אמר רבי יהודה ווי לעלמא דהא בני נשא לא חמאן ולא שמען ולא</p>
<p>ריז/ב</p>	
<p>ולא יודעים, שהרי כל יום ויום קול הכרוז נשמע במאתים חמשים עולמות. שנינו, עולם אחד נודע למעלה, וכשהכרוז יוצא, אותו העולם מזדעזע ומתחלחל, יוצאות שתי ציפורים שעולות מאותו העולם, שמדורם תחת העץ שמראה החיים והמות. יוצאת צפור אחת לצד דרום, וצפור אחת לצד צפון, וצפור אחת כשמאיר היום, ואחת כשנחשך היום, וכל אחת ואחת קוראת ומכריזה מה ששומעים מאותו כרוז. אחר כך רוצות להתעלות למקומן, ונשמטות רגליהן בנקב תהום רבה, ונלכדות בתוכה עד שנחלק הלילה, וכשנחלק הלילה הכרוז קורא, "וכציפורים האחוזות בפח כהם יוקשים בני האדם".</p>	<p>ידעין דהא כל יומא ויומא קלא דכרוזא אשתמע במאתן וחמשיין עלמין תנא עלמא דהא אשתמודע לעילא וכד כרוזא נפיק ההוא עלמא מזדעזעא ומתחלחלא נפקי תרין צפריין² [דאסתלקון] (ואסתלקון) מההוא עלמא³ דמדוריהון תחות אילנא דחיוו דחיי ומותא ביה נפקא חד צפורא לסטר דרומא וחד צפורא לסטר צפונא⁴ וחד צפורא כד נהיר יממא וחד כד אתחשך [יממא] (ליליא) כל חד וחד קרי ומכרוזא מה דשמעין מההוא כרוזא לבתר בעו לאסתלקא לאתריהו ומשתמטי רגליהו בנוקבא דתהומא רבא ומתלכדן בגויה עד דאתפליג ליליא כד אתפליג ליליא כרוזא קרי (קהלת ט יב) וכצפורים הנאחזים⁸ בפח כהם יוקשים בני האדם⁵</p>
<p>אמר רבי יהודה בשעתא דמתלכדן רגלוי דבני נשא ויומיו אתקריבו ההוא יומא⁶ אתקרי יום יהו"ה⁷ לאתבא רוחיה ליה תנא בההיא שעתא פקדא ההוא כתרא קדישא על רוחיה ומאן איהו דכתיב (תהלים צ י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה והיא כתרא שביעאה דכלא ואם מסטרא דגבורה קאתי כתיב (שם) ואם בגבורות שמנים</p>	<p>אמר רבי יהודה, בשעה שנלכדות רגלי בני האדם וימיו מתקרבים, אותו יום נקרא יום ה' להשיב רוחו אליו. שנינו, באותה שעה פוקד אותו הכתר הקדוש על רוחו, ומיהו, שכתוב "ימי שנותינו בהם שבעים שנה". והיא כתר של שביעי של הכל. ואם הוא בא מצד הגבורה, כתוב "ואם בגבורות</p>

¹ כאן שייך מ"ש בסימן נב (הערת הזוהר).

² קסב ע"ב (הערת הזוהר). ב' צפריין אלה המה בסוד ב' בנות לבן, הרי הן לאה ורחל (דע"ה ח"ב סג ע"ב). עי' ע"ח שער מב פרק ג', וכן שער מח פרק ב', שב' המוחין דנוקבא דקלי' דאצילות נקראין "שתי צפריים", ועי' ע"ח שער מט פרק ט שב' צפריין דנוקבא דגנה יניקתם בלילה.

³ כמו שיש ד' עולמות אבי"ע דקדושה כן יש כנגדם ד' עולמות אבי"ע של הטומאה הנקראים קליפות. ומקום אלו הקליפות הם כנגד אחורים של הארבע עולמות אבי"ע. וכו' בקדושה יש בכל עולם מן הארבעה עולמות בחינת חמשה פרצופין הנקראים א"א או"א וז"ל וכו', האמנם בקליפות אינו כך כי בעשיה יש קלי' כנגד אריך אפין ואבא ואימא וז"א ונוקביה, וכו' ובאצילות אין קליפות אלא כנגד ז"א ונוקביה בלבד דקדושה וכו' תרין מוחין דקליפה דז"א דאצי' הם סוד אותם שני אנשים המרגלים הנז' בספרא דצניעותא ובפ' אחרי מות בדף ס' ע"ב בענין תרין בנין ינקין בכל יומא כו' ולפי שהם למעלה כנגד ז"א דאצילות דקדושה נקראי' בשם אנשים שני מוחין דקליפה דנוקבא דז"א דאצילות הם נקראים שתי צפריים כו' והם אותם תרין צפריין הנז' בפ' ויצא (דף קסב סע"ב) בפסוק וללבן שתי בנות, כי במקום הקליפה כנגדו במקום לבן יש שתי בנות שהם תרין צפריין, וכו' ודע כי כל המוחין שיש בעול' הבריאה והיצירה והעשיה בין באבא בין באימא בין בז"א בין בנוקביה נקראי' שתיים נשים זונות הנז' בפ' אחרי מות (דף ס ע"ב) ולפי שג' עולמות אלו הם עולמות של הנקבה וכו' (שערי מאמרי רשב"י).

⁴ הנה אלו שתי צפריים הם מלאכים עליונים א' ענף החס"ד שהוא סוד הדרו"ם וא' ענף הגבורה שהוא סוד הצפון כנודע (ד"א).

⁵ עי' אריכות בדע"ה ח"ב סג ע"ד וסד ע"א.

⁶ ר"ל כי ביום שמת הצדיק נעשה יחוד גדול למעלה מכל התורה שעסק כל ימיו וכל המצות. ז"ח. והיינו יומא דהלולא כמ"ש הרב עצמו בקול בוכים משם האר"י זצ"ל עש"ב (מא"י) (נ"א).

⁷ פירוש נשמות ישראל הם משכינתא עלאה בינה ותתאה מ' כמש"ל ריש רכ"ה וריש רמ"ז ע"ש לכן חוזרים לשרשם למקום שממנו חוצבו. הרשב"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>שנה דכתרא דגבורה תמינאה הוי מכאן ולהלאה לית אתר לאתמשך כמה דאת אמר (שם) ורהבם עמל ואון באתר דלא הוי יסודא בניינא לא אתקיים</p>	<p>שמונים שנה", שכתר הגבורה הוא, הרי שמיני. מכאן והלאה אין מקום להמשך, כמו שנאמר "ורהבם עמל ואון". במקום שלא היה יסוד, הבנין לא עומד.</p>
<p>אמר רבי יהודה זכאין אינון צדיקיא כד קב"ה בעא לאתבא רוחיה ליה ולשאבא ההוא רוחא בגויה דתניא בשעתא דקב"ה בעא לאתבא רוחיה ליה אי זכאה הוא ההוא רוחא מה כתיב (קהלת יב ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה ואי (זכאה) לא אשתכח [זכאה] ווי לההוא רוחא דבעי לאסתחאה בנורא דדליק ולאסתקנא בגין לאשתאבא בגופא דמלכא ואי לא אתתקנת ווי לההוא רוחא דמתגלגלא כאבנא בקוספיתא¹ דכתיב (ש"א כה כט) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע תניא אי ההוא רוחא זכי כמה טבין גניזין ליה בההוא עלמא דכתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו יעשה למחכה לו".</p>	<p>אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו אליו ולשאוב אותה רוח לתוכו, ששינו, בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא להשיב אליו את רוחו, אם רוח זו היא של צדיק, מה כתוב "והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה". ואם לא נמצא צדיק, אוי לאותה רוח שצריכה לרחוץ באש שדולקת ולהתקן כדי להשאב בגוף המלך. ואם לא נתקנת, אוי לאותה רוח שמתגלגלת כאבן בכף הקלע, שכתוב "ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע". שנינו, אם אותה רוח זוכה, כמה טובות גנוזים לה באותו עולם, שכתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו".</p>
<p>אמר רבי יוסי כד ההוא בר נש אתקריבו יומיו תלתין יומין מכריזי עלוי בעלמא ואפילו צפרי שמיא מכריזין עלוי ואי זכאה הוא תלתין יומין מכריזין עלוי בין צדיקיא בגינתא דעדן תנא כל אינון תלתין יומין נשמתיה נפקת מניה בכל ליליא וסלקת וחמאת דוכתה בההוא עלמא וההוא בר נש לא ידע ולא אשגח ולא שליט בגשמתיה כל אינון תלתין יומין כמה דהוה בקדמיתא דכתיב (קהלת ח ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו' אמר רבי יהודה מכד שראן² אינון תלתין יומין צלמא דבר נש אתחשך ודיוקנא דאתחזי בארעא אתמנעת</p>	<p>אמר רבי יוסי, כשמתקרבים ימי אותו האיש, שלשים יום [קודם לכן] מכריזים עליו בעולם, ואפילו ציפורי השמים מכריזים עליו. ואם צדיק הוא, שלשים יום מכריזים עליו בין הצדיקים בגן עדן. שנינו, כל אותם שלשים ימים נשמתו יוצאת ממנו בכל לילה, ועולה ורואה את מקומה באותו העולם, ואותו אדם לא יודע ולא משגיח ולא שולט בנשמתו כל אותם שלשים יום כמו שהיה בתחלה, שכתוב "אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח" וגו'. אמר רבי יהודה, מכאשר מתחילים אותם שלשים יום, צלם האדם נחשך, והדמות שנראית בארץ נמנעת.</p>
<p>רבי יצחק הוה יתיב יומא חד אפתחא דרבי יהודה והוה עציב נפיק רבי יהודה אשכחיה לתרעיה דהוה יתיב ועציב אמר ליה מאן³ יומא דין משאר יומין אמר ליה אתינא לגבך למבעי מינך תלת מלין⁴ חד דכד תימא מלי דאורייתא</p>	<p>רבי יצחק היה יושב יום אחד על פתחו של רבי יהודה והיה עצוב. יצא רבי יהודה ומצא אותו בשער שלו שהיה יושב ועצוב. אמר לו, מה יום זה שונה משאר ימים. אמר לו, באתי אליך לבקש ממך שלשה דברים. אחד, שכאשר תאמר דברי תורה ותזכיר</p>

¹ כאבן שמתגלגל בתוך כף הקלע אף כן נשמתו של אדם מתגלגלת ע"י שלוחי הדין ואין לה מנוחה והשקט (ד"א).

² מעת שמתחילין (ד"א).

³ צ"ל מה (הערת הזוהר).

⁴ ענין שאלה זו ששאל ממנו שיתפלל על קברו תפלתו ממש שבכל יום ויום, הטעם הוא כי הצדיק על ידי תפלתו מיחד ומקשר כל העולמו' כנודע אצלנו וכנז' בהיכלות דבראשית ודפקודי, ועל ידי היותו מתפלל עליו ביחוד ובקשר הזה, תוכל נשמתו גם היא לעלות עם תפלתו למעלה. ולהיות כי השבעה ימים ראשונים אפילו הצדיקים יש להם דין אז בימים ההם. ולכן שאל ממנו שאלה הנז' דתזיל לקברי ותבעי בעותך עלי כל שבעה יומין וכו' (זוהר הרקיע).

זהר ויהי

<p>ותדבר מאינן מלין דאנא אמינא¹ דתימא לון [משמין] (משמוי) בגין לאדכרא שמי וחד דתזכי ליוסף ברי באורייתא וחד דתיזיל לקברי כל ז' יומין ותבעי בעותיך עלי אמר ליה מנין לך אמר ליה הא נשמתי אסתלקת מיני בכל ליליא ולא אנהיר לי בחלמא כמה דהוה בקדמיתא</p>	<p>מאותם דברים שאני אמרתי, שתאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד, שתזכה את יוסף בני בתורה. ואחד, שתלך לקברי כל שבעת הימים ותבקש בקשתך עלי. אמר לו, מנין לך. אמר לו, הרי נשמתי מסתלקת ממני בכל לילה, ולא מאירה לי בחלום כמו שהיתה בתחלה.</p>
<p>ועוד דכד אנא מצלינא² ומטינא לשומע תפלה אשגחנא בצולמי דילי בכותלא ולא חמינא ליה ואמינא דהואיל³ (וצלמא) [וצולמא] אתעבר ולא אתחזי דהא כרוזא נפיק וכריז דכתיב (תהלים לט ז) אך בצלם יתהלך איש⁴ כל זמנא⁵ דצולמא דבר נש לא יתעבר מניה יתהלך איש ורוחיה אתקיימא בגויה אתעבר צולמא דבר נש ולא אתחזי אתעבר מהאי עלמא אמר ליה ומהכא דכתיב (איוב ח ט) כי צל ימינו עלי ארץ אמר ליה כל אלין מלין דאת בעי עבידנא אבל בעינא מינדך</p>	<p>ועוד, שכאשר אני מתפלל ומגיע לשומע תפלה, אני משגיח בצלמי שבכותל ולא רואה אותי, ואמרתי, הואיל והצלם הועבר ולא נראה, שהרי הכרוז יוצא ומכריז, שכתוב "אך בצלם יתהלך איש", כל זמן שצלם האדם לא יעבר ממנו, יתהלך איש ורוחו עומדת בתוכו. כשהועבר צלם האדם ולא נראה, אז הוא עובר מהעולם הזה. אמר לו, ומכאן, שכתוב "כי צל ימינו עלי ארץ". אמר לו, כל הדברים הללו שאתה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך,</p>
<p>ריח/א</p>	
<p>דבההוא עלמא תבריר דוכתאי גבך⁶ כמה דהוינא בהאי עלמא בכה רבי יצחק ואמר במטו מינדך דלא תתפרש מנאי כל אלין יומין</p>	<p>שבאותו עולם תברר את מקומי אצלך כמו שהייתי בעולם הזה. בכה רבי יצחק ואמר, בבקשה ממך שלא תפרד ממני כל הימים הללו.</p>
<p>אזלו לגביה דרבי שמעון אשכחוהו דהוה לעי באורייתא זקיף עיניו רבי שמעון וחמא לרבי יצחק וחמא למלאך המות דרהיט קמיה ורקיד קמיה קם רבי שמעון אחיד בידיה דרבי יצחק אמר גזרנא מאן דרגיל למיעל יעול ומאן דלא רגיל למיעאל לא ייעול עאלו רבי יצחק ורבי יהודה <קטיר⁷ מלאך> (וקטיר למלאך) המות לבר</p>	<p>הלכו לרבי שמעון, מצאוהו שהיה עוסק בתורה. רבי שמעון זקף עיניו וראה את רבי יצחק, וראה את מלאך המות שרץ לפניו ורוקד לפניו. קם רבי שמעון, ואחז ביד רבי יצחק. אמר, גזרני שמי שרגיל להיכנס, יכנס, ומי שלא רגיל להיכנס, לא יכנס. נכנסו רבי יצחק ורבי יהודה, קשר את מלאך המות בחוץ. התבונן רבי שמעון,</p>

¹ אין כונה לומר שיאמר הדבר בשם אומרו דפשיטא שלא יהיה ר' יהודה עושה כן ולא היה צריך אזהרה אלא פירוש אם יבא לידך איזה פסוק או דרוש שאני עניתי בי חלקי תאמרו פלוני חבירינו היה אומר דבר זה בדרוש זה. ז"ח. ולי הצעיר איני מתישב פירוש זה דהול"ל ותימא לון לבד אלא היה רוצה שיזכיר שמו לכוונה אחרת כמ"ש משג"ב דכ"ח. מאי"ן (נ"א).

² וכן נראה בחזקיה ויסב פניו אל הקיר ויתפלל שכוון בש"ת לראות צלו ולא ראהו מסולק לגמרי. ולכן נתחזק בתפלה. הרמ"ז כ"י (נ"א).

³ לקמן רכז ע"א (ד"א).

⁴ באותו הצלם נברא כל א' ומתגדל על ידיו ומתקיים ע"י והוא נמשך עמו מעת ריקומו בטיפת הזיווג דמ"ד ומ"ן דאביו ואימו וע"י הוא יוצא לעולם וע"י הוא מתקיים עד סוף כל ימי חייו (עי' לקמן רכז ע"א ושמות יג ע"ב), שכן דרך אותו הצלם נמשך עיקר כל מציאות כל א'. ולישראל הוא נמשך מאתר קדישא ודרך צלם קדוש (כללים ח"א קו ע"ד).

⁵ לקמן רן ע"א (ד"א).

⁶ נראה שיש כח ביד הצדיקים לברר מקומם, וכן גבי ר' שמעון בפ' האזינו קאמר ברירנא דוכתאי גבי אחיה השלוני. ונראה שאין ספק שיש חופות קרובות אלו לאלו מפני דמיון מעשה הצדיקים אלו לאלו, ואחר שיש צדיקים הרבה דומים ושויים אליו יש לו כח לברר אצל מי מהם רוצה מקומו (אור יקר).

⁷ קשרו כדי שלא יוכל לילך אחר ר' יצחק לבית רשב"י (ד"א).

זהר ויהי

<p>אשגח רבי שמעון וחמא דעד כען לא מטא עדנא דהא עד תמניא שעתי דיומא הוה זמנא אותביה קמי רבי שמעון והוה לעי ליה באורייתא אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה תיב אפתחא ומה! דתחמי לא תשתעי בהדיה? ואי יבעי למיעאל הכא אומי אומאה דלא ליעול</p>	<p>וראה שעד עכשיו לא הגיע זמן, שהרי עד שמנה שעות של היום היה זמן. רבי שמעון הושיבו לפניו והיה עוסק בתורה. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, שב על הפתח, ומי שתראה אל תדבר עמו. אם ירצה להיכנס לכאן, תשביע שבועה שלא יכנס.</p>
<p>אמר רבי שמעון לרבי יצחק חמית דיוקנא דאבוך יומא דא או לא דהא תנינן בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא אבוי וקריבוי משתכחין תמן עמיה וחמא לון ואשתמודע לון וכל אינון דהוה מדוריה גבייהו³ בההוא עלמא בדרגא חד כלהו מתכנשי ומשתכחי עמיה ואזלין עם נשמתיה עד אתר דתשרי באתריה אמר עד כען לא חמינא⁴ אדהכי קם רבי שמעון ואמר מארי דעלמא אשתמודע רבי יצחק לגבן⁵ ומאינון שבעה עינין⁶ דהכא הוא הא אחידנא ביה והב לי</p>	<p>אמר רבי שמעון לרבי יצחק, ראית את דמות אביך היום או לא, שהרי שנינו, בשעה שאדם מסתלק מן העולם, אביו וקרוביו נמצאים שם עמו, ורואה אותם ונודע להם, וכל אותם שיהיה מדורו עמם באותו עולם בדרגה אחת, כולם מתכנסים ונמצאים עמו, והולכים עם נשמתו עד המקום שתשרה במקומה. אמר עד עכשיו לא ראיתי. בין כך קם רבי שמעון ואמר, רבונו של עולם, נודע רבי יצחק אצלנו, והוא מאותן שבע עינים של כאן. הרי אחזתי אותו ותן לי.</p>
<p>נפק קלא ואמר כורסייא <נ"א טסיסה> דמאריה⁷ קריבא בגדפוי דרבי שמעון⁸ הא דידך הוא ועמך <תייתיה> (תיית⁹) בזמנא דתיעול למשרי בכורסיך אמר רבי שמעון ודאי אדהכי חמא רבי אלעזר דהוה אסתליק מלאך המות ואמר ליה קופטרא דטיפסא¹⁰ באתר דרבי שמעון בן יוחאי שכיה אמר רבי שמעון לרבי אלעזר</p>	<p>יצא קול ואמר כסא (טסיסה) דאדונו קרוב בכנפי רבי שמעון, הרי הוא שלך ויבא עמך בזמן שתכנס לשרות בכסאך. אמר רבי שמעון, ודאי. בין כך ראה רבי אלעזר שמלאך המות הסתלק, ואמר, אין גזירת עונש במקום שמצוי רבי שמעון בר יוחאי. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, תכנס לכאן ואחז ברבי יצחק, שהרי ראיתי בו</p>

¹ ומאן (הערת הזוהר).

² שלא ישלוט בו ויזיקהו שהדבור לרשע המזיק נותן לו כח (אור יקר).

³ פי' כי רוחו של אדם קודם בואו לההוא עלמא יתיב בגן עדן ותמן מדורי עד זמנא דיתגזר עליה למיתי לההוא עלמא, וכשחוזר לצאת מעולם הזה באין כל אותן רוחין של הצדיקים שהיו משורש נשמתו מדוריה דב"ג גבינו ובאין ללוותו, כמ"ש הכינו כסא לחזקיה (זהר הרקיע).

⁴ הוצרך לשאול ענין זה שאם כבר באו הצדיקים אחריו לא היה אפשר לעכבו ולעוקרו מיד הצדיקים כמותו כענין העליונים מבקשים את ר' וכו' אלא עקרו מיד מלאך המות (אור יקר). עדיין לא ראיתי שום דמות לא מאבי ולא מחברי שמתו כבר (ד"א).

⁵ ידוע וניכר ר' יצחק אצלנו והוא אחד משבעה חברים שבסוד שבעה עינים המשגיחים בעולם כי שבעה חברים היו יחד כמ"ש בסוף אדרא דנזיר דף קמד ע"א בכך ביקש שיניח ר' יצחק בחיים ויצא כרוז אח"כ כורסיה דמריה וכו' פי' ר' יצחק שהוא ניצוץ של האדון יהיה התקרבותו בכנפיו של האדון רשב"י והוא יהיה עמך בעוה"ז ובעוה"ב כאומרו ועמך תייתיה פי' ועמך תביאהו לעוה"ב (ד"א).

⁶ הם ז' חברים שיצאו מן האד"ר (אור יקר).

⁷ פי' רבי יצחק שהוא כסא של הקב"ה שכל צדיק וצדיק נעשה כסא לשכינה (מ"מ).

⁸ פי' נתקרב ונכנס תחת כנפיו של רשב"י, ולכך ניצול, וז"ש לו אביו "אילנא רבא ותקיף" רשב"י הוא דהא הוא אחיד לך בענפוי. א"נ י"ל כרסייא דמאריה פי' השכינה שהיא כסא דז"א תמיד הי אקריבא בגדפוי דר"ש ולכך כל מה שגור מתקיים (מ"מ).

⁹ שיפטר עם ר"ש כדלקמן (אור יקר).

¹⁰ ממונה על העונש (רמ"ז).

אין ממונה על העונש נמצא במקום שרשב"י שרוי בו (ד"א). פירוש אין גזירת עונש במקום ר"ש כי הוא מבטלה בתפלתו. הרשב"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>בריה עול הכא ואחיד ביה ברבי יצחק דהא חמינא ביה דמסתפי עאל רבי אלעזר ואחיד ביה ורבי שמעון אהדר אנפיה ולעי באורייתא</p>	<p>שהוא פוחד. נכנס רבי אלעזר ואחז בו, ורבי שמעון החזיר פניו ועסק בתורה.</p>
<p>נײם¹ רבי יצחק וחמא לאבוי אמר ליה ברי זכאה חולקך בעלמא דין ובעלמא דאתי דהא בין טרפי אילנא² דהיי בגנתא¹⁰ דערן (אתיהיב) [את יתיב] אילנא רבא ותקיף בתרין עלמין רבי שמעון בן יוחאי הוא דהא הוא אחיד לך בענפוי זכאה חולקך ברי</p>	<p>נרדם רבי יצחק וראה את אביו. אמר לו, בני, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי נתון (אתה יושב) בין העלים של עץ החיים שבגן עדן, עץ גדול וחזק בשני עולמות, והוא רבי שמעון בר יוחאי, שהרי הוא אוחז אותך בענפיו. אשרי חלקך בני.</p>
<p>אמר ליה אבא ומה אנא התם אמר ליה תלת יומין הוו דחפו אדרא דמשכבך ותקיננו לך כוין פתיחן³ לאנהרא לך מארבע סטרין דעלמא ואנא חמינא דוכתיך וחדינא דאמינא זכאה חולקך ברי [בר ד]עד כען ברך לא זכי באורייתא והא השתא הוי זמינין למיתי גבך תריסר צדיקיא [ד]חברייא ועד דהוינא נפקי⁴ אתער קלא בכלהו עלמין מאן חברין <נ״א שבילין> דקיימין הכא</p>	<p>אמר לו, אבא, ומה אני שם. אמר לו, שלשה ימים היו שכיסו את חדר משכבך, ותקיננו לך חלונות פתוחים להאיר לך מארבעת צדדי העולם, ואני ראיתי מקומך ושמתתי, שאמרתי אשרי חלקך בני, חוץ [מזה] שעד עכשיו לא זכה בנך בתורה. והרי עכשיו היו עתידים לבא אליך שנים עשר צדיקים חברים, ועד שהיו יוצאים התעורר קול בכל העולמות, מי הם החברים (השבילים) שעומדים כאן.</p>
<p>אתעטרו בגיניה דרבי שמעון שאלתא שאיל ואתיהיב ליה ולא דא בלחודוי דהא שבעין דוכתי⁵ מתעטרן הכא דיליה⁶ וכל דוכתא ודוכתא פתחין⁷ פתיחן לשבעין עלמין⁸ וכל עלמא ועלמא אתפתח לשבעין רהיטין⁹ וכל רהיטא ורהיטא אתפתח לשבעין כתרין עלאין¹⁰ ומתמן אתפתחו ארחין לעתיקא סתימא דכלא¹¹ למחמי בהווא נעימותא עלאה דנהרא ומהניא לכלא כמה דאת</p>	<p>התעטרו בשביל רבי שמעון, בקשה בקש ונתנה לו. ולא זה לבדו, שהרי שבעים מקומות מתעטרים כאן שלו, ובכל מקום ומקום פתוחים פתחים לשבעים עולמות, וכל עולם ועולם נפתח לשבעים רצים, וכל רץ ורץ נפתח לשבעים כתרים עליונים, ומשם נפתחו דרכים לעתיק. נסתם הכל, לראות באותה נעימות עליונה שמאירה ומהנה לכל, כמו שנאמר "לחזות בנועם ה'</p>

¹ היה מנמנם (ד"א).

² חברי הישיבה לצדיקים עם ר"ש והוא ביניהם מכללם (אור יקר). עלי האילן (ד"א).

³ הם צנורות השפע אל חופתו מד' ספירות, חסד דרום, ומזרח ת"ת, וצפון גבורה, מערב מלכות (אור יקר). חלונות פתוחים (ד"א).

⁴ וקודם שהייתי יוצא לג"ע העבירו כרוז בג"ע מאן חברין כו' שביקש שאלה בשביל ר' יצחק שיחיה ונענה ונתמלא שאלתו (ד"א).

⁵ לאחוז בז' מדות כלולות מעשר להשתעשע באורם ושפעם והם מקומות בג"ע (אור יקר).

⁶ פי' רשב"י ע"י תורתו היה מתקן ה' פרצופים שבכל עולם ועולם, וז"ש ע' דוכתי וכו' שהמלכות נקראת מקום בסוד ויפגע במקום, ורשב"י היה מתקן ז' קצוות דמלכות (מ"מ).

⁷ צנועות להאיר מאור הנמשך מע' עלמין שהם במלכות הכלולה מז' וז' מעשר וכל מקום כלול מע' מאורות הנזכרים (אור יקר).

⁸ הם ז' קצוות דז"א בסוד אמרתי עולם חסד יבנה (מ"מ).

⁹ הם ז' מדות ממש שאורם רץ למלכות (אור יקר). היא הבינה בסוד בהרטים בשקתות המים שהם נה"י דאימא (מ"מ). הם מלאכים ממונים על עולמות מלאכים ולפי שהם רצים ושבים בשליחותו של עולם כמשמשים האלו הרצים לפני השר קראם רהיטים (ד"א).

¹⁰ בבינה (אור יקר). הם ז' קצוות דאבא שהם עליונים על כולם (מ"מ).

¹¹ מתוך אורחין אלו בא השפע מהכתר אל הבינה ומשם לז' מדות ומשם למלכות ומשם למקום ר"ש וכל זה בסוד נשמתו (אור יקר). פי' הוא א"א שהוא סתום בתוך או"א וזו"ן (מ"מ).

זהר ויהי

<p>אמר (תהלים כז ד) לחזות בנועם יהו"ה¹ ולבקר בהיכלו² מהו ולבקר בהיכלו היינו דכתיב (במדבר יב ז) בכל ביתי נאמן הוא</p>	<p>ולבקר בהיכלו". מה זה "ולבקר בהיכלו", היינו שכתוב "בכל ביתי נאמן הוא".</p>
<p>אמר ליה אבא כמה זמנא יהיבו לי בהאי עלמא אמר ליה לית לי רשותא ולא מודעי ליה לבר נש אבל בהלולא רבא דרבי שמעון³ תהא מתקן פתוריה כמה דאת אמר (שיר ג יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו</p>	<p>אמר לו, אבא, כמה זמן נתנו לי בעולם הזה. אמר לו, אין לי רשות, ולא מודיעים לאדם, אבל בהלולא הגדולה של רבי שמעון תהיה שלחנו ערוך, כמו שנאמר "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו".</p>
<p>אדהכי אתער רבי יצחק והוה הייך ואנפוי נהירין חמא רבי שמעון ואסתכל באנפוי אמר ליה מלה חדתא שמעתא אמר ליה ודאי סח ליה אשתתח קמיה דרבי שמעון תאנא מההוא יומא הוה</p>	<p>בין כך התעורר רבי יצחק, והיה צוחק ופניו מאירים. ראה רבי שמעון, והסתכל בפניו. אמר לו, דבר חדש שמעת. אמר לו, ודאי. אמר לו. השתטח לפני רבי שמעון. למדנו, מאותו יום היה</p>
<p style="text-align: center;">ריח/ב</p>	
<p>רבי יצחק אחיד לבריה בידיה ולעי ליה באורייתא ולא הוה שבקיה כד הוה עאל קמיה דרבי שמעון אותביה לבריה לבר ויתיב קמי דרבי שמעון והוה קרי קמיה (ישעיה לח יד) יהו"ה עשקה לי ערבני⁴ תנא בההוא יומא תקיפא ודחילא דבר נש כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא ארבע סטרין דעלמא⁵ קיימין בדינא⁶ תקיפא ומתערין דינין מארבע סטרי עלמא⁷ וארבע קשורין נצאן⁸ וקטטותא אשתכח בנייהו⁹ ובעיין לאתפרשא כל חד לסטרוי כרוזא נפיק ומכרוז בההוא עלמא ואשתמע במאתן ושבעין</p>	<p>רבי יצחק אוחז את בנו בידו ומלמד אותו תורה, ולא היה עוזב אותו. כשהיה נכנס לפני רבי שמעון, הושיב את בנו בחוץ, וישב לפני רבי שמעון, והיה קורא לפניו, "ה' עשקה לי ערבני". למדנו, באותו יום תקיף ומפחיד של האדם, כשמגיע זמנו להסתלק מהעולם, ארבעת צדדי העולם עומדים בדין הקשה, ומתעוררים דינים מארבעת צדדי העולם, וארבעה קשרים רבים, וקטטה נמצאת ביניהם, ורוצים להפריד כל אחד לצדו. הכרוז יוצא ומכריז באותו העולם, ונשמע במאתים שבעים עולמות. אם צדיק הוא, כל העולמות</p>

¹ מהבינה (אור יקר).

² במלכות (אור יקר).

³ יום פטירתו, ונק' הלולא, מפני שע"י אותה הנשמה יחוד קב"ה ושכינתיה חתן וכלה, והיינו הלולא ודאי ומזומן היה הדבר אצלם כדפי' אליהו לר"ש בעת צאתם מהאדרא רבה (אור יקר). בשמחתו הגדולה שיהיה לרשב"י בעה"ב בג"ע שם תהיה מתקן שלחנו להתענג בזיו השכינה (ד"א).

⁴ ר"ש נקרא הו"ה, כמ"ש בפרשת בא אל פני האדון ה' דא רשב"י, ואמר ר' יצחק כבר הייתי ביד מלאך המות, שהיה רודף אחרי כמשי"ל, וחמא למלאך המות דרהטי ורקיד קמיה. ור"ש שנקרא ה', עשק אותי מיד, וערב לי. א"נ י"ל ה' עשקה לי, הקב"ה רצה לעשוק אותי, שנתן רשות למלאך המות להרוג אותי, ור"ש ערביה (מ"מ).

⁵ הם שורש ודקות ד' יסודות, שהם שורש לד' יסודות שבאדם, וכולם הם משגיחין בדינו (אור יקר).

⁶ פי' ד' רוחות שבעולם הזה קיימין בדינא בבחינת נשמת אותו הנוטה למות, ומ"ש ומתערין דינין מד' סטרי עלמא, ד' רוחות שבעולם הזה מתערין דינין מחגת"ם (מ"מ).

⁷ הם ד' ספירות חגת"ם, הם מעוררים לדין עליו, לפי מה שחטא בגופו לפי העבירה, אם מצד האדומה ופגם יסוד האש, ואם מצד השחורה ופגם יסוד העפר, אם מצד הירוקה ופגם יסוד הרוח, ואם מצד הלבנה וגפם יסוד המים, וד' קטורין הם ד' יסודות שבו (אור יקר).

⁸ הם ארמ"ע שבגוף, א"נ י"ל ד' סטרין הם ארגמ"ן, ומ"ש ומתערין דינין מד' סטרי עלמא, פי' ארגמ"ן הנז' מעוררים הדינים מחגת"ם שמשם מקבלים (מ"מ).

⁹ ארבע יסודות הגוף המקושרים בו יחד הם מתקוטטים מלהיות יחד כי בא זמנם להתפרד ולכן קטטה ביניהם (ד"א).

זהר ויהי

<p>עלמי-ן¹ אי זכאה הוא כלהו עלמין חדאן לקדמותיה ואי לאו ווי לההוא בר נש ולחולקיה</p>	<p>שמחים כנגדו, ואם לא, אוי לאותו האיש ולחלקו.</p>
<p>תנא בההוא זמנא דכרווא כריז כדין נפק חד שלהובא² מסטר צפון³ ואזלא ואתוקד בנהר דינור⁴ ומתפרשא לארבע סטרי עלמא⁵ ואוקיד נשמתהון דחייביא ונפק ההוא שלהובא וסלקא ונחתא בעלמא וההוא שלהובא מטא בנדפוי דתרנגולא⁶ אוכמא ובטש בנדפוי⁷ וקרי [בפתחא] (לפתחא) בין תרעי זמנא קדמאה קרי ואמר (מלאכי ג יט⁸) הנה יום ה' בא בוער כתנור וגו' זמנא תניינא קרי ואמר (עמוס ד יג) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחו וההיא שעתא יתיב בר נש בעובדוי דסהדין קמיה והוא אודי עליהו זמנא תליתאה כד בעיין לאפקא נשמתיה מניה קרי תרנגולא ואמר (ירמיה יז) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'</p>	<p>למדנו, באותו הזמן שהכרוז מכריז, אז יוצאת שלהבת אחת מצד צפון, והולכת ובושרת בנהר דינור, ונפרדת לארבעת צדדי העולם, ושורפת את נשמות הרשעים. ויוצאת אותה שלהבת ועולה ויורדת בעולם, ואותה שלהבת מגיעה בכנפי התרנגול השחור, ומכה בכנפיו, וקורא בפתח בין השערים. פעם ראשונה קורא ואומר, "כי הנה היום בא בוער כתנור" וגו'. פעם שניה קורא ואומר, "כי הנה יוצר הרים וברא רוח ומגיד לאדם מה שחו". ואותה שעה יושב בן אדם במעשיו שמעידים לפניו, והוא מודה עליהם. פעם שלישית, כשרוצים להוציא ממנו את נשמתו, קורא התרנגול ואומר, "מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה" וגו'.</p>
<p>אמר רבי יוסי תרנגולא אוכמא למאי נפקא אמר <ליה> רבי יהודה כל מה דעבד קב"ה בארעא כלהו רמיז בחכמה בר דבני נשא לא ידעי הה"ד (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך יהו"ה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך ומשום דאתעבידו בחכמה כלהו רמיזין בחכמה ותרנגולא אוכמא תנינן לית דינא שריא אלא באתר דהוא זיניה ואוכמא מסטרא דדינא קאתי ובגין כך בפלגות ליליא ממש כד רוחא דסטרא דצפון אתער חד שלהובא נפיק ובטש תחת גדפוי דתרנגולא וקרי וכל שכנ⁹ בתרנגולא אוכמא דאתכוון יתיר מאחרא</p>	<p>אמר רבי יוסי, למה יוצא תרנגול שחור. אמר לו רבי יהודה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל רמוז בחכמה, רק שבני אדם לא יודעים. זהו שכתוב "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך". ומשום שנעשו בחכמה, כולם רמוזים בחכמה. והתרנגול השחור, שנינו, אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו, ושחור בא מצד הדין. ולכן בחצות הלילה ממש, כשמתעוררת רוח של צד צפון, שלהבת אחת יוצאת ומכה תחת כנפי התרנגול והוא קורא. וכל שכן בתרנגול שחור, שמכוין יותר מאחר.</p>
<p>אוף הכא בשעתא דדינא דבר נש יתער שארי וקרי ליה ולית דינע ליה בר ההוא בר נש דשכיב</p>	<p>כמו כן כאן, בשעה שדין האדם יתעורר, מתחיל וקורא לו, ואין מי שיודע בזה, פרט</p>

¹ פי' כנגדו כ"ז אותיות התורה (מ"מ). פי' גבריאל (מ"מ).

² שפע דין (אור יקר).

³ גבורה שממנה התעוררות אשו של גיהנם (אור יקר).

⁴ ששם בעולם הנפרדים נדלק בדין שכל בחינותיו מתהפכין לדין שם, שאין שפע מלמעלה שלא יהיה בו כח כל הצדדים, ולמטה מתהפך אל א' הבחינות להיותו דין חזק, וכל טובו ניטל ממנו להשפיעו לגיהנם כדמסיק (אור יקר).

⁵ ד' סטרי גהנם (אור יקר).

⁶ שהוא כעין גבריאל כדפי' בזהר בינוקא בפ' בלק, וגם יונק מהגבורה, והתרנגול נקרא גבר על שמו וכו', והיינו תרנגולא אוכמא (אור יקר).

⁷ ומכה בכנפיו לכרוז כרוז כמבואר (ד"א).

⁸ צ"ע, שהרי הוא מצרף ב' פסוקים (ישעיה יג ט) הנה יום ה' בא אכזרי ועברה וחרון אף וכו', וכן (מלאכי ג יט) כי הנה היום בא בער כתנור.

⁹ גוון שחור הוא יותר רמז אל תוקף הדין שמחשיך פני הבריות משא"כ גוון זהב אע"פ שהוא גוון בחינת הדין מ"מ יש קצת שמחה בגוון האדמימות שבו משא"כ בגוון שחור (ד"א).

זהר ויהי

<p>דתנינן בשעתא דבר נש שכ"ב ודינא שריא עלוי לנפקא מהאי עלמא אתוסף רוחא עלאה ביה מה דלא הוה ביומוי וכיון דשריא עלוי ואתרבק ביה חמי מה דלא זכה ביומוי¹ משום דאתוסף ביה ההוא רוחא וכד אתוסף ביה וחמא כדן נפיק מהאי עלמא הה"ד (שם כט) תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון כדן כתיב (שמות לג ב) כי לא יראני האדם וחי בחיהוון לא זכאן במיתתהון זכאן²</p>	<p>לאותו איש ששוכב. ששנינו, בשעה שהאיש שוכב והדין שרוי עליו להוציא מהעולם הזה, מתווספת בו רוח עליונה מה שלא היה בימיו, וכיון ששורה עליו ונדבקת בו, רואה מה שלא זכה בימיו, משום שהתווספה בו אותה הרוח. וכשמתווספת בו ורואה, אז יוצא מהעולם הזה. זהו שכתוב "תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון". אז כתוב "כי לא יראני האדם וחי". בחייהם לא זוכים, במיתתם זוכים.</p>
<p>תאנא בשעתא דבר נש מית אתיהיב ליה רשותא למחמי וחמי גביה קריבוי וחברוי [מההוא] (מהאי) עלמא ואשתמודע להו וכלהו גליפין בדיוקניהון כמה דהוו בהאי עלמא אי זכאה ההוא בר נש כלהו חראן קמיה ומקדמי ליה שלם ואי זכאה לא הוי לא אשתמודען גביה בר מאינן חייביא דטרדין לון בכל יומא בגיהנם וכלהו עציבין ופתחין בווי ומסיימין בווי וסליק עיניו וחמא לון כטיסא³ דמסתלקא מן נורא⁴ אופ הכי הוא פתח ווי</p>	<p>למדנו, בשעה שאדם מת, נתנה לו רשות לראות, ורואה אצלו קרוביו וחבריו מאותו העולם, ונודע להם, וכולם חקוקים בדמויותיהם כמו שהיו בעולם הזה. אם צדיק אותו האיש, כולם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום. ואם אינו צדיק, לא נודעים אליו. פרט לאותם הרשעים שטורדים אותם בכל יום בגיהנם, וכולם עצובים ופותחים ב"אוי" ומסיימים ב"אוי", ומרים עיניו ורואה אותם כמו שעץ שחור שעולה מהאש. אף כך הוא פותח אוי.</p>
<p>תניא בשעתא דנפק נשמתיה דבר נש אזלין כלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא עם נשמתיה ומחויין ליה אתרא דעדונא ואתרא דעונשא אי זכאה הוי חמי דוכתיה וסליק ויתיב ואתעדן⁵ בעדונא עלאה דההוא עלמא ואי לא הוי זכאה אשתארת ההיא נשמתא בהאי עלמא עד דאטמיר גופא בארעא כיון דאטמר כמה גרדינין דנמוסין⁶ אחרן ביה עד דמטא לדומה ועאלין ליה במדורוי דגיהנם אמר רבי יהודה⁷ כל שבעה יומין נשמתא אזלא מביתיה לקבריה ומקבריה לביתיה ואתאבלת עלוי</p>	<p>למדנו, בשעה שיוצאת נשמת האדם, הולכים כל קרוביו וחבריו שבאותו עולם עם נשמתו, ומראים לו מקום העדון ומקום העונש. אם הוא צדיק, רואה את מקומו, ועולה ויושב ומתעדן בעידון עליון של אותו עולם. ואם אינו צדיק, נשארת אותה נשמה בעולם הזה עד שנטמן הגוף בקרקע. כיון שנטמן, כמה שומרי החוקים אוחזים בו עד שמגיע לדומ"ה, ומכניסים אותו במדור שלו של הגיהנם. אמר רבי יהודה, כל שבעת הימים הנשמה הולכת מביתו לקברו ומקברו לביתו, ומתאבלת עליו</p>

¹ פי' שלפי שמוכרח האדם בשעת מיתתו לראות השכינה, לכך הקב"ה מוסיף הארה גדולה בנשמתו כדי שיוכל לראות השכינה (מ"מ).

² עי' עניין זה באריכות במדרש הנעלם וירא צח ע"א, וכן ריש אד"ז.

³ שביב אש (אור יקר).

⁴ כשלהבת המעופף ומסתלק מן האש (ד"א). כעץ שחור אוד מוצל מאש. הרש"ב (נ"א).

⁵ פי' עולה נשמתו עד שרואה מקומה, ואח"כ באה משם בז' ימים אזלי ואזלא מביתא לקברא ומקברא לביתא כמ"ש רבי יהודה לקמן, ושם מדבר בבר נש זכאה כמ"ש אח"כ, תאנא בתר ז' יומין גופא הוי כמה דהוה, ונשמתיה נגאלת לדוכתה. וכן מ"ש ואי לא הוי זכאה וכו', כיון דאתטמר כמה גרסינן נימוסין אחרן ביה, עד דמטא לדומה ועאלין ליה במדורי דגיהנם, צ"ל שאחר שנכנס לגיהנם יוצאה משם הנשמה בז' ימים אלו, ואזלא מביתא לקברא וכו' כמ"ש בהדיא בדף רכ"ו, וז"ל ת"ח כל ז' יומין נפשא אזלא מביתא לקברא וכו' ותלת זמנין ביומא אתדנו כחדא נפשא וגופא לבתר גופא אתטריד ונפשא אזלא ואסתחייא בגיהנם וכו' לבתר תריסר ירחי ניחין כולא הרי בהדיא שהרשע נידון בגיהנם ז' זמנין ביומא ויוצאה הנשמה ביני ביני בז' ימים מביתא לקברא וכו' ואחר ז' ימים יושב בגיהנם עד י"ב חדש (מ"מ).

⁶ בעלי דינין הממונים בעולם (ד"א).

⁷ דברי ר' יהודה הם במי שאינו זוכה בשעתו אל המנוחה לסבת עון (אור יקר).

זהר ויהי

רי"ט/א	
<p>דגופא דכתיב (איוב יד כב) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל". הולכת ויושבת בביתו, ורואה את כולם עצובים ואבלים.</p>	<p>על הגוף, שכתוב "אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל". הולכת ויושבת בביתו, ורואה את כולם עצובים ואבלים.</p>
<p>תנא בתר שבעה יומין גופא הוי כמה דהוה¹ ונשמתיא עאלת לדוכתה עאלת למערתא דכפלתא חמאת מה דחמאת ועאלת לאתר דעאלת עד דמטת לגן עדן וערעת לכרובים ושנן דחרבא די בגן עדן דלתתא אי זכאה הוא <דתיעול> (דליעול) עאלת</p>	<p>למדנו, אחר שבעה ימים הגוף נהיה כמו שהיה, ונשמתו עולה למקומה. נכנסת למערת המכפלה, רואה מה שרואה, ונכנסת למקום שנכנסת, עד שמגיעה לגן עדן, ופוגשת את הכרובים ושנינות החרב שבגן עדן שלמטה. אם צדיק הוא שתכנס, נכנסת.</p>
<p>תאנא ארבע סמכין² זמינין וחד דיוקנא דגופא בידייהו³ מתלבשא ביה בחדוותא ויתיבת בההוא מדורא <דגן עדן דלתתא> עד זמנא דאתגזר <עלה⁴> לבתר כרוזא קרי ועמודא דתלת גווני אודמן⁵ וההוא עמודא אתקרי מכון הר ציון דכתיב (ישעיה ד ה) וברא יהו"ה על מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה וגו' סלקא בההוא עמודא לפתחא דצדק דציון וירושלם⁶ ביה אי זכי לסלקא יתיר⁷ טב חולקיה ועדביה לאתדבקא בגו גופא דמלכא⁸ ואי לא זכי לסלקא יתיר כתיב (שם ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו</p>	<p>שנינו, ארבעה עמודים זמינים, ודמות אחת של הגוף בידיהם, מתלבשת בו בשמחתה ויושבת באותו מדור של גן עדן שלמטה עד זמן שנגזר עליה. אחר כך הכרוז קורא. ועמוד של שלשה צבעים מזדמן, ואותו העמוד נקרא מכון הר ציון, שכתוב "וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן" וגו'. ועולה באותו העמוד לפתח של צדק שציון וירושלים בו. אם זכה לעלות יותר, טוב חלקו וגורלו להדבק בתוך הגוף של המלך, ואם לא זוכה לעלות יותר, כתוב "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו".</p>
<p>ואי זכי לסלקא יתיר זכאה הוא דזכי ליקרא דמלכא ולא תעדנא בעדונא¹¹ עלאה⁹ דלעילא מאתר דאקרי שמים דכתיב (שם נח יד) אז תתענג על יהו"ה¹⁰ על יהו"ה דיקא¹¹ זכאה חולקיה</p>	<p>ואם זכה לעלות יותר, צדיק הוא, שזוכה לכבוד של המלך, ולהתעדן בעידון עליון שלמעלה ממקום שנקרא שמים, שכתוב "אז תתענג על ה'", "על ה'" דוקא. אשרי חלקו של מי שזוכה לחסד הזה, שכתוב "כי גדל מעל שמים חסדך". וכי על השמים הוא, והרי כתוב "כי גדל עד שמים חסדך".</p>

¹ בדין בחבוט הקבר או ברמה ותולעה (אור יקר).

² הם ד' מלאכים דמות ד' חיות מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, מפני שלבוש הנשמה בד' כחות מאלו, לכך הם מביאין לו דיוקנא דגופא מד' יסודות רוחניים נגד ד' יסודות גופניים גשמיים שפשט, והיינו חלוקי דרבנן והוא ממעשה המצות בד' יסודות (אור יקר).

³ שמות רי ע"א (הערת הזוהר).

⁴ מפני סיבת עון מונועים ממנה זמן מהמנוחה הראויה לה (אור יקר).

⁵ הם ענן עשן ואש נוגה, הם ג' אבות ענן חסד, עשן גבורה, נוגה ת"ת והם במלכות שהיא מכון הר ציון ודאי והיינו ג' גוונים דקשת דאית בה (אור יקר). פי' עמודא הוא יסוד שבגן דתלת גוונים שחג"ת מאירים בו, לפי שהגן בעצמו יש בו עשר ספירות כמ"ש בזוהר בפ' ויקהל (מ"מ).

⁶ פי' יסוד דז"א נקרא ציון, ומלכות נק' ירושלים (אור יקר, מ"מ).

⁷ אל הת"ת דהיינו גופא קדוש יאמר לו שהרי זוכה אל הקדושה העליונה דלעילא (אור יקר).

⁸ פי' ת"ת (מ"מ).

⁹ עונג בבינה שהוא נשפע למעלה ממקום הנק' שמים פי' יונק מלעילא, מהבינה למעלה מהת"ת הא כיצד מחסד ששם משפיע הבינה והוא למעלה מהת"ת (אור יקר).

¹⁰ ודאי למעלה מת"ת הנק' ה' דהיינו חסד (אור יקר).

¹¹ פי' חסד דז"א שהוא ע"ג הת"ת דז"א שנקרא הו"ה וזהו על ה' (מ"מ).

זהר ויהי

<p>דמאן דזכי לחסד דא¹ דכתיב (תהלים קח ה) כי גדול מעל שמים חסדך וכי על השמים הוא והא כתיב (שם נו יא) כי גדול עד שמים חסדך אמר רבי יוסי אית חסד ואית חסד חסד עלאה וחסד תתאה חסד עלאה² מעל שמים הוא חסד תתאה³ הוא דכתיב (ישעיה נה ג) חסדי דוד הנאמנים⁴ ובהני כתיב עד שמים</p>	<p>אמר רבי יוסי, יש חסד ויש חסד, חסד עליון וחסד תחתון. חסד עליון הוא מעל השמים, חסד תחתון הוא שכתוב "חסדי דוד הנאמנים", ובאלה כתוב "עד שמים".</p>
<p>תניא אמר רבי יצחק כתיב (תהלים קיג ט) אם הבנים שמחה הללויה אמא ידיעא⁵ הבנים מאן אינון⁶ אמר רבי שמעון הא תנינן⁷ תרין בנין אית לקב"ה חד דכר וחד נוקבא דכר יהביה ליעקב⁸ דכתיב (שמות ד כב) בני בכורי ישראל וכתיב (ישעיה מט ג) ישראל אשר בך אתפאר⁹ בת יהבה לאברהם¹⁰ דכתיב (בראשית כד א) ויהו"ה ברך את אברהם בכל בת היתה לו לאברהם ונכל שמה ואמא רביעא עליהו דינקא להו ועל האי כתיב (דברים כב ו) לא תקח האם על הבנים</p>	<p>למדנו, אמר רבי יצחק, כתוב "אם הבנים שמחה הללויה". האם הידועה. הבנים מי הם. אמר רבי שמעון, הרי שנינו שיש שני בנים לקדוש ברוך הוא, אחד זכר ואחד נקבה. הזכר נתן אותו ליעקב, שכתוב "בני בכורי ישראל", וכתוב "ישראל אשר בך אתפאר". בת נתן לאברהם, שכתוב "וה' בך את אברהם בכל", בת היתה לו לאברהם, ו"בכל" שמה. והאם רובצת עליהם, שמיניקה אותם, ועל זה כתוב "לא תקח האם על הבנים".</p>
<p>ותנינן לא יסגי בר נש חובוי לתתא בגין דיסתלק אמא מעל בנין וכתיב (ויקרא יח ז) אמך היא לא תגלה ערותה¹¹ ווי למאן דגלי ערייתא וכד תייבין בני עלמא ואסגין בזכותא קמי קב"ה ואמא תבת¹² וכסיא על בנין¹³ כדין אתקרי</p>	<p>ושנינו, אל ירבה האדם חטאיו למטה, כדי שתסתלק האם מעל הבנים, וכתוב "אמך הוא לא תגלה ערותה. אוי למי שמגלה ערותה. וכששבים בני העולם ומרבים בזכויות לפני הקדוש ברוך הוא, והאם שָׁבָה ומכסה על הבנים, אז זה נקרא</p>

¹ חסד עילאה, היינו חסד אברהם שהוא אצילות רביעי, והת"ת אצילות ששי, ולמטה מהת"ת נצח והוד, שהם אצילות שביעי ושמיני והם נקראים חסדי דוד והם עד שמים שנצח והוד עולים עד ת"ת ומרכבה אליו (אור יקר).

² חסד דז"א (מ"מ).

³ פי' נו"ה שנק' חסדי דוד ולכך כתיב בהו עד שמים שהוא ת"ת ואינם עליו (מ"מ).

⁴ פירוש שרומז למ' שנקראת אמונה וגם הוא מלשון דבור כמ"ש הרז"ה בסוף קינין משם רבינו משה מסיר שפה לנאמנים ע"ש והיה בחינת דבור כידוע. מאי"ן (נ"א).

⁵ בינה, אמנם בבנים אפשר לפרש על ב' דרכים, אם שנאמר שיהיו ו' בנים ובת א', כענין לאה שילדה ו' בנים ובת, וזה הוראה אל ו"ק חשובות כל א' לעצמו, ומלכות למטה מהם. או שנאמר שכולם נכללים בת"ת, ויהיה בן א' ובת אחת, בסוד ד"ו פרצופים, כי הת"ת כולל ו"ק והמלכות ו"ק וכו' (אור יקר). פי' בינה (מ"מ).

⁶ פי' אם הם זז"ן דווקא אם שגם בי"ע בכלל (מ"מ).

⁷ פרדס ח יז (ד"א).

⁸ כאומר בן שלי שאין זולתו ואי ס"ד לומר בני בכורים אמנם יש בן שאינו בכור דהיינו הפשוטים האחרים (אור יקר).

⁹ דהיינו לשון תפארת לשון פארות שהם ו' ענפים (אור יקר).

¹⁰ כי אברהם לא נכנס אלא בסוד הגרים במלכות לבד וכו', וא"כ לא היה הכניסה להיות ישראל כולל כל האצילות, אם לא שנאמר כי בבן ובת נכלל הכל, שאם לא כן היה צריך העלת המעלות יותר, אלא ודאי כדפי', שהכל נכלל בבן ובת. וזו מעלה יותר ויותר מו' בנים. ובהיות בבן ובת לבד, אז אימא רביעא עליהו וינקא להו, והם רחמים גמורים כולם שוים, בן א' ובת רחמים גמורים, כי בהיותם ו' בנים שמורה פרוד בקצוות כל א' לעצמו, אדרבה זה יהיה בהסתלק הבינה מהם, ואז הגבורה דין לעצמה וכל א' פועל לעצמו וכו' (אור יקר).

¹¹ פי' שיסוד דאימא נסתם תוך ז"א כמ"ש בספרא דצניעותא אתא מפתחא דכליל בשית ומכסייא פתחא, פי' ז"א מכסה יסוד דידה, וכשהעונות גורמים ומסתלקת אימא מעל בנין ח"ו מתגלית ערותה (מ"מ).

¹² פי' נה"י דאימא חזרו לז"א ואז מתכסה יסוד דידה (מ"מ).

¹³ פי' בסוד החשמ"ל דאימא שמכסה על זז"ן (מ"מ).

זהר ויהי

<p>תשובה מאי תשובה דא תשובה דאמא דתבת בקיומהא וכדין! כתיב (תהלים קיג ט) אם הבנים שמחה אם הבנים ודאי ועל דא לא לפטר איניש מפריה ורביה עד דאוליד בן ובת²</p>	<p>תשובה. מה זה תשובה, זו תשובה של האם ששבה בקיומה, ואז כתוב "אם הבנים שמחה". אם הבנים ודאי. ולכן לא יפטר האדם מפריה ורביה עד שמוליד בן ובת.</p>
<p>תניא אמר רבי יצחק כתיב (שם כז ד) לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו תיאובתא דצדיקא למחמי דא (<נ"א> נעם ה')³ ואת אמרת על יהוה אמר רבי שמעון כלא חד⁴ משמע דכתיב נעם יהוה⁵ דאתיא מעתיקא קדישא להאי שמים ותיאובתא דצדיקא כך הוא ודאי ועל השמים כתיב (ישעיה נח יד) אז תתענג על יהוה זכאה חולקיה מאן דזכי ודאי זעירין אינון</p>	<p>שנינו, אמר רבי יצחק, כתוב "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו". תשוקת הצדיקים לראות את זה [נועם ה'], ואתה אמרת "על ה'". אמר רבי שמעון, הכל אחד, משמע שכתוב "נועם ה'", שבא מהעתיק הקדוש לשמים הזה, ותשוקת הצדיקים כך היא ודאי. וכתוב "על השמים", "אז תתענג על ה'". אשרי חלקו של מי שזוכה. ודאי מעטים הם.</p>
<p>תנינן אמר רבי שמעון כתיב (שיר א ו) בני אמי נחרו בי שמוני נוטרה את הכרמים בני אמי כמה דכתיב (איכה ב א) השליך משמים ארץ דכד בעא קב"ה לחרבא ביתיה דלתתא ולאגלאה ישראל בני עממיא אעבר קב"ה מקמיה להאי ארץ ואתרחקא מניה כדכתיב (שמות ב ד) ותתצב אחותו מרחוק וכד האי ארץ אתרחקא משמים דלעילא האי ארץ דלתתא אתחרבא וישראל אתפזרו בני עממיא אמרה כנסת ישראל מאן גרים לי האי ומאן עביד לי האי בני אמי דנחרו בי ואתרחקו מני בני אמי ודאי</p>	<p>שנינו, אמר רבי שמעון, כתוב "בני אמי נחרו בי שמוני נוטרה את הכרמים". "בני אמי", כמו שכתוב "השליך משמים ארץ". שכשרצה הקדוש ברוך הוא להחריב ביתו שלמטה ולהגלות את ישראל לבין העמים, העביר הקדוש ברוך הוא מלפניו את הארץ הזו והתרחקה ממנו, ככתוב "ותתצב אחותו מרחוק". וכשארץ זו התרחקה משמים שלמעלה, הארץ הזו שלמטה נחרבה, וישראל התפזרו בין העמים. אמרה כנסת ישראל, מי גרם לי את זה ומי עשה לי את זה, בני אמי שנחרו בי והתרחקו ממני, בני אמי ודאי.</p>
<p>רבי יוסי הוה אזיל בארחא והוה עמיה רבי חייא בר רב עד דהוו אזלי אמר רבי יוסי לרבי חייא חמיתא מה דאנא חמית אמר ליה חמינא גברא חד בנהרא וצפרא חד על</p>	<p>רבי יוסי היה הולך בדרך, והיה עמו רבי חייא בר רב. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חייא, ראית מה שראיתי. אמר לו, ראיתי גבר אחד בנהר, וציפור אחת על</p>
<p>ריט/ב</p>	
<p>רישיה⁶ ועלעא בפומיה⁷ דצפורה ואכלא ורפסא ברגלוי וההוא גבר רמי קלין וצווח ולא ידענא מאי קאמר⁸ אמר נקרב גביה ונשמע אמר מסתפינא למקרב⁹ אמר ליה וכי בר נש הוא</p>	<p>ראשו, וצלע של בשר בפי הצפור, ואוכלת ורומסת ברגליה, ואותו גבר מרים קולות וצועק, ולא ידעתי מה אמר. אמר, נתקרב אליו ונשמע. אמר, אני פוחד מלהתקרב. אמר לו, וכי בן אדם הוא</p>

¹ שמות פג ע"א (הערת הזוהר).

² בסוד הנזכר באדרא זוטא (רצא ע"א) תבונה בן ובת ר"ה, שהתבונה היא הרובצת על בינה (רמ"ז).

³ עי' פרשת מקץ קצו ע"ב (הגהות הגר"א).

⁴ פי שנועם שהיא בינה היא בתוך ז"א וא"כ כשאנו אומרים על ה' הוא חסד דז"א הרי בינה שם (מ"מ).

⁵ פי נועם שהיא הבינה בתוך ה' שהיא ז"א וז"ש דאתייהא מעתיקא קדישא שהיא בינה להאי שמים שהוא ז"א (מ"מ).

⁶ פירוש צלע של בשר ופירוש עיטורא וכו' עיין הכל בספר מקדש מלך הרשב"ב (נ"א).

⁷ כענין החיה שראה דניאל ואין נייחא לפני הקב"ה עד "דצפרא בקיסרא רמיו" (אור יקר).

⁸ ראיתי איש אחד עומד בנהר וצפור על ראשו ולחי או צלע בפי הצפור ואוכל ודורס ברגליו על ראשו והאיש צועק ולא ידעתי מה שהוא צועק (ד"א).

⁹ ירא אני להתקרב (ד"א).

זהר ויהי

<p>באתר דא אלא רמיזא דחכמתא דרמיז לן קב"ה קריבו גביה שמעו דהוה אמר עוטרא עוטרא¹ תרין בניין² שריין לבר³ >נ"א שריאו לברא< לא נח ולא נייחא עד דצפרא בקיסרא רמיז⁴</p>	<p>במקום זה, אלא רמז של חכמה שרמז לנו הקדוש ברוך הוא. קרבו אליו. שמעו שהיה אומר, כתר, כתר, שני בנים שרויים בחוץ (זרוקים לבחוף). לא נח ולא מנוחה, עד שהצפור יפול אל הפת.</p>
<p>בכה רבי יוסי ואמר היינו דתנינן בני אמי נחרו בי (שמוני נוטרה את הכרמים) וגו' (שיר א ו) מאי טעמא בגין דכרמי שלי לא נטרתי אמר ודאי גלותא [אתמשך ועל] (משך ועד) דא >נ"א די< צפרי שמיא לא אעדיאו עד די שלטנותא דעמין עעכו"ם אעדיאו מן עלמא ואימתי עד דימטי יומא דקב"ה אתער דינוי בעלמא דכתיב (זכריה יד ז) והיה יום אחד הוא יודע ליהו"ה לא יום ולא לילה</p>	<p>בכה רבי יוסי ואמר, זהו ששנינו, "בני אמי נחרו בי". למה, משום שלא נטרתי הכרם שלי. אמר, ודאי הגלות נמשך, ועל זה (ש)ציפורי השמים לא זזות עד ששלטון העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות יעבור מהעולם, ומתי, עד שיגיע היום שהקדוש ברוך הוא מעורר דינוי בעולם, שכתוב "והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה".</p>
<p>עד דהוו אזלין שמעו חד קלא דהוה אמר אוקידא דקופטירא⁵ מטא בדינוי נפק חד שלהובא ואוקיד לההוא צפרא אמר ודאי כמה דכתיב (דניאל ז יא) ויהיבת ליקידת אשא אמר רבי יוסי לא [א]גלי קב"ה לישראל אלא בזמנא דלא אשתכח מהימנותא בנייהו⁶ כד אתמנע >מהימנותא< בנייהו כביכול הכי אשתכח בכלא⁷ דכתיב (ישעיה כח יח) וכפר בריתכם את מות⁸</p>	<p>בעוד שהיו הולכים, שמעו קול אחד שהיה אומר, שלהבת הדין הגיעה בדינוי. יצאה שלהבת אחת ושרפה את אותה הציפור. אמר, ודאי כמו שכתוב "ונתנה לשרפת האש". אמר רבי יוסי, לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל אלא בזמן שלא נמצאה ביניהם אמונה, כשנמנעה ביניהם האמונה, כביכול, כך נמצא בכל, שכתוב "וְכַרְבְּרַתְכֶם אֶת מוֹת".</p>
<p>אמר רבי חייא מאי דכתיב (שם כה ח) בלע המות לנצה אמר ליה כד יתער קב"ה ימינא דיליה אתמנע מותא מן עלמא ולא יתער האי ימינא אלא כד יתערוך ישראל בימינא דקב"ה ומאי ניהו תורה דכתיב בה (דברים לג ב) מימינו אש דת למו בההוא זמנא (תהלים קיח טו) ימין יהו"ה עושה חיל וגו' לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה</p>	<p>אמר רבי חייא, מהו שכתוב "בלע המות לנצח". אמר לו, כשיעורר הקדוש ברוך הוא את ימינו, ימנע מות מהעולם, ולא תתעורר ימין זו אלא כשיתעוררו ישראל בימינו של הקדוש ברוך הוא, ומה זה, תורה, שכתוב בה "מימינו אש דת למו". באותו זמן "ימין ה' עשה חיל, לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה".</p>
<p>תנא ההוא זכאה דקב"ה אתרעי ביה וכרוזא קרי [ע]ליה תלתין יומין ביני צדיקייא בנגתא דעדן כלהו צדיקיא חדאן כלהו צדיקיא אתיין</p>	<p>למדנו, אותו הצדיק שהקדוש ברוך הוא רוצה בו, והכרוז קורא עליו שלשים ימים בין צדיקים בגן העדן, כל הצדיקים</p>

¹ פי' המלכות שנק' עטרא שהיא עטרת בי"ע ונק' ג"כ עטרת בעלה (מ"מ).

² פי' הם ז'ין והעטרה הנז' היא א' מהבנים (מ"מ).

³ עטרה שני בנים שורים לחוץ ר"ל מחוץ ליחוד האצילות ונרגן מפריד אלוף אלופו של עולם דאין השקט ונחת בעליונים ותחתונים עד שהצפור יהיה מושלך בקסרי ורמז אל קבוץ גליות (ד"א).

⁴ כי כאשר תרד הצפור שהם האומות מגדולתם תהיה הגאולה ויהא נייחא לפני הקב"ה כנודע, והיות הצפור על ראש האדם היה מורה שליטת האומות על ישראל הנקראים אדם (אור יקר).

⁵ שלהבת אש אוכלת הדבוק יחד ומגיע בדינו של אותו צפור וכן היה (ד"א).

⁶ פי' שביטלו מצות מילה, ובזה נסתלקה השכינה מביניהם (מ"מ).

⁷ שאין דברי העולם נאמנים לבורא כעין ועצר את השמים חציפין אפי שמיא, וכעין מבול מים למעלה וארץ למטה (אור יקר).

⁸ הפך כוונת בוראם והטעם מפני שאין ישראל נאמנים להקב"ה (אור יקר). כיון שביטלו הברית נתחייבו מיתה וגלות (מ"מ).

זהר ויהי

<p>[ומעטרין] (ומתעטרין) דוכתיה דההוא צדיקא עד דייתי למידר דיוריה בנייהו ואי חייבא הוא כרוזא קרי עליה בגינהם תלתין יומין (עליה) וכלהו חייביא כלהו עציבין כלהו פתחין ווי דהא דינא חדתא אתער השתא בגיניה דפלניא כמה גרדינין דנמוסין <מזדמנין> (מזמנין) לקבליה ולאקדמא ליה ווי אוי לרשע אוי לשכנו וכלהו פתחין ואמרין (ישעיה ג יא) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו מאי (טעמא) גמול ידיו</p>	<p>שמחים, כל הצדיקים באים ומעטרם מקומו של אותו הצדיק עד שיבא לקבוע את דיורו בנייהם. ואם רשע הוא, הכרוז קורא עליו בגינהם שלשים יום (עליו), וכל הרשעים כולם עצובים. כולם פותחים, אוי, שהרי דין חדש מתעורר כעת בגללו של פלוני. כמה שומרי החוק מזדמנים כנגדו, ומקדימים לו, אוי, אוי לרשע אוי לשכנו. וכולם פותחים ואומרים, "אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו". מה זה (טעם) "גמול ידיו".</p>
<p>אמר רבי יצחק [לאכללא] (לאפקא) מאן דזני בידוי לאפקא ולחבלא זרעיה בריקניא² [דהא תנינן כל מאן דאפיק זרעיה בריקניא] אקרי רע ולא חמי אפי שכינתא דכתיב (תהלים ה ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע וכתוב (בראשית לח ז) ויהי ער בכור יהודה רע אופ הכא אוי לרשע רע ווי לההוא חייבא דאיהו רע דעבד גרמיה רע כי גמול ידיו יעשה לו לאכללא מאן דזני בידוי לאפקא ולחבלא זרעיה בריקניא ולהאי טרדין בההוא עלמא יתיר מכלא תא חזי דהא כתיב (ישעיה ג יא) אוי לרשע רע <כיון דכתיב אוי לרשע> אמאי רע אלא כמה דאמינא דעבד גרמיה רע וכתוב לא יגורך רע וכלהו סלקין והאי לא סליק</p>	<p>אמר רבי יצחק, לכלל (להוציא) מי שזונה בידו להוציא ולהשחית זרעו לריק. שהרי שנינו, כל מי שמוציא זרעו לריק נקרא רע, ולא רואה פני שכינה, שכתוב "כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע", וכתוב "ויהי ער בכור יהודה רע". אף כאן, אוי לרשע רע, אוי לאותו רשע שהוא רע, שעשה עצמו רע. "כי גמול ידיו יעשה לו", לכלול מי שזונה בידו להוציא ולהשחית זרעו לריק, ולזה טורדים אותו באותו העולם יותר מכולם. בא תראה, שהרי כתוב "אוי לרשע רע", כיון שכתוב "אוי לרשע", למה "רע". אלא כמו שאמרנו, שעשה עצמו רע, וכתוב "לא יגורך רע", וכולם עולים וזה לא עולה.</p>
<p>ואי תימא שאר חייבין דקטלו בני נשא ת"ח כלהו סלקין והוא לא סליק מאי טעמא אינון קטילו בני נשא אחרא והאי קטיל בנוי ממש אושיד דמין סניאין תא חזי בשאר חייבי עלמא לא כתיב (בראשית לח י) וירע בעיני יהוה וכאן כתיב וירע בעיני יהוה אשר עשה מאי טעמא משום דכתיב (שם ט) ושחת ארצה תנן אמר רבי יהודה לית לך חובא בעלמא דלא אית ליה</p>	<p>ואם תאמר, שאר רשעים שהרגו בני אדם, בא וראה, כולם עולים והוא לא עולה. למה, הם הרגו בני אדם אחרים, וזה הרג בנוי ממש, שפך דמים רבים. בא וראה, בשאר רשעי העולם לא כתוב וירע בעיני ה', וכאן כתוב "וירע בעיני ה' אשר עשה". למה, משום שכתוב "ושחת ארצה". שנינו, אמר רבי יהודה, אין לך חטא בעולם שאין לו תשובה פרט לזה, ואין לך רשע שלא רואה פני שכינה פרט לזה, שכתוב "לא יגורך רע כלל". אמר רבי יצחק, אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ". מה זה "לעולם יירשו ארץ", אמר רבי יהודה, כמו שכתוב "אתהלך לפני ה' בארצות החיים".</p>

¹ אפשר לרמוז דיש לר"י אותיות סמוכות שהיא הקליפה המושלת על זנות כמ"ש הקדוש הר"ש מאסטרפולי בסוד ותזני על שמך שאותיות הקודמות לתיבת שמך הוא לר"י וז"ש ותזני על שמך. ואמר' אוי לרשע שנלכד בקליפה זו הרמוזה סוף אוי ותחלת לרשע ובמ"א הארכתי. מאי"ן (נ"א).

² סט ע"א (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>תשובה¹ בר מהאי² ולית לך חייביא³ דלא חמאן אפי שכינתא בר מהאי דכתיב (תהלים ה ה) לא יגורך רע כלל אמר רבי יצחק זכאין אינון צדיקיא בעלמא דיין ובעלמא דאתי עלייהו כתיב (ישעיה ס כא) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ מאי לעולם יירשו ארץ אמר רבי יהודה כמה דכתיב (תהלים קטז ט) אתהלך לפני יהוה בארצות החיים</p>	
<p>ויחי יעקב (בראשית מז כח) [בגוייהו⁴] על דא לבעי ליה לבר נש⁵ דלא לאתערבא צולמא דיליה⁶</p>	<p>"ויחי יעקב" (בתוכם. לכן צריך לאדם שלא לערב צלם שלו</p>
<p>רב/א</p>	
<p>בצולמא דעכו"ם בגין דהאי קדישא והאי מסאבא תא חזי מה בין ישראל לעמין עכו"ם דישראל כד אשתכח בר נש מית הוא מסאב לכל גופא וביתא מסאבא וגופא דעכו"ם לא מסאב לאחרא⁷ וגופיה <נ"א וביתא> לא מסאבא כד איהו מית מאי טעמא ישראל בשעתא דאיהו מית כל קדושי דמאריה מתעברן מניה אתעבר מניה <האי צולמא קדישא ואתעבר מניה האי> רוח קודשא אשתאר גופא מסאבא</p>	<p>בצלם של עובדי כוכבים ומזלות, משום שזה קדוש וזה טמא. בא וראה מה בין ישראל לעמים עובדי כוכבים ומזלות, שישראל כשנמצא אדם מת, הוא מטמא את כל גוף, והבית טמא. וגוף של גוי עובדי כוכבים ומזלות לא מטמא מישהו אחר, וגופו (וביתו) לא טמא כשהוא מת. למה, ישראל בשעה שהוא מת, כל הקדושות של רבונו עוברות ממנו, ועובר ממנו הצלם הקדוש הזה, ועוברת ממנו רוח הקדושה הזו, ונשאר הגוף טמא.</p>
<p>אבל עכו"ם עובר ע"ז לית הכי דבחי מסאב בכל סטריין צולמא דיליה מסאבא ורוחא דיליה מסאבא ובגין דסואבותי אלין שריין בגויה אסיר</p>	<p>אבל עובדי כוכבים ומזלות עובד עבודה זרה לא כך, שבחייו טמא בכל הצדדים, צלמו טמא ורוחו טמאה, ומשום שכל</p>

¹ בפרשה נח דף ס"ב ע"א, אמר בר בתיובתא סגי. ז"ח (נ"א). ועיין עוד בפ' ויקהל ריד ע"ב (לש"ו).

² והא קי"ל אין לך דבר שעומד בפני התשובה. וי"ל כי התשובה בכל העונות מועילה לבטל גזרת דינו, וזה אין תשובה מועילה לבטל גזר דינו הנגזר עליו. ועוד י"ל תשובה היא עזיבת חטא אין מועילה לו, אבל תשובה שהיא תשובת הבאה ותשובת המשקל ותשובת הגדר וכיוצא ודאי מועילה (אור יקר). עי' שעה"כ נו ע"ב: דע שבכל עבירות שבתורה אפי' החמורות אין בהם מי שמוליד מזיקין ממש כמו המוציא שכבת זרע לבטלה כו' כי המוציא שז"ל פוגם במחשבה כי אינו משתמש בשום כלי ובשום ערוה ועונשו גדול שפוגם בדעת עליון וכו' וכמו שמעשיו הם זכר בלי נקבה כן כביכול גורם למעלה שממשיך אותה הטפה של אותה נשמה מן הזכר העליון ואינה נשפע' במלכו' אבל יוצא לחוץ אל הקלי' וכו' ואז מתחב' בה כח מזיק אחד הנמשך מאותה אשת זנונים ונעשי בחי' גוף א' אל אותה הנשמה נמצא שהמוציא שז"ל גורם שאותם טיפות של הנשמות שעתידות לצאת ממנו בבחי' בנים שיתערבו בס"א ושם יתלבו בגופו' הנעשות מסטרא דנחש אשת זנונים וכו'.

³ היינו רשעים שמתו ברשעתם והם נדונים בגיהנם ואחר תשלום עונשם י"ב חדש הם רואים פני שכינה ואלו נדונים י"ב ואח"כ עומדים מחוץ לפרוכת אמנם כשיעשו תשובה אלו ואלו כולם זוכים אל הטוב, כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ושמה י"ל כי מה שאמר דלית ליה תשובה הוא שנועלים לפניו דרכי התשובה אבל אם ישוב ודאי יקבלוהו עוד י"ל כי לית ליה תשובה ידועה כעין משקל העון כענין שאר העבירות, אבל אם שבת והרבה בתשובה יהיה תשובתו רצויה כפי שעור מה שיעשה אם מעט ואם הרבה (אור יקר).

⁴ שייך בויקרא קד בשורה יב (דרך אמת), שייך ויקרא קד ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ הוא בפ' אמור (קד ע"ב) וראש הלשון שחסר כאן הוא כתוב שם (מ"מ).

⁶ יש מפרשים שהכוונה שלא להסתפר מן העכו"ם (רח"ו אמור קד ע"ב). לפי שצלם הגוי מתערב עם של ישראל בשעה שמגלח לו (מ"מ).

⁷ פי' שאינו מטמא באהל כסברת רשב"י, אבל במגע ומשא מטמא וכדמסיק ביבמות (מ"מ).

<p>למקרב לגביה כיון דמית נפקי כל אלין מסאבותא ואשתאר גופא בלא מסאבותא לסואבא ואף על גב דגופא דלהון מסאב בין בחייהון בין במיתתהון אבל בחייהון דכל אינון מסאבין <משתכחי> לגביהו אית לון חילא לסואבא לאחריני במיתתהון דנפקי כל אינון מסאבין מנייהו לא יכלין לסאבא ודישראל יכיל לסאבא לאחריני בגין דכל קדישין נפקין מניה ושרא עליה ספרא אחרא</p>	<p>הטומאות הללו שריות בתוכו, אסור לקרב אליו. כיון שמת, יוצאות כל הטומאות הללו, ונשאר גוף בלי טומאה לטמא. ואף על גב שגופם טמא, בין בחייהם ובין במיתתם, אבל בחייהם שכל אותן הטומאות שנמצאות אצלם, יש להם כח לטמא אחרים במיתתם, כאשר יוצאות כל אותן הטומאות מהם, לא יכולים לטמא, ושל ישראל יכול לטמא אחרים, כי כל הקדושות יוצאות ממנו, ושורה עליו צד האחר.</p>
<p>תא חזי האי צלם קדישא כד¹² אזיל בר נש <ואתרבי ואתעביד>¹³ (ואתעביד ואתרבי) מהאי פרצופא דיוקנא דיליה <אתעביד>¹⁴ צולמא אחרא ומתחברין כחדא ודא נטיל לדא בשעתא דאשתכחו <תריין צולמין>¹ נטיר הוא בר נש וגופא דיליה בקיומא ורוחיה שריא בגויה בשעתא דקריבו יומוי מתעברין [מניה ודא] (מנהורא) סליק לדא ואשתאר בר נש בלא נטירו כדדין (שיר ב יז) עד שיפוח היום ונסו הצללים¹⁵²</p>	<p>בא וראה, הצלם הקדוש הזה, כשאדם הולך ומתגדל ונעשית מהפרצוף הזה הדמות שלו, נעשה צלם אחר, ומתחברים כאחד, וזה נוטל את זה. בשעה שנמצאים שני צלמים האדם הוא שמור, וגופו בקיום, ורוחו שרויה בתוכו. בשעה שקרבים ימיו, הם עוברים ממנו, וזה עולה לזה, ונשאר אדם בלי שמירה, אז "עד שיפוח היום ונסו הצללים", שנים.</p>
<p>תא חזי כד³ אתער דינא בעלמא דקב"ה יתיב על כרסי דדינא <למידן עלמא> בעי בר נש לאתערא (בדינא)¹⁶ תשובה דייתוב מחיובא <נ"א מחובוי> דהא ההוא יומא פתקין כתיבו ומשתכחי כלהו באחמתא⁴ הא כתיבין אי זכי בר נש דייתוב קמי מאריה קרעין פתקין דעליה לבתר קב"ה זמין קמיה דבר נש יומא דכפורי יומא דתשובה אי תב מחטאוי תב¹⁷ ואי לא פקיד מלכא למחתם פתקין ווי דהא תשובה בעיא לאסתלקא מניה אי זכי בתשובה¹⁸ שלימתא כדקא יאות תליין ליה עד</p>	<p>בא וראה, כשמתעורר דין בעולם, שהקדוש ברוך הוא יושב על כסא דין לדון את העולם, צריך אדם לעורר (בדין) תשובה שישוב מהרשע (מחטאיו), שהרי אותו יום נכתבים פתקים, וכולם נמצאים בתיק כתובים. אם זכה אדם שישוב לפני רבונו, קורעים את הפתקים שעליו. אחר כך הקדוש ברוך הוא מזמין לפני האדם את יום הכפורים, יום התשובה. אם שב מחטאיו, טוב. אם לא, מצוה המלך לחתום פתקים. אוי, כי התשובה רוצה להסתלק</p>

¹ הגוף הפנימי נקרא באמת צלם, הנה הוא נעשה מהארת נה"י דאמא תוך היסוד של הנוקבא דז"א, והוא הנקרא חותם המלכות. והם ב', חותם תוך חותם, שהוא חותם ביסוד שבה, וחותם במלכות שבה. ומאלו החותמים נעשין תריין דיוקנין אל הנפשות, אחד רב ואחד זעיר כנזכר בהרבה מקומות בזוהר (והם פ' תזריע דף מג ע"א, אמור קד ע"א, וכאן, ויקהל דף ר"י) והם הגדול מיסוד והקטן ממלכות (ע"ח שער כו פרק ב).

² ור"ל מ"ש הרב בכוונת הושענא רבא, כי האדם יש לו צלם א', כדכתיב אך בצלם יתהלך איש. ושני צללים דכתיב ונסו הצללים, תרי. והם מג' אה"ה דאימא, שהם דיוד"ן דאלפ"ן דהה"ן, שהם ג' תנ"ה וגימ' חות"ם. והם ביסוד דמלכות. צלם הוא מאה"ה דיוד"ן שהוא גימ' צל"ם ע"ה. והצל הא' הוא מאה"ה דאלפ"ן, שהוא גימ' קמ"ג. הסר ממנו אה"ה הפשוט, נשאר המילוי גימ' בצ"ל. והצל הב' הוא מאה"ה דהה"ן, שהוא גימ' קנ"א, צל ואל גימ' קנ"א, כי ידוע הוא כי אל יוצא משם אה"ה, כי אה"ה עם עשר אותיות המילוי גימ' א"ל, הרי א"ל הוא בחי' אה"ה, א"כ צ"ל ואל גימ' קנ"א. אלו השני צללים הם בבואה ובבואה דבבואה כנז' בגמ' עכ"ל. ואל יקשה לך כי לעיל כתבנו בשם הרב בס' ק"י שהשני צללים הם מיסוד ומלכות דנוק' וכאן אמרנו בשם הרב שהם מאה"ה דאלפ"ן ודהה"ן, כי זו אינה קושיא, כי האה"ה הנז' הם מאירים ביסוד ומלכות דנוק', ומהם נעשה חותם בתוך חותם דנוק' (מ"מ).

³ ויקרא יג ע"ב (ד"א).

⁴ פ' במלכות שנק' אחמתא, שהיא האוצר המקבלת הכל (מ"מ). באוצר (כמ"ש בעזרא ו ב) ועניינו חבית שמצניעין בו הכל. במגילת אסתר תרגום ראשון ב' אחמתן דנחש מליין דהב טב ע"ש (ד"א). פירוש שק שמצניעין בו שטרות. הרש"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>ההוא יומא¹ בתראה דעצרת² [ד]הוא תמינאה [לחג] ואי עבד תשובה שלימתא לקמי מאריה אתקרעו ואי לא זכי אינון³ פתקין נפקין מבי מלכא [ואתמסרין] (ואסתמרין) בידוי <דסנטירא> ודינא מתעביד ופתקין לא מהדרין תו לבי מלכא⁴ כדין¹⁹ (עלמין אתעברו ולא משתכחין) <צולמין אתעברו מניה²⁰ ולא משתכחין עמיה></p>	<p>ממנו. אם זכה בתשובה ולא שלימה כראוי, תלויים לו עד אותו יום אחרון של עצרת, שהוא שמיני לחג. אם עשה תשובה שלימה לפני רבונו, נקרעים. ואם לא זוכה, אותם פתקים יוצאים מבית המלך ונמסרים בידי ממונה הדין, והדין נעשה, ופתקים לא חוזרים יותר לבית המלך. אז מעבירים את הצלמים ממנו, ולא נמצאים עמו.</p>
<p>כיון דמתעברין מניה הא ודאי טופסקא⁵ דמלכא עבר²¹ עליה ויטעום כסא דמותא ובההוא ליליא דהנא בתראה⁶ סנטירין זמינין ופתקין נטלין בתר דנטלי לון צולמין מתעברין ולא משתכחין²² (ואי משתכחין בהו ידעי) <בהו²³ ידי ואי משתכחין בהו ידי (יעדי) דינא גריעא²⁴> [גריעין] או יעבר עלוי (ידיה דינא) מרעין בישיין בגריעותא דלהון והא אוקימנא להא</p>	<p>כיון שזה עבר ממנו, הרי ודאי שעונש המלך יעבור עליו ויטעם מכוס המות. ובאותו לילה של חג האחרון, הממונים מוכנים ונוטלים את הפתקים, ואחר שנטלו אותם, מעבירים את הצלמים, ולא נמצאים (ואם נמצאים פגומים, יעבור עליו מחלות וכו') בהם ידים. ואם נמצאים בהם ידים, דין גרוע, או יעבור עליו דין של מחלות רעות בפגם שלהם, והרי בארנו את זה.</p>
<p>ובספרי קדמאי אמרי יתיר כד רישא אנרע וישתכח גופא בריה או אנתתיה ישתכחו והוא יסתלק והני מילי כד לא אהדר כל ההוא זמנא בתיובתא אבל אי אהדר טעמא דמותא יטעם ויתסי ואי גופא לא אתחזי וישתכח רישא אינון סלקין והוא אתקיים והני מילי כד בריה זעירא ברשותיה ואי ידוי פנימו עבידתא דידי פגימין רגלוי מרעין רדפין עליה ערק צולמא ואהדר ערק ואהדר עליה כתיב (דברים כח סז) בבקר תאמר מי יתן ערב [ודא] <והא> כד נהרא סיהרא ולייליא אתתקן בנהורא] אבל זכאי חסידי בכל יומא ויומא מסתכלי בלבייהו כאלו ההוא יומא מסתלקי מעלמא ועבדין תיובתא שלימתא קמי מאריהון ולא יצטרכון למלה אחרא <זכאה</p>	<p>ובספרי הקדמונים אומרים יותר, כשהראש נגרע, וימצא הגוף, בנו או אשתו ימצאו, והוא יסתלק. וזה מדובר כשלא חזר כל אותו זמן בתשובה. אבל אם חזר, הוא יטעם טעם המות ויתרפא. ואם הגוף לא נראה וימצא הראש, הם מסתלקים והוא מתקיים, וזה מדובר כשבנו הקטן ברשותו. ואם ידיו פגומים, מעשה ידיו פגומים. רגליו, מחלות רודפות אותו. אם הצלם בורח וחוזר בורח וחוזר, עליו כתוב "בבוקר תאמר מי יתן ערב". וזה כשהלבנה מאירה והלילה מתוקן באור. אבל צדיקים חסידים, כל יום ויום מתבוננים בלבם כאלו אותו יום מסתלקים מהעולם, ועושים תשובה שלימה לפני רבונו, ולא יצטרכו לדבר אחר. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.</p>

¹ ולא עד בכלל כי הגמר [דין] הוא בהושענא רבא (של"ה).

² ז"ל הרב בכוונת הושענא רבא: דע כי מסירת הפתקים ביד השלוחים הוא בליל הושענא רבא, אבל עכ"ז לא ניתן רשות בידם לגמרי לפעול הדין הנמסר בפתקים ההם, רק עד יום שמיני חג עצרת, כי עדין הדבר תלוי אם יחזור בתשובה גמורה, יחזרו ליקח הפתקים ההם, וזהו סוד הנז' בזהר אשר הוקשה לרואה אותם שהם מאמרים חלוקים, כי במקום א' אומר כי הוא ביום ח' חג עצרת יומא תמינאה דחג ובמקום אחר אומר כי מסירת הפתקים בליל ה"ר (מ"מ). זהו טעם נכון לשם עצרת שהוא לשון עצירה, שהפתקים נעצרים מלהמסר לשלוחים עד אותו היום (רמ"ז). נ"ל שזהו טעם נכון לשם עצרת שהוא לשון עצירה שהפתקין נעצרים מלהמסר לשלוחין עד אותו היום. הרמ"ז כ"י. ובר"מ מפורש בהדיא שהוא מלשון מלכות כמו זה יעצור בעמי עיין פרשה פנחס דף רנו ב'. מא"י (נ"א).

³ שמות קעב ע"א (ד"א). ועי' אפיקי ים שבת קד ע"א.

⁴ נלע"ד דנ"ל בעת המיתה וכמו שביאר בעמוד שלפני זה (של"ה).

⁵ עונש או היזק (ד"א).

⁶ נלע"ד דר"ל לילה אחרונה מחג הסוכות ודו"ק (אכן בספר ראשית חכמה דף רע"ח ע"א לא משמע כן) (של"ה).

זהר ויהי

חולקתון בעלמא דיין ובעלמא דאתי < לא בעלמא דיין ולא בעלמא דאתי	
<p>תא חזי (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי כמה עלאין עובדי מלכא קדישא דהא באינון (עובדין) [בריינ] דאיהו עביד <לתתא> קטיר לון במלין עלאין דלעילא וכד נטלין לון לתתא ועבדי בהו עובדא אתער ההוא עובדא דלעילא דקטיר בה כגון אזובא עין ארו והא אוקימנא</p>	<p>בא וראה, "כל הנקרא בשמי", כמה עליונים מעשי המלך הקדוש, שהרי באותם מעשים (בריות) שהוא עושה למטה, קושר אותם בדברים עליונים שלמעלה, וכשנוטלים אותם למטה ועושים בהם מעשה, ומתעורר אותו מעשה שלמעלה שקשור בו, כגון אזוב ועץ ארז, והרי בארנו</p>
רב/ב	
<p>מלי ואית מנייהו דאחידן בשמא קדישא כגון לולב ואתרוג הדס וערבה! דכלהו אחידן בשמא קדישא לעילא ועל דא תנינן לאחדא לון ולמעבד בהו עובדא כגין לאתערא חדוה ההוא דאחיד ביה ועל דא תנינן במלין ועובדא בעיין <לאחזאה> (לאחזאה) מלה כגין לאתערא מלה אחרא דהא הוא דכתיב (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי (ולכבודי) (ולכבודי בראתיו) לאתערא יקרי בראתיו² (לאחדא ליה) [ליחדא לי] יצרתיו³ למעבד ביה עובדא <נ"א חילא²⁵> אף עשיתיו⁴ [ד] לאתערא ביה [חילא] דלעיל⁵²⁶</p>	<p>הדברים. ויש מהם שאחוזים בשם קדוש, כמו לולב, ואתרוג, הדס, וערבה, שכולם אחוזים בשם הקדוש למעלה. ועל כך שנינו, לאחוז אותם ולעשות בהם מעשה כדי לעורר שמחה לאותו שאוחז בו. ועל זה שנינו, בדברים ומעשה, צריך להראות דבר כדי לעורר דבר אחר. זהו שכתוב "כל הנקרא בשמי ולכבודי" (בראתיו), לעורר כבודי. "בראתיו", ליחד אותי. "יצרתיו", לעשות בו מעשה (כח). "אף עשיתיו", לעורר בו כח שלמעלה.</p>
<p>דבר אחר כל הנקרא בשמי היינו דכתיב (ויקרא כג מ) פרי עין⁶ [הדר] ולכבודי בראתיו היינו כפות תמרים⁷ יצרתיו (היינו) [וענף עין עבות⁸ אף עשיתיו היינו] וערבי נחל⁹ ותקונא דהאי דאמר קרא (ויקרא כג מ) ולקחתם לכם</p>	<p>דבר אחר, "כל הנקרא בשמי", היינו שכתוב "פרי עין הדר". "ולכבודי בראתיו", היינו "כפות תמרים". "יצרתיו", היינו "וענף עין עבות". "אף עשיתיו", היינו "וערבי נחל". ותקון של זה שאמר הכתוב, "ולקחתם לכם ביום הראשון" דוקא, שהוא חמישי על עשור. אבל ביום הראשון, אותו</p>

¹ כתב הרב כי לולב הוא ביסוד, והוא כנגד ו' דשם הוי"ה. ואתרוג נגד ה' אחרונה. והדס נגד ה', דאית בה ג' קוצין: קוץ עליון, וקוץ תחתון, וקוץ אמצעי שהוא גוף ה', וכנגדם הם ג' בדי הדס. והערבה נגד ה' ראשונה, שהיא צורת ד', וכנגדם ב' בדי ערבה. וז"ש רז"ל אתרוג זה הקב"ה, לולב זה הקב"ה וכו' עכ"ל הרב. ואע"פ שאמרנו שאזוב רומז ליסוד ועץ ארז רומז לת"ת, הרי שגם עץ ארז רומז לו' דשם הוי"ה, התם רמז בעלמא, אבל ד' מינים שבלולב יש בהם הארה ממשית מד' אותיות שם הוי"ה, ולכך אמר דאחידן בשמא קדישא (מ"מ). פירוש כי ד' מינים רומזים לד' אותיות שם הוי"ה ב"ה כמו שביאר בכלל ופרט רבינו האר"י זצ"ל. מא"ן (נ"א). ויקרא קד ע"א (הערת הזוהר).

² פי' זה כנגד בריאה שמתקנה האדם על ידי מעשיו (מ"מ).

³ פי' נגד יצירה (מ"מ).

⁴ פי' נגד עשיה (מ"מ).

⁵ פי' נגד אצילות, והכוונה שהד' עולמות, מתקנם האדם ע"י מעשיו, אע"פ שהכתוב לא הזכיר רק ג', בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שהם ב"ע, הטעם מפני שעולם האצילות היא נעלמת, לכך לא הזכירה (מ"מ).

⁶ פי' כי אתרוג היא המלכות והיא נקראת שם (מ"מ).

⁷ פי' יסוד הוא כפות תמרים, ול"ב נתיבות חכמה הם ביסוד כנודע, וכבוד גימ' ל"ב, לכך ולכבודי רומז ליסוד (מ"מ).

⁸ פי' היא ת"ת שכולל חו"ג, וז"א מקנן ביצירה כנודע, לכך ענף עין עבות רומז ליצירה (מ"מ).

⁹ פי' שערבי נחל הם הגבורות דאימא כמ"ש הזהר לקמן, ופ"ר דינין שהם הגבורות הם בעשיה, ולכך סנדלפ"ן שהוא שר העשיה נקרא שר היער, יע"ר גימ' פ"ר, כמ"ש הרב ז"ל. ולפי מ"ש לקמן שערבי נחל הם נ"ה כיון שהם דינים מכנה אותם לעשיה שיש בה פ"ר דינים (מ"מ).

זהר ויהי

<p>ביום הראשון דייקא דהוא חמישאה על עשורי¹ אבל ביום הראשון ההוא יום ראשון מאן הוא אלא יום דנפיק ראשון (לנטלא) [לכלא] במבועוי דמיין נביעין ואנן בעיין לאמשכא ליה לעלמא</p>	<p>יום ראשון מי הוא? אלא יום שיצא ראשון לנסוע (לכל) במעיינו של מים נובעים, ואנו רוצים להמשיכו לעולם.</p>
<p><מתל למלכא> [למלכא] דקטר בני נשא בקטרוי² <אמיה מטרוניתא> אתת [ואפיקת] (דאפיקת) לון לחירו ומלכא אשגח ליקרא דילה ויהב לון [בידהא] (בידא) אשכחת לון כייפין וצחין אמרת הא אפיקת לון לחירו [איית] (אייתן) לון מיכלא ומשתייא כך הא יום הכפורים אפיק לכלא לחירו ואנן <כפני> (כפי) מזונא קאימנא וצחין למשתייא היא <אעטרת> (אתעטרת) למלכא <בעטרוי> בהאי יומא ידענא דהא מיין נביעין עמה שריין שאילנא למשתייא למאן דאפיק לון לחירו [ועל דא קרינן ליה יום ראשון דא בספרא דאגדתא ושפיר הוא] אבל בהאי יומא אברהם שירותא דכלא אי בענני יקר הוא שירותא אי במיא הוא שירותא דאברהם שארי למחפרי בירי דמיא</p>	<p>משל למלך שקשר בני אדם במאסר. באה אמו המלכה והוציאה אותם לחרות, והמלך משגיח על כבודה ונתן אותם בידיה. מצאה אותם רעבים וצמאים. אמרה, הרי הוצאתי אותם לחרות, תביא להם אוכל ומשקה. כך יום הכפורים הזה מוציא את כולם לחרות, ואנו עומדים רעבים למזון וצמאים לשתיה. היא מעטרת את המלך בעטרותיו. ביום הזה ידענו שמים נובעים שורים עמה, ושואלים לשתות למי שהוציא אותם לחרות, ועל כך קוראים לו ביום ראשון. זה בספר האגדה, והוא יפה. אבל ביום הזה, אברהם שהוא ראשית הכל, אם בענני כבוד הוא הראשית או במים הוא הראשית, שאברהם התחיל לחפור בורות מים.</p>
<p>פרי עץ הדר (שם) דא בירא דיצחק דיצחק אהדר ליה לקב"ה וקרא ליה עץ הדר פרי דהאי עץ הדר ידיעא כפות תמרים דכתיב (תהלים צב יג) <צדיק כתמר יפרח ולא אשתכח ביניהו פרודא ועל דא לא כתיב וכפות אלא כפות בנין דלא סליק דא בלא דא ובהאי אתמליא האי באר מבאר מים עלאין נביעין ההיא אתמליא> בקדמיתא ומניה אתמלייא בירא עד דאיהו נביעו לכלא</p>	<p>"פרי עץ הדר" זו באר של יצחק, שיצחק הידר את [בחיי] הקדוש ברוך הוא, וקרא לו עץ הדר. פרי של עץ ההדר הזה ידוע. "כפות תמרים", שכתוב "צדיק כתמר יפרח", ולא נמצא ביניהם פירוד. ולכן לא כתוב וכפות, אלא כפות, משום שלא עולה זה בלי זה. ובזה מתמלאת הבאר הזאת, מבאר מים עליונים שנובעים. ההוא מתמלא בתחלה, וממנו מתמלאת הבאר עד שנובעת לכל.</p>
<p>וענף עץ עבות דא [ענפא דאילנא] (עננא דאעא) רברבא דאתקיף ואשתרשא בשרשו אתעביד אילנא עלאה על כלא דאחיד בכל סטריה ענף דאיהו עץ עבות עץ דאחיד לעבות דהא מהאי נטל יסודא דעלמא ואתמליא לארקא בבירא האי הוא עלמא ארקא דשקיותא וערבי נחל הרי²⁷ אינן תרין נחלין דמייא אתכניש בהו</p>	<p>"וענף עץ עבת", זה ענף של אילן הגדול שהתחזק ונשרש בשרשו, נעשה אילן עליון על הכל, שאחוז בכל הצדדים. ענף שהוא עץ עבות, עץ שאוחז את העבות, שהרי מזה נוטל יסוד העולם ומתמלא כדי להריק בבאר, זהו עולם ארץ ההשקאה. "וערבי נחל", הרי הם שני נחלי מים המתכנסים לתוכם להריק לצדיק. דבר אחר, "וערבי</p>

¹ כתב הרב בסה"כ כי המלכות ממוצאי כפור ואילך היא מהחזה ולמטה בפנים שלו. וכתב עוד כי ה"ח דאימא אנו מתחילים להכניס במלכות רשימו דכללות ה' חסדים שביסוד, ומ' דאימא בערב יוה"כ, וביורה"כ נכנסים במלכות שהיא רחל עצמות כללות ה"ח שביסוד ומ' דאימא. ובד' ימים שבין יוה"כ לסוכות נכנסים בה ד' חסדים דהוד ודנצח ודת"ת וגבורה, חסד אחד בכל יום. וביום ראשון של סוכות נכנס בה פנימי דחסד דאימא. נמצא שמיוה"כ עד יום ראשון של סוכות הם ה' ימים, ובה' ימים אלו נכנסים בה ה"ח דחג"ת נה"י דאימא, עכ"ל. ובזה יובן מ"ש דהוא חמישאה על עשור, פי' כי עשר ספ' דמלכות, הם מהחזה ולמטה בפנים דז"א, ממוצאי יוה"כ ואילך, כמ"ש לעיל בשם הרב ז"ל. ובה' ימים שבין יוה"כ לסוכות, נכנסים בה חסד א' בכל יום, נמצא שביום ראשון של סוכות, אז נגמרו ה' חסדים דאימא הפנימים ליכנס בעשר ספירותיה (מ"מ).
² שתפס בני אדם בבית האסורים ובאה הגבירה והוציאתם לחירות (ד"א).

זהר ויהי

<p>לארקא לצדיק דבר אחר וערבי נחל אלין אינון גבורין דאחידין ביה ביצחק דאטיין מסטרא דההוא [נחל] עלאה ולא מסטרא דאבא [בגין כך כלא יאי ולא בסימא לפירין ולא עביד פירין וערבי נחל תרין] (וערבי נחל הדין) קיימין דגופא קיימא עלייהו אבל וערבי²⁸ נחל ודאי כמה דאתמר ואלין אינון כלהו לארקא מייא לבירא¹</p>	<p>נחל", אלה הם גבורות שאחוזות ביצחק, שבאים מצד אותו נחל עליון ולא מצד האב. לכן הכל נאה, ולא מבושם לפירות, ולא עושה פירות. "וערבי נחל", שני עמודים שהגוף עומד עליהם. אבל "וערבי נחל" ודאי, כמו שנתבאר, ואלה הם כולם לרוקן מים לבאר.</p>
<p>[דבר אחר] (ויקרא כג מ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר דא אברהם כפת תמרים דא יצחק וענף עץ עבות דא יעקב וערבי נחל אלין אינון תרין דרגין דאמרן ומאי דמתני האי בגין דעץ עבות דא יעקב דאחיד לכלהו חלקין ודאי דא יעקב אבל הא אוקימנא פרי עץ הדר דא [בירא] (יעקב) דיצחק דא גבורה תתאה כפת תמרים כפת חסר קשורא דאתקשר בבירא כמה דאת אמר (דניאל ג כא) כפיתו בסרבליהון בגין דאלין לא סלקין דא בלא דא וענף עץ עבות ענפא הוא עלאה דאתעביד עץ עבות ואחיד לכל סטרא כמה דאתמר ערבי נחל דא יצחק בכל סטרי דאחידין בסטרא דנחלא ולא בסטרא דאבא דתנינן [אף על גב דבהאי נחל דינא לא אשתכח ביה] (אפילו בהאי נחל דינא אשתכח) דינין מתערין מניה²</p>	<p>דבר אחר, "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר", זה אברהם. "כפת תמרים", זה יצחק. "וענף עץ עבות", זה יעקב. "וערבי נחל", אלה הן שתי הדרגות שאמרנו. ומה ששונה זה, משום שעץ עבות זה יעקב, שאוחז לכל החלקים, ודאי זה יעקב. אבל הרי בארנו, "פרי עץ הדר", זו באר יצחק, זו גבורה תחתונה. "כפת תמרים", כפת חסר, קשר שנקשר בבאר, כמו שנאמר "כפיתו בסרבליהון" [כפותים בסרבליהם], משום שאלה לא עולים זה בלי זה. "וענף עץ עבות", ענף הוא עליון שנעשה עץ עבות ואוחז לכל עבר, כמו שנאמר. "ערבי נחל", זה יצחק, בכל הצדדים שאחוזים בצד הנחל ולא בצד האב. ששנינו, אף על גב שבנחל הזה לא נמצא דין, מתעוררים ממנו דינים.</p>
<p>ורב המנונא סבא פריש וערבי נחל אינון תרין קיימין <דקאמרן דמייא> (דקאמרו דמיא) נפקי מנייהו ושפיר אבל תא חזי [הא חזינן] דתריין דרגין אלין דקיימי על דרגא דצדיק <איבא> (איבא) [וכנישו (דבר נש) [רברבא] <נ"א דברכאן> נפקי מנייהו וערבי נחל לא נפקי מנייהו [איבא ו]לא²⁹ טעמא ולא ריחא והא אוקימנא וכלא שפיר [ועל דא אתרוג] (ואזדווג)</p>	<p>ורב המנונא הזקן פרש, "וערבי נחל", אלו שני העמודים שאמרנו שיוצאים מהם מים, ויפה. אבל בא וראה, הרי ראינו ששתי דרגות אלה שעומדות על דרגה של צדיק, פרי וכינוס גדול (הברכות) יוצאים מהם, וערבי נחל לא יוצאים מהם, לא פרי ולא טעם ולא ריח, והרי בארנו, והכל יפה. ועל כן אתרוג</p>
<p>רבא/א</p>	
<p>בשמאל לקביל לבא לולב בימינא כפת בכלא וקטיר בכלא דהא צדיק כפות הוא בכל סטריין³ וקטיר בכלא⁴ ודא הוא קשורא דמהימנותא ובספרא דאנדתא שפיר קאמר דכל</p>	<p>בשמאל, כנגד הלב. לולב בימין. כפת בכל, וקשור בכל, שהרי צדיק כפות הוא בכל הצדדים, וקשור בכל, וזהו קשר האמונה. ובספר האגדה אמר יפה, שכל אלה הם אורחים שעם הקדוש מזמינים</p>

¹ שייך כאן מה שבסוף הספר סימן נ"ג (הערת הזוהר).

² עי' ח"ג סה ע"א מסטרהא דינין מתערין, ועי' ע"ח שער טו פרק ו: פי' מסטראה ר"ל מצדדיה, שהם האחוריים שלה, שהם הדינין, אבל היא עצמה בבחי' הפנים שלה היא רחמים, ע"כ. אפילו בינה שדינין מתערין מינה אינה אלא אחר צאת ז"ל ממנה, אבל בהיותה למעלה הכל היא רחמים, אבל ז"ל לפעמים הוא רחמים ולפעמים הוא דין (ע"ח שער יד פרק ז).

³ פי' שכולל כל ה"ק והוא קשור עמהם (מ"מ).

⁴ פי' קשור בת"ת ובמלכות בסוד כי כל בשמים ובארץ (מ"מ).

זהר ויהי

<p>אלין אינון אושפיזין דזמינין <עמא קדישא> (עמין קדישין) בהאי יומא¹ דבעיין לאשכחא להו כיון דזמין לון ובהו בעי בר נש למלכא בעותיה זכאין אינון ישראל דידעין ארחוי דמלכא קדישא וידעין ארחוי דאורייתא למהך באורח קשוט למזכי בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי</p>	<p>אותם ביום הזה, שצריכים למצוא אותם, כיון שהזמין אותם, ובהם מבקש אדם בקשתו למלך. אשריהם ישראל שיודעים דרכי המלך הקדוש, ויודעים דרכי התורה ללכת בדרך אמת, לזכות בהם בעולם הזה ובעולם הבא.</p>
<p>ביומא דא נפקי ישראל בסימנין רשימין מגו מלכא בגין דאינון נצחין דינא ומאי סימנין אינון סימני מהימנותא חותמא דמלכא עלאה לתרי בני נשא דעאלו קדם מלכא לדינא ולא ידעי עלמא מאן מנייהו נצח נפק חד לגיון מבי מלכא שאילו לו אמר לון מאן דיפוק ובידוי סימנין דמלכא² הוא נצח כך כולי עלמא עאלין לדינא קדם מלכא עלאה ודאין לון מיומא דר"ה ויום הכפורים עד חמש סרי יומין לירחא ובין כך אשתכחו ישראל זכאין כלהו בתיובתא טרחין בסכה ולולב ואתרוג ולא ידעי מאן נצח דינא מלאכי עלאי שאלו מאן נצח דינא <קב"ה> אמר לון אינון דמפקי בידיהו סימנין דיליה אינון נצחין דינא</p>	<p>ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים רשומים מהמלך, משום שהם נצחו בדין. ומה הם הסימנים, הם סימני האמונה, חותם המלך העליון. [משל] לשני בני אדם שנכנסו לפני המלך לדין, והעולם לא יודעים מי מהם נצח. יצא לגיון אחד מבית המלך, ושאלו אותו. אמר להם, מי שיצא ובידו סימני המלך הוא שנצח. כך כל העולם נכנסים לדין לפני המלך העליון, והוא דן אותם, מיום של ראש השנה ויום הכפורים, עד חמש עשרה יום לחדש, ובין כך נמצאו ישראל כולם צדיקים בתשובה, טורחים בסוכה ולולב ואתרוג, ולא יודעים מי נצח בדין. המלאכים העליונים שואלים, מי נצח בדין. אומר להם הקדוש ברוך הוא, אלה שמוציאים בידיהם את הסימנים שלי, הם נצחו בדין.</p>
<p>בהאי יומא נפקי ישראל ברשימו דמלכא בתושבתא <דהלילא> עאלין בסוכות³⁰ אתרוג בשמאלא לולב בימינא חמאן כלהו דישראל רשימין ברשימין דמלכא קדישין³ פתחי ואמרי (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו⁴ אשרי העם שיהו"ה אלהיו עד כאן חדוותא דכלא חדוותא דאושפיזין ואפילו אומות העולם [חדאין] בחדוותא ומתברכין מנה ועל דא קרבנין בכל</p>	<p>ביום הזה יוצאים ישראל ברושם המלך, בתשבחות ההלל, נכנסים לסכה, אתרוג בשמאל, לולב בימין. כולם רואים שישראל רשומים ברשומי המלך הקדושים, פותחים ואומרים, "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו". עד כאן שמחת הכל, שמחת האורחים, ואפילו אומות העולם שמחים בשמחה ומתברכים ממנה, ולכן מקריבים בכל יום בשבילם להטיל עליהם שלום,</p>

¹ עי' ח"ג קג ע"ב. עי' תיקו"ז (כד ע"א): דבזמנא דשכינתא איהי בגלותא אתמר בה (בראשית ח ט) ולא מצאה היונה מנוח וגו' אלא בשבת ויומין טבין ובהוא זמנא אתייחדת עם בעלה וכמה נפשות יתרון קא נחתין עמה לדיירא בישראל הה"ד (שמות לא טז) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בלביה וכלים נאים באיברים דיליה ואשה נאה דאיהי נשמתיה דבגינה שריא שכינתא עלאה דאיהי נשמת כל חי עליה וקודשא בריך הוא איהו שבת בחד וינפש בחד בשכינתא עלאה איהו שבת עליהו ובשכינתא תתאה איהו וינפש עליהו ויהיב לון נפשאן יתירן דאינון (תהלים מה טו) בתולות אחריה רעותיה דקא אתייאן עמה וכמה מלאכים ממנן ומשמשין דילהון קא אתייאן עמהון דאינון ע' דתליין מן זכור ושמור ודא איהו ויכל"ו כליל שבעין ותרין ואתקריאו אלין נפשות אושפיזין בגין דלא שרייאן בישראל אלא ביום השבת וכד נפיק שבת כלהו חזרין לאתריהו.

² תסתכלון באלין דרשימין במאני קרבא בידיהו (תיקו"ז ל ע"א).

³ פ' המלאכים מכירים באורות העליונים שאליהם רומזים ארבעת המינים, וכשישראל הם זכאים אותם הרשימים שהם החסדים מאירים למעלה, ויודעים אז המלאכים שישראל נוצחים. והבן, שזהו העיקר להודיעם מאן נצח, דלא לקיחת המינים בעלמא, דזה נעשה כל שנה, ובמה יודע שהם נוצחים, והלא כמה שנים נוטלים אותם ואפילו הכי באים צרות לעולם בר מינן, אלא הכל תלוי ברשימים (רמ"ז) (נ"א).

⁴ עי' לעיל ד ע"א שככה בגימ' שם מ"ה, הו"ה דאלפ"ן. ועי' אד"ר קלג ע"א שככה לו הוא מרמז לחמת המלך שככה, שכל הדינים של כלל ישראל הם לשכך רוגזיה.

זהר ויהי

<p>יומא עלייהו לאמלא עלייהו שלם ויתברכון מינן מכאן ולהלאה יומא חד דמלכא עלאה דחדי בהו בישראל דכתיב (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם דהא יומא דא מן מלכא בלחודוי הדוותא דיליה בישראל למלכא דזמין אושפיזין! וכו'</p>	<p>ויתברכו מאתנו. מכאן והלאה יום אחד של המלך העליון ששמח בהם בישראל, שכתוב "ביום השמיני עצרת תהיה לכם". שהרי יום זה מן המלך בלבדו שמחתו לישראל. משל למלך שהזמין אורחים וכו'.</p>
<p>רבי שמעון³² פתח ואמר (שיר ב א) אני חבצלת השרון שושנת העמקים כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה דקב"ה משבח לה והיא משבחת ליה תדיר וכמה משבחין ומזמרין אומינת ליה תדיר לקב"ה זכאה חולקת דישאל דאחידן ביה בעדבא דחולקא קדישא כמה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו וגו' אני חבצלת השרון דא כנסת ישראל⁴ דקיימא בשפירו דנוי כגנתא דעדן⁵ השרון דהיא שרה ומשבחת למלכא עלאה</p>	<p>רבי שמעון פתח ואמר, "אני חבצלת השרון שושנת העמקים". כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא משבח אותה, והיא משבחת אותו תמיד. וכמה משבחים ומזמרים מזמינה תמיד לקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שאחוזים בו בגורל החלק הקדוש, ככתוב "כי חלק ה' עמו" וגו'. "אני חבצלת השרון" זו כנסת ישראל, שעומדת ביופי של נוי בגן עדן. "השרון" שהיא שרה ומשבחת את המלך העליון.</p>
<p>דבר אחר אני חבצלת השרון דבעיא לאשקאה משקיו דנחלא עמיקא⁶ מבוועא דנחלין כמה דאת אמר (ישעיה לה ז) והיה השרב לאגם <ג"א והיה השרון כערבה⁷³¹ (שם לג ט) > שושנת העמקים דקיימא⁸ בעמיקתא דכלא⁹ מאן אינון עמקים כמה דאת אמר (תהלים קל א) ממעמקים קראתיך יהו"ה חבצלת השרון חבצלת מההוא אתר דשקיו דנחלין נפקין ולא פסקין לעלמין שושנת העמקים שושנה מההוא אתר דאקרי עמיקא דכלא סתים מכל סטרין</p>	<p>דבר אחר, "אני חבצלת השרון", שרוצה להיות משקה מהשקאת הנחל העמוק, מקור הנחלים, כנאמר "והיה השרב לאגם". ("והיה השרון כערבה"). "שושנת העמקים", שעומדת בעומק הכל. מי הם העמקים, כמו שנאמר "ממעמקים קראתיך ה'". "חבצלת השרון", "חבצלת", מאותו מקום של השקאת הנחלים שיוצאים ולא פוסקים לעולמים. "שושנת העמקים", שושנה מאותו מקום שנקרא עומק הכל, נסתם מכל הצדדים.</p>
<p>תא חזי בקדמיתא ירוקא כחבצלת דטרפין¹⁰ [דילה] ירוקין לבתר שושנת סומקא בגוונין חורין שושנה בשית טרפין שושנת דאשתניאת [מגוונא] לגוונא ושניאת גוונא שושנת בקדמיתא חבצלת בעדנא דבעיא לאזדוונא ביה במלכא אקרי חבצלת בתר דאתדבקת ביה</p>	<p>בא וראה, בתחלה ירוקה כחבצלת, שהעלים שלה ירוקים. אחר כך שושנה אדומה בצבעים לבנים. שושנה בששה עלים. "שושנת", שמשנתנית מצבע לצבע, ומשנה את צבעיה. "שושנת", בתחלה חבצלת. בזמן שרוצה להזדווג במלך נקראת חבצלת, אחר שנדבקה עם המלך</p>

¹ חוזר שם לפ' אמור דף קד ביום הח' וכו' (ד"א).

² אמור קז ע"א (ד"א).

³ נדפס בויקרא קז (דרך אמת).

⁴ מלכות (מ"מ). לעיל ו ע"א (לש"ו).

⁵ פי' בינה (מ"מ).

⁶ פי' בינה, ומפרש השרון לשון שריית מים (מ"מ).

⁷ ור"ל מקום שיש בו שריית מים ואינו ראוי לזריעה ולהליכה יהיה כערבה שהיא יבשה (מ"מ).

⁸ שמות מט ע"ב סג ע"ב ויקרא כ ע"ב לה ע"ב קז ע"א קן ע"א קלא ע"א קפא ע"א רסג ע"א רסה ע"ב

(ד"א).

⁹ אבא (מ"מ).

¹⁰ עלים (ד"א).

זהר ויהי

<p>במלכא באינון נשיקין! אקרי שושנת בגין דכתיב (שיר ה יג) שפתותיו שושנים² שושנת העמקים³ דהיא משנייא גוונהא זמנין לטב וזמנין לביש זמנין לרחמי זמנין לדינא</p>	<p>באותן נשיקות היא נקראת שושנת, משום שכתוב "שפתותיו שושנים". "שושנת העמקים", שהיא משנה את צבעיה לפעמים לטוב ולפעמים לרע, לפעמים לרחמים ולפעמים לדין.</p>
<p>ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים (בראשית ג ו) תא חזי דהא בני נשא לא מסתכלין ולא ידעין ולא משגיחין בשעתא דברא קב"ה לאדם ואוקיר ליה ביקירו עלאה⁴ בעא מניה לאתדבקא ביה בגין דישתכח יחידאי ובלבא יחידאי ובאתר דדבקותא יחידאי דלא</p>	<p>"ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים". בא וראה, שהרי בני אדם לא מסתכלים ולא יודעים ולא משגיחים בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם וכיבד אותו בכבוד עליון, רצה ממנו להדבק בו כדי שימצא יחידאי, ובלב יחידאי, ובמקום של דבקות יחידה שלא</p>
<p>רכא/ב</p>	
<p>אשתני ולא מתהפך לעלמין בהווא קשורא יחודא דכלא ביה אתקשר הה"ד (בראשית ב ט) ועץ החיים בתוך הגן</p>	<p>משתנה ולא מתהפך לעולמים, באותו קשר יחיד שהכל נקשר בו. זהו שכתוב "ועץ החיים בתוך הגן".</p>
<p>לבתר סטו מארחא דמהימנותא ושבקו אילנא יחידאה⁵ <עלאה> (עלאין) מכל אילנין ואתו לאתדבקא באתר דמשתני ומתהפך מגוונא לגוונא ומטב לביש ומביש לטב ונחתי מעילא לתתא ואתדבקו לתתא בשנויין סגיאין ושבקו אילנא יחידאה <עלאה> מכל אילנין הה"ד (קהלת ז כט) אשר עשה האלהים את האדם ישר וגו' ודאי כדין אתהפך לבייהו בהווא סטרא ממש זמנין לטב זמנין לביש זמנין לרחמי זמנין לדינא בהאי מלה דאתדבקו בה ודאי (שם) בקשו חשבונות רבים ואתדבקו בהו⁶</p>	<p>אחר כך סטו מדרך האמונה, ועזבו את העץ היחיד העליון מכל האילנות, ובאו להידבק במקום שמשנתה ומתהפך מצבע לצבע ומטוב לרע ומרע לטוב. וירדו מלמעלה מטה, ונדבקו למטה בשנויים רבים, ועזבו את האילן היחיד העליון מכל האילנות. זהו שכתוב "אשר עשה האלהים את האדם ישר" וגו', ודאי, שאז התהפך לבם באותו הצד ממש, לפעמים לטוב לפעמים לרע, לפעמים לרחמים לפעמים לדין. בדבר הזה נדבקו בו ודאי, בקשו חשבונות רבים ונדבקו בהם.</p>

¹ מכח הנשיקין דרוחא ברוחא, שהמלכות מקבלת משפתים דז"א, ששם החסד שבגבורות, ומשם מקבלת רחמים וחסדים, וז"א מקבל משפתיה דין, ונעשים שפתים דזו"ן ב' שושנים, כי כל א' כולל דין ורחמים, רק כיון שגם הה"ג דמלכות מקבלת מז"א, ולכן שפתותיו הוא שורש לב' שושנים (מ"מ).

² קודם הזווג שמה חבצלת, שעליה ירוקין ככרתי, וגוונה נוטה למראה תכלת, כי ת"ל שבמלת חבצלת גימ' ה' פעמים אלה"ם, ושאר התיבה גימ' ק', סוד אלהים פשוט עם י"ג אותיות המילוי וכו', ולפיכך קודם הזווג היא ירוקה, מפני שהיא עדין סוד הדין, ולא נתמתקו גבורותיה, ולפיכך היא משוררת בסוד השיר אל הלויים, קול צוחה על היין, דבעי לארמא קלא (מ"מ).

³ ואומרת שמכל מקום מצד הפנימיות אני נקראת שושנת העמקים, שמצד הפנימיות נקראת שושנה עילאה שהיא בינה, כי רוחא מו"ק דבינה נכנס בי מצד פנימיותה, ואז נק' בשם הבינה, העמקים. וז"ש הזהר מהווא אתר דנחלין עמיקין נפקין ולא פסקין, וגם היא כוללת כל ה' עמקים שבס"י (פ"א מ"ה) שהם עומק מזרח וכו' ונקראת שושנה, כי אחר הזווג כנז"ל אז היא מקבלת מנשיקין דז"א גוון חוור, וכמ"ש בזהר בפ' פנחס שושן עדות שהוא סהודתא ליחודא עילאה, כי הוא מורה על יחוד האורות עליונים מתייחדים בשכינה, כי היא שלימו דכל ספירה, וכל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו. וגווי השושנה מורה על יחודו ית', שהקב"ה מנהיג את עולמות בסומק וחוור, כי השושנה הוא אדום, וכשמוצקים אותו חוזר ומתהפך ללבן, וכמו שכתוב בזהר שמות דף ב ע"ש (מ"מ).

⁴ והיה מכבדו בכבוד גדול (ד"א).

⁵ כתב הרח"ו ז"ל בפ' אמור על זה סוד עץ הדעת נוק' וזוהי יבוא על נכון מ"ש בזהר בראשית, שהחטא היה שלא אכל מעץ החיים קודם שאכל מעץ הדעת או ביחד, עכ"ל (מ"מ).

⁶ עי' בהגר"א בתיקו"ז נג ע"ג ד"ה משנה תהא בעזרייכו ולא כו' - משנה לשון שינוי דהיא בו"ק, ו' סדרים, דשם דגש ורפה [עי' בהגר"א בס"י (פ"ד מ"א) שבע כפולות בג"ד כפר"ת], רך וחלש, דבחטא עץ הדעת נעשה האדם להט המתהפכת, דמשתנה לכאן ולכאן, כמ"ש בזהר ע"פ והמה בקשו חשבונות רבים כו', ע"ש, וע"ל

זהר ויהי

<p>אמר ליה קב"ה אדם שבקת חיי ואתדבקת במותא חיי דכתיב ועי' החיים בתוך הגן דאקרי חיים דמאן דאחיד ביה לא טעים מותא לעלמין אתדבקת באילנא אחרא הא ודאי (למותא) <מותא הוא לקבלך³²> הה"ד (משלי ה ה) רגליה יורדות מות וכתוב (קהלת ז כו) ומוצא אני מר ממות את האשה ודאי באתר דמותא אתדבק ושבק אתר דחיי בגין כך אתגזר עליה ועל כל עלמא מותא</p>	<p>אמר לו הקדוש ברוך הוא, אדם, עזבת חיים ונדבקות במות. חיים, שכתוב "ועי' החיים בתוך הגן", שנקרא חיים, שמי שאוחז בו לא טועם מות לעולמים. [אם] דבק בעי' אחר, הרי ודאי המות כנגדך. זהו שכתוב "רגליה יורדות מות", וכתוב "ומוצא אני מר ממות את האשה". ודאי שנדבק במקום המות ועזב מקום החיים. לכן נגזר עליו ועל כל העולם מות.</p>
<p>אי הוא חטא כל עלמא מה חטו אי תימא דכל עלמא אכלי מאילנא דא ואתרמי³³ מכלא¹³⁴ לאו הכי אלא בשעתא דאדם קאים על רגלוי חמו ליה בריין כלהו ודחילו מקמיה והוו נטליין אבתריה כעבדין בתר מלכא² והוא אמר לון אנא ואתון (תהלים צה ו) באו נשתחוה ונכרעה וגו' ואזלו כלהו אבתריה כיון דחוו דאדם סגיד להאי אתר ואתדבק ביה כלהו אתמשכו אבתריה וגרים מותא לכל עלמא וכדין אשתני אדם לכמה גוונין זמנין דינא זמנין רחמי זמנין מותא זמנין חיי ולא קאים בקיומא תדיר בחד מנייהו בגין דההוא אתר גרים ליה ועל דא אקרי (בראשית ג כד) חרב המתהפכת המתהפכת מסטרא דא לסטרא דא מטב לביש מרחמי לדינא משלם לקרבא מתהפכת היא בכלא טב ורע דכתיב (שם ב ט) ועי' הדעת טוב ורע</p>	<p>אם הוא חטא, מה חטאו כל העולם. אם תאמר שכל העולם אכלו מהעי' הזה וזה קרה מהכל, לא כך. אלא בשעה שאדם עמד על רגליו, ראו אותו כל הבריות ופחדו מלפניו, והיו נוסעים אחריו כעבדים אחר המלך, והוא אמר להם, אני ואתם "באו נשתחוה ונכרעה" וגו'. וכולם הלכו אחריו. כיון שראו שאדם משתחוה למקום זה ונדבק בו, כולם נמשכו אחריו, וגרם מות לכל העולם. ואז השתנה האדם לכמה צבעים, לפעמים די' לפעמים רחמים, לפעמים מות לפעמים חיים, ולא עומד בקיום תמיד באחד מהם, משום שאותו מקום גרם לו, ולכן נקרא חרב המתהפכת, המתהפכת מצד זה לצד זה, מטוב לרע, מרחמים לדין, משלום לקרב, מתהפכת היא בכל, טוב ורע, שכתוב "ועי' הדעת טוב ורע".</p>
<p>ומלכא עלאה לרחמא על עובדוי אוכה ליה ואמר ליה ומעי' הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו' (שם יז) והוא לא קביל מניה ואתמשך בתר אתתיה ואתתרך לעלמין <דהא אתתא לאתרא³⁵ סלקא ולא יתיר> ואתתא גרים מותא לכלא תא חזי לעלמא דאתי כתיב (ישעיה סה כב) כי כימי העי' ימי עמי כימי העי' הוא דאשתמודעא ביה [זמנא] (חמינא ד) כתיב (שם כה ח) בלע המות לנצח ומחה יהו"ה אלהי"ם דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'³</p>	<p>והמלך העליון, לרחם על מעשיו, הוכיח אותו, ואמר לו, "ומעי' הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו" וגו'. והוא לא קיבל ממנו ונמשך אחר אשתו, וגורש לעולמים, שהרי אשה עולה למקום (למקום זה) ולא יותר, והאשה גרמה מות לכל. בא וראה, לעולם הבא כתוב "כי כימי העי' ימי עמי". "כימי העי'", אותו שנודע, באותו הזמן כתוב, "בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ" וגו'.</p>
<p>ויקרבו ימי ישראל למות (בראשית מז כט) תאנא א"ר חייא כתיב (שם כח) ויחי יעקב בארץ</p>	<p>"ויקרבו ימי ישראל למות". שנינו, אמר רבי חייא, כתוב "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה". שם בקיומו יעקב, וכאן</p>

בריש תיקון ס"ח (קיד ע"א) ובסוף תיקון ס"ז (קיד ע"א) אלן אינון שית סדרין דאתייהבת בהון משנה, לאפרשא בין טוב לרע כו'.

¹ ר"ל שאכלו ממנו ונרמס מהכל (מ"מ).

² עי' אדיר במרום דף יא ע"א שהבהמות שבזמן אדה"ר קודם החטא היו במדרגת בני אדם של עתה (דע"ה ח"ב כו ע"א).

³ ע"כ נדפס בויקרא (הערת הזוהר, דרך אמת).

זהר ויהי

<p>מצרים שבע עשרה שנה התם בקיומיה יעקב¹ והכא במיתתיה ישראל דכתיב ויקרבו ימי ישראל למות² א"ר יוסי הכי הוא ודאי דהא לא כתיב ויקרב יום ישראל למות אלא ימי וכי בכמה יומי מית בר נש והא בשעתא דהא ברנעא דהא מית ונפיק מעלמא אלא הכי תאנא³ כד קב"ה בעי לאתבא רוחיה ליה כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא אתפקדן קמיה⁴ ועאלין בחושבנא⁵ וכד אתקריבו קמיה למיעל⁶ בחושבנא מית בר נש⁷ ואתיב קב"ה רוחיה ליה⁸ ההוא הבל דאפיק ונפח ביה אותביה לגבי זכאה חולקיה דההוא בר נש דיומוי אתקריבו גבי מלכא בלא כסופא⁹ ולא דחי יומא¹⁰ מנייהו¹¹ לבר דישכח בההוא יומא דאתעביד ביה חובא בנין כך כתיב בצדיקיא קריבא (והיך יקרבו) משום דקריבו יומי קמי מלכא בלא כסופא</p>	<p>במיתתו ישראל, שכתוב "ויקרבו ימי ישראל למות". אמר רבי יוסי, כך הוא ודאי, שהרי לא כתוב ויקרב יום ישראל למות, אלא "ימי", וכי בכמה ימים מת בן אדם, והרי בשעה אחת, ברגע אחד מת ויוצא מן העולם. אלא כך למדנו, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו, כל אותם ימים שעומד בן אדם בעולם הזה נפקדים לפניו ונכנסים בחשבון, וכשנקרבים לפניו להיכנס בחשבון, מת האדם, ומשיב הקדוש ברוך הוא אליו את רוחו. אותו ההבל שהוציא ונפח בו, משיב אותו אליו. אשרי חלקו של אותו אדם שימיו התקרבו אל המלך בלי בושה, ולא נדחה יום אחד מהם החוצה, שימצא באותו יום שנעשה בו חטא, לכן כתוב בצדיקים קריבה. (ואיך יקרבו) משום שקרבים ימיו לפני המלך בלי בושה.</p>
<p>ווי לרשיעיא דלא כתיב בהו קריבא והיך יקרבו יומי קמי מלכא דהא כל יומי בחובי עלמא אשתכחו ובגיני כך לא יקרבו קמי מלכא ולא יתמונן קמיה ולא ידכרו לעילא אלא אינון</p>	<p>אוי לרשעים, שלא כתוב בהם קריבה, ואיך יקרבו הימים לפני המלך, שהרי כל ימיו נמצאו בחטאי העולם, ולכן לא יקרבו לפני המלך ולא ימנו לפניו ולא יזכרו למעלה, אלא הם מתכלים מתוכם. עליהם כתוב "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה</p>

¹ קודם מתתו בעת שהיה חי והיה בקיומו (ד"א).

² בתמיה שכיון שנזכרה מיתה היה ראוי שלא יקרא ישראל לומר שבחינת יעקב הוא שמת, ור' יוסי תירץ שקריבת הימים הוא בבחי' ישראל דהיינו תיקון כדמפרש ואזיל, וירצה עתה שאפילו שלא נקרא ישראל כל הימים נקרבו כאלו כל ימיו היה ישראל (אור יקר).

³ פי' ומסקנא דתירוצא היא מ"ש והכא, ויקרבו ימי ישראל ודאי בלא כסופא בשלימותא וכו' (מ"מ).

⁴ היינו שהימים הם מתמצאים מציאות הויה ולכך הם באים ונמצאים, ובעוד שהאדם חי, אין שעור קומת ימיו נשלמת, אינה נראים לפניו ית' אלא הם גנוזים, עד שהאחד נכלל עם חבריו, עד שהאדם חי כל ימיו והגיע עת קצו, ומוציאים ימיו מבית גניזתם, והם מתראים ונקשרים ונעשים שעור קומה ידועה (אור יקר). הקשה בזה על פסוק שהביא כאן כי ששת ימים, דהול"ל בששת ימים מאי ששת, ושם נאמר כי כל העולם בכללו השמים והארץ, הש"ת עשה אותם ששה ימים, שהם הו"ק, שהם ששת ימים העליונים. וידוע כי הימים הם נבראים ויש בהם ממש, והם כמו מלאכים ויותר עליונים וחשובים מהם, כמש"ה (תהלים קל"ט ט"ז) ימים יוצרו, וכן (בראשי' מ"ז כ"ט) ויקרבו ימי ישראל וכו' (מ"א ב'), ויקרבו ימי דוד וכו' (ספר הליקוטם - פרשת ויצא).

⁵ כי נשמות ישראל חוזרים לרשעה מקום שממנו חוצבו הוא שכינתא עלאה ותתאה בינה ומ' כמש"ל ריש דף כ"ח וריש דף מ"ו ע"ש. הרשב"ב (נ"א).

⁶ היינו שהרוח הקדוש שבאדם נשלם מלמעלה ונשתרבו בתוך האדם לקיימו, וכשהגיע עתו הקב"ה רוצה להכניס אותו הרוח שנפח באדם אל מקום עליון שממנו נשלם אל מקום שממנו חוצב ממש אל מקבת בור נוקר ממנו, הכל לפי בחינתו אם מאצילות אם מבריאה וכו'. והנה הימים נתהוו מהם לפי המעשה, וכאשר הימים פגומים, הם מתתקנים בתשובה בלי ספק, אמנם הרשעים שלא תקנום כלו בהבל ימיהם, ומי שמקצת ימיו הרשיע ומקצתם הטיב, נדחים הרעים ונקרבים הטובים, והצדיק כל ימיו כא' טובים נקרבים (אור יקר).

⁷ בלא ביוש ובזיון (ד"א).

⁸ אמנם הנשמה לאדם כפי מעשיו, יש מי שזוכה באצילות, ויש מי שזוכה בבריאה, וממש ממצאות זה הם הימים, אותם שנשמתם מהבריאה מעשיהם בבריאה, וימיהם בבריאה, וכן ביצירה. ויש מי שזוכה באצילות וימיו נכללים באצילות. וזה יאמר ר' יוסי שיש מי שימיו רחוקים שאינם באצילות, זכה אל הבריאה לבד ימיו רחוקים, וכ"ש אם לא זכה אלא היצירה כנודע, ויעקב תקן כל ימיו במדרגת ישראל, ולזה אמר ויקרבו ימי ישראל כולם במדרגת ישראל כדפי' (אור יקר).

זהר ויהי

רכב/א	יכשלו.
רכב/א	יכשלו.
<p>והכא ויקרבו ימי ישראל (בראשית מז כט) ודאי בלא כסופא בשלימותא בחדוותא שלים ובגניני כך ימי ישראל! דהוה שלים יתיר ישראל מיעקב ואי תימא והא כתיב (שם כה כז) ויעקב איש תם שלים הוה ולא שלים בדרגא עלאה כישראל תניא אמר רבי יוסי בשעתא דיומוי דבר נש אתפקידן קמי מלכא² אית זכאה דאתפקדן יומוי ורחיקין מקמי מלכא ואית זכאה דכד מתפקדן יומוי קריבין וסמיבין למלכא ולא מתרחקין בלא כסופא עאלין וקריבין למלכא זכאה חולקהון הה"ד ויקרבו ימי ישראל למות</p>	<p>וכאן "ויקרבו ימי ישראל" ודאי, בלי בושא, בשלמות, בשמחה שלימה, ולכן "ימי ישראל", שהיה ישראל יותר שלם מיעקב. ואם תאמר, הרי כתוב "ויעקב איש תם", שלם. שלם היה, אבל לא שלם בדרגה עליונה כמו ישראל. שנינו, אמר רבי יוסי, בשעה שימי האדם נפקדים לפני המלך, יש צדיק שנפקדים ימיו, והם רחוקים מלפני המלך, ויש צדיק שכאשר נפקדים ימיו, הם קרובים וסמוכים למלך ולא מרוחקים, נכנסים בלי בושא וקרבים למלך. אשרי חלקם. זהו שכתוב "ויקרבו ימי ישראל למות".</p>
<p>ויקרא לבנו ליוסף (שם מז כט) אמר רבי יצחק וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון אלא אמר רבי אבא יוסף בנו הוה יתיר מכלהו דתנינן בשעתא דאנתתיה דפוטיפר דחקת ליה ליוסף מה כתיב (שם לט יא) ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית האי קרא הכי מבעי ליה ואין איש בבית מהו מאנשי הבית אלא לאכללא³³⁹ דיוקנא דיעקב דהוה תמן ואשתכח תמן ובגניני כך מאנשי הבית אבל איש אחרא הוה תמן כיון דסליק יוסף עיניו וחמא דיוקנא דאבוי⁴ יתיב בקיומיה ותב לאחורא תא חזי מה כתיב (שם ח) וימאן ויאמר אל אשת אדניו אמר ליה קב"ה את אמרת וימאן ויאמר⁵ חייך וימאן ויאמר אחרא</p>	<p>"ויקרא לבנו ליוסף". אמר רבי יצחק, וכי שאר השבטים לא בנוי הם. אלא, אמר רבי אבא, יוסף היה בנו יותר מכולם, ששנינו, בשעה שאשת פוטיפר דחקה את יוסף, מה כתוב, "ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית". פסוק זה היה צריך לכתב ואין איש בבית, מה זה "מאנשי הבית". אלא להכליל את דמותו של יעקב שהיתה שם ונמצאה שם, ולכן "מאנשי הבית". אבל איש אחר היה שם. כיון שהרים יוסף עיניו וראה את דמות אביו, ישב בקיומו ושב לאחור. בא וראה מה כתוב, "וימאן ויאמר אל אשת אדוניו". אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת</p>

¹ דהיינו בחיים חיתו נקרא יעקב, ובמיתתו שנשלם כל יומוי, אתקריבו בלא כסופא, לכך נקרא ישראל (מ"מ).

² דע כי כמו שהנשמה מתחלקת לנר"ג, כך מימי האדם נעשו ג' לבושין לנר"ג כי מהמצות מעשיות יקנו קנין ממש, להעשות לבוש לנפש בחלק היום ובעסק התורה נעשו מחלקי היום השייכים לרוח מלבוש הרוח ומכוונת התורה והמחשבה עולה מחלקי היום השייכים לנשמה מלבוש לנשמה נמצא שימי האדם הם רוח ממש נבראים כמ"ש ימים יוצרו וגו' והם נחלקים בסוד פנימי, ואמצעי וחיצון כנגד ג' כחות הנשמה וימי האדם הם לבושי הנשמה והם ג' צללים שבאדם, והנשמה יושבת תחת כסא הכבוד בצרור החיים בבריאה, והרוח בלבושו בג"ע האדץ כי שם ביתו, והנפש בהווא עלמא על הקבר בלבושו הנזכר ובר"ח ובשבת ויר"ט הנפש עולה לג"ע הארץ ויקשור עם הרוח בלבושו ושניהם עולים לבריאה ומתקשרים שם בנשמה היושבת שם בלבושה ולאחר שעבר ר"ח ושבת ויר"ט חוזר כ"א למקומו כבתחילה וכל השגתם הוא ע"י אותו העלייה של שבת ויר"ט ור"ח (זהר הרקיע) (ש"נ). עי' ח"ב דף רי רע"ב (לש"ו).

³ ואפשר לרמוז כי תיבות ואין איש ר"ת ודמות אביו יעקב נראה אל יוסף שם (נ"א).

⁴ שורש נשמתו הטהורה, וכדי שלא תפגם ע"י יוסף, באה שם להזהירו על העבירה. ויוסף חלק כבוד לדיוקן נשמת אביו, שנתגלמה בצלם יעקב ממש, והיינו בנו שחלק לו כבוד, ושאר השבטים לא חלקו לו כבוד במכירתו ונתאפקו על צערו (אור יקר).

⁵ עמד חזק בב' עניינים, הא' מאון והסכם שלא לעבור, השני אמר דברים אחרים שאינן עקר שהרי אין לו טעם כעקר אלא שלא לעבור על דברי תורה, מה טעם, דבריו באומרו הן אדוני וכו', וזה ממש כענין יעקב תחלה מאן ואמר דברים אחרים שאינן עקר, כי עקר טעמו של דבר אינו הענין ההוא. והנה יוסף עבר על ויאמן שהרי כתיב ויבא הביתה לעשות מלאכתו וכו', שמא תאמר שיעבור יעקב ג"כ על ויאמן (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ייתי לברכא לבנך ויתברכון ביה¹ הה"ד (שם מח יט) וימאן אביו ויאמר ידעתי בני² ידעתי כיון דאמר ידעתי בני אמאי אמר ידעתי אחרא אלא אמר ידעתי בני בזמנא דקיימת בנופך⁴⁰ דאת ברי כד חמית דיוקנא דילי ותבת בקיומך ובגיני כך כתיב ידעתי בני ידעתי על מה דאמרת דדא הוא בוכרא גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל והכא <בגין כך> כתיב ויקרא לבנו ליוסף לבנו ליוסף ממש³</p>	<p>"וימאן ויאמר", חייך וימאן ויאמר אחר יבא לברך את בניך, ויתברכו בו, זהו שכתוב "וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי". כיון שאמר "ידעתי בני", למה אמר "ידעתי" פעם אחר. אלא אמר "ידעתי בני" בזמן שעמדת בגופך, שאתה בני, כשראית את דמותי ושבתי בקיומך, ולכן כתוב "ידעתי בני ידעתי". על מה שאמרת שזהו הבכור, "גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל", וכאן מאחר שכתוב "ויקרא לבנו ליוסף", לבנו ליוסף ממש.</p>
<p>דבר אחר ויקרא לבנו ליוסף דבדיוקנא חד הוו מתחזיין⁴ דכל מה⁴¹ דחמי⁵ ליוסף הוה אסחיד דבריה דיעקב הוה רבי יוסי אמר כלא הכי הוא ועוד דיוסף זן ליה ולבנו⁶ בסבותיה⁷ ובגיני כך בנו ממש יתיר מכלהו⁸ ויקרא לבנו ליוסף אמאי ליוסף⁹ ולא לאחרא משום דרשותא¹⁰ הוה בידיה לסלקיה מתמן¹¹ רבי יוסי אמר כיון דיעקב הוה ידע דבניו ישתעבדון בגלותא תמן במצרים אמאי לא אתקבר תמן בגין דיגין זכותיה על בניו אמאי בעא לאסתלקא מתמן והא כתיב (תהלים קג יג) כרחם אב על בנים אן הוא רחמנותא אלא הכי תאנא בשעתא דהוה נחית יעקב למצרים הוה דחיל הוה אמר דילמא ח"ו ישתצון בני בני עממיא ודילמא קב"ה יסלק שכינתיה [מני] (מה) כקדמיתא מה כתיב (בראשית לה י) וירא אלהים אל יעקב וגו'⁴² (שם ג) אל תירא מרדה</p>	<p>דבר אחר, "ויקרא לבנו ליוסף", שבדמות אחת היו נראים. שכל מה שראה ליוסף, היה מעיד שבנו של יעקב היה. רבי יוסי אמר, הכל כך הוא, ועוד שיוסף זן אותו ואת בניו בזקנותו, ולכן בנו ממש יותר מכולם. "ויקרא לבנו ליוסף", למה ליוסף ולא לאחר. משום שהיתה רשות בידו להעלותו משם. רבי יוסי אמר, כיון שיעקב היה יודע שבניו ישתעבדו בגלות שם במצרים, למה לא נקבר שם כדי שזכותו תגן על בניו, למה רצה לעלות משם, והרי כתוב "כרחם אב על בנים", איפה הרחמנות. אלא כך שנינו, בשעה שהיה יורד יעקב למצרים, היה פוחד, והיה אומר, אולי חס וחלילה יכלו בני בן העמים, ואולי הקדוש ברוך הוא יסלק שכינתו ממני כבתחלה. מה כתוב, "וירא אלהים אל יעקב וגו', (ס"א "ויאמר אלהים</p>

¹ יעמד קיים וימאן ויתברכון בו, והנה מצד יוסף היה רוצה להעביר דרך זה ג"כ כאן, והיה רוצה להעביר וימאן (אור יקר).

² שעברת על וימאן, וג"כ אתה רוצה לעוברו, אינו, ידעי בני ששם החזקתיך ב"וימאן" ועמדת בני וחזרת ל"וימאן" שלך על ידי, א"כ גם כאן אני הוא המעמיד וימאן, והטעם שסוד וימאן הוא ענין גדול למעלה (אור יקר).

³ כמו שחלק כבוד לנשמתו שלא תפגם במעשה המגונה ההוא, ג"כ יחלוק כבוד לגופו שלא תפגם ע"י קבורת מצרים, שהירידה היתה בסבתו ודאי (אור יקר). פירוש דגוף וברית חד דיעקב אע"ה רומז לבחינת אמת ויוסף צדיק ויומתק יותר כמ"ש המקובלים דיעקב אע"ה היה בחינת אדה"ר ובא לתקן ג"ע דאדה"ר ויוסף ה"ל נפש אדה"ר. וא"כ לבנו ליוסף ממש. מא"ן (נ"א).

⁴ והיינו אומרנו לבנו שמעתיק כל תמונת הת"ת (אור יקר).

⁵ וזה ג"כ מן הטעם הנזכר שפירש מטעם דיוקן יעקב א"כ יזכה שיהיה זוכה ליסוד הדומה לת"ת מרכבת יעקב (אור יקר).

⁶ נודע שהת"ת הוא הזן לכל בשפעו, א"כ שאר בניו שהם תחת יד אחרים, אינם דומים במרכבה אליו, אמנם יוסף שדמה אליו כמו שיעקב זן יוסף זן, זכה בסוד מדת הזכר לזון לאחרים (אור יקר).

⁷ בזקנותו (ד"א).

⁸ זה טעם למציאות המלה אמנם מתחלה למה לא קרא לשאר בניו (אור יקר).

⁹ וימצא לפי דבריו שהכתוב ביאר כאן בשבח זה טעם למה ליוסף (אור יקר).

¹⁰ שהיה מעולם הזכר ואין שעבוד מצרים וגלות עליו כמו שלא היה גלות על יעקב, א"כ זה בנו ממש בעולם הזכר (אור יקר).

¹¹ א"כ יעמד שם במצרים שהרי אין שליטת חו"ל עליו, וזכותו גדול שמועיל להקל גלותם (אור יקר).

זהר ויהי

<p>מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם ומה דאמרת דילמא אסלק שכינתי מבינך אנכי ארד עמך מצרימה (בראשית מו ד)</p>	<p>לישראל" וגו') אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם". ומה שאמרת אולי אסלק שכינתי מבינך, "אנכי ארד עמך מצרימה".</p>
<p>אמר עוד דחילנא דילמא אתקבר תמן ולא אזכה עם אבהתי >אמר ליה> ואנכי אעלך גם עלה אעלך ממצרים גם עלה לאתקבראה בקברא דאבהתך בניני כך בעא לסלקא גרמיה ממצרים חד דלא יעבדון מניה דחלא דהא חמא דקב"ה זמין לאתפרעא מדחליהון וחד דחמא דשכינתא ישוי מדוריה בין בניי בגלותא וחד בניי דיהא גופיה דייר בין גופיהו דאבהתוי >לאתכללא בנייהו> ולא יתמני עם הייביא דמצראי ותנינן גופא דיעקב אתמשיך משופרוי דאדם הראשון והוה דיוקניה דיעקב דיוקנא עלאה קדישא¹ דיוקנא דכורסיא קדישא² ולא בעא לאתקברא בניי הייביא ורזא דמלה דאבהן⁴³ לית פרודא כלל ועל דא כתיב (שם מז ל) ושכבתי עם אבותי</p>	<p>אמר עוד, פוחד אני שמא אקבר שם ולא אזכה עם אבותי. אמר לו, "ואנכי אעלך גם עלה". "אעלך" ממצרים. "גם עלה" להקבר בקבר אבותיך. לכן רצה להעלות עצמו ממצרים [לג' סיבות], אחד, כדי שלא יעשו ממנו יראה, שהרי ראה שעתיד הקדוש ברוך הוא להיפרע מיראתם. ואחד, שראה ששכינה תשים מדורה בין בניו בגלות. ואחד, כדי שיהיה גופו דר בין גופות אבותיו להיכלל ביניהם, ולא ימנה עם רשעי מצרים. ושנינו, הגוף של יעקב נמשך מיופיו של אדם הראשון, והיתה דמותו של יעקב דמות עליונה וקדושה, דמות של הכסא הקדוש, ולא רצה להקבר בין רשעים. וסוד הדבר, שבאבות אין פירוד כלל, ועל זה כתוב "ושכבתי עם אבותי".</p>
<p>ויקרא לבנו ליוסף בנו בחד דיוקנא דאנפין >בניי דברעותא> (בנו ברעותא) דרוחא ולבא אוליד ליה יתיר מבלהו תא חזי מה כתיב (שם ל טו) המעט קחתך את אישי דכל רעותא דיעקב ברחל הוה ובניין כך</p>	<p>"ויקרא לבנו ליוסף", בנו בדמות אחת של הפנים, משום שברצון הרוח והלב הוליד אותו יותר מכולם. בא וראה מה כתוב, "המעט קחתך את אישי", שכל רצונו של יעקב היה ברחל, ולכן "ויקרא</p>
<p style="text-align: center;">רכב/ב</p>	
<p style="text-align: center;">ויקרא לבנו יוסף</p>	<p style="text-align: center;">לבנו ליוסף".</p>
<p>תאנא רבי שמעון פתח ואמר (דברים כט כח) הנסתרות ליהו"ה אלהינו וגו' הנסתרות ליהו"ה אלהינו תא חזי כמה אית ליה לבר נש לאודהרא מחובוי ולאסתכלא דלא יעבר על רעותא דמאריה דתנינן כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא בספרא כתיבו אינון עובדין ועאלין בחושבנא קמי מלכא קדישא וכלא אתגלייא קמיה הה"ד (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יהו"ה אי הכי איך לא יסתמר בר נש מלמיתב קמיה דמאריה ותנינן אפילו ההוא >מאן< (מה) דחשיב בר נש ואסתלק ברעותיה כלא אשתכח קמי קב"ה ולא אתאביד מניה</p>	<p>שנינו, רבי שמעון פתח ואמר, "הנסתרות לה' אלהינו" וגו'. "הנסתרות לה' אלהינו", בא וראה כמה יש לאדם להזהר מחטאיו, ולהתבונן שלא יעבור על רצון אדונו, ששנינו, כל מה שאדם עושה בעולם הזה, אותם מעשים כתובים בספר ונכנסים בחשבון לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו. זהו שכתוב "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'". אם כך, איך לא ישמר אדם מלחטא לפני אדונו. ושנינו, אפילו אותו (מי) מה שחשב אדם ועלה ברצונו, הכל נמצא לפני הקדוש ברוך הוא, ולא נאבד ממנו.</p>
<p>תא חזי בההוא ליליא דעאלת לאה לגביה דיעקב ויהבת ליה אינון סימנין דיהב יעקב לרחל סליק ברעותיה דאיהי רחל ושמש שמושא בה</p>	<p>בא וראה, באותו לילה שנכנסה לאה אל יעקב ונתנה לו אותם סימנים שנתן יעקב לרחל, עלה ברצונו שהיא רחל ושימש בה</p>

¹ ז"א (מ"מ).

² הוא ז"א ג"כ שהוא כסא לבניה אלא כפל הענין במלות שונות (מ"מ).

זהר ויהי

<p>וההיא מפה קדמיתא דיעקב הות דכתיב (בראשית מט ג) כחי וראשית אוני וסבר דאיהי רחל קב"ה דאיהו גלי עמיקתא ומסתרתיא וידע מה בחשוכא סליק ההוא רעותא לאתריה ובכירותא דראובן אסתלק ליוסף מאי טעמא משום דהא דרחל הות ההיא מפה קדמיתא דנפקת מיעקב ובגין דהות דילה ההוא בכירותא ממש דראובן ירית יוסף ורחל ירתה לההוא דילה ובגין כך רזא דמלה לא אסתלק ראובן בשמא כשאר שבטין אלא ראובן כלומר חמו ברוי) ראובן⁴⁴ סתם [והאי] (ומהאי) בן לא אתידע שמיה ועל דא לא קריא לאה בני בהאי שמא ולא אקרי ראו בני דהא לאה ידעת עובדא</p>	<p>תשמיש, ואותה טיפה ראשונה של יעקב היתה, שכתוב "כחי וראשית אוני", וסבר שהיא רחל. הקדוש ברוך הוא שהוא מגלה עמוקות ונסתרות ויודע מה שבחשכה, העלה אותו רצון למקומו, ובכורת ראובן עלתה ליוסף. למה, משום שהרי של רחל היתה אותה הטיפה ראשונה שיצאה מיעקב, משום שהיתה שלה, אותה בכורה ממש של ראובן ירש יוסף, ורחל ירשה את שלה. ולכן סוד הדבר לא התעלה ראובן בשם כשאר השבטים, אלא ראובן, כלומר ראו בן. ראו בן סתם. והן הזה לא נודע שמו. ועל כן לא קראה לאה בני בשם הזה, ולא נקרא ראו בני, שהרי לאה ידעה את המעשה.</p>
<p>ותנינן גלי קמי קב"ה דיעקב לאו רעותיה למיחב קמיה בהאי ולא אסתכל ברעותיה באתתא אחרא בההיא שעתא כשאר חייבי עלמא ועל כך כתיב (שם לה כב) ויהיו בני יעקב שנים עשר דהא בנייהו דשאר חייבי עלמא דעבדין ההוא עובדא בשמא אחרא אקרוני¹ והא ידיעא מלה דא לגבי חבריא ובגיני כך (שם מז כט) ויקרא לבנו ליוסף² בנו ממש משירותא וסיומא (בריה) בנו הוה</p>	<p>ושנינו, גלי לפני הקדוש ברוך הוא שאין רצון יעקב היה לחטוא לפניו בזה, ולא הסתכל ברצון באשה אחרת באותה שעה כשאר רשעי העולם, ועל כך כתוב "ויהיו בני יעקב שנים עשר", שהריבניהם של שאר הרשעים בעולם שעושים אותו מעשה, נקראים בשם אחר, והרי דבר זה ידוע בין החברים, ולכן "ויקרא לבנו ליוסף", בנו ממש, מהראשית ועד הסיום, (בנו) היה בנו.</p>
<p>תאנא א"ר יוסי במה אומי ליה יעקב ליוסף דכתיב (שם כד ב) שים נא ירך תחת ירכי³ אלא בההוא את קיימא דהוה רשים בבשריה דדא חשיבותא דאבהן יתיר מכלא⁴ >האי ברית רזא דיוסף איהו< אמר רבי שמעון⁵ באברהם וביעקב⁶ כתיב שים נא ירך תחת ירכי תחות ירכי כלומר</p>	<p>שנינו, אמר רבי יוסי, במה השביע יעקב את יוסף, שכתוב "שים נא ירך תחת ירכי", אלא באותו אות הברית שהיה רשום בבשרו, שזו חשיבות האבות יותר מהכל, וברית זו היא סוד של יוסף. אמר רבי שמעון, באברהם וביעקב כתוב "שים נא ירך תחת ירכי", "תחת ירכי", כלומר באותו</p>

¹ בני תמורה [עי' נדרים כ ע"ב] (רמ"ז).

² שהיה בנו קודם שבא לעולם, ונקרא יוסף (רמ"ז).

³ אם הדבר כנראה מפורט שהשביעו במילה היה לו להסמיק לשים ירך ואשביעך כמ"ש באליעזר. ועוד שלא נאמר כאן וישם יוסף את ידו כמ"ש שם. ותירץ דהכא שאני שלערך גודל החשיבות שהיו מייקרים קדושת המילה היה די ליוסף רק שישים היד תחת ירכו כי רק בזה היו מתמלאים יראה וכל מה שיאמרו באותה שעה יקיימוהו בלי ספק מבלי שיוציאו שבועה מפיהם (רמ"ז).

⁴ האבות מושרשים בשני מקומות, האחד בחב"ד והשני בחג"ת שבדעת, ועל שתי הבחינות האלו נאמר למשה בשליחותו הראשון (שמות ג ו טו) אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, בסוד חב"ד שהן שלשה מדות ממש. ואחר כך בשני (שם ג טז) אלקי אברהם יצחק ויעקב, שם אלקים אחד בסוד הדעת הכולל ג' חג"ת. ואמנם כל אלו האורות יורדים ומתקבצים ביסוד שנקרא חשיבותא דאבהן, שכולם בסוד אבות כאמור, ולכן גדל כח קדושת היסוד (רמ"ז).

⁵ כוונתו לפרש ענין תחת ירכי וכו', פי' תחות כל הירך עד שיגיע בראשי אצבעותיו אל קו האמצעי שבין ג"ה ששם מקובץ כל השפע שהוא חו"ב חו"ג (רמ"ז). אולי לאשר לא נולד ישמעאל משרה כמו עשו מרבקה או לאשר עשה ישמעאל תשובה ויותר נכון לאשר נולד קודם המילה (הערת הזוהר).

⁶ אברהם ויעקב אחר היותם כורתי ברית ונמולים לא הוציא רק זרע כשר, כי אברהם הוליד לישראל קודם שנימול אך יצחק לא היה כן, דנפיק מניה עשו אחר שנימול והיה פגם קצת ח"ו בברית ולכן לא כתיב ב' שים נא ירך (זהר הרקיע).

<p>בההוא אתר¹ דרמיזא בשמא קדישא² ואפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא³ ביצחק לא כתיב⁴ בנין דנפיק מניה עשו תו מאי טעמא הכא שים נא ידך תחת ירכי אל נא תקברני במצרים אמר ליה יעקב ליוסף בהאי רשימא קדישא אומי לי דאפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא ואתנטיר ולא אסתאב לעלמין דלא יתקבר בין אינון מסאבין דלא נטרו ליה לעלמין דכתיב בהו (יחזקאל כג כ) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים וזרמתם ואי תימא הא יוסף דנטיר ליה על כלא אמאי אתקבר בנייהו אלא תנינן כתיב (שם א ג) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר והא תנינן דשכינתא לא שריא אלא בארעא דישראל אמאי הכא שכינתא אלא על נהר כבר כתיב וכתיב (שם) ותהי עליו שם יד יהוה אוף הכא יוסף במיא אתרמי ארונא דיליה אמר קב"ה אי יוסף אסתלק מהכא⁵ גלותא לא אתקיים אלא תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב ויסבלון בני ישראל גלותא</p>	<p>מקום שרמוז בשם הקדוש ומוציא זרע קדש נאמן לעולם. ביצחק לא כתוב, כי יצא ממנו עשו. עוד, למה כאן "שים נא ידך תחת ירכי [וגו'] אל נא תקברני במצרים". אלא אמר לו יעקב ליוסף, ברושם הקדוש הזה הישבע לי, שהוציא זרע קדוש נאמן לעולם, ונשמר ולא נטמא לעולמים, שלא יקבר בין אותם הטמאים שלא שמרו אותו לעולמים, שכתוב בהם "אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם". ואם תאמר, הרי יוסף, ששמר אותו מעל הכל, למה נקבר בנייהם. אלא שנינו, כתוב "היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר". והרי שנינו ששכינה לא שורה, רק בארץ ישראל, אז למה כאן שכינה. אלא כתוב "על נהר כבר", וכתוב "ותהי עליו שם יד ה'". אף כאן, ארונו של יוסף נשלך בתוך המים. אמר הקדוש ברוך הוא, אם יוסף יעלה מכאן, הגלות לא תתקיים, אלא תהיה קבורתו במקום שלא יטמא, [וכך] יסבלו בני ישראל את הגלות.</p>
<p>תאנא אמר רבי יוסי חמא יעקב דהא בכלא אתתקן לכרסיא קדישא (באבהן) [כאבהן] אמר אי הכא יתקבר היך גופא דא אחידא באבהתא ואפילו מערתא דאתקבר תמן אקרי כפילתא בנין דכל מלה דכפילתא הוא תרין וחד⁶ אוף</p>	<p>שנינו, אמר רבי יוסי, ראה יעקב שהרי בכל נתקן לכסא הקדוש באבות (כאבות). אמר, אם כך, יקבר, איך הגוף הזה יתאחד באבות. ואפילו המערה שנקבר שם נקראת מכפלה, משום שכל דבר של מכפלה הוא שנים ואחד, אף המערה שנים ואחד. ובא וראה, האבות זכו להקבר שם הם וזווגיהם.</p>

¹ היינו שם שדי (נ"א).

² דעיקר שם הקדוש משלים יו"ד דעטרת הברית וה"ז דוקא אחר שנימול שמתגלה אז העטרה וא"כ זרעא קדישא גבי אברהם דהא יצחק הוא דנולד אחר שנימול לאפוקי ישמעאל. א"מ (נ"א).

³ פי' אע"ג שהוליד שני שבטים דרך נקב המים כדאיתא בליקוטי תורה (פרשת מטות עג ע"א), שראובן מצינור שמאלי שבדעת וגד מהשמאלי שביסוד, עיי"ש, מכל מקום לא היה שם ח"ו עירבוב טומאה אלא היה זרע קדוש, וכה"א (מט ג) ראובן בכורי אתה, בלי פגם, כחי, גם שיצאת מנקב המים, ראשית אוני (רמ"ז), עי' לקמן רמד ע"ב.

⁴ אין להק' שהרי מאברהם יצאו ישמעאל ובני קטורה דשאני ביצחק שהוליד מרבקה טהור וטמא יחד אבל ק"ק מה שייך כאן ענין מילה וז"ש מ"ט הכא תינח באברהם שהיה לענין נשואין מתייחסת שבועת המילה כדי שלא יטמא יצחק בבנות כנען. ותי' שמפני שהוא ע"ה לא נטמא לעולם לכן לא יכון לקוברו בין שטופי זמה שאפי' את"ל שהיו עדיין מלין בגזירת יוסף מ"מ לא היו שומרים הברית בטהרה כמ"ש לקמן דלא נטרו ליה לעלמין ירצה אע"פ שנימולו. רמ"ז כ"י. ויותר נראה כמ"ש מ"ז"ה בז"ח בתוך דבריו דישמעאל עשה תשובה וכתוב ביה גויעה כצדיקים ע"ש וכבר ידע אברהם אע"ה ברוה"ק בעת ההיא שנשבע עדיין לא יצאו בני קטורה. ועוד אפשר לומר כמ"ש רבינו האר"י זצ"ל בטעם שיצא עשו והדברים עתיקים ועי"ל דעשו היה מקור הסט"א עשו גי' שלום שהיה תמורת שלום יסוד ודו"ק היטב מאי"ן (נ"א).

⁵ פי' שלא יקשה לך גם יוסף היה ראוי להעלותו ממצרים כמו יעקב ולמה אצטריך לן למרמי ארונא דיליה במיא, ותירץ אי יוסף וכו' לפי שיוסף הוא מרכבה לשכינה ואם יסתלק השכינה ח"ו (מ"מ).

⁶ פי' שכל דבור הכפול הוא תרין וחד כמו חו"ב השלישי דעת מכריע ביניהם וכן חו"ג ת"ת מכריע וכן נו"ה היסוד מכריע ביניהם (מ"מ). כנז' פי' חיי שרה ור"ל כשהיא כפל הם רק שניים ר"ל אחדים כפולים אבל כשהוא אומר כפלתא הוא תרין וחד והיינו לשון מכפלה וכן היה ענין שכיבת האבות במכפלה ב' נקיבות וזכר אחד כדאי' בפ' שלח והיינו כזה אדם חוה שרה אברהם יצחק רבקה לאה יעקב הרי לכל זכר ב' נקיבות והיינו לאדם השמאל ב' נקיבות ולאברהם מימין וליצחק משמאל וליעקב מימין. ז"ח (נ"א).

זהר ויהי

<p>מערתא תרינ וחד¹ <ותא חזי> (תניא) אבהתא זכו לאתקברא תמן אינון וזווגיהו יעקב</p>	<p>יעקב,</p>
<p style="text-align: center;">רבנא</p>	
<p>הוא ולאח מאי טעמא רחל לא והא כתיב (בראשית כט לא) ורחל עקרה דאיהי עקרא דביתא אלא לאה זכתה ביה² לאפקא שית שבטין מגזעא קדישא בעלמא יתיר ובגיני כך אתייהבת עמיה לזווגא במערתא</p>	<p>הוא ולאח. למה לא רחל, והרי כתוב "ורחל עקרה", שהיא עיקר הבית. אלא לאה זכתה בו להוציא ששה שבטים מגזע קדוש בעולם יותר, ולכן היא נתנה עמו לזווג במערה.</p>
<p>א"ר יהודה לאה כל יומהא <הות> בפרשת אורחין קיימא ובכת בגיניה דיעקב כד שמעת (מלי) דאיהו צדיקא וצלוחא אקדמת ליה והיינו דכתיב (שם יז) ועיני לאה רכות כמה דאוקימנא דמקדמת ויתבת בפרשת אורחין למשאל רחל לא נפקת לאורחין לעלמא בגיני כך זכתה לאה לאתקברא עמיה ורחל קיימת קבורתה בפרשת אורחין³ ואתקברת תמן הדא הוא דכתיב (שם מח ז) ואני בבאי מפרן מתה עלי רחל מהו עלי עלי ודאי כלומר בגיני בארץ כנען בדרך בגיני מיתת בדרך דלא נפקת בגיני לעלמין כאחתה <בגין כך> לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב זכתה לאתקברא עמיה רחל דלא בעאת למיפק ולמשאל בהדיה בגין כך קבורתה בפרשת אורחין ורזא דמלה הא אוקימנא ואתמר דא באתגליא ודא באתכסיא</p>	<p>אמר רבי יהודה, כל ימיה היתה לאה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, כששמעה שהוא צדיק, והיא הקדימה תפלה לו, והיינו שכתוב "ועיני לאה רכות, כמו שבארנו שמקדימה ויושבת בפרשת דרכים לשאול. רחל לא יצאה לדרכים לעולם, לכן זכתה לאה להקבר עמו, ורחל קבורתה עומדת בפרשת דרכים ונקברה שם. זהו שכתוב "ואני בבואי מפרן ארם מתה עלי רחל". מה זה "עלי", עלי ודאי, כלומר בגללי. "בארץ כנען בדרך", בגללי מתה בדרך, שלא יצאה בשבילי לעולמים כמו אחותה. לכן לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל שלא רצתה לצאת ולשאול בשבילו, לכן קבורתה בפרשת דרכים. וסוד הדבר הרי בארנו ונתבאר, זה בגלוי וזה בנסתר.</p>
<p>ותא חזי דתניא דמעין סניאין שדיאת ההיא צדקת דלאה בגין למהוי חולקיה דיעקב ולא בההוא רשע דעשו והיינו דתנינן כל בר נש דאושיד דמעין קמיה דקב"ה (ו)אף על גב דאתגזר עליה עונשא יתקרע⁴ ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה מנלן מלאה דהא לאה אתגזר למהוי חולקא דעשו⁵ והיא בבעותא אקדימת ליה ליעקב ולא אתייהבת ליה לעשו</p>	<p>ובא וראה, ששנינו, דמעיות רבות שפכה אותה הצדקת לאה כדי להיות חלקו של יעקב ולא של אותו הרשע עשו. והיינו מה ששנינו, כל אדם ששופך דמעיות לפני הקדוש ברוך הוא, אף על גב שנגזר עליו עונש, הוא יקרע, ולא יוכל אותו עונש לשלוט בו. מנין לנו, מלאה, שהרי נגזר על לאה להיות חלקו של עשו, היא בבקשתה הקדימה ליעקב ולא נתנה לעשו.</p>

¹ אברהם ויצחק, ויעקב מכריע ביניהם (מ"מ).
שלח לך קסד ע"א (ד"א).

² נ"ל דהיינו דקאמרה לאה על בן הו' הפעם יזבלני אישי דפרש"י שהוא ל' בית זבול ר"ל דירת עולם שהוא קבורת המערה. א"מ. ואפשר שז"ש כי ילדתי לו שהיא בחי' ו' ת"ת וע"י יסוד ו' זעירא ששה בנים כנגד אות ו' ודו"ק (מא"י) (נ"א).

³ ולכן נקבר רחל בפרשת דרכים בדרך שהוא מקום הפרש שבין יעקב לישראל שהוא מן החזה ולמטה (מ"מ).

⁴ ע"י עוד שמות יב ע"ב, וכן שם דף ב, וטעם הדבר כי הדמעיות מעוררות לא"ב הרחמים שהוא עליון על שערי התפלה שמעוררת לבד לאם הבנים (מ"מ).

⁵ לאה לפי שהיא במקום הסיתום, והיא דינא קשיא, אע"פ שבעולם העליון היא קדושה, כשיצאה לעולם הזה אחזו בה הקלי' וע"י דמעיותיה ותפילותיה, נמתקה ונתרחקה מהקלי' ובזה תבין שהיתה ראויה להיות בחלקו של עשו (מ"מ). אמרו בתיקו"ז כי היו לו שתי נשים, הראשונה עצם, והשנית בשר, דינא רפיא. והענין הוא, כי לאה יצתה מן העצם דינא קשיא, כי הרי נלקחה מן הצלע אשר שם מקום לאה כנודע. אבל רחל היא

זהר ויהי

<p>אמר רבי חייא ושכבתי עם אבותי וגו' (שם מז ל) רבי יצחק פתח ואמר (קהלת א ג) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש¹ בכמה אתר אתמר דאסתכלנא במלוי דשלמה ואתחזי מלוי סתימין אבל כלהו מלי דשלמה כלהו אקרין בחכמתא דתניא כתיב (מ"א ה י) ותרב חכמת שלמה² ביומוי דשלמה מלכא קיימא סיהרא באשלמותא והיינו דכתיב (שם) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם</p>	<p>אמר רבי חייא, "ושכבתי עם אבותי". רבי יצחק פתח ואמר, "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש". בכמה מקומות נתבאר שהתבוננו בדברי שלמה ונראה שדבריו סתומים, אבל כל דברי שלמה, כולם נקראו בחכמה. ששינו, כתוב "ותרב חכמת שלמה". בימי שלמה המלך עמדה הלבנה בשלמות, והיינו שכתוב "ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם".</p>
<p>תמן תנינן מאן אינון בני קדם הא אוקמוה אבל חכמת בני קדם היא חכמתא דירתו מאברהם דתניא כתיב (בראשית כה ה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק מאי את כל אשר לו דא חכמתא עלאה דהוה ידע בשמא קדישא דקב"ה ומשמע את כל אשר לו דהוה דיליה כדתנינן בההיא בת דהות ליה לאברהם ובכל שמה ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וגו' (בראשית כה ו) דיהב להו מילין ידיעאן בכתרין תתאין ובאן אתר אשרי לון אל ארץ קדם ומתמן ירתו בני קדם חכמתא והיינו דכתיב מחכמת כל בני קדם</p>	<p>שם שנינו, מי הם בני קדם, הרי פרשוה, אבל חכמת בני קדם היא חכמה שירשו מאברהם. ששינו, כתוב "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק". מה זה "את כל אשר לו". זו חכמה עליונה שהיה יודע בשם הקדוש של הקדוש ברוך הוא. ומשמע "את כל אשר לו", שהיה שלו. כמו ששינו, באותה בת שהיתה לאברהם, ובכל שמה. "ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות" וגו'. שנתן להם דברים ידועים בכתרים התחתונים. ובאיזה מקום השרה אותם, "אל ארץ קדם", ומשם ירשו בני קדם חכמה, והיינו שכתוב "מחכמת כל בני קדם".</p>
<p>תאנא יומא חד הוה אתי רבי שמעון מקפוטקיא ללוד והוה עמיה רבי אבא ורבי יהודה רבי אבא הוה לאי והוה רהיט אבתריה דרבי שמעון דהוה רכיב אמר רבי אבא ודאי (הושע יא יא) אחרי יהוה ילכו כאריה ישאג נחת רבי שמעון אמר ליה ודאי כתיב (דברים ט ט) ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה ודאי חכמתא</p>	<p>שינו, יום אחד היה בא רבי שמעון מקפוטקיא ללוד, והיה עמו רבי אבא ורבי יהודה. רבי אבא היה עיף ורץ אחרי רבי שמעון, שהיה רוכב. אמר רבי אבא, ודאי "אחרי ה' ילכו כאריה ישאג". ירד רבי שמעון, אמר לו, ודאי כתוב "ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה". ודאי שחכמה לא מתיישבת אלא כשאדם יושב ולא הולך, אלא עומד בקיומו. והרי בארנו, את הדברים על מה כתוב "ואשב", עכשיו</p>

בשר, כי יצתה למטה מן החזה מהאורות המגולים, דינא רפיא. ולכן לזאת השניה יקרא אשה, שהיא נמתקת, אך הראשונה אינה אשה אלא מעורבת בקליפה, ואינה נמתקת, והיא לילית, אמן של שדים. והנה אח"ך נמתקה גם לאה על ידי תפלותיה וגם דמעותיה, כמ"ש חז"ל שהיתה עתידה להיות בחלקו של עשו, לפי שהיא לילית קדמאה, ועל ידי דמעותיה וזכיותיה הוסר קליפתה מעליה, ונשארה קדושה לבדה ממותקת, ואז יעקב שהוא אדם הראשון, ותיקן פגמו, זכה שיתוקנו שתי נשיו ולקח שתיהן כדוגמת ז"א (שער מאמרי רשב"י יג ע"ג).

¹ נראה שר"ח הוא המספר כל זה בשם ר' יצחק, ואמר שר"י הקשה איך אמר שלמה מה יתרון, יען שכל דברי שלמה בחכמה ואגב זה הזכיר מעלת חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, שהם בני קטורה. ור"י עצמו ספר עבודא דרשב"י ור"א, שרשב"י פ' מחכמת כל בני קדם ע"ד הסוד ובין למר ובין למר חכמת שלמה רבה היא ואיך אמר מה יתרון. ומסקנא דתירוצא דר' יצחק הוא מ"ש לקמן, תנא מה יתרון וכו' ויכול אף עמלה של תורה וכו' ודברי שלמה אינם אלא על עמל דעלמא. ור"ח הוא המספר כל זה ואמר מה ששמע מר' יצחק שגם ר"י היה מספר מה ששמע מר"ש. ושייכות מה יתרון עם ושכבתי לומר שביום המיתה אין יתרון לאדם מכל עמל עולם הזה שהוא תחת השמש אלא עמלה של תורה שבו יזכה לשכב עם אבותיו במנוחה כיעקב אבינו ע"ה, וכמ"ש ר' אלעזר לקמן אי ב"נ קיים אלף שנין ההוא יומא דאסתלק וכו' ומ"ש ר"ח אף עמלא דאורייתא לאפוקי מר' יצחק ובא להוסיף עליו דאף בעמלא דאורייתא דאיהו עמל בגין בני נשא וכו' (מ"מ).

² כלומר בספירות ושמות הקדושים של הקב"ה (דע"ה ח"ב פה ע"ב).

זהר ויהי

<p>לא מתיישבא אלא כד בר נש¹ יתיב ולא אזיל (ולא קאים) <אלא קאים בקיומיה> והא אוקימנא מלי על מה כתיב ואשב השתא בנייהא תלייא מילתא יתבו אמר רבי אבא כתיב² ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים ומאי היא חכמת שלמה ומאי היא חכמת מצרים³ ומאי היא חכמת כל בני קדם אמר ליה תא חזי בכמה אתר אוקמוה בההוא שמא דסיהרא כד אתברכא מכלא כתיב ותרב ביומוי דשלמה דאתרביאת ואתברכת וקיימא באשלמותא ותנינן אלף טורין <מת> רברבין קמה⁴ וכלהו נשיבא חד הוו לקמה אלף נהרין סגיאין לה⁵ ובגמיעא חדא⁶ [גמעא] (גמי) לון טופרהא⁷ מאחדא⁸ לאלף ושבעין עיבר</p>	<p>במנוחה הדבר תלוי. ישבו. אמר רבי אבא, כתוב "ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים". מה היא "חכמת שלמה", ומה היא "חכמת מצרים", ומה היא "חכמת כל בני קדם". אמר לו, בא וראה, בכמה מקומות פרשוה באותו שם שהלבנה, כשמתברכת מהכל כתוב "ותרב", בימי שלמה, שהתרבתה והתברכה ועמדה בשלמות. ושנינו, אלף הרים מתגדלים לפניו, וכולם היו לפניו שאיבה אחת, ואלף נהרות גדולים לה, וגומעת את כולם בגמיעה אחת. צפרניה אוחזות באלף ושבעים עברים.</p>
רכנ/ב	
<p>ידהא אחידן לארבע ועשרין (וחמש) אלף עיבר⁹ לית דנפיק מינה לסטר האי ולית דנפיק מינה לסטר אחרא כמה וכמה אלף תריסין מתאחדין בשערהא חד עולימא¹⁰ דאורכיה מרישא דעלמא לסיפיה¹¹ דעלמא נפיק בין רגלהא¹² בשתיין פולסי דנורא¹³ מתלבש בנווני</p>	<p>ידיה אחוזות לעשרים וארבעה (וחמשה) אלף עברים, אין יוצא ממנה לצד זה, ואין יוצא ממנה לצד אחר. כמה וכמה אלפי מגנים אחוזים בשערותיה. נער אחד שארכו מראש העולם ועד סוף העולם יוצא בין רגליה, מתלבש בששים מכות של אש, מתלבש בצבעים, זה התמנה על</p>

- ¹ ומאי דאמרי' בגמ' דעד ימי ר'ג היו לומדים בעמידה תי' הרמד"ל דהיינו בגירסא וכאן איירי בחכמה. ועי"ל דדוקא בעיון צריך ישוב וכדאמרי' שמעתא בעיא צלותא ועז ע"ב ישיבה אבל לפלפל נוח העמידה. הרמ"ז כ"י. ואני בעניי אומר דהש"ס במגילה אהא דר"ג רמי קרא ואשב ואנכי עמדי ומסיק רבא רכות מעומד קשות מיושב ע"ש דכ"א ומוכח דרשב"י סבר הכי דקשות דהם מילי דחכמתא שצריך התבוננות ע"ז כתיב ואשב ע"ד שינויא דרבא ולפי תידוק תי' הרבנים לא אתי בש"ס (מא"ן) (נ"א).
- ² לעיל קנ ע"א (ד"א).
- ³ עי' פרשת משפטים קיב ע"ב ופרשת פנחס רלג ע"א (לש"ו).
- ⁴ פי' הם אל שד"י שבבריאה שבמילואו גימ' אלף והם הבריורים שבבריאה שעולם במלכות בסוד מ"ן עי' לעיל דף יח (מ"מ).
- ⁵ הם ה"ח וה"ג שביסוד וכל א' כלולה מ' הם אלף והמלכות מקבלת חו"ג מיסוד כנודע א"נ יש לפרש אלף נהרין הם י"ס דז"א כל א' כלולה מ' הם אלף והם משפיעים במלכות (מ"מ).
- ⁶ בשתיה אחת (ובאכילה אחת אלף הרים הרש"ב) פנחס יז ע"א ורמ ע"ב (ד"א).
- ⁷ צפורניה ועיין מאמר זה באריכות אחרי מות דף ס (ד"א).
- ⁸ כח הצפרנים הוא מן הדין המפסיק בין הטומאה והטהרה, רצוני שמגין על הטהרה וכו', והנה בצפרנים יש שתי בחינות, הדבוק באצבע סוד קדושה וכו' הוא מבחי' היותר ממותקות שבשם אלקים, אבל היותר מהצפרנים הוא סוד אחיזת חיות החיצונים שם, ולכן מצוה לקצצן (רמ"ז).
- ⁹ פי' לפי שהמלכות נק' כ"ד, בסוד כ"ד אותיות דפרשת בשכמ"ו, לכך מאירה לכ"ד אלף עיבר (מ"מ).
- ¹⁰ פי' מטטרון (מ"מ). נער א', והוא מטטרון שעליו נאמר חנוך לנער וגו' שהוא נער ומשמש לפני השכינה (ד"א). עי' תיקון קיד ע"א, וכן ביאור הגר"א שם ז"ל, מט"ט הוא כלל כל הג' עלמין למטה מאצילות דקב"ה אבל כל הנברא הוא כליל ונקרא מט"ט ראשו בבריאה וגופו ביצירה ורגליו בעשיה וכולל כל השם וכל הספירות מקננן ב' תלת ספירן מקננן ב'. והוא המטה של משה (דע"ה ח"ב קכח ע"ג).
- ¹¹ מט"ט ראשו בבריאה וגופו ביצירה ורגליו בעשיה (מ"מ).
- ¹² פי' שעולה ביסוד דידה בסוד מ"ן כנודע שמט"ט וסנדל עולים בסוד מ"ן ליסוד דמלכות (מ"מ).
- ¹³ פי' כתב הרב כי ה"ג הם וכללותם ביסוד הם ו' כל א' כלול מ' הם ס' ומט"ט מתלבש בהם (מ"מ). בשלח סו ע"ב (ד"א). מקלות של אש. הרש"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>דא אתמנא על תתאי (מתחות) [מארבע] סטרהא! דא איהו נער [ד] אחיד שית מאה ותלת עשר מפתחן עלאיין² מסטרא דאמא [וכלהו מפתחן עלאיין] בשננא דחרבא דחגיר בהרציה תלייין³ ההוא נער קרון ליה חנוך בן ירד באינן ברייתו דכתיב (משלי כב ו) חנוך לנער על פי דרכו</p>	<p>התחתונים (מתחת) מארבעה צדדיה. זהו נער שאוחז שש מאות ושלש עשרה מפתחות עליונים מצד האם, וכל המפתחות העליונים בלהב החרב שחוגר במתניו תלויים. קוראים לאותו נער חנוך בן ירד, באותן ברייתות, שכתוב "חנוך לנער על פי דרכו".</p>
<p>ואי תימא מתניתין היא ולא ברייתא⁴ במתניתא דילן אוקימנא מילי⁵ והא אתמר וכלא מלתא חדא אסתכלו >נ"א אשתכללו< תחותיה⁶ תטלל חיות ברא⁷ (דניאל ד ט) דתניא >נ"א דתא חזי< כמה דישראל קדישא עלאה אקרי בן לאמיה דכתיב (משלי ד ג) כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לפני אמי וכתוב (שמות ד כב) בני בכורי ישראל הכי נמי לתתא דא אקרי נער לאמיה דכתיב (הושע יא א) כי נער ישראל ואוהבהו</p>	<p>ואם תאמר, משנה היא ולא ברייתא, במשנתנו בארנו את הדברים, והרי נתבאר, והכל דבר אחד הסתכלו (נתקנו). "תחותיה תטלל חיות ברא" [תחתיו חסו בצלו חיות השדה], ששנינו, (שבא וראה), כמו שישראל הקדוש העליון נקרא בן לאמו, שכתוב "כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לפני אמי", וכתוב "בני בכורי ישראל", כך גם למטה, זה נקרא נער לאמו, שכתוב "כי נער ישראל ואוהבהו".</p>
<p>ובכמה גוונין אקרי בן ירד והא אוקימנא אבל תא חזי בן ירד ממש דתנינן עשר ירדות ירדה שכינה לארעא וכלהו אוקמוה חברייא ואתמר ותחות האי כמה חיותא קיימין דאקרון חיות ברא ממש תחות אינן חיותא מתאחדן⁸ שעהא דסיהרא⁹ דאקרון ככביא דשרביטא¹⁰ דשרביטא (א) ממש מארי דמאריין¹¹ מארי</p>	<p>ובכמה צבעים נקרא בן ירד, והרי בארנו. אבל בא וראה, בן ירד ממש, ששנינו, עשר ירדות ירדה שכינה ארץ, ואת כולם בארו החברים, ונתבאר. ותחת זה כמה חיות עומדות, שנקראות חיות השדה ממש. תחת אותן החיות נאחזות שערות הלבנה שנקראות כוכבי שרביט,</p>

¹ פי' שמט"ט הוא שר העולם והוא למעלה מארגמ"ן (מ"מ).
² פי' רמ"ח מצות עשה הם ה"ח שס"ה מצות לא תעשה הם ה"ג, כמ"ש הרב, והוא לוקח הארה מהח"ג הנז', ומ"ש מסטרא דאימא ר"ל שהח"ג הנזכר הם מאימא (מ"מ).
³ ר"ל שח"ג הנז' הם במלכות שנקרא חרב שבה חוגר מט"ט ומתחזק (מ"מ).
⁴ מתניתין היא מקשה שמשנה היא ולא ברייתא (מ"מ).
⁵ שם תרצנו קושיא זו (מ"מ).
⁶ תחת מטטרו"ן יש עולמות מלאכים שהם חיות השדה והיינו חיות ברא לשון חוץ ור"ל שהם חוץ לאצילות בעולם היצירה וזה מטטרו"ן שר על כלם למטה להנהיגם כרצונו לכל צד ע"י רשות הקב"ה מלמעלה (ד"א).
⁷ פי' כל חיילות בי"ע (מ"מ).
⁸ עולמות המתפשטים מהשכינה שהיא סוד הלבנה אזי ממנה מתאחזים מלאכים חיות השדה לאין מספר והיא נקראת כוכבא דשרביטא כשרביט שמתפשטים ענפיו לכל צד אף כן מתפשטים ממנה כמה מיני מלאכים (ד"א).
⁹ פי' הם הדינים של המלכות, שהשערות הם דינים כנודע מדברי הרב (מ"מ).
¹⁰ תיקונים קמג (ד"א). אפשר שכביא דשרביטא הנז' בכל מקום בזהר הם משערות המלכות שהם דינים, ומ"ש מארי דמאריין וכו' יובן במ"ש הרב, כי השערות ממותרי מוחא נפקי, וז"ש מארי דמאריין, הוא מוח חכמה דידה מאיר דמתקלא מוח חסדים דידה, מארי דקשיו מוח בינה דידה, מארי דחוצפה מוח גבורות דידה, שמסופם יוצאין הקלי', והשערות שלה הם ממותרי מוחותיה (מ"מ).
¹¹ ר"ל בעלי חסדים שהם במדרגה העליונה על כל הממונים מארי דמתקלא שהם בעלי משקל שקול מדין וחסד ומארי דקשיו הם בעלי דין הקשה וכן מארי דחצדא הם [עיין ד"א ומ"ש דחצדא צ"ל דחוצפא וזה שבוש וטעות המדפיס דחצדא ופירוש שעהא דינים של מ' ממותרי מוחא וז"ש מארי דמאריין מוח חכמה דמתקלא מוח חסדים דקשיו מהבינה מארי דחוצפא מוח הגבורות כי מסופה יוצאים הקליפות שהם חוצפא ועי' מק"מ פירוש הכל. הרש"ב (נ"א).] בעלי הקוצרים שדה תפוחים שהם מצד דין הרפה שכינה תחתונה ולפי שהם כלולים מכל אלו אמר וכלהו אקרון כו' (ד"א).

זהר ויהי

<p>דמתקלא מארי דקשיו מארי דחוצפא וכלהו אקרון מארי [נ"א שערי] דארגוונא¹ ידהא ורגלהא אחידן בהאי [כאריה²] (אריא קדישא) תקיפא דאחיד על טרפיה ועל דא כתיב (מיכה ה ז) וטרף ואין מציל טופרהא³ כל אינון דאדכרין חובי בני נשא וכתבין ורשמין חוביהו בתקיפו דדינא קשיא ועל דא כתיב (ירמיה יז א) הטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר מהו שמיר ההוא דרשים [ונקיב אבנא ופסיק] (אבנא ועמיק) לה לכל סטרא זוהמא דטופרהא כל אינון דלא מתדבקין בגופא דמלכא וינקין מסטרא דמסאבותא כד שארי סיהרא בפנימו(תיה)⁴</p>	<p>של שרביט ממש, בעלי הבעלים, בעלי משקל, בעלי הדין הקשה, בעלי חוצפה, וכולם נקראים בעלי (שערות) ארגמן. ידיה ורגליה אחוזות בזה כמו אריה (קדוש) חזק שאוחז בטרפו, ועל זה כתוב "וטרף ואין מציל". צפרניה, כל אותם שמזכירים את חטאי בני האדם וכותבים ורושמים את חטאיהם בתוקף הדין הקשה, ולכן כתוב "חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר". מה זה "שמיר", אותו שרושם ונוקב באבן וחותר אותה לכל עבר. זוהמת הצפרנים, כל אלו שלא נדבקים בגוף המלך ויונקים מצד הטומאה כשמתחילה הלבנה להפגם.</p>
<p>ובנין דשלמה מלכא ירתא לסיהרא בשלימותא בעי לירתא לה בפנימותא⁵ ועל דא אשתדל <למידע בדעתא (נ"א ברעותא)> (ברעותא) [בידיעותא] דרוחין ושדין למירת סיהרא בכל סטרא וביומוי דשלמה מלכא בכלא אתנהיר סיהרא הדא הוא דכתיב (מ"א ה) ותרב חכמת שלמה ותרב דייקא מחכמת כל בני קדם רוא עלאה הוא כמה דכתיב (בראשית לו לא) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום [וגו'] ואלין אקרון בני קדם דכלהו לא אתקיימו בר מהאי דכלילא דכר ונוקבא <דאקרי הדר דכתיב (שם לו) וימלוך תחתיו הדר וגו'> ותאנא דאף על גב דאתקיימת [נ"א דאתנהירת סיהרא] לא אתנהירת באשלמותא עד דאתא שלמה דאתחזי לקבלהא כמה דאוקימנא דבגין כך אמיה בת שבע הות ומכל חכמת מצרים דא חכמה תתאה דאקרי שפחה דבתר ריהיא⁶ וכלא אתכלילת האי חכמה דשלמה חכמת בני קדם וחכמת מצרים אמר רבי אבא בריך רחמנא דשאלנא קמך מלה דא דהא בכל [הני מילין] (מלה דא) זכינא אמר רבי שמעון מלין אלין הא אוקימנא לון והא אתמרו</p>	<p>ומשום ששלמה המלך ירש את הלבנה בשלמותה, צריך לירש אותה בפגימתה, ולכן עסק לדעת את דעת (ברצון) הרוחות והשדים, כדי לירש את הלבנה בכל צדדיה. ובימי שלמה המלך הלבנה האירה בכל. זהו שכתוב "ותרב חכמת שלמה". "ותרב" דוקא. "מחכמת כל בני קדם", סוד עליון הוא, ככתוב "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום" וגו', ואלה נקראים בני קדם, שכולם לא התקיימו, פרט לזה שכלול זכר ונקבה, שנקרא הדר, שכתוב "וימלך תחתיו הדר" וגו'. ושנינו, שאף על גב שהתקיימה (שהאירה הלבנה), לא האירה בשלמות, עד שבא שלמה שראוי כנגדה, כמו שבארנו, שלכן אמו היתה בת שבע. "ומכל חכמת מצרים", זו החכמה התחתונה שנקראת שפחה שאחר הרחיים, והכל כללה בחכמה זו של שלמה, "חכמת בני קדם וחכמת מצרים". אמר רבי אבא, ברוך הרחמן ששאלתי דבר זה לפניך, שהרי בכל הדברים הללו (דבר זה) זכיתי. אמר רבי שמעון, דברים אלו הרי בארנום, והרי נאמרו.</p>

¹ בעלי ארגמן שכלול מגוונים הרבה ר"ל מבחינות רבות (ד"א).

² פי' כמו שהארי אוחז הטרף, כך המלכות כשעולה בה מט"ט בסוד מ"ן, אוחזת בו, לפי שהוא גורם לה להזדווג עם ז"א, וע"י הזווג היא מבררת הברורים מרפ"ח ניצוצין שנק' טרף, רפ"ח עם הכולל גימ' טרף, וז"ש וע"ד כתיב וטרף ואין מציל מידה (מ"מ).

³ צפרניה והם שלוחי דין הקשה (ד"א).

⁴ החשמ"ל הוא בחינת הצפרנים העליונים, ולא נשאר ממנו כי אם ראשי האצבעות, שמשם יונקת קליפת נוגה כנזכר בזוהר ויקהל דר"ח, ונקרא "כתנות אור" (ע"ח שער מט פרק ד').

⁵ כאן רואים שמי שכחו יפה מצוה עליו לחקור בזה (ביאורים ח"ב פו ע"ב על פי ס"י פ"ד מ"ה).

⁶ ח"ג סט ע"א ח"ב לז ע"ב (לש"ו).

זהר ויהי

<p>תאנא (קהלת א ג) מה יתרון לאדם בכל עמלו יכול אף עמלה דאורייתא תלמוד לומר שיעמול תחת השמש (כתיב) שאני עמלה דאורייתא דלעילא מן שמשא הוא רבי חייא אמר אף עמלה דאורייתא דאיהו עמל בגיניהון דבני נשא או בגין יקרא דיליה האי תחת השמש כתיב דהא לא סליק לעילא תניא אמר רבי אלעזר אפילו אי בר נש קיים אלף שנין ההוא יומא דאסתלק מעלמא דמי ליה כאילו לא אתקיים בר יומא חד</p>	<p>שנינו, "מה יתרון לאדם בכל עמלו". יכול אף עמל התורה, תלמוד לומר, "שיעמול תחת השמש" (כתוב). שונה עמלה של תורה, שהוא למעלה מן השמש. רבי חייא אמר, אף עמלה של תורה, שהוא עמל בגלל בני אדם או בשביל כבודו. זה כתוב "תחת השמש", שזה לא עולה למעלה. שנינו, אמר רבי אלעזר, אפילו אם אדם עומד אלף שנים, אותו יום שמסתלק מן העולם דומה לו כאלו לא התקיים, רק יום אחד.</p>
<p>ושכבתי עם אבותי (בראשית מז ל) זכאה חולקהון דאבהתא דקב"ה עביד לון רתיכא קדישא לעילא ואתרעי בהו לאתעטרא עמהון הדא הוא דכתיב (דברים י טו) רק באבותיך חשק יהו"ה וגו' אמר רבי</p>	<p>"ושכבתי עם אבותי". אשרי חלקם של האבות שהקדוש ברוך הוא עשה אותם מרכבה קדושה למעלה, ורצה בהם להתעטר עמהם. זהו שכתוב "רק באבותיך חשק ה'" וגו'. אמר רבי</p>
<p>רבד/א</p>	
<p>אלעזר יעקב הוה ידע דהא עטורא דיליה באבהתיה הוא דהא עטורא דאבהן עמיה הוא והוא עמהון ועל דא באתוון גליפינ¹ תנינן ש תלת קשרין תרין קשרין חד מהאי סטרא וחד מהאי סטרא וחד דכליל לון ודא הוא דתנינן (שמות כו כח) והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה וההוא קשרא דבאמצעיתא אחיד להאי סטרא ולהאי סטרא ועל האי כתיב (בראשית מז ל) ושכבתי עם אבותי ודאי ושכבתי עם אבותי וגו' רבי יהודה פתח ואמר (ישעיה מב יח) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות החרשים שמעו אלין בני נשא דלא צייתין למלולי אורייתא ולא פקחין אודנייהו למשמע לפקודי דמאריהון והעורים דלא מסתכלין למנדע על מה אינון קיימין דהא בכל יומא ויומא כרוזא² נפיק וקרי ולית מאן דישגח</p>	<p>אלעזר, יעקב היה יודע שהעטור שלו הוא באבותיו, שהרי העיטור של האבות הוא עמו, והוא עמהם. ועל זה באותיות חקוקות שנינו, ש שלשה קשרים, שני קשרים אחד מצד זה ואחד מצד זה, ואחד שכולל אותם. וזהו ששנינו, "והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". ואותו קשר שבאמצע אחוז לצד זה ולצד זה, ועל זה כתוב "ושכבתי עם אבותי", ודאי. "ושכבתי עם אבותי" וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, "החרשים שמעו והעורים הביטו לראות". "החרשים שמעו", אלו בני אדם שלא מקשיבים לדבורי התורה, ולא פוקחים אזניהם לשמוע את מצוות רבונם. "והעורים", שלא מסתכלים לדעת על מה הם עומדים, שהרי בכל יום ויום הכרוז יוצא וקורא, ואין מי שישגיח.</p>
<p>דתניא אינון יומין דבר נש כד אתברי(או)³ בהווא יומא דנפק לעלמא כלהו קיימין בקיומיהו ואוליין וטאסין בעלמא נחתין [ואזהרן] (אזדהרן) לבר נש כל יומא ויומא בלהודוי וכד ההוא יומא אתי [ואזהרן] (ואזדהרן) ליה ובר נש עביד בהווא יומא חובא קמי מאריה ההוא יומא סליק בכסופא⁴ ואסהיד סהדותא וקאים בלהודוי</p>	<p>שלמדנו, באותם ימים שנברא האדם, באותו יום שיצא לעולם, כולם עומדים בקיומם והולכים וטסים בעולם, יורדים ומזהירים את האדם כל יום ויום לבדו. וכשאותו יום בא ומזהיר אותו, ובן אדם עושה באותו יום חטא לפני רבונו, אותו יום עולה בבושה ומעיד עדות, ועומד לבדו בחוץ. ושנינו, אחר שעומד לבדו, יושב, עד</p>

¹ מ"כ שהוא ספר שחיברו ר"א בר' שמעון. הרמ"ז כ"י (נ"א).

² עי' פת"ש גדלות דז"א פתח ו', דהיינו הרהורי התשובה שבאים לאדם, והם גילויים מהבינה.

³ כפי מה שחסר לאדם להשלימו כך הוא מספר הימים שקצבו לו (ע"ח שער מט פרק ה').

⁴ בבושת (ד"א).

זהר ויהי

<p>לבר ותאנא בתר דקאים בלחודוי יתיב עד דבר נש עביד מניה תשובה זכה תב ההוא יומא לאתריה לא זכה ההוא יומא נחית ואשתתף בההוא רוחא¹ דלבר ותב לביתיה ואתתקן [בדיוקניה] (לדיוקניה) דההוא בר נש ממש בגין לאבאשא ליה ודייר עמיה בביתא ואית דדויריה לטב אי הוא זכי ואי לאו דויריה עמיה לביש בין כך ובין כך אתפקדן אינון [יומין] וחסרים ולא עאלין במניינא דאינון דאשתארו ווי לההוא בר נש דגרע יומוי קמי מלכא קדישא ולא שביק לעילא יומין לאתעטרא בהו בההוא עלמא ולא תקרבא בהדיהו קמי מלכא קדישא</p>	<p>שאדם עושה ממנו תשובה. זכה, שב אותו יום למקומו. לא זכה, אותו יום יורד ומשתתף עם אותה רוח שבחושך, ושב לביתו, ונתקן בדמות אותו אדם ממש כדי להרע לו, ודר עמו בבית. ויש שדוירו לטוב, אם הוא זוכה. ואם לאו, הוא דר עמו לרע. בין כך ובין כך נפקדים אותם ימים וחסרים, ולא נכנסים בחשבון של אותם שנשארו. אוי לאותו האדם שגורע ימיו לפני המלך הקדוש, ולא השאיר למעלה ימים להתעטר בהם באותו העולם ולהתקרב עמם לפני המלך הקדוש.</p>
<p>תא הזי כד קריבו אינון יומין קמי מלכא קדישא² אי הוא (זכי ובר נש נפיק) [זכאה האי בר נש דנפיק] מעלמא סליק ועאל באינון יומין ואינון לבושי יקר³ דמתלבשא ביה נשמתיה⁴ ואינון יומין הוו דזכה בהו ולא חב בהו ווי לההוא דגרע יומוי לעילא דכד בעאן לאלבשא ליה ביומוי אינון יומין דפגים איהו בחובוי חסרין מההוא לבושא ואתלבש במנא חסרא כל שכן אי סגיאיין אינון ולא להוי ליה לבר נש במה דאתלבש בההוא עלמא כדין ווי ליה ווי לנפשיה דדיינין ליה</p>	<p>בא וראה, כשקרבים אותם ימים לפני המלך הקדוש, אם הוא צדיק, זה האדם שיוצא מן העולם עולה ונכנס באותם ימים, והם לבושי כבוד שנשמתו מתלבשת בהם, והם היו הימים שצדיק היה בהם ולא הרשיע בהם. אוי לאותו שגורע ימיו למעלה, שכאשר רוצים להלביש אותו בימיו, אותם ימים שפגם בחטאיו חסרים מאותו לבוש, ומתלבש בבגד חסר. כל שכן אם הם רבים, ואין לאדם במה להתלבש באותו העולם, אזי אוי לו ואוי לנפשו,</p>

¹ היינו רוחא שהוא כנגד פתחו של אדם והוא היה מזיק אלמלא המזוזה כנזכר בפרשת ואתחנן דף רס"ו שיש תחתיו שס"ה מזיקים וכשהאדם חוטא אותו יום שכנגד אותו יום של אותו מזיק אשתתף עמו ונכנס בבית להזיקו ולא יעכבהו שם שד"י וז"ש ותב לביתיה וכו' ואבאשא ליה וכו'. ז"ח (נ"א).

² והנה כדי לבאר זה דע כי הלבוש של אדם נעשה מהמצות ממש כמ"ש פ' פקודי אורייתא אתעבידא לבושי נשמתא ויובן עי"ז מ"ש בפ' וארא דע כי הפקודין בזכר שהם רמ"ח איברי הזכר ושס"ה ימים הם מצות ל"תבנוק' דמתברכין מן רמ"ח פקודין, נמצא כי האדם ע"י עשייתו רמ"ח פקודין בימי השנה שהם שס"ה נתחברו הימים שהם בחי' הנוק' כנזכר ונשלמו ע"י רמ"ח פקודין שהם בדכורא ומכח שניהם דכר ונוק' נעשה זה הלבוש וב' הדברים הם אמיתיים. ומ"ש לקמן אית פקודי אורייתא מן יומי ממש מתתקן והבן זה וז"ס מ"ש רז"ל ע"פ ומדת ימי מה היא כי הימים שהם שס"ה שהם מצות ל"ת בנוק' ונמתקין בדכורא הנקרא מה נמצא כי עיקר לבוש האדם היא מרמ"ח מ"ע אך כדי שיהיה שלם צריך שלא יפגום בשס"ה ימים שהם שס"ה מצות ל"ת אשר הם בנוק' ובזה נשלם לגמרי והבן זה (זהר הרקיע). שאמר בזה ב' מהדורות. ע"י כונת האדם בתורה ומצות נגמר לבוש הנשמה (ע"ח שער מט פרק ה').

³ אדה"ר היו לו נר"ן דאצילות ולבוש הנשמה מחשמ"ל דבריא, ולבוש הרוח מחשמ"ל דיצירה, ולבוש הנפש מחשמ"ל דעשיה. וכשחטא נסתלקו ממנו נשמה ורוח שהם זיהרא עילאה, והלבושים לקחתם קליפת נוגה. והנפש לבד היא שנשארת בו, וחזר השי"ת ועשה לו לבוש מחשמל הסובב ג"ע הארץ, ואח"כ עשה לו לבוש אחר מנוגה, והוא כתנות עור, והראשון הוא כתנות אור. ולכך כתוב בספרו של ר' מאיר כתנות אור על לבוש הסובב אותו שהוא מג"ע הארץ, נמצא אדה"ר איבד כל הלבושים של כל בני אדם שהיו כלולים בו, ולא נתן הקב"ה תורה ומצות אלא לצרף הלבושים שהיו מחשמ"ל, ולא לעשותם מחדש. וע"י הכוונה בתורה ומעשים טובים, מתברר לבוש הנשמה, וע"י עסק התורה לבוש הרוח, וע"י מצות מעשיות לבוש הנפש. והנה כפי מה שחסר לאדם להשלים הלבוש, כך ימים קצבו לו, וז"ס הנז' בזהר בפ' ויחי דמיומין דבר נש נעשה לבוש האדם, כי כמספר ניצוצות מלבשו, כך מספר ימי חייו. והימים שעשה בהם מצות ניתקן ניצוץ אחת של הלבוש שהוא כנגד היום ההוא (מ"מ). לכל בחי אור יש ב' בחי' כלי: א' לצורך עצמו וא' לצורך זולתו. זה שהוא לצורך עצמו עניינו שעל ידי אותו הכלי הוא מקבל אור עליון וזוהי הבחינה הנזכרת כאן (ביאורים ח"ב מט ע"א).

⁴ לעיל סו ע"א לקמן רכו ע"ב ובח"ב קנ ע"א רי ע"א וע"ב רכט ע"ב ובח"ג ריד ע"א ועיין עוד פרשת תזריע מג רע"ב (לש"ו).

זהר ויהי

<p>בגיהנם על אינון יומין יומין על יומין יומין על חד תרין דכד נפיק מהאי עלמא לא אשכח יומין דאתלבשא בהו ולא הוי ליה לבושא במה דאתכסי זכאין אינון צדיקיא דיומיהון כלהון טמירין אינון לנביה דמלכא קדישא ואתעביד מנייהו לבושי יקר לאתלבשא בהו בעלמא דאתי</p>	<p>שדנים אותו בגיהנם על אותם ימים, ימים על ימים, ימים על אחד שנים. שכאשר יוצא מן העולם הזה, אינו מוצא ימים להתלבש בהם, ולא יהיה לו לבוש במה להתכסות. אשרי הצדיקים שכל ימיהם שמרים הם אצל המלך הקדוש, ונעשים מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעולם הבא.</p>
<p>תנינן ברזא דמתניתין מאי דכתיב (בראשית ג ז) וידעו כי ערומים הם¹ ידיעה ידעי ממש דההוא לבושא דיקר דאתעביד מאינון יומין גרע מנייהו ולא אשתאר יומא מאינון יומין לאתלבשא ביה הדא הוא דכתיב (תהלים קל"ט ז) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים יוצרו ימים יוצרו ודאי² ולא אחד בהם דהא לא אשתאר חד מנייהו לאתלבשא בהו עד דאשתדל אדם ועבד תשובה וקב"ה קביל ליה ועביד ליה מאנא לבושא אחרנין ולא מן יומי הדא הוא דכתיב (בראשית ג כא) ויעש יהו"ה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם</p>	<p>שנינו, בסוד המשנה, מה שכתוב "וידעו כי ערומים הם", ידעו ידיעה ממש, שאותו לבוש של כבוד שנעשה מאותם ימים נגרע מהם, ולא נשאר יום מאותם ימים להתלבש בו. זהו שכתוב "גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו ימים יוצרו". "ימים יוצרו" ודאי. "ולא אחד בהם", שהרי לא נשאר אחד מהם להתלבש בו, עד שעסק אדם ועשה תשובה, והקדוש ברוך הוא קיבל אותו ועשה לו כלי לבוש אחרים, ולא מן הימים שלו. זהו שכתוב "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם".</p>
<p>תא חזי באברהם דזכה מה כתיב (שם כד א) בא בימים משום דזכה כד אסתלק מהאי עלמא באינון יומין ממש דיליה עאל ואתלבש בהו ולא גרע מההוא לבוש יקר כלום דכתיב בא בימים באיוב מה כתיב (איוב א כא) ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה² [דהא] (והא) לא אשתאר לבושא לאתלבשא ביה תנא זכאין אינון צדיקיא דיומיהון זכאין ואשתארו לעלמא דאתי <זכאין> וכד נפקין מתחברין כלהו ואתעבידו</p>	<p>בא וראה, באברהם שזכה מה כתוב, "בא בימים", משום שזכה כאשר הסתלק מן העולם הזה, ממש באותם ימים שלו נכנס והתלבש בהם, ולא נגרע מאותו לבוש כבוד כלום, שכתוב "בא בימים". באיוב מה כתוב, "ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה", שהרי לא נשאר לבוש להתלבש בו. שנינו, אשריהם הצדיקים, שימיהם צדיקים, ונשארו לעולם הבא (צדיקים), וכאשר יוצאים, כולם מתחברים ונעשים</p>
<p>רכד/ב</p>	
<p>לבושי יקר³ לאתלבשא ביה ובההוא לבושא זכאין לאתענגא מענוגא דעלמא דאתי ובההוא לבושא זמינין לאחייא ולמיקם וכל אינון דאית להו לבושא יקומון הדא הוא דכתיב (איוב לח יד) ויתיצבו כמו לבוש ווי לאינון חייבי עלמא</p>	<p>לבושי כבוד להתלבש בו, ובאותו לבוש זוכים להתענג מעונג העולם הבא, ובאותו לבוש עתידים להחיות ולקום, וכל אותם שיש להם לבוש יקומו. זהו שכתוב "ויתיצבו כמו לבוש". אוי לאותם רשעים של העולם שימיהם בחטאיהם (עולמות)</p>

¹ הקשה הרמד"ל שהרי ביום א' לבריאתם חטאו ואיך אבדו של כל הימים ולא תירץ ולא קשה מידי שכאן אמרו שאבדו הלבושים שנעשים מסוד הימים והם נבראו בהם בצלם אלקים ובחטאם אבדום. הרמ"ז כ"י (נ"א). ת"ח כד קריבו אינון יומין קמי מלכא קדישא אי הוה זכאה האי ב"נ וכו' והנה כדי לבאר זה דע כי הלבוש של אדם נעשה מהמצות ממש כמ"ש פרשה פקודי אורייתא אתעבידא לבושי נשמתא ויובן ע"ז מ"ש ב'פ' וארא דע כי הפקודין בזכר שהם רמ"ח איברי הזכר וש"ה ימים הם מצות ל"ת בנוקבא דמתברכין מן רמ"ח פקודין נמצא כי האדם ע"י עשייתו רמ"ח פקודין בימי השנה שהם ש"ה נתחברו הימים שהם בחי' הנוקבא כנזכר (ש"נ).

² פ' שסבר איוב שמא נאבדו מלבושים אלו (מ"מ).

³ עי' לעיל רכד ע"א ודברינו שם בשם לש"ו חלק הביאורים.

זהר ויהי

<p>דיומיהון [בחוביהון] (בחובי עלמין) חסרין ולא אשתאר מנייהו במה דאתכסיין כד יפקון מעלמא</p>	<p>חסרים, ולא נשאר מהם במה שיתכסו כשיצאו מן העולם.</p>
<p>תאנא כל אינון זכאין דזכו לאתלבשא בלבוש יקר [ביומיהון] (ביומוי) מתעטרין <בהווא עלמא> (בההיא גולמא) מעטורי דמתעטרי בהו אבהין! מההוא נחל² דנגיד ונפיק לגנתא דעדן הדא הוא דכתיב (ישעיה נח יא) ונחך יהויה תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו' ואינון חייבי עלמא דלא זכו לאתלבשא בלבושא דיומיהון עליהו כתיב (ירמיה יז ו) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.</p>	<p>שנינו, כל אותם צדיקים שזכו להתלבש בלבוש כבוד בימיהם, מתעטרים באותו עולם (צלם) מהעטורים שבהם מתעטרים האבות, מאותו נחל שיוצא ושופע לגן עדן. זהו שכתוב "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך" וגו'. ואותם רשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של ימיהם, עליהם כתוב "והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.</p>
<p>אמר רבי יצחק זכאה חולקיה דיעקב דרחצנו יתיר³ הוה ליה דכתיב (בראשית מז ל) ושכבתי עם אבותי דאזכי בהו ולא באחרא דאזכי בהו לאתלבשא ביומין דיליה וביומין דלהון⁴ רבי יהודה אמר כתיב (בראשית כז כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו, "בגדיו", היה צריך לכתוב בגדי עשו, שהרי לא היו שלו אלא של עשו היו בגדים אלו, שכתוב "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות", "בגדי עשו" כתוב (כאן), וכאן "ריח בגדיו" של יעקב משמע. אלא כך בארנו, "וירח", כלומר שהסתכל הלאה והריח את ריח לבושו של אותו העולם, ואז ברכו, ועל זה כתוב "ראה ריח בני כריח שדה", זהו שדה התפוחים הקדושים.</p>	<p>אמר רבי יצחק, אשרי חלקו של יעקב שבטחון יתר היה לו, שכתוב "ושכבתי עם אבותי", שאזכה בהם ולא באחר. שאזכה בהם להתלבש בימים שלו ובימים שלהם. רבי יהודה אמר, כתוב "וירח את ריח בגדיו ויברכהו", "בגדיו", היה צריך לכתוב בגדי עשו, שהרי לא היו שלו אלא של עשו היו בגדים אלו, שכתוב "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות", "בגדי עשו" כתוב (כאן), וכאן "ריח בגדיו" של יעקב משמע. אלא כך בארנו, "וירח", כלומר שהסתכל הלאה והריח את ריח לבושו של אותו העולם, ואז ברכו, ועל זה כתוב "ראה ריח בני כריח שדה", זהו שדה התפוחים הקדושים.</p>
<p>אמר הואיל וזכית באינון לבושי יקר (שם כח) ויתן לך האלהים מטל השמים⁷ מאי משמע⁸ בגין</p>	<p>ואמר, הואיל וזכית באותם לבושי כבוד, "ויתן לך האלהים מטל השמים". מה משמע, משום שבאותו שדה תפוחים</p>

¹ היינו שפע הבינה שהוא נהר שמאירה חסד גבורה ת"ת, וכנגדם נצוץ למטה לעידון האבות ושאר הצדיקים בג"ע (אור יקר).

² פי' בינה (מ"מ).

³ פירוש הבטחה יתירה היתה לו בקב"ה ששכרו גדול לעוה"ב. הרשב"ב (נ"א).

⁴ מסתברא שהוא האירם שהוא שלימו דאבהו, והיינו כענין בעל תשובה בימיו, כן אחר בימי אחר שמזכה אותו, ולא מפני זה חסרו האבות שלמותם ח"ו, אלא אדרבה יש להם תענוג בסוד הרכבת אילן באילן כולם קדושים ודרך זה ג"כ למי שמזכה לחבירו (אור יקר).

⁵ שדה תפוחים ובארנוהו לעיל בסמוך (ד"א).

⁶ מלכות שדה יונקת מן התפוחים העלינונים שהם ג' אבות דהיינו גווני התפוח סומק וחוויר וירוק (אור יקר).

⁷ הוא סוד שפע הכתר הנשפע לת"ת הוא סוד שפע הכתר הנשפע לת"ת, וז"ש "ש ראשי נמלא טל", ומאותו שפע משפיע למלכות כדכתיב פתחי לי אחותי וגו', וטל סוד יר"ד ה"א וא"ו דהיינו יה"ו תלת מוחין עילאין כזה ☺ וזהו טל (אור יקר).

⁸ קשיא ליה וכי בגין שריח בגדיו כריח שדה שהיא מלכות ברכו בטל השמים שהוא למעלה (אור יקר). מפסוק זה שהמלכות נותנת לו הארה, אדרבה מטל השמים הוא ז"א. ותירץ, בגין דהווא חקל תפוחין קדישין וכו', ר"ל שהטל בא מז"א למלכות ומתעצם בה, ואח"כ נותנת אותו המלכות, וז"ש ויתן לך האלהים שהוא מלכות מטל השמים שירד וניתן לתוכה (מ"מ).

זהר ויהי

<p>דבההוא חקל דתפוחין קדישין¹ <נמיל> (נמיק) מלא כל יומא מההוא אתר דאקרי שמים דכתיב מטל השמים אמר רבי יוסי בכלא ברכיה² מטל השמים ומשמני הארץ (שם) מאי טעמא בגין דוירח את ריח בגדיו בגדיו ממש כמו שבארנו. שנינו, אלף וחמש מאות ריחות עולים בכל יום מגן עדן, שבהם מתבשמים אותם לבושי כבוד של אותו עולם שמתעטרים מימיו של בן אדם.</p>	<p>אמר רבי יהודה, כמה לבושים הם. אמר רבי אלעזר, ההרים של העולם, על זה נחלקו, אבל שלשה הם, אחד, שמתלבשים באותו הלבוש, הרוח שבגן עדן שבארץ. ואחד, נכבד מהכל, שמתלבשת בו הנשמה בתוך צרור החיים בין אדרת המלך. ואחד, לבוש של בחוץ, שעומד ולא עומד, נראה ולא נראה, בזה מתלבשת הנפש והולכת ומשוטטת בעולם. ובכל ראשי חדשים (שנה) ושבת הולכת ונקשרת ברוח שבגן עדן שבארץ שעומדת בין פרגוד נכבד, וממנו לומד ויודע מה שיודע, ומשוטט ומודיע אותו בעולם.</p>
<p>אמר רבי יהודה כמה לבושים אינון אמר רבי אלעזר טורי דעלמא⁴ על דא פליגו אבל תלתא אינון⁵ חד דמתלבשי בההוא לבושא רוחא דבגנתא <דעדן>⁶ דארעא וחד יקרא מכלא דמתלבשא ביה נשמתא בנו צרורא דחיי⁷ בין פורפירא דמלכא⁸ וחד לבושא דלבר⁹ דקאים ולא קאים אתחזי ולא אתחזי בהאי מתלבשא ביה נפשא ואזלא ושטא בעלמא ובכל ריש ירחי (<נ"א> שתא) ושבתא אזלת ואתקשרת ברוחא דבגנתא דעדן דארעא דקיימא בין פרגודא¹⁰ יקרא ומניה אוליף וידע מה דידע ושט ואודע ליה בעלמא¹¹</p>	<p>למדנו, בשני קשרים נקשרת הנפש בכל ראש חדש ושבת, בקשר של הרוח שבין ריחות הבשמים שבגן עדן שבארץ, ומשם הולך ומשוטט, ונקשר עם הרוח בנשמה שצרורה בצרור החיים, ורווה ונזונת מאותו זיו הנכבד של צד זה ושל צד זה. זהו שכתוב "ונחך ה' תמיד", תמיד דוקא. "והשביע בצחצחות נפשך". מה זה "בצחצחות", אלא צחות אחת, כשנקשרת</p>
<p>תנא בתרין קשורין אתקשר נפשא בכל ריש ירחא ושבתא בקשורא דרוחא די בין ריחי בוסמין דבגנתא דעדן דארעא ומתמן אזיל ושטא ואתקשר עם רוחא בנשמתא דצרירא בצרורא דחיי ומתרויא ומתזנת מאינון זיוין יקרין דהאי סטרא ודהאי סטרא הדא הוא דכתיב (ישעיה נח יא) ונחך יהויה תמיד תמיד דייקא והשביע בצחצחות נפשך מהו בצחצחות אלא צחותא חד</p>	<p>למדנו, בשני קשרים נקשרת הנפש בכל ראש חדש ושבת, בקשר של הרוח שבין ריחות הבשמים שבגן עדן שבארץ, ומשם הולך ומשוטט, ונקשר עם הרוח בנשמה שצרורה בצרור החיים, ורווה ונזונת מאותו זיו הנכבד של צד זה ושל צד זה. זהו שכתוב "ונחך ה' תמיד", תמיד דוקא. "והשביע בצחצחות נפשך". מה זה "בצחצחות", אלא צחות אחת, כשנקשרת</p>

¹ א"כ כיון שריח בגדיו כריח שדה, לכך ברכו בטל שהוא מתייחס לה (אור יקר).
² לא אצטרך לתירוץ הקודמת, שגם ברכו במשמני הארץ שהם ימיו שבהם מתלבש לעילא (אור יקר).
³ כנגד ט"ו חסדים (מ"מ).
⁴ גדולי הדור שהם הרים הגדולים שבעולם חולקים על זה (ד"א). ויקרא עא ע"ב (הערת הזוהר).
⁵ ג' לבושים לנר"נ והם הניצוצין (ש"ך פ"ר רפ"ח) שעל ידם אפשר להתלבש בגוף (כללים ח"א קו ע"ד), ועי' לעיל ריז ע"ב בשם הכללים.
⁶ פ' משכן הרוח הוא בג"ע של מטה שהיא עשיה כמ"ש הרב (מ"מ). ח"ב קמא ע"ב (לש"ו).
⁷ ג"ע של מעלה תחת כסא הכבוד למעלה מעולם המלאכים, והם לבושים מאויר ג"ע דהיינו המלכות בעצמה (אור יקר). מלכות (מ"מ).
⁸ פ' שהנשמה היא בין החשמל שהוא מלביש על זר"ן ובין עולם הבריאה, נמצא שהיא בתוך הבריאה כמ"ש הרב שג"ע עליון היא בריאה ששם משכן הנשמה (מ"מ). הוא מלאך שבו מתלבש ניצוץ השכינה ועליו כל ההרוגים שנהרגו מעובדי כוכבים כמ"ש ידן בגוים מלא גויות (ד"א).
⁹ בעולם הזה בסוד דקות בעשיה, וג' לובשין אלו הם בסוד ב"ע (אור יקר).
¹⁰ פ' בין פרגוד שבסוף היכלי יצירה לעשיה, נמצא שהיא בעשיה ומשכן הרוח בג"ע של מטה שהיא עולם העשיה (מ"מ). בין המחיצה לכסא הכבוד והוא פרוכת העליון המבואר בהיכל השביעי מהיכלות הנזכר בויקהל ע"ש (ד"א).
¹¹ בחלום לחיים או בהקיץ כפי האדם וצורך השעה (אור יקר).

זהר ויהי

<p>כד אתקשר ברוחא דבגנתא דלתתא צחותא דלגו מן צחותא כד מתקשרן בנשמתא דלעילא בצרורא דהיי והיינו בצח חד צחות תרין¹ דאינון לעילא לעילא ביקירו דנשמתא <ודאי> כלומר <צחצחות> (צח צחות) מאן ירית דא נפשך נפשך ממש זכאה חולקהון דצדיקיא</p>	<p>עם הרוח שבגן שלמטה, צחות שלפנים מן הצחות, כשנקשרים בנשמה שלמעלה בצרור החיים. והיינו בצח אחד, צחות שנים, שהם למעלה למעלה, בכבוד הנשמה ודאי. כלומר, צחצחות, מי יורש את את זה, "נפשך", נפשך ממש. אשרי חלקם של הצדיקים.</p>
<p>אמר רבי שמעון כד אנא בין אינון חבריא דבבל מתכנשי גבאי ואולפי מלי באתגלייא ואינון עיילי לון בגושפנא דפרולא² תקיפא סתימא מכל סטרין כמה זמנין אוליפנא לון ארחוי דגנתא דמלכא אורחוי דמלכא <נ"א כמה זמנין אמינא לון אורחוי דאורייתא דמלכא קדישא ואורחין עלאין> כמה זמנין אוליפנא לון כל אנון דרגין דצדיקיא <ד> בההוא עלמא וכלהו מסתפי למימר</p>	<p>אמר רבי שמעון, כשאני בין אותם החברים מבבל, מתכנסים אלי, ולומדים דברים בנגלה, והם מכניסים אותם בחותם ברזל חזק, סתום מכל הצדדים. כמה פעמים למדתי אותם דרכי גנת המלך, דרכי המלך. (כמה פעמים אמרתי להם דרכי התורה של המלך הקדוש ודרכים עליונים). כמה פעמים למדתי אותם כל אותן דרגות הצדיקים שבאותו עולם, וכולם פוחדים לומר</p>
<p>רבה/א</p>	
<p>מלין אלין אלא (מעלעלין) [לעאן] בגמגומא³ בניני כך פסילוסין אקרונ כההוא פסילותא דמגמגם בפומיה אבל לזכותא דאיננא להו הואיל ומסתפי דהא אורא קדישא ורוחא קדישא אתעדי מנייהו⁴ וינקי מאורא ורוחא דרשותא אחרא ולא עוד אלא דקשת⁵ אתחזי עלייהו ולא אינון כדאי למחמי סבר אנפוי⁴⁵ כל שכן סבר אנפין אחרנין אבל דא מהניא להו דאנא שכיח בעלמא ואנא סימנא <נ"א סמכא> בעלמא דהא בחיי לא יתיב עלמא בצערא ולא אתדן בדינא דלעילא בתראי לא יקום דרא כדרא דא וזמין עלמא דלא ישתכח מאן דיגין עלייהו וכל אנפין</p>	<p>דברים הללו, אלא (מגמגמים) גורסים בגמגום, לכן נקראים כבדי לשון, כמו אותו כבד לשון שמגמגם בפיו. אבל אני דן אותם לכף זכות, הואיל ופוחדים, שהרי אור הקדוש ורוח הקודש עברה מהם, ויונקים מאור ורוח של רשות אחרת. ולא עוד, אלא שנראית עליהם קשת, ואינם כדאים לראות סבר פניו (של אליהו), כל שכן סבר פנים אחרות. אבל זה מועיל להם שאני מצוי בעולם, ואני סימן (תומך) בעולם, שהרי בחיי לא ישב העולם בצער, ולא נדון בדין שלמעלה. אחרי לא יקום דור כמו הדור הזה. ועתיד העולם שלא ימצא מי שיגן עליהם, וכל הפנים החצופות ימצאו</p>

¹ מה שהיה לנשמה ומה שנתוסף לה בשביל הרוח (אור יקר). עי' ע"ח שער עתיק פרק ה'.

² מכניסים הדברים בחותם הטבעות ומסתירין הדברים מעין כל [עי' ד"א ומצניעין אותם בחותם של ברזל. הרשב"ב (נ"א). (ד"א). ונשלמו ע"י רמ"ח פקודי שהם בדכורא ומכח שניהם דכר ונוקבא נעשה זה הלבוש וב' הדברים הם אמיתים ומ"ש לקמן אית פקודי אורייתא מן יומי ממש מתתקן והבן זה וז"ס מ"ש רז"ל ע"פ ומדת ימי מה היא כי הימים שהם שס"ה שהם מצות ל"ת בנוקבא ונמתקין בדכורא הנקרא מה נמצא כי עיקר לבוש האדם היא מרמ"ח מ"ע אך כדי שיהיה שלם צריך שלא יפגום בשס"ה ימים שהם שס"ה מצות ל"ת אשר הם בנוקבא ובה נשלם לגמרי והבן זה (ז"ה) (ש"נ).

³ מגמגמים בדבורם ואינם יכולים להוציא הדברים מפיהם בגלוי אלא הם יראים לדבר דבר ולכן נקרא פסילוסין שפי' כבד פה וכבד לשון וכמ"ש ויקרא רבה פ' צו למה נקרא שמו עמוס שהיה עמוס בלשונו ע"ש (ד"א). הוא תרגום לעגי שפה. הרשב"ב (נ"א).

⁴ היה ראוי לשרות עליהם ואתעדי מפני מניעת אור ארץ העמים הטמא, וענין אורא ורוחא ירצה, כי ממש התלבשות רוחני מתפשט ומשתרבת מלמעלה למטה מקום דירת בני אדם מהמדור העליון, ובארץ ישראל משתרבת רוח קדוש, מן הקדש מפתח היכל לבנת הספיר ולמטה וכו' (אור יקר).

⁵ משמע דקאמר על חבריא דבבל שבזמנו ובמ"ש דאנא שכיח בעלמא כו' וידוע דרשב"י לא נראה הקשת בימיו ואפשר דדוקא במחוז רשב"י והאקלים ההוא לא נראה אבל בבבל מקום רחוק נראה. א"נ אפשר דמ"ש דקשת אתחזי היינו דראוים היו מצדם דיתחזי אלא דהוא שכיח בעלמא וא"נ סימנא כו'. ש"ר בא"ם שהעיר בזה וכ' כת' הראשון. מא"ן (נ"א).

זהר ויהי

<p>חציפין ישתכחון בין לעילא בין לתתא לעילא בחובייהו דלתתא וחציפותא דלהון</p>	<p>בין למעלה בין למטה. למעלה, בחטאי התחתונים והחוצפה שלהם.</p>
<p>וזמינין בני עלמא [די צווחין] [דצווחין] ולית מאן די שגח עלייהו ויהדרון רישא לכל סמרי עלמא ולא יתובון באסוותא אבל חד אסותא אשכחנא <להו> בעלמא ולא יתיר בהווא אתר די שתכחון אינון דלעאן באורייתא ואשתכח בנייהו¹ ספר תורה דלא משתקר ביה כד מפקי האי בניניה מתערי עלאי ותתאי וכל שכן אי אכתיב ביה שמא קדישא כדקא חזי והא² אוליפנא מלה ווי לדרא דאתגלייא בנייהו ספר תורה ולא מתערי עליה לעילא ותתא</p>	<p>ועתידים בני העולם לצעוק ואין מי שישגיח עליהם. ויחזירו ראש לכל עבריהעולם ולא ישובו עם רפואה. אבל רפואה אחת מצאתי להם בעולם ולא יותר, באותו מקום שימצאו אותם שעוסקים בתורה, ונמצא ביניהם ספר תורה שאין בו שקר, כשמוציאים אותו, בגללו מתעוררים עליונים ותחתונים. וכל שכן אם נכתב בו השם הקדוש כראוי, והרי כבר למדנו את הדבר. אוי לדור שהתגלה ביניהם ספר תורה, ולא מתעוררים עליו למעלה ולמטה.</p>
<p>מאן אתער עליה בשעתא דעלמא בצערא טפי ואצטריך עלמא למטרא ואצטריך לאגלאה ספר תורה יתיר בדוחקא דעלמא דכד עלמא בצערא ובעאן בני נשא רחמין עלי קברי כלהו מתין מתערין עליה דהא נפשא אקדימת ומודעא לרוחא דהא ספר תורה אשתכח בגלותא <דאיגלי> בדוחקא דעלמא <וחיית אתאן ובעאן רחמי> כדין רוחא מודעא לנשמה³ ונשמה לקב"ה וכדין קב"ה אתער וחם על עלמא ודא על גלותא דספר תורה מאתריה וחיית אתין למבעי רחמי על קברי מתיי</p>	<p>מי מתעורר עליו בשעה שהעולם בצער יתר, והעולם צריך למטר, וצריך לגלות ספר תורה יותר בצער העולם. שכאשר העולם בצער ומבקשים בני אדם רחמים על הקברים, כל המתים מתעוררים עליו, שהרי הנפש מקדימה ומודיעה לרוח, שהרי ספר תורה נמצא בגלות, שהגלה בצער העולם, והחיים באים ומבקשים רחמים. ואז הרוח מודיעה לנשמה, והנשמה לקדוש ברוך הוא, ואז הקדוש ברוך הוא מתעורר וחם על העולם, וזה על גלות ספר תורה ממקומו, והחיים באים לבקש רחמים על קברי המתים.</p>
<p>ווי לדרא אי אצטריך ספר תורה לאגלאה ליה מאתר לאתר אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא דהא לא אשתכח בנייהו על מה ישגחון עלייהו ודא לא ידעין כלהו בני נשא דהא שכינתא כד אתגלייא גלותא בתראה עד לא תסתלק לעילא מה כתיב (ירמיה ט א) מי יתנני במדבר מלון אורחים לבתר בזמנא דדחקא אשתכח טפי בעלמא תמן [אשתכחת בגלותא] [אשתכחו ובגלותא] דספר תורה תמן היא וכלא מתערין עליה עלאי ותתאי</p>	<p>אוי לדור אם צריך ספר תורה להגלותו ממקום למקום, ואפילו מבית כנסת לבית כנסת, שהרי לא נמצא ביניהם על מה ישגיחו עליהם. ואת זה לא יודעים כל בני העולם, שהרי שכינה, כשגלתה בגלות אחרונה, עד שלא עלתה למעלה מה כתוב, "מי יתנני במדבר מלון אורחים". אחר כך בזמן שדוחק רב נמצא בעולם, שם נמצאת. ובגלות של ספר תורה שם היא, והכל מתעוררים עליה, עליונים ותחתונים.</p>
<p>אמר רבי שמעון אי הני בכלאי טפשיאי ינדעון מלין דרזי דחכמתא על מה קאים עלמא [וסמכו] על מה <קא> מתרגשן כד ישתכח בדוחקא ינדעון</p>	<p>אמר רבי שמעון, אם הבבלים הטפשים הללו ידעו דברים של סודות החכמה על מה עומד העולם, ותומכיו על מה מתרגשים כשהוא נמצא בצער, אז ידעו</p>

¹ ויקרא עא ע"א (הערת הזוהר)

² ויקרא יא ע"ב עה ע"ב (ד"א).

³ פירש הרמז"ל לא שהקב"ה צריך הודעה אלא ר"ל שנר"ן של הצדיקים המתים עושים יחוד להוריד השפע ויפה פירש ובהכי דייקא דלא קאמר לשון הודעה בין הנשמה אל קב"ה וגם מדויק אמרו וקב"ה אתער ור"ל שבעונות העולם הוא בסוד דורמיטא וביחוד הצדיקים באים לו מוחין מלמעלה ועיין עוד בפרשת אחרי דף ע"ב ובפ' תרומה קמא ע"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>שבחא דרב (המנונא)¹ [ייבא] סבא כד אשתכח בינייהו ולא הוו ידעי שבחיה והא אשכחנא מלוי מתקשרן במלוי דשלמה מלכא ברזא <עלאה> דחכמתא ואינון לא הוו ידעי שבחיה והשתא אזלין בתר מלי דחכמתא ולית מאן דקאים עלה <ולית מאן דקרי> ועם כל דא אית בינייהו פקחין בעבורא <דשתי> (דירחי) ובקביעותא דירחי (ושתי) אף על גב דלא אתייהיב להו ולא אתמסר בידיהו תנינן תריסר ירחי האי² נפש אייה מתקשרא בגופא בקברא ואתדנו בדינא כחדא בר ההיא נפש דצדיקייא כמה דאוקמוה וזמינא בקברא וידע בצערא דילה ובצערא דחיי ידע⁴⁶ ולא אשתדל[ת] עלייהו לבתר תריסר ירחי אתלבש בלבושא חד ואזיל ושאט בעלמא וידע מן רוחא מה דידע ואשתדל על צערא דעלמא ולמבעי רחמי ולמנדע (להו) צערא דחיי</p>	<p>שבחו של רב (המנונא) ייבא הזקן, כאשר היה מצוי ביניהם ולא היו יודעים את שבחו. והרי מצאנו דברים שלו קשורים לדברי שלמה המלך בסוד עליון של החכמה, והם לא היו יודעים את שבחו. ועכשיו הולכים אחר דברי חכמה, ואין מי שעומד עליה ואין מי שקורא. ועם כל זה יש ביניהם פקחים בעיבור שנה וקביעת החדשים, אף על גב שלא נתן להם ולא נמסר בידיהם. שנינו, שנים עשר חדש הנפש הזו מתקשרת בגוף בקבר, ונדונים בדין כאחד, פרט לאותה נפש של הצדיקים, כמו שבארוה, ונמצאת בקבר ויודעת בצער שלו, ובצער החיים יודעת (לא יודעת) ולא עוסקת עליהם. אחר שנים עשר חדש מתלבשת בלבוש אחד, והולכת ומשוטטת בעולם, ויודעת מן הרוח מה שהיא יודעת, ועוסקת על הצער של העולם, ומבקש רחמים, ולדעת (אותם) את צער של החיים.</p>
<p>ומאן אתער לכל האי בזמנא דאית זכאה דאודע להו כדקא יאות וההוא זכאה אשתמודע בינייהו דתניא זכאה כד אשתאר בעלמא בין <חייא> (חיים) ובין מיתיא אשתמודע דהא כל יומא מכרזי עליהו בינייהו וכד צערא טפי בעלמא</p>	<p>ומי מתעורר לכל זה, בזמן שיש צדיק שמודיע לו כראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק כאשר נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא לא יכול להגן על</p>

¹ ר"ה סבא היה גלגול מרע"ה, ולכן אמר הרשב"י עליו אלו הוו ידעי בבליא שבחיה דר"ה סבא וכו' והבנתו מדברי מורי ז"ל, כי גם רשב"י הוא גלגול מרע"ה, אך לא בסוד זיהרא עילאה דמשה, בפעם ראשונה רק מבחי' הנשמה שהיתה לו בלוחות שניות, וז"ש באדרא אסהדנא עלי וכו' בזמנא תנינא דסליק וכו' כי נתמעטו ממנו אלף חולקין שהוא אלף זעירא דויקרא, עכ"ל. מלשון זה מוכח דגרסינן דרב המנונא סבא ולא רב ייבא סבא (אור יקר). זו נסחא עיקרית וכ"כ בס' הגלגולים ח"ב דגרסי המנונא שהיה ניצוץ מרע"ה ואותו שבח ר"ש בכאן. הרמז בכ"י (נ"א).

² דע כי זמן דין הנפש אינו יותר מ"ב חודש, וכל זה אם נכנס בגהנם. כי אם לא נידון בגהנם כמו אלישע אחר, אז אפשר שיעברו ק' שנה או ר' שנה. אך בגיהנם אינון נידון רק י"ב חדש. והנה הנפש אינה מתלבשת בלבושה הנזכר עד תשלום י"ב חדש אחר שתצא מגיהנם. ומי שהוא צדיק ויוצא אחר חודש או כיוצא בו, תיכף מתלבשת בלבושיה, כיון שנגמר דינה. ומאחר שאין לבוש לנפש כמו אותו זמן שנידונית, אינו יכולה להשתדל אז על החיים, כי אינה יכולה לעלות בלי לבוש. אבל אחרי טהרתה ומתלבשת בלבושיה, אז יכולה לעלות ולהתקשר ולהשתדל ולאגנא עליהו. ובזה תבין מעשה דבני רבי חייא ששאלו ידע אבונא בצערא דילן. והאמת שקודם גמר דינו ידע, אבל אינו יכול. ולבתר גמר דינו אשתדל כנזכר בפ' שמות, דלחמי בר לואי, וכבר ביארנו על דף רכ"ד, שאינה יכולה להתקשר אלא בשבת וי"ט ור"ח. ואמנם כשהעולם יושב בצער והצדיק משתטח על הקבר, ששם מקום הנפש, ויודע ליחדו כנודע, אז בכח יחודו יגרום לקשר נפש עם הרוח, אפילו בחול, ועולים שניהם עד כסא הכבוד, אשר שם מקום הנשמה, ומתיחדים שם היחוד וזווג העליון, ואז יכולין לאגנא על עלמא, כי בעלותם נעשין מ"ג, וגורמין זווג זר"ג כמו בשבת ביו"ט, שכל עליותן הוא בסוד מ"ן. ואז זמן היחוד, והצדיק ע"י יחודו בחול, עושה במעשיו מה שנעשה בשבת וי"ט ממילא. והזווג בחול שהזרנו, אין כל צדיק יכול לעשותו, אלא צדיק שמכריזין עליו ברקיע, כמו הזהרו בנחמני ובתורתו. וסוד הדבר שאין הצדיק יכול לגרום הזווג בחול אלא צדיק האחוז במדת היסוד הנק' צדיק גמור. וזה לבדו יכול לגרום הזווג פב"פ כנזכר בפ' אחרי מות, שאמר ר"ש אהדרו אפין באפין, וכבר ידעת בחי' רשב"י. ולהיות ששאר הצדיקים, אין להם יכולת לזה הדבר, לכן מוציאין ס"ת לבי קברי בעת הצורך, שהוא דוגמת יסוד הנזכר. ואז מתעורר הזווג, כי שכינה יורדת לקראת הס"ת להזדווג עמו, וסוד הדבר כי כשיש צדיק בעולם שהוא במקום היסוד, אז גורם הזווג ויורד טל לראשי דאבהן דבערתא, ואז מתפללין עליהם. וכשאינן צדיק בארץ, אז אין הטל יורד להחיות האבות, והם ישנים ואין זווג (זהר הרקיע).

זהר ויהי

<p>והוא לא יכיל לאגנא על דרא הוא [אודע] (דאודעא) להו צערא דעלמא וכד לא אשתכח זכאה</p>	<p>הדור, הוא מודיע להם את צער העולם. וכשלא נמצא צדיק</p>
<p style="text-align: center;">רבה/ב</p>	
<p>דמכרוי עליה(ו) בינייהו <ו>לא אשתכח (בינייהו) מאן דאתער להו בצערא דעלמא אלא ספר תורה! כדין עלאי ותתאי מתערין עליה וצריכין כלא דישתכחון <בהוא זמנא> בתשובה? ואי לא משתכחי הא מארי דדינא אתערון עליהו ואפילו רוח דגנתא דעדן מתערין עליהו בגיניה דספר תורה כדאתמר</p>	<p>שמכריזים עליו ביניהם, ולא נמצא (ביניהם) מי שיעורר אותם בצער של העולם אלא ספר תורה, אז מתעוררים עליו עליונים ותחתונים, וצריכים כולם להמצא באותו זמן בתשובה, ואם לא נמצאים, מתעוררים עליהם בעלי הדין, ואפילו רוח של גן עדן מתעוררים עליהם משום ספר תורה, כמו שנתבאר.</p>
<p>תאנא ושכבתי עם אבותי (בראשית מז ל) כנופא כנופא ברוחא בנשמתא ברתכא חדא בדרגא עלאה אמר רבי יהודה כמה אטימין מכלא בני עלמא דלא ידעי [ולא משגיחין] ולא שמעי ולא מסתכלי במלי דעלמא והיך קב"ה [משתכח] [ישתכח] עליהו <ברחמין> בכל [זמן] [יומין] ועידן ולית מאן דישגח תלת זימנן ביומא [עאל] [על] רוחא חדא במערתא דכפלתא³ ונשיב בקברי אבהתא ואתסיין [כל] גרמין וקיימי בקיומא וההוא רוחא נגיד סלא מלעילא⁴ מרישא דמלכא אתר דמשתכחי אבהן עלאי⁵ וכד מטי <נ"א מתער> ההוא סלא מנייהו מתערין אבהן דלתתא</p>	<p>שנינו, "ושכבתי עם אבותי" בגוף, בנפש, ברוח, בנשמה, במרכבה אחת, בדרגה עליונה. אמר רבי יהודה, כמה בני אדם אטומים מהכל שלא יודעים ולא משגיחים ולא שומעים ולא מסתכלים בדברי העולם, ואיך הקדוש ברוך הוא נמצא עליהם ברחמים בכל זמן ועידן, ואין מי שישגיח. שלש פעמים ביום נכנסת רוח אחת למערת המכפלה, ונושבת בקברי האבות, ומתרפאים כל העצמות ועומדים בקיום, ואותה הרוח ממשיך טל מלמעלה מראש המלך, ממקום שנמצאים האבות העליונים. וכשמגיע (מתעורר) אותו הטל, מהם מתעוררים האבות שלמטה.</p>
<p>ותאנא נחית ההוא סלא בדרגין ידיען דרגא בטר דרגא ומטי לגן עדן דלתתא ומההוא⁴⁷ סלא אתסחי בבוסמין דגנתא דעדן ואתער רוחא חדא דכליל בתריין⁶ אחרנין וסליק ושאט ביני בוסמין</p>	<p>ולמדנו שיורד אותו הטל בדרגות ידועות, דרגה אחר דרגה, ומגיע לגן העדן שלמטה, ומאותו הטל רוחצים בבשמים של גן עדן, ומתעוררת רוח אחת שכלולה</p>

¹ הספר תורה כתוב באותיות ובתגין, ולא בטעמים ונקודות. והענין הוא, במה שהודעתין כי הספר תורה הוא יסוד דאבא, גם נודע כי במחשבה אתבריר כלא, כנזכר בפרשת פקודי, ולכן נרמז ענין זה בספר תורה. ולכן אנו צריכים לקרות בו, כדי להמשיך בו בחי' הטעמים והנקודות, אשר נמשכים בו, ע"י קריאתינו בעל פה, ובזה נתקן הספר תורה, ולכן תמצא כי הטעמים יש בהם הוראה, בהוצאת הבל הפה, כי יש ניגון פרטי, לכל טעם וטעם, ביציאתו מהפה ולחוץ (שעה"ק כג ע"ב). כשנשלם יסוד אימא, אז מתגלה יסוד אבא שהוא התורה, והיכן הוא מתגלה, בארון שהוא מלכות אימא. וכן כשמוציאין ספר תורה, מוציאין התורה שהיא חכמה מן ההיכל שהיא מלכות של בינה, ומוליכין אותו לתיבה שהיא מלכות (ספר הליקוט'ים - פרשת תרומה - פרק כה). והנה כוונת הוצאת ס"ת הוא זאת, כי הלא כבר בארנו, כי לעולם סוד התורה הוא יסוד אבא שבתוך ז"א. והנה הזיוג שאנו עושין הוא, שהיסוד של אמא נפתח, ויוציאין אורות החו"ג משם. אך היסוד דאבא הוא סתום בכל צדדיו, והאורות שבתוכן אינן יוצאין מתוכן, רק הארה בעלמה להוציא את יעקב, אך המוחין עצמן שבפנים אינן יוצאין (פע"ח קה"ת א).

² עי' ח"ג מ ע"ב שמשמע שזה בינה.

³ פי' הוא הרוח הנז' לקמן, ואתער רוחא חדא דכליל בתריין והוא ת"ת דכליל חו"ג (מ"מ).

⁴ פי' הרוח הנזכר שהוא מחג"ת כנז"ל מושך הטך שירד מאריך לרישא דז"א דרך שערות של א"א ואחר שאותו הטל מתעצ' בחב"ד דז"א אז הרוח מושך אותו למטה (מ"מ).

⁵ פי' חב"ד דז"א שהם האבות העליונים (מ"מ).

⁶ פי' הרוח הנזכר כמ"ש לעיל שאחר שהמשיך הרוח לטל עד בוסמין דגנתא דעדן אח"כ מוריד אותו לאבות העולם (מ"מ).

זהר ויהי

<p>ועייל בפתחא דמערתא כדין מתערין אבהן אינון וזיווגן ובעאן רחמי על בנוי וכד אשתכח עלמא בצערא בגין דאינון דמיכין על חובי עלמא וההוא מלא לא אתנגיד ולא אשתכח עד דאתער ספר תורה כדקא חזי בעלמא ונפשא אודעא לרוחא ורוחא לנשמתא ונשמתא לקב"ה כדין יתיב מלכא בכרסייא דרחמי ונגיד מעתיקא קדישא עלאה¹ נגידו דטלא דבדולחא²⁴⁸ ומטי לרישא דמלכא³ ומתברכין אבהן⁴ ונגיד ההוא מלא לאינון דמיכין וכדין (מתחברין) [מתברכין] כלהו וחיים קב"ה על עלמא ותאנא לא חיים קב"ה על עלמא עד דאודע לאבהן ובניניהו עלמא אתברכא</p>	<p>בשתי אחרות, ועולה ומשוטטת בין הבשמים, ונכנסת בפתח המערה, ואז מתעוררים האבות, הם וזוגיהם, ומבקשים רחמים על בניהם. וכאשר נמצא צער בעולם, משום שהם ישנים מחמת חטאי העולם, ואותו טל לא נמשך ולא נמצא, עד שמתעורר ספר תורה כראוי בעולם, והנפש מודיעה לרוח, והרוח לנשמה, והנשמה לקדוש ברוך הוא. אז יושב המלך על כסא רחמים, ונמשך מהעתיק הקדוש העליון המשכה של טל הבדולח, ומגיע לראש המלך, ומתברכים האבות. ונמשך אותו טל לאותם ישנים, ואז כולם מתחברים (מתברכים). וחס הקדוש ברוך הוא על העולם. ולמדנו, לא חס הקדוש ברוך הוא על העולם עד שמודיע לאבות, ובשבילם העולם מתברך.</p>
<p>אמר רבי יוסי ודאי הכי הוא והא אשכחנא מלי בספרא דשלמה מלכא ההוא עלאה דקרא ליה עיטא דחכמתא דכלא ורב המנונא הכי גלי ואמר דהא אחזיו ליה דיתיר עבדת רחל דקיימא בפרשת אורחין בכל זמנא דאצטריך עלמא⁵ מכלהו ורזא דמלה ארון וכפורת וכרובים בחולקא דבנימין דאתיליד בארחא ושכינתא על כלא</p>	<p>אמר רבי יוסי, ודאי כך זה, והרי מצאנו דברים בספרו של שלמה המלך, אותו עליון, שקוראים לו עצה של חכמה של הכל. ורב המנונא, כך גלה ואמר, שהרי הראו לו שרחל עשתה יותר, שעומדת בפרשת דרכים בכל זמן שהעולם צריך מכולם, וסוד הדבר, ארון וכפורת וכרובים בחלקו של בנימין, שנולד בדרך, ושכינה על הכל.</p>
<p>וישתחו ישראל על ראש המטה (בראשית מז לא) מאן ראש המטה דא שכינתא⁶ אמר רבי שמעון ח"ו [אלא] (ד)לדידיה כרע וסגיד (אלא) תא חזי מטה דא שכינתא דכתיב (שיר ג ז) הנה מטתו שלשלמה⁷ ראש המטה מאן הוא דא יסוד=א</p>	<p>"וישתחו ישראל על ראש המטה". מה זה "ראש המטה", זו השכינה. אמר רבי שמעון, חס וחלילה, אלא אליו כרע והשתחוה. (אלא) בא וראה, מטה זו שכינה, שכתוב "הנה מטתו שלשלמה". מה זה</p>

¹ א"א (מ"מ).

² פי' מוחא סתימאה (מ"מ).

³ פי' חב"ד דז"א (מ"מ).

⁴ פי' חג"ת דז"א (מ"מ).

⁵ והטעם מפורש במד' דיצאת לטעון דאיך הקב"ה נתקנא בע"ז והיא ב"ו לא נתקנאה באחותה ומטעם זה יצאו ישראל ממצרים כמ"ש בתנא דבי אליהו ופירשו הרב החסיד בספר זקוקין דנורא וזהו בצאת ישראל ממצרים ב"ת יעקב ודר"ק. מא"ן (נ"א).

⁶ מ"כ. עיין בדף צ"ט ע"ב ובדף קע"א ע"ב וצ"ע (נ"א).

⁷ מטתו שלשלמה היא השכינה והיא מטה למלך שהשלום שלו, ונ"ל ליתן טעם שנקראת מטה כי מקבלת מ"ט אתון דיחודא שהם מ"ט שערי בינה והיא עצמה ה' אחרונה דשם הוי"ה הרי מט"ה וידוע כי שורש המלכות הוא בעטרת יסוד דז"א בסוד לא זזה שכינה מכותל המערבי, אך מה שנתוסף לה הוא ששה בחינות והוא כי ידוע מדרוש העומר ובע"ח שער כללות חו"ג מבואר ג"כ שמהפה דז"א הנקבע ע"י ריבוי האורות יוצא מהגבורות דז"א מקיפים למלכות והם בחי' ז' מקיפים, וכולם גבורות, ונמצא כשתקח גבורה אחת מהם שהוא שורשה וכמ"ש בשער ר"ל שאינו חושב שם עטרה דז"א מטעם שהוא שורש רחל, ע"ש. נשאר ו' וכל א' כולל מ' הם ששים גבורים אשר המה מאנשי השם והם מקיפים וסובבים אותה. או י"ל שבדכורא יסוד ועטרה הכל א'. ונמצא שהם ששים גבורים והם מגבורי ישראל כי יוצאים מהפנימיות גבורו תז"א. והנה באשר שידוע שכל מקיף הוא מאה"ה כמ"ש בכוונת ר"ה ואה"ה בריבוע גימ' ד"ם וה' פעמים דם גי' חר"ב עם י' אותיות בריבוע אה"ה וזהו חרב מלאה דם, וזה פי' הפסוק כולם אחוזי חרב ומדקדק האריז"ל למה אחר אחוזי

זהר ויהי

<p>דעלמא > דהוא רישא דערסא קדישא על ראש דא ישראל דקאים על ראש המטה בניני כך ישראל לדידיה קא סגיד ואי תימא הא בההוא זמנא לא הוה מרע דהא לבתר כתיב (בראשית מח א) ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ובשעתא דסגיד לא הוה חולה ועל [דידע] (דא ידע) דהא בההוא זמנא סליק בדרגא עלאה קדישא¹ כרסיא שלימתא בניני כך סגיד לההוא <רתיקא> כרסייא עלאה שלימו דאילנא רברבא ותקיף דאקרי על שמיה ועל דא וישתחו ישראל על ראש המטה על ראש המטה ודאי דהא אסתלק לאתריה ואתעטר בעטרוי דמלכא קדישא</p>	<p>"ראש המטה", זה יסוד העולם, שהוא ראש המטה הקדושה. "על ראש", זה ישראל שעומד על ראש המטה, לכן ישראל השתחוה אל שלו. ואם תאמר, הרי באותו זמן לא היה חולה, שהרי אחר כך כתוב "ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה", ובשעה שהשתחוה לא היה חולה, ועל שידע שהרי באותו הזמן עלה לדרגה עליונה קדושה כסא שלם, לכן השתחוה לאותה מרכבה, כסא עליון, שלמות האילן הגדול והחזק שנקרא על שמו, ועל זה "וישתחו ישראל על ראש המטה". ודאי על ראש המטה, שהרי עלה למקומו והתעטר בעטרות המלך הקדוש.</p>
<p>ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה רבי חייא פתח ואמר (קהלת ז כג) כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני הא תנינן שלמה מלכא ירית סיהרא מכל סטרוי וביומוי קיימא באשלמותא ההיא סיהרא דאתברכא מכלא וכד בעא למיקם על נמוסי אורייתא² אמר אמרתי אחכמה וגו' אמר רבי יהודה יעקב אמר (בראשית מז ל) ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם תמן תנינן מאן דנפק נשמתיה ברשותא אחרא</p>	<p>"ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה". רבי חייא פתח ואמר, "כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". הרי שנינו, שלמה המלך ירש את הלבנה מכל צדדיה, ובימיו עמדה בשלמות אותה הלבנה שהתברכה מהכל. וכשרצה לעמוד על הנהגות התורה, אמר, "אמרתי אחכמה" וגו'. אמר רבי יהודה, יעקב אמר "ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם". שם שנינו, מי שיצאה נשמתו ברשות אחרת,</p>
<p>רבו/א</p>	
<p>וגופא דיליה אתקבר בארעא קדישא עליה כתיב (ירמיה ב ז) ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה ויעקב אמר וקברתני בקבורתם ונשמתיה נפקא ברשותא אחרא</p>	<p>וגופו נקבר בארץ הקדושה, כתוב עליו "ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה". ויעקב אמר "וקברתני בקבורתם", ונשמתו יצאה ברשות אחרת.</p>
<p>אמר רבי יהודה שאני יעקב דשכינתא הות אחידת ביה ואתדבקת ביה הדא הוא דכתיב (בראשית מז ד) אנכי ארד עמך מצרימה לדיירא <עמך> בגלותא ואנכי אעלך גם עלה לאזדוונא בי נשמתך ולאתקברא גופך בקברי אבהתך מאי קא מיירי (אף על גב דקא) <נ"א דהא לא> נפקת נשמתיה ברשותא אחרא <נ"א ועל דא ואנכי</p>	<p>אמר רבי יהודה, שונה יעקב, שהשכינה היתה אחוזה בו ודבוקה בו. זהו שכתוב "אנכי ארד עמך מצרימה", לדור עמך בגלות, "ואנכי אעלך גם עלה", לזווג בי את נשמתך ולקבור את גופך בקברי אבותיך. במה מדובר, (אף על גב ש נ"א שהרי לא) יצאה נשמתו ברשות אחרת. (ועל זה "ואנכי אעלך גם עלה" כתוב). "ויוסף ישית ידו על עיניו". יוסף ודאי, שהרי הוא בכור של הרהור הלב, בכור של טפה ראשונה</p>

דמשמע שהוא נאחז מזולתו, ואמר מפני שיש עוד בחי' חרב שהוא שם ס"ג בריבועו ושם אה"ה בריבועו ושמות אלו באים מבינה והשמות אלו שהם החרב אלו הם מנהיגים את הגבורים שבאים מגבורות וזה נרמז במלת מלומדי מלחמה כי מלומדי הם אותיות מילוי דם (מ"מ).

¹ פ' מסקנת התירוץ הוא שאע"פ שלא היה חולה באותו שעה בשביל שראה יעקב אותה שעה שהוא במדרגת ז"א כמ"ש ושכבתי עם אבותי ואמר הזהר לעיל בגופא בנפשא ברוחא בנשמתא ברתיכא חדא בדרגא עילאה לכך השתחוה לז"א (מ"מ).

² בקש לעמוד ולהשיג חוקות התורה אשר טעמם נעלם מאתנו (ד"א).

זהר ויהי

<p>אעלך גם עלה כתיב > ויוסף ישית ידו על עיניך¹ (שם) יוסף ודאי דהא הוא בוכרא דהרהורא² דלבא בוכרא דמפה קדמאה הות כדאתמר ובגין דידע קב"ה טמירא דא אתבשר ליה ביוסף דהא כל רחימותא ביה תליא³</p>	<p>היה, כמו שנתבאר, ומשום שידע הקדוש ברוך הוא סְתֵר זה, התבשר לו ביוסף, שהרי כל אהבתו בו היתה תלויה.</p>
<p>ישית ידו על עיניך מאי קא מיירי אמר רבי ייסא בגין יקרא דיעקב ולא תבשרא דהא יוסף קיים [דישתכח] (דאשתכח) > וישתכח > עליה במיתתיה רבי חזקיה אמר מלה אוליפנא ודחילנא לגלאה ובעובדי עלמא חכמתא אשתכח אתא רבי אבא (ונשקיה) בטש ביה⁴ אמר אימא מילך וזיין זייןך ביומוי דרבי שמעון מלין אתגליין</p>	<p>"ישית ידו על עיניך", במה מדובר. אמר רבי ייסא, בשביל כבוד יעקב, ולבשר לו שהרי יוסף קיים וימצא עמו במיתתו. רבי חזקיה אמר, למדתי דבר, ואני פוחד לגלותו, ובמעשי העולם נמצאת חכמה. בא רבי אבא, (ונשקו) והכה בו. אמר לו, אמור דבריך וחגור כלי זיניך. בימי רבי שמעון דברים מתגלים.</p>
<p>אמר אוליפנא מפרקין דרב ייסא סבא בנמוסי עלמא בר נש דזכי לבר בהאי עלמא ליבעי ליה לנגדא⁵ עפרא על עינוי כד אתקבר ודא הוא יקרא דיליה לאחזאה דעלמא אסתים מניה והוא ירית ליה לעלמא תחותוי בגין דעינוי דבר נש חיזו דעלמא ביה אתחזי וכל גוונין הכי אינון דאסחרו חוורא דביה הוא ימא רבא אוקינוס > דאסחר > (ואסחר) כל עלמא בכל סמרי גוונא אחרא הוא</p>	<p>אמר, למדתי מפרקי רבי ייסא הזקן בהנהגות העולם, בן אדם שזוכה לבן בעולם הזה, צריך לשים עפר על עינוי כשנקבר, וזהו כבודו, להראות שהעולם נסתם ממנו, והוא יורש אותו בעולם תחתיו. משום שבעיני האדם, נראה מראה העולם, וכל הצבעים כך הם שסביבו, הלבן שבו הוא הים הגדול אוקינוס, שמקיף את כל העולם בכל הצדדים. צבע אחר הוא</p>

¹ ע"י שבולי הלקט: כשאמר לו הקב"ה ליעקב אבינו (בראשית מז ד) ויוסף ישית ידו על עיניך, שמח ובטח על דברו של מקום, ובשעה שנפטר יעקב אבינו מן העולם, ובא יוסף ונתן שתי ידיו על עינוי, ונשקו ובכה עליו, מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו בא"י משען ומבטח לצדיקים.

² ע"י לעיל קנה ע"ב.

³ ע"י לעיל קעט ע"ב. שמר אותם יעקב אבינו ע"ה ביותר מכולם, וכמו שראינו במה ששם את רחל ואת יוסף אחרונים (בראשית לג ב), וכן אהב את יוסף ובנימין מכל בניו, כי ראה וידע שהם יסוד כל התיקון דשכינתא תתאה ביהודה למעלה, ובה תלוי תיקון כל המציאות כולה. והוא ע"י בניה של רחל, שהם מהנקודה פנימית דהשכינתא תתאה אשר תאיר ותזריח אורה למעלה למעלה, לייחד הכל ולגלה כבוד מלכותו יתברך מלעילא לתתא, אשר זה היה כוונת המאציל ית"ש בכל בריאת עולמו, לכן נתן יעקב אבינו ע"ה כל נפשו רק על רחל לתקן אותה, וכן זכה לבסוף להוליד ממנה את יוסף ובנימין, שהם יסוד כל התיקון העתיד כנו' (הקדו"ש נ ע"ג).

⁴ הכה לו על כתיפו ואמר לו אמור מליך וכו' (ד"א). ע"י בהגר"א בספד"צ יג ע"א שכל בטישה היא זווג נעלם. וכן ע"י לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג שבטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג. וע"י בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט, שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז' ונ' שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו.

⁵ דרך המשכה מעט מעט מפני כבוד אביו ולא דרך זריקה וחבטה והיינו לנגדא. ז"ח (נ"א). ת"ח כל ז' יומין נפשא אזלא מביתא לקברא ותלת זמנין ביומא איתדנו כחדא נפשא וגופא וכו' כמו שהיו בחיי' כשחטאו ואז הולכת הנפש מביתא לקברא וכל זה הוא בשבעה ימים ואחר שבעה ימים גופא אתטריד ומתרקב ואז הנפש נידוני' בגיהנם לבדה ג"פ ביומא ובעת שנחה מן הדין שוטטת בהאי עלמא ומבקרית לקברא וחוזרת לדון בגיהנם וכך דרכה כל י"ב חדש או עד גמר הדין אז נייחין כולא גופא בקברא בלא דין ונפשה אתלבש בלבושה ונח על הקבר ואזלא ושטטא בעלמא רוח אתלביש בג"ע הארץ ואשתאר תמן ונשמתא סלקא לצרורא דחיי ונתלבשה בלבושה שם הרי בכאן הת' כל הספיקות הנז' בדף ר"ח ור"ט והענין כי כשהאדם צדיק גמור נח ועולה מיד למקומו ואם אינו זכאי אז הנשמה והרוח נידונים בגיהנם מיד אחר הקבורה והנפש נידונית ז' ימים עם הגוף בקבר ואחר ז' ימים נידונית עם הרוח והנשמה בגיהנם (ש"נ).

זהר ויהי

<p>יבשתא דאפיקו⁴⁹ מיא ויבשתא קאים בין מיא הכי הוא גוונא בין מיא גוונא אחרא תליתאה היא במציעותא דביה דא ירושלם דהיא אמצעותא דעלמא גוונא רביעאה היא חיזו דכל עינא ואקרי בת עין דבההוא בת עין אתחזי פרצופא וחיזו יקרא מכלא דא ציון דאיהי נקודה אמצעותא מכלא דחיזו דכל עלמא תמן אתחזי ותמן שריא שכינתא דהיא שפירו דכלא¹ וחיזו דכלא ועינא דא הוא ירותא עלמא ובגניי כך האי שביק ליה והאי נטיל ליה וירית ליה</p>	<p>היבשה (שמקפת) שהוציא מים, והיבשה עומדת בין המים, כך הוא הצורה בין המים. צורה אחר שלישי הוא באמצע שלו, זו ירושלים, שהיא אמצע העולם. צורה רביעי הוא מראה של כל העין, ונקרא בת עין, שבאותו בת עין נראה הפרצוף, והמראה הנכבד מכל זו ציון, שהיא נקודה אמצע של הכל, שמראה כל העולם נראה שם, ושם שורה השכינה שהיא היופי של הכל ומראה של הכל, והעין הזו היא ירושת העולם. ולכן זה עוזב אותה וזה נוטל אותה ויורש אותה.</p>
<p>אמר ליה שפיר קאמרת אבל מלה סתימא איהי יתיר ובני עלמא לא ידעין ולא מסתכלן דהא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא נפשא דיליה טמירא עמיה ועד לא נפקת עיניו דבר נש חמו מה דחמו כמה דאוקימנא דכתיב (שמות לג כ) כי לא יראני האדם וחי בחייהו לא חמאן אבל במיתתהו חמאן² ועיניו פקיהן מההוא חיזו דחמא ואינן דקיימין עליה בעא לשואה ידא על עיניו ולאסתמא עיניו בגין ההוא דאוליפנא ברזא דנמוסי עלמא דבשעתא [דאשתארו עיניו] (דאשתאר עינא) פקיהן מההוא חיזו דחמא יקרא אי זכי לבר ברא קדים לשואה ידיה על עיניו ולאסתמא לון כמה דכתיב (בראשית מז ד) ויוסף ישית ידו על עיניך בגין דהא חיזו אחרא דלא קדישא אזדמנת לקבליה ועינא דחמא השתא חיזו קדישא עלאה לא יסתכל בחיזו אחרא</p>	<p>אמר לו, יפה אמרת, אבל דבר סתום הוא יותר, ובני העולם לא יודעים ולא מתבוננים, שהרי בשעה שכן אדם יוצא מהעולם נפשו נסתרת עמו, ועד שלא יוצאת, עיני האדם רואות מה שרואות, כמו שבארנו, שכתוב "כי לא יראני האדם וחי", בחייהם לא רואים, אבל במיתתם רואים. ועיניו פקוחות מאותו מראה שראה, ואותם שעומדים עליו צריכים לשים יד על עיניו ולסגור עיניו, משום מה שלמדנו בסוד נימוסי העולם, שבשעה שעיינו נשארות פקוחות מאותו מראה נכבד שראה, אם זכה לבן, הבן מקדים לשים ידו על עיניו ולסגור אותם, כמו שכתוב "ויוסף ישית ידו על עיניו". משום שהרי מראה אחר לא קדוש מזדמן כנגדו, והעין שראתה כעת מראה קדוש עליון, לא תסתכל במראה אחר.</p>
<p>ועוד דההוא נפש סמיכת לקבליה בביתא ואי אשתאר עינא פקיהא וההוא חיזו אחרא ישרי על עיניו בכל מה דאסתכל אתלטיא ולא יקרא דעינא הוא וכל שכן מקריביו וכל שכן מן מיתא דלאו יקרא דיליה לאסתכלא במה דלא אצטריך <ולאשריא> (ולשריא) על עיניו מלה אחרא לבתר אתכסיא בעפרא והא אתערו חבריא על דינא דקברא מהו ויקרא הוא דיסתים עינא מן כלא על ידא דבריה דשבק בעלמא</p>	<p>ועוד, שאותה נפש סמוכה כנגדו בבית, ואם העין נשארת עין פקוחה, ואותו מראה אחר ישרה על עיניו, בכל מה שמסתכל מתקלל, ואין זה כבוד העין, וכל שכן מקרוביו, וכל שכן מן המת, שאין כבודו להסתכל במה שלא צריך ולהשרות על עיניו דבר אחר. לאחר כך מתכסה בעפר, והרי התעוררו החברים על דין הקבר מהו, וכבוד הוא שיסתום העין מהכל על ידי בנו שהשאיר בעולם.</p>

¹ לית שפירו לכל אתוון בר את י'. בנקודה דא מתתקנן כל אתוון, ואיהי שפירא דכלהו, ולית את דאזיל בלא נקודה דא. היא בכלהו, וכלהו בה. והיא יפה ושפירו דכולא, דהא מאתר סתימא עילאה קא אתת, ריש כל דרגין עילאין. ובה איהו ריש כל דרגין תתאין דלתתא (זו"ח עא ע"א). תפארת שפירו דכלא דכל גוונין (תיקו"ז קנו ע"ב).

² לעיל ריח ע"ב צח ע"א ובח"ג קמז ע"א ובמד"ר ס"פ נשא (לש"ו).

זהר ויהי

<p>תא חזי כל שבועה יומין נפשא אזלא מביתא לקברא ומקברא לביתא¹ ואתאבלת עליה ותלת זמנין ביומא אתדנו כחדא נפשא ונופא ולית מאן דידיע בעלמא וישגח לאתערא לבא לבתר גופא אתטריר ונפשא אזלא ואסתחיא</p>	<p>בא וראה, כל שבועת הימים, הנפש הולכת מהבית לקבר, ומהקבר לבית, ומתאבלת עליו, ושלוש פעמים ביום נדונים כאחד הנפש והגוף, ואין מי שיודע בעולם וישגיח לעורר את הלב. אחר כך הגוף נטרד, והנפש הולכת ומתרחצת</p>
<p>רבו/ב</p>	
<p>בגיהנם ונפקא ושטא בעלמא ומקברא לקבריה עד דמתלבשא במה דאתלבשא לבתר תריסר ירחי נייחין [כלא] [בלא] גופא שביק >נ"א שכיך< בעפרא נפשא אתצריר² [ואתנהיר] ברוחא במאנא דאתלבש³ רוחא אתענג בננתא דעדן⁴ נשמתא סלקא לצרורא דענוגא דכל ענוגין וכלא אתקשר דא בדא לזמנין ידיען</p>	<p>בגיהנם, ויוצאת ומשוטטת בעולם ומבקרת את קברו, עד שמתלבשת במה שמתלבשת. אחר שנים עשר חדש כולם נחים. הגוף נשאר (נח) בעפר. הנפש נצרת ומאירה ברוח, בכלי שמתלבשת. הרוח מתענגת בגן עדן, והנשמה עולה לצרור של ענג כל הענוגים, והכל נקשר זה בזה לזמנים ידועים.</p>
<p>תא חזי ווי לון לבני נשא דלא מסתכלין ולא ידעין ולא אשתמודען על מה קיימין ויתנשי מנייהו למעבד פקודי אורייתא דאית פקודי אורייתא⁵ דעבדי לבושי⁵⁰ יקר לעילא⁶ ואית פקודי אורייתא דעבדי לבושי יקר לתתא⁷ ואית פקודי</p>	<p>בא וראה, אוי להם לבני אדם שלא מסתכלים ולא יודעים ולא מודעים על מה עומדים, ונשכח מהם לעשות מצוות התורה. שיש מצוות תורה שעושות לבוש נכבד למעלה, ויש מצוות התורה שעושות</p>

¹ כמו שהיו בחיים, כשחטאו, ואז הולכת הנפש מביתא לקברא. וכל זה הוא בשבועה ימים. ואחר שבועה ימים, גופא אתטריר ומתקרב, ואז הנפש נידונית בגיהנם לבדה ג"פ ביומא. ובעת שנחה מן הדין, שוטטת בהאי עלמא, ומבקרת לקברא, וחוזרת לדון בגיהנם. וכך דרכה כל י"ב חדש, או עד גמר כולא גופא בקברא בלא דין. ונפשה אתלבש בלבושה ונח על הקבר, ואזלא ושטא בעלמא, רוח אתלביש בג"ע הארץ, ואשתאר תמן, ונשמתא סלקא לצרורא דחיי, ונתלבשה בלבושה שם. הרי בכאן נת' כל הספיקות הנז' בדף ריח וריט. והענין, כי כשהאדם צדיק גמור נח ועולה מיד למקומו. ואם אינו זכאי, אז הנשמה והרוח נידונים בגיהנם מיד אחר הקבורה, והנפש נידונית ז' ימים עם הגוף בקבר, ואחר ז' ימים נידונית עם הרוח והנשמה בגיהנם. ומכאן תבין, שאף שדין הנשמה והרוח נגמר, עכ"ז אינם יכולין לעלות למדרגותם הראוי להם עד שגם הנפש נשלם דינה, ואז עולים כל א' למקומה. ואפשר כי הרוח יתעכב במקום הנפש על הקבר, והנשמה בג"ע הארץ במקום הרוח כנז' בדף רט. וכשיגמור דין הנפש, אז כל א' ירית אתרייהו ואינם מתקשרים זה עם זה, אלא בר"ח ושבת וי"ט, או ע"י יחוד הצדיקים. גם אפשר לומר כי הנשמה אין לה עונש כלל, אך יושבת במקום הרוח, והרוח נידון בגיהנם והנפש בקבר. ואחר הז' ימים נידונין הנפש והרוח בגיהנם. וככלות זמן דינם, אז ירתינן כל חד אתריה הנפש בקבר והרוח בג"ע הארץ, והנשמה בכסא, כך הם עומדים בעת התחיה (זהר הרקיע).

² פי' נצרת במקומה בחצר מות (מ"מ).

³ פי' שמקבלת הארה מרוח ומשם מאיר הלבוש שלה (מ"מ). במלבוש שמתלבש בד' פרקים וכו' (ד"א).

⁴ פי' בג"ע של מטה שהיא עשיה (מ"מ). לעיל סו ע"א רכד ע"ב וע"ב (לש"ו), ועי' דברינו בדף רכד ע"א וע"ב בשם הביאורים והכללים, ועי' לעיל ריז ע"ב מש"כ בשם הכללים.

⁵ פירוש מהכונה שמכוין בתורה ובמצות נעשה לבוש זך שמתלבשת הנשמה בג"ע. ומקיום המצות ועשייתם בגשמיות נעשה לבוש לרוח בג"ע התחתון. ומ"ש לבושי יקר להאי עלמא היינו להתלבש בהם כשמתראים לבני אדם בחלום. ז"ח. ואפשר שז"ש בגדי ישע ומעיל צדקה ודו"ק. מא"ן (נ"א). עי' כ"ז פרשת ויקהל רי רע"ב (לש"ו), על ידי המעשה מתבררים ונתקנים לבושי הנפש ועל ידי הדיבור מתבררים לבושי הרוח, ועל ידי הרעותא דליבא, הרי הוא הכוונה, מתבררים ונתקנים לבושי הנשמה (כללים ח"א קו ע"ד).

⁶ בג"ע של מעלה, אל הנשמה בסוד הבריאה (אור יקר). פי' לנשמה (מ"מ).

⁷ בג"ע של מטה, אל הרוח בסוד היצירה (אור יקר). פי' מלבוש הרוח (מ"מ). ויקהל רי ע"א (ד"א). ומכאן תבין שאף שדין הנשמה והרוח נגמר עכ"ז אינה יכולין לעלות למדרגות הראוי להם עד שגם הנפש נשלם דינה ואז עולים כ"א למקומם ואפשר כי הרוח יתעכב במקום הנפש על הקבר והנשמה בג"ע הארץ במקום הרוח כנז' בדף ר"ט וכשיגמור דין הנפש אז כ"א ירית אתרייהו ואינם מתקשרים זה עם זה אלא בר"ח ושבת וי"ט או ע"י יחוד הצדיקים גם אפשר לומר כי הנשמה אין לה עונש כלל אך יושבת במקום הרוח והרוח נידון

זהר ויהי

<p>אורייתא דעבדי לבושי יקר להאי⁵¹ עלמא¹ וכלא אצטריכן ליה לבר נש ומן יומי ממש <כלהו> מתתקנן] (אתתקן) כמה דאוקימנא רבי יהודה סבא אתרגיש בדעתוי יומא חד ואחזי ליה בחלמיה חד דיוקנא מנהורא דיליה תקיף דאזדהר לארבע סטרין א"ל מאי האי אמר ליה לבושא דילך הוא לדיורא דהכא ומההוא יומא הוה חדי</p>	<p>לבושי נכבד למטה, ויש מצוות תורה שעושות לבושי נכבד לעולם הזה, והכל צריך לו לאדם, ומימיו ממש כולם נתקנים, כמו שבארנו. רבי יהודה הזקן התרגש בדעתו יום אחד, והראו לו בחלומו דמות אחת מאור שלו, חזקה, שזוהרת לארבעה צדדים. אמר להם, מה זה. אמרו לו, לבוש שלך למדור הזה, ומאותו היום היה שמח.</p>
<p>אמר רבי יהודה כל יומא ויומא רוחין דצדיקיא יתבין בלבושיהון שורין שורין בגנתא דעדן ומשבחן לקב"ה ביקרא עלאה הדא הוא דכתיב (תהלים קמ"ד) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך אמר רבי אבא בקדמיתא [מה] כתיב (בראשית מז לא) וישתחו ישראל וגו' כמה דאוקימנא מאן מטה דא כנסת ישראל ראש המטה דא צדיק על ראש המטה (שם) דא מלכא קדישא דשלמא כלא דיליה כמה דכתיב (שיר ג ז) הנה מטתו שלשלמה ויעקב לדידיה קא סניד לההוא דקאים על ראש המטה ישראל שמיה בניני כך וישתחו ישראל על ראש המטה לבתר כיון דידע יעקב דהא בדרגא עלאה אשתלים ודרגא דיליה הוא לעילא עם אבהתא והוא בלחודוי תקונא שלימתא אחסין לביה וחדי ואתתקף ברעותא עלאה דקב"ה ביה מה כתיב ביה ויתחזק ישראל וישב על המטה (בראשית מח ב) על המטה ממש דהא בדרגא עלאה יתיר אשתלם זכאה חולקיה</p>	<p>אמר רבי יהודה, כל יום ויום רוחות הצדיקים יושבים בלבושיהם שרות ש רות בגן עדן, ומשבחים את הקדוש ברוך הוא בכבוד עליון. זהו שכתוב "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך". אמר רבי אבא, בתחלה מה כתוב, "וישתחו ישראל" וגו', כמו שבארנו. מי "המטה", זו כנסת ישראל. "ראש המטה", זה צדיק. "על ראש המטה", זה המלך הקדוש, שהשלום של הכל שלו, שכתוב "הנה מטתו שלשלמה", ויעקב השתחוה לשלו, לאותו שעומד על ראש המטה, ישראל שמו, משום כן "וישתחו ישראל על ראש המטה". אחר כך, כיון שיעקב ידע, שהשתלם בדרגה עליונה, ודרגתו היא למעלה עם האבות, והוא לבדו תיקון שלם, חיזק לבו ושמח, והתחזק ברצון עליון של הקדוש ברוך הוא בו. מה כתוב בו, "ויתחזק ישראל וישב על המטה", "על המטה" ממש, שהרי בדרגה עליונה יותר השתלם. אשרי חלקו.</p>
<p>תאנא אמר רבי יהודה במתניתא דילן אוקימנא הא דתנינן בארבעה פרקים בשנה העולם נדון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון וכחג נדונין על המים הא אוקימנא מלי ורזא דמתניתא אוקימנא בפסח על התבואה [וכו'] לקביל רתיכא עלאה² רזא דאבהן ודוד מלכא³</p>	<p>שנינו, אמר רבי יהודה במשנתנו בארנו, הרי ששנינו בארבעה פרקים בשנה העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונים על המים. הרי בארנו דברים, וסוד המשנה בארנו, בפסח על התבואה וכו', כנגד המרכבה העליונה, סוד האבות, ודוד המלך.</p>

בגיהנם והנפש בקבר ואחר הז' ימים נידונין הנפש והרוח בגיהנם וככלות זמן דינם אז ירתין כל חד אתריה הנפש בקבר והרוח בג"ע הארץ והנשמה בכסא וכך הם עומדין בעת התחי' (זוהר הרקיע) (ש"נ).

¹ אל הנפש בסוד העשיה (אור יקר). פי' לחצר מות שהוא משכן הנפש והוא באויר עולם הזה (מ"מ).

² כוונתו לפרש ד' ראשי שנים אלו ד' אותיות שבשם, ואין ספק שעצרת הוא יום מתן תורה והוא בת"ת סוד וא"ו, ופסח הוא דוחק לפרשו במלכות, מה עשה כלל בו כל המרכבה, משום דפסח בחסד, ודוד וכו', נמצא כולל כל המרכבה מחסד עד מלכות, א"כ הרי הוא במלכות (אור יקר).

³ והכריח הענין עוד, כי אחר שבפסח הוא מצ"ה, ומצה היינו מלכות (אור יקר).

<p>תו¹ בפסח על התבואה דהכי⁵² הוא ממש² והא אוקימנא מלה דא על מה אתייא מצה בפסח והא דינא הוא דינא דמלכותא דינא ודא שירותא דשריאו ישראל למיעל בחולקא קדישא דקב"ה ולבערא מנייהו חמין דאיהו טעוין אחרנין די ממנן על עמין עעכו"ם דאקרונ אלהים אחרים אלהי נכר ואקרונ חמין יצר הרע ולמיעל במצה חולקא קדישא דקב"ה אמאי תבואה (>נ"א< כמה דאת אמר (ירמיה ב ד) תבואתה בה"א רמזי לה"א קדמאה דשמא קדישא³) (ו) בגין כך בפסח נדונין על התבואה ואוקימנא דעלמא אתדן על דינא דה"א⁴</p>	<p>עוד בפסח על התבואה, שכך זה ממש, והרי בארנו דבר זה, על מה באה מצה בפסח, והרי דין הוא, ודין המלכות דין, וזו הראשית שהתחילו ישראל להיכנס בחלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא, ולבער מהם חמץ, שהיא טעויות אחרות [אלהים אחרים] שממונים על עמים עובדי כוכבים ומזלות שנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע, ולהיכנס במצה, חלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא. למה תבואה, (כמו שנאמר "תבואתה" בה"א, רמז לה"א ראשונה של השם הקדוש), לכן בפסח נדונין על התבואה, ובארנו שהעולם נדון על דין של ה"א.</p>
<p>בעצרת על פירות האילן⁵ פירות האילן פירות האילנות מבעי ליה מאן פירות האילן אלא דא הוא אילנא רברבא ותקיף לעילא פירות האילן כמה דכתיב (הושע יד ט) אני כברוש רענן >ממני פריך נמצא< בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון תנא ראש השנה דא הוא רישא >דשתא< דמלכא ומאן הוא ראש השנה דא יצחק דאקרי ראש דאיהו חד רישא דמלכא⁶ >נ"א לעילא< אתר דאקרי שנה⁷ בגיני כך כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון⁸ ועל דא תנינן בראש השנה דהא ברישא דשתא שארי יצחק⁹ ובחג נדונין על המים (ו) דא הוא שירותא (דרישא) [דימינא] דמלכא¹⁰ ועל דא חדוותא דמיא אשתכח בכלא¹¹ בשעתא דנסכי מיא ושאבי לון בגין דמים הא ידיעא ועל דא בארבעה פרקים אלין כלא משתכחין</p>	<p>בעצרת על פירות האילן. פירות האילן, היה צריך לכתוב פירות האילנות, מה זה פירות האילן. אלא זהו האילן הגדול והחזק למעלה. פירות האילן, כמו שכתוב "אני כברוש רענן ממני פריך נמצא". בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. שנינו, ראש השנה זהו ראש השנה של המלך. ומיהו ראש השנה, זה יצחק שנקרא ראש, שהוא ראש אחד של המלך (למעלה), מקום שנקרא שנה, לכן כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ועל זה שנינו בראש השנה, שהרי בראש השנה שורה יצחק. ובחג נדונין על המים, זוהי ראשית (של ראש) של ימין המלך, ועל זה שמחת המים נמצאת בכל בשעה שמנסכים מים ושואבים אותם, משום שמים זה ידוע, ועל זה בארבעה פרקים אלו הכל נמצאים.</p>

¹ תחלת הדין ראוי שיהיה ממנה, ראשון לכל ממטה למעלה, ופתח הכניסה, וקרובים לה החמ"ץ החצונים, והיא ה' ראשונה וסתם דין ממנה (אור יקר).
² מלת זו שהכל פי' אחד אלא שמבאר הענין היטב (מ"מ).
³ פי' מלכות שהיא ה' אחרונה, וקראה קדמאה ממטה למעלה (אור יקר ומ"מ).
⁴ פי' מ"ש בפסח על התבואה, ר"ל בפסח נידונין על פי דין המלכות שנקרא תבואה (מ"מ).
⁵ ת"ת אילן, פירות האילן נשמות, ועליהן נאמר ממני פריך (אור יקר).
⁶ פי' כי רשיא דמלכא בחסד וגבורה אתתקן, וכתב הרב כי ב' שלישי חסד נעשו חכמה, וב' שלישי הגבורה נעשו בינה. נמצא שחסד וגבורה הם ב' ראשים דז"א, ולכך אמר ביצחק חד רישא דמלכא (מ"מ).
⁷ אין לספק דעל בינה קאמר, שהיא ראש לשנה, שגם היא נקראת שנה, וראש השנה היא בחינה ראשונה ממטה למעלה. ואפשר ששנה הוא הת"ת, והבינה ראש אל השנה, הכלל כל הכוונה על הבינה (אור יקר).
⁸ מפני שכולם נאצלו מבינה, שהיא אם לכל, ולכך ראוי שכל באי עולם יעברו לפניו (אור יקר).
⁹ לפי' דפרשינן שנה בינה, ריש שתא ממטה למעלה, יצחק כנודע. ולאידך פירוש דפרשינן, שתא ת"ת, גבורה ראש לה ממעלה למטה והכוונה לת"ת סבה לדין דהיינו גבורה (אור יקר).
¹⁰ פי' חסד שהוא חכמה הוא שירותא דמלכא, כי כתר אינו מן המנין ומכחה דז"א אנו מתחילין (מ"מ).
¹¹ וירצה, נדונין אל כל המקבלים המים מן הימין שמחים ונדונין בהם, ור' יוסי פליג דלאו ד' אותיות אלא ד' אבות, ויש בהם דין לענין ההנהגה (אור יקר).

זהר ויהי

רבז/א	
<p>אמר רבי יוסי כד יסתכלון מלי כלא אשתכח בהני פרקין אברהם יצחק ויעקב דוד מלכא ובהני עלמא אתדן¹ ובארבע פרקין בני נשא אתדנו ביומין דאשתכחון² בעלמא ובכל יומא ויומא ספרין פתיחן³ ועובדין כתיבין ולית מאן דישגח ולית מאן דירכין אודניה ואורייתא אסהידת ביה בכל יומא וקלא קרי בחילא (משלי ט ד) מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו ולית מאן דיצית לקליה תאנא בשעתא דבר נש קאים בצפרא סהדין קיימין לקבליה וסהדין ביה והוא לא אשגח נשמתא אסהידת <עליה> (קמיה) בכל עדן ובכל שעתא אי אצית יאות³ ואי לאו הא ספרין פתיחין ועובדין כתיבין אמר רבי חייא זכאין אינון צדיקיא דלא מסתפו מן דינא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי הדא הוא דכתיב (שם כח א) וצדיקים ככפיר יבטח וכתוב (תהלים לו כט) וצדיקים יירשו ארץ</p>	<p>אמר רבי יוסי, כשתתבוננו בדברים, הכל נמצא בפרקים הללו, אברהם, יצחק ויעקב, ודוד המלך, ובאלה העולם נדון, ובארבעה פרקים בני אדם נדונים בימים שנמצאים בעולם, ובכל יום ויום הספרים נפתחים והמעשים נכתבים, ואין מי שישים לב, ואין מי שירכין אזנים. והתורה מעידה בו בכל יום, וקול קורא בחיל, "מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו", ואין מי שיקשיב לקולו. למדנו, בשעה שבן אדם קם בבוקר, עדים עומדים כנגדו ומעידים בו, והוא אינו משגיח. הנשמה מעידה עליו בכל זמן ובכל שעה. אם הקשיב, יפה, ואם לא, הרי הספרים פתוחים והמעשים נכתבים. אמר רבי חייא, אשרי הצדיקים שאינם פוחדים מן הדין לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. זהו שכתוב "וצדיקים ככפיר יבטח", וכתוב "צדיקים יירשו ארץ".</p>
<p>רבי חזקיה פתח ואמר (בראשית טו יב) ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה על אברם⁴ ויגוי האי קרא אוקמוה אבל⁵ (והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו) דא יומא דדינא קשיא דאפקי ליה לבר נש מהאי עלמא דתניא (ההוא יומא) <זמנא דמטא> דבר נש נפיק מהאי עלמא ההוא (יומא) <זמנא> יומא דדינא רבא דאתחשך שמשא מן סיהרא⁵ כמה דכתיב (קהלת יב ב) עד אשר לא תחשך השמש דא נשמתא קדישא⁶ דאתמנעת מבר נש תלתין יומין⁷ עד לא יפוק מעלמא (והא הוא⁵³) <וחמא ד> צולמא דאתמנעת מניה⁸ ולא אתחזי מאי טעמא אתמנעת מניה בנין דנשמתא</p>	<p>רבי חזקיה פתח ואמר, "ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה על אברם" וגו'. פסוק זה בארוהו, אבל זה יום הדין הקשה שמוציאים את האדם מהעולם הזה. ששנינו, (אותו יום) הזמן שמגיע שהאדם יוצא מהעולם הזה, אותו (יום) זמן יום הדין הגדול, שנחשך השמש מן הלבנה, כמו שכתוב "עד אשר לא תחשך השמש", זו הנשמה הקדושה שנמנעת מן האדם שלשים יום עד שלא יצא מן העולם, (והרי רואה) ורואה שהצלם נמנע ממנו ולא נראה. למה נמנע ממנו, משום שהנשמה הקדושה עולה ועוברת ממנו ולא נראית.</p>

¹ אפשר דהיינו נמי ד' אותיות כי חכמה י' בחסד, ובינה ה' בגבורה (אור יקר).
² אינון לדין אלא דווקא לכתוב המעשים, ואם נפרש "יומין דאשתכח בעלמא" כל ימי המצא האדם בעולם הזה, א"כ מאי דקאמר בכל יומא ספרין פתיחין, היינו לדין, ומאי דקאמר מתניתין בד' פרקים, כלומר בד' ספירות שהם מתייחדות לדון העולם, וזה דוחק שודאי זמן מוכיח (אור יקר).
³ שעון ראשון ושני ושלישי אינו נכתב כדפי' רז"ל (אור יקר).
⁴ הנשמה מאירה לגוף הנקרא אברהם (אור יקר).
⁵ ת"ת מן המלכות, כהנשמה אל הגוף, כעין ת"ת אל המלכות, והסתלק עץ החיים ממנה גורם מיתה דהיינו תגבורת המיתה, שהם תחתיה רגליה יורדות מות, ובהיות הת"ת מאיר בה מבטל ממנה המות שהוא עץ החיים (אור יקר). פי' שהז"א אינו מאיר למלכות בבחי' נשמות (מ"מ).
⁶ רצה לפרש נמי שהשמש היא הנשמה, א"נ י"ל דאתחשך שמשא מן סיהרא, הנשמה נחשכה, ואינה מקבלת הארה מהמלכות, ולפי זה א"ש מ"ש דא נשמתא קדישא (מ"מ).
⁷ פי' שאינה מאירה לרוח ונפש, אבל אינה מסתלקת מהאדם לגמרי כדמוכח לעיל דף ר"ז ע"ב שאמר כל אינון ל' יומין נשמתיה נפקת מניה בכל לילא, וסלקא וחמאת דוכתה בההוא עלמא, הרי בהדיא שאינו מסתלק לגמרי, שהרי בכל לילה יוצאה ממנו (מ"מ).
⁸ לעיל ר"ז ע"ב ובפר' אמור קד ע"ב תזריע מג ע"א וע"ב (לש"ו).

זהר ויהי

<p>קדישא סלקת ואתעברת מניה ולא אתהזוי דלא תימא דכד מית בר נש ואתחלש האי נשמתא אתעברת מניה אלא כד איהו בחייו בתוקפיה אתעברת מניה (ואתחלש) האי נשמתא ולא נהרא לרוחא ורוחא לא נהיר לנפשא כדין צולמא אתעברת מניה ולא נהיר ליה</p>	<p>שלא תאמר, שכאשר מת אדם ונחלש, נשמה זו עוברת ממנו, אלא כשהוא בחייו בכוחו, עוברת ממנו (ונחלשת) נשמה זו ולא מאירה לרוח, והרוח לא מאירה לנפש, ואז עובר ממנו הצלם ולא מאיר לו.</p>
<p>(>נ"א<) אלא) מההוא יומא כלא מכרזי עליה ואפילו צפרי שמיא מאי טעמא בנין דנשמתא הא סלקא מניה ורוחא לא נהיר לנפשא כדין נפשא אתחלשת ומיכלא וכל תיאובתא דגופא סלקא מניה ואתעבר וואמר רבי יהודה ואפילו כל זמנא דנפיל איניש בבי מרעיה ולא יכיל לצלאה נשמתא אתעברת וסלקא מניה וכדין לא נהיר רוחא לנפשא עד דדיינין דיניה דבר נש ואי דיינין ליה לבר נש לטב כדין נשמתא אהדרת לאתרה ונהירא לכלא הא בזמנא דקיימא מלה בדינא ובזמנא דלא קיימא מלה בדינא תלתין יומין אקדימת נשמתא לכלא וצולמא אתעבר מניה¹</p>	<p>(אלא) מאותו היום, כולם מכריזים עליו, ואפילו ציפורי השמים. למה, משום שנשמה זו עלתה ממנו, והרוח לא מאירה לנפש, ואז הנפש נחלשת, והמאכל וכל תאוות הגוף עולים ממנו ועוברים. ואמר רבי יהודה, ואפילו כל פעם שנופל איש בבית חוליו ולא יכול להתפלל, הנשמה עוברת ועולה ממנו, ואז הרוח לא מאירה לנפש, עד שדנים דינו של האדם. ואם דנים את האיש לטוב, אז הנשמה חוזרת למקומה ומאירה לכל. הרי בזמן שעומד הדבר בדין, ובזמן שלא עומד הדבר בדין, שלשים יום מקדימה הנשמה לכל, והצלם עובר ממנו.</p>
<p>תאנא בזמנא דדיינין ליה לבר נש לעילא סלקין לנשמתיה לבי דינא ודיינין על מימרהא והיא אסהידת בכלא ואסהידת בכל רעיוני² דבר נש ובעובדין לא אסהידת דהא כלהו בספרא כתיבין (וכלהו) [ובכלהו] דיינין ליה לבר נש בההיא שעתא דדיינין ליה לבר נש לעילא כדין דחקא דגופא אשתכח יתיר משאר זמנייא אי דיינין ליה לטב כדין ארפינ מניה וזיעא אתבקע על גופא ונשמתא אהדרת לבתר ונהרא לכלא ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין עד דדיינין דיניה לעילא</p>	<p>שנינו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים את נשמתו לבית דין ודנים אותה על פי דבריה, והיא מעידה בכל, ומעידה בכל רעיונות האדם, ובמעשים לא מעידה, שהרי כולם כתובים בספר, וכולם דנים את האדם. באותה שעה שדנים את האדם למעלה, אז דוחק הגוף נמצא יותר משאר הזמנים. אם דנים אותו לטובה, אז מרפים ממנו, וזיעה נבקעת על הגוף, והנשמה חוזרת אחר כך ומאירה לכל, ולא עולה אדם מבית חליו לעולמים עד שדנים דינו למעלה.</p>
<p>ואי תימא הא כמה חייבי עולם כמה רשיעי עלמא קיימין בקיומיהו אלא קב"ה אשגח בדיניה דבר נש אף על גב דהשתא לא זכי והוא חמי דהא</p>	<p>ואם תאמר, הרי כמה חייבי עולם, כמה רשעי עולם עומדים בקיומם. אלא הקדוש ברוך הוא משגיח בדין האדם, אף על גב שכעת לא זוכה, והוא רואה שאחר כך יזכה, דן אותו לטובה. או לפעמים שמוליד בן שיהיה צדיק בעולם, ועל זה הקדוש ברוך</p>

¹ עי' לעיל ריז ע"ב מש"כ בשם כללים.

² הכל גלוי וידוע לפני בורא כל, אמנם אינו כן לאדם אלא על פי עדים. ושבעה עיני ה' הם ז' מלאכים משוטטים בכל הארץ, ומעשה בני אדם מתרשמן בהם, והם עולים אל בית דין הגדול בהיכל זכות, וב' כתות אחרים הם רואים בז' עינים, ושם רואים כל ציור המעשה ומעידים והסופרים כותבים, אמנם הרהורי עבירה וכל מחשבות בני אדם במצות ובעבירות אינו נמסר רק להקב"ה, והקב"ה רוצה לדין על פי עדות אחרים, לזה מה עושה הקב"ה תעלה הנשמה והיא תעיד על כל מה שהיה בחדרי הלב בעת המעשה, כי יש עבירה לשם שמים ומצוה לשם כבוד ודבר זה הנשמה יודעת לכך אין הנשמה מעידה על מעשה הגוף הגלוי אלא על הרהורי הלב שהיא משותפת בהם (אור יקר). מלבוש הנשמה היא מכוונת המצוות, כי הנשמה היא מבינה, כי שם סוד המחשבה, וכנגדו חטא המחשבה תלוי בנשמה, ולכן היא אסהידת בהו. אך המעשים כולהו בספרא כתיבין, שהיא המלכות הנק' ספר המעשה (זהר הרקיע דף רכד).

זהר ויהי

<p>לבתר זכ"ל¹ דאין ליה לטב או לזמנין דאוליד בר דיהוי זכאה בעלמא ועל דא קב"ה דאין ליה לטב וכל עובדוי ודינוי (ודיני) >ודינוי לטב וכל עובדוי דקב"ה< לטבא ובכלא אשגח כמה דכתיב (יהזקאל לג יא) חי אני נאם יהו"ה וגו' אם אחפוץ במות הרשע² כי אם בשוב רשע מדרכו ובגין דא כל אינון חייבי עלמא דקיימין בקיומיהו קב"ה דאין לון לטב ולזמנין דאינון מרעיין³ אשתלימו זמנייהו מלמשרי תמן כמה דאת אמר (דברים כח כט) וחלאים רעים ונאמנים דעברו מהימנותא דכד שריאן עליה דבר</p>	<p>הוא דן אותו לטובה. וכל מעשיו ודיניו של הקדוש ברוך הוא לטובה, ומשגיח בהכל, כמו שכתוב "חי אני נאם ה' וגו' אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו". ובגלל זה כל אותם רשעי העולם שעומדים בקיומם, הקדוש ברוך הוא דן אותם לטובה. ולפעמים אותם החלאים נשלם זמנם מלשרות שם, כמו שנאמר "וחלאים רעים ונאמנים", שעשו [ב]אמונה, שכאשר שורים על</p>
<p>רבז/ב</p>	
<p>נש מסתלקי מניה לבתר דאשלימו זמנייהו בין לצדיקיא בין להייביא וכלא אתעבד בדינא כדקאמרן</p>	<p>האדם מסתלקים ממנו לאחר שהשלימו זמנם, בין לצדיקים בין לרשעים, והכל נעשה בדין, כמו שבארנו.</p>
<p>וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה (בראשית מח ח) אמר רבי יצחק האי קרא קשיא דכתיב וירא ישראל וכתיב (שם י) ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות אי לא יוכל לראות מהו וירא ישראל אלא דחמא ברוח קודשא אינון בני יוסף דאינון ירבעם וחבריו דירבעם עבד תריין עגלי זהב ואמר (מ"א יב כח) אלה אלהיך ישראל ובגין כך מי אלה מאן הוא דזמין למימר אלה אלהיך לטעוון אחרן ובגין כך וירא ישראל את בני יוסף מכאן דצדיקיא חמאן עובדא למרחוק וקב"ה מעטר לון בעטרא דיליה⁴ מה קב"ה חמי למרחוק כמה דכתיב (בראשית א לא) וירא אלהי"ם את כל אשר עשה והנה טוב מאד</p>	<p>"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה". אמר רבי יצחק, פסוק זה קשה, שכתוב "וירא ישראל", וכתוב "ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות". אם "לא יוכל לראות", מה זה "וירא ישראל". אלא שראה ברוח הקודש אותם בני יוסף, שהם ירבעם וחבריו, שירבעם עשה שני עגלי זהב, ואמר, "אלה אלהיך ישראל". ולכן אמר "מי אלה", מי הוא שעתיד לומר "אלה אלהיך" לעבודה זרה, ולכן "וירא ישראל את בני יוסף". מכאן שצדיקים רואים מעשה למרחוק, והקדוש ברוך הוא מעטר אותם בעטרתו. מה הקדוש ברוך הוא רואה למרחוק, כמו שכתוב "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", שהקדוש ברוך הוא רואה כל המעשים עד שלא עושים אותם, וכולם עוברים לפניו.</p>

¹ והיינו מאי דאמרין פרק קמא דראש השנה אני ה' אחר שיחטא דמרחם עליו בעבור שיעשה מצוה לעתיד וישוב או שיוליד זרע קודש. מאי"ן (נ"א).

² בקצת דפוסים מובא פה חצי הכתוב ביחזקאל יח כג (הערת הזוהר).

³ ואם כן הם ד' חלוקות: הא', החולי שממנו ישפט לחיים, והדין היה או למות או לחיים. הב', החולי שממנו נשפט למות, והדין היה ג"כ לחיים ולמות. הג', שכבר נגזר המות וחלה למות מקודם שהנשמה קדמה להסתלק ל' יום. הד', חלאים נאמנים, שאין צריכים לדין, שמתחילה שולחים אותם לזמן פלוני, ובהשתלם הזמן מעצמן מסתלקים, ואין אדם נדון באותו חולי שכבר נגזר עליו מה שיהיה (אור יקר).

⁴ היינו שכינה המתעטרת עליו כאומרו אשת חיל עטרת בעלה, ובה מצוייר כל מה שבדעת העליון ומשם צופים הצדיקים העתידות כאשר יתבאר. והנה פ' וירא ישראל הוא כעין וירא אלהים את כל אשר עשה, שבהכרח מוכרח אין פירושו וירא אלהים את כל אשר עשה, אחר שנעשה ח"ו (אור יקר).

זהר ויהי

<p>דקב"ה חמא כל עובדין עד לא יעבד לון¹ וכלהו אעברו קמיה²</p>	
<p>כגוונא דא כל דרין דעלמא³ מסייפי עלמא עד סייפי עלמא כלהו אתעתדו וקיימו קמיה⁴ עד לא ייתון לעלמא הדא הוא דכתיב (ישעיה מא ד) קורא הדורות מראש עד לא אתברי עלמא בגין דכל נשמתין דנחתין לעלמא⁵ עד לא יחתון כלהו קיימי קמיה דקב"ה בדיוקנא דקיימי בהאי עלמא ואקרונ בשמהן דכתיב (שם מ כו) לכלם בשם יקרא אופ הכי צדיקיא קב"ה אחמי לון כל דרין דעלמא עד לא ייתון וישתכחון בעלמא מנא לן מאדם (דא אדם) <דהוה> קדמא דקב"ה אחמי ליה כל אינון דרין עד לא ייתון כדכתיב (בראשית ה א) זה ספר תולדות⁵⁴ דתנינן אחמי ליה כל אינון דרין דזמינין למיתי לעלמא</p>	<p>כדוגמא זו כל דורות העולם מסוף העולם ועד סוף העולם, כולם התייצבו ועמדו לפניו עד שלא יבאו לעולם. זהו שכתוב "קורא הדורות מראש", טרם שנברא העולם. משום שכל הנשמות שיורדות לעולם, טרם שירדו, כולם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא בדמות שעומדים בעולם הזה, ונקראים בשמות, שכתוב "לכלם בשם יקרא". כמו כן הקדוש ברוך הוא מראה לצדיקים כל דורות העולם טרם שיבואו וימצאו בעולם. מנין לנו, מאדם, שהיה ראשון, שהקדוש ברוך הוא הראה לו כל אותם דורות טרם שיבואו, ככתוב "זה ספר תולדות אדם", ששנינו, הראה לו כל אותם דורות שעתידים לבא לעולם.</p>
<p>וכן למשה דכתיב (דברים לד א) ויראהו יהו"ה את כל הארץ דקב"ה אחמי ליה כל דרין דעלמא וכל אינון מנהיגי עלמא וכל שאר נביאי עד לא ייתון לעלמא אופ הכא וירא ישראל את בני יוסף חמא למרחוק ואודעזע ואמר מי אלה והאי קרא אשלים⁶ לתרין סטריין (דהאי סטרא) [להאי⁵⁵</p>	<p>וכן למשה, שכתוב "ויראהו ה' את כל הארץ", שהקדוש ברוך הוא הראה לו כל דורות העולם וכל אותם מנהיגי העולם וכל שאר הנביאים טרם שיבואו לעולם. כמו כן כאן, "וירא ישראל את בני יוסף", ראה למרחוק והזדעזע, ואמר "מי אלה". ופסוק זה משלים לשני צדדים, לצד זה ולצד זה. ולכן השיב יוסף ואמר, "בני הם אשר נתן לי אלהים בזה". ומנין לנו שהקדוש ברוך</p>

¹ ופירושו, וירא אלהים את כל אשר עשה קודם שנעשה ג"כ, פירוש וירא ישראל את בני יוסף, היינו אותם שעדיין לא היו, ובשלמא הקב"ה צופה כל העתיד, מפני שידיעתו נעלמת, והוא מקור הנמצאים יודע אותם בידיעת עצמו, אבל הצדיק היאך ידע זה, לזה אמר שהידיעה העליונה אינה ידיעה לבד, אמנם גם היא עושה פועל שמיד שהידיעה ידוע מצייר ציור והוי רוחנית (אור יקר).

² בזולת הידיעה דחמא כל עובדין עד לא יעבד לון בעשיה מיד בידיעה מצייר להם ציור, ומעביר לפניו אותו ציור כדי שיהיה הידיעה בה כמציאותם אחר המצאתם ממש, ולא יהיו ממש נמצאים במציאות הויה אלא ידיעה בידיעה לבד כידעתנו (אור יקר).

³ שהוא ענין פרטי אל מעשה האדם מה שאינו אל מעשה ההויות כולם (אור יקר).

⁴ נוסף על ידיעה הויה נמצאת שידיעתו מציירת ומהוה ברוחני, והיינו שהזווג הראשון הנעשה באומרו נעשה אדם כלל כל מציאות הדורות העתידים והזווג הנוסף מדי יום ביום, הם נשמות מתחדשות נטפלות אל הדורות שכבר נמצאו (אור יקר).

⁵ ועתה בציור הזה המצוייר שיש שם כח הצדיק לצפות ורואה ציורם שם למעלה, והיינו זה ספר תולדות הציור ההוא מצוייר מכח הידיעה, הוא הוא הספר ההוא, ואותו הספר הוא הכתר על ראשי הצדיקים, וצופים בו ויודעים העתידים להיות, והיינו וירא ישראל וכו', וידעתי שיצמח כאן לפי דבריו אלו קושיית ידיעה ובחירה. אמנם יש לדעת שאלו הדורות מצויירות בספר הזה אינם הרשעים, שהרי הם חצונים, ואחזתם בחוץ. וספר זה הוא ספר החיים הנשמות הקדושות המצויירות בהיכלי קדש. אמנם צפה שיש נשמות שפוגמות ומאריכות עד היותם חוזרות אל תוך קדושתם, צפה הפגם ההוא וגלגוליהם עד שובם פנימה לכמה דורות, בענין שלעולם לא צפה אלא בתוך הקדושה, ומשם ראה הפגם, והיינו סוד הנשמות הקדושות מצויירות שם, ועתה לבד הרשע הפוגם אינו צפוי ממש בעצמו, אלא הוא ברוע בחירתו פוגם בו (אור יקר).

⁶ פירוש מי אלה כפשוטו וכמדורשו דעתיד ירבעם כו' ויומתק דנסתלקה שכינה לפי שעתיד כו' כמ"ש רז"ל ואז"ל שהקב"ה דן באשר הוא שם זולת אם בא מביאה אסורה וז"ש מי אלה שעתיד כו' ומי אלה שבאו מאיסור ולכן אמר יוסף אשר נתן לי אלקים בזה שהראהו כתובה כמ"ש רז"ל. ואולי יש לחלק דאינו מעניש עש"ס אבל לברכה לא וע' לקמן בדף שלפניך ואכמ"ל מאי"ן (נ"א).

זהר ויהי

<p>ולהאי ספרא¹] ועל דא² אתיב יוסף ואמר (בראשית מח ט) בני הם³ אשר נתן לי אלהי⁴ם בזה⁵ ומנא לן דקב"ה אחמי ליה ברוחא דקודשא דכתיב (שם יא) והנה הראה אותי אלהי⁵ים גם את זרעך גם לאסגאה אינון דנפקין מניה כדקאמרן</p>	<p>הוא הראה לו ברוח הקודש, שכתוב "והנה הראה אותי אלהים גם את זרעך", "גם" לרבות אותם שיצאו ממנו, כפי שאמרנו.</p>
<p>ויברך את יוסף ויאמר האלהי⁵ם אשר וגו' (שם טו) בהאי קרא אית לאסתכלא ביה ויברך את יוסף דלא אשכחן הכא ברכה דבריך ליה ליוסף אלא לבנוי אי לבנוי ויברכם מבעי ליה מהו ויברך את יוסף ולא אשכחן הכא דאתבריך יוסף אמר רבי יוסי את דייקא כתיב את יוסף ברכתא דבנוי הוה וכד אתברכאן בנוי איהו מתברך דברכתא דבנוי דבר נש ברכתיה איהי אמר רבי אלעזר ויברך את יוסף את דייקא דבריך לאת קיימא⁶ רוא >נ"א דברית בנין דכיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלהי⁵ם בזה כדין בריך להווא אתר רוא < דברית דנטר יוסף ובנין כך אקרי צדיק את דיוסף רוא דברית⁷ דקיימא בהדיה דיוסף</p>	<p>"ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר" וגו'. בפסוק הזה יש להתבונן בו, "ויברך את יוסף", שלא מצאנו כאן ברכה שבירך את יוסף, אלא את בניו. אם לבניו, אז צריך להיות כתוב ויברכם, אז מה זה "ויברך את יוסף", ולא מצאנו כאן שיוסף התברך. אמר רבי יוסי, דוקא "את", כתוב "את יוסף", הברכה של בניו היתה, וכאשר מתברכים בניו, הוא מתברך. שברכה של בניו של אדם ברכתו היא. אמר רבי אלעזר, "ויברך את יוסף", "את" דוקא, שברך "את" אות הברית, סוד (הברית משום שכיון שאמר "בני הם אשר נתן לי אלהים בזה", אז בירך לאותו מקום סוד) הברית שיוסף שמר, ולכן נקרא צדיק. "את" של יוסף, סוד הברית שעומדת עם יוסף.</p>
<p>האלהי⁵ם אשר התהלכו אבותי לפניו (שם) האלהי⁵ם דא רוא דברית קדישא קיימא קדישא אבותי לפניו דווקא לפניו דאינון קדמאי עלאי מקמי רוא דנא אברהם ויצחק דהא מנהון אתון וינקא מהווא⁵⁶ אתר האלהי⁵ם הרועה אותי מאי טעמא זמנא אהרא האלהי⁵ם אלא רוא עלאה איהו והכא בריך להווא אתר⁸ ברוא דאלהי⁵ם חיים⁹ מקורא דחיי¹⁰ דמניה נפקין ברכאן ובנין דא אדכר גרמיה בהאי אתר ואמר האלהי⁵ם הרועה אותי בנין דכל ברכאן דנגדי ממקורא</p>	<p>"האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו". "האלהים", זה סוד הברית הקדוש. "אבותי לפניו", דוקא "לפניו", שאותם ראשונים עליונים מלפני סוד שלנו, אברהם ויצחק, שהרי מהם נזון ויונק מאותו מקום. "האלהים הרועה אותי", למה כתוב "האלהים" פעם אחרת. אלא סוד עליון הוא, וכאן ברך את אותו מקום בסוד של אלהים חיים, מקור החיים שממנו יוצאות ברכות, ולכן הזכיר עצמו במקום הזה ואמר "האלהים הרועה אותי", משום שכל הברכות ששופעות ממקור החיים יעקב</p>

¹ אמר יעקב מי אלה על ירבעם, שעתיד לומר אלה אלהיך ישראל, ועוד מי אלה על אפרים ומנשה שמא ח"ו יש בהם פיסול, לפי שכיון שראה שיוצאים מהם רשעים, אמר שמא בשביל פיסול שיש בהם ח"ו יצאו מהם רשעים, לכך שאל על אלו ועל אלו (מ"מ).

² לשתייהם (אור יקר).

³ לא הולדתי אלא צדיקים כמוני נשמות מסתעפות בסוד מדתו ומרכבתו שהרי אפרים ומנשה הם בנצח והוד מסתעפות מן היסוד (אור יקר).

⁴ בסוד שם אלהים שממנה זכירת הבנים כאומרו התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן ומשום דבמזלא תליין (אור יקר).

⁵ כמ"ש לקמן דף רכט אחמי ליה רזא דברית דנטר ליה יוסף, וח"ו לא היה באפרים ומנשה שום פיסול, ואין קפידא מירבעם וכו' שכמה צדיקים יצאו מהם רשעים (מ"מ).

⁶ מלכות (מ"מ).

⁷ פי' כמו שהיסוד נק' ברית כך המלכות נקראת ברית (מ"מ).

⁸ מלכות (מ"מ).

⁹ בינה (מ"מ).

¹⁰ יסוד דאימא (מ"מ).

זהר ויהי

<p>דחיי יעקב נטיל לון וכיון דנטיל לון איהו האי אתר נטיל ברכאן וכלא איהו תלייא בדבורא⁵⁷ ועל דא ויברך את יוסף כתיב בגין כך בכל אתר דברכאן אצטריכו לברכא בעי קב"ה לאתברכא בקדמיתא¹ ולבתר אתברכו אחרנין ואי קב"ה לא אתברך בקדמיתא אינון ברכאן לא</p>	<p>לקח אותן, וכיון שהוא לקח אותן, מקום זה לקח ברכות, והכל תלוי (בזכר) בדבור, ועל זה "ויברך את יוסף" כתוב. לכן בכל מקום שצריך לברך ברכות, צריך הקדוש ברוך הוא להתברך בהתחלה, ואחר כך מתברכים האחרים. ואם הקדוש ברוך הוא לא מתברך בהתחלה, אותן ברכות לא</p>
<p>רכח/א</p>	
<p>מתקיימין ואי תימא הא יעקב דברכיה אבוא ולא ברכיה לקב"ה בקדמיתא</p>	<p>מתקיימות. ואם תאמר, הרי יעקב, שאביו ברכו ובתחילה לא בירך את הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>תא חזי בשעתא דברך יצחק ליעקב לא ברכיה עד דברך לקב"ה בקדמיתא כיון דברך לקב"ה בקדמיתא ברכיה ליעקב מנא לן דכתיב (בראשית כו כז) ויאמר ראה ריח בני² כריח שדה אשר ברכו יהו"ה הכא קיים ברכה לקב"ה³ דכתיב אשר ברכו יהו"ה⁴ אתברך בקיומא דברכאן⁵ ולבתר כתיב בתריה (שם כז כח) ויתן לך וגו'</p>	<p>בא וראה, בשעה שברך יצחק את יעקב, לא ברכו עד שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה. כיון שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה, הוא ברך את יעקב. מנין לנו, שכתוב "ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'". כאן עומדת ברכה לקדוש ברוך הוא, שכתוב "אשר ברכו ה'". התברך בקיום הברכות, ואחר כך כתוב אחריו "ויתן לך" וגו'.</p>
<p>כיון דההוא שדה אתקיים >בקיומא דברכאן נ"א בברכו⁵⁸ מיד ברכיה ויתן לך האלהים" (שם) דההוא שדה רוא⁵⁹ < דנפקי מניה ברכאן לבתר דאיהו אתקיים בברכו כגוונא דא בריך יעקב⁶ בקדמיתא לקב"ה ולבתר בריך לבנוי תא חזי בצפרא בעי בר נש לאקדמא ברכאן לקב"ה ולבתר לשאר בני עלמא⁷ והא אוקימנא דכתיב (בראשית מט כז) בבקר יאכל עד וגו'⁸</p>	<p>כיון שאותו שדה התקיים בקיום הברכות, (בברכותיו. מיד ברכו "ויתן לך האלהים", שאותו שדה סוד) שיצאו ממנו ברכות, אחר שהוא התקיים בברכותיו. כדוגמא זו ברך יעקב בתחלה את הקדוש ברוך הוא, ואחר כך ברך את בניו. בא וראה, בבוקר צריך אדם להקדים ברכות לקדוש ברוך הוא, ואחר כך לשאר בני העולם, והרי הקמנו שכתוב "בבוקר יאכל עד" וגו'.</p>
<p>ותא חזי כד בעא יעקב לברכא לאינון בני יוסף חמא ברוח קודשא דזמין לנפקא מאפרים ירבעם בן נבט פתח ואמר מי אלה משמע⁹ >נ"א מאי שנא < דאמר בעבודה דא דסטרא דע"ז (שמות לב ד) אלה אלהיך ישראל אלא רוא איהו כל אינון</p>	<p>ובא וראה, כשרצה יעקב לברך את אותם בני יוסף, ראה ברוח הקודש שעתיד לצאת מאפרים ירבעם בן נבט. פתח ואמר "מי אלה", משמע (מה שונה) שאמר בעבודה זו של צד עבודה זרה "אלה אלהיך ישראל", אלא סוד הוא, כל אותם הצדדים</p>

¹ מלכות (מ"מ).

² התעוררותו עולה ממטה למעלה עד שגורם להשפיע הספירות העליונות במלכות והיינו כריח שדה ממשכהתעוררות המלכות למטה שכך דרך הצדיקים שיח התעוררותם משתתף בריח התעוררות המלכות והשתא בזה ניחא שיצחק לא הוצרך להרחיב ברכת הספירות העליונות מפני ההכנה שהכין יעקב בסוד תקונו ומעשיו, והיינו אומרו, ריח בני כריח שדה כדפי' אמנם יעקב מצא הפתח נעול [בנעלים] למעלה כאומרו מי אלה, ולזה הוצרך תקון גדול למעלה וזה שאמר וכו' (אור יקר).

³ פי' מלכות (מ"מ).

⁴ פי' ז"א (מ"מ).

⁵ שכל הברכות נכללו במלות קצרות באומרו הוי"ה שכאן נקשרו כל הברכות וכל הספירות (אור יקר).

⁶ בבחינה זו לבד הוא כג"ד והיינו דמייתי ת"ח כד בעא וכו' כדמסיק (אור יקר).

⁷ היינו כדכתיב מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם וכו' והיינו עשאו במה וכו' כדפי' בגמ' (אור יקר).

⁸ המלכות יאכל משפע ראשונה, ואח"כ לערב היא מחלקת אל התחתונים (אור יקר).

⁹ נמחק במ"מ, וגורס "מאי שנא".

זהר ויהי

<p>סטרין דההוא חויה בישא¹ ומסטרט דההוא רוח מסאבא ההוא חויה² ואית מאן דרכיב עליה³ וכד מזדווגן אקרונ אלה ואינון מזדמנין בעלמא בכל אינון סטרין דלהון</p>	<p>של אותו הנחש הרע, ומצד אותה רוח טומאה אותו הנחש, ויש מי שרוכב עליו, וכשמזדווגים נקראים אלה, והם מזדמנים בעולם בכל אותם צדדים שלהם.</p>
<p>ורוח דקודשא אקרי זאת⁴ דאיהו רזא דברית רשימא קדישא⁵ דאשתכח תדיר בבר נשוכן (שם טו ב) זה אלי ואנוהו⁶ (ישעיה כה ט) זה יהוה⁷ (ס"א הוא יהוה) אבל אלין אקרונ אל"ה ועל דא כתיב⁸ אלה אלהיך ישראל ובגין כך כתיב (שם מט טו) גם אלה תשכחנה ואנכי רזא דזאת לא אשכחך וכתוב (איכה א טז) על אלה אני בוכיה דההוא חובא גרמא לון למבכי כמה בכיין</p>	<p>ורוח הקודש נקראת "זאת" שהוא סוד הברית, רישום הקדוש שנמצא תמיד באדם. וכן "זה אלי ואנוהו", זה ה' (הוא ה'), אבל אלה נקראים אלה. ועל זה כתוב "אלה אלהיך ישראל". ולכן כתוב "גם אלה תשכחנה". "ואנכי", סוד של "זאת", לא אשכחך, וכתוב "על אלה אני בוכיה", שאותו החטא גרם להם לבכות כמה בכיות.</p>
<p>דבר אחר על אלה אני מאי טעמא בגין דאתייהיב רשו לאתר דא לשלטאה על ישראל ולחרבא בי מקדשא ובגין דאתייהיב לון רשו לשלטאה >נ"א כתיב על אלה אני בוכיה רזא דמלה על אלה דא סטרט דמסאבא דאתייהיב לון רשו לשלטאה< אני בוכיה דא רוח קדשא דאקרי אני ואי תימא הא כתיב (דברים כה ט) אלה דברי הברית הכי הוא ודאי דכל אלין לא מתקימי אלא מגו אלה דתמן כל לוטין שריין כמה דאוקימנא דאיהו ארוך ובגין דא אקדים ואמר (מי) אלה דקיימא למאן דעבר דברי הברית אלה המצות אשר צוה יהוה (ויקרא כז לד) בגין דכל פקודא דאורייתא לאתדכאה בר נש ולא יסטי מארחא דא ויסתמר מתמן ויתפרש מנייהו ואי תימא (בראשית ו ט) אלה תולדות נח הכי</p>	<p>דבר אחר, "על אלה אני" למה, משום שנתנה רשות למקום זה לשלוט על ישראל ולהחריב את בית המקדש, ומשום שנתנה להם רשות לשלוט, (כתוב "על אלה אני בוכיה". סוד הדבר, "על אלה" זה צד הטומאה שנתנה להם רשות לשלוט), "אני בוכיה", זו רוח הקודש שנקרא "אני". ואם תאמר, הרי כתוב "אלה דברי הברית", כך זה בודאי, שכל "אלה" לא מתקיימים אלא מתוך "אלה" ששם כל הקללות שרויות, כמו שבארנו שהוא ארוך, ולכן הקדים ואמר "אלה", שעומד למי שעובר על דברי הברית. "אלה המצות אשר צוה ה'", משום שכל מצוה של התורה לטהר את האדם, שלא יסטה מדרך זו, וישמר משם ויפרד מהם. ואם תאמר, "אלה תולדות נח", כך הוא ודאי, שהרי יצא חם, שהוא אבי כנען,</p>

¹ ירצה שיש לו מצד הנקבה כמה אלף מיני כחות ממונים על כמה מיני ענייני העולם והרי טעם למלת אלה לשון רבים ומפני שיש בו בחי' שאינם טמאות כל כך ויש במציאותם תועלת לזה אמר כל אינון סטרין דההוא חויה בישא מסטרט דרוח מסאבא כי בחי' אשר לו שאינה מסטרט דרוח מסאבא בני אדם משתמשין בו דהיינו ענג אכילה וענג קיום עונה וכיוצא באלו וכיוצא שהם מהנחש והם להשתמש בקדש ועל זה נאמר בכל לבבך בב' יצריך, אינם בכלל אלו, והם סטרין דיליה המשתעבדין אל הקדש, אמנם הנכללים באלה הם אותם שהם מסטרט דרוח מסאבא עוד ההוא חויה מצד בחי' הרע (אור יקר). פי' נוק' דס"מ (מ"מ).

² שמות רלו ע"ב (הערת הזוהר).

³ המשליט אותו על דרכי בני אדם וכמספר כחות הנקבה הנחש כך מספר כחות הנזכר המשפיע וכאשר יתקבצו אלו ואלו רבים ברבים כולם יחד נקראים אלה וטעם למילת אלה בזולת ששם הרבים פירשם אמנם אלה מורה וכו' (אור יקר). פי' ס"מ (מ"מ). והוא סמאל שרוכב על הנחש וע"ל דף נ ע"ב (ד"א). עיין ד"א. וכמש"ל קמח ע"א וז"ל נוקבא דס"מ נחש אקרי. הרש"ב (נ"א).

⁴ בהפך החצוניות שהחצוניות אינה נקשרת בחלקיה נקראת בלשון רבים והקדושה נקראת בלשון יחיד, ומלת זאת שהיא מורה באצבע אינו מצד הזמנתה אלא מצד שהאדם ע"י הפרישות מדרכי העולם מתדבק בה (אור יקר).

⁵ פי' שהמלכות היא עטרת היסוד דז"א שהיא רושם בעלמא, א"נ מ"ש רשימא קדישא לפי שהיסוד הנק' ברי הוא רושם מהארות העליונים כמ"ש הרב שהיסוד אין לו על מה לסמוך בז"א (מ"מ).

⁶ בחי' הנקבה (אור יקר).

⁷ בחי' הזכר (אור יקר).

⁸ דף סא ע"א (ד"א).

זהר ויהי

<p>הוא ודאי דהא נפק חס דאיהו אבי כנען וכתוב (שם ט כה) ארור כנען ואיהו רזא דא דאלה ועל דא <נ"א כל הני התוכא סוספיתא דדהבא ועל דא כתיב מי אלה ישראל כד עבדו עגלא> כתיב (שמות לב ח) ויאמרו אלה אלהיך ישראל (וגו') [וכל הני התוכא סוספיתא דדהבא]¹</p>	<p>וכתוב "ארור כנען", והוא סוד זה של "אלה". ולכן (כל אלה הם פסולת הזהב, ועל זה כתוב "מי אלה". כאשר ישראל עשו את העגל) כתוב "ויאמרו אלה אלהיך ישראל", וכל אלה פסולת הזהב.</p>
<p>אהרן קריב דהבא דאיהו סטרא דיליה [דכליל איהו בתוקפא דאשא וכלא חד וסטרא דא דהבא ואשא ורוח] (ותוקפא דאשא וכלא חד וסטרא חד דהבא ואשא לאתקפא רוח) מסאבא דאשתכח תדיר במדברא אשכח אתר בההוא זמנא לאתקפא ביה ומה דהווי ישראל דכיינ מההוא זוהמא קדמא דאטיל בעלמא דגרים מותא לעלמא כד קמו על טורא דסיני <לבתר אהדרו ו-גרים לון כמלקדמין לסאבא לון [ולאתקפא] (ולאתקנא) עלייהו וגרים לון מותא ולכל עלמא לדריהון בתרייהו הדא הוא דכתיב (תהלים פב ו) אני אמרתי אלהים אתם² וגו' אכן כאדם וגו' ועל דא כד חמא יעקב לירבעם בן נבט דעבד כו"ם ואמר (מ"א יב כח) אלה אלהיך אזדעזע ואמר מי אלה</p>	<p>אהרן הקריב זהב שהוא צד שלו, שכלול הוא בחוזק האש, והכל אחד. וצד זה זהב ואש. (להגביר) רוח טומאה שנמצאת תמיד במדבר, מצאה מקום באותו זמן להחזיק בו. ומה שהיו ישראל טהורים מאותה זוהמא הראשונה שהטיל בעולם, שגרם מות לעולם, כשעמדו על הר סיני, אחר כך חזרו, וגרם להם כמו מקודם לטמא אותם ולהתחזק עליהם, וגרם להם מות ולכל העולם לדורותם אחריהם. זהו שכתוב "אני אמרתי אלהים אתם וגו' אכן כאדם" וגו'. ועל זה, כשראה יעקב את ירבעם בן נבט שעובד עבודה זרה ואמר "אלה אלהיך", הזדעזע ואמר "מי אלה".</p>
<p>כד בעא לבתר לברכא לון בריך (לון) [ליה] <נ"א לשכינתא בקדמיתא ולבתר⁶⁰ וברוך לון לבנוי כיון דברוך לקב"ה בקדמיתא לבתר מההוא אתר דברוך בקדמיתא בריך לון הדא הוא דכתיב (בראשית מח טז) המלאך הגואל אותי מכל רע [וגו']</p>	<p>כשרצה אחר כך לברכם, ברוך (את השכינה בתחלה ואחר כך) ברוך (אותם) את בניו. כיון שברוך את הקדוש ברוך הוא בתחלה, אחר כך מאותו מקום שברוך בתחלה ברוך אותם. זהו שכתוב "המלאך הגואל אותי מכל רע" וגו'.</p>
<p>רבי יהודה פתח ואמר (ישעיה לח ב) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יהו"ה הא אוקמוה דלא לצלי בר נש אלא סמיך לכותלא ולא יהא מלה חציץ ביניה לבין כותלא דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר מאי שנא בכלהו דצלי צלותא דלא כתיב בהו ויסב פניו אל הקיר דהא די ליה דיימא ויתפלל אל יהו"ה דהא מאן דמצלי צלותא איהו כוון דעתיה כדקא יאות דהא כתיב במשה (במדבר יא ב) ויתפלל משה אל יהו"ה (שמות יז ד) ויצעק משה אל יהו"ה ולא כתיב</p>	<p>רבי יהודה פתח ואמר, "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'". הרי פרשוה שלא יתפלל אדם רק סמוך לכותל, ולא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הכותל, שכתוב "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר". מה שונה בכולם שהתפללו תפלה, שלא כתוב בהם ויסב פניו אל הקיר, שהרי די לו לומר ויתפלל אל ה', שהרי מי שמתפלל תפלה, הוא מכוון דעתו כראוי, שהרי כתוב במשה "ויתפלל משה אל ה'" "ויצעק משה אל ה'", ולא כתוב</p>
<p style="text-align: center;">רכה/ב</p> <p>ויסב פניו הכא בחזקיהו מאי טעמא [ויסב] <ויסב חזקיהו פניו אל הקיר> ולבתר ויתפלל אלא</p>	<p>ויסב פניו, וכאן בחזקיהו למה "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר", ואחר כך "ויתפלל". אלא סוד הדבר הוא, ששנינו, חזקיהו באותו</p>

¹ פירוש התוך סיגי הזהב. הרש"ב (נ"א).

² כלומר שהיה תיקון כעין מה שיהיה לאחר התחייה (ביאורים ח"ב מג ע"א).

<p>רוא דמלה איהו דתנינן חזקיה בההוא זמנא לא הוה נסיב¹ ולא הוה ליה אנתו ולא אוליד בנין מה כתיב (ישעיה לח א) ויבא אליו וגו' כי מת אתה ולא תחיה ותנינן כי מת אתה בעולם הזה ולא תחיה בעולם הבא מאי טעמא² בנין [דמאן] דלא אוליד בנין >דכל מאן דלא אשתדל לאולדא בנין< בהאי עלמא לא מתקיים בעלמא >דאתי³< ולא יהא ליה חולקא בההוא עלמא ואתתרכת נשמתיה בעלמא (דאתי) ולא אשכחת נייחא באתר דעלמא ודא הוא עונשא דכתיב באורייתא (ויקרא כ בא) ערירים ימותו ומתרגמינן בלא ולד בנין דמאן דאיהו בלא ולד כד אזיל בההוא עלמא מית הוא תמן מית (הוא) בעלמא דין ובעלמא דאתי ועל דא כתיב כי מת אתה ולא תחיה ולא עוד אלא דשכינתא לא שריא עלוי כלל</p>	<p>זמן לא היה נשוי, ולא היתה לו אשה ולא הוליד בנים. מה כתוב, "ויבא אליו וגו' כי מת אתה ולא תחיה". ושנינו, "כי מת אתה" בעולם הזה, "ולא תחיה", בעולם הבא. למה, משום שלא הוליד בנים. שכל מי שלא עוסק להוליד בנים בעולם הזה, לא מתקיים בעולם הבא, ולא יהיה לו חלק באותו העולם, ונשמתו מתגרשת בעולם (הבא), ולא מוצאת מנוחה במקום בעולם, וזהו העונש שכתוב בתורה "ערירים ימותו", ומתרגמים בלא ולד, משום שמי שהוא בלי ולד, כשהולך לאותו העולם מת הוא שם, מת בעולם הזה ובעולם הבא, ועל זה כתוב "כי מת אתה ולא תחיה". ולא עוד, אלא ששכינה לא שורה עליו כלל.</p>
<p>כדין כתיב (ישעיה לח ב) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר אוליפנא דשוי רעיונוי וכוון אנפוהי למיסב אתתא בנין דתשרי עלוי שכינתא רוא דקיר ובנין כך כתיב לבתר ויתפלל אל יהו"ה מכאן אוליפנא דמאן דאית ביה חובא ובעי למבעי רחמי עלוי יכוין אנפויו ורעיונוי לאתקנא גרמיה מההוא חובא ולביתר יבעי צלותיה כמה דאת אמר (איכה ג כו) נחפשה דרכינו ונחקורה בקדמיתא ולביתר ונשובה אוף הכא כיון דידע חזקיהו חוביה מה כתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר שוי אנפויו לאתקנא לגבי שכינתא דהא לגבי אתר דא חב בנין דשכינתא כל נוקבי דעלמא קיימין בסתרהא⁴ מאן דאית ליה נוקבא שריא איהי לגביה ומאן דלית ליה לא שריא לגביה ועל דא אתקן גרמיה לגבה לאתקנא ושוי עליה</p>	<p>אז כתוב "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר". למדנו ששם רעיונותיו וכוון את פניו לשאת אשה, כדי שתשרה עליו השכינה, סוד של הקיר. ולכן כתוב אחר כך "ויתפלל אל ה'". מכאן למדנו, שמי שיש בו חטא וצריך לבקש רחמים עליו, יכוון פניו ורעיונותיו לתקן עצמו מאותו חטא, ואחר כך יבקש להתפלל, כמו שנאמר "נחפשה דרכינו ונחקורה" בתחלה, ואחר כך "ונשובה". גם כאן, כיון שידע חזקיהו חטאו, מה כתוב "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר". שם פניו לתקן אל השכינה, שהרי אל המקום הזה חטא. משום שכל נקבות העולם עומדות בצד השכינה. מי שיש לו נקבה, היא שורה אצלו, ומי שאין לו, לא שורה אצלו. ועל זה תיקן עצמו אליה לתקן, וקבל עליו להנשא, ואחר כך "ויתפלל אל ה'". "קיר", זהו אדון כל הארץ, וזו השכינה, כמו שנאמר "הנה ארון הברית אדון כל הארץ".</p>

¹ הם ג' יחודים שיש במציאות המצוה הזאת: הא', מציאות הנשואין לקחת אשה, נעשה אדם שלם ז'ג, אפילו שלא יבא עליה אלא מעת שלקחה עשה ייחוד בבחינה אחת. אחר שתקן עצמו ז'ג, הב', אח"כ כשיבא עליה, שהרי ממש רומז בחי' יחוד הת"ת והמלכות וגורם יחוד ב' מדות עליונות. הג', כשיזכה לבנים שהרי זוכה שעולה הוא אל החכמה ואשתו אל הבינה, ובן ובת ו"ה והוא מעלה נפלאה. ועוד שזוכה להמשיך נשמות, וכך השכינה העליונה לוקטת נשמות עליונות וכנגד ג' חסרונות אלו שחסר חזקיהו, אמר: א', לא נסיב. ב', ולא הוה לי אנתו. ג', ולא אוליד בנין. וזה הג' עיקר, שהרי אם קיים האדם הג' הזאת ופירש מאשתו או מתה ואינו רוצה ליקח, עם היות שיחסר ב' ראשונות, לא יגורש מהטוב אלא שאינו עושה מצוה (אור יקר).

² באיזו מאלה הג' טעמים, ופי' על הג' בנין דלא אוליד (אור יקר).

³ פי' ד' בחי' שיש והוא נענש על ארבעתם, המעלה הא' עיקר הכל להתקיים האדם בעולם הבא תדיר, וזה עיקר אל הנשמות בג"ע של מעלה, וזה נקרא בן העולם הבא ממש, מבני העיר שעומדים שם תמיד. הב', חלק לעולם הבא, שיש צדיקים שאינם זוכים תמיד שם אמנם חלק נשפע להם משם, והם בג"ע של מטה ויונקים מג"ע של מעלה, והיינו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו למטה (אור יקר).

⁴ כל הנקבות שבעולם הם בסוד השכינה, ולמי שאין לו בת זוג, אין השכינה שורה עליו (ד"א).

זהר ויהי

<p>לאתנסבא ולבתר ויתפלל אל יהו"ה קיר¹ דא הוא אדון כל הארץ ודא שכינתא כמה דאת אמר (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ קיר כמה דאת אמר (ישעיה כב ה) מקרקר קיר ושוע קרקורא ונהימא דקיר דאיהו אדון כד אתהריב בי מקדשא כמה דאת אמר (ירמיה לא יד) רחל מבכה² על בניה והא אוקימנא ובגין כך ויסב חזקיהו פניו אל הקיר</p>	<p>"קיר", כמו שנאמר "מקרקר קר ושוע", קרקור ונהימת הקיר שהוא אדון, כשנחרב בית המקדש, כמו שנאמר "רחל מבכה על בניה", והרי בארנו. ולכן "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר".</p>
<p>תא חזי בצלותא מה כתיב (ישעיה לח ג) אנה יהו"ה זכר נא את אשר התהלכתי לפניך רמוז הכא דנטר ברית קדישא ולא סאיב ליה ונטר ליה כדקא יאות כתיב הכא התהלכתי לפניך וכתיב התם (בראשית יז א) התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך דנטר ברית קדישא כדקא יאות באמת ובלב שלם דאתכוון בכל אינון רוזי מהימנותא דכלילין באמת³ והטוב בעיניך עשיתי דסמך גאולה לתפלה⁴ והא אוקימנא והא אוקמוה חברייא דאתכוון ליחדא יחודא כדקא יאות ובגין כך (ישעיה לח ג) ויבך חזקיהו בכי גדול דלית תרעא דקיימא קמי דמעין גאולה דא הוא מלאך הגואל דדא איהו דאשתכח בכל פרוקא דעלמא⁵ והא אוקימנא</p>	<p>בא וראה, בתפלה מה כתוב, "אנה ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך". רמז כאן ששמר ברית הקודש ולא טימא אותו, ושמר אותו כראוי. כתוב כאן "התהלכתי לפניך", וכתוב שם "התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך", ששמר ברית הקודש כראוי. "באמת ובלב שלם", שהתכוון בכל אותם סודות האמונה שכלולים באמת. "והטוב בעיניך עשיתי", שסמך גאולה לתפלה, והרי בארנו. והנה פרשה החברים, שהתכוון לייחד יחוד כראוי, ולכן "ויבך חזקיהו בכי גדול", שאין שער שעומד לפני דמעות. "גאולה", זה המלאך הגואל, שזהו נמצא בכל גאולה שבעולם, והרי בארנו.</p>
<p>המלאך הגואל אותי מכל רע (בראשית מח טז) רבי אלעזר אמר כיון דברוך יעקב ואתכוון מתתא לעילא⁶ כדין אמשיך מעילא לתתא דכתיב (שם טז) האלהים הרועה אותי כיון דאיהו נטיל יהיב ברכאן להאי אתר כיון דאמטי ברכאן להאי אתר כדין פתח ואמר המלאך הגואל וגו' פתח ואמר</p>	<p>"המלאך הגואל אותי מכל רע". רבי אלעזר אמר, כיון שברך יעקב והתכוון מלמטה למעלה, אז המשיך מלמעלה למטה, שכתוב "האלהים הרועה אותי". כיון שהוא לקח, נתן ברכות למקום זה. כיון שהברכות הגיעו למקום כזה, אז פתח ואמר "המלאך הגואל" וכו'. פתח ואמר, "כי הכרובים פרושים כנפיים אל מקום הארון"</p>

¹ קיר יש בו כמה פירושים: הא', היא אותו שפי' לעיל קיר ממש, תיקון התפלה, וזה פשטה. הב', הוא לשון אדון לשון יון קירי כדפי' בגמ', ולזה אמר "דא הוא אדון וכו'". הג', לשון הומה, דהיינו שכינה ההומה על איבוד נפש מישראל, ומתוך כך ירחם עליו כי לא יחפוץ במות המת, וז"ש "קיר כד"א מקרקר קיר ושוע וכו'" ובג"כ ויסב כדי שירחם עליו ברחמים על בניה, וכנגד שירצה ליקח אשה הוא קיר אדון שהוא אדון הברית, אדון כל הארץ, שם אדנ"י נקבה, ונוק' מסטרא דידה, והיא רחל אם מרחמת לרחם עליה. ורמז שעם היות שלא תקן התיקונים הנזכרים בלקיחת אשה, עכ"ז לא חטא במניעה, ויש פגם בקום עשה או בשב ואל תעשה והוא לא פגם בקום ועשה (אור יקר).

² רח"ל מבכה עם האותיות והכולל בגימטריא קיר עם האותיות וז"ש שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות בגימטריא קיר. א"מ הכונה דכל התורה והמצוה ליחדא השכינה שהיא קיר עם דודה כמ"ש ופועל צדק ולכן שכרו ש"י כמספר קיר ויש לרמוז כי רחל א"ד עם האותיות גימטריא קיר. מאי"ן (נ"א).

³ פי' שחזקיהו היה מכין להמשיך המוחין דאר"א שנק' רז' דמהימנותא לז"א שנקרא אמת (מ"מ).

⁴ פי' גאולה היא מלכות, ותפילה היא ז"א, ופי' הכתוב, והטוב שהיה מושך טוב שהוא היסוד למלכות הנק' עיניך (מ"מ).

⁵ גאולות שבעולם (ד"א).

⁶ פי' שהעלה יעקב מ"ן ברחל וזהו "ויברך את", ועי"ז נזדווגו ז'ין ועלו בסוד מ"ן לאר"א, ואר"א גם הם מזדווגים, ואימא המשיכה מוחין לז"א וז"ש כדין אמשיך מעילא לתתא (מ"מ).

זהר ויהי

<p>וגו'. (מ"א ח ז) כי הכרובים פורשים כנפים אל מקום הארון וגו'</p>	<p>בא וראה, הכרובים באות ובנס היו עומדים, שלש פעמים ביום היו פורשים כנפיהם וסוככים על הארון למטה, שכתוב "פורשי כנפים". לא כתוב פרושי כנפים, אלא "פורשי". ובא וראה, הקדוש ברוך הוא עושה למטה כדוגמא שלמעלה. כרובים דמותם כמראה נערים, ועומדים תחת מקום זה מימין ומשמאל, ואלה מתברכים בתחילה מאותן ברכות שנמשכות מלמעלה, ומכאן נמשכות הברכות למטה. ועל זה כתוב "המלאך הגואל אותי מכל רע". "אותי", שנטל ברכות מצבעים שלמעלה. וכיון שהוא נטל, "יברך את הנערים", זהו סוד הכרובים, שמהם נמשכת</p>
<p>רכט/א</p>	
<p>ברכאן מעילאי לתתאי⁶¹</p>	<p>ברכות מהעליונים לתחתונים (ותחתונים).</p>
<p>המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים וגו' (בראשית מח טז) רבי חייא פתח ואמר (משלי יש יד) בית והון נחלת אבות וכי נחלת אבות אינהו והא קב"ה יהיב כלא לבר נש⁵ [אלא דכיון] (וכיון) דאחסין ביתא לבר נש וממונא לזמנין דיחסין כלא לבריה ויהא אחסנא דאבות אבל ומיהו"ה אשה משכלת (שם) בגין דאתתא כד אחסין לה⁶ בר נש מעם קב"ה אחסין לה⁷ דהא לא יחסין לה קב"ה לבר נש אלא כד מכריזין עליה ברקיעא דקב"ה מזווג זוונין עד לא ייתון לעלמא</p>	<p>"המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים" וגו'. רבי חייא פתח ואמר, "בית והון נחלת אבות". וכי נחלת אבות הם, והרי הקדוש ברוך הוא נותן הכל לבני אדם. אלא כיון שמוריש בית וממון לאדם, לפעמים יוריש הכל לבנו, ויהיה ירושת האבות, אבל "ומה' אשה משכלת", משום שהאשה, כשאדם יורש אותה, הוא יורש אותה מעם הקדוש ברוך הוא, שהרי לא יוריש אותה הקדוש ברוך הוא לבן האדם אלא כשמכריזים עליו ברקיע. שהקדוש ברוך הוא מזווג זוונין טרם שבאו לעולם.</p>

¹ אחרי מות נט ע"א (ד"א).

² המבין החילוק שיש בין התואר לבינוני הווה יבין זה הסוד בעצם, כי ההווה לא יאמר כי אם רק על מי שפועל באותו זמן המעשה ההוא, אבל התואר הוא שם הכנוי על עשיית המעשה. רצוני שכיון שעשהו אז ישאר לו אותו התואר גם שעכשיו לא יעשהו. ונמצא שהתואר הוא פעול מן המעשה שעשה שהוא הקנהו התואר ההוא ולכן יצדק בו הסמיכות לפעלו, מה שאין כן כשהוא מתעסק בהווה שהרי עדיין לא השלימו כדי שיקנהו תואר עושהו (רמ"ז).

³ פי' מט"ט וסנד"ל (מ"מ). כדמיון נערים והכף הוא כף הדמיון (ד"א).

⁴ והם ר"ק דז"א (מ"מ).

⁵ לפעמים אין האדם הגון אל הבית וההון ועכ"ז יהיו לו מצד נחלת אבות, שכיון שנתנם הקב"ה אל האבות יזכו הבנים אחריהם. אמנם האשה כלל אין לה דרך בנחלת אבות, אלא דווקא מה' כאשר יהיה ראוי לה כדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁶ קורא לזיווג נחלה מפני שהשני יורש מקום הא' כדבסמוך. הרמ"ז כ"י (נ"א).

⁷ ממה שהקב"ה אמר תחלה מ' יום קודם יצירת הולד בת פלוני לפלוני ועם היות שהקב"ה גזר כך עכ"ז לא יחסין לה אח"כ מעצמו אלא ישקלוהו במאזני צדק ויהיה הגון לה ואח"כ עת זווגם יכריזו ברקיעים ויתקיימו למטה (אור יקר).

זהר ויהי

<p>וכד זכו בני נשא לפום עובדיהון הכי יהבי לון אתתא וכלא אתגליין קמיה דקב"ה ולפום עובדין¹ דיכאן הכי מזווג זוונין² ולזמנין דקא סליקו בקליטין³ ואסטי ההוא בר נש ארחיה סליק זווניה לאחרא⁴ עד דיכשר עובדוי⁵ וכד יכשר עובדוי או דמטי זמניה⁶ אתרחי גבר⁷ מקמי גבר ואתי האי ונטיל מדיליה⁶² ודא קשי קמי קב"ה מכלא⁸ לדחיא בר נש מקמי גברא אחרא ובנין כך קב"ה איהו יהיב אתתא לבר נש⁹ ומניה אתיין זוונין ועל דא ומיהו"ה אשה משכלת</p>	<p>וכשזכו בני אדם לפי מעשיהם, כך נותנים להם אשה, והכל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא, ולפי מעשים של צדיקים כך מזווג זווים. ולפעמים שעולים במאזנים, ואותו האיש מסטה דרכו, ועולה זוווג לאחר עד שיכשיר מעשיו, וכשיכשיר מעשיו או שמגיע זמנו, נדחה איש מפני איש, ובא זה ולוקח משלו. וזה קשה לפני הקדוש ברוך הוא מהכל, לדחות אדם מפני איש אחר, ולכן הקדוש ברוך הוא נותן אשה לבן האדם, וממנו באים הזווים. ולכן "ומה' אשה משכלת".</p>
<p>בנין כך קב"ה יהיב כלא לבר נש ואי תימא אשה משכלת ולא אחרא תא חזי אף על גב דקב"ה אזמין טבאן לבר נש למיהב ליה והוא אסטי ארחוי מעם קב"ה לגבי [סטררא אחרא ומההוא] (סטר מההוא) סטררא אחרא דאתדבק ביה ייתי ליה מאן דייתי כל⁶³ קטרונין וכל בישין ולא אתיין ליה מעם קב"ה אלא מההוא סטררא בישא דאתדבק ביה באינון עובדין דעבד</p>	<p>לכן הקדוש ברוך הוא נותן הכל לבן האדם. ואם תאמר, "אשה משכלת" ולא אחרת, בא וראה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא מזמין טוב לאדם לתת לו, והוא מסטה דרכו מעם הקדוש ברוך הוא לצד אחר, מאותו צד אחר שנדבק בו יבא לו מה שיבא, בכל (כל) הקטרוגים וכל הרעות, ולא באים אליו מן הקדוש ברוך הוא אלא מאותו צד רע שנדבק בו באותם מעשים שעשה.</p>
<p>ועל דא אתתא דלאו איהי משכלת קרא על דא שלמה (קהלת ז כז) ומוצא אני מר ממות את האשה בנין דחובוי דבר נש הוא משיך עליה באינון עובדין דעבד ועל דא [כד] קב"ה אתרעי ביה בבר נש בנין עובדוי דכשרן איהו אזמין ליה אנתו דאיהי משכלת ופריק ליה בפורקן מגו</p>	<p>ועל זה, אשה שאינה משכלת, קרא על זה שלמה "ומצא אני מר ממות את האשה", משום שחטאי האדם הוא מושך עליו באותם מעשים שעשה. ולכן, כשהקדוש ברוך הוא רוצה באדם משום מעשיו הכשרים, הוא מזמין לו אשה שהיא משכלת, ופודהו בפדות מתוך הצד האחר.</p>

¹ אחר שירדו לעולם והגיעו לפרקן (אור יקר).

² ולזמנין שינגד הזווג הא' לשני הא כיצד (אור יקר).

³ ולפעמים שהם עולים בקלפי להיותם מזדווגים כאחד ובהיות האדם הוא משחית דרכו אזי עולה הזווג לאיש אחר והוא שאמרו חז"ל שמא יקדמנו אחר ברחמים ועיין מזה לך לך צא ע"ב. ומלת קליטין הוא כמו קליטין בתי"ו והוא מלשון קלתות בפרק ז' דכלים הקלתות של בעלי בתים והוא כמין בית קטן ורמז על חדר שהנשמות גנוזים בו (ד"א).

⁴ והוא אינו נושא אשתו ראשונה שיש לו נחת רוח ממנה, אלא אחרת שיצטער בה (אור יקר).

⁵ כשתלו הגזרה בכך (אור יקר).

⁶ שפעמים גוזר הקב"ה זמן כפי כובד עוונו שאפילו שיכשיר מעשיו לא יזכה לאשתו ראשונה עד זמן כך וכך (אור יקר).

⁷ שימות האיש אשר לקחה וידחה בשביל זה הראוי לה וזהו כאשר נתנה לאחר, ומתחלה אותו אחר לא נגזרה לו אשה אלא עד זמן פלוני וכבר אפשר שיחיה ברחמים אם לא היה מסייע ברעתו זוווגו של זה ועכ"ז אינו אלא בדין אלא שהקב"ה אינו פועל הכל בדין ואלו לא היה חי ברחמים ועתה מפני זה ידחה זה והיינו הקושי (אור יקר).

⁸ והיינו קשה לזווגן כקריעת ים סוף, שנדחו המצרים בשביל ישראל, ואם לא היה מטעם גאולת ישראל היה הקב"ה מאריך להם עוד עם היות שבדין מתו (אור יקר).

⁹ בין מה שהוא זוווג ראשון הנאות אם לא, בין השני שהוא ברשעתו הכל לפי מעשיו מאת הקב"ה וזה אומרו "יהיב אתתא לב"נ" אותה הנתנת לו שלא כראוי ולא שיתפנה לו ממש אלא מיניה אתיין זוונין, הוא זמן מעשיו לנוכח בחי' זוווגו אם טוב ואם רע וע"ד האשה אינה ירושה אלא מה' אשה משכלת נוסף על שאר הדברים הגזורים מלמעלה יש תוספת בזו מה' (אור יקר).

זהר ויהי

<p>סַטְרָא אַחְרָא וְעַל דָּא אָמַר יַעֲקֹב הַמְּלֹאךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע. מָה זֶה "מִכָּל רַע", שֶׁלֹּא הַזְדַּמְנָה לִי אִשָּׁה שֶׁהִיא מֵתוֹךְ הַצַּד הָאֲחֵר, וְלֹא קָרָה פְּסוּל בְּזַרְעִי (בְּמִטָּתִי), שְׂכּוּלָם צְדִיקִים וְשִׁלְמִים בְּשִׁלְמוֹת, מִשּׁוּם שֶׁנִּפְדָּה מִכָּל רַע. וַיַּעֲקֹב לֹא נִדְבַק בְּאוֹתוֹ צַד הָאֲחֵר כֻּלָּל. וְעַל זֶה "הַמְּלֹאךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים".</p>	<p>לְמָה נִרְאוּ לְבִרְכָה, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר יוֹסֵף אֶת אוֹת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה, וְעַל זֶה אָמַר יוֹסֵף, "בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נִתְּנָ לִי אֱלֹהִים בְּזֶה". הִרְאָה לוֹ סוּד הַבְּרִית שֶׁשָּׁמַר אוֹתוֹ, וּמִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר אוֹתוֹ, רְאוּיִים לְהִתְבָּרֵךְ וְרְאוּי הוּא לְבִרְכוֹת רַבּוֹת. לָכֵן לְכוּלָם נִתְּנָ בְּרִכָּה אַחַת, וְלִיוֹסֵף בְּרִכּוֹת רַבּוֹת, מִשְׁמַע שֶׁכְּתוּב "בְּרִכּוֹת אֲבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרִכּוֹת הוֹרִי" וְגו'. "בְּרִכּוֹת שְׂדִים וְרַחֲם". "תְּהִיִן לְרֹאשׁ יוֹסֵף".</p>
<p>מֵאִי טַעֲמָא אֲתַחְזוּ לְאַתְּבִרְכָא בְּגִין דְּנִטְרִי יוֹסֵף אֶת קִיָּמָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא אָמַר יוֹסֵף (בְּרֵאשִׁית מ"ח ט) בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נִתְּנָ לִי אֱלֹהִים בְּזֶה אַחֲמִי לִיָּה רְוֵא דְּבִרִית דְּנִטְרִי לִיָּה >וּבְגִין דְּנִטְרִי לִיָּה< אֲתַחְזוּ לְאַתְּבִרְכָא וְאֲתַחְזוּ אִיהוּ לְבִרְכָאן סְגִיָּאִין בְּגִין דָּא לְכַלְהוּ יְהֵב בְּרִכָּא חֵד וְלִיוֹסֵף בְּרִכָּאן סְגִיָּאִין מִשְׁמַע דְּכְתִיב (שֵׁם מִט' כו) בְּרִכּוֹת אֲבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרִכּוֹת הוֹרִי וְגו' בְּרִכּוֹת שְׂדִים וְרַחֲם תְּהִיִן לְרֹאשׁ יוֹסֵף</p>	<p>רְבִי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, "אַלִּיךְ נִשְׂאֲתִי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם". פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל בָּא וְרָאָה, תְּפִלָּה שֶׁל אָדָם שֶׁמֵּתְכוּוֹן בָּהּ, הוּא לְמַעַלָּה לְעוֹמֵק הָעֲלִיוֹן שֶׁמִּשָּׁם נִמְשַׁכֵּת כָּל הַבְּרִכּוֹת וְכָל הַחִירוֹת, וּמִשָּׁם יוֹצְאִים לְקִיָּים אֶת הַכֹּל. וְעַל זֶה יִתְרִי יו"ד, מִשּׁוּם שִׁו"ד לֹא פּוֹסֵק מִמְּקוֹם הַזֶּה לְעוֹלָמִים, וְלָכֵן כְּתוּב "הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם", אַחֲזוּ לְמַעַלָּה בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה, וְאַחֲזוּ לְמַטָּה שִׁוֵּשֵׁב עַל כֶּסֶף הָאֲבוֹת. יוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶף שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, וְלָכֵן כְּתוּב "הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם". וּמִכָּאן, כְּשֶׁבְּרִכּוֹת נִמְשַׁכּוֹת מִלְּמַעַלָּה, מֵהָעוֹמֵק הַזֶּה, הַמְּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם נוֹטֵל אֶת כּוֹל, וּמִזֶּה נִמְשַׁכִּים לְמַטָּה, עַד שֶׁמְגִיעִים לְצַדִּיק עֲמוּד הָעוֹלָם, וּמִכָּאן מֵתְבָרְכִים כָּל אוֹתָם הַחֲיִילוֹת וְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת לְמִיָּנְיָהֶם, וְהָרִי פִּרְשׁוּהוּ.</p>
<p>רְבִי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר¹ (תְּהִלִּים קכ"ג א) אֲלִיךְ נִשְׂאֲתִי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם הָאֵי קְרָא אוֹקְמוּהָ אֲבָל תָּא חֲזִי צִלוֹתָא דְּבִר נִשְׁ דְּאַתְּכוּוֹן בָּהּ אִיהוּ לְעִילָא לְעוֹמְקָא עֵלְאָה² דְּמִתְמָן נְגִדִי כָּל בְּרִכָּאן³ וְכָל חִירוֹ⁴ וּמִתְמָן נִפְקִי לְקִיָּמָא כְּלָא וְעַל דָּא יִתְרִי יו"ד⁵ בְּגִין דְּלֹא פְּסִיק יו"ד מֵאַתְרֵי דָּא לְעֵלְמִין⁶ וּבְגִין דָּא כְּתִיב הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם אַחִיד לְעִילָא בְּרוּזָא דְּחַכְמָתָא עֵלְאָה⁷ וְאַחִיד לְתַתָּא דִּיתִיב עַל כְּרִסְיָא דְּאַבְהֵן יִתִּיב עַל כְּרִסְיָא דְּאַקְרִי שָׁמַיִם וּבְגִין כֵּךְ הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם כְּתִיב וּמַהֲכָא כַּד בְּרִכָּאן נְגִדִי מְעִילָא (לְתַתָּא) מְעוֹמְקָא דָּא כְּלָהוּ נְפִיל לֹון הָאֵי אַתְרֵי דְּאַקְרִי שָׁמַיִם וּמַהֲאֵי נְגִדִי לְתַתָּא עַד דְּמִטְּו לְצַדִּיקִיא קִיָּמָא דְּעֵלְמָא וּמַהֲכָא מֵתְבָרְכִין כָּל אֵינֹון חֲיִילִין וְכָל אֵינֹון מִשִּׁירִיִין לְזַנְיָהוּ וְהָא אוֹקְמוּהָ</p>	<p>רְבִי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, "אַלִּיךְ נִשְׂאֲתִי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם". פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל בָּא וְרָאָה, תְּפִלָּה שֶׁל אָדָם שֶׁמֵּתְכוּוֹן בָּהּ, הוּא לְמַעַלָּה לְעוֹמֵק הָעֲלִיוֹן שֶׁמִּשָּׁם נִמְשַׁכֵּת כָּל הַבְּרִכּוֹת וְכָל הַחִירוֹת, וּמִשָּׁם יוֹצְאִים לְקִיָּים אֶת הַכֹּל. וְעַל זֶה יִתְרִי יו"ד, מִשּׁוּם שִׁו"ד לֹא פּוֹסֵק מִמְּקוֹם הַזֶּה לְעוֹלָמִים, וְלָכֵן כְּתוּב "הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם", אַחֲזוּ לְמַעַלָּה בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה, וְאַחֲזוּ לְמַטָּה שִׁוֵּשֵׁב עַל כֶּסֶף הָאֲבוֹת. יוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶף שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, וְלָכֵן כְּתוּב "הַיּוֹשְׁבֵי בַשָּׁמַיִם". וּמִכָּאן, כְּשֶׁבְּרִכּוֹת נִמְשַׁכּוֹת מִלְּמַעַלָּה, מֵהָעוֹמֵק הַזֶּה, הַמְּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם נוֹטֵל אֶת כּוֹל, וּמִזֶּה נִמְשַׁכִּים לְמַטָּה, עַד שֶׁמְגִיעִים לְצַדִּיק עֲמוּד הָעוֹלָם, וּמִכָּאן מֵתְבָרְכִים כָּל אוֹתָם הַחֲיִילוֹת וְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת לְמִיָּנְיָהֶם, וְהָרִי פִּרְשׁוּהוּ.</p>

¹ רח ע"ב (הערת הזוהר).

² בינה (מ"מ).

³ פי' מוח חכמה ובינה א"נ מוח חכמה (מ"מ).

⁴ מוח הדעת א"נ מוח בינה (מ"מ).

⁵ פי' אבא (מ"מ).

⁶ פי' בינה (מ"מ).

⁷ פי' בינה אוֹחֲזַת בַּאבָּא, וְאוֹחֲזַת בְּז"א, וְפִי' הַכְּתוּב הַיּוֹשֵׁב בַשָּׁמַיִם הִיא בִינָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ ז"א וְהִי' שֶׁל יוֹשְׁבֵי הוּא בָּא שֶׁבְּתוֹךְ אֵימָא שְׁנָה"י דַּבְּאָ בְּתוֹךְ נַה"י דַּאֵימָא וְנַה"י דַּאֵימָא בְּתוֹךְ ז"א (מ"מ).

זהר ויהי

<p>תא חזי בשבעין ותריין נהורין אסתלק עטרא דכל משיריין¹ עגולא דעלמא בשבעין דוכת² <חד עגולא כלהו⁶⁴> (עגולא חד כלהו)³ בגו ההוא עגולא נקודה חדא <ד> קיימא באמצעיתא⁴ מהאי נקודה אתונת כל ההוא עגולא בית קדש הקדשים⁵ איהו אתר</p>	<p>בא וראה, בשבעים ושנים מאורות עולה עטרת כל המחנות, עגול העולם, בשבעים מקומות, עגול אחד לכלם. בתוך אותו עגול נקודה אחת שעומדת באמצע. מנקודה זו נזון כל אותו עגול, בית קדש הקדשים, הוא מקום</p>
<p>רכט/ב</p>	
<p>[דההוא רוחא דכל רוחין]⁶ (ההוא רוחא דכל רוחין (נ"א רוחא דכל רזין)) <הכא רזא דכל רזין> אתטמר בגויה⁷ האי טמירו איהו בגו חילהא טמירא איהו בגו לנו כד סלקא⁸ <דא> כלא סלקין⁹ [אבתרה] (אבתריה) הדא הוא דכתיב (שיר א ד) משכני אחריך נרוצה</p>	<p>לאותה רוח של כל הרוחות, (כאן סוד של כל הסודות) נסתר בתוכו. סתר זה הוא בתוך חיילותיה, טמיר הוא לפני ולפנים. כשעולה זו, עולים כולם אחריה. זהו שכתוב "משכני אחריך נרוצה".</p>
<p>רבי חזקיה ורבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי בארחא אמר רבי יוסי כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא פתח רבי יהודה ואמר (תהלים עט ה) אל תזכר לנו עונות ראשונים¹⁰ מהר יקדמונו וגו' תא חזי קב"ה ברחימותא דישראל רחים לון דאינון עדביה ואחסנתיה לא מסתכל אחרא בדנייהו¹¹ [בר] (כד) איהו בלחודיה וכיון דאיהו מסתכל בדנייהו אתמלי עליהו רחמין בגין</p>	<p>רבי חזקיה ורבי יוסי ורבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי, כל אחד ואחד מאתנו יאמר דברי תורה. פתח רבי יהודה ואמר, "אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו" וגו'. בא וראה, הקדוש ברוך הוא, באהבה שאהב את ישראל שהם גורלו וירושתו, לא מסתכל אחר בדינם, פרט לו לבדו. וכיון שהוא מסתכל בדינם, מתמלא עליהם רחמים, משום שהוא כאב שמרחם</p>

¹ פי' בכח ע"ב שמות נגדלת המלכות שהיא עטרה דכל משריין כמ"ש הרב ששלשה שמות ע"ב של ויסע ויבא ויט הם בחג"ת וכל א' הוא ע"ב אותיות וכשנתחברו במלכות אזי נעשו ע"ב שמות (מ"מ). עטר' של כל המחנות הוא בע"ב אורות דהיינו שבעים אורות בעיגול והם של שמותיו ית' ומהם קיום כל העולמות ונקודה אמצעי' היא סוד השכינה שהיא בת עין כמ"ש בתיקונים וביחוד הקב"ה ושכינתיה בתוך העיגול הוא עומד והכל נמשך אחר נקודה האמצעי' להיות ביחוד א' בלי פירוד (ד"א).

² כי ע' שרים מעוגלים ומקיפים על המלכות לינק ממנה, והע' אלו הם קדושים ומהם בא השפע לע' שרים שממונים על אומות העולם (מ"מ).

³ לעיל מג ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ פי' מלכות שהיא בתוך הפנימיותם (מ"מ).

⁵ פי' מלכות ויסוד דידיה נק' בית קה"ק (מ"מ).

⁶ בענין שהם ע"ב, והשבעים נעשים עגול התפשטות ההנהגה נובעת ממרכז העגולה, דהיינו המלכות השואבת מרוחא, דהיינו היסוד דכל רוחין, דהיינו כלל הספירות (אור יקר). פי' הבינה שהיא רוחא דכל רוחין מאירה למלכות (מ"מ).

⁷ ור"ל כל המוחין כולם שנקראים רזא דכל רזין, גנוזים בתוך המלכות, לפי שהם כלולים ביסוד דז"א הנק' רזא כנודע, והוא משפיע למלכות (מ"מ).

⁸ להקשר בספירות העליונות (אור יקר).

⁹ בסוד בתולות אחרי הרעותיה שפירשו (אור יקר).

¹⁰ דע כשהאדם עושה עוונות אף שיהיה רבים מן מינים שונים, הקב"ה מעבירן ראשון ראשון. אבל אם חזר ושנה, אינם נקראים עוונות ראשונים אלא שניים, כיון שכבר שנה בהם, ואז חוזר הקב"ה לזכור לו גם הראשונים, וז"ש רז"ל כל העובר עבירה ושנה בה וכו' (זהר הרקיע).

¹¹ אלו נמסרו תחת יד שר לא היה לו כח מדה זו, דכתיב אתמר בו, כי לא ישא לפשעכם. אמנם הם תחת יד הקב"ה, שבידו הלוּבן העליון, כדי להעביר ראשון ראשון. ויש מדה שמוחקת מכל וכל, כאשר ישראל שבים בתשובה. ויש מדה שאינה מוחקת אלא מעביר ראשון מלמעלה ותלוי ועומד אם לא יחטא עוד, ימחק, ואם יחטא יתוסף על המתחדש. וזה גורם, מפני שאין תשובה גמורה למוחקו, ולא ישובו לכסלה, שאז יתעורר מדת ותשליך במצולות ים כל חטאתם המוחקת מכל וכל, ועל המדה הזאת שאינה מוחקת אמר "אעבר לון וכו'" (אור יקר).

זהר ויהי

<p>דאיהו כאב דרחים על בנים כמה דאת אמר (שם קג יג) כרחם אב על בנים רחם יהו"ה וגו' וכיון דאשתכת לון חובין מעבר לון ראשון ראשון עד דאעבר [לון כלהו] (כלהו לון מקימה ולא) >לכלהו מקמיה¹ וכיון דאעבר לון מקמיה לא > אשתאר עלייהו חובין למיהב שלטנו לסטרא אחרא דדינא עלייהו</p>	<p>על הבנים, כמו שנאמר "כרחם אב על בנים רחם ה'" וגו'. וכיון שנמצאים להם חטאים, מעביר אותם ראשון ראשון, עד שמעביר כולם מלפניו. וכיון שהעביר כולם מלפניו, לא נשארים עליהם חטאים לתת שלטון לצד האחר של דין עליהם.</p>
<p>אתי⁶⁵ למיחב (עליה כדבבדמיתא אינון חובין דאעבר קמיה) >קמיה² כדבבדמיתא אינון חובין קדמאי דאעבר מקמיה³ חשיב עלייהו ועל דא כתיב אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך וגו' דאי רחמיך לא יקדימו עלייהו דישראל לא יכלין לקיימא בעלמא בנין דכמה אינון מארי דדינא קשיא מארי תריסין וכמה דלטורין⁴ דקיימי עלייהו דישראל לעילא ואלמלא דאקדים קב"ה רחמים עלייהו דישראל עד לא ישגח בדיניהון לא יכלין לקיימא בעלמא ועל דא מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד דלותא דעובדין טבין דלותא דעובדין דכשרן [קמי קב"ה]</p>	<p>בא לחטוא לפניו כבתחלה, אותם חטאים ראשונים שהעביר מלפניו, חשב עליהם, ולכן כתוב "אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך" וגו'. שאם רחמיך לא יקדימו על ישראל, לא יוכלו לעמוד בעולם. משום שכמה הם בעלי הדין הקשה, בעלי מגנים, וכמה מלשינים שעומדים על ישראל למעלה, ואלמלא שהקדים הקדוש ברוך הוא רחמים על ישראל, טרם שישגח בדינם, לא יוכלו לעמוד בעולם. ועל זה "מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד", דלות של מעשים טובים, דלות של מעשים כשרים (לפני הקדוש ברוך הוא).</p>
<p>תא חזי אלמלא יסגלון ישראל עובדין דכשרן קמי קב"ה לא קיימין עמין עעכו"ם בעלמא אבל ישראל אינון גרמין לשאר עמין >עכו"ם< לזקפא רישייהו⁵ בעלמא דאלמלא ישראל לא יהון חטאן קמי קב"ה שאר עמין עכו"ם אתכפיין קמייהו ותא חזי אלמלא דאמשיכו ישראל בעובדין בישיין לסטרא אחרא בארעא קדישא הא אתמר דלא שלטו שאר עמין עעכו"ם בארעא קדישא ולא אתגלו מעל ארעא ועל דא כתיב כי דלונו מאד</p>	<p>בא תראה, אלמלא מסגלים ישראל מעשים כשרים לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו עומדים עמים עובדי כוכבים ומזלות בעולם, אבל ישראל הם גורמים לשאר עמים עובדי כוכבים ומזלות לזקוף ראשיהם בעולם. שאלמלא ישראל לא היו חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, שאר עמים עובדי כוכבים ומזלות נכפים לפניהם. ובא וראה, אלמלא שהמשיכו ישראל במעשים רעים לצד אחר בארץ הקדושה, הרי נתבאר, שלא ישלטו שאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות בארץ הקדושה, ולא הוגלו מעל הארץ, ועל זה</p>

¹ דהיינו שאין הפגם עולה אל הספירות, אלא רוחץ ומעבירו משם. והוא אצור בעולמות התחתונים, בדיני היצירה, וכאשר יבא האדם לחטא עו דיפגום גם באצילות (אור יקר). 'י היינו ג' עונות ראשונים שעושה האדם כמ"ש ביומא פעם אחת מוחלין לו ושנייה ושלישית מוחין לו רביעית אין מוחין שנאמר על ג' פשעי וכו' (מ"מ).

² לפגום למעלה, ולפי מה שפירשו הקדמונים שזהו בסוד ועל ארבעה לא אשיבנו, אפשר שהפגם הראשון בנפש בעשיה, ושם מעבירו מלפניו מהאצילות ברחמים העליונים המלבין הספירות ומעביר אודם דינם. וכן בשנית ביצירה, וכן בשלישית בבריאה, רוח ונשמה. וכד אתו ברביעית למיחב קמיה בנשמה דאצילות, אז נתוספו אלו עם אלו כדמסיק, ועכ"ז העברה זו אינה מחילה מכל וכל, אלא כדי שלא ישלטו החצונים, ויתן ארוכה במדת ארך אפים לראות אם ישובון (אור יקר).

³ פי' כמ"ש בגמ' ועון עצמו אינו נמחק שאם עשה עוד מרביעית ואילך גם הג' ראשונים נחשבים בכלל (מ"מ).

⁴ מקטרגים (ד"א).

⁵ פירוש ע"י החטא טורפים הסט"א מהקדושה והוא חיותם וזקפי רישא וגם הקטיגורים הנבראים ע"י העבירות מקטרגים תדיר וגבר עמלק כידוע (נ"א).

זהר ויהי

<p>דלית לן עובדין דכשרין¹ כדקא חזי ובגין כך כי דלונו מאד מהר יקדמונו רחמיך</p>	<p>כתוב "כי דלונו מאד", שאין לנו מעשים כשרים כראוי, ולכן "כי דלונו מאד מהר יקדמונו רחמיך".</p>
<p>רבי יוסי פתח ואמר (שם ב יא) עבדו את יהוה ביראה וגילו ברעדה וכתוב (שם ק ב) עבדו את יהוה בשמחה באו לפניו ברננה תא חזי כל בר נש דאתי למפלא ליה לקב"ה בצפרא ובפניא בעי למפלא ליה לקב"ה בצפרא כד סליק נהורא ואתערותא דסטר ימינא אתער בעלמא כדין בעי בר נש לאתקשרא בימינא דקב"ה ולמפלא קמיה בפולחניה דצלותא בגין דצלותא אחסין תוקפא לעילא ואמשיך ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלמין ומתמן אמשיך ברכאן לתתאי ואשתכחו עלאין ותתאין מתברכאן בהווא פולחנא דצלותא פולחנא דצלותא דקא בעי בר נש למפלא קמי קב"ה בשמחה וברננה² לאכללא לכנסת ישראל בינייהו³ ולבתר לייחודא יחודא כדקא חזי דכתיב (שם ג) דעו כי יהוה הוא אלהים דא רזא דייחודא ברזא דפולחנא</p>	<p>רבי יוסי פתח ואמר, "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה", וכתוב "עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה". בא וראה, כל אדם שבא לעבוד לקדוש ברוך הוא, בבוקר ובערב צריך לעבוד את הקדוש ברוך הוא. בבוקר כשעולה האור, והתעוררות של צד הימין מתעוררת בעולם, אז צריך אדם להתקשר בימין הקדוש ברוך הוא ולעבוד לפניו בעבודת התפלה, משום שתפלה מחזקת תוקף למעלה, וממשיכה ברכות מהעומק העליון לכל העולמות, ומשם ממשיך ברכות למטה, ונמצאו עליונים ותחתונים מתברכים באותה עבודת התפלה. עבודת התפלה, אדם צריך לעבוד לפני הקדוש ברוך הוא בשמחה וברננה להכליל את כנסת ישראל ביניהם, ואחר כך לייחד היחוד כראוי, שכתוב "דעו כי ה' הוא אלהים". זהו סוד היחוד בסוד העבודה.</p>
<p>ועם כל דא בעי בר נש למפלא קמיה דקב"ה בחדוה ולאחזאה חדוה בפולחניה ואלין תריין שמחה ורננה לקבל תריין אלין <תריין> צלותין תריין קורבנין ליומא <לקבל תריין אלין דאינון> שמחה ורננה שמחה בצפרא ורננה ברמשא ועל דא (במדבר כה ד) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים ועל דא צלותא דערבית רשות איהו בגין דההיא שעתא מחלק טרפא לכל חילהא ולא שעתא לאדכרא <נ"א לאתברכא> אלא למיהב מזונא ביממא <היא> מתברכת מתריין סטריין אלין בצפרא וברמשא מגו שמחה ורננה ובליליא פליג ברכאן לכלא כדקא חזי הדא הוא דכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'</p>	<p>ועם כל זה צריך אדם לעבוד לפני הקדוש ברוך הוא בשמחה ולהראות שמחה בעבודתו, ושני אלה, שמחה ורננה, כנגד שני אלה. שתי תפילות, שני קרבנות ליום, כנגד שני אלה, שהם שמחה ורננה. שמחה בבוקר, ורננה בלילה. ועל זה "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים". ועל זה תפלת ערבית היא רשות, משום שאותה שעה מחלקת טרף לכל חיילותיה, ולא שעה להזכיר (להתברך), אלא לתת מזון. ביום ההוא מתברכת משני הצדדים הללו, בבוקר ובלילה, מתוך שמחה ורננה, ובלילה מחלקת ברכות לכל כראוי. זהו שכתוב "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה" וגו'.</p>
<p>פתח רבי חזקיה ואמר (תהלים קמא ב) תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב אמאי מנחת ערב ולא צלותא</p>	<p>פתח רבי חזקיה ואמר, "תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב". למה "מנחת ערב" ולא תפלת</p>
<p style="text-align: center;">רל/א</p>	

¹ פירוש שאפילו התורה והמצוות יש בהן פקפוק מצד חסרון הכונה והדבקות והשמחה וכו' ש אם יש איזה פניה וז'ש עובדי דכשרון כדקא חזי (מא"ן) (נ"א).

² שמחה בצפרא ורננה ברמשא, מכאן שאין לבכות בתפלת שחרית רק בתפלת מנחה וערבית (מ"מ). פי' חסד וגבורה (מ"מ). שמות כט ע"א (הערת הזוהר).

³ פי' אחר שהמלכות היא בין תריין דרועין אזי גורם לזווג יעקב ורחל, כנודע מדברי הרב שזווג יעקב ורחל הוא בשחרית דחול, וז'ש יחודא כדקא חזי שה"ס הזווג. ומ"ש כי ה' הוא האלהים, פי' הם זרין, כמ"ש בזהר בהרבה מקומות והם יעקב ורחל (מ"מ).

זהר ויהי

<p>דצפרא דלא כתיב (תהלים קמא ב) תכון תפלתי בבקר אלא הכי אתמר תכון תפלתי קטרת לפניך קטרת לא אתיא אלא על הדוה! הדא הוא דכתיב (משלי כו ט) שמן וקטרת ישמח לב ועל דא כהנא² כד אדליק בוצינין³ הוה מקריב קטרת⁴ כמה דאת אמר (שמות ל ז – ח) בהטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה בצפרא על הדוה⁵ דשעתא גרים ברמשא למחדי סטר שמאלא⁶ והכי אתחזי ולעלם לא אתי אלא על הדוה⁷</p>	<p>הבוקר, שלא כתוב תכון תפלתי בבוקר. אלא כך נתבאר, "תכון תפלתי קטורת לפניך", קטורת לא באה אלא על שמחה, זהו שכתוב "שמן וקטורת ישמח לב". ולכן הכהן כשמדליק נרות, היה מקריב קטורת, כמו שנאמר "בהטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה". בבוקר על שמחה, שהשעה גורמת, בערב לשמוח צד שמאל, וכך ראוי. ולעולם לא בא אלא על שמחה.</p>
<p>ותא חזי קטרת מקשר קשרין ואחיד לעילא⁸ ותתא⁹ ודא אעבר מותא וקטרוגא ורוגזא¹⁰ דלא יכיל לשלטאה בעלמא כמה דכתיב (במדבר יז יא) ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה וגו' לבתר דא כתיב (שם יב) וירץ (אהרן) וגו' ויכפר על העם וכתיב (שם יג) ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה בגין דלא יכלין כל סטריין בישין¹¹ וכל מקטריגין למיקם קמי קטרת</p>	<p>ובא וראה, קטורת מקשרת קשרים ואוחזת למעלה ולמטה, וזה מעביר מות וקטרוג ורוגז, שלא יוכלו לשלוט בעולם, כמו שכתוב "ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת והולך מהרה" וגו'. אחר זה כתוב "וירץ (אהרן) וגו' ויכפר על העם", וכתוב "ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה". משום שכל הצדדים הרעים וכל המקטרגים לא יכולים לעמוד בפני הקטורת, ועל זה היא סוד (שמחת) הכל וקשר הכל.</p>

¹ השמחה היא מהבינה, והקטורת לקשר מצד הבינה, לכך לא אתיא אלא על חדוה, השמן מצד החכמה, ועל חדוה היא החכמה, לכך יתקשרו יחד שמן וקטורת ושניהם ימשיכו השמחה בינה, אל המלכות לב (אור יקר).

² חסד (אור יקר).

³ בשמן החכמה, הוא מקריב קטורת לקשר המלכות עם החכמה והבינה, אמנם אינו דומה בחי' שמחת הבוקר לשמחת הערב, ששמחת הבוקר היא שעת השמחה ממש, ועל אותה השמחה היה בא הקטורת יחוד נוסף (אור יקר). מדליק נרות (ד"א).

⁴ פי' שמן הוא באבא, וקטרת באימא ואו"א כחדא שריין ולא מתפרשן לעלמין לכך הכהן היה מחבר הדלקת הנרות עם הקרבת הקטרת, ומכאן סיוע לרמב"ם דס"ל שהיה הכהן מדליק הנרות בבוקר ובערב דסבר בהטיבו דקרא היינו הדלקה ממש, לא הטבה כסברת ש"פ, כי אמר כאן כד אדליק וכו' ומביא ראיה מב' הפסוקים בהטיבו ובהעלות ש"מ שגם בהטיבו היינו הדלקה וכמ"ש בפרשת בהעלותך על אהרן שמצא מנורה דולקת במערה כתב הזהר ומדיליה יהבו ליה דהוה מדליק תרי זמני ביומא, הרי מבואר כסברת הרמב"ם היפך הרשב"א וסיעתו ואונקלוס שתרגם בהטיבו באתקנותיה ובהעלות ובהדלקות (מ"מ).

⁵ דשעתא גרים שיקדם השמחה מעצמה, ושמחת הערב היה ממש בגרמת הקטורת (אור יקר).

⁶ דהיינו הגבורה שולטת, להמשיך לה מהבינה שמחה למתק הדינים, בענין שעם היות שהם ב' בחי' ישתוו בענין זה מציאות השמחה (אור יקר).

⁷ או אפשר שיהיה לרבות קטרות יום הכפורים או הקטרות שהקטיר אהרן על המגפה (אור יקר).

⁸ מסגולות הקטורת הרבים פירש ראשונה השמחה מצד הבינה כדפי' וכמו שמקשר למעלה משמח (אור יקר). קושר קשרים ויחוד למעלה (ד"א).

⁹ דהיינו שמקשר הבריאה והיצירה, ומטעם זה אין בו עשר סמנין לבד נגד ספירות, אלא לרבות הבריאה עלמות שיר, ולקשר בתולות אחרי הרעותיה מובאות (אור יקר).

¹⁰ הג', מפריד החצונים הנאחזים ביצירה וקוצצם ומורידם, וזה טעם מתיקות הדינים שאין לך תקון יפה לקצץ החצונים של איסתבכו במקדש אלא תקון הדין, שאינם נאחזים אלא ע"י הדינים, ויש יחודים שהחצונים מעיזים פניהם ואינם נבדלים מן הקדש, אמנם ייחוד הקטורת אין להם כח לעמוד (אור יקר).

¹¹ בענין שיש בו ב' בחי' הא', חדוה שהוא מתיקות הדינים מהשמחה דכולא (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ועל דא איהו רזא <נ"א חדוה> דכלא¹ וקשורא דכלא²</p>	
<p>ובשעתא דמנחה דדינא שריא בעלמא³ אתכוין דוד בההיא צלותא דכתיב תכון תפלתי קטרת לפניך וגו' והאי צלותא דסליק ויעבר רוגזא דדינא קשיא דשליט השתא בהאי זמנא בההוא קטרת דדחי ואעבר קמיה כל רוגזא (דסליק השתא בהאי שעתא בההוא קטרת) דאעדי⁶ כל רוגזא וכל קטרוגא דעלמא (היינו דכתיב) <נ"א מ"ט בגין דאיהי> מנחת ערב דדינא תליא בעלמא</p>	<p>ובשעת המנחה, שהדין שרוי בעולם, דוד התכוון באותה תפלה, שכתוב "תכון תפלתי קטורת לפניך" וגו'. ותפלה זו שעולה תעביר רוגז של הדין הקשה ששולט כעת בזמן הזה באותה קטורת, שדוחה ומעבירה מלפניו כל רוגז, (שעולה כעת בשעה זו, באותה קטורת שמעבירה כל רוגז) וכל קטרוג שבעולם, (היינו מה שכתוב) (למה, משום שהיא) "מנחת ערב", שהדין תלוי בעולם.</p>
<p>תא חזי כד אתחרב בי מקדשא בשעתא דאתוקד זמן מנחה הוה ועל דא כתיב (ירמיה ו ד) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב מאן צללי ערב אינון מקטרגין דעלמא ורוגזי דדינין דומינין בההיא שעתא ועל דא תנינן דבעי⁴ בר נש לכוונא דעתיה בצלותא דמנחה בכלהו צלותא בעי בר נש לכוונא דעתיה ובהאי צלותא יתיר מכלהו בגין דדינא שריא בעלמא ועל דא זמן צלותא דמנחה יצחק תקין לה והא אוקמוה</p>	<p>בא וראה, כשנחרב בית המקדש, בשעה שנשרף, היה זמן מנחה, ועל זה כתוב "אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב". מה זה "צללי ערב", אותם מקטרגים של העולם ורוגזי הדינים שמזומנים באותה השעה. ועל זה שנינו שצריך אדם לכוון דעתו בתפלת המנחה. בכל התפלות צריך האדם לכוון דעתו, ובתפלה זו יותר מכולן, משום שהדין שרוי בעולם, ועל זה זמן תפלת המנחה יצחק תקין אותה, והרי פרשוה.</p>
<p>עד דהוו אזלי עאלו בחד טורא אמר רבי יוסי האי טורא דחלא נהך ולא נתעכב הכא בגין דטורא דחילא הוא אמר רבי יהודה אי הוה חד הוה אמינא הכי דהא תנינן דמאן דאזיל יחידאי בארחא אתחייב בנפשיה אבל תלתא לא וכל חד וחד מנן אתחזי דלא תעדי מינן שכינתא אמר רבי יוסי הא תנינן דלא יסמוך בר נש על ניסא⁵ מנלן משמואל דכתיב (ש"א טז ב) איך אלך ושמע שאול והרגני והא אתחזי שמואל יתיר מינן אמר ליה אפילו הכי <איהו הוה חד והזיקא> (אי הוה חד הזיקא) אשתכח לעינא אבל <אנן תלתא והזיקא לא אשתכח לעינא> (תלתא לא) דאי</p>	<p>עד שהיו הולכים, עלו בהר אחד. אמר רבי יוסי, ההר הזה מפחיד, נלך ולא נתעכב כאן, משום שזהו הר מפחיד. אמר רבי יהודה, אם הייתי לבד, הייתי אומר כך, שהרי שנינו שמי שהולך יחידי בדרך מתחייב בנפשו, אבל שלשה לא, וכל אחד ואחד מאתנו, נראה שלא תזוז מעמנו השכינה. אמר רבי יוסי, הרי שנינו שלא יסמוך אדם על נס, מנין לנו, משמואל, שכתוב "איך אלך ושמע שאול והרגני", והרי שמואל ראוי יותר מאתנו. אמר לו, אפילו כך, הוא היה אחד, והזק נמצא לעין, אבל אנו שלשה, והזק לא נמצא לעין. שאם</p>

¹ אפילו התחתונים עד כל מדרגות הקדש שהם נקשרות בייחוד כגון בשכמל"ו (אור יקר).

² אחר השמחה ומתיקות מייחד מפתח לבנת הספיר ולמעלה אפילו היצירה, וכמו שהוא הקטורת מסוגל לעניינים אלו כך ממש צורך להם בשעת המנחה, שאז יתעוררו הדינים צריך למתקם, ויתעוררו צללי ערב החצונים וצריך להעיברם והוא עת ייחוד וצריך לייחד כדפי' מסגולות הקטורת ולא רצה דוד שתהיה תפלת מנחתו מתייחדת בסגולת הקטורת (אור יקר).

³ וע"ד צלותא דמנחה יצחק תקן, שסגולות אלו היה פועל יצחק בסוד מרכבתו דהיינו אמרם יצחק מרכבה אל הגבורה, וע"ד צלותא דמנחה יצחק תיקן (אור יקר).

⁴ שמות לו ע"ב (הערת הזהור).

⁵ הענין שהנס מסולק מן ההנהגה טבעית כוללת, היא מהיסוד ולמעלה, ואותה ההנהגה אינה נמצאת אל התחתונים, שהרי ההנהגה ממלכות אלהים הטבע, וסמיכת האדם בהנהגה זו, שהיא המנהגת העולם. אמנם אור הנס מתגלה כאשר המלכות צריכה למעלה, ולכך האדם לעולם יתדבק בטבע והנהגת השכינה, שאם יסמוך על הנס, הרי דוחה השכינה והנהגתה ובוחר הנהגה עליונה. ואפשר שידחה מזו ולא ישיג זה, ונמצא אבד בלי שום שמירה זולתי אם זכותו רב מאד וינכו זכותיו (אור יקר).

זהר ויהי

<p>משום מזיקין הא תנינן דלתלתא לא מתחזי ולא מזקי ואי משום לסטים לא משתכחי הכא דהא רחיק מיישובא האי שורא ובני נשא לא משתכחי הכא ברם דחילו¹ הוא דחיוון ברא נדמשתכחין הכא] (דהכא)</p>	<p>משום מזיקים, הרי שנינו שלשלה לא נראים ולא מזיקים, ואם משום לסטים, לא נמצאים כאן, שהרי ההר הזה רחוק מישוב, ובני אדם לא נמצאים כאן, ברם פחד הוא, שחיות השדה שנמצאות כאן.</p>
<p>פתח ואמר המלאך הגואל אותי מכל רע (בראשית מה טז) האי קרא אית לאסתכלא ביה (>נ"א < דהא כתיב) הגואל אשר גאל מבעי ליה מאי הגואל בגין דהוא משתכח תדיר לגבי בני נשא ולא אעדי מבר נש זכאה לעלמין תא חזי המלאך הגואל אותי דא שכנינתא² דאזיל עמיה דבר נש תדיר ולא אעדי מניה כד בר נש נסיר פקודי אורייתא ועל דא יזדהר בר נש דלא יפוק יחידאי בארשא מאי יחידאי דיזדהר בר נש למטר פקודי דאורייתא בגין דלא תעדי מיניה שכנינתא ויצטרך למיזיל יחידאי בלא זווגא דשכנינתא תא חזי כד נפק בר נש לארשא³ יסדר עלותא קמי מאריה בגין לאמשכא עליה שכנינתא ולבתר יפוק לארשא וישכח זווגא דשכנינתא למפרק ליה בארשא ולשזבא ליה בכל מה דאצטרך מה כתיב ביעקב (שם כח יט) אם יהיה אלהים עמדי דא זווגא דשכנינתא ושמרני בדרך הזה למפרק לי מכלא ויעקב יחידאי הוה</p>	<p>פתח ואמר, "המלאך הגואל אותי מכל רע". בפסוק זה יש להתבונן בו, (שהרי כתוב) הגואל, היה צריך לכתוב אשר גאל, מה זה הגואל. משום שהוא תמיד נמצא אצל בני אדם, ולא זו מאדם צדיק לעולמים. בא וראה, "המלאך הגואל אותי", זו השכינה שהולכת עם בן האדם תמיד, ולא זזה ממנו כשבן האדם שומר מצוות התורה. ועל זה יזהר בן אדם שלא יצא יחידי בדרך. מה זה יחידי, שיזהר בן אדם לשמור מצוות התורה כדי שלא תזוז ממנו שכינה, ויצטרך ללכת יחידי בלי זווג השכינה. בא וראה, כשיוצא בן אדם לדרך, יסדר תפלה לפני רבונו כדי להמשיך עליו שכינה, ואחר כך יצא לדרך, וימצא זווג השכינה לגאול אותו בדרך ולהצילו בכל מה שיצטרך. מה כתוב ביעקב, "אם יהיה אלהים עמדי", זה זווג השכינה. "ושמרני בדרך הזה", לפדות אותי מהכל. ויעקב היה יחידי</p>
<p>רל/ב</p>	
<p>בההוא זמנא ושכנינתא אזלת קמיה כל שכן חברייה דאית בינייהו מלין דאורייתא על אחת כמה וכמה</p>	<p>באותו זמן, ושכינה הולכת לפניו, כל שכן החברים שיש ביניהם דברי תורה על אחת כמה וכמה.</p>
<p>(אמר רבי יוסי ודאי כך הוא אדהכי מאיך שמשא לערבא⁴) אמר רבי יוסי מאי נעביד אי נתעכב הכא הא יומא מאיך (לעילא) <למיעל אי> נהך לעילא שורא רב איהו ודחילו דחיוון חקלא דחילנא אמר רבי יהודה תוהנא עלך רבי יוסי אמר ליה הא תנינן דלא יסמוך בר נש על ניסא דקב"ה לא ירחיש ניסא בכל שעתא אמר ליה הני מילי יחידאי אבל אנחנא תלתא ומלי אורייתא ביננא ושכנינתא עמנא לא דחילנא</p>	<p>(אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. בינתיים השמש נטה להעריב). אמר רבי יוסי, מה נעשה, אם נתעכב כאן, הרי היום נוטה לצאת. אם נלך למעלה בהר, הוא גדול ומפחיד שחיות השדה [נמצאים שם ו]אנו פוחדים [מהם]. אמר רבי יהודה, תמהני עליך רבי יוסי. אמר לו, הרי שנינו שלא יסמוך בן אדם על הנס, שהקדוש ברוך הוא לא ירחיש לו נס בכל שעה. אמר לו, זה מדבר ביחידי, אבל אנחנו שלשה, ובינינו דברי תורה והשכינה עמנו, לא נפחד.</p>

¹ אף שאין אנו צריכים לירא מפני רוחות רעות מאחר שאנו שלשה אבל מ"מ יש לנו לירא מחיות ונחשים הנמצאים פה (ד"א).

² מידת המלכות נקראת כך מכיוון שעל ידה הוא כל הנהגת העולמות בי"ע (דע"ה ח"ב סד ע"ד).

³ לעיל מט ע"ב (ד"א).

⁴ השמש היה נוטה להעריב ולהיות הלילה מתפשט בעולם (ד"א).

זהר ויהי

<p>עד דהוו אזלי חמו לעילא במורא טנרא חד¹ וחד מערתא בגווה² אמר רבי יהודה ניהך וניסק להווא טינרא דאנא חמי חדא מערתא תמן סליקו לתמן וחמו ההיא מערתא אמר רבי יוסי דחילנא דילמא ההיא מערתא אתר דלחיוון איהו ולא יפגעו לון הכא</p>	<p>בעוד שהיו הולכים ראו למעלה בהר סלע אחד ומערה א' בתוכו. אמר רבי יהודה, נלך ונעלה לאותו הסלע, שאנו רואים מערה אחת שם. עלו לשם וראו אותה המערה. אמר רבי יוסי, פחדתי אולי אותה מערה מקום של חיות היא ולא יפגעו בנו כאן.</p>
<p>אמר רבי יהודה לרבי חזקיה הא חמינא דרבי יוסי דחיל איהו אי תימא בגין דאיהו חטאה דכל מאן דדחיל חטאה איהו <דכתיב (ישעיה לג יד) פחדו בציון חטאים הא לאו איהו חטאה וכתיב > (והא כתיב) (משלי כח א) וצדיקים ככפיר יבטח אמר רבי יוסי בגין דנזקא שכיח³ אמר ליה אי נזקא שכיח הכי הוא אבל הכא לא אשתכח נזקא ולבתר דאנן ניעול למערתא לא ליעול נזקא לצערא לן עאלו (למערתא) [למשרתא] אמר רבי יהודה נפלוג ליליא לתלת משמרות דהוי ליליא כל חד וחד מנן ליקום על קיומיה בהני תלת סטרי ליליא ולא נדמוך⁴</p>	<p>אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הרי ראיתי שרבי יוסי מפחד. אם תאמר משום שהוא חוטא, שכל מי שפוחד הוא חוטא, שכתוב "פחדו בציון חטאים", הרי הוא אינו חוטא, (והרי) וכתוב "וצדיקים ככפיר יבטח". אמר רבי יוסי, משום שהנזק מצוי. אמר לו, אם הנזק מצוי, כך הוא, אבל כאן לא נמצא נזק, ואחר שאנו נכנסים למערה, לא יכנס הנזק לצער אותנו. נכנסו למערה. אמר רבי יהודה, נחלק את הלילה לשלש משמרות, שהוא הלילה. כל אחד ואחד מעמנו יעמוד על עמדו בשלשת הצדדים הללו של הלילה ולא נישן.</p>
<p>פתח רבי יהודה ואמר (תהלים פט א) משכיל לאיתן האזרחי האי תושבחתא אברהם אבינו אמרה⁵ בשעתא דאשתדל בפולחנא דקב"ה ועביד חסד עם בני עלמא דישתמודעון כלא לקב"ה דקב"ה שליט על ארעא ואקרי איתן <בגין דאתקף> [דאתקף] (דיתקף) בתקיפו ביה⁶ בקב"ה חסדי יהו"ה⁷ עולם אשירה⁸ (שם ב) וכי מסטרא דחסידים אתיין לזמרא אלא הכא אתכליל סטרא דשמאלא בימינא ועל דא קב"ה נסי לאברהם ובחין ליה</p>	<p>פתח רבי יהודה ואמר, "משכיל לאיתן האזרחי". אברהם אמר את התשבחת הזו בשעה שעסק בעבודת הקדוש ברוך הוא, ועשה חסד עם בני העולם שידעו כולם לקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא שולט על הארץ. ונקרא "איתן" משום שהתחזק בתוקף בקדוש ברוך הוא. "חסדי ה' עולם אשירה". וכי מצד החסדים באים לזמר. אלא כאן נכלל צד השמאל בימין, ולכן הקדוש ברוך הוא ניסה את אברהם ובחן אותו.</p>

¹ נגד השכינה סלע ודאי (אור יקר). סלע אחד (ד"א).

² בחי' המלכות שהצדיק נכנס אליה שהיא מערה, שמערה עצמה אל היסוד, דהיינו מקום כניסת הצדיקים, ור' יוסי דחיל דשכיח נזקא ושמא טנרא יהיה אבן נגף וצור מכשול ויהיה המערה חור פתן ומאורת צפעוני סמאל הנכנס בלילית (אור יקר).

³ ר' יהודה אמר שאין המקום מוחזק לחצונים ויהיה קדוש, ואדרבה המערה מקום ייחוד ושמירה כדפי'. וכן היה, ועאלו במערתא, והיה המערה מקום כניסת הצדיקים בשכינה, שמשם היא נחלקת לג' משמרות: נקשרת בתחלה בגבורה שבגבורה, ובחצות לילה ברוח צפוני אמצעית הגבורה, ובאשמורת הבוקר בחסד שבגבורה, והם מייחדים אותה בעמידה, תורתם היתה בעמידה לקשרה בעולם הזכר בקומה, שכל מה שהו מעולם הזכר צריך בקומה, והיינו ליקום בקיומיה (אור יקר).

⁴ שאין שינה אלא מיתה, ונייחד הלילה בעץ החיים, והעוסק בתורה המשמרה השולטת, והשנים שומעים משתתפים כל שלשה בכל משמרה ומשמרה (אור יקר). ולא נישן (ד"א).

⁵

⁶

⁷ מימין (אור יקר).

⁸ מצד הלוי והיינו קשר שמאל וכללותו בימין (אור יקר).

זהר ויהי

<p>והא אתמר דיצחק בר תלתין ושבע שנין הוה בהווא זמנא¹ מאי (בראשית כב א) נסה את אברהם נסה את יצחק מבעי ליה אלא נסה את אברהם דישתכח בדינא ולא תכללא בדינא דישתכח שלים כדקא יאות ועל דא חסדי יהוה עולם אשירה</p>	<p>והרי נתבאר שיצחק בן שלשים ושבע שנים היה באותו הזמן. מה זה "נסה את אברהם", היה צריך לכתוב נסה את יצחק. אלא "נסה את אברהם" שימצא בדין, ולהיכלל בדין, שימצא שלם כראוי, ועל זה "חסדי ה' עולם אשירה".</p>
<p>דבר אחר חסדי יהוה עולם אשירה אינון <חסדים> דקב"ה עביד עם עלמא (תהלים פט ב) לדור ודור אודיע אמונתך בפי טיבו וקשוט דעביד עם כלא לדור ודור אודיע אמונתך דא מהימנותא דקב"ה דאודע אברהם בעלמא ואדכר ליה בפומא דכל בריין ועל דא אודיע אמונתך בפי וקב"ה אודע ליה לאברהם רוא דמהימנותא וכד(ין) ידע <רוא דמהימנותא ידע> דאיהו עיקרא וקיומא <דעלמא> דבגיניה אתברי עלמא ואתקיים הדא הוא דכתיב (שם ג) כי אמרתי עולם חסד יבנה² וגו' דכד ברא קב"ה עלמא³ חמא דלא יכיל למיקם עד דאוישיט ימינא עליה(ו)⁴ ואתקיים ואי לאו דאוישיט ימינא עליה(ו) ואתקיים לא אתקיים בגין דעלמא דא בדינא אתברי⁵ והא אוקימנא</p>	<p>דבר אחר, "חסדי ה' עולם אשירה", הם חסדים שהקדוש ברוך הוא עושה עם העולם. "לדור ודור אודיע אמונתך בפי", טוב ואמת שעושה עם הכל. "לדור ודור אודיע אמונתך", זו אמונת הקדוש ברוך הוא שהודיע אברהם בעולם, והזכירו בפי כל הבריות, ועל זה "אודיע אמונתך בפי". והקדוש ברוך הוא הודיע לאברהם סוד האמונה, וכשידע סוד האמונה, ידע שהוא עיקר וקיום העולם, שבגללו נברא העולם והתקיים. זהו שכתוב "כי אמרתי עולם חסד יבנה" וגו'. כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ראה שלא יכול לעמוד, עד שהושיט ימין עליו והתקיים, ואם לא שהושיט ימין עליו, לא היה מתקיים, משום שהעולם הזה נברא בדין, וכך בארנו.</p>
<p>ואתמר בראשית⁶ ורוא כללא חדא⁷ תריין גווינין⁸ הכא בראשית⁹ אף על גב דאמרן שירותא מתתא לעילא ראשית הכי נמי מעילא לתתא וקאמרינן ב' ראשית כדקאמרינן בית קדש הקדשים¹⁰ דהאי אתייהיבת⁶⁷ <נ"א איהי בית> להווא ראשית ומלה כלילא איהי כחדא¹¹ ובהאי ב"ת אתברי עלמא דא¹² ולא אתקיים אלא</p>	<p>ונאמר בראשית, וסוד כלל אחד, שני צבעים כאן, בראשית. אף על גב שאמרנו ראשית מלמטה למעלה, ראשית, כך גם מלמעלה למטה. ואמרנו ב' ראשית, כמו שאמרנו בית קדש הקדשים, שהרי נתנה (היא בית) לאותה ראשית, והדבר כלול הוא כאחד. ובב"ת הזו נברא העולם הזה, ולא התקיים אלא בימין. והרי פרשוה כתוב</p>

¹ וירא קיט ע"ב (ד"א).

² עיקר בנין הוא לעולם על ידי איחוד חסד עם דין (ביאורים ח"א נט ע"א).

³ פי' קב"ה היא בינה עלמא הוא ז"א (מ"מ).

⁴ פי' הם ה' חסדים דאימא שמהם נבנה ז"א כנודע (מ"מ).

⁵ פי' שתחלה בעיבור ויניקה דז"א לא היו בו רק מוחין דקטנות שהם דינים כנודע, ובגדלות אזי נגדל ע"י ה' חסדים דאימא דגדלות (מ"מ).

⁶ פי' ב' של בראשית היא בינה וראשית הוא אבא, כלומר שאר"א שנקראים בראשית הם תיקנו ז"א. ואבא נעלם בתוך הבינה, ואינה נגלית אלא הבינה שנק' ב' (מ"מ).

⁷ כמ"ש שתיבת בראשית רומז על אר"א שהם כללא חדא (מ"מ).

⁸ בשני פנים יש ביאורו של בראשית (ד"א).

⁹ פי' שהמלכות נקראת ראשית ממטה למעלה ואבא נק' ראשית ממעלה למטה, וכשנפרש בראשית על המלכות ר"ל ב' שהיא ראשית שהמלכות נק' ב"ת ונק' ראשית, וכשנפרש על אבא פי' בראשית ב' ראשית ב' היא בינה, וראשית הוא אבא, וז"ש אע"ג דאמרן שירותא מתתא לעילא ראשית הכי נמי מעילא לתתא (מ"מ).

¹⁰ פי' קה"ק הוא אבא ובינה היא ב"ת לקה"ק שהיא אבא, וכן בראשית ב' ראשית כמ"ש לעיל (מ"מ).

¹¹ פי' אר"א שנכללו בתיבת בראשית כמ"ש (מ"מ).

¹² פי' ע"י הבינה נברא ז"א שנת' עולם (מ"מ).

זהר ויהי

<p>בימינא¹ והא אוקמוה בהבראם באברהם כתיב ובגין כך אמרתי עולם חסד יבנה² ובנינא קדמאה דעלמא <ההוא עולם> ההוא נהורא דיומא קדמאה הוה ביה לקיימא³ ולבתר ביומא תניינא בשמאלא⁴ [ובהנהו] (ובההוא) אתקן שמים וכתוב (שם ג) שמים תכין אמונתך בהם⁵ דבר אחר שמים <תכין אמונתך בהם שמים> באינון חסדים אתקנו⁶ ורוא דאמונה אתקנת בהו⁷ דלית תקונהא אלא מגו שמים (שם ד) כרתי ברית לבחירי דא הוא רוא דמהימנותא⁸ דבר אחר דא איהו דבר אחר, זהו</p>	<p>"בהבראם", באברהם, ולכן "אמרתי עולם חסד יבנה". ובגין הראשון של העולם (אותו העולם), אותו האור של היום הראשון היה בו לקיים. ואחר כך ביום השני בשמאל. ובאלה תיקן שמים, שכתוב "שמים תכין אמונתך בהם". דבר אחר, "שמים תכין אמונתך בהם", שמים נתקנו באותם חסדים, וסוד האמונה התקינה בהם, שאין תקוניה אלא מתוך שמים. "כרתי ברית לבחירי", זהו סוד האמונה. דבר אחר, זהו</p>
רלא/א	
<p>צדיק⁹ דמיניה נפקין ברכאן לכלהו תתאי וכל (אינון) <חיוון> קדישן כלהו אתברכאן מן ההוא נגידו דנגיד לתתאי ובגין כך כתיב (תהלים פט ד) כרתי ברית לבחירי</p>	<p>צדיק שממנו יוצאות ברכות לכל התחתונים, וכל (אותן) החיות הקדושות, כולן מתברכות מאותו המשכה הנמשך לתחתונים, ולכן כתוב "כרתי ברית לבחירי".</p>
<p>נשבעתי לדוד עבדי (שם) דא רוא דמהימנותא דאיהו קיימא תדיר בצדיק דא קיומא דעלמא דלא יתבדרון לעלמין בר בזמנא דגלותא <דנגידו> (דכל נגידו) דברכאן אתמנעו ורוא דמהימנותא לא אשתלים וכל חדוון אתמנעו וכד עייל ליליא מההוא זמנא (ו)חדוון לא עאלו קמי מלכא ואף על גב דחדוון לא אתערו אבל לבר קיימי ומזמרי שירתא וכד אתפליג ליליא ואתערותא סלקא מתתא לעילא כדין קב"ה אתער כל חילי שמיא לבכיה ובעט ברקיעא ואודעזען עלאי ותתאי</p>	<p>"נשבעתי לדוד עבדי", זה סוד האמונה שהוא עומד תמיד בצדיק הזה, קיום העולם, שלא יתפזרו לעולמים, חוץ מזמן הגלות שנמנע המשכת הברכות, וסוד האמונה לא נשלם, וכל השמחות נמנעו. וכשנכנס הלילה, מאותו הזמן השמחות לא נכנסו לפני המלך. ואף על גב שהשמחות לא התעוררו, אבל בחוץ עומדים ומזמרים שירה, וכשנחלק הלילה והתעוררות עולה מלמטה למעלה, אז הקדוש ברוך הוא מעורר כל חיילות השמים לבכיה, ובוטע ברקיע, ומזדעזעים עליונים ותחתונים.</p>
<p>ולית נייחא קמיה בר בזמנא דמתערי לתתא באורייתא כדין קב"ה וכל אינון נשמתין דצדיקיא</p>	<p>ואין מנוחה לפניו, פרט לזמן שמתעוררים למטה בתורה, אז הקדוש ברוך הוא וכל אותן נשמות הצדיקים</p>

¹ פי' כמ"ש שה' חסדים דאימא דגדלות הם בונים ז"א כי ה' גבורות בונים הנוק' וה' חסדים בונים ז"א (מ"מ).

² פי' עולם שהוא ז"א ע"י ה' חסדים דאימא יבנה (מ"מ).

³ ר"ל כמו פי' אחר שמפרש אמרתי עולם שהוא ז"א ספירה ראשונה שנבנית בו הוא חסד שהוא ראשון לו"ק, וכן נמי אחר שנגדל ז"א ונעשה בן י"ס, ב' שלישי חסד דז"א עלו ונעשו חכמה דז"א. ומחכמה הוא התחלת הספירות דז"א, שהכתר אינו מן המנין כמ"ש הרב, נמצא שחסד שנעשה חכמה הוא ראשון לספירות ז"א, וזהו אמרתי עולם שהוא ז"א חסד יבנה שנעשה חכמה (מ"מ).

⁴ פי' גבורה דז"א שממנה בינה דז"א, כנודע שב' שלישי הגבורה נעשו בינה (מ"מ).

⁵ ר"ל שבח"ג דז"א, בהם נתקן שמים שהוא ז"א, כמ"ש בזה רישא דמלכא בחסד וגבורה אתתקן, דהיינו שעלו ב' שלישי חסד וב' שלישי הגבורה, ונעשו מהם חו"ב דז"א. ומהמוחין נגמר כל פרצופו, נמצא שעל ידם נתקן ז"א (מ"מ).

⁶ פי' זה כמ"ש בתחלה שה' חסדים דגדלות דאימא בהם ניתקן ז"א (מ"מ).

⁷ פי' מלכות שנק' אמונה, נתקנה גם היא על ידי החסדים, בסוד והוכן בחסד כסא, אע"פ שביניה ע"י ה' גבורות התכוננותה ע"י ה' חסדים (מ"מ).

⁸ פי' מלכות ולפי פי' זה מ"ש נשבעתי לדוד עבדי הוא דוד המלך ע"ה כפשטיה (מ"מ).

⁹ ור"ל כרתי ברית לבחירי הוא יסוד שממנו בא השפע למלכות ובי"ע (מ"מ).

<p>(עמיה)68 בלהו צייתין וחדדין לההוא קלא וכדין נייחא <קמיה ואתי נייחא לכלהו נשמתינ דצדיקיא עמיה> (קמיה אשתכח) בגין דמיומא דאתחריב מקדשא לתתא אומי קב"ה דלא ייעול בגו ירושלם דלעילא¹ עד דיעלון ישראל לירושלם דלתתא דכתיב (הושע יא ט) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר והא אוקמוה חברייא</p>	<p>(שעמו), כולם מקשיבים ושמחים לאותו קול, ואז מנוחה. (לפניו, ובאה מנוחה לכל נשמות הצדיקים שעמו נ"א נמצאת לפניו). משום שמיום שנחרב המקדש למטה, נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס לתוך ירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל לירושלים של מטה, שכתוב "בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר", והרי פרשוה החברים.</p>
<p>וכל אינון מזמרי קיימי לבר ואמרי שירתא בתלת פלגי ליליא² וכלהו משבחון בתושבחתן ידיעאן וכלהו חילי שמיא כלהו מתערי בליליא וישראל ביממא וקדושה לא מקדשי לעילא עד דמקדשי ישראל לתתא וכדין כל חילי שמיא מקדשי שמא קדישא כחדא ועל דא ישראל קדישין מתקדשין מעלאי ומתתאי <נ"א בגין דקדושה דשמא דקב"ה לא סליק אלא מעילא ומתתא> כחדא הדא הוא דכתיב (ויקרא יט ב) קדושים תהיו כי קדוש אני יהוה אלהיכם</p>	<p>וכל אותם מזמרים עומדים בחוץ ואומרים שירה בשלשת חלקי הלילה, וכולם משבחים בתשבחות ידועות, וכל חיילות השמים, כולם מתעוררים בלילה, וישראל ביום, ולמעלה לא מקדשים עד שישראל מקדשים למטה, ואז כל חיילות השמים מקדשים את השם הקדוש כאחד. ועל זה ישראל קדושים מתקדשים מעליונים ותחתונים, (משום שהקדושה של שמו של הקדוש ברוך הוא לא עולה אלא מלמעלה ומלמטה) כאחד. זהו שכתוב "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם".</p>
<p>פתח רבי יוסי ואמר (איוב לח ו) על מה אדניה הטבעו האי קרא קב"ה אמר ליה בגין דכד ברא עלמא לא ברא ליה אלא על סמכין דאינון ז' סמכין דעלמא³ כמה דאת אמר (משלי ט א) הצבה עמודיה שבעה ואינון סמכין לא אתיידע על מה קיימין בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל סתימן ועלמא לא אתברי עד דנטל אבנא חדא ואיהי אבנא דאתקרי אבן שתיה⁴ [ונטל] (נטיל) לה קב"ה וזרק לה לגו תהומא ואתנעיץ מעילא לתתא ומניה אשתיל עלמא ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים⁵ הדא הוא דכתיב (איוב לח ו) או מי ירה אבן פנתה⁶ כמה דאת אמר (ישעיה כח טז) אבן</p>	<p>פתח רבי יוסי ואמר, "על מה אדניה הטבעו". הקב"ה אמר את פסוק זה, משום שכשברא את העולם, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר "חצבה עמודיה שבעה", ואותם עמודים לא נודע על מה עומדים. משום שהוא סוד עמוק, סתום מכל הסתומים, והעולם לא נברא עד שנטל אבן אחת, והיא אבן שנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקדוש ברוך הוא וזרק אותה לתוך התהום, וננעצה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, והיא נקודה באמצע העולם, ובנקודה זו עומד קדש הקדשים. זהו שכתוב "או מי ירה אבן פנתה", כמו</p>

¹ ח"ג קמז ע"ב ורסב ע"ב ובת"ז סוף תיקון נ' (לש"ו).

² בג' משמרות הלילה ויקהל קצו ע"א (ד"א).

³ פי' עלמא הוא עלמא דדכורא, שהם ז' ספירות מחסד עד מלכות, וכולם עומדים על רזא עמיקא הוא יסוד אימא שהוא עמוק ולא בולט כזכר, ולכן נק' בינה עמיקא בכל הזהר, והבן זה. ומאותו היסוד יוצאים הה"ח לקיים אותם הז' עמודים (זהר הרקיע).

⁴ מידת המלכות (ביאורים ח"ב ל ע"ג), כדי שלא יתמוטט העולם בכל משך ימי העולם וכדי להעמיד את בחינת "אבן השתיה" אשר ממנה הושתת העולם, ועליה העולם עומד, הרי היא שכינתו ית' המסתתרת ונעלמת ביסוד כל העולם כולו ועליה העולם עומד (כללים ח"א טז ע"ג).

⁵ קדשי הקדשים הוא בחי' היסוד הנק' כל שהוא קודש כול כל הקדשים, ושם זה יתואר בין ביסוד דדכורא ובין ביסוד דנוק'. והנה היסוד דאמא נשלם ממש בחזה דז"א אשר שם הוא מקום הנקודה ההיא כד קיימא באמצעיתא נמצא כי קה"ק הוא יסוד דאימא קיימי על ההוא נקודה, וז"ש הה"ד או מי ירה, ר"ל כי מ"י שהוא יסוד הבינה כי שם נפתחין נ' שערי בינה, שהוא גימ' מי, ומי היא אשר ירה באותה הפינה וכו' (זהר הרקיע).

⁶ היא נוק' דז"א, וע"כ אמר אבן, כי הז"א כלול מאבות, אש ומים רוח, שהם ר"ת אמ"ר, ונוק' נקרא עפר, ונעשית אבן, דאתכללית מן ג' יסודין עילאין, ואתקרישית ואתעבידו אבן. וגם היא יצאה מבינה הנק' מ"י,

זהר ויהי

<p>בחן פנת יקרת וכתיב (תהלים קיה כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה</p>	<p>שנאמר "אבן בחן פנת יקרת", וכתוב "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה".</p>
<p>תא הזי האי אבן אתברי מאשא ומרוחא וממיא ואתגליד מבלהו ואתעביד אבנא חדא וקיימא על תהומי ולזמנין נבעין מניה מיא ואתמליין תהומי והאי אבנא קיימא לאת באמצעיתא דעלמא והאי איהו אבן דקיים ואשתיל יעקב שתילו וקיימא דעלמא הדא הוא דכתיב (בראשית לא מה) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה (שם כח כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו' (כי האי שוי ליה יעקב והאי אבן לא אתברי שוי קיימא לעילא) >וכי האי אבן שוי ליה יעקב והא האי אבן (נ"א לא) אתברי בקדמיתא כד ברא קב"ה עלמא אלא דשוי לה נ"א וכי השתא שוי לה יעקב והא עד לא אתברי עלמא הוות אלא דיעקב שוי לה קיימא דלעילא ונתא ועל דא אשר שמתי <מצבה> כתיב מאי אשר שמתי דכתיב יהיה בית אלהים דשוי מדורא דלעילא הכא</p>	<p>בא וראה, אבן זו נכרתה מאש ומרוח וממים, ונגלדה מכולם, ונעשתה אבן אחת, ועומדת על התהומות, ולפעמים נובעים ממנו מים ומתמלאים התהומות, ואבן זו עומדת לאות באמצע העולם, וזוהי אבן שעומד והשתיל יעקב שתילת וקיום העולם. זהו שכתוב "ויקח יעקב אבן וירימה מצבה". "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה" וגו'. וכי אבן זאת שם לו יעקב, והרי אבן הזאת נבראה בתחלה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם. אלא ששם אותה (וכי כעת שם אותה יעקב, והרי טרם שנברא העולם היתה. אלא שיעקב שם אותה) קיום שלמעלה ולמטה, ועל זה "אשר שמתי מצבה" כתוב. מה זה "אשר שמתי", שכתוב "יהיה בית אלהים", ששם מדור שלמעלה כאן.</p>
<p>תא הזי האי אבן (ד)אית עלה שבעה עינים כמה דאת אמר (זכריה ג ט) על אבן אחת שבעה עינים על מה אתקריאת שתייה⁶⁹ דמנה אשתלים >אשתיל עלמא וחד שתייה שת יה< (עלמא) דשוי קב"ה לה לאתברכא מנה עלמא בגין דעלמא מנה מתברכא ותא הזי בשעתא דעאל שמשא הני כרובים דקיימין בהאי דוכתא והוו יתבי באת הוו אקשן גרפייהו² לעילא ופרשי לון ואשתמע קול נגונא דגרפייהו לעילא וכדין שראן לנגנא³ אינון מלאכין דאמרי שירתא בשירותא דליליא בגין [דיסלק] (דסליק) יקריה דקב"ה מתתא לעילא</p>	<p>בא וראה, על אבן זו יש שבעה עינים, כמו שנאמר "על אבן אחת שבעה עינים". על מה נקראת "שתייה", אחד, שממנה (נשלם) השתיל העולם. ואחד, שתיה שת י"ה, ששם אותה הקדוש ברוך הוא להתברך ממנה העולם, בשביל שממנה מתברך העולם. ובא וראה, בשעה שנכנס השמש, הכרובים הללו שעומדים במקום הזה והיו עומדים בנס, והיו מקישים בכנפיהם למעלה ופורשים אותם, ונשמע קול נגון הכנפים למעלה, ואז מתחילים לנגן אותם המלאכים שאומרים שירה בראשית</p>

וזהו מי ירה אבן פינתה, מן הז' עמודים עומדים על אבן אחת הנק' מ"ה, וזהו על מה אדניה הוטבעו. וענין ירה הוא בבינה, ד' על ו'. וכד נחתא מבינה מתהפכין ו' על ד' שהוא ז"א, נשאר למעלה, והד' שהיא הנוק' יסוד עפר, נתהפך וירד למטה ממנו, וז"ס ירה מעילא לתתא, והבן זה, ואז נעשית ה' תתאה דשמא קדישא, וזהו פנתה פנת ה'. וז' התחתונים דדכורא כולן נכללים ביסוד דיליה לתת שם מ"ד, בסוד והכהו לז' נחלים, וכנגדן בנוק' ביסוד דילה שם נכללין (ביסוד שלה) הז"ת שבה, והם ז' תהומות כנודע, והם נוק' בסוד כל הנחלים הולכים אל הים (זהר הרקיע).

¹ ולזמנין דנבעין מן נוק' מ"ן מן ז"ת שבה אל היסוד שבה, כדין אתמלין תהומין אשר ביסוד שבה. או אפשר לפרש כי תהומות הם ז' היכלי בריאה דנוק' אשר שם, ודא אבן חפייא בסוד יושב על כסא, וכד האי אבן אתברכא, כדין נביע מניה מיא לתתא להשפיע בתהומות הבריאה. והנה האי אבן היתה למטה תחת הו' כנודע מסדר האצילות, ואח"כ וישימה יעקב מצבה, הסירה ממקום שלה שהיא תחת יסוד דיליה, ועלתה באחורי הז"א בחזה כנודע, וז"ש והאי אבנא קיימא לאת באמצעיתא דעלמא. והנה יעקב הוא יסוד דאבא אשר בתוך הז"א ומכחו והארתו מעלה את הנוק' עד החזה באחוריו, וז"ס ה' בחכמה יסד ארץ ונתיסדה שם, ואז נק' אבן שתיה, ר"ל ש"ת י"ה כי י"ה שהוא בא יעקב הנמשך משם הוא שת אותה שם בסוד והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, והבן זה מאד. לכן אנו אומרים כי אבן שת"ה באמצע עולם (זהר הרקיע).

² מכים בכנפיהם (ד"א).

³ ואז מתחילים לנגן (ד"א). ובקשקוש כנפיהם משמיעים קול חזק כקול מים רבים בניגון. הרש"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>ומאי שירתא הוּו אמרו ההוא נגונא דגדפייהו דכרובים (תהלים קלד א) הנה ברכו את יהו"ה כל עבדי יהו"ה וגו' שאו ידיכם קדש וגו' וכדין (אינון) <איהו> שירותא⁷⁰ לאינון מלאכי עלאי לזמרא במשמרתא תניינא הני כרובים</p>	<p>הלילה, בשביל שיעלה כבוד הקדוש ברוך הוא מלמטה למעלה. ואיזו שירה היו אומרים, אותו נגון כנפי הכרובים, "הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'." שאו ידיכם קדש" וגו'. ואז (הם) היא התחלה לאותם מלאכים עליונים לזמר. במשמרת השניה הכרובים הללו</p>
<p>רלא/ב</p>	
<p>אקשי גדפייהו לעילא ואשתמע קול נגונא דלהון וכדין שראן לנגנא אינון מלאכין דקיימין במשמרתא תניינא ומאי שירתא הוּו אמרי בהאי שעתא נגונא דגדפייהו דכרובים (תהלים קכה א) הבוטחים ביהו"ה! כהר ציון וגו' וכדין (ההוא שירתא) <איהו שירותא> לאינון דקיימי בהאי משמרה תניינא לנגנא במשמרה תליתאה הני כרובים אקשו גדפייהו ואמרי שירתא ומאי היא (שם קיג ב) הללויה הללו עבדי יהו"ה וגו' יהי שם יהו"ה מבורך וגו' ממזרח² וגו'</p>	<p>מקיימים כנפיהם למעלה, ונשמע קול נגונם, ואז מתחילים לנגן אותם המלאכים שעומדים במשמרת השניה. ואיזו שירה היו אומרים בשעה הזו, נגון כנפי הכרובים, "הבוטחים בה' כהר ציון" וגו'. ואז (אותה) היא (שירה) תחלה לאותם העומדים במשמרת השניה הזו לנגן. במשמרת השלישית הכרובים הללו מקיימים בכנפיהם ואומרים שירה, ומה היא, "הללויה הללו עבדי ה' וגו' יהי שם ה' מבורך וגו' ממזרח" וגו'.</p>
<p>כדין אינון מלאכין דקיימי במשמרה תליתאה כלהו אמרי שירתא וכלהו ככבי ומזלי דברקיעא פתחי שירתא כמה דכתיב (איוב לח ז) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים וכתוב (תהלים קמה ג) הללוהו כל ככבי אור דהא אינון ככבי <ד-נהורא (ד)מנגנן על נהורא >נ"א דממנן על שירתא <כד אתי צפרא וכדין נטלי שירתא אבתרייהו דישראל⁷¹ לתתא וסלקא יקריה דקב"ה מתתא >ומ<לעילא ישראל לתתא ביממא³ ומלאכי עלאי לעילא בליליא⁴ וכדין אשתלים שמא קדישא בכל סטרין</p>	<p>אז אותם מלאכים שעומדים במשמרת השלישית, כולם אומרים שירה. וכל הכוכבים ומזלות שברקיע פותחים בשירה, כמו שכתוב "ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים", וכתוב "הללוהו כל כוכבי אור", שהרי אותם כוכבי האור מנגנים על אור. (שממונים על השירה). כשמגיע הבוקר, ואז לוקחים שירה אחרי שישראל למטה, ועולה כבוד הקדוש ברוך הוא מלמטה ומלמעלה. ישראל למטה ביום, ומלאכים עליונים למעלה בלילה, ואז נשתלם השם הקדוש בכל הצדדים.</p>
<p>והאי אבן דקאמר כלהו מלאכי עלאי⁵ וישראל לתתא⁷² כלהו אתקפו בהאי אבן⁶ ואיהי סלקא לעילא לאתעטרא גו אבהן⁷ ביממא ובליליא קב"ה⁸ אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בנגתא</p>	<p>"והאבן הזאת" שאמר, כל המלאכים העליונים וישראל למטה, כולם מחזיקים באבן הזאת, והיא עולה למעלה להתעטר בתוך האבות ביום, ובלילה הקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן.</p>

¹ מפני היות משמרה זאת בת"ת כדפי', והיינו הבוטחים בה' ת"ת עם היסוד והיינו "כהר ציון" (אור יקר).

² במשמרה תליתאה הוא מצד החסד, קרוב לאור היום (אור יקר).

³ שמדתם הת"ת, דהיינו מדת יום (אור יקר).

⁴ בתולות אחריה רעותיה בליליא מלכות. וא"ת הרי בינוקא קאמר כי המלאכים נזונים ומשבחים לת"ת ולכך קאמר ברכו ה' מלאכיו ולא קאמר "את", וישראל נזונים ומשבחים למלכות, וזהו ברכי נפשי "את". לא קשיא כי ביום מלאכים מצד הזכר שהם ישראל, הם משפיעים למלכות, והיינו מדת לילה ביום, לייחודה עם הת"ת. ובלילה, מלאכים ממש משבחים לת"ת, והיינו מדת יום בלילה, ליחדו עם המלכות (אור יקר).

⁵ אמנם ביום הוא מדת לילה ביום, והיינו דאיהי סלקא על נו"ה (אור יקר).

⁶ הכל אוחזים בה ומחזיקים בה לכלול עצמם אל היחוד, בין ישראל ביום בין מלאכים בלילה (אור יקר).

⁷ והיינו דאיהי סלקא על נו"ה (אור יקר).

⁸ ת"ת (אור יקר).

זהר ויהי

<p>דערין¹ זכאין אינזן כל דקיימי בקיומיהו² ומשתדלין באורייתא בליליא בגין דקב"ה וכל אינזן צדיקיא דבגנתא דערן שמעי קלייהו דבני נשא אינזן דמשתדלי באורייתא כמה דכתיב (שיר ה יג) היושבת בגנים³ וגו'⁴</p>	<p>אשריהם כל העומדים בקיומם ועוסקים בתורה בלילה, משום שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבגן עדן שומעים קולות בני האדם, אותם העוסקים בתורה, כמו שכתוב "היושבת בגנים" וגו'.</p>
<p>תא חזי האי אבן איהו אבן טבא⁵ ודא הוא רזא דכתיב (שמות כה יז) ומלאת בו מלואת אבן ארבעה טורי אבן⁶ ואלין אינזן סדרין דאשלמותא דאבן טבא אשלמותא דאבן יקרה בגין דאית (אשלמותא דאבן) <נ"א אשלמותא) אבן> אחרא דכתיב (יחזקאל לו כו) והסירותי את לב האבן⁷ וגו' וכתביב (שם כז) ואת רוחי אתן בקרבכם והאי איהו (ישעיה כה טז) אבן בחן⁸ פנת יקרת⁹ ואוקמוה ועל רזא דא כתיב (שמות כד יב) לוחות האבן¹⁰ דאינזן לוחות אתגזרו מהכא¹¹ ועל דא אקרון על שמיה דהאי אבן¹² והאי הוא רזא דכתיב (בראשית מט כד) משם רועה אבן ישראל¹³ <נ"א> הא ודאי אבן ישראל איקרוי כמה דאתמר</p>	<p>בא וראה, אבן זו היא אבן טובה, וזהו סוד הכתוב "ומלאת בו מלואת אבן ארבעה טורים אבן". ואלה הם סדרים (של שלמות) של האבן הטובה, השלמות של אבן יקרה, משום שיש (שלמות) אבן אחרת, שכתוב "והסירותי את לב האבן" וגו', וכתוב "ואת רוחי אתן בקרבכם". וזהו "אבן בחן פנת יקרת", ובארוה. ועל סוד זה כתוב "לוחות האבן", שהם לוחות שנגזרו מכאן, ולכן נקראו על שמה של האבן הזאת, וזהו סוד הכתוב "משם רועה אבן ישראל", (הרי ודאי אבן ישראל נקראת) כמו שנתבאר.</p>
<p>פתח רבי חזקיה ואמר (שמות כה כא) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה אלין אבני יקרין עלאין דאתקרון אבני המקום כמה דאת אמר (בראשית כה יא) ויקח מאבני המקום¹⁴ והא אוקמוה¹⁵ <והאבנים> על שמות בני ישראל כמה דאית (ו) י"ב אבנים י"ב</p>	<p>פתח רבי חזקיה ואמר, "והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה", אלו אבנים יקרות עליונות שנקראות אבני המקום, כמו שנאמר "ויקח מאבני המקום", והרי פרשוה. "והאבנים על שמות בני ישראל". כמו שיש (י"ב אבנים) שנים עשר שבטים למטה, כך גם למעלה שנים עשר שבטים, והם שתים עשרה אבנים יקרות, וכתוב "ששם עלו שבטים שבטי</p>

¹ בסוד היחוד למטה מדת יום בלילה (אור יקר).

² שהם נוטלים חלק ביחוד עם ישראל, ובלילה עם הנשמות והמלאכים (אור יקר).

³ השכינה (אור יקר).

⁴ המשך הפסוק: חברים מקשיבים לקולך השמיעיני. חברים – צדיקים שבג"ע (אור יקר).

⁵ מפני שיש אבן רעה, אבן נגף וצור מכשול נגדיית אליה כדמסיק (אור יקר).

⁶ הם י"ב מרגליטאן טבאן שתחתיה (אור יקר).

⁷ יצר הרע מצד החצונים (אור יקר).

⁸ אפשר היות הכוונה לפרש שהיא נקראת אבן מצד החסד והיינו תיקוני הכהן כדפירשנו ונקראת אבן מצד הגבורה דכתיב אבן בוחן, משם מבחן הצדיקים בדיניה (אור יקר).

⁹ מצד אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, בסוד מאת ה' היתה זאת, דהיינו מצד הת"ת (אור יקר).

¹⁰ שהם נו"ה (אור יקר).

¹¹ כי אחר שהיא למעלה בת"ת, נו"ה נאצלים ונגזרים ממנה, והיינו בחינתה מצד נו"ה אבן ודאי (אור יקר).

¹² וגם ליסוד בו בחינת אבן (אור יקר).

¹³ דהיינו יסוד יוסף, והיא בעצמה נקראת אבן. והיינו סוד דאית בה שבעה עינים, שמשבע ספירות נקראת אבן (אור יקר).

¹⁴ י"ג אבנים שהם י"ב מלאכים למטה מהמלכות (אור יקר).

¹⁵ שמות לט וע"ש (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>שבטים לתתא! הכי נמי לעילא² תריסר <שבטין> ואינון תריסר אבנין יקירין וכתוב (תהלים קכב ד) ששם עלו שבטים שבטי יה <נ"א> דא רוא) עדות לישראל <דא ישראל רוא דלעילא> (לעילא) וכלהו להודות לשם יהו"ה³</p>	<p>"ה", (זה סוד) "עדות לישראל", זה ישראל, סוד שלמעלה, וכולם להודות לשם ה'.</p>
<p>ועל דא והאבנים על שמות בני ישראל תהיינה וכמה דאית י"ב שעי ביממא⁴ הכי אית י"ב שעי בליליא ביומא לעילא בליליא לתתא כלא דא לקבל דא הני י"ב שעי דבליליא מתפלגי לתלת פלגא⁵ וכמה ממני <תריסי קיימי תחותיהו> (תריסר) דרגין על דרגין כלהו ממנן בליליא ונטלי טרפא בקדמיתא וכדין כד אתפליג ליליא⁶ קיימין תריין⁷⁷³ <נ"א סתרין) סדרין מסטרא דא ותריין סדרין> (סטרין) מסטרא אתרא⁷⁴ ורוחא עלאה נפק <נ"א נשיב> בנייהו⁸ וכדין כל אינון אילנין דבגנתא דעדן כלהו פתחי שירתא וקב"ה עאל בגנתא דעדן</p>	<p>ועל זה "והאבנים על שמות בני ישראל תהיינ". וכמו שיש שתיים עשרה שעות ביום, כך יש שתיים עשרה שעות בלילה. ביום למעלה ובלילה למטה. הכל זה כנגד זה. השתיים עשרה שעות של הלילה הללו מתחלקות לשלשה חלקים, וכמה ממונים בעלי תריסים עומדים תחתיהם דרגות על דרגות, כולם ממונים בלילה, ונוטלים טרף בהתחלה. ואז כשנחלק הלילה, עומדים שני (סתרים) סדרים מצד זה ושני סדרים מצד אחר (זו), ורוח עליונה יוצאת (נושבת) ביניהם, ואז כל אותם האילנות שבגן עדן, כולם פותחים בשירה, והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן.</p>
<p>הדא הוא דכתיב (דה"א יז לג) אז ירננו עצי היער מלפני יהו"ה כי בא לשפוט את הארץ כמה דכתיב (ישעיה יא ד) ושפט בצדק דלים בגין דמשפט עאל בנייהו ואתמליא מניה⁷⁵ ג"ע ורוחא דצפון אתער בעלמא וחדוה אשתכח ונשיב ההוא רוחא באינון בוסמין וסלקן ריחין לעילא ומתעטרין⁷⁶ צדיקיא בעטרייהו ומתהנן מנו זיוא דאספקלריאה דנהרא</p>	<p>זהו שכתוב "אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ", כמו שכתוב "ושפט בצדק דלים". משום שמשפט נכנס ביניהם ומתמלא ממנה (ממנו) גן עדן. ורוח צפון מתעוררת בעולם, ושמחה נמצאת, ונושבת אותה הרוח באותם בשמים, ועולים ריחות למעלה, ומתעטרים (ומתעוררים) הצדיקים בעטרותיהם ונהנים מתוך זיו האספקלריה המאירה.</p>
<p>זכאין אינון צדיקיא דזכאן לההוא נהורא עלאה וההוא נהורא דאספקלריאה דנהרא נהיר לכל סטרין וכל חד וחד מאלין צדיקיא נטיל לחולקיה בדקא חזי ליה והוה (נטיר כל חד וחד כפום עובדוי דעבד בהאי עלמא מאינון מתכספי) <נטיל (נ"א והכי נהיר) כל חד וחד כפום עובדוי</p>	<p>אשריהם הצדיקים שזוכים לאותו האור העליון, ואותו האור של האספקלריה המאירה מאיר לכל הצדדים, וכל אחד ואחד מהצדיקים הללו נוטל את חלקו כראוי לו, והיה נוטל (וכך מאיר) כל אחד ואחד כפי מעשיו שעשה בעולם הזה. (מאלה) יש מהם שמתביישים מאותו אור שנטל חברים</p>

¹ לשכינה בתחתונים (אור יקר).

² לשכינה בעליונים (אור יקר).

³ כדפי' ר' יוסי מלאכי עילאי לעילא וישראל לתתא (אור יקר).

⁴ כל אבן ואבן שעה א' (אור יקר).

⁵ ג' משמרות, ד' שעות בכל משמרה, ד' מלאכים מאות י"ב דקאמרן (אור יקר). נחלקים לג' משמרות וכמה ממונים בעלי תריסין תחתיהם מדרגות מדרגות (ד"א).

⁶ שהם ו' שעות, וו' שעות, שהם ו' מלאכים וו' מלאכים, נמצא שמשמרה אמצעית מתחלק ומאותם י"ב שבטי י"ה עדות (אור יקר).

⁷ דהיינו ד' שהם במשמרה האמצעי (אור יקר).

⁸ היינו סוד קו האמצעי, שהוא רוח המתמצע בין ו' וו' (אור יקר).

זהר ויהי

<p>דעבד בהאי עלמא אית מנהון דמתכספאי¹ מההוא נהירו דנטיל חבריה</p>	
רלב/א	
זהר	
יתיר ונהיר והא אוקמוה	יותר ומאיר, והרי פרשוה.
<p>חולקיה דליליא מכד שארי ליליא למיעל כמה גרדיני² נמוסין מתערין ושטאן בעלמא ופתחין³ סתימין ולבתר כמה זינין לזנייהו כמה דאוקימנא וכדין כד אתפליג ליליא סטרא דצפון נחית (ג"א < נהיר נהירו) מעילא לתתא ואחיד ביה בליליא עד תרין חולקין דליליא ולבתר סטרא דדרום אתער עד דאתי צפרא</p>	<p>חלקי הלילה, כאשר מתחיל הלילה להיכנס, כמה שלוחי דין מתעוררים ומשוטטים בעולם ופותחים הסתומים. ואחר כך כמה מינים למיניהם, כמו שבארנו. ואז, כשנחלק הלילה, צד צפון יורד (מאיר הארה) מלמעלה למטה, ואוחז בלילה עד שני חלקים של הלילה. ואחר כך מתעורר צד דרום, עד שמגיע הבוקר.</p>
<p>וכד אתי צפרא כדין דרום וצפון אחידו ביה וכדין אתאן ישראל לתתא סלקין לה בצלותהון ובעותהון לעילא עד דסלקא ואתגניזת בינייהו ונטלא ברכאן מרישא דמלכא⁷⁷ דכל רישין ואתברכא מההוא טלא דאתמשכא מלעילא ומההוא טלא פריש לכמה סטרין וכמה רבוון אתזנו מניה מההוא טלא ומניה עתידין לאחייא מיתייא</p>	<p>וכשמגיע הבוקר, אז הדרום והצפון אוחזים בו, ואז באים ישראל למטה, ומעלים אותה בתפלותיהם ובקשותיהם למעלה, עד שעולה ונגנזת ביניהם, ונוטלת ברכות מהראש (של המלך) של כל הראשים. ומתברכת מאותו הטל שנמשך מלמעלה, ומאותו הטל נחלק לכמה צדדים, וכמה רבבות נזונים מאותו הטל, וממנו עתידים להחיות המתים.</p>
<p>הדא הוא דכתיב (ישעיה כו יט) הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך <טלא> מאינון נהורין עלאין דנהרין <לעילא> עד דהוו יתבי אתפליג ליליא אמר ליה רבי יהודה לרבי יוסי השתא רוחא דצפון אתער וליליא אתפליג והשתא עדנא דקב"ה תאיב לקלהון דצדיקיא בהאי עלמא אינון דמשתדלי באורייתא השתא קב"ה ציית (לקול מלייהו) <לן> בהאי אתר לא נפסוק מלי דאורייתא</p>	<p>זהו שכתוב "הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך", טל מאותם האורות העליונים שמאירים למעלה. בעוד שהיו יושבים, נחלק הלילה. אמר לו רבי יהודה לרבי יוסי, עכשיו רוח צפון מתעוררת והלילה נחלק, וכעת הזמן שהקדוש ברוך הוא מתאוה לקול הצדיקים שבעולם הזה, אותם שעוסקים בתורה. וכעת הקדוש ברוך הוא מקשיב (לקול דבריהם) לנו במקום הזה, לא נפסיק בדברי התורה.</p>
<p>פתח ואמר, "המלאך הגואל אותי מכל רע (בראשית מה טז) הא אתמר ואוקמוה אבל תא חזי כתיב (שמות כג ב) הנה אנכי שולח מלאך וגו' דא הוא מלאך דאיהו פרוקא דעלמא נטירו דבני נשא והאי איהו דאזמין ברכאן לכל עלמא בגין דאיהו נטיל לון בקדמיתא ולבתר איהו אזמין לון בעלמא ובגין דא כתיב הנה אנכי שולח מלאך לפניך (שם לג ב) ושלחתי לפניך מלאך והאי איהו מלאך דלזמנין דכר ולזמנין נוקבא והכי איהו [דבזמנא] [דזמנא] דאיהו אזמין ברכאן [לעלמא]</p>	<p>פתח ואמר, "המלאך הגואל אותי מכל רע". הרי נתבאר ופרשוה, אבל בא וראה, כתוב "הנה אנכי שולח מלאך" וגו', זהו מלאך שהוא גאולת העולם, ושמירתם של בני האדם, וזהו שמזמין ברכות לכל העולם, משום שהוא נוטל אותם בהתחלה, ואחר כך הוא מזמין אותם לעולם, ולכן כתוב "הנה אנכי שולח מלאך לפניך", "ושלחתי לפניך מלאך". וזהו מלאך שלפעמים זכר ולפעמים נקבה, וכך הוא, שבזמן שהוא מזמין ברכות לעולם (למעלה), אז הוא זכר ונקרא זכר. כזכר</p>

¹ שמתביישין (ד"א). ונכוה מחופה למה לא זכה כמוהו. הרש"ב (נ"א).

² שלוחי הדין המענישי' לקיים חוקות המלך ית' [ולעוברי נמוסי ודתי התורה. הרש"ב] (ד"א).

³ קעב ע"ב (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>(לעילא) כדין איהו דכר ואקרי דכר כדכורא דאזמין ברכאן (<נ"א> לתתא) לנוקבא הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא ובזמנא דקיימא דינא על עלמא כדין אקרי נוקבא כנוקבא דאיהי עוברא¹ הכי איהו אתמלי מן דינא וכדין אקרי נוקבא ועל דא לזמנין אקרי דכורא ולזמנין אקרי נוקבא וכלא רזא חדא</p>	<p>שמזמין ברכות (למטה) לנקבה, כך הוא מזמין ברכות לעולם. ובזמן שעומד בדין על העולם, אז נקרא נקבה, כנקבה המעוברת, כך הוא מתמלא מן הדין, ואז נקרא נקבה. ועל זה לפעמים נקרא זכר ולפעמים נקרא נקבה, והכל סוד אחד.</p>
<p>כגוונא דא כתיב (בראשית ג כד) ואת להט החרב המתהפכת מלאכין אית שלוחן בעלמא² דמתהפכין לכמה גוונין לזמנין נוקבי לזמנין דכורי לזמנין דינא לזמנין רחמי וכלא בחד גוונא כגוונא דא האי מלאך בגוונין סגיאין איהו וכל גוונין דעלמא כלהו איתנהו בהאי אתר ורזא דא (יחזקאל א כח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהוה וכמה דאית ביה כל אינון גוונין הכי נמי אנהיג לכל עלמא</p>	<p>כדוגמא זו כתוב "ואת להט החרב המתהפכת". יש מלאכים שלוחים בעולם שמתהפכים לכמה צבעים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים דין לפעמים רחמים, והכל בצבע אחד. כדוגמא זו המלאך הזה הוא בצבעים רבים, וכל הצבעים שבעולם ישנם במקום הזה. וסוד זה "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'", וכמו שיש בו כל אלו הצבעים, כך גם מנהיג את כל העולם.</p>
<p>תוספתא³</p>	<p>תוספתא</p>
<p>רחימי עלא⁴ מארי דסכלתנו אסתכלו הורמני ידיעין⁵ בקולפי⁶ דסיכתא⁷ קריבו למנדע מאן מנכון מארי דעיינין בסכלתנו⁸ וידע בשעתא דסליק ברעותא⁹ דרזא דרזין¹⁰ לאפקא תלת גוונין כחדא כלילין¹¹ ואינון (תלת גוונין) חוור וסומק <וירוק¹² תלת גוונין> כחדא אשתליבאן דא עם</p>	<p>אהובים עליונים, בעלי התבונה, התבוננו, מושלים היודעים בהכאת ההבטה, התקרבו לדעת, מי מכם בעלי עינים בתבונה, ויודע בשעה שעולה ברצון של סוד הסודות להוציא שלשה צבעים כלולים כאחד, והם לבן אדום וירוק, שלשה צבעים משולבים כאחד זה בזה, מזדווגים (מזדלגן) זה עם זה. מגרפה תחתונה נצבעת ויוצאת מתוך הצבעים</p>

¹ שכן נתמלא בדינים (דע"ה ח"ב קד ע"א).

² בראשית נג ע"ב (ד"א).

³ פיסקא זו איננה תוספתא, אלא המשך דברי הזהר (אור יקר).

⁴ אמר על הצדיקים (זהר הרקיע).

⁵ שולטנין ידיעין (זהר הרקיע). שרים המושלים אשר להם ידוע (ד"א).

⁶ ששבט המלכות והממשלה לעולם בידם (זהר הרקיע).

⁷ פי' לשון יתד תקועה (זהר הרקיע). בהכאת ההבטה שהם משיגים ומביטים התקרבו לידע מי מכם בעלי עינים פי' בעלי ההשגחה וההשגה לידע סוד אצילות ג' קוים של חסד דין רחמים שהם נרמזים בג' גוונים כנודע (ד"א).

⁸ פי' שיהיה לו עיני השכל (זהר הרקיע).

⁹ ידוע שזווג עליונים תלוי בתחתונים וזהו אחר שנברא האדם, אבל בתחלה עדיין אין בעולם תחתון מי שיעבוד את האדמה, ואז לא היה נעשה אלא ברעותיה לבד (זהר הרקיע).

¹⁰ היינו אימא הנקרא רזא דרזין, מפני שהיא רזא הכוללת כל רזין שהם המוחין דז"א ויסוד דאבא הכלול בתוכה (זהר הרקיע).

¹¹ היינו שעת הלידה כשילדה בחי' ג' כלילין בג' וכו' מעיקרא יצאו ו' נקודות והמלכות נקודה הז' בסוד ז' מלכים דמיתו, והשתא בסוד העיבור נכללו נה"י בחג"ת ונעשו ג' לבד, דמעיקרא יצאו ו"ק כל א' לעצמו בסוד רשות הרבים, וזהו גרם שבירתן והשתא בסוד עיבור נעשו כלילין כחדא הרי ב' חלוקים, בתחילה ו' והשתא ג', ומתחלה רה"ר ועתה רה"י כלילין כחדא (זהר הרקיע).

¹² שהם חג"ת (זהר הרקיע).

זהר ויהי

<p>דא¹ מזדלגן⁷⁸ דא עם דא² מגרופיא תתאה אצטבע ונפקא מגו גוונין אלין³ וכל גוונין אלין אתחזון בהאי חיזו איהו לאסתכלא כעינא דבדולחא אתחזי בשעתא כגוונא דבטש בגווא הכי אתחזי לבר</p>	<p>הללו. וכל הצבעים האלו נראים בזה, מראה הוא להסתכל [בו], נראה כעין הבדולח בזמן, כעין שמכה בתוכה, כך נראה בחוץ.</p>
<p>אלין תלת גוונין סחרין להאי⁴ וגוונא אזלא סלקא ונחתא קסטורין דקטרא⁵ קביעי בגוון <בגווא> גוונין סחרין <גוונין> כלילין כחדא סלקין לה לעילא ביממא ונחתא בליליא שרגא דדליק אתחזי בליליא ביממא אסתתרת נהורא טמירא במאתן וארבעין ותמניא עלמין בלהו אזלין לגווא <בגנינה> מלעילא לתתא גו תלת מאה ושתין וחמש שייפין גניזא ואתכסיא לתתא מאן [דמפשפש] (דפשפש)⁶</p>	<p>שלשת הצבעים הללו סובבים את זה, והצבע הולך, עולה ויורד. היכלות הקשר קבועים בצבע (בתוכה). צבעים מקיפים (צבעים) כלולים כאחד, מעלים אותה למעלה ביום ומורידים בלילה. נר שדולק נראה בלילה. ביום נסתר האור ומתחבא במאתים ארבעים ושמונה עולמות, שכולם הולכים לתוכה (בשבילה) מלמעלה למטה בתוך שלש מאות ששים וחמשה איברים גנוזה, ומכוסה למטה. מי שמחפש</p>
<p style="text-align: center;">רלב/ב</p>	
<p style="text-align: center;">תוספתא</p>	<p style="text-align: center;">תוספתא</p>

¹ הוא על היקום עצמם, כי הנצח עם החסד משולבים זה עם זה כי נתחברו בסוד העיבור, והן הוד עם גבורה, וכן יסוד עם המלכות, שניהם נעשו א', שנתקשרו תכלית הקישור והחיבור זה עם זה, וזה לשון משולבות. אבל הקיום עצמם זה עם זה, כגון חסד עם גבורה ועם ת"ת, לא היו משולבים זה עם זה, אף שנעשו כלילין כחדא, לא נעשו א' ממש אלא מזדלגן (זהר הרקיע).

² לשון זלגו עינו דמעו, פי' השפע של זה מדלג לזה ומזה לזה (אור יקר). לשון מזדלגין הוא מלשון מזלג, כמזלג הזה שנוטלים אותו ממקום זה לאחוז בדבר אחר שבמקום אחר. כן החסד והגבורה, אף שנתאחזו זה עם זה, מכל מקום החסד הוא חסד במקומו, והגבורה הוא גבורה במקומו, אלא שאינם נפרדים רק שניהם מתאחזין זה עם זה, ואינם כמו החסד עם הנצח שאינה נכרת כל א' במקומו, אלא נשו א' ממש. ולכן על ב' בחי' אלו אשתליבו דא עם דא ומזדלגין דא עם דא, ואפשר עוד שאמר אשתליבו דא עם דא על חסד ונצח כנז', נשתלבו, משום שהחסד כולל בתוכו את הנצח, שנעשה כמין בקוע בחסד, ואסף בתוכו את הנצח. וכן גבורה אספה בתוכה את ההוד, וכן ת"ת את היסוד. ומזדלגין זה עם זה, אמר על כל א' מהם עם כולם, כי הנה החסד נתקשר עם הגבורה ועם ההוד ועם הת"ת ועם היסוד, וכן כל א' מהם הנצח עם הגבורה ות"ת והוד ויסוד, שע"כ הוצרכו להיות בעיבור ט' חדשים, כדי להכלל כל א' עם כולם, שנעשו ג' של ג'ג, וכן כל א' נתאחד עם כולם, וזהו מזדלג לשון מזלג כנז'. ואפשר עוד מ"ש אשתליבו הוא לשון שליבות, שהם מדריגות הסולם, כי החסד עם הנצח נשתלבו זה עם זה, שאף שנעשו א', מ"מ החסד הוא מדרגה עליונה על הנצח, כי הנצח הוא למטה הימנה. משא"כ החסד עם הגבורה שהם שוים במדרגה ואין מדרגה של זה למטה מזה אלא שוים הם אלא שנתאחזו כנז' (זהר הרקיע).

³ היינו מדת המלכות וכו' שהיא מקבלת האור מהם, והיא מצטבעת ומקבלת הגוונין שבו. לא כן הז"א עצמו, שהוא הגוון בעצמו, ולא שצובעין אותו ממקום אחר, אלא גוון החיזור הוא החיזור בעצמו, שבו מחוורים דברים אחרים, וכן הסומק והירוק (זהר הרקיע).

⁴ עד הנה דיבר בסוד אור פנימי שבה, וכנגד אור המקיף שבה אמר אלין תלת גוונין סחרין להאי, שכמו שבסוד אר"פ יש בו ג' גוונין אלין, וכן בסוד אור מקיף יש כל הג' גוונין מקיפין וכו' (זהר הרקיע).

⁵ היכלות של קשר הנזכר מג' קוין קשורים וקבועים בה והם ענפי הג' גוונים הנזכר (ד"א).

⁶ מי שמפשפש ורוצה להשיג מהות סוד השכינה אשר בה שס"ה איברים שהם שס"ה לאוין שבתורה אזי א"א לו להשיג דבר מה אם לא ששבר תחילה קליפות חיצונות מעולם העשיה שהם בכנפי' קליפות נסתרים ובהשתברותו אזי יפתח שער שלה להשיג מה שאפשר להשיג (ד"א).

זהר ויהי

<p>לאשכחא לה יתבר גדפינ קליפינ¹ טמירין ויפתח תרעינ² מאן דזכי למיחמי יחמי³ גו ידיעה וסכלתנו כמאן דחמי בתר כותלא⁴ בר מן משה⁵ נביאה מהימנא עלאה דהוה חמי ליה עינא בעינא לעילא באתר דלא אתיידע מאן דלא זכי דחו ליה לבר⁶ כמה חבילי טהירין אזדמנו לגביה⁷ אזדמנו נפקי עליה ואפקו ליה דלא יסתכל בענוגא דמלכא ווי לון לאינון חייבין דעלמא דלא זכאן לאסתכלא כמה דאת אמר (במדבר ד כ) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו' אמר רבי יהודה מסתכל הוינא והא מגו זהירין אלין⁸ מסתכלין⁹ נשמתהון דצדיקיא כד אתדבקו בהאי אתר¹⁰ מגו זהירין אלין מסתכלין נשמתהון דצדיקיא אינון גווינן סלקין ואתכלילין כחדא זכאה איהו מאן דידע לאכללא¹¹ וליחדא¹² כלהו כחדא לאתקנא כלא באתר דאצטריך לעילא לעילא וכדין אתנשיר בר נש בהאי עלמא ובעלמא דאתי</p>	<p>למצא אותה, ישבר כנפי קליפות נסתרות ויפתח שערים. מי שזוכה לראות, יראה תוך ידיעה ותבונה כמי שרואה אחר הכותל, פרט למשה הנביא הנאמן העליון שהיה רואה אותה עין בעין, למעלה, במקום שלא ידוע. מי שלא זוכה, דוחים אותו החוצה. כמה קבוצות שלוחי דין מזדמנים אליו מזומנים לצאת עליו, ומוציאים אותו שלא יסתכל בעונג המלך. אוי להם לאותם הרשעים של העולם שלא זוכים להסתכל, כמו שנאמר "ולא יבאו לראות כבלע את הקדש" וגו'. אמר רבי יהודה, הייתי מסתכל, והרי מתוך הזהרים הללו מסתכלות נשמות הצדיקים, כשנדבקו במקום הזה. מתוך הזהרים הללו מסתכלות נשמות הצדיקים. אותם צבעים עולים ונכללים כאחד. אשרי מי שידוע להכליל וליחד את כולם כאחד, לתקן הכל במקום שצריך למעלה למעלה, ואז האדם שמור בעולם הזה ובעולם הבא.</p>
זהר	זהר
<p>פתח רבי יוסי ואמר (תהלים צט ד) ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים וגו' ועז מלך <משפט אהב> דא קב"ה¹³ ועז מלך תוקפא דאתקף קב"ה לאו איהו אלא במשפט¹⁴ דהא במשפט אתקיים ארעא כמה דאת אמר (משלי כט ד) מלך במשפט יעמיד ארץ ובגין כך ועז מלך משפט אהב ולא (אתקף) <אתתקנת> כנסת</p>	<p>פתח רבי יוסי ואמר, "ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים" וגו'. "ועז מלך משפט אהב", זה הקדוש ברוך הוא. "ועז מלך", תוקף שמחזק הקדוש ברוך הוא אינו אלא במשפט, שהרי במשפט עומדת הארץ, כמו שנאמר "מלך במשפט יעמיד ארץ". ולכן "ועז מלך משפט אהב". ולא נתקנת כנסת ישראל אלא במשפט, משום שמשם</p>

¹ שיש לבוש ללבוש, כדכתיב והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול, ואז מתלקחת ונוגה לו סביב, הם ד' קליפין, ומתוכה דמות ארבע חיות, לכך מאן דמפשפש לאשכחא לה יתבר קליפין, ואח"כ צריך עוד ליכנס כמה מדרגות קדושות מההיכלות (אור יקר).

² שערי ההיכלות, ופי' כי אף אם ידע האדם דרך המדרגות, פעמים לא יזכה להשיג כענין ברוך בן נריה (אור יקר).

³ כי אין הראיה ראייה גשמית בעיני בשר ח"ו, אלא ראייה רוחנית שכלית, ואפילו הכי אי אפשר לעמוד על כל הענין לעומק המושג (אור יקר).

⁴ והיינו המלכות הנק' כותל, רואה הדברים העליונים בה, בסוד נבואת הנביאים באספקלריאה שאינה מאירה (אור יקר).

⁵ שהיה רואה באספקלריאה המאירה (אור יקר).

⁶ כעין ציץ ונפגע, הציץ ומת ע"י החצונים (אור יקר). מי שאינו זוכה להשיג אזי דוחין אותו לחוץ (ד"א).

⁷ שלוחי הדין שבעולם מוכנים לאחוז בו ולענשו (ד"א).

⁸ שהם במלכות (אור יקר).

⁹ להשיג למעלה (אור יקר).

¹⁰ שיש נשמות שאינם זוכות אלא במלכות כדפי' לעיל (אור יקר). כשהם משיגים במקום זה (ד"א).

¹¹ לכלול כל א' מאותם שבמלכות בחבירו (אור יקר).

¹² לייחדם כולם יחד להיותם בה מרכבה לספירות העליונות (אור יקר).

¹³ מלכות (אור יקר).

¹⁴ ת"ת (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ישראל אלא במשפט¹ בגין דמתמן אתזנת (כל ארעא²) וכל ברכאן דנטלא מתמן נטלא³ ובגין כך ועז מלך משפט אהב כל תאיבו וכל רחימו דילה⁴ לקביל משפט אתה כוננת משרים רזא⁵ דתרין כרובים⁶ לתתא דאינון תקונא ויישובא דעלמא⁷ והא אתמר</p>	<p>נזונית, וכל הברכות שנוטלת, היא נוטלת משם, ולכן "ועז מלך משפט אהב", כל התשוקה וכל האהבה שלה כנגד המשפט. "אתה כוננת משרים", סוד של שני הכרובים למטה, שהם תיקון וישוב העולם, והרי נתבאר.</p>
<p>רבי (יצחק) [חזקיה] פתח ואמר (תהלים קיג א) הללויה הללו עבדי יהויה הללו את שם יהויה האי קרא אית לאסתכלא ביה כיון דאמר הללויה אמאי הללו עבדי יהויה ולבתר הללו את שם יהויה אלא הכי תנינן מאן דמשבח (לחדא) [לאחרא] אצטריך לשבחא ליה כפום יקריה וכפום יקריה הכי אצטריך שבחיה ותנינן מאן דמשבח לאחרא בשבחא דלית ביה הוא גלי (גלותא וסבב) [גנותיה וצבי] לגלאה ליה ועל דא מאן דעביד הספרא על בר נש אצטריך כפום יקריה ולא יתיר דמגו שבחיה אתי לגנותיה⁸ ובכלא שבחא אצטריך כפום יקריה</p>	<p>רבי (יצחק) חזקיה פתח ואמר, "הללויה הללו עבדי ה' הללו את שם ה'". בפסוק זה יש להתבונן בו, כיון שאמר "הללויה", אז למה "הללו עבדי ה'", ואחר כך "הללו את שם ה'". אלא כך שנינו, מי שמשבח את (האחד) האחר, צריך לשבחו לפי כבודו, ולפי כבודו כך צריך שבחו. ושנינו, מי שמשבח את האחר בשבח שאין בו הוא, מגלה (גלוי ומסבב) את גנותו, ורוצה לגלות אותו. ועל זה מי שעושה הספד על בן אדם, צריך כפי כבודו ולא יותר, שמתוך שבחו בא לגנותו, ובכל שבח צריך לפי כבודו.</p>
<p>תא הוי הללויה הכא אית שבחא עלאה דמארי [דכלא⁹] (וכלא) אתר דלא שלטא ביה עינא¹⁰ למנדע ולאסתכלא <אתר> דאיהו טמירא דכל טמירין¹¹ ומאן איהו י"ה שמא עלאה על כלא¹² ובגין כך הללויה שבחא ושמא כחדא כלילין כחדא והכא סתים מלה דאמר [הללויה]</p>	<p>בא וראה "הללויה", כאן יש שבח עליון של רבון הכל, מקום שאין העין שולטת בו עין לדעת ולהסתכל (מקום), שהוא טמיר של כל הטמירים, ומיהו, י"ה, שם עליון על הכל. ולכן "הללויה", שבח ושם כאחד, כלולים כאחד, וכאן נסתם הדבר, שאמר "הללויה" ולא אמר מי הללויה, למי אמרו הללו, אלא כמו שי"ה נסתם, כך שבח</p>

¹ עם היות שהיא מקבלת מיסוד ומנצח ומהוד, עכ"ז לא אתתקף אלא במפשט, דהיינו ת"ת, מצד הבינה. והטעם מפני שמג' ספירות הנזכרות, אין שפע למלכות אלא לחלק א' או בחי' א' ממנה, כפי הספירה, וכן מכל א' מהספירות, אם גבורה אם חסד, אמנם מצד הת"ת הנק' משפט אינו כן (אור יקר).

² כל בחינות שבה הם נזונים כאחד מפני ריבוי בחינות הזכר שהוא נגדי לה. ועוד טעם ב' כי גם אם ישפיעו בה שאר הספירות אין להם אלא מהת"ת א"כ כדאי לה ליטול ממנו ממש (אור יקר).

³ ע"י הספירות האחרות לפי האמת מתמן נטלא (אור יקר).

⁴ ומה שהיה מתדבקת ביסוד או בנצח או בהוד או בחסד או בגבורה אינו אלא לרדוף אחר דודה אם ימצאנו בא' הספירות לדעת איה מקום כבודו מתאחד בפרטות באיזו ספירה לינק ממנו (אור יקר).

⁵ קצב ע"א בס"ת (הערת הזוהר)

⁶ מטטרין סנדלפון (אור יקר).

⁷ שעל ידיהם המלכות מתלבשת ועל ידיהם מנהגת התחתונים וזה שר היצירה וזה שר העשיה (אור יקר).

⁸ הוא גורם שאחרים יגוהו מאחר שהוא משבחו בדבר שאין בו (ד"א).

⁹ נדוע ששם י"ה כולל ג' מדות: י' חכמה, ה', בינה, קוצו של י' כתר, וז"ש שבחא עילאה דמארי דכולא, דהיינו בינה שהיא בעלת כל הספירות למטה, והיא אם הבנים, תשובה, שבה תשובה בסוד היובל (אור יקר).

¹⁰ היא הנקראת מחשבה דאפילו בשאלתא לא קיימא – חכמה (אור יקר).

¹¹ כתר – כי חכמה ובינה טמירין, וכתר טמירא הכולל בעצמו כל טמירין. או ירצה טמירא אפילו מן הטמירין ואינם משיגים בו (אור יקר).

¹² שהוא בג' ראשונות עליונות על שאר הספירות. וכשנדקדק הטיב נמצא שם זה עליון אפילו על אה"ה, כי אה"ה בבינה, ושם הוי"ה הוא התפשטות שם י"ה למטה עד ו"ה לפי האמת ומעתה אין שם למעלה ממנו (אור יקר).

זהר ויהי

<p>(הללו עבדי ה') ולא אמר מאן הללויה! למאן אמרו <הללו> אלא כמה די"ה סתים הכי שבחא <דשבוחי> (דשבוחי) סתים אינון דמשבחי לא ידענא מאן אינון והכי אצטריך למהוי כלא סתים ברזא עלאה ולבתר דסתים ברזא עלאה גלי ואמר הללו עבדי יהו"ה הללו את שם יהו"ה בנין דדא איהו אתר דלא סתים כההוא עלאה טמירא דכל טמירין דא הוא אתר <דאקרי> (תמן) שם כמה דאת אמר (ש"ב ו ב) אשר נקרא שם שם יהו"ה קדמאה סתים דלא <נ"א דא> גליא <נ"א> (תניינא) סתים וגליא ובנין <דקיימא> (דאמר) באתגלייא אמר אינון דקא משבחי לההוא אתר מאן אינון וקאמר דאינון עבדי יהו"ה דאתחזון לשבחה לאתר דא</p>	<p>שמשבחים הם נסתמים, שמשבחים לא ידענו מי הם, וכך הכל צריך להיות נסתם בסוד עליון. ואחר שנסתם בסוד עליון, גלה ואמר "הללו עבדי ה' הללו את שם ה'", משום שזהו מקום שלא נסתם, כאותו עליון הטמיר של כל הטמירים. זהו מקום שנקרא שם, כמו שנאמר "אשר נקרא שם שם ה'". הראשון סתום שאינו (זה) גלוי (השני) סתום וגלוי. ומשום שעומד בגלוי אמר, אותם שמשבחים לאותו מקום מי הם, ואמר שהם עבדי ה' הראויים לשבח את המקום הזה.</p>
<p>יהי שם יהו"ה מבורך (תהלים קיג ב) מאי שנא דקאמר [יהי] <היה אלא יהי> רזא דאמשכותא מההוא אתר עלאה דאיהו סתים (כ)דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו יו"ד תתאה כגוונא דיו"ד עלאה שירותא כסופא ובנין כך יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית כמה דאת אמר² יה"י רקיע יה"י מאורות יה"י אור בכל אינון עובדין דלעילא כתיב יהי בכל אינון עובדין דלתתא לא כתיב יה"י בנין דרזא דא (איהו) <דאיהו נ"א אמשכותא> מרזא עלאה סתימין דכל סתימין לא אתקיים אלא במלין עלאי דלעילא ולא אתמר באינון</p>	<p>"יהי שם ה' מברך", מה שונה שאמר "יהי". אלא "יהי" סוד ההמשכה מאותו מקום עליון, שהוא סתום, כמו שאמרנו, שהוא י"ה, עד סוד הברית שהוא יו"ד תחתונה, כדוגמת שיו"ד העליונה, הראשית כסוף. ולכן "יהי", סוד ההמשכה מטמיר של כל הטמירים עד הדרגה התחתונה, ובדבר הזה מתקיים כל מעשה בראשית, כמו שנאמר "יה"י רקיע", "יה"י מאורות", "יה"י אור". בכל אותם המעשים שלמעלה כתוב "יהי". בכל אותם מעשים שלמטה לא כתוב יהי, משום שסוד זה שהוא (המשכה) מסוד עליון, נסתר כל הנסתרים, לא מתקיים אלא בדברים עליונים שלמעלה, ולא נאמר באותם</p>
<p>רלג/א</p>	
<p>מלין תתאין דלתתא ובדא מתברך שמא קדישא בכלא³ ועל דא כתיב (תהלים קיג ב - ג) יהי שם יהו"ה מבורך וגו'⁴ ממזרח שמש עד</p>	<p>דברים תחתונים שלמטה. ובזה מתברך השם הקדוש בכל, ועל זה כתוב "יהי שם ה' מברך וגו' ממזרח שמש עד מבואו". זה מקום עליון שמאירה ממנו השמש ומאיר לכל. וזהו מקום של הראש העליון הסתום. "ועד מבואו", זהו מקום הקשר שנקשרת</p>

¹ כ"מ ונ"ל דה"פ דב' הערות הן בפסוק הא' דאמר הללויה ולא אמר מי הם שיהללוהו. והב' שאחר שאח"כ אמר הללו עבדי ה' משמע דהללויה לא קאי אצדיקים וקשה דאם לא להם יאמר שיהללויה למי אמרו, באופן שב' קושיות הן הא' מהבנת המלה בעצמה, והב' שמש"כ אח"כ הללו עבדי ה' משמע דקמא לאו להו קאמר ולז"א הללויה למאן אמרו (הרמ"ז כ"י) (נ"א).

² יו"ע"ב (הערת הזוהר).

³ קשיא ליה, דמי יכרחני לפרש שבמלת "יהי" יהיה כלל הכל כדקאמר, נימא י"ה חכמה נקרא עם י' תתאה, והיינו חכמה ביסוד יה". לזה אמר, כיון שאמר יהי שם יהו"ה, הכוונה לברך ארבעה אותיות שבשם. "ובדא" כלומר במה שפירשנו, שמלת יהי כולל הכל, "מתברך שמא קדישא בכלא", כלומר בכל המדרגות מי' לה' ומה' לו', ומו' לה', ועל דא כתיב "יהי שם ה' מבורך" (אור יקר).

⁴ כלומר אם היה אומר יתברך שם יהו"ה, לא היה מורה שיתברך מן המקור סדר כל המדרגות, אלא מורה שיתברך שם ברכה מה. אמנם עתה שאמר יה", מורה ברכה כוללת ממדרגה למדרגה (אור יקר).

זהר ויהי

<p>מבואו¹ דא אתר עלאה דקא נהיר מניה שמשא² ונהיר לכלא³ ודא הוא אתר דרישא עלאה סתימאה⁴⁷⁹ ועד מבואו דא הוא אתר קשרא דאתקשר ביה⁵ מהימנותא כדקא חזי⁶ ומתמן נפקן ברכאן לכלא⁷ ועלמא מהכא אתון⁸ כמה דאתמר ובגין כך קיימא האי אתר לאתזנא מעילא⁹ ולאיתברכא מתמן¹⁰ וכלא קיימא¹¹ באתערותא דלתתא דמתערי אינון עבדי יהו"ה כד מברכי שמא קדישא¹² כדקאמרן ובגין כך דאיהו באתגלייא¹³ כתיב (שם א) הללו עבדי יהו"ה הללו את שם יהו"ה</p>	<p>בו האמונה כראוי, ומשם יוצאות ברכות לכל, והעולם נזון מכאן, כמו שנתבאר, ולכן עומד מקום זה להזון מלמעלה ולהתברך משם, והכל עומד בהתעוררות התחתונה שמעוררים אותם עבדי ה' כשמברכים את השם הקדוש, כפי שאמרנו. ומאחר שהיא בהתגלות, כתוב "הללו עבדי ה' הללו את שם ה'".</p>
<p>אדהכי הוה נהיר צפרא נפקן מן מערתא ובההוא ליליא <לא דמיכו> אזלו בארחה כד נפקן מאינון טורין יתבו וצלו עלותא מטו לחד כפר ויתבו תמן כל ההוא יומא בההוא ליליא <נמו עד דהוה פלגות ליליא> קמו לאתעסקא באורייתא פתח רבי יהודה ואמר (בראשית מח ב) ויברכם ביום ההוא לאמור כך יברך ישראל וגו' ויברכם ביום ההוא מאי ביום ההוא דהא סגי דקאמר ויברכם ותו [כלהו לאמר כתיב חסר והכא לאמור] <בוי"ו כתיב נ"א כללא כתיב לאמר אלא</p>	<p>בינתיים האיר הבוקר ויצאו מהמערה, ובאותו הלילה לא ישנו. הלכו בדרך. כשיצאו מאותם ההרים, ישבו והתפללו תפלה. הגיעו לכפר אחד, וישבו שם כל אותו היום. באותו הלילה ישנו עד שהיה חצות הלילה, וקמו לעסוק בתורה. פתח רבי יהודה ואמר, "ויברכם ביום ההוא לאמור כך יברך ישראל" וגו'. "ויברכם ביום ההוא", מה זה "ביום ההוא", שהרי מספיק שיאמר "ויברכם". ועוד, כל "לאמר" כתוב חסר, וכאן "לאמור" באות וי"ו כתוב, (כלל</p>

¹ בפסוק זה חידש ענין נוסף על מלת יהי, כי במלת יהי הורה על התפשטות הברכה בכל מדרגות השם (אור יקר).

² ממזרח שמש, דמתמן נהיר שמשא על ידי החכמה, והיינו כפל רישא עילאה סתימא וכו', ולא כן מלת יהי כי חכמה עיקר כדפי' שם, ועוד יורה בפסוק זה על סוד היחוד וקשר המלכות בברכה הנזכרת (אור יקר).

³ והיינו לשון עד מבואו שבמלת ע"ד, כולל כל מה שמבין ממזרח עד מבואו, וא"ת מה תוספת ברכה היא זו ממה שאמר יהי שם יהו"ה מבורך, לזה פי' כי מזרח שמש הוא נעלם יותר (אור יקר).

⁴ דהיינו סוד הכתר הנעלם (אור יקר).

⁵ היחוד הקודם, יחוד הוי, אבל לא כדקא חזי, מפני שיש חלוק בין ברכה ממדרגה למדרגה לקשר השמש במבואו כדפי', ונתן חילוק בין זה לזה בב' דברים: הא', כי בהיות הקשר בסוד יהי שם הוי"ה מבורך, הוא ברכת השם דווקא, דהיינו ד' אותיות הן בעצמן מתברכות, אבל לא יושפע אל שאר המדרגות. הב', כי שלמות המלכות היא בהיות הברכות בשופע לתת לכל שואל די מחסורו (אור יקר).

⁶ כי מבוא השמש במלכות, והיינו סוד וילון, שם כי בא השמש, וכן סוד, ואל מקומו שואף זורח הוא שם. ועם היות שגם באומר יהי שם הוי"ה מבורך, גם אות ה' נכללת שם, אין זו עיקר קבלתה, כי עיקר קבלתה הוא בסוד היחוד דהיינו ממזרח שמש עד מבואו (אור יקר).

⁷ כאשר יהיה סוד ברכת ממזרח שם עד מבואו כדפי', והיינו שיהיה ברכה למלכות בעצמה ולתת לתחתונים, וזהו שלמותא (אור יקר).

⁸ ולא יספיק לה ברכה לעצמה אלא גם להשפיע לזולתה (אור יקר).

⁹ והיינו אומר יהי שם ה' מבורך. והב' משובח ממנו, והוא היחוד, והיינו אומר ממזרח שמש, וזה שאמר "ולאתברכא מתמן" (אור יקר).

¹⁰ קשיא ליה, אם כן תרתי למה לי, נימא ממזרח שם כיון דהא עדיפא ולשתוק מ"יהי שם ה' מבורך", לזה אמר שהם ב' בחינות צריכות: הא', שיושפע במלכות שפע סתם שבו תתפרנס. והב', שיושפע עליה רב ברכות בייחוד, וזה שאמר ובגיני כך קיימא האי אתר, כלומר על ב' דברים אלו עומדת המלכות (אור יקר).

¹¹

¹²

¹³ לא היה השינוי הזה אלא רק להזכירם כמה דכתיב הללו עבדי ה' הללו את שם ה', אמנם בשאר היחודים כולם שוים יהי שם ה' מבורך וכן ממזרח שמש כדפי' (אור יקר).

זהר ויהי

<p>בוא"ו לאמור כתיב הכא <מאי שנא אלא רזא איהו ויברכם ביום ההוא >מאי ביום ההוא¹ רזא דדרגא דאתמנא על ברכאן לעילא² יום ההוא יום מההוא אתר עלאה דאקרי הוא והאי יום ההוא דלית פרודא בין יום ובין הוא</p>	<p>כתוב לאמר באות ו', לאמור כתוב כאן) למה השנוי. אלא סוד הוא, "ויברכם ביום ההוא", מה זה "ביום ההוא", סוד הדרגה הממונה על הברכות למעלה. "יום ההוא", יום מאותו מקום עליון שנקרא "הוא", ויום ההוא הזה שאין פרוד בין יום לבין הוא.</p>
<p>ובכל אתר היום ההוא דא <נ"א >הוא) תריין [דרגין] (עלאין) דרגא עלאה ותתאה דאינון כחדא ובגין כך כד בעא יעקב לברכא לבנוי דיוסף בריך לון ביחודא דלעילא <ותתא > כלוהו כחדא <נ"א לאמור בוא"ו דאתכליל וא"ו בינייהו ועל דא יחד לון ביחודא דלעילא כלוהו כחדא > בגין דיתקיים ברכתהון ולבתר כליל כלא כחדא ואמר בך יברך ישראל (לאמר) מאי בך ודאי דא רזא דיהודא בקדמיתא מתתא לעילא <נ"א יום ההוא מתתא לעילא > ולבתר נחית [לאמצעיתא ולתתא] (לתתא לאמצעיתא) לאמור בוא"ו <הא > (ה"א) אמצעיתא ולבתר נחית לתתא בך והכי הוא יאות כדקא חזי מתתא לעילא ומעילא לתתא</p>	<p>ובכל מקום היום ההוא, זה (הוא) שתי דרגות (עליונות), דרגה עליונה ותחתונה, שהן כאחת. ולכן כשרצה יעקב לברך את בני יוסף, ברכם ביחוד שלמעלה ומטה כולם כאחד. ("לאמור" בוא"ו, שנכלל וא"ו ביניהם. על זה יחד אותם ביחוד שלמעלה, כולם כאחד) כדי שתתקיים ברכתם, ואחר כך כלל הכל כאחד, ואמר "בך יברך ישראל" (לאמר). מה זה "בך", ודאי זה סוד היחוד, בתחלה מלמטה למעלה ("יום ההוא" מלמטה למעלה), ואחר כך יורד לאמצע ולמטה. "לאמור", בוא"ו, הרי האמצע. ואחר כך יורד למטה בך. וכך הוא יפה כראוי, מלמטה למעלה, וממעלה למטה.</p>
<p>בך יברך ישראל מאי ישראל ישראל סבא יבורך ישראל לא כתיב אלא יברך דהא ישראל נטיל ברכאן <מלעילא > (לעיל) ולבתר איהו מברך לכלא בהאי דרגא תתאה דייקא דקאמר בך יברך ישראל לאמר ישימך אלהים כאפרים וכמנשה (שם כ) אקדים ליה <ל-אפרים > בקדמיתא בגין דאפרים על (שמא דיוסף אקרי) [שמיה דישראל אקריה] מנא לן מהא דכד שבטא דאפרים נפק עד לא אשתלים זמנא דשעבודא דמצרים דחקו שעתא ונפקו מן גלותא קמו עליהון שנאיהון וקטלו לון <וכתיב > (הה"ד) (יחזקאל לו יא) בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה משמע דכתיב כל בית ישראל המה ועל דא אקדים לאפרים קדם מנשה בגין כך <אפרים > מטולא לסטר מערב ומטלנוי הוה³</p>	<p>"בך יברך ישראל". מה זה "ישראל", ישראל הזקן. לא כתוב יבורך ישראל אלא יברך, שהרי ישראל נוטל ברכות מלמעלה, ואחר כך הוא מברך את הכל בדרגה התחתונה הזו דוקא, שאמר "בך יברך ישראל לאמר". "ישימך אלהים כאפרים וכמנשה". הקדים את אפרים בתחלה, משום שאפרים על שם (של יוסף) ישראל. מנין לנו, מזה שכשבת אפרים יצא, טרם שנשלם זמן שעבוד מצרים, דחקו את השעה ויצאו מהגלות, קמו עליהם שונאיהם והרגו אותם, וכתוב "בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה", משמע שכתוב "כל בית ישראל המה", ולכן הקדים את אפרים קודם מנשה, ולכן אפרים מסעו לצד מערב, ומסעו היה.</p>
<p>תא חזי ברכתא דברוך לבני יוסף אמאי אקדים לון ברכאן עד לא יברך לבנוי אלא מכאן דחביבותא דבני בניו חביב עליה דבר נש יתיר</p>	<p>בא וראה, הברכה שברך את בני יוסף, למה הקדים להם ברכות טרם שיברך את בניו. אלא מכאן שחביבות בני בניו של אדם חביבה עליו יותר מבניו, ולכן הקדים</p>

¹ יום – מלכות. היא – בינה. וא"ת מלכות מדת לילה איקרי, וי"ל כי כיון שהיא בבחינת שהיא "אתמנא על ברכאן" כדקאמר יום איקרי, שהרי לילה איהי מצד הגבורה דתמן חשך. יום מצד החסד דתמן אור קדמאה, והיינו דכתיב ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה, וברכות מימינ' (אור יקר).

² עתה שהיא בבחינת היותה ממונה על הברכות ראוי שתקרא יום, ומה גם בהיותה נקשרת בינה, יום ההוא ודאי, שאז והיה אור הלבנה כאור החמה, ולילה כיום יאיר. ודקדק כי במה שאמר ביום ההוא ולא אמר בההוא יום וכיוצא, כי הברכה היא מהמלכות הנקרא יום (אור יקר).

³ הליכתו ומסעו היה לצד מערב עי' במדבר קיט ע"ב (ד"א).

זהר ויהי

<p>מבנוי ובגין כך אקדים חביבותא <דבני> (דבר) בנוי קודם לבנוי לברכא לון בקדמיתא ויברכם ביום ההוא לאמר רבי יוסי פתח ואמר (תהלים קטו יב) יהו"ה זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו' יהו"ה זכרנו יברך אלין גוברין יברך את בית ישראל אלין נשין בגין דדכורין בעיין לאתברכא בקדמיתא ולבתר נשין ונשין לא מתברכין אלא מברכתהון דדכורין דכד דכורין מתברכין כדין נשין מתברכין ואי תימא מהא דכתיב (ויקרא טז יד) וכפר בעדו ובעד ביתו דבעי לכפרא עליה בקדמיתא ולבתר על ביתיה בגין דמתברכא</p> <p style="text-align: right;"><מיניה></p>	<p>חביבות בני בניו קודם לבניו לברך אותם בתחלה. "ויברכם ביום ההוא לאמור". רבי יוסי פתח ואמר, "ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל" וגו'. "ה' זכרנו יברך", אלו הגברים. "יברך את בית ישראל", אלו הנשים. משום שזכרים צריכים להתברך בתחלה, ואחר כך נשים, ונשים לא מתברכות אלא מברכת הזכרים, שכאשר זכרים מתברכים, אז מתברכות הנשים. ואם תאמר מזה שכתוב "וכפר בעדו ובעד ביתו", שצריך לכפר עליו בתחלה ואחר כך על ביתו, משום שמתברך ממנו.</p>
<p>תא חזי דנשין לא מתברכין אלא מגוברין כד אתברכין אינון בקדמיתא ומהאי ברכתא מתברכין אלא במאי אוקימנא יברך את בית ישראל אלא קב"ה יהיב תוספת ברכאן לדכורא דנסיב בגין דמתברכא מיניה אתתא וכן בכל אתר</p>	<p>בא וראה שנשים לא מתברכות אלא רק מגברים, כשמתברכים אלו בתחלה, ומברכה זו מתברכות. אלא במה בארנו "יברך את בית ישראל", אלא הקדוש ברוך הוא נתן תוספת ברכות לזכר שנשוי, משום שמתברכת ממנו האשה, וכן בכל מקום</p>
<p>רלג/ב</p>	
<p>זהר</p>	
<p>יהיב קב"ה תוספת ברכאן לדכורא דנסיב בגין דמתברכא (נ"א) מניה אתתא וכן בכל אתר יהיב קב"ה תוספת ברכאן לדכורא דנסיב בגין דתתברך מניה נוקבא) מההוא תוספת דברכאן כיון דאנסיב בר נש יהיב ליה תריין חולקין חד ליה וחד לנוקביה ואיהו נטיל כלא חולקיה וחולק נוקביה¹</p>	<p>נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנשוי, משום שמתברך (ממנו אשתו. וכן בכל מקום נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנשוי כדי שתתברך ממנו הנקבה) מאותה תוספת הברכות. כיון שהאדם נשוי, נותן לו שני חלקים, אחד לו ואחד לנקבתו, והוא נוטל הכל, חלקו וחלק נקבתו.</p>
<p>תא חזי ויברכם ביום ההוא (בראשית מח ב) (לאמור בוא"ו והכא אתרמיזא) <נ"א לאמור בריך ברכאן לון ולכל דיפקון מנייהו> לבתר לאמור בוא"ו הכא אתרמיזא ברא <בוכרא (שמות ד כב) בני בכורי ישראל² וכתוב (ירמיה לא ח) ואפרים בכורי הוא ועל דא תוספת וא"ו</p>	<p>בא וראה, "ויברכם ביום ההוא" ("לאמור". ברך אותם ברכות ולכל אלו שיצאו מהם), אחר כך "לאמור" בוא"ו. כאן נרמז לבן בכור, "בני בכורי ישראל", וכתוב "ואפרים בכורי הוא", ועל זה תוספת וא"ו.</p>
<p>רבי חזקיה פתח (תהלים קלט טז) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו וגו' האי קרא אוקמוה בכמה אתר אבל תא חזי כל אינון נשמתין³ דהוו מיומא דאתברי עלמא כלהו קיימי קמי קב"ה עד לא נחתו לעלמא בההוא דיוקנא ממש דאתחזון לבתר בעלמא וההוא חזיו דגופא דבר נש דקאים</p>	<p>רבי חזקיה פתח, "גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו" וגו'. פסוק זה בארוהו בכמה מקומות. אבל בא וראה, כל אותן הנשמות שהיו מיום שנברא העולם, כולן עומדות לפני הקדוש ברוך הוא טרם שירדו לעולם, באותה דמות ממש שנראים אחר</p>

¹ והשתא ניחא דלא מתברכאן אלא מברכתהון דדכורי והיינו בעדו ובעד ביתו, וניחא נמי דאית ברכה לנשים לעצמן ולגבורין לעצמן (אור יקר).

² ריבו נשמות מהת"ת העתידיים לבא מאפרים (אור יקר).

³ עי' ח"ג סא ע"ב (לש"ו).

זהר ויהי

<p><בהאי> בעלמא⁸⁰ הכי קאים לעילא ובשעתא דנשמתא דא זמינא לאחתא בעלמא ההיא נשמתא בההיא דיוקנא ממש דקיימא בהאי עלמא הכי קאים⁸¹ קמי קב"ה ואומי לה קב"ה דיטור פקודי אורייתא! ולא יעיבר על קיימין</p>	<p>כך בעולם, ואותו מראה של גוף האדם שעומד בעולם הזה, כך עומד למעלה. ובשעה שנשמה זו מזומנת לרדת לעולם, אותה נשמה באותה דמות ממש שעומדת בעולם הזה, כך עומדת (למעלה) לפני הקדוש ברוך הוא, ומשביע אותה הקדוש ברוך הוא שתשמר מצוות התורה ולא לעבור על הבריתות.</p>
<p>ומנא לן דקיימין קמיה דכתיב (מ"א יז א) חי יהו"ה אשר עמדתי לפניו עמדתי וודאי והא אוקמוה ובגין כך גלמי ראו עיניך עד לא יתחזי (צולמא) <בעלמא> ועל ספרך כלם יכתבו דהא כל נשמתין בההוא דיוקנא דלהון כלהו בספרא כתיבין ימים יצרו (תהלים קלט טז) הא אוקמוה יצרו ודאי ולא אחד בהם בהאי עלמא למיקם בקיומא דמאריהון כדקא חזי</p>	<p>ומנין לנו שעומדת לפניו, שכתוב "חי ה' אשר עמדתי לפניו". "עמדתי" ודאי, והרי פרשוה. ולכן "גלמי ראו עיניך", טרם שיתראה (הצלם) בעולם. "ועל ספרך כולם יכתבו", שהרי כל הנשמות באותה דמות שלהם, כולם בספר כתובים. "ימים יוצרו", הרי פרשוה, "יוצרו" ודאי. ולא אחד בהם, בעולם הזה לעמוד בקיום רבונם כראוי.</p>
<p>תא חזי יומין דבר נש כד זכי בהאי עלמא בעובדין טבאן יומין דיליה אתברכאן לעילא מההוא אתר דאיהו מדת יומוי² פתח ואמר (תהלים לט ה) הודיעני יהו"ה קצי ומדת ימי מה היא וגו' האי קרא אוקמוה אבל תא חזי קצי דא קץ הימין³ דאיהו מתקשר ביה בדוד ומדת ימי⁴ מה היא דא איהו דאתמני <נ"א דאית ממנא> ממש על יומוי אמר רבי יהודה הא שמענא מרבי שמעון דהאי קרא אתמר על אינון יומין דאתגזרו עלוי מאדם קדמאה⁵ דאינון שבעין דהא אתמר דחיי כלל לא הוה ליה אלא דיהיב ליה אדם מאינון יומין דיליה שבעין שנין⁶</p>	<p>בא וראה, ימי בן האדם כשזוכה בעולם הזה במעשים טובים, הימים שלו מתרבים למעלה מאותו מקום שהוא מדת ימיו. פתח ואמר, "הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא" וגו'. פסוק זה בארוהו. אבל בא וראה, "קצי", זה קץ הימין שנקשר בדוד. "ומדת ימי", מה היא, זהו שמתמנה (שיש ממנה) ממש על ימיו. אמר רבי יהודה, הרי שמעתי מרבי שמעון שפסוק זה נאמר על אותם הימים שנגזרו עליו מאדם הראשון, שהם שבעים, שהרי נאמר שחיים בכלל לא היו לו, אלא שאדם נתן לו מאותם ימים שלו שבעים שנים.</p>
<p>ורוא דא וילון לא משמש כלום וסיהרא לא נהרת מגרמה כלל ושבעין שנין נהרין לה בכל</p>	<p>וסוד זה, וילון לא משמש כלום, והלבנה לא מאירה כלל מעצמה, ושבעים שנים מאירות לה בכל צדדיה, והם חיי דוד סתם. ועל זה בקש דוד מהקדוש ברוך הוא לדעת</p>

¹ הקב"ה משביעו שישמור מצוות התורה ועי' מזה בפ' משפטים בסבא (ד"א).

² לאה קראה מדת ימי, בסוד מה שנת"ל איך ביארנו בכוונת בשכמל"ו (שעה"כ ק"ש דורש ו'), כי לאה לוקחת הארה מן ד' מוחין של ז"א שהם ד' הויות, והם מלובשים תוך נה"י דאמא, שסודם ד' שמות אהי"ה, ולאה לוקחת הד' אלפי"ן שבהם ונעשין ד' מוחין שבה. והנה ד' אלפי"ן גימטריא מד"ת (ע"ח שער עי' לו"ר פרק א). עי' ע"ח שער הצלם פרק א' ז"ל, כבר ידעת מהתחלקות הנשמה לכמה ניצוצין, ובכל גלגול וגלגול באים מקצת מהם, וכפי מספר הניצוצין של צלם ההוא הבא להשתלם עתה בגלגול זה, כך הוא מספר ניצוצין שיש בצורה ההוא, לכן הצלם הזה נקרא מדת ימי האדם הנזכר בזהר כי כמספר ניצוצותיו כך מספר ימי חייו.

³ ימין חסד, קץ היינו יסוד, שהוא סוף וקץ לאצילות קודם הקטרוג, ומצד החסד נקרא קץ הימין, דאתקשר ביה בדוד במלכות ודאי (אור יקר).

⁴ מלכות, או אפשר קץ הימין על המלכות ממש, שהוא מדתו דאתקשר ביה בדוד תתאה והיא מדת ימי חייו (אור יקר).

⁵ חכמה (אור יקר).

⁶ שבע ספירות כלולות מעשר למלכות שהיא בלא חיי (אור יקר). עי' לעיל קסח סע"א וזהר הרקיע שם.

זהר ויהי

<p>סַטְרָהּ וְאִינּוֹן חַיִּי דוּד¹ סַתָּם וְעַל דָּא בַעַא דוּד לְקַבֵּ"ה לְמַנְדַּע <רִזָּא דָּא עַל מַה> (הָא דַעְלֵמָא דָּא) לִית לָהּ חַיִּין לְסִיְהָרָא מְגַרְמָה² וְלְמַנְדַּע עַקְרָא <דִּילָהּ> (דִּילִיָּה) וּמַדַּת יְמֵי מַה הִיא דָּא הוּא דְרַגָּא (דַעְלֵמָא) <עֵלְאָה> סַתִּימָא דָּאִהוּ קִיִּימָא עַל כָּל אִינּוֹן יוֹמִין דָּאִינּוֹן חַיִּין [דִּילָהּ] (דִּילִיָּה) אַתְרָא דְנַהִיר לְכֻלָּא אַדְעָה מַה חֲדַל אֲנִי (שָׁם) אֲמַר דוּד אַנְדַּע עַל מַה חֲדַל אֲנָא נַהוּרָא מְגַרְמִי וְאַתְמַנַּע מְנִי כַּשְׂאֵר כָּל אִינּוֹן (חַיִּי) <נַהוּרָאִין> עֵלְאִין דָּאִית לֹון חַיִּין לְכֻלְהוּ וְאֲנָא עַל מַה אֲנָא חֲדַל וְעַל מַה אַתְמַנַּע מְנִי וְדָא הוּא דְבַעַא דוּד לְמַנְדַּע [וְלֹא אַתִּיחִיב לִיה רִשׁוּתָא לְמַנְדַּע]</p>	<p>סוד זה, ולמה אין חיים ללבנה מעצמה, ולדעת את העיקר שלה. "ומדת ימי", מה היא, זוהי דרגה של עליון (העולם) הסתומה שעומדת על כל אותם הימים שהם חיים שלה, מקום שמאיר לכל. "אדעה מה חדל אני", אמר דוד, אדע על מה חדל אני אור מעצמי, ונמנע ממני כשאר כל אותם האורות העליונים, שיש להם לכולם חיים, ואני על מה אני חדל ועל מה נמנע ממני. וזהו מה שרצה דוד לדעת, ולא נתנה לו רשות לדעת.</p>
<p>תָּא חַזִּי כָּל בְּרַכָּאָן עֵלְאִין כְּלָהוּ אַתְמַסְרוּ לְהָאִי דְרַגָּא [לְבְּרַכָּא] (לְאַתְבְּרַכָּא) לְכֻלָּא וְאַף עַל גַּב דְּלִית לָהּ נַהוּרָא מְגַרְמָה כָּל בְּרַכָּאָן³ וְכָל חִידוּי⁴ וְכָל טִיבוּי⁵ כְּלָהוּ קִיִּימִין בַּהּ וּמִינָהּ קִיִּימֵי <נַפְקִי וְעַל דָּא אַתְקְרִיאַת> [וְעַל דָּא אַקְרִין] כּוּס שַׁל בְּרַכָּה⁶ [וְאַקְרִי בְּרַכָּה מִמִּשְׁ⁷] כַּמָּה דְכַתִּיב (מִשְׁל י כב) בְּרַכַּת יְהוָה הִיא תַעֲשִׂיר וְעַל דָּא כְּתִיב (דְּבָרִים ל ג) וּמִלָּא בְּרַכַּת יְהוָה יָם וּדְרוּם יִרְשָׁה וּבְגִין כֶּךָ אִית לָהּ בְּכֻלְהוּ שִׁיּוּר וּמְכֻלְהוּ אַתְמַלִּיא <וּמְכֻלְהוּ אִית בַּהּ> וְאַתְבְּרַכָּא מְכָל</p>	<p>בא וראה, כל הברכות העליונות, כולן נמסרו לדרגה הזו, לברך את הכל. ואף על גב שאין לה אור מעצמה, כל הברכות וכל השמחה וכל הטוב, כולם עומדים בה וממנה (עומדים) יוצאים. ועל זה נקראת כוס של ברכה, ונקראת ברכה ממש, כמו שכתוב "ברכת ה' היא תעשיר". ועל זה כתוב "ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה". ולכן יש לה בכולם שיור, ומכולם מתמלאת ומכולם יש בה, ומתברכת מכל</p>
<p style="text-align: center;">תוספתא</p>	<p style="text-align: center;">תוספתא</p>
<p>קָל גִּלְגֵּל <מַתְגִּלְגֵּל> (מַגִּלְגֵּל) מַתְתָּא לַעִילָא⁸ רַתִּיבָּהּ טוּרְקָה⁹⁸² אֲזֻלִין וּמַתְגִּלְגֵּל¹⁰</p>	<p>קול גלגל מתגלגל ממטה למעלה, מרכבותיה סגורות, הולכות ומתגלגלות.</p>

¹ פי' שדוד קבל ע' שנה מאברהם יעקב יוסף שהם חג"ת ג' קוין כי יצחק חי ק"פ שנה שהוא בסוד הדינין שהם אחוריים דעסמ"ב, קס"א קנ"א קמ"ג אחוריים אלו הם ק"פ אותיות, ולזה יצחק שהוא דין חי ק"פ שנה. ואברהם נתן לדוד ה' שנה שלא השלים ק"פ שנה אלא קע"ה. ויעקב חי קמ"ז, הרי חסר כ"ח שנה מחיי יעקב, וניתנין לדוד ג"כ. ויוסף חי ק"י שנה, חסר ל"ז שנה מחיי יעקב, וניתנים לדוד. הרי ע' שנה שקיבל מאברהם יעקב יוסף קו החסד וקו הרחמים ויוסף בטעם יצחק בסוד קץ חי (זהר הרקיע).

² כל מדה ומדה יש לה פעולה סגולה פועלת, שכאשר תתפשט רוח החיים העליונים במדה, תפעול פעולה ידועה, מה שלא תפעול זולתה. ומדה זו אין לה פעולה כלל, רק כוללת כל הפעולות העליונות בענין שאי אפשר לשום מדה מן המדות להשפיע למטה זולתה (אור יקר).

³ מימין (אור יקר).

⁴ משמאל (אור יקר).

⁵ באמצע (אור יקר).

⁶ כלי המחזיק הברכות העליונות, והיא אין לה ברכה מגרמה, שאין לה פעולה אלא מקבלת השפע והברכה העליונה. אמנם אחר שהם בה, יש בידה להוסיף ולגרוע (אור יקר).

⁷ נמצאת היא שקולה ככולם יחד ובה בחינה לכל הספי' (אור יקר).

⁸ סוד התפלות וקול התורה והזמירות העולה ממטה למעלה, מפיהן של ישראל, בסוד ההתעוררות, והנה עליית הקול הזה ראשונה נכנסת בהיכלות בסוד המרכבות (אור יקר). קול הגלגל שמתגלגל בנעימות ממטה למעלה (ד"א).

⁹ אח"כ עולה בסוד המלכות, והיינו טורהא שהיא נקראת הר כאומר' ואבנא די מחת לצלמא הוה לטור רב, והכוונה על בחי' המלכות העולה מבין ישראל בסוד התעוררות תפלתן כאומר' מי זאת עולה מן המדבר וגו' (אור יקר).

¹⁰ מרכבותיה סגורים ונעלמים הולכים ומתגלגלים והוא מלשון טרוקו גלי שפי' לשון סגירה (ד"א).

זהר ויהי

<p>קל נעימות עולה ויורד, הולך ומשוטט בעולם. קול שופר שופע בעומקי הדרגות מסובב דרגה (גלגל) סביבה. יושבות שתי מגרפות מימין ומשמאל, בשני צבעים, נשאבים זה בזה, זה לבן וזה אדום, ושניהם סובבים גלגל למעלה, סובב לימין לבן עולה, וסובב לשמאל אדום יורד,</p>	<p>קל נעימותא סלקא ונחתא אזלא ושמיא בעלמא קל שופרא נגיד בעומקי(ה) דדרגי אסחר דרגא <נ"א גלגלא> סחרנהא יתבין תרין מגרופין מימינא ומשמאלא בתרין גוונין משתאבין דא בדא דא חוור ודא סומק ותרווייהו סחרין גלגלא לעילא אסחר לימינא חוורא סלקא ואסחר לשמאלא סומקא נחתא</p>
<p>רלד/א</p>	
<p>זהר</p>	
<p>אינון ברכאן עלאין ואתמסרו לה ברכאן לברכא <מגלן דאמר> (אמר) רבי יצחק יעקב בריך לבנוי דיוסף מאתר דא <ד> כל ברכאן אתמסרו בידיה לברכא כמה דאת אמר (בראשית יב ב) והיה ברכה מכאן ולהלאה ברכאן אתמסרו בידך</p>	<p>אותן ברכות עליונות, ונמסרו לה ברכות לברך. מנין לנו, שאמר רבי יצחק, יעקב בריך את בני יוסף ממקום זה, שכל הברכות נמסרו בידו לברך, כמו שנאמר "והיה ברכה". מכאן והלאה הברכות נמסרו בידך.</p>
<p>תא חזי כגוונא דא (אינון מברכין ומשבחין לה) [אנן מברכין ומשבחין] לשמא דא ועל דא הלילא דאינון יומין דקאמרי הלילא <דאמר> (ואמר) רבי חייא בהלילא צריכין תלתא דרגין חסידים צדיקים וישראלים² <נ"א בגין דיסתלק יקרא דקב"ה על כלא באלין דרגין> חסידים מסטרא דימינא צדיקים מסטרא דשמאלא³ וישראל מכל אינון סטריין⁴ בגין <דישרים> דישראל כלילין מכלהו ועל דא אסתלק תושבחתא דקב"ה מכלא וכן בכל אתר דישראל משבחין ליה לקב"ה מתתא אסתלק יקריה בכלא</p>	<p>בא וראה, כדוגמא זו אנו מברכים ומשבחים את השם הזה, ועל זה [אומרים] הלל, שאותם ימים שאומרים הלל. שאמר רבי חייא, בהלל צריכים שלש דרגות, חסידים, צדיקים, וישראלים. (משום שנתעלה כבוד הקדוש ברוך הוא באלו הדרגות). חסידים מצד הימין, צדיקים מצד השמאל, וישראל מכל אותם הצדדים, משום (שהישרים) שישראל כלולים מכולם, ועל זה עולה תשבחת הקדוש ברוך הוא מהכל, וכן בכל מקום שישראל משבחים את הקדוש ברוך הוא מלמטה, עולה כבודו בכל.</p>
<p>ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו' (בראשית מט א) רבי אבא פתח ואמר (תהלים קב יח) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם האי קרא אוקמוה ואקשו ביה חברייא (נ"א) אלא תו אית ביה סטר קורדיטא⁵ פנה</p>	<p>"ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו" וגו'. רבי אבא פתח ואמר, "פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם". פסוק זה בארוהו, והתקשו בו החברים. (אלא עוד יש בו צד מצויר). "פנה", היה צריך לכתוב "הקשיב" או "שמע", מה זה פנה. אלא כל</p>

¹ נתבאר לעיל והוא רמז לענין צנורות שבו נשפע השפע לעולם (ד"א).

² נ"ל שז"ס יאמר נא ישראל ובית אהרן ויראי ה' דגבורה בגימטריא יראה ור"ת ישראל אהרן יראי הוא אברהם יצחק יעקב. הרמ"ז כ"י (נ"א).

³ כי צדיק הוא הכובש יצרו לשמור ברית דהיינו גבורה, הכובש את יצרו מצד הגבורה, וכן פי' בתיקו"ז והיינו יצחק ק"ץ ח"י, והיינו אלהים מלה א' כדפי' בשיר השירים (אור יקר).

⁴ מפני שיש בסתם ישראל כלל חסידים גבורים מארי תורה חוזים נביאים צדיקים מלכים כדפי' בתיקו"ז, מפני שהת"ת כלל שש קצוות ובו כלל הכל, אלא שיש חלוק בין חסידים ממש לישראל או היותם צדיקים חסידים מכל וכל או בחי' כענין המדות חסד עצמו, או חסד שבת"ת והביא דברי ר' חייא לראיה שבמלכות כלל הכל שהרי ההלל לה כדפי' וצריך שיהיה כלל מדרגה אלו כדפי' (אור יקר).

⁵ הם מיני מאכלים מצויירים בדפוס וכן הענין במלבושים מרוקמים שיש להם ציורין הרבה אף כן כאן יש לזה הפסוק ציורים הרבה לפרוש מחמת כמה ספיקות שבו כמבואר (פי' אחר מלבד קושייתם) (ד"א). בב' פירוש מלות מצאתי מאכל או לבוש טוב ונ"ל שר"ל מלבד מאי דאוקמוה חבריא עוד יש בכאן טעם מתוק ובזוהר הרמד"ל פירש בע"א והכל הולך לדרך אחד. הרמ"ז כ"י (נ"א).

זהר ויהי

<p>הקשיב מבעי ליה או שמע מאי פנה אלא כל צלותין דעלמא צלותין וצלותא דיחיד לא עאל קמי מלכא קדישא אלא בחילא תקיפא [דעד] (ועד) לא עאלת ההיא צלותא לאתעטרא [בדוכתה] (בדוכתיה) אשגה בה קב"ה ואסתכי בה ואסתכי בחובוי [ובזכותיה] (או בזכותיה) דההוא בר נש מה דלא עביד כן בצלותא דסגיאין <דצלותא דסגיאין> כמה אינון צלותין דלא (מבני) [מן] זכאין אינון ועאלין כלהו קמי קב"ה ולא אשגה בחובייהו בנין כך פנה אל תפלת הערער <מהפך ואסתכי בה (בזכותיה) ואסתכי בה> [מהפך ואסתכי בה ואסתכי] (ואסתכי ביה ומהפך בזכותיה ואסתכי) במה רעותא אתעביד ומאן ההוא בר נש דצלי צלותא דא ומאן אינון עובדוי בנין כך ליבעי ליה לבר נש דלצלי צלותיה בצבורא מאי טעמא בנין דלא בזה את תפלתם אף על גב דלאו כלהו בכוונה ורעותא דלכא</p>	<p>תפלות העולם, הם תפלות, ותפלת היחיד לא נכנסת לפני המלך הקדוש אלא בכח חזק. שטרם שנכנסת אותה תפלה להתעטר במקומה, הקב"ה משגיח בה ומתבונן בה, ומתבונן בחטאי ובזכות אותו האדם, מה שאינו עושה כן בתפלת הרבים, שתפלת הרבים כמה הן תפלות שאינן (מבני) מצדיקים, וכולן נכנסות לפני הקדוש ברוך הוא, ולא משגיח בחטאיהם. לכן "פנה אל תפלת הערער", מהפך ומסתכל בה, ומסתכל (בזכותו) במה רצון נעשה, ומי אותו האיש שמתפלל תפלה זו, ומהם מעשיו. לכן צריך האדם להתפלל תפלה בצבור. למה, משום שלא בזה את תפלתם, אף על גב שלא כולם בכוונה ורצון הלב.</p>
<p>דבר אחר פנה אל תפלת הערער דא יחידאי דאתכליל בסגיאין <ומאן הוא יחידאי דאתכליל בסגיאין הוי אימא> דא יעקב דאיהו כליל בתרין סטרין וקרא לבנוי וצלי צלותיה עלייהו מאן צלותא דיתקבלון בשלימו לעילא צלותא דלא ישתצון בגלותא בהאי שעתא דיעקב קרא לון אסתלק מניה שכינתא והא אוקמוה ותא חזי בשעתא דיעקב הוה קארי לבנוי אזדמנו אברהם ויצחק תמן ושכינתא <על גבייהו ושכינתא הוה> (והוה) חדי ביה ביעקב לאתחברא באבהן</p>	<p>דבר אחר, "פנה אל תפלת הערער", זה יחיד שכלל ברבים. ומיהו יחיד שכלל ברבים, הוי אומר זה יעקב, שהוא כלול בשני צדדים, וקרא לבנוי, והתפלל תפלתו עליהם. איזו תפלה שיתקבלו בשלמות למעלה, תפלה שלא ישמדו בגלות. בשעה זו שקרא להם יעקב, הסתלקה ממנו שכינה, והרי פרשוה. ובא וראה, בשעה שיעקב היה קורא לבנוי, הזדמנו לשם אברהם ויצחק, ושכינה על גביהם. והשכינה היתה שמחה ביעקב להתחבר באבות,</p>
<p style="text-align: center;">תוספתא</p>	<p style="text-align: center;">תוספתא</p>
<p>וגלגלא אסחר תדיר¹ ולא שכיך תרין צפריין² סלקין דקא מצפצפן חד לסטר דרום³ וחד לסטר צפון⁴ פרחין באוירא⁵ צפופא⁶ וקל נעימו⁷ דגלגלא⁸ מתחברן כחדא כדין (תהלים עב א)</p>	<p>והגלגל סובב תמיד ולא שוכך. שתי ציפורים עולות, שמצפצפות, אחת לצד דרום ואחת לצד צפון. פורחים באויר צפוף וקול נעימת הגלגל מתחברים כאחד, ואז "מזמור שיר ליום השבת". וכל הברכות נמשכות בלחש בנעימות הזו</p>

¹ שאי אפשר לעולם רגע בלא הנהגה והשגחה עליונה (אור יקר).

² הם נו"ה (אור יקר). קסב ע"ב (הערת הזוהר).

³ נצח נקשר בחסד (אור יקר).

⁴ הוד נקשר בגבורה (אור יקר).

⁵ מקבלים מת"ת הנק' אוירא, וזה להעלות המלכות להתייחד עם הת"ת (אור יקר).

⁶ היא מלכות הנקראת דבור והיינו צפוף שמעלים אותם הצפרים (אור יקר).

⁷ ת"ת שהוא נקרא קול ונקרא נעימות מבינה שממש הנועם כנודע והקול והדבור מיוחדים יחד דהיינו ת"ת ומלכות (אור יקר).

⁸ והקול שהוא ת"ת הוא "קל גלגליא" שהוא בין חסד וגבורה, והצפוף הוא מהצפרים שהם נו"ה (אור יקר).

זהר ויהי

<p>מזמור שיר¹ ליום השבת וכל ברכא² נגדין בלחישו³ בדא נעימו⁴ (מקול) <מגו> רחימו⁵ דקול שופרא⁶</p>	<p>(מקול), מתוך אהבת קול השופר.</p>
<p>לקבלא אינון ברכאן נחתין מלעילא⁷ לתתא⁸ ואתנניזו כחדא⁹ בגו עומקא דבירא¹⁰ נביעו דבירא¹¹ דלא פסקא בלחישו¹² עד דאתמליא ההוא גלגלא¹³ סחרא אינון תרין מגרופין¹⁴ סחרן חד דימינא קרא בחיל ואמר זהירו דזהרין דסלקא ונחתא תרי אלפי עלמין אזדהרו עלמא דאמצעייתא בגווייהו אזדהר בזוהרא דמארך כל אינון מארי דעיינין אסתכלו ופקחו עייניכון <ותזכו> (ותהכון) להאי נהירו להאי עדונא אלין אינון ברכאן דנגדי מלעילא</p>	<p>כנגד אותן ברכות יורדות מלמעלה למטה, ונגנזו כאחד בתוך עומק הבאר, נביעת הבאר שלא פוסקת בלחש, עד שמתמלא אותו גלגל טובב. אותן שתי מגרפות טובבות, אחת הימנית קוראת בחיל ואומרת, זהר שזוהרים שעולה ויורד, שני אלפי עולמות, האירו עולם האמצע בתוכם, האיר בזוהר רבונך. כל אותם בעלי העינים הסתכלו ופקחו עיניכם, ותזכו לאור הזה, לעדון הזה. אלו הן ברכות שנמשכות מלמעלה.</p>
<p>מאן דזכי גלגלא (סלקא) <אסחר> לימינא ואנגיד ואמשיך לההוא דזכי ואתעדן מאלין ברכאן עלאין דזהרין זכאין אינון דזכאן בהו וכד לא זכי גלגלא אסחר וההוא מגרופא דלסטר שמאלא אסחר ונחית לתתא ואמשיך דינא על האי דלא זכי וקלא נפקת ווי לאינון חייבין דלא זכו מההוא סטרא נפיק אשא דשלהובא דדליק דשארי על רישיהון דחייביא זכאין אינון כל אינון דאזלו בארח קשוט בהאי עלמא למזכי לההוא נהורא עלאה ברכאן דצחצחון כמה דאת אמר (ישעיה נח יא) והשביע בצחצחות נפשך</p>	<p>מי שזוכה, גלגל עולה טובב ימינה, ושופע ומושך לאותו שזוכה, ומתעדן מברכות אלו העליונות הזוהרות. אשריהם אותם שזוכים בהם. וכשלא זוכה, הגלגל טובב, ואותה מגרפה של צד שמאל טובבת ויורדת למטה, וממשיכה דין על זה שלא זוכה, וקול יוצא, אוי לאותם רשעים שלא זכו. מאותו צד יוצאת אש של שלהבת שדולקת, ששורה על ראשי הרשעים. אשריהם אותם כל אותם שהלכו בדרך אמת בעולם הזה לזכות לאותו אור עליון, ברכות מצחצחות, כמו שנאמר "והשביע</p>

¹ ייחוד ועונת ת"ח מערב שבת לערב שבת כנודע שהוא סוד הזווג (אור יקר).
² הברכות נמשכות למעלה בסוד הדעת מחכמה אל הבינה להמשך על ידי הזכר לנקבה בסוד הזווג (אור יקר).
³ בסוד ג' ראשונות ששם הברכות בחשאי (אור יקר).
⁴ בתוך הבינה (אור יקר).
⁵ מתוכיות החכמה הנקראת אהבה (אור יקר).
⁶ היינו סוד הדעת היוצא מכח החכמה אל הבינה וע"י סוד משך הברכות מזה לזה ואחר שנמשכות הברכות בסוד הזווג העליון בכללות ג' ראשונות (אור יקר).
⁷ דרך הת"ת א"נ מכתר עליון (אור יקר).
⁸ ע"י היסוד במלכות א"נ בבינה (אור יקר).
⁹ שפע כתר ושפע החכמה ושפע הבינה (אור יקר).
¹⁰ שמות סג ע"ב (הערת הזוהר). מלכות שנקרא באר, והיינו (סוד) [סוד] הרחם אל הנקבה העליונה מקום כניסת היסוד בה א"נ פנימיות ותכויות הבינה (אור יקר).
¹¹ יסוד שבתוכה, א"נ סוד הדעת הנמשך מכתר וחכמה בתוכיות רחם הבינה שעליו נאמר קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל וכו', דהיינו נהר הנמשך משם בסוד הדעת ונמשך דרך הת"ת בהעלם תוכיות ו"ק (אור יקר).
¹² בסוד בחינתו הנעלמת דאתמשך ממוחא אבא דרך גופא בחוט השדרה בלחישו ודאי בחינה נעלמת במוחא חכמה לא פסקא עד דאמליין (אור יקר).
¹³ להנהיג העולם בכל הפאות בשפע מכל הפאות בסוד הזווג דהיינו ו"ק בזכר שע"י כולם הזווג וכולם משפיעות וע"י כולם מקבלת המלכות וע"י כולם הנהגת העולם (אור יקר).
¹⁴ הם חו"ג כדפי' והיינו כחם המתפשט בכל העולם בעצם האדם יצר הטוב ויצר הרע וכח הנהגת הדין והרחמים מתנהגים בעולם (אור יקר).

זהר ויהי

	בצחצחות נפשך".
רלד/ב	
<p>לאתקשרא <עם> נפשייהו כחד למהוי רתיכא בשעתא דפתח יעקב ואמר (בראשית מט א) האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים <באחרית> דא שכינתא¹ כביכול יהב עציבו ביה ואסתלק² ולבתר אהדרו (ליה בנוי³ ביהודיה) [לה בנוי ביחודא] דמילייהו ופתחו ואמרו (דברים ו ד) שמע ישראל וגו' בהדיא שעתא <קאים לה> (קיים) יעקב⁴ ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואתיישבת שכינה בדוכתה ויקרא יעקב מאי קריאה הכא אלא קריאה לקיימא דוכתייהו לקיימא לון לעילא ותתא</p>	<p>להתקשר עם נפשותיהם כאחד, להיות מרכבה. בשעה שפתח יעקב ואמר, "האספו והגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", "באחרית", זו השכינה, כביכול נתן בו עצבות, והסתלק. ואחר כך החזירו אותה בניו ביחוד הדברים שלהם, ופתחו ואמרו "שמע ישראל" וגו'. באותה שעה יעקב העמיד אותה, ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, והתיישבה השכינה במקומה. "ויקרא יעקב", מה קריאה כאן, אלא קריאה לקיים מקומם, לקיים אותם למעלה ומטה.</p>
<p>תא חזי בכל אתר קריאה בהאי גוונא דכתיב (במדבר יג טז) ויקרא משה להושע בן נון <יהושע> לקיימא דוכתייהו באתר דאצטריך ולקשרא ליה וכן (בראשית כה כו) ויקרא שמו יעקב וכתיב (שם לג כ) ויקרא לו א"ל אלהי ישראל קב"ה קיים ליה⁵ לאתר דא בשמא דא קריאה לקיימא קא אתיא</p>	<p>בא וראה, בכל מקום קריאה בצורה זה, שכתוב "ויקרא משה להושע בן נון יהושע", לקיים מקומו במקום שצריך ולקשר אותו. וכן "ויקרא שמו יעקב". וכתוב "ויקרא לו א"ל אלהי ישראל". הקדוש ברוך הוא העמידו למקום זה בשם זה. הקריאה באה לקיום.</p>
<p>אי תימא (יונה ג ח) ויקראו אל אלהי"ם (שם ב ג) קראתי מצרה לי אל יהו"ה הכי הוא ודאי לקשרא ולקיימא קיימא לעילא ומאן איהו סדורא דשבהא דמאריה וכל אינון מלין דבעאן קמי מאריה קיימא יהיב ליה למאריה דאחזי דביה תליא כלא ולא באתר אחרא הא כלא קיים קיימא כהאי גוונא (בראשית מט א) ויקרא יעקב אל בניו קיים לון בקיימא שלים כגוונא דא ויקרא אל משה (ויקרא א א) אתקיים בקיימא</p>	<p>אם תאמר "ויקראו אל אלהים", "קראתי מצרה לי אל ה'", כך הוא ודאי, לקשר ולקיים קיום העליון. ומיהו סדר שבח רבונו, וכל אותם דברים שצריכים לפני רבונו, קיום נותן לו לרבונו שמראה שהכל תלוי בו ולא במקום אחר. הרי הכל מעמיד קיום. כדוגמא זו "ויקרא יעקב אל בניו", העמידם בקיום שלם. כדוגמא זו "ויקרא אל משה", התקיים בקיימו.</p>
<p>אמר רבי יצחק א' דויקרא⁶ אמאי היא זעירא⁷ אמר ליה אתקיים משה בשלימו ולא בכלא דהא</p>	<p>אמר רבי יצחק, א' של ויקרא למה היא קטנה, אמר לו, התקיים משה בשלמות, ולא בכלל, שהרי הסתלק מאשתו. בספרי</p>

¹ שהיא אחרית ימים עליונים סוף האצילות (אור יקר).

² אפשר דאהדר ליעקב ומפני עצבות נסתלקה שכינה כי אין שכינה שורה מתוך עצבות, ואפשר דאהדר ממש לשכינה שהזכיר לה גלותה ופגם בניה ונתעצבה (אור יקר). שסילק השכינה ממנו ע"י העצבות (ד"א).

³ כי קריית שמע לייחודה עם ישראל והיינו שמע ישראל ודאי שהיא שמע (אור יקר).

⁴ שלא תפרד עוד וזה כשכך על שמע סוד הכריכה והקשירה היא בשכמל"ו שקושרים אותה בנערותיה (אור יקר).

⁵ ויקרא לו לא אהדרך ליעקב אלא אהדר לשם והכי קאמר קרא למקום ההוא אל מי קרא אותו אל אלהי ישראל (אור יקר).

⁶ פי' לדברך דאמרת אתקיים בקיימא היה ראוי שתהיה הקריאה שלימה על ידי הת"ת וא"כ א' אמאי היא זעירא שמורה שאין קיום בשלימות שהיה מצד המלכות לא היה גורם ייחוד בבחי' זו ועם היות שבספרי קדמאי דורשים ענין זה לשבח עכ"ז "אנן הכי תנינן" וכו' (אור יקר).

⁷ עי' לקמן רלט ע"א ח"ג נג ע"ב ועי' ח"ב נח ע"א (לש"ו).

זהר ויהי

<p>אסתלק מאתתיה בספרי קדמאי אמרי לשבחה ואנן >הכי תנינן מאי דאסתלק לעילא יתקשר> (הכא תנינן מאי דאסתלק לעילא אתקשר) לעילא ולתתא וכדין איהו שלים תו אל"ף זעירא¹ מאתר זעירא הוה זעירא דאיהו רב באתחברותיה [לעילא] (לעמלא תתא) >נ"א לעילא² ותתא³ וכדין שלים⁴ ויאמר מאי ויאמר הא אוקמוה >נ"א כמה דאת אמר ויאמר בלבו> (ישעיה מט כא) ואמרת בלבבך אמירה בחשאי⁵ האספו אספו מבעי ליה⁶ כמה דאת אמר (תהלים נ ה) אספו לי חסידי אלא (קיים לון) >קיים לן> האספו⁷ מאתר דלעילא⁸ >הוא> האספו בקשורא שלים ביחודא חד ואגידה לכם מאי ואגידה רזא דחכמתא איהו⁹</p>	<p>הקדמונים אמרו לשבח, ואנו כך שנינו, מה שנתעלה למעלה, יתקשר למעלה ולמטה, ואז הוא שלם. עוד, אל"ף קטנה ממקום קטן, קטן שהוא גדול בהתחברותו למעלה. (למעלה ולמטה ואז נשלם). "ויאמר", מה זה "ויאמר", הרי פרשה, (כמו שנאמר "ויאמר בלבו") "ואמרת בלבבך", אמירה בחשאי. "האספו", היה צריך לכתוב אספו, כמו שנאמר "אספו לי חסיד". אלא (הקיים להם) קיים לנו, האספו ממקום שלמעלה הוא. "האספו", בקשר שלם ביחוד אחד. "ואגידה לכם", מה זה "ואגידה לכם", סוד חכמה הוא.</p>
<p>רבי יוסי שאיל לרבי שמעון אמר ליה ואגידה או ויגד או ויגד, או ויגידו, וכן כולם, ששנינו שסוד החכמה היא. למה בדבר זה (בכלם) הוא בסוד החכמה. אמר לו, משום שהוא דבר שבא בגימ"ל דל"ת בלי פירוד, וזהו סוד החכמה. דבר שבא בשלמות בסוד האותיות כך הוא כשהם בחכמה, אבל דל"ת בלי גימ"ל אינו שלמות, וכן גימ"ל בלי דל"ת, שהרי זה בזה נקשרו בלי פירוד, ומי שמפרידם, גורם לעצמו מות, וסוד זה הוא חטאו של אדם. לכן הוא דבר של סוד</p>	<p>רבי יוסי שאיל לרבי שמעון אמר ליה ואגידה או ויגד או ויגידו וכן כלהו [דתנינן] (ודחוינן) דרזא דחכמתא איהו אמאי במלה דא >בכולהו איהו> רזא דחכמתא אמר ליה בנין דאיהו¹⁰ מלה דאתיא בגימ"ל דל"ת¹¹ בלא פרודא והאי איהו רזא דחכמתא מלה דאתיא בשלימו ברזא דאתון הכי הוא כד אינון בחכמתא >אבל> דל"ת בלא גימ"ל לאו הוא שלימו¹² וכן גימ"ל בלא דל"ת דהא דא בדא אתקשרו בלא פרודא ומאן</p>

¹ פי' ממלכות, ועכ"ז לא קשיא מידי כי אלף זעירא היא לרמוז המלכות שהיתה זעירא קודם הקריאה מפני שעדיין לא נכנס משה רבינו ע"ה ומלכות היא זעירא קודם היחוד, והיחוד לא נגמר אלא על ידי מרע"ה שהיא מרכבה לת"ת, ובהכנס מרע"ה אל אהל מועד אז אלף זעירא שהיא שכינה נעשת רבתי (אור יקר).

² וקרא למשה כדי שתהיה משה רבינו ע"ה נקשר במקומו למעלה, ועל ידי היותה עמו תהיה נקשרת בת"ת וזהו "לעילא" (אור יקר).

³ עם משה שהוא מרכבה לו (אור יקר).

⁴ אז בסוד היחוד תהיה המלכות שלים בקיומיה עם הת"ת או יהדר למרע"ה שאז יהיה שלם במקומו, כיון שע"י תתייחד המלכות עם הת"ת והכל ענין א' (אור יקר).

⁵ פי' בכוונתו, שהרי שם היו ולא היה קורא אותם וגם לא אמר להם אלא ראובן וכו' וענין ויאמר הוא סוד הכוונה אל קשרם במקומם למעלה להשלים מטתו והיינו ויקרא ויאמר (אור יקר).

⁶ קשיא ליה אם היו קצת שם והוא אומר שיקראו ואיספו את אחרים מה ענין האספו הרי שם היו אלא אספו מבעי ליה שפירש אספו אתם האחרים (אור יקר).

⁷ פירוש בחינתכם למעלה יתאספו יחד ויתקשרו בקישורא שלים. ז"ח. ויש להוסיף עוד שאמר להם שבחינת נשמתן אשר בגופם יכוננו מאד להדביקה אל שורשה של מעלה בקשר אמיץ וז"ש האספו בקשורא שלים ביחודא ועיין דף רמא ע"א, מא"ן (נ"א).

⁸ שיתייחדו הענפים קרובים אל שרשם, ויתייחדו סביב לגוף האילן להקשר כולם יחד אל שורשם שהם י"ב ענפים י"ב הוי"ת והוי"ה א' כוללת כולם, והיו צריכים להתייחד עם הנקודה האמצעית להקשר יחד (אור יקר).

⁹ כי השורש אליהם מושך להם שפע מחכמה בסוד הדעת (אור יקר).

¹⁰ פירוש ג"ד דריש רמז יסוד מ' וא"כ יש מוחין דאבא וזהו רזא דחכמתא. ועוד אפ' מלה דבור מ' רזא דחכמתא באבא יסוד ברתא ובזה תבין כל הלשון. מא"ן (נ"א).

¹¹ גמול דלים, הת"ת גומל מדצ החסד, והיינו גומל חסדים גמילות חסדים ודאי, דלה מצד הגבורה, שמשם מעוט הירח והיא דלה (אור יקר).

¹² שאין שלמות לא לזכר בלא נקבה ולא נקבה בלי הזכר (אור יקר).

זהר ויהי

<p>דאפריש לון גרים לגרמיה מותא ורזא דא חובא דאדם בגין כך הוא מלה דרזא דחכמתא ואף על גב דאית יו"ד לזמנין בין גימ"ל לדל"ת לאו הוי פרודא וכלא קשורא חדא ועל דא מלה דא הכי הוא ודאי ואגידה לכם רזא דחכמתא בעא לגלאה סופא דכל עובדיהון דישראל</p>	<p>חכמה. ואף על גב שיש יו"ד לפעמים בין גימ"ל לדל"ת, אינו פירוד, והכל קשר אחד. ועל דבר זה כך הוא ודאי, "ואגידה לכם", סוד החכמה, שרצה לגלות את סוף כל מעשיהם של ישראל.</p>
<p>ואי תימא דלא גלי מאי דבעא לגלאה אי הכי אמאי כתיב באורייתא מלה דיעקב שלימא ואתפנים לבתר ולא אשתלים מלה אלא ודאי אשתלים כל מה דאצטריך לגלאה גלי וסתים אמר מלה וגלי לבר וסתים לגו ומלה דאורייתא לא אתפנס לעלמין וכלא [הוא] (הוה) סתים ביה באורייתא בגין דאורייתא הוא שלימו דכלא שלימו דלעילא ותתא ולא אית מלה או את באורייתא פנימו ויעקב כל מה דאצטריך ליה למימר אמר אבל גלי וסתים ולא פנים מכל מה דבעא אפילו אות אחת</p>	<p>ואם תאמר שלא גלה מה שרצה לגלות, אם כך אז למה כתוב בתורה דבר של יעקב השלם, ואחר כך נפגם, ולא נשלם הדבר. אלא ודאי שנשלם, כל מה שצריך לגלות גילה והסתיר. אמר דבר וגילה בחוץ והסתיר לפנים. ודבר תורה לא נפגם לעולמים. והכל הוא נסתר בתורה, משום שהתורה היא שלמות הכל, שלמות של מעלה ולמטה, ואין דבר או אות בתורה פגום. ויעקב, כל מה שהצטרך לומר אמר, אבל גילה והסתיר, ולא פגם מכל מה שרצה אפילו אות אחת.</p>
<p>רבי יהודה ורבי יוסי הוון יתבי יומא חד אפתחא דלוד אמר רבי יוסי לרבי יהודה הא דחמינן דיעקב בריך לבנוי חמינן ממה דכתיב ויברך אותם אבל אן ברכתא דלהון אמר ליה כלא ברכאן אינון דברריך להו כגון (בראשית מט ח) יהודה אתה יודוך אחיך (שם טז) דן ידין עמו (שם כ) מאשר שמנה לחמו וכן כלהו אבל מה דבעי לגלי לון לא גלי דבעא לגלאה להו את הקץ! והא אוקמוה דאית קץ לימינא ואית קץ לשמאלא ובעא לגלאה לון את הקץ בגין לאסתמרא</p>	<p>רבי יהודה ורבי יוסי היו יושבים יום אחד על פתח לוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, זה שראינו שיעקב ברך את בניו, ראינו ממה שכתוב "ויברך אותם". אבל איפה הברכה שלהם. אמר לו, כל הברכות הם שברך אותם, כמו "יהודה אתה יודוך אחיך", "דן ידין עמו", "מאשר שמנה לחמו", וכן כולם. אבל מה שרצה לגלות להם לא גילה, שרצה לגלות להם את הקץ, והרי פרשוה שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, ורצה לגלות להם את הקץ כדי להשמר</p>
<p>רלה/א</p>	
<p>ולאתדכאה מערלה ומאן דגלי לון אתידע² ואתגלי עד דעאלו לארעא קדישא³ אבל מלין אחרנין לאו אינון באתגלייא וסתימין אינון באורייתא בהאי פרשתא דיעקב ובאינון ברכאן</p>	<p>ולהטהר מערלה. ומה שגלה להם נודע והתגלה עד שנכנסו לארץ הקדושה, אבל דברים אחרים אינם בגלוי, והם נסתמים בתורה בפרשה הזו של יעקב ובאותן הברכות.</p>
<p>פתח ואמר (בראשית מט ג) ראוובן בכרי אתה כחי וראשית אוני מאי קא חמא יעקב⁴ למפתח</p>	<p>פתח ואמר, "ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני". מה ראה יעקב לפתוח</p>

¹ שלשה היו שטעו בענין הקץ, הא' יעקב אבינו ע"ה, כשקרא לבניו ואמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באתרית הימים ונעלם ממנו הקץ. הב' הוא שמואל הנביא ע"ה, שטעה בענין אליאב, ואמר אך נגד ה' משיחו, כי חשב שממנו יצא המשיח. הג' ר' עקיבא, שטעה וחשב כי בן כוזיבא היה משיח ה'. ולכן אותיות יעקב הם עקיבא, לרמוז כי טעותם שוה, ולכן שלשתם נתגלגלו כדי לתקן טעות זה (שעה"ג לו).

² עתה אחר שראינו ידענו פי' דבריו, אבל לא נודע לא אתגלי (אור יקר).

³ וכן דברים אחרים שהם סתומים שם בסוד הגאולה העתידה נעלמין (אור יקר). פירוש מה שביקש לגלות הקץ כאמור הם נסתרים בכתובים והיה מתגלה ונסתם ממנו עצמו. ז"ח (נ"א).

⁴ כלומר בשלמא אם היה מברכו ניחא דפתח ביה שהיה בכור. אמנם עתה שלא ברכו, א"כ כדי לפתוח בברכה, היה ראוי שיפתח ביהודה שהוא מלך, ויש בו ברכה, ותירץ שח"ו שסלק ברכה ממנו, אלא שזמן לו

זהר ויהי

<p>בראובן ליפתח ביהודה דאיהו קדמאה לכל משריין ואיהו מלכא וחמינן דלא ברכיה וסליק ברכאן מניה עד דאתא משה וצלי צלותא עליה כמה דאת אמר (דברים לג ו) יחי ראובן ואל ימות אבל ודאי ברכיה וסלקא ההוא ברכתא לאתריה לבר נש דהוה ליה בר כד מטא זמניה לאסתלקא מעלמא אתא מלכא עליה אמר הא כל ממנא דילי ליהוי בידא דמלכא נטיר לבראי כד המי מלכא דבריה (ה) אתחזי יהיב ליה כך יעקב אמר ראובן בכרי אתה רחימא דמעיי אתא אבל ברכאן דילך יסתלקון בידא דמלכא קדישא עד דיחמי כך בנין דאזלת לקבל אפך וגו' כתרנומו ראובן בכורי אתה וגו'</p>	<p>בראובן, שיפתח ביהודה, שהוא ראשון לכל המחנות, והוא מלך, וראינו שלא ברך אותו וסלק ברכות ממנו, עד שבא משה והתפלל תפלה עליו, כמו שנאמר "יחי ראובן ואל ימות". אבל ודאי ברכו, ועלתה אותה ברכה למקומה. [משל] לאדם שהיה לו בן, כשהגיע זמנו להסתלק מן העולם, בא המלך אליו. אמר, הרי כל ממוני יהיה ביד המלך שמור לבני. כשראה המלך שבנו ראוי, אז נתן לו. כך יעקב אמר, "ראובן בכורי אתה", אהוב מעי אתה, אבל הברכות שלך יעלו בידי המלך הקדוש עד שיראה אותך, משום שהלכת כנגד אפך וגו', כתרנומו. "ראובן בכורי אתה" וגו'.</p>
<p>רבי אלעזר פתח ואמר (יהוקאל לו ט) ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגו' כמה אטימין אינון בני נשא¹ דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמלכא דהא אורייתא אכריז עליהו בכל יומא ולית מאן דציית אודניה לקבל⁸³ האי קרא קשיא כיון דכתיב (יהוקאל לו ט) הנבא אל הרוח אמאי זמנא אחרא הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח אלא מכאן אוליפנא רוא דחכמתא תרין קיימין הכא חד לאתערא מתתא לעילא² דאי לא מתערין לתתא לא מתערין לעילא ובאתערותא דלתתא אתער לעילא הנבא אל הרוח מתתא לעילא הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח מעילא לתתא³ דהא אפילו לעילא באתערותא דלתתא נקיט ההוא עלאה⁴ מעלאה מניה כגון האי קרא (שם) כה אמר יהוה⁵</p>	<p>רבי אלעזר פתח ואמר, "ויאמר אלי הנבא אל הרוח" וגו'. כמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד המלך, שהרי התורה מכריזה עליהם בכל יום, ואין מי שמקשיב באזניו כנגדה. פסוק זה קשה, כיון שכתוב "הנבא אל הרוח", מדוע פעם נוספת "הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח". אלא מכאן למדנו סוד החכמה, שנים עומדים כאן, אחד לעורר מלמטה למעלה, שאם לא מתעוררים למטה לא מתעוררים למעלה, ובהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה. "הנבא אל הרוח", מלמטה למעלה, "הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח", מלמעלה למטה. שהרי אפילו למעלה, בהתעוררות שלמטה לוקח אותו עליון מהעליון ממנו. כמו פסוק זה, "כה</p>

ברכה והפקידו ביד הקב"ה, והיא בידו מזומנת לו, וברכתו לא נטלה ובכורתו הועילה לו לפתוח בו כדמפרש ואזיל (אור יקר).

¹ שיש בהם רוח קדוש מאת ה' וחוטאין ופוגמין אותה (אור יקר).

² שצריך לעת התחיה, שיעלה התעוררות מהגופים למעלה, ואח"כ תרד הנשמה עליהם מלמעלה, והיינו טל שעתיד הקב"ה להחיות בו המתים, שע"י הטל ההוא יתעוררו הגופים, ואח"כ תתעורר אליהם הנשמה מלמעלה (אור יקר).

³ פי' מתתא לעילא, היינו מ"ן דנוק', וקראם ר"ח משום דמ"ן דילה הוי רוחא דשדי בגוה, שהוא בחי' זכר, לכן קרי ליה רוח. ואמרת אל הרוח מעילא לתתא, היינו מאו"א ולזו"ן להעלות המ"ן מתתא לעילא, שהיא עולה תחלה וז"א מקבל מאו"א ומשפיע אח"כ לנוק', מד' רוחות דרום חסד, מזרח ת"ת, צפון גבורה, מערב יסוד שלו, שמשם נמשכת הטפה חו"ג, שהוא בחי' הדעת. ורוח אתיא ממערב שהוא יסוד שלו באתחברותא דאלין אחרנין כד"א כרוה נדיבי העם, שהם האבות הנק' חג"ת שנק' נדיבים. ואע"פ שהכורה בור לעשותה כלי, וליתן בה ההוא רוחא דשדי בגוה, להיות לה למ"ן, הוא היסוד עצמו, עכ"ז האבות הם הכורים והחופרים אותם, אלא שחופרים אותה ע"י הכורה הזו, שהוא היסוד עצמו. נמצא הרוח שבא לה בא מכל ד' רוחות, ורוח אתיא ממערב. ואח"כ כשהיא מעלה מ"ן, היא מ"ן הכלולה מכולם, וז"ש באתחברותא דאינון אחרנין ומהכא נפקא רוחין ונשמתיין וכו', פי' מיסוד שלה נפקין רוחין ונשמתיין לכל בני עלמא, וסוד הרוח שמקבלת הנוק', היא הה"ג כנודע, ונק' חשך כנזכר בפ' בראשית, וזה ר"ת באר חפרוה שרים, כרוה ר"ת בחשך, ועי' בפ' חוקת בליקוטי תורה ובספר ע"ח שער הארת זו"ן (זהר הרקיע).

⁴ היינו בסוד שכינה בתחתונים צורך גבוה (אור יקר).

⁵ תולדות קלט ע"א במדרש הנעלם שמות יג ע"ב נשא קל ע"ב (ד"א).

זהר ויהי

<p>מארבע רוחות באי הרוח מארבע רוחות דא דרום ומזרח וצפון ומערב ורוח אתיא ממערב¹ באתחברותא דאלין אחרנין כמה דאת אמר (במדבר כא יח) כרוה נדיבי העם² [וגו'] ומהכא נפקין רוחין ונשמתין לבני עלמא לאצטיירא בהו³ ופחי כמה דאת אמר (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים תא חזי נקיט מהאי גיסא ויהיב בגיסא אחרא ועל דא (קהלת א ז) כל הנחלים⁴ הולכים אל הים⁵ והים איננו מלא אמאי איננו מלא בגין דנקיט ויהיב⁶ אעיל ואפיק⁷</p>	<p>אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח". "מארבע רוחות", זה דרום ומזרח וצפון ומערב, ורוח באה ממערב בהתחברות של אלה האחרים, כמו שנאמר "כרוה נדיבי העם" וגו'. ומכאן יוצאות רוחות ונשמות לבני העולם להצטייר בהם, ונושבים, כמו שנאמר "ויפח באפיו נשמת חיים". בא וראה, לוקח מצד זה ונותן בצד אחר, ועל זה "כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא". למה איננו מלא, משום שלוקח ונותן, מכניס ומוציא.</p>
<p>רבי אלעזר שאיל שאלתא⁸ לרבי שמעון אמר הואיל וקב"ה גלי קמיה דבני נשא ימותון אמאי נחית נשמתין לעלמא ואמאי אצטריך ליה אמר ליה שאילתא דא קמיהו דרבנן שאילו כמה וכמה ואוקמוה אבל קב"ה יהיב נשמתין דנחיתין להאי עלמא לאשתמודעא יקריה ונקיט לון לבתר אי הכי אמאי נחתו אלא רוא דא הכי הוא פתח ואמר (משלי ה טו) שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך (ו)הא⁹ אוקימנא בור אתר דלא נביע מגרמיה ואימתי נבעין הני מיא בשעתא דאשתלים נשמתא בהאי עלמא¹⁰ כד סלקא להווא אתר דאתקשר ביה כדין הוא שלים [מכל סטריין] מתתא ומעילא (ומכל סטריין) וכד נשמתא</p>	<p>רבי אלעזר שאל שאלה את רבי שמעון. אמר, הואיל וגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שבני אדם ימותו, למה הוריד נשמות לעולם, ולמה הוא צריך את זה. אמר לו, שאלה זו לפני רבנן שאלו כמה וכמה, ובארוה, אבל הקדוש ברוך הוא נותן נשמות שיוודות לעולם הזה להודיע את כבודו, ולוקח אותן אחר כך. אם כך למה ירדו, אלא סוד זה כך הוא, פתח ואמר, "שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך". הרי פרשוה, "בור", מקום שלא נובע מעצמו. ומתי נובעים המים הללו, בשעה שנשלמה הנשמה בעולם הזה, כשעולה לאותו מקום שנקשרה בו, אז הוא שלם</p>

¹ שאי אפשר לפרש מד' רוחות שממש יבא מחסד וגבורה ות"ת למטה, שהרי אי אפשר להם להשפיע אל התחתונים אלא ע"י המלכות, לכך אמר כי הכוונה שיבא מכולם חיל אל המלכות, והמלכות נותנת למטה, והענין בייחוד שהיא מתייחדת זמנין לימינא, זמנין לשמאלא, זמנין לאמצעייתא בסוד בעלה דתמן (אור יקר).

² פי' "באר חפרוה" היא המלכות. "נדיבי העם", אברהם יצחק ויעקב דאתקריאו נדיבים, ואח"כ נפקין מאותם שהם בה מהזווג (אור יקר).

³ כי אין הטפה הזרעית מצטיירת כלל עד יגזרו עליה נשמה, והנשמות הם מד' פרצופין דהיינו ד' רוחות הנזכרות לעיל, מחסד פני אריה, מגבורה פני שור, מת"ת פני נשר, ממלכות פני אדם, וכפי ציור הנשמה כן צורת הגוף, שהנשמה מראה צורתה בעור גוף האדם (אור יקר).

⁴ ז' ספירות (אור יקר).

⁵ מלכות (אור יקר).

⁶ שואל ממש ושואלים ממנה (אור יקר).

⁷ לפעמים לרוב ברכה לא הוצרכה לשאול, וגם התחתונים אינם צריכים לשאול והם ב' בחינות (אור יקר).

⁸ סבבתי על צדדי המציאות ואיני רואה מקום לשאלה זו מאי קא מבעיא ליה, אם שלא יברא אדם כלל א"כ תורה ומצות מאי עביד להו. ועוד מי איכא למימר לא יברא האדם, הרי נמצא העולם חסר מציאות בריה א', שהוא האדם, ועוד דאנשמתין קא מבעיא ליה לא אאדם, ואם שיברא ויהיה בלא נשמה א"כ יהיה כשאר הבהמות ומה יתרון לאדם בבריאתו על שאר הבהמות, ועוד ישך אחר החומר ויהיה כולו רע ויהי הפחות מן הבהמה, שהרי הנשמה מיעצת אותו לבחור בחיים ואם כוונתו לשאול מה תועלת מגיע אל הנשמה ברדתה אל העולם השפל וכו' אין זה שאלתו שהרי אמר הואיל וקב"ה גלי קמיה דבני נשא ימותון, דמשמע דאם לא ימותו לא קשיא ליה ולא היא, דלכולהו פי' קשה כיון שהיא למעלה בין פורפירא דמלכא מה תועלת לה ברדתה למטה, ואדרבה אם לא ימות יקשה יותר ששוב לא תעלה, ועתה שמת סוף סוף הנשמה חוזרת אל מקומה כדכתיב והרוח תשובה אל האלהים אשר נתנה (אור יקר).

⁹ ס' ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ כאן מתבאר שיש במיתת הצדיקים עליית מ"ן לשם תיקון כמו בשעת עשיית מצוות ומעשים טובים של צדיקים (כללים ח"ב כב ע"ד).

זהר ויהי

<p>מכל הצדדים, ממטה וממעלה (ומכל הצדדים). וכשנשמה עולה, אז מתעוררת תשוקת הנקבה לזכר, ואז נובעים מים מלמטה למעלה, ובור נעשה באר, מים נובעים, ואז התחברות (ויסוד) ויחוד ותשוקה ורצון נמצאים (לזה), שהרי בנשמת הצדיק נשלם אותו מקום, ומתעוררת חביבות ורצון למעלה ומתחברים כאחד.</p>	<p>סלקא כדין אתער תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא¹ וכדין נבעין מיא מתתא לעילא ובור אתעביד באר מיין נביעאן וכדין אתחברותא (ויסודא ותיאובתא ורעוא ויחודא אשתכח להא צדיקא) [ויחודא אשתכח דהא בהאי נשמתא דצדיקא] אשתלים ההוא אתר ואתער חביבותא ורעותא לעילא ואתחבר כחד</p>
<p>ראובן בכרי אתה הכי הוא ודאי טפה ראשונה של יעקב היתה, ורצונו במקום אחר היה, כמו שנתבאר. בא וראה, ראובן וכל שנים עשר השבטים, כולם אחוזים בשכינה, וכשראה יעקב את השכינה עליו, קרא לשנים עשר בניו להתחבר עמה. ובא וראה, מטה שלימה לא נמצאה מיום שנברא העולם, כאותה השעה</p>	<p>ראובן בכרי אתה הכי הוא ודאי טפה דיעקב הוה [ורעותיה] (ורעותא) באתר אחרא הוה² כמה דאתמר תא חזי ראובן וכלהו שבטין תריסר כלהו אתאחדן בשכינתא וכד חמא יעקב לשכינתא על גביה קרא לבנוי תריסר לאתחברא בה ותא חזי ערסא שלימתא לא אשתכח מן יומא דאתברי עלמא כההיא שעתא דבעא</p>
<p>שיעקב היה צריך להסתלק מן העולם. אברהם מימינו, יצחק משמאלו, יעקב היה שוכב ביניהם, שכינה לפניו. כיון שיעקב ראה כך, קרא לבניו, ואחז אותם סביב השכינה, וסידר אותם בסידור שלם. מנין לנו שסדרם סביב השכינה, שכתוב "האספו", ואז נמצאה שם שלמות הכל, וכמה מרכבות עליונות סביבם. פתחו ואמרו, "לך ה' הגדולה והגבורה" וגו'. אז נכנס השמש אל הלבנה, והתקרב מזרח למערב. זהו שכתוב "ויאסוף רגליו אל</p>	<p>יעקב לאסתלקא מעלמא אברהם מימיניה יצחק משמאליה יעקב הוה שכיב בינייהו³ שכינתא קמיה⁴ כיון דחמא יעקב כך⁵ קרא לבנוי ואחיד לון סחרניה דשכינתא וסדר לון בסדורא שלים⁶ מנא לן דסדר לון סחרניה דשכינתא דכתיב (בראשית מט א) האספו וכדין אשתכח תמן שלימו דכלא וכמה רתיכין עלאין סחרנייהו פתחי ואמרי (דה"א כט יא) לך יהוה הגדולה</p>
<p style="text-align: center;">רלה/ב</p>	

¹ כ"ז לקמן רמה ע"א וע"ב ע"ש (לש"ו).

² כיון שיעקב לא חטא במזיד וגם לאה כוונתה בו, לא נפסל ואתאחד בשכינתא ככלהו שבטין (אור יקר).

³ בסוד י"ה דהיינו החכמה ותבונה על חסד וגבורה, ודעת כליל תרוויהו (אור יקר).

⁴ בסוד ה', והיינו ד' אותיות שבשם, מד אותיות אלו מסתעפים י"ב: י' בה ג' יוד"ן שהם י' בחכמה י' בחסד י' בנצח. ה"א בה ג' הה"ן, ה' בבינה, ה' בגבורה, ה' בהוד. ו' בה ג' ווין, ו' בכתר, ו' בת"ת וביסוד. ה' בה ג' הה"ן וכולן במלכות, בסוד ייחוד' פעמים ביו"ד, פעמים בוא"ו, פעמים בה"א והיינו ג' הה"ן, הם י"ב אותיות שהם י"ב הו"ו"ת שמקורם ד' אותיות שבשם כזה:

יהוה	הי"וה	ויהה	הה"ו
יוהה	הויה	והיה	הה"ו
יהוה	היהו	וההי	הה"ו

הרי י"ב הו"ו"ת ב"ב שבטים מסתעפים מד' אותיות שבשם דהיינו יהו"ה וכשראה יעקב שבעת פטירתו נשלמו עמו בתיקונם ד' אותיות סדר בניו ג' כ שם שלשה לצד י', דהיינו דגל מחנה ראובן תימנה, לצד אברהם חסד שבדרום, שם ג' שהם ראובן שמעון וגד לצד ימינו, והיינו ג' הו"ו"ת שראשם י'. ולצד ה' דגל מחנה דן צפונה, לצד יצחק גבורה שבצפון, שם ג' שהם דן אשר נפתלי ובצד שמאלו, והיינו ג' הו"ו"ת שראשם ה'. ולצד ו' דגל מחנה יהודה קדמה מזרחה לצד עצמו יעקב ת"ת שבמזרח, שם ג' שהם יהודה יששכר זבולון, לראשו ממש, והיינו ג' הו"ו"ת שראשם ו'. ולצד ה' דגל מחנה אפרים ימה לצד המלכות רחל שהיא שכינה שם ג' שהם בניה של רחל אפרים ומנשה ובנימין ואפרים ומנשה נכנסו במקום לוי ויוסף שהם בה (אור יקר).

⁵ הם ד' אותיות שבשם ת"ת, י' מצד אברהם איש החסד, ה' מצד יצחק איש הגבורה, ו' תפארת עצמו ביעקב (אור יקר).

⁶ וסדר לנו בסדורא שלים כראוי אל הענפים העליונים שבמלכות הרמוזים בהם (אור יקר).

זהר ויהי

<p>והגבורה וגו'¹ כדין אתכניש שמשא² לגביה דסיהרא ואתקריב מזרח במערב³ הדא הוא דכתיב (בראשית מט לג) ויאסוף רגליו אל המטה ואתנהיר סיהרא ואשתכח בשלימו וכדין ודאי תנינן יעקב אבינו לא מית כיון דחמא יעקב סטרא⁴ שלים מה דלא אשתכח הכי לבר נש אהרא חדי ושבת ליה לקב"ה ופתח ובריך לבנוי כל חד וחד כדקא יאות ליה</p>	<p>המטה", ומאירה הלבנה, ונמצאת בשלמות. ואז ודאי שנינו, יעקב אבינו לא מת. כיון שראה יעקב (סדר) צד שלם, מה שלא נמצא כך לאדם אחר, שמח ושיבח את הקדוש ברוך הוא, ופתח ובריך את בנו, כל אחד ואחד כראוי לו.</p>
<p>רבי יוסי ורבי ייסא הוו אזלי בארחא אמר רבי ייסא הא ודאי תנינן כל בניו דיעקב אתקנו בסדורא שלים ואתברכו כל חד וחד כדקא יאות ליה מאי קא נימא בהאי קרא דכתיב⁴ (שם כ) מאשר שמנה לחמו וגו' אמר ליה לא ידענא בנין דלא שמענא ביה מבוצינא קדישא אלא את ואנא ניזיל לגבי בוצינא קדישא אזלי כד ממו לגביה דרבי שמעון אמרו מלה ושאלו שאילתא אמר לון ודאי רזא דחכמתא הוא</p>	<p>רבי יוסי ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הרי ודאי שנינו, כל בני יעקב נתקנו בסדר שלם והתברכו כל אחד ואחד כראוי לו. מה נאמר בפסוק הזה, שכתוב "מאשר שמנה לחמו" וגו'. אמר לו, לא ידעתי, כי לא שמעתי מהמאור הקדוש, אלא אתה ואני נלך למאור הקדוש. הלכו. כשהגיעו לרבי שמעון, אמרו דבר ושאלו שאלה. אמר להם, ודאי סוד החכמה הוא.</p>
<p>פתח ואמר (שופטים ה יז) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון אמאי יתיב תמן אלא מאן דיתיב בשפתא דימא אשתמש בתפנוקי עלמא (והכא אשר דא פתחא עלאה דצדיק⁵ כד אתברכא לארקא⁵ ברכאן בעלמא) ג"א והכא סמך להאי קרא מאשר לפתחא עלאה דמתמן אתרקו ברכאן לעלמא > והאי פתחא אשתמודע תדיר לברכאן דעלמא ואקרי אשר⁶ ודא הוא עמודא מאינן דקאים עלמא עלייהו (והוא אתר דאקרי לחם עוני מההוא אתר אתקין ההוא דאמר מאשר שמנה לחמו מה דהוה לחמא דמסכנא אתהדר לחם פנג בנין דאריק) ווההוא אתר דאקרי לחם עוני מההוא אתר אתקין הדא הוא דכתיב מאשר שמנה לחמו מה דהוה לחמא דמסכנא אתהדר לחם <עוני> שמנה בנין דארמי'</p>	<p>פתח ואמר, "אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון". למה ישב שם, אלא מי שיושב על שפת הים, משתמש בתפנוקי העולם. (וכאן אשר זהו פתח עליון של צדיק (צדק), כשמתברך להוריק ברכות לעולם. וכאן סמך לפסוק הזה "מאשר" לפתח העליון, שמשם שופכים ברכות לעולם) ופתח זה נודע תמיד לברכות של העולם, ונקרא אשר, וזהו עמוד מאותם שהעולם עומד עליהם. והמקום ההוא שנקרא לחם עוני, מאותו מקום נתקן (ההוא). זהו שכתוב "מאשר שמנה לחמו". מה שהיה לחם עוני, הפך להיות לחם (עוני) פנג (שמנה), משום שהריק וזרק בו ברכות ותפנוקים. וסוף הפסוק מוכיח, "והוא יתן מעדני מלך". מי המלך, זו כנסת ישראל, שממנה נזון בתפנוקי עולם, וזה נותן למלך</p>

¹ לכלול הת"ת מרכבת יעקב בו"ק, ואח"כ היחוד, דהיינו כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא יסוד (אור יקר).

² ת"ת (אור יקר).

³ זה יובן עם מ"ש במ"א דכד נשמה סלקא בשלימו דהאי אתרא למקום חוצבה משם, והנה יעקב קשורא במזרח הנק' שמש, לכן ע"י עליית נשמתו מעורר מיין נוקבין, ואז מתעורר קשירו שהוא השמש ואז בחינתו אשר שם גורמת לזווג שמשא בסיהרא, והבן זה היטיב ואל תטעה לומר כי הוא עצמו השמש, והוא ממש בעלה דמטרוניתא, אלא בחי' אשר שם נקרא על שמו, וכאילו הוא עצמו בעלה דמטרוניתא, כי הוא הגורם, ומזה תקיש לכל שאר הצדיקים (זהר הרקיע).

⁴ בראשית מז ע"ב ולקמן רמו ע"א (ד"א).

⁵ הנה הפתח היא הנוק' לעולם, אלא שבכאן היא בחי' נוק' שביסוד דז"א, שהוא עטרה שבו, ולכן נק' אשר ולא נקרא ראש, כי ראש דכורא אבר נוק' בהיפוך אתוון כנז' בתיקו"ז (זהר הרקיע).

⁶ אשר בגימטריא משה יוסף שהם ת"ת ויסוד ב' ויין מתחברין. א"מ (נ"א).

זהר ויהי

<p>ביה ברכאן ותפנוקין וסופא דקרא אוכה (בראשית מט כ) והוא יתן מעדני מלך מאן מלך דא כנסת ישראל דמנה אתון בתפנוקי עלמא ודא יהיב להאי מלך כל ברכאן כל חידו וכל טיבו הוא יהיב ומנה נפקי אמרו אי לא אתינא לעלמא אלא למנדע דא טב לן</p>	<p>הזה כל הברכות, כל שמחה, וכל טוב הוא נותן, וממנה יוצאים. אמרו, אם לא באנו לעולם אלא רק לדעת את זה, טוב לנו.</p>
<p>ראובן בוכרא דיעקב הוה אמר רבי חייא ליה הוה אתחזי <כלא> ואתעבר מינה כלא ואתיהיב מלכו ליהודה בכירותא ליוסף כהונתא ללוי הדא הוא דכתיב (שם ד) פחו כמים אל תותר לא תשתאר בהו ומה דאמר (שם ג) כחי וראשית אוני הכא ברכיה ופקדיה לקב"ה <לרחימא דמלכא (דבעא <מן> מלכא למעבד ביה טיבו) >נ"א דהוה ליה ברא והוי בעי דמלכא יעביד ליה טיבו> יומא חד אעבר בריה בשוקא אמר למלכא דא הוא ברי ודאי רחימא דנפשאי שמע מלכא וידע דהא שאיל על בריה כך יעקב אמר ראובן בכורי אתה כחי וגו' הכא פקדיה למלכא פחו כמים אל תותר הכא אמר מה דאערע ליה! דלא אשתאר (ליה) בארעא ושדי ליה לבר <מארעא></p>	<p>ראובן היה בכור של יעקב. אמר רבי חייא, לו ראוי הכל, והכל עבר ממנו, ונתנה המלכות ליהודה, הבכורה ליוסף, והכהונה ללוי. זהו שכתוב "פחו כמים אל תותר", לא תשאר בהם. ומה שאמר "כחי וראשית אוני", כאן ברכו והפקיד [ברכתו] אצל הקדוש ברוך הוא. [משל] לאהוב המלך, (שבקש מהמלך לעשות לו טובה) (שהיה לו בן ורצה שהמלך יעשה לו טובה) יום אחד עבר בנו בשוק. אמר למלך, זה בני, ודאי אהוב נפשי. שמע המלך, וידע שזה בקש על בנו. כך יעקב אמר, "ראובן בכורי אתה כחי" וגו'. כאן צוה את המלך. "פחו כמים אל תותר". כאן אמר מה שארע לו, שלא נשאר (לו) בארץ ונזרק לחוץ לארץ.</p>
<p>לקבל דא חד ממנא (<נ"א> תחומא) מסטרא דמשכנא לעילא די ממנא תחות ידא דמיכאל ואמרי לה תחות ידא דגבריאל¹ ומיכאל הוא רישא בכל מקום מצד של החסד, וגבריאל מצד של שמאל של גבורה, "ויהודה עוד רד עם אל", צד הגבורה הנקרא בית דין, וסמוך לו ראובן. ואף על גב שמלכות היתה של יהודה, ראובן סמוך כנגדו.</p>	<p>כנגד זה ממונה (תחום) אחד מצד המשכן העליון שממונה תחת יד מיכאל, ויש אומרים תחת יד גבריאל. ומיכאל הוא ראש בכל מקום מצד של החסד, וגבריאל מצד של שמאל של גבורה, "ויהודה עוד רד עם אל", צד הגבורה הנקרא בית דין, וסמוך לו ראובן. ואף על גב שמלכות היתה של יהודה, ראובן סמוך כנגדו.</p>
<p>אמר רבי שמעון זמינין אינון בני ראובן לאגחא תרין קרבין בגו ארעא תא חזי כתיב כחי בגלותא דמצרים וראשית אוני דאינון² הוו קדמאין לגבי אחוהון לקרבא יתר שאת לגלותא דאשור דמתמן גלו בני גד ובני ראובן קדמאי מכלהו וסבלו כמה בישין וכמה ענויין סבלו ולא תבו עד כעין³ ויתר עז לזמנא דמלכא משיחא יתער בעלמא אינון יפקון ויגחון קרבין בעלמא וינצחון ויתקפון על עממיא ובני עלמא ידחלון מנייהו וירתתון קמיהו</p>	<p>אמר רבי שמעון, עתידים אותם בני ראובן ללחום שני קרבות בתוך הארץ. בא וראה, כתוב "כחי", בגלות מצרים. "וראשית אוני", שהם היו ראשונים לאחיהם לקרב. "יתר שאת", לגלות אשור, שמשם גלו בני גד ובני ראובן ראשונים מכולם, וסבלו כמה רעות, וכמה עינויים, ולא שבו עד כעת. "ויתר עז", לזמן שמלך המשיח יתעורר בעולם, הם יצאו ויערכו קרבות בעולם וינצחו, ויתחזקו על העמים, ובני העולם יפחדו מהם וירתתו לפניהם,</p>
<p>רלז/א</p>	

¹ שיופגע לו (ד"א).

² לעיל קיז ע"א (ד"א).

³ משמע דס"ל דלא כהווא תנא דחזרו ויאשיהו מלך עליהם ערכין ל"ג א. א"מ. לדבר הזה יסלח האדון דאפילו למ"ד חזרו היינו שחזרו מעט מכל שבט שוב ראיתי מ"ש הרמב"ן בחידושי גיטין ואכמ"ל (מא"י"ן) (ג"א).

זהר ויהי

<p>ויחשבו לאתגברא במלכותא¹ ולא ישתארוני ביה הדא הוא דכתיב (בראשית מט ד) פחו כמים² אל תותר³ מאי טעמא לא ישתארוני ביה ואפילו בסטרא חד דעלמא בגין (שם) כי עלית משכבי אביך דומינין לאעלא ולאגהא קרבין בגו ארעא קדישא משכבי אביך דייקא זו ירושלם⁴</p>	<p>ויחשבו להתגבר במלכות, ולא ישארו בה. זהו שכתוב "פחו כמים אל תותר". למה שלא ישארו בה ואפילו בצד אחד של העולם. משום "כי עלית משכבי אביך", שעתידים להיכנס וללחום קרבות בתוך הארץ הקדושה, "משכבי אביך" דוקא, זו ירושלים.</p>
<p>תא הזי⁵ בארבע סטרי עלמא אתבררו בני ראובן⁶ בגלותא לקבליהון דכל ישראל דאתגלו בגלותא ארבע זמנין בארבע סטרי עלמא⁷ הדא הוא דכתיב כחי חד וראשית אוני תרי יתר שאת תלת ויתר עז ארבעה כגוונא דא זמינין אינון לאגהא קרבא בארבע סטרי עלמא ולמשלט בקרבייהו על כלא וינצחון עממין סגיאין וישלטון עלייהו</p>	<p>בא וראה, לארבעת צדדי העולם התפזרו בני ראובן בגלות, כנגד כל ישראל שגלו לגלות ארבע פעמים בארבע רוחות העולם. זהו שכתוב "כחי", אחד, "וראשית אוני", שנים, "יתר שאת", שלשה, "ויתר עז", ארבעה. כדוגמא זו עתידים הם ללחום קרב בארבע רוחות העולם ולשלוט בקרבם על הכל, וינצחו עמים רבים וישלטו עליהם.</p>
<p>פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך (שם) הכא אתרמיז על הרהורא קדמאה דהוה ליה ליעקב בהאי טפה קדמאה ברחל⁸ דאלמלא <הרהורא> ההיא⁶ טפה הוה באתרה אשתאר ראובן בכלא אבל פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך עלית בהרהורא אחרא אז חללת וגו'</p>	<p>"פחו כמים אל תותר כי עלית על משכבי אביך". כאן נרמז על הרהור ראשון שהיה ליעקב בטפה הראשונה ברחל, שאלמלא הרהור של אותה טפה היה במקומה, ראובן היה נשאר בכל, אבל "פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך". "עלית", בהרהור אחר, "אז חללת" וגו'.</p>
<p>דבר אחר⁹ פחו כמים אל תותר דהא כד יגחון קרבא בני ראובן בעלמא וינצחון עממין סגיאין לא ישתארוני במלכותא מאי טעמא כי עלית</p>	<p>דבר אחר, "פחו כמים אל תותר", שהרי כאשר בני ראובן יערכו קרב בעולם וינצחו עמים רבים, לא ישארו במלכות, למה, "כי עלית משכבי", שעתידים ללחום קרב</p>

¹ שיהיה להם מלכות ישראל, ומטעם עון זה שיחשבו למרוד במלכות מלך המשיח, והמשיח לא יהיה להם (אור יקר).

² ליטול בקנאה שאינו שלך (אור יקר).

³ אפילו יתרון קצתי (אור יקר).

⁴ ראש המלכות לבית דוד, ובלבלת יצועי אביך בחושבך למלוך. ומשכבי תרין, היינו ב' מלחמות שילחם לתפוס המלכות בחזקה, ויפול תחת יד מלך המשיח כדין וכראוי (אור יקר).

⁵ ירצה בזה שהם רמז לכל ישראל וכמו שנאמר בד' רוחות השמים פירשתי אתכם בני ישראל, כך הם ממש, מטעם שרמז בכורתו יגרום שיורמזו כל הזרע בו (אור יקר).

⁶ הנה יקשה למה שאמר שיקומו בני ראובן במלחמתם עד שבאים לטעות במרד, מה טעם קדימה זו אחר שאינה של תועלת (אור יקר).

⁷ הם ד' גליות מצרים לדרום, בבל לצפון, יון למערב, עילם למזרח, ורומי למערב, וכמו שישראל עתידים להתגבר על כל סטרי עלמא, ראוי שאלו שהם רמז לגלות ושקולים ככולם, ג"כ יתגברו לד' סטרי עלמא, והיינו טעותם שחושבין שזו הבכורה עומדת להם לעולם, ואינה אלא לפי שעה, והיינו ממש כעין מעשה רחל ובלהה (אור יקר).

⁸ וזה טעם הרהורם ודמותם למלוך (אור יקר). כשהוליד לראובן חשב שהוא יוסף ולפי שלבן הטעו בלאה אז טיפת בכור רק פחו כמים, פי כי הנה ביסוד יש ב' נקבים א' מוציא זרע, וא' מוצאי מים, ואותו של ראובן יצא בסוד נקב מים ונמוח שם וזהו פחו כמים נמצא כי בכור בכח היסוד אך הוא בסוד נקב המים, וכבר ידעת כי ניצוץ מים של דרך נקב הב' הוא יוצא לחיצונים לכן יצא ראובן לחוץ לארץ וסוד זה מרמז הזהר בכאן (זהר הרקיע), ועי' לעיל יז ע"ב ברח"ו.

⁹ ירצה לדרך אחרת, ג"כ יהיה דומה למציאות זה ולפי הנראה שהם ממש לוחמים בירושלים עם ישראל היושבים בה, וימרוד במלך המשיח או אפשר שהוא באויבים ועלית שם במחשבה למרוד והיה ראוי להם לכוון להקים סוכת דוד הנופלת ולמוסרה ביד בן דוד כשיתגלה ותתקיים בידם (אור יקר).

זהר ויהי

<p>משכבי דזמינין לאגחא קרבא בארעא קדישא דיקא דכתיב כי עלית משכבי אביך >דא ירושלים משכבי> משכב מבעי ליה אלא [אביך] דא ישראל סבא משכבי אביך ולא משכב בגין דהא בתרי זמני אתבני ירושלים ותליתאה לזמנא דמלכא משיחא ועל דא משכבי אביך והכא אתגלייא ברכה ומאן דהוה בהווא זמנא ומאן >דהוה< (דיהא) כד עאלו ישראל לארעא ומה דיהא בזמנא דמלכא משיחא בעובדא דראובן</p>	<p>בארץ הקדושה דוקא, שכתוב "כי עלית משכבי אביך", (זו ירושלים, "משכבי"), היה צריך לכתב משכב. אלא "אביך", זה ישראל הזקן. "משכבי אביך" ולא משכב, משום שהרי פעמיים נבנתה ירושלים, ופעם שלישית לזמנו של מלך המשיח, ולכן "משכבי אביך". וכאן התגלתה ברכה. ומה שהיה באותו זמן, ומה שהיה כשנכנסו ישראל לארץ, ומה שיהיה בזמן מלך המשיח במעשה ראובן.</p>
<p>שמעון ולוי אחים (שם ה) אמר רבי יצחק הכא אחיד לון בסטרא שמאלא דשכינתא דחמא עובדין [דדינא קשיא] [קשיא דדינא] דלא יכיל עלמא למסבלי! אמר רבי יוסי ברכתא דלהון אן היא אמר רבי יצחק שמעון לא אתחזי להאי דחמא ליה כמה עובדין בישין² ולוי דאתי מסטרא דדינא קשיא וברכתא לא תליא ביה³ ואפילו כד אתא משה⁴ לא תלי ברכתיה ביה⁵ דכתיב (דברים לג יא) ברך יהוה חילו ופועל ידיו תרצה בקב"ה תלייא</p>	<p>"שמעון ולוי אחים". אמר רבי יצחק, כאן אחד אותם בצד שמאל של השכינה, שראה מעשים של דין קשה שהעולם לא יכול לסבול. אמר רבי יוסי, איפה הברכה שלהם. אמר רבי יצחק, שמעון לא ראוי לזה, שראה לו כמה מעשים רעים, ולוי שבא מצד הדין הקשה, וברכה לא תלויה בו. ואפילו כשבא משה, לא תלה בו ברכתו, שכתוב "ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה". תלוי בקדוש ברוך הוא.</p>
<p>תא חזי כתיב (תהלים קד כה) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות זה הים גדול דא שכינתא דקיימא עליה דיעקב⁶ כד בעא לאסתלקא מעלמא ורחב ידים דהא כל עלמא אמלי⁷ ואשתלים ואתצמצם תמן⁸ שם רמש ואין מספר דכמה מלאכי עלאי וקדישאי אשתכחו תמן</p>	<p>בא וראה, כתוב "זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות". "זה הים גדול", זו השכינה שעומדת על יעקב, כשרצה להסתלק מהעולם. "ורחב ידים", שהרי כל העולם מתמלא ונשלם ומצטמצם שם. "שם רמש ואין מספר", שכמה מלאכים עליונים וקדושים נמצאו שם.</p>
<p>חיות קטנות⁹ [וגו'] >עם גדולות< אלין אינון י"ב שבטין בנוי דיעקב דאשתכחו >בהון< (ביה)</p>	<p>"חיות קטנות עם גדולות", אלו הם שנים עשר שבטים בני יעקב שנמצאו בהם בשלמות. אחד אילה ואחד זאב ואחד ארי ואחד טלה. אמר רבי יצחק, אריה אחד,</p>

¹ אם יהיו מבורכים בשופע (אור יקר).

² מעשה שכם ומכירת יוסף ומעשה זמרי (אור יקר).

³ ביעקב שהוא הת"ת אלא בבינה שהיא המשפעת בגבורה (אור יקר).

⁴ שהוא בסוד הדעת למעלה מת"ת (אור יקר).

⁵ אלא בבינה שהיא אל השמאל, והדעת אמצעית (אור יקר).

⁶ ולפיכך נעשת גדול בסוד היחוד כדלעיל (אור יקר).

⁷ יש בה בחי' כל מה שבעולם, כנגד כל השרים והבריות וטבע האלקמים והימים והמדברות וההרים והנהרות, שלכל אלו שרים ידועים, ולכל שר ושר שפע ידוע, ובה הכל, שאין להם קיום זולתה, ואין דבר פחות ממנה, וז"ש "אמלי" ומפני שאין אחד שיצטרך שפע שלא ישפיעהו אמר "אשלים", פי' חפץ כל השרים היא משלמת ומפני שבכחה יותר מזה אמר "ותמן אתצמצם" (אור יקר).

⁸ שפע זה הנתן ממנה אל השרים אינו מפני שאין לה יותר, אלא מפני שאין יכולת השרים לקבל שפע יותר מזה, וצמצום כח השכינה הוא ההנהגה למטה, ע"י שר העולם הממונה על כל השרים, וז"ש "ותמן אתצמצם" (אור יקר).

⁹ אלין אינון י"ב שבטים כי הגדולות יהיה י"ב עליונות כדלעיל, וי"ב שבטים שכנגדם יהיו קטנות (אור יקר).

זהר ויהי

<p>בשלימו חד איל¹ וחד זאב² (ו)חד ארי³ וחד טלה⁴ אמר רבי יצחק אריה חד⁵ וטלה חד חד זאב וחד גדי וכן כלהו לאשתכחא חיות קטנות עם גדולות רבי יהודה אמר כלהו שפיר אבל יהודה אריה שמעון שור <והא> (דא) אוקמוה חברייא דהוו משניחין דא לקבל דא דא מימינא ודא משמאלא לתורא דעובדוי בישין אמרו נצייר אקונין דאריה בקופטיה⁶ ויסתכל בדא וידחל מניה כך שמעון שור יהודה אריה שמעון לא זכה לברכאן אלא מפל ליה משה ביהודה כתיב הכא (דברים לג ז) שמע יהוה קול יהודה וכתוב התם (בראשית כט לג) כי שמע יהוה כי שנואה אנכי</p>	<p>וטלה אחד, אחד זאב, ואחד גדי, וכן כולם, להמצא חיות קטנות עם גדולות. רבי יהודה אמר, הכל יפה, אבל יהודה אריה ושמעון שור, והרי פרשוה החברים שהיו משגיחים זה כנגד זה, זה מימין וזה משמאל. לשור שמעשיו רעים, אמרו נצייר דמות של אריה באבוס שלו, ויסתכל בזה ויפחד ממנו. כך שמעון שור, יהודה אריה. שמעון לא זכה לברכות, אלא הטפיל אותו משה ליהודה. כתוב כאן "שמע ה' קול יהודה", וכתוב שם "כי שמע ה' כי שנואה אנכי".</p>
<p>אמר רבי יהודה שמעון ולוי אבוהון סליק לון למשה אמר ליה <רבי יוסי מאי טעמא> [ר"ל מה] אבוהון סליק לון למשה <אמר ליה> אף אנן נסליק ליה לבוצינא קדישא עלאה <אתו> שאלו ליה <ל>רבי שמעון אמר כמה <חביבין> מלין אטפח בידוי⁷ ובכה אמר מאן יגלי לך <מהימנא> (בוצינא) קדישא⁸ אסתלקת בחייך על בני נשא אסתלקת במותך ואסתים דיוקנך מפתחן דמארך אתמסרו בידך תדיר</p>	<p>אמר רבי יהודה, שמעון ולוי, אביהם העלם למשה. אמר לו רבי יוסי, למה אביהם העלם למשה. אמר לו, אף אנו נעלהו למאור הקדוש העליון. באו ושאלו את רבי שמעון. אמר, כמה חביבים דברים אלו. טפח בידו ובכה. אמר, מי יגלה אותך נאמן הקדוש, התעלית בחייך על בני אדם, התעלית בפטירתך ונסתמה דמותך, מפתחות רבונך נמסרו בידך תמיד.</p>
<p>תא חזי יעקב הוה ליה ארבע נשין ואוליד בנין מבלהו</p>	<p>בא וראה, ליעקב היו ארבע נשים, והוליד בנים מכולן,</p>
<p style="text-align: center;">רלו/ב</p>	
<p>ואסתליק <ואשתלים> בנשוי כד בעא יעקב לאסתלקא שכנתא קיימא עלוי בעא לברוכי <לאלין> (באלין) ולא יכיל מקמי שכנתא דדחיל אמר היך אעביד דהא תרווייהו מסטרא דדינא קשיא קא אתיין אי אתקיף בשכנתא⁹ לא יכילנא דהא ארבע נשין הוו לי ואשתלימנא <בהון> אלא</p>	<p>והתעלה (ונשלם) בנשותיו. כשרצה יעקב להסתלק, עמדה עליו שכנה. רצה לברך את אלה ולא יכל, מלפני השכינה שפחד. אמר, איך אעשה, שהרי שניהם באו מצד הדין הקשה. אם אחזיק בשכינה, לא יכלתי, שהרי היו לי ארבע נשים ונשלמתי בהן, אלא אעלה אותן לבעל הבית, שהרי</p>

¹ נפתלי אילה שלוחה (אור יקר).

² בנימין זאב (אור יקר).

³ גור אריה יהודה (אור יקר).

⁴ היינו גדי דקאמר לקמן והיינו גד (אור יקר).

⁵ פליג אדלעיל, דחיות גדולות לאו היינו עילאין וקטנות שבטים, אלא שבשבטים עצמן אית גדולות וקטנות, "אריה" היינו גדול, "טלה" קטן, וכן כולם (אור יקר).

⁶ צורת אריה בחדר שסגור השור בו [באבוס שלו. הרש"ב] (ד"א).

⁷ הכה עצמו בידיו (ד"א).

⁸ כלפי מרע"ה קאמר והוא כדתנן מי יגלה עפר מעיניך ריב"ז ומפני כבודו לא הזכיר עפר. ז"ח (נ"א).

⁹ פ"י אם תרצה לבטל דין השכינה ולברך אלו לא אוכל, שאני אחזתי בה גם בצד הדין החזק, שהרי ד' נשין הם ד' בחינות לשכינה, מצד החסד ומצד הגבורה, ומדצ ת"ת ומצד עצמה, והיינו לאה מצדה חסד רחל מצד יעקב, בלהה מצד עצמה שפחת רחל ודאי, זלפה מצד עצם תוקף הגבורה, שפחת לאה שהיא בינה, וגבורה למטה ממנה כנודע, וכיון שאני אוחז אותה בכל בחינותיה, אין ראוי לי לבטל דיניה שאינו כדאי לבטל בחינה מד' בחי' אמנם מרע"ה יכול לבטל הדין (אור יקר).

זהר ויהי

<p>[אסלק] (אסתלק) לון למארי דביתא דהא (ביה) <ביתא> ברעותיה קיימא ומה דבעי יעביד כך יעקב <אמר> חולקין דנשין ובנין הא נסבית בהאי עלמא ואשתלמנא היך אתקיף במטרוניתא יתיר אלא אסלק מלין למארי מטרוניתא והוא יעבד מה דבעי <ולא ידחל></p>	<p>(בו) הבית עומד ברצונו, ומה שירצה יעשה. כך יעקב אמר, חלקי של נשים ובנים הרי לקחתי בעולם הזה ונשלמתי, ואיך אתחזק במלכה יותר. אלא אעלה הדברים לבעל המלכה, והוא יעשה מה שירצה, ולא יפחד.</p>
<p>תא חזי מה כתיב (דברים לג א) וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים מאריה דביתא מאריה דמטרוניתא¹ כמה דכתיב (במדבר ל יד) אישה יקימנו ואישה יפרנו דהא (שם ז א) כלת משה כתיב² ועל דא משה בריך מאן דבעא ולא דחיל כדאוקימנא ובנין כך אמר יעקב הא חמינן דבני אלין בסטרא דדינא קשיא (ליתיה) <וייתי>⁸⁷ מאריה דביתא ויברך לון <משה> ודאי איש האלהים היה ורעותיה עביד בביתיה כמה דאת אמר אישה יקימנו הדא הוא דכתיב (שם י לה) ויאמר משה קומה יהוה ואישה יפרנו הדא הוא דכתיב (שם לו) ובנחה יאמר שובה יהוה³ ודאי רעותיה עבד מאריה דביתא ולית דימחי בידיה כבר נש דגזר על אנתתיה <ועבדא> (ועביד) רעותיה ועל דא יעקב אף על גב דהוה אחיד באילנא דחיי לא הוה מארי דביתא אלא לתתא⁴ משה <הוא> לעילא⁵ בנין כך סליק לון למאריה דביתא⁶</p>	<p>בא וראה, מה כתוב, "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים", בעל הבית, בעל המלכה, ככתוב "אישה יקימנו ואישה יפרנו", שהרי "כלות משה" כתוב. ועל כן משה מברך את מי שרוצה בלי פחד, כמו שבארנו. ולכן אמר יעקב, הרי ראיתי שבני אלה הם בצד הדין הקשה, (יביאו) יבא בעל הבית ויברך אותם. משה ודאי איש האלהים היה, ורצונו עושה בביתו, כמו שנאמר "אישה יקימנו", זהו שכתוב "ויאמר משה קומה ה'". "ואישה יפרנו", זהו שכתוב "ובנחה יאמר שובה ה'", ודאי שבעל הבית עושה את רצונו ואין מוחה בידו, דוגמת אדם שגוזר על אשתו, והיא עושה רצונו. ועל כך יעקב, אף על גב שהיה אחוז בעץ החיים, לא היה בעל הבית אלא למטה. משה הוא למעלה, ולכן העלה אותם לבעל הבית.</p>

¹ דאנהיג אותה לכל רעותיה (בהגר"א בתיקו"ז סח ע"ב). גם דע, כי יש אדם שיוכל להשיג עד נפש מעולם האצילות, והוא ממלכות דאצילות. וכן יותר למעלה מכל בחי' אצילות. ודע, כי אם יזכה האדם להיות בו רוח מן היסוד דאצילות, יהיה נקרא איש האלהים, בעלה דמטרוניתא, ועליו נאמר צדיק מושל יראת אלהים. כי כמו שיש צדיק אחד, אשר בפטירתו עולה בסוד מ"ן במלכות דאצילות, כן יש צדיק שעולה בסוד מ"ד ביסוד דאצילות (שעה"ג יח). האחוריים היותר חיצונים דיסוד דאבא, שהם קפ"ד, הם הדבוקים עם הפנים דיסוד דאימא, ומשניהם שורש נשמת מרע"ה. ובבחי' אחוריים של אבא שהם קפ"ד, נאמר לו, (שמות ל"ג כ"ב) וראית את אחורי, כי שם שרשו, ולא בבחי' הפנים דיסוד דאבא. ובבחי' הפנים של יסוד דאימא, אמרו בס"ה שמשה זכה לבניה, לפי שלא זכה אל הפנים דיסוד דאבא. ואמנם אין זה אלא בבחינתם למטה, בהיותם מתלבשים תוך ז"א, ולא בבחינתם למעלה במקומם עצמם. ולכן נקרא משה איש האלהים, בעלה דמטרוניתא, כי הנה הוא בבחי' אחורי היסוד של אבא, ופני היסוד של אימא, בהיותם למטה בסוד הדעת דז"א, הנקרא בעלה דמטרוניתא (שעה"פ שמיני).

² ח"ג רנד ע"א ברע"מ (לש"ו).

³ משפיע בה ופועל בה כרצונו קומה ה' בסוד הדין והיינו יפוצו אויביך, שובה ה' למנוחתך בסוד הרחמים והמנוחה, דבידו לבטל דיניה ולברך אלו בסוד הרחמים (אור יקר).

⁴ להשמיק לה שפע להשפיע לתחתונים נמצא הוא נבואתו בסוד אספקלריאה שאינה מאירה דהיינו למטה ממנה (אור יקר).

⁵ הוא למעלה ממנה ממש מושך לה שפע מלמעלה, ונבואתו באספקלריאה המאירה (אור יקר).

⁶ משה הוא יסוד אבא הגנוז גו ז"א ומשה בהיותו שם תוך הת"ת ויעקב בחינתו מה שיש נגד היסוד ונ"ה מבחוץ באופן שיש למשה ב' יתרונות א' שהוא בפנים ויעקב מבחוץ, ומשה מה שהוא כנגד הת"ת ודעת עליון ויעקב יסוד התחתון וכאן לא הזכיר אלא עילא ותתא, ובפ' בראשית ביאר בחי' אחרת מה דהוה ליה ליעקב בגופא היינו לבר, ומשה לפנים היא בנשמתא (זהר הרקיע). פי' בסוד הדעת ולכן היה גוזר כל מה שהיה צריך אבל יעקב לא הוה מזדווג אלא לתתא עם המ' (ז"ח) (נ"א).

זהר ויהי

<p>בסודם אל תבא נפשי וגו' (בראשית מט ו) רבי אבא פתח ואמר (תהלים כה יד) סוד יהו"ה ליראיו וגו' סוד יהו"ה ליראיו רזא עלאה דאורייתא! לא יהבי⁸⁸ קב"ה אלא לאינן דחלי חטאה? ומאן <דאינן דחלי חטאה אתנגלי לון רזא עלאה> (אינן דחלי רזא) דאורייתא ומאן איהו רזא עלאה דאורייתא הוי אימא דא את קיימא קדישא דאקרי סוד יהו"ה ברית קדש שמעון ולוי אפרהו גרמייהו על האי סוד באנשי שכם דיגזרון גרמייהו ויקבלון עלון האי סוד וקרא אסהיד במרמה תו בעובדא דימרי בן סלוא דפסל האי סוד</p>	<p>"בסודם אל תבא נפשי" וגו'. רבי אבא פתח ואמר, "סוד ה' ליראיו" וגו'. "סוד ה' ליראיו" הסוד העליון של התורה לא נתן הקדוש ברוך הוא אלא לאותם יראי חטא, ומי שהם יראי חטא, מתגלה להם סוד עליון של תורה. ומיהו סוד העליון של התורה, הוי אומר זו אות ברית קודש, שנקראת סוד ה' ברית קודש. שמעון ולוי הטריחו עצמם על סוד זה באנשי שכם שימולו עצמם ויקבלו עליהם סוד זה, והפסוק מעיד במרמה. ועוד, במעשה זמרי בן סלוא שפסל את הסוד הזה.</p>
<p>ויעקב אמר בסודם אל תבא נפשי מאי נפשי דא נפשי³⁸⁹ דעאלת ואתאחדת⁴ בברית עלאה לעילא ואקרי נפש צרורא דחיי⁵ בקהלם אל תחד כבודי (בראשית מט ו) הא אוקמוה כמה דאת אמר (במדבר טז יט) ויקהל עליהם קרח אל תחד כבודי דא כבוד ישראל סתם ועל דא [לא] בריך לון אבוהון בגין דסליק לון למשה רבי חייא אמר מהני קראי <חסר> (ובגני כך) <משמע> דלא אתאחד דא בדא ואצטריך הכי ועל דא אית ביה כלא ולית לך דרא בעלמא דלא נחתא דינא דלהון לקטרגא בעלמא <ואסניאו> (ואסחידו) מהדרי על פתחייהו דבני נשא הא לך כלא <הא לקבל הא></p>	<p>ויעקב אמר "בסודם אל תבא נפשי". מי זו נפשי, זו נפש שנכנסת ונאחזת בברית העליונה למעלה, ונקראת נפש צרור החיים. "בקהלם אל תחד כבודי", הרי פרשוה, כמו שנאמר "ויקהל עליהם קרח". "אל תחד כבודי", זה כבוד ישראל סתם. ולכן לא ברך אותם אביהם, משום שהעלה אותם למשה. רבי חייא אמר, מהפסוקים הללו (חסר) (ולכן) (משמע) שלא נאחז זה בזה, והצטרך כך. ולכן יש בו הכל, ואין לך דור בעולם שלא יורד דין שלהם לקטרג בעולם, ומתרבים המחזרים על הפתחים של בני אדם. הנה לך הכל (זה כנגד זה).</p>
<p>יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף אויביך וגו' (בראשית מט ח) רבי יוסי פתח (תהלים קד יט) עשה ירח למועדים וגו' עשה ירח בגין לקדשא ביה ריש ירחין וריש שתין ולעלמין סיהרא לא נהיר אלא משמשא וכד שמשא שליט (ב)סיהרא לא שלטא כד אתכניש שמשא כדין סיהרא שלטא ולית חושבן לסיהרא אלא כד אתכניש שמשא ותרווייהו עבד קב"ה לאנהרא הדא הוא דכתיב (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו'</p>	<p>"יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויביך" וגו'. רבי יוסי פתח, "עשה ירח למועדים" וגו'. "עשה ירח, כדי לקדש בו ראשי חדשים וראשי שנים. ולעולמים הלבנה לא מאירה אלא מן השמש, וכששולטת השמש לא שולטת הלבנה, וכשמתכנסת השמש, אז שולטת הלבנה, ואין חשבון ללבנה אלא רק כשמתכנסת השמש. ושניהם עשה הקדוש ברוך הוא להאיר, זהו שכתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ" וגו'.</p>
<p>והיו לאותות אלין שבתות דכתיב (שמות לא יג) כי אות היא ולמועדים אינן יומין טבין ולימים</p>	<p>"והיו לאותות", אלו שבתות, שכתוב "כי אות היא". "ולמועדים", אלו ימים טובים.</p>

¹ תורה ת"ת, סוד יסוד שהוא רז, סודות התורה בו (אור יקר).

² יראים במלכות שהיא נקראת יראה, ואין יסוד אלא למלכות ודאי, לכך סוד ה' כי ה' ת"ת וסוד יסוד יראיו מלכות (אור יקר)

³ מלכות (אור יקר).

⁴ כיון שסודם הוא במרמה שהוא פסול אל תבא מלכות נפשי בסודם, ואמר "עאלת" לדקדק מלת תבא, ופי' טעם למה נקראת המלכות נפש (אור יקר).

⁵ וע"ש הנפשות הצרורות שם כדכתיב והיתה נפש אדוני וגומר נקראת היא נפש או ירצה כי המלכות נפש, צרורא ליסוד ולת"ת אל חי עץ החיים, דהיינו דחיי (אור יקר).

זהר ויהי

<p>אלין רישי ירחין ולשנים אלין רישי שנין דלהוון אומות העולם עבדין חושבן לשמשא! וישראל לסיהרא ואולא הא כי הא דאמר רבי אלעזר כתיב (ישעיה ט ב) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה הרבית הגוי אלין ישראל דכתיב בהו (דברים ד ז) כי מי גוי גדול וכתיב (דה"א יז כא) גוי אחד בארץ לו >בניניה הגדלת השמחה (ממש)< (הגדלת השמחה בניניה ממש) דא סיהרא דאתרביאת בנהורא בניניהו דישאל אומות העולם לשמשא וישראל לסיהרא הי מנייהו עדיף ודאי סיהרא</p>	<p>"ולמים", אלו ראשי חדשים. "ולשנים", אלו ראשי שנים. שיהיו אומות העולם עושים חשבון לשמש, וישראל ללבנה. וזה הולך כמו שאמר רבי אלעזר, כתוב "הרבית הגוי לו הגדלת השמחה". "הרבית הגוי", אלו ישראל שכתוב בהם "כי מי גוי גדול", וכתוב "גוי אחד בארץ". "לו" בשביל. "הגדלת השמחה", זו הלבנה שמתגדלת באור בשביל ישראל. אומות העולם לשמש, וישראל ללבנה, איזה מהם עדיף. ודאי הלבנה</p>
<p>רלז/א</p>	
<p>לעילא² ושמשא >דאומות< (לאומות) העולם תחות האי סיהרא הוא והוא שמשא מהאי סיהרא⁹⁰ נהיר חמי מה בין ישראל להו ישראל אחידי בסיהרא³ ואשתלשלו בשמשא עלאה⁴ ואתאחדו >באתר ביה דנהירא משמשא< (ביה דנהיר דנהירא לשמשא⁵) [בה דנהירא משמשא] עלאה ומתדבקן ביה דכתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם⁶ חיים כלכם היום⁷</p>	<p>למעלה, והשמש של אומות העולם תחת הלבנה הזו הוא, ואותו השמש מהלבנה הזו (הצד) מאיר. ראה מה בינם לבין ישראל. ישראל אחוזים בלבנה, והשתלשלו בשמש העליונה, ונאחזו במקום (בו) (שמאיר לשמש) שמאירה מהשמש העליון ונדבקים בו, שכתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום".</p>
<p>יהודה אתה >וגו< רבי שמעון אמר מלכו ליהודה אתקיים והיינו דאמרין מאי דכתיב (בראשית כט לה) הפעם אודה את יהו"ה בגין דאיהו רביעאה אודה את יהו"ה בגין דאיהו רגלא רביעאה לכרסיא יהו"ה דא⁸ רשימא דשמא עלאה⁹ ובמה אשתלים בה"א >בדל"ת< והיינו ה"א בתראה דשמא קדישא שמא קדישא שלים באתווי¹⁰ וקשר דאחיד לון¹¹ על דא יודוך אחיך¹²</p>	<p>"יהודה אתה" וגו'. רבי שמעון אמר, מלכות התקיימה ליהודה, והיינו מה שאמרנו, מהו שכתוב "הפעם אודה את ה'", משום שהוא רביעי אודה את ה', משום שהוא רגל רביעי לכסא. יהו"ה זה רושם של השם העליון, ובמה נשלם, בה"א (בדל"ת), והיינו ה"א אחרונה של השם הקדוש. השם הקדוש נשלם באותיותיו, וקשר שאוחז אותן, על כן יודוך אחיך,</p>

¹ שבעין אנפין שבהן נאחזין שבעים שרים כידוע (ליקוטי תורה שמות), שלכן הן מונין לחמה (בהגר"א בספד"צ כ ע"א). עי' יהל אור ח"ג לד ע"ד, שישמעאל אינם מונים אלא ללבנה.

² חדא ועוד קאמר חדא דסיהרא לעילא פירוש בסוד עטרותיהם בראשיהם וגם שבעולם העקודים קדמה בחי' מ' לת"ת. ועוד דאפילו בעה"ז אין השמש המאיר לעובדי כוכבים שהם אחוזים בכ"מ כ"א בעשיה והיא מדריגה תחתונה והוא תחת מ' קדישתא וישראל אחוזים בז"ן דאצילות. הרמ"ז כ"י (נ"א).

³ מלכות (אור יקר).

⁴ ת"ת (אור יקר).

⁵ בינה (אור יקר).

⁶ ת"ת ומלכות (אור יקר).

⁷ מבינה שהיא נשמת חיים (אור יקר).

⁸ היינו יהו"ה שבשם יהודה, וד' מורה שהוא רגלא רביעאה, דהיינו ה' שבשמו (אור יקר).

⁹ פירוש שה' אחרונה רשמו של ה' ראשונה ומסתתרת בה. א"מ (נ"א).

¹⁰ פירוש ביהודה הוא שם מלא וגם דל"ת הוא הקשר שמקשר שם הקדוש כלו כאחד (נ"א).

¹¹ בחי' הקושרת הכל דהיינו סוד בחי' אחדות ת"ת ומלכות (אור יקר).

¹² פי' הדברים, כי בשם יהודה רמז שם הוי"ה, וד' יתירה קשר דאחיד לון, הוא קשר של תפילין. והסוד כי ג' אתון קדמאין שהם יה"ו, הם חג"ת הראשונים דז"א. וקשר דאחיד לון הוא ד' דיהודה, כי קשר של תפילין היא צורת ד', מפני שהיא רביעית להם, שהמלכות היא מאחורי הת"ת, א"כ היא רביעית. ואח"כ ירדה המלכות

זהר ויהי

<p>דמלכו (די) לך אתחזיא לאתקיימא¹ ודאי (הושע יב א) ויהודה עוד רד עם א"ל ועם קדושים נאמן מאן קדושים אלין קדושים עליונין דכלהו אורן לגביה ושיויה נאמן בגין כך הוא קדמאה >בכלא הוא מלכא< על כלא</p>	<p>שהמלכות לך ראויה להתקיים ודאי. "ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן", מי הקדושים, אלו קדושים עליונים, שכולם מודים לו, ושם אותו נאמן, לכן הוא ראשון בכל, הוא מלך על כולם.</p>
<p>רבי שמעון פתח ואמר (תהלים מה יד) כל כבודה בת מלך פנימה כל כבודה דא כנסת ישראל >כבודה< בגין דאיהו כבוד דא על דא² דא דכר ודא נוקבא >נ"א דא נוקבא< ואתקרי כבודה בת מלך היינו בת שבע בת קול³ >דאיהו קול גדול< והאי מלך עלאה הוא פנימה⁴ בגין דאית מלך דלאו איהו לגו כוותיה והאי כבודה בת מלך⁵ ממשבצות זהב לבושה⁶ (תהלים מה יד) בגין דאתלבש⁹² ואתאחדת בגבורתא עלאה⁷ והאי אוף נמי⁸ מלך אקרי⁹ >ובגינה< (ובג"כ) קיימא ארעא אימתי בשעתא דאתאחדת במשפט כמה דאת אמר (משלי כט ד) מלך במשפט יעמיד ארץ ודא קרינן מלכו דשמיא¹⁰ ויהודה אתאחיד בה וירית מלכותא דבארעא</p>	<p>רבי שמעון פתח ואמר, "כל כבודה בת מלך פנימה". "כל כבודה", זו כנסת ישראל. "כבודה", משום שהוא כבוד, זה על זה. זה זכר וזו נקבה (זו נקבה), ונקראת "כבודה בת מלך", היינו בת שבע, בת קול, שהוא קול גדול, וזהו מלך העליון. היא פנימה, משום שיש מלך שאינו לפני כמותו, וזו "כבודה בת מלך". "ממשבצות זהב לבושה", משום שהתלבשה ונאחזה בגבורה עליונה, וגם זה נקרא מלך, ובשבילה עומדת הארץ. מתי, בשעה שנאחזת במשפט, כמו שנאמר "מלך במשפט יעמיד ארץ". ולזו קוראים מלכות השמים, ויהודה נאחז בה, וירש המלכות שבארץ.</p>
<p>רבי (אבא) [יהודה] ורבי יצחק הוו קאזלי בארעה אמר רבי יצחק נפתח במלי דאורייתא וניזיל פתח רבי יצחק ואמר (בראשית ג כד) ויגרש את האדם (וגו' אפילו הכי) וישכן מקדם לג'ע וגו' האי קרא אוקמוה חברייא אבל ויגרש כבר נש דגריש לאנתתיה את האדם דייקא¹¹ תא</p>	<p>רבי (אבא) יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. אמר רבי יצחק, נפתח בדברי תורה ונלך. פתח רבי יצחק ואמר, "ויגרש את האדם וישכון מקדם לגן עדן" וגו'. פסוק זה בארוהו החברים, אבל "ויגרש", כמו אדם שמגרש את אשתו, את האדם דוקא. בא וראה סוד הדבר, אדם נתפס במה שחטא</p>

תחת היסוד הראשון, ושם נק' יהודה, שם תשלום שמא קדישא דז"א, ואז בחי' הד' נשאר שם בסוד לאה, ומה שירדה תחת היסוד הראשון, הוא בחי' רחל העיקרית, זו ד' וזו ה' (זהר הרקיע).

¹ לעדי עד, שויה נאמן ראש לקבלת השפע לכל הנמצאים, ונאמן עליו לתת לכל א' חלקו (אור יקר).

² כל מקום של"ב מדות מתגלים יקרא כבוד מחכמה ולמטה (אור יקר).

³ כל ענין זה הוצרך משום דמלת בת לאו בת כמשמעו שאם היה בת בכל מקום בת ממש כמשמעו לא הוצרך הכתוב לפרש בת מלך דלית מלך אחר שתהיה זאת בת לו אלא מלך פנימי זה וא"כ מאי פנימה, לזה אמר כי מלת בת כבר יכונה על המדות, וכו' (אור יקר).

⁴ היא בינה, והטעם הכתוב ענין זה אל הבינה ולא אל הת"ת כדקס"ד, משום דבעי למימר ממשבצות זהב וכו' (אור יקר).

⁵ פי' מבחי' שהיא כבודה מצד ל"ב נתיבות חכמה, והיא בת מלך מצד הבינה (אור יקר).

⁶ ועניינו שהיא מצד הגבורה וזה אינו לה אלא מצד הבינה (אור יקר).

⁷ דהיינו גבורה למעלה מת"ת (אור יקר).

⁸ פי' מלכות נקרא ג"כ מלך, משום דמלת מלך זכר ומלכות נקבה, והוא זר שתקרא מלך לשון זכר (אור יקר)

⁹ מפאת הת"ת שהוא מלך זכר תקרא מלכות נקבה, אמנם נקראת מלכות מלך זכר מפאת הבינה (אור יקר).

¹⁰ דע כי לאה ורחל שניהן נקרא מלכות דתרווייהו נוק' אינן אך רחל נק' מלכות הארץ דהיא נוק' תתאה, ומלכות שמים נק' לאה, וז"ס מל' דארעא כעין מלכותא דרקיעא, ויהודה הוא בחי' לאה ונק' מלכות שמים, כי כונסת שפע מישראל נפקין עלאין, והיא נפימה כי היא מלכות פני' דאימא, גם כי היא בחי' נשמתא לגו, כלת משה, והיא נקרא מלכות שמים וזהו שכתב, ודא קרינן מלכו דשמיא (זהר הרקיע).

¹¹ פירוש האשה נקראת את ואדם גרשה. ז"ח (נ"א).

זהר ויהי

<p>חזי רזא דמלה אדם במה דחטא אתפס וגרים מותא ליה ולכל עלמא וגרים לההוא אילנא דחטא ביה תירוכין לאתרכא ביה ולאיתרכא <ב>בני לעלמין הדא הוא דכתיב ויגרש את האדם את דייקא כמה דכתיב (ישעיה ו א) ואראה את יהוה אף הכי את האדם וישכן מקדם לג'ע וגו' האי לתתא</p>	<p>וגרם מות לו ולכל העולם, וגרם לאותו עץ שחטא בו גרושים, להגרש בו ולהתגרש בבניו לעולמים. זהו שכתוב "ויגרש את האדם", "את" דוקא, ככתוב "ואראה את ה'", אף כאן "את האדם". "וישכן מקדם לגן עדן" וגו', זה למטה.</p>
<p><וכמה דכרובים לעילא אית כרובים לתתא> והאי אילנא אשרי עליהו ואת להט החרב המתהפכת (שם) אינון טפסי דשלהובי דאשא מההוא חרבא דמתלהטא המתהפכת דא האי חרבא דינקא בתרין סטריין ואתהפכא מסטרא דא לסטרא אחרא דבר אחר המתהפכת [דא להט] אינון טפסי <דשלהובא>¹ (דמלכותא) דקאמר⁹³ דמתהפכין לזמנין גוברין <ו>לזמנין נשיין ומתהפכין מדוכתייהו לכלא <וכל> (ועל) דא לשמור את דרך עץ החיים (שם ג כד) מאן דרך כמה דאת אמר (ישעיה מג טז) הנותן בים דרך אמר רבי יהודה שפיר והכי הוא [ודאי] (והאי) דגרים אדם לההוא אילנא דחטא ביה לאתרכא ואפילו שאר בני עלמא נמי כמה דאת אמר (שם נ א) ובפשעיכם שלחה אמכם אבל שפיר קאמרת דהא מדוכתייה משמע דכתיב ויגרש את האדם בנין דדא שלימו דאדם הוא</p>	<p>וכמו ש[יש] כרובים למעלה, יש כרובים למטה, והשרה העץ הזה עליהם, "ואת להט החרב המתהפכת", אלו דפוסי שלהבת של אש מאותה החרב שמתלהט. "המתהפכת", זו החרב הזו, שיונקת בשני צדדים, ומתהפכת מצד זה לצד אחר. דבר אחר, "המתהפכת", זו להט אותן דפוסי השלהבת (של המלכות) שאמרנו, שמתהפכות לפעמים גברים ולפעמים נשים, ומתהפכות ממקומם לכל. וכל זה כדי לשמור את דרך עץ החיים. איזו דרך, כמו שנאמר "הנותן בים דרך". אמר רבי יהודה, יפה, וכך זה ודאי שגרם אדם לאותו עץ שחטא בו להתגרש, וגם לשאר בני העולם, כמו שנאמר "ובפשעיכם שלחה אמכם", אבל יפה אמרת, שהרי ממקומו משמע, שכתוב "ויגרש את האדם", משום שזוהי שלמות האדם.</p>
<p>ומההוא יומא אתפגים סיהרא עד דאתא נח ועאל בתיבותא⁹⁴ אתו חייביא ואתפגים עד דאתא אברהם (ואתקיימו) <וקיימא> בשלימו דיעקב ובנוי ואתא יהודה ואחיד ביה ואתקף במלכותא ואחסין ליה אחסנת עלמין הוא וכל בניו בתרוי הדא הוא דכתיב (בראשית מט ח) יהודה אתה יודוך אחיך <נ"א בנין דדיליה מלכותא עליהו כמה דאת אמר (דה"א ה ב) כי יהודה גבר באחיו יודוך אחיך> ודאי בשעתא דקיימו ישראל על ימא (וכלהו) [כלהו] <דכלהו> אודו ליה ונחתו אבתריה בימא</p>	<p>ומאותו יום נפגמה הלבנה, עד שבא נח ונכנס בתשובה (בתיבה). באו הרשעים ונפגם, עד שבא אברהם (ועמדו) ועומד בשלמות של יעקב ובניו. ובא יהודה ואחז בה, והתחזק במלכות, וירש אותה ירושת עולמים, הוא וכל בניו אחריו. זהו שכתוב "יהודה אתה יודוך אחיך". (משום שהמלכות שלו עליהם, כמו שנאמר "כי יהודה גבר באחיו", "יודוך אחיך"), ודאי בשעה שעמדו ישראל על הים, שכולם הודו לו וירדו אחריו לים.</p>
<p>ידך בערף אויבך (בראשית מט ח) כמה דאת אמר יהודה יעלה בתחלה ישתחוו לך בני אביך כללא דכל אינון שאר שבטין בנין דא בני אביך ולא בני אמך בני אביך הא כלהו שאר שבטין דאף על גב² דאתפליג לתרין מלכוון כד הוו סלקין</p>	<p>"ידך בעורף אויבך", כמו שנאמר "יהודה יעלה" (בתחלה). "ישתחוו לך בני אביך", כלל של כל אותם שאר השבטים, משום זה "בני אביך" ולא בני אמך. "בני אביך", הרי כל שאר השבטים. שאף על גב שנחלקו</p>

¹ פירוש דפוסי השלהבת ר"ל בעלי הדין פעמים כדמות אנשים ופעמים נהפכים לנשים וכמ"ש באחרי מות עג ע"ב דמתהפכא לגוברין ועי' פי' מ"ש שם בסה"מ סימן רכ"א דף קמו ע"ב. הרשב"ב (נ"א).
² בס"י דאינון אתפליגו (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>לירושלם הוו סגדין וכרען למלכא דבירושלם בגין דמלכותא <דירושלם></p>	<p>לשתי מלכיות, כשהיו עולים לירושלים היו משתחיים וכורעים למלך שבירושלים, משום שמלכות ירושלים</p>
<p>רלז/ב</p>	
<p>ממלכותא קדישא שלטא מניה הוה ישתחוו לך (בראשית מט ח) ולא כתיב וישתחוו דאי כתיב וישתחוו לאוספא לשאר עמין וישתחוו לא כתיב אלא בזמנא דייתי מלכא משיחא דכתיב (ישעיה מט י) שרים וישתחוו השתא דאמר ישתחוו לאחזאה דישראל כלהו בלחודייהו כלהו יפלהון לרישא הגולה לראש דבבל ולא שאר עמין</p>	<p>ממלכות הקדושה. (שולטת) ממנו היתה. "ישתחוו לך", ולא כתוב וישתחוו, שאם כתוב וישתחוו, להוסיף את שאר העמים. לא כתוב וישתחוו אלא בזמן שיבא מלך המשיח, שכתוב "שרים וישתחוו". עכשיו שאמר "ישתחוו", להראות שכל ישראל לבדם, כולם יעבדו לראש הגולה, לראש של בבל, ולא שאר העמים.</p>
<p>גור אריה יהודה (בראשית מט ט) בקדמיתא גור ולבתר אריה ורוא דמלה בקדמיתא נער² ולבתר איש³ (שמות טו ג) יהו"ה איש מלחמה מטרף בני עלית מאי מטרף⁴ לאכללא מלאך המות דאיהו קיימא על טרף לשיצאה בני עלמא ולא משויב כמה דאת אמר (מיכה ה ז) וטרף ואין מציל (ומהו וטרף) <ומהו> ומהווא טרף > אסתלקת שכינתא כרע בגלותא דבבל רבין בגלותא [דאדום] כאריה דאיהו תקיפא וכלביא דאיהו תקיפא יתיר כך ישראל תקיפין אינון דבני עלמא עעכו"ם מפתין ודחקין לון ואינון קיימי בדתיהון ובנימוסיהון כאריה וכלביא כך שכינתא דאף על גב דכתיב (עמוס ה ב) נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל היא תקיפא כאריה וכלביא בהאי נפילה</p>	<p>"גור אריה יהודה". בתחלה גור ואחר כך אריה. וסוד הדבר, בתחלה נער ואחר כך איש, "ה' איש מלחמה". "מטרף בני עלית", מה זה "מטרף", להכליל את מלאך המות, שהוא עומד על טרף לכלות את בני העולם ולא מציל, כמו שנאמר "וטרף ואין מציל". (ומהו) ומאותו טרף מסתלקת השכינה. "כרע", בגלות בבל, "רבין" בגלות אדום, "כאריה" שהוא חזק, "וכלביא" שהוא יותר חזק. כך ישראל הם חזקים, שבני העולם עובדי כוכבים ומזלות מפתים ודוחקים אותם, והם עומדים בדתם ובמנהגייהם כאריה וכלביא. כך שכינה, שאף על גב שכתוב "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל", היא חזקה כאריה וכלביא בנפילה הזו.</p>
<p>מה אריה ולביא לא נפלין אלא בגין למטרף טרפא ולשלטאה דהא מרחיק ארח טרפיה ומשעתא דארח נפל ולא קם עד דדליג על טרפיה ואכיל לה כך שכינתא לא נפלה אלא כאריה וכלביא⁵ בגין לנקמא מעמין עעכו"ם⁶ ולדלגא עלייהו כמה דאת אמר (ישעיה סג א) צועה ברוב</p>	<p>מה אריה ולביא לא נופלים אלא כדי לטרף ולשלוט, שהרי מרחוק מריח את טרפו, ומשעה שמריח נופל, ולא קם עד שקופץ על טרפו ואוכלו. כך שכינה לא נופלת אלא כאריה וכלביא, כדי לנקום מעמים עובדי עבודה זרה ולקפוץ עליהם, כמו שנאמר "צועה ברב כחו". "מי יקימנו",</p>

¹ גור במדרגת נער בסוד היצירה, אריה בסוד האצילות, ובסוד אנפי זוטרי הם פני אריה, גור למעלה באצילות הם פני אריה, וכן פני אדם למטה כנער לעיל איש (אור יקר).

² למטה בסוד מטטרו"ן (אור יקר).

³ בסוד הת"ת (אור יקר).

⁴ היא הקלי' עלית, שהוא במלכות ואין לו חלק ואחיזה בו, וז"ש "אסתלקת שכינתא" (אור יקר).

⁵ נ"ל שהוא מפני שגלות השכינה בין החיצונים הוא ללקוט ניצוצי קדושה והוא ע"ד שלט האדם באדם לרע לו כי אדם סתם הם ישראל והאדם הם עובדי כוכבים. הרמ"ז כ"י (ואתיא כמ"ש התוס' בשם ר"ת בכמה דוכתי ואע"ג דהריטב"א כתבו בשם "א ודחאו ומשם ר"ת כתב ענין אחר התוס' בכמה דוכתי כתבוהו בשם ר"ת. וכנראה שמסכימים לדעתו) (מא"י) (נ"א).

⁶ הגלות ישראל יזכה לטהרתם ונקיון עונם, ורעה לאומות העולם שעתידין להיותם כלין על מה שעשו לישראל, נמצא הגלות והנפילה סבה להנקם על שאר מעשיהם (אור יקר).

זהר ויהי

<p>כחו מי יקימנו הוא לא יקום לנקמא מנייהו נוקמא זעירא¹ אלא מי יקימנו מי כמה דאת אמר (איכה ב יג) מי ירפא לך והוא איהו עלמא עלאה דביה שלטנותא² לאתקפא לכלא וכתוב (איוב לח כט) מבטן מי יצא הקרח³ ואוקמוה</p>	<p>הוא לא יקום לנקם מהם נקמה קטנה, אלא "מי יקימנו", "מי" כמו שנאמר "מי ירפא לך", והוא עולם העליון שבו שלטון לחזק לכל, וכתוב "מבטן מי יצא הקרח", ובארוה.</p>
<p>לא יסור שבט מיהודה וגו' (בראשית מט י) (ואוקמוה חבריא אבל עד כי יבא שיל"ה בה"א בנין דשאר בו' לאחזאה >הכא רזא (הכא) דשמא < (רמוז הכא שמא) קדישא י"ה באתר אחרא של⁹⁵ >בלא ה' < באתר אחרא שלה בלא ו⁹⁶ > והכא שיל"ה ביו"ד ה"א רזא <דשמא > (לשמא) קדישא עלאה דשכינתא תקום בשמא <נ"א דא (די"ה) > (די"ה) ואיהו רזא די' <נ"א מ"י > <כדקאמרינן⁵</p>	<p>"לא יסור שבט מיהודה" וגו', בארו החברים, אבל עד כי יבא שיל"ה, בה"א, משום שבשאר בו', להראות כאן את סוד (כאן) השם הקדוש י"ה. במקום אחר שילו בלי ה"א, ובמקום אחר שלה בלי יו"ד, וכאן שיל"ה ביו"ד ה"א, סוד השם הקדוש העליון, ששכינה תקום בשם (זה) של י"ה, והוא סוד של י' (מ"י), כפי שאמרנו.</p>
<p>אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו וגו' (שם יא) רבי חייא פתח (תהלים קכא ז) יהו"ה ישמרך מכל רע ישמור את נפשך כיון דאמר יהו"ה ישמרך מכל רע אמאי ישמור את נפשך אלא יהו"ה ישמרך מכל רע בהאי עלמא ישמור את נפשך בההוא עלמא שמירה דהאי עלמא הוא למהוי נטיר בר נש מכמה זינין בישין מקטרגין דאזלין לקטרגא בני נשא בעלמא ולאתרבקא בהו בההוא עלמא מאי הוא כמה דאמרן כד נפיק בר נש מהאי עלמא אי איהו זכי נשמתא דיליה סלקא ואתעטרת באתריה ואי לא⁶ כמה חבילין</p>	<p>"אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו" וגו'. רבי חייא פתח, "ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשך". כיון שאמר "ה' ישמרך מכל רע", לשם מה "ישמור את נפשך". אלא "ה' ישמרך מכל רע" בעולם הזה, "ישמור את נפשך" באותו עולם. שמירה של העולם הזה הוא, להיות האדם שמור מכמה מינים רעים מקטרגים שהולכים לקטרג בני האדם בעולם ולדבק בהם. באותו העולם, מה זה. כמו שאמרנו, כשיוצא אדם מן העולם הזה, אם הוא זוכה, נשמתו עולה ומתעטרת במקומה, ואם לא, כמה קבוצות</p>

¹ כל דברי המלכות שהיא עלאה זעירא אינון זעירין, ואין ביטול הקלי' ע"י אלא דבר מועט, לכך בהיותו ע"י הבינה שהיא רבתי בכל ענייניה, יהיה הביטול ע"י אל הקלי' מכל וכל, נקרא רבתי (אור יקר).

² שהיא המכנעת הקליפות שאינם שולטים אלא עד החסד, והיינו עד מחוץ להיכל אהבה (אור יקר).

³ לראיה ש"מ"י היא הבינה, כי קרח ת"ת כאמור כעין הקרח הנורא, דהיינו האל הגדול הגבור והנורא, והוא נאצל מבינה וז"ש מבטן מ"י שהיא בינה יצא הקרח, ת"ת, והרי בהכרח שמי היא בינה ואפשר דמיייתי ראייה דביה שולטנותא לאתקפא לכולא מפני שאצילות הכל ממנה, וכל מה שממנה ולמטה הם נכללים בה כבנים בבטן אמם (אור יקר).

⁴ כי מ' בבינה י' בחכמה, והיינו שם י"ה י' חכמה, ה' בינה (אור יקר).

⁵ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סימן כא (הערת הזוהר).

⁶ הנה יש יראת ה' שהיא בחי' מלכותא קדישא, ויש יראה רעה מסטרא אחרא שהיא ס"מ כנז' בהקדמת זהר דף יא, והאדם להיות ירא יראה דקדושה שהוא שכינתא, חרבא קדישא, וזהו ענין תכל"א ולא מחרב רעה שהוא סמא"ל, כנז' כי הירא מיראה זו ממשיך עליו הטומאה ההיא והרי זה עובד ע"ז. וז"ש שם "אית מאן דדחיל מיראה רעה שרייה עליה ההוא יראה בישא" ועל זה אמרו רז"ל, אני ה' נאמן ליפרע ממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר שהוא תכלת, כי התכלת היא מלכות קדישא והוא גימ' ז' שמות מרגלאין שבין כולם גימ' תכלת, וקלא אילן גימ' סמא"ל שהוא יראה רעה, והוא מאילן הטומאה, וע"ז אמרו קלא אילן, כי התכלת שהיא הקודש היא כנגד סמא"ל שהוא יראה רעה, כי זה לעומת זה עשה אלהים, וזה ממשיך עליו קלא אילן, שהוא סמא"ל, ע"ז, ופורק מעליו יראת ה' שהיא התכלת. והנה על הסמאל אמר הפ' הנה ה' רוכב על עב קל, שהמצרים עובדים אותו רכב הקב"ה עליו, שיראו יראתם, ואלהיהם סוס להקב"ה, ע"ב על ק"ל, כי כן סמא"ל עולה קל עם הכולל. הנה כבר נודע שדומה אחר שהעבירוהו משלטנותו שהיה שולט על מצרים נתמנה להיות שר של גהנם דוגמת נוק' לסמא"ל, כמו שהג"ן בג"ע נוק' דקדושה. והנה בגהנם יש מבחי' דכורא י"ג אלף ריבוא כנגד הק"ל דסמא"ל, כי רבוא הוא י' אלפים, וי"ג ריבוא עולה ק"ל אלף כחות מכוחותיו. וא"כ היה ראוי

זהר ויהי

<p>טריקין¹ אזדמנן לאנגדא ליה לגיהנם ולאמסרא ליה בידא דדומה <דאתמסרא> (ואתמסרא) לממנא על גיהנם ותליסר אלף רבוא² ממנן עמיה וכלהו אזדמנן על נפשייהו דחייביא</p>	<p>של מחבלים מזומנים למשוך אותו לגיהנם ולמסור אותו בידי דומה, שנמסר לממונה על הגיהנם, ושלוש עשרה אלף רבוא ממונים עמו, וכולם מזומנים על נפשות הרשעים.</p>
<p>תא חזי שבעה מדורין אית ביה בגיהנם ושבעה פתחין ונשמטא דחייביא עאלת וכמה טריקין מהירין נטורי תרעי ועלייהו חד ממנא בכל תרעא ותרעא ונשמטהון דחייביא אתמסרון לאינון ממנן על ידא דדומה³ כיון דאתמסרון בידיהו סתמין תרעין דאשא דמלהטא דהא תרעין בתר תרעין הוו תרעין כלהו פתיחין וסתמין אינון דלבר פתיחין דלגו סתימין ובכל שבת ושבת כלהו פתיחין ונפקין חייביא עד אינון פתיחין דלבר ופגעין נשמטין אחרנין דמתעכבין בפתיחין דלבר כד נפק שבתא כרוזא קרי בכל פתיחא ופתחא ואמר (שם ט יח) ישובו רשעים לשאולה וגו'</p>	<p>בא וראה, שבעה מדורים יש בגיהנם, ושבעה פתחים. ונשמט הרשע נכנסת, וכמה מלאכי חבלה, רוחות, שומרי השערים, ועליהם ממונה אחד בכל שער ושער, ונשמט הרשעים נמסרות לאותם ממונים על ידי דומה. כיון שנמסרות בידיהם, סותמים שערים של אש לזה. שהרי יש שערים אחר שערים. כל השערים פתוחים וסתומים, החיצוניים פתוחים והפנימיים סתומים, ובכל שבת ושבת כולם פתוחים, ויוצאים הרשעים עד לאותם השערים החיצוניים, ופוגשים נשמטות אחרות שמתעכבות בפתחים החיצוניים. וכשיוצאת שבת, הכרוז עומד בכל פתח ופתח ואומר, "ישובו רשעים לשאולה" וגו'.</p>
<p>תא חזי נשמטין דצדיקייא קב"ה נטיר לון דלא יתמסרון בידא דדומה דהוא ממנא דהא הוא דכתיב <(שם קכא ח) ישמר צאתך ובאך וכתיב> (שם ז) ישמור את נפשך</p>	<p>בא וראה, נשמט הצדיקים הקדוש ברוך הוא שומר אותן שלא ימסרו לידי דומה, שהוא הממונה. זהו שכתוב "ישמר צאתך ובואך", וכתוב "ישמר את נפשך".</p>
<p>רלח/א</p>	
<p>אסרי לגפן עירה (בראשית מט יא) מאי גפן דא כנסת ישראל כמה דאת אמר (תהלים פ ט) גפן ממצרים תסיע⁴ וכתיב (שם קכח ג) אשתך כגפן פוריה אשתך⁵ כהאי גפן קדישא</p>	<p>"אוסרי לגפן עירה". מהי הגפן, זו כנסת ישראל, כמו שנאמר "גפן ממצרים תסיע", וכתוב "אשתך כגפן פוריה". "אשתך כגפן" הקדושה הזו.</p>

שיהיו ג"כ ריבוא, ומה שהם י"ג אלף ריבוא, הוא כנגד אלף יתירה שסמא"ל עולה קל"א, וכו"א הוי אלף לכן הוי י"ג אלף ריבוא (זהר הרקיע).

¹ פירוש כמו טרוקי גלי בש"ס ר"ל השוערים מלאכי חבלה הסוגרים שערים של גיהנם על הרשעים הנידונים שם. הרש"ב (נ"א).

² נ"ל שהם נגדיים ל"ג נהרי דאפרסמינא דכיא שהם לצדיקים. הרמ"ז כ"י (נ"א).

³ מכאן תבין כי דומה הוא ממונה ועומד על כל שומרי פתח הגהנם, ומתחלה נמסרת הנשמה ליד דומה, ואח"כ ע"י נמסרת להממונה אמיתי של גהנם, שהוא ההוא רוחא דשליט בכל היכל מגיהנם כנז' בפ' פקודי דף רמג ופרשת בלק דף קפד. וכמו שיש שר א' ממונה טהריאל, הממונה על פתח א' דהיכל הקודש, כך דומה ממונה על פתח א' דגהנם, כנז' שם דף רסג ע"א, והממונה אמיתי שבכל היכל אינו דומה (זהר הרקיע).

⁴ שכינה היתה עמהם בגלות (אור יקר).

⁵ ע"י תיקו"ז (קל ע"א): אשתך כגפן פוריה מה גפן לא קבילת הרכבה ממין אחרא מכל אילנא דעלמא הכי שכינתא לא

קבילת עליה הרכבה אחרא בעלמא אלא מבעלה. [הרגום: אשתך כגפן פוריה מה גפן לא מקבלת עליה הרכבה ממין אחר מכל עץ שבעולם כך השכינה לא מקבלת עליה הרכבה אחרת בעולם אלא מבעלה.]

זהר ויהי

<p>אמר רבי יוסי האי גפן דמברכינן ביה בורא פרי הגפן בורא¹ היינו דכתיב (בראשית א יא) עץ עושה פרי² פרי הגפן³ דא עץ פרי⁴ עושה פרי דכר⁵ עץ פרי דא נוקבא⁶ בניני כך בורא פרי הגפן דא דכר ונוקבא כחדא >נ"א נשמתהון דצדיקיא אינון פרי הגפן כדאמרן בורא פרי הגפן > אסרי לגפן עירה דא מלכא משיחא דזמין לשלטאה על כל חילי עממיא חילין די ממנן על עמין עעכו"ם ואינון תוקפא דלהון לאתתקפא וזמין מלכא משיחא לאתגברא עלייהו בנין דהאי גפן שליט על כל אלין כתרין תתאין דשלטי בהו עממיא עעכו"ם האי נצח לעילא⁷</p>	<p>אמר רבי יוסי, זו הגפן שמברכים בה בורא פרי הגפן. בורא, היינו שכתוב "עץ עשה פרי". פרי הגפן, זה "עץ פרי". "עושה פרי" זכר. "עץ פרי" זו נקבה. לכן בורא פרי הגפן, זה זכר ונקבה כאחד. (נשמות הצדיקים הן פרי הגפן, כמו שאמר בורא פרי הגפן). "אוסרי לגפן עירה", זה מלך המשיח שעתיד לשלוט על כל חיילות העמים, החיילות הממונים על עמים עובדי כוכבים ומזלות, והם חוזק שלהם להתחזק, ועתיד מלך המשיח להתגבר עליהם. משום שגפן זו שולטת על כל אותם הכתרים התחתונים ששולטים בהם עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, זו מנצחת למעלה.</p>
<p>ישראל דאינון שרקה ישיצון וינצחון חילין אחרנין לתתא ועל כלהו יתגבר מלכא משיחא הדא הוא דכתיב (זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור ועל עיר עיר וחמור תרין כתרין אינון⁸ דשלטי בהו עממיא עעכו"ם ואינון מסטר שמאלא סטרא דמסאבא ומה דאמר עני וכי מלכא משיחא עני אקרי אלא הכי אמר רבי שמעון בנין דלית ליה מדיליה וקרינן ליה מלך המשיח⁹ דא הוא סיהרא קדישא¹⁰ לעילא דלית לה נהורא אלא משמשא מלכא משיחא דא ישלוט בשלטניה¹¹ יתייחד בדוכתיה וכדין (שם) הנה מלכך יבא לך¹² סתם</p>	<p>ישראל שהם שרקה, יכלו וינצחו החיילות האחרים למטה, ועל כולם יתגבר מלך המשיח. זהו שכתוב "עני ורוכב על חמור ועל עיר". עיר וחמור הם שני כתרים ששולטים בהם עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, והם מצד השמאל, צד הטומאה. ומה שאמר עני, וכי מלך המשיח נקרא עני, אלא כך אמר רבי שמעון, משום שאין לו משלו, וקוראים לו מלך המשיח. זוהי הלבנה הקדושה למעלה שאין לה אור אלא מן השמש. מלך המשיח הזה ישלוט בשלטונו, יתייחד במקומו, ואז "הנה מלכך יבוא לך", סתם. אם למטה, עני הוא, שהרי בצד הלבנה הוא. אם למעלה, עני,</p>

¹ היינו עושה פרי הנשמות (אור יקר).

² יסוד (מ"מ).

³ נקבה והיינו היחוד (אור יקר).

⁴ מלכות (מ"מ).

⁵ שהוא עושה הפרי במלכות (אור יקר).

⁶ פי' עץ שבו פרי הזכר (אור יקר). בורא פרי העץ תכוין כי בורא פרי הוא היסוד והעץ הוא במלכות ועד"ז בורא פרי הגפן וכיוצא בכל ברכות הנהנין. ודע כי צריך האדם להזהר בתכלית בברכות הנהנין כי גוף האדם נהנה מהן ומתקדש בברכות אלו וכמ"ש ותורתך בתוך מעי וגורם שפע עליון באדם (שער המצות פרשת עקב). בורא פרי כו' שהוא סוד בינה דמקנא בתלת ספירן דבריאה וזהו סוד בורא ומשם יורד לעולם היצירה שהוא סוד פרי שהוא סוד ת"ת הנקרא ב"ן ו"ה דמקנן בשית ספירן דיצירה והגפן או העץ או האדמה בסוד עשיה שהמלכות הנקראת ע"ץ או גפן או אדמה מקננת בעשיה (שער מאמרי רשב"י מז ע"ג)

⁷ גפן עצמו (אור יקר).

⁸ הענין כי הם ב' אתונות ועוד אמצעי בין שתיהם, אתון למעלה לילית גדולה אתון, למטה לילית זעירתא, עיר אמצעי בין אתונות. חמור – סמאל בעל לילית רבתא, חמור ועיר תרי דוכרי, ועל שניהם שולט מלכא משיחא וממילא מכניע תרי נוקבי שהם תחת דכורי (אור יקר).

⁹ שהיה משוחה משמן החכמה, אמנם בעל שמן לא הוא אלא משיח מלמעלה (אור יקר).

¹⁰ מצד קדש שהיא חכמה ששם השמן, והיינו ע"י הת"ת ב"ן עולה עד החכמה, והיינו סוד מקדש ישראל וראשי חדשים, ישראל שהם מקדשים החדשים (אור יקר).

¹¹ היינו במלכות שהוא מרכבה אליה, נמצא מלך יבא לך דהיינו מלך המשיח, פי' למעלה במלכות ולמטה במשיח עצמו (אור יקר).

¹² סתם בכל המקומות (אור יקר).

זהר ויהי

<p>אי לתתא עני¹ הוא דהא בסטרא דסיהרא הוא אי לעילא עני אספקלריא דלא נהרא לחם עני ועם כל דא רוכב על חמור ועל עיר תוקפא דעמין עעכו"ם לאכפייא תחותיה ויתתקף קב"ה בדוכתיה²</p>	<p>אספקלריה שאינה מאירה, לחם עוני. ועם כל זה, "רוכב על חמור ועל עיר", חזקם של עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לכפותם תחתיו, ויתחזק הקדוש ברוך הוא במקומו.</p>
<p>כבס ביין לבושו (בראשית מט יא) כמה דאת אמר (ישעיה סג א) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וכתוב (שם ג) פורה דרכתי לבדי וגו' כבס ביין דא סטר גבורה³ דינא קשיא⁴ למהוי על עממיא עעכו"ם ובדם ענבים סותה (בראשית מט יא) דא אילנא לתתא⁵ בי דינא דאקרי ענבים⁶ ויינא אתמסר <אסתמר> בדם ענבים⁷ בגין לאתלבשא בתרווייהו לתברא תחותיה <כל שאר עמין> עעכו"ם ומלכין דעלמא</p>	<p>"כבס ביין לבושו", כמו שנאמר "מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה", וכתוב "פורה דרכתי לבדי" וגו'. "כבס ביין", זה הצד של גבורה, דין הקשה, להיות על עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. "ובדם ענבים סותה", זה העץ למטה, בית דין שנקרא ענבים. והיין נמסר (נשמר) בדם ענבים כדי להתלבש בשניהם, לשבור תחתיו כל שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות ומלכי העולם.</p>
<p>רבי יוסי פתח ואמר אסרי לגפן עירה (בראשית מט יא) (ו)כתיב (שם מ י) ובגפן שלשה שריגים והיא כפורחת עלתה נצה תא חזי כמה אטימין אינון בני נשא דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון ולא מסתכלי במלי דאורייתא ולא ידעי ארחיהו במה יתפסון דכתיב (משלי ד יט) דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו בזמנא קדמאה הות נבואה⁸ שריא עלייהו דבני נשא והוו ידעין ומסתכלי למנדע ביקרא עלאה כיון דפסקא נבואה מנייהו הוו משתמשי בבת קול⁹ השתא פסקא נבואה ופסקא בת קול ולא משתמשי בני נשא אלא בחלמא וחלמא דרגא תתאה הוא לבר דהא תנינן חלמא אחד מששים לנבואה מאי טעמא בגין דאתייא מדרגא שתיתאה לתתא¹⁰ והא אתמר</p>	<p>רבי יוסי פתח ואמר, "אסרי לגפן עירה", וכתוב "ובגפן שלשה שריגים והיא כפורחת עלתה נצה". בא וראה כמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם, ולא מסתכלים בדברי התורה, ולא יודעים דרכיהם במה יתפסו, שכתוב "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו". בזמן קדמון היתה נבואה שורה על בני אדם, והיו יודעים ומתבוננים לדעת בכבוד העליון. כיון שפסקה מהם נבואה, היו משתמשים בבת קול. עכשיו פסקה נבואה ופסקה בת קול, ולא משתמשים בני אדם אלא בחלום. וחלום הוא דרגה תחתונה, היא חיצונה, שהרי שנינו, חלום הוא אחד מששים של נבואה, למה, משום שבא מדרגה ששית למטה, והרי נתבאר.</p>

¹ כלומר לא על עוני ממון וכבוד (אור יקר).

² ירצה שיהיה המשיח מרכבה שיתתקף בו קב"ה, ת"ת במלכות, שהיא דוכתיה (אור יקר).

³ צד הת"ת הנאחז בגבורה החזקה, או ירצה הגבורה החזקה שאינה נכללת ברחמי הת"ת (אור יקר).

⁴ גבורה דז"א (מ"מ).

⁵ מלכות (אור יקר).

⁶ מלכות דינא (אור יקר).

⁷ הגבורה העליונה משפיע הדין למלכות. ונקראו בחינותיה ענבים שהם כלים לדין העליון המכונה ביין, וצורך תוקף כל דין זה הוא "לתברא תחותיה" (אור יקר). ור"ל הגבורות הנקראים יין הם נשמרים מן החצונות בהיותם במלכות, ולכן יש שם חותם בתוך חותם שהם יסוד דידה ומלכות דידה, לשמור היין שהם הגבורות (מ"מ).

⁸ מלכות מנ"ה (אור יקר).

⁹ מת"ת, והוא למטה יותר שהיא מלכות בת קול, ואין לה אלא שהיא מתפשטת למטה יותר מנבואה, ואין לתמוה כי קול למעלה ממקום הנבואה, כי כן הוא הדרך, כל מה שיתעלה תרד, ורוח הקדש יוכיח שהוא למטה מנבואה, והיא ממקום הקדש, דהיינו חכמה (אור יקר).

¹⁰ א', מלכות שבה סוד הנבואה. ב', כסא הכבוד. ג', מטטרון. ד', סנדלפון. ה', מיכאל. ו', גבריאל, והוא בעל החלום (אור יקר).

זהר ויהי

<p>תא חזי חלמא לכלא אתחזי בגין דחלמא¹ מסטר שמאלא אתייה ונחית בכמה דרגין ואתחזי² חלמא אפילו לחייביא ואפילו לאומות העולם³ בגין דזמנין נקטין חלמא ושמעין הני זיני בישין ומודעין לבני נשא מנייהו דחייכן בהו [ב]בני נשא ומודיעין לון מלין כדיבין ולזמנין מלין דקשוט דשמעין ולזמנין דאינון שלוחין לחייביא ומודעי לון מלין עלאין</p>	<p>בא וראה, החלום נראה לכולם, משום שחלום בא מצד השמאל, ויורד בכמה דרגות. ונראה חלום, אפילו לרשעים ואפילו לעובדי כוכבים ומזלות. משום שלפעמים לוקחים חלום ושומעים אותם המינים הרעים, ומודיעים לבני אדם. מהם שצוחקים (בהם) על בני אדם ומודיעים להם דברים כוזבים, ולפעמים שומעים דברי אמת, ולפעמים שהם שלוחים לרשעים ומודיעים להם דברים עליונים.</p>
<p>האי רשע מה כתיב ביה חמא חלמא דקשוט דכתיב ובגפן שלשה שריגים³ מאי גפן דא כנסת ישראל דכתיב (תהלים פ טו) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת משמים דהא מאתר דא אתרמי כמה דאת אמר (איכה ב א) השליך משמים ארץ ופקוד גפן זאת גפן דהיא זאת ודאי שלשה שריגים כמה דאת אמר (בראשית כט ב) שלשה עדרי צאן רובצים עליה והיא כפורחת דכתיב (מ"א ה י) ותרב חכמת שלמה דאתנהיר סיהרא עלתה נצה דא ירושלם דלתתא דבר אחר עלתה נצה לעילא ההוא דרגא דקיימא עלה⁴ ויניק לה⁵ כמה דאת אמר</p>	<p>מה כתוב ברשע הזה, ראה חלום אמת, שכתוב "ובגפן שלשה שריגים". מהי גפן, זו כנסת ישראל, שכתוב "הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת". "משמים", שהרי ממקום זה נזרקה, כמו שנאמר "השליך משמים ארץ". "ופקוד גפן זאת", גפן שהיא זאת, ודאי. "שלשה שריגים", כמו שנאמר "שלשה עדרי צאן רובצים עליה". "והיא כפורחת", שכתוב "ותרב חכמת שלמה", שהאירה הלבנה. "עלתה נצה", זו ירושלים של מטה. דבר אחר, "עלתה נצה", למעלה, אותה דרגה שעומדת עליה ומיניקה אותה, כמו שנאמר</p>
<p>רלח/ב</p>	
<p>אשר זרעו בו על הארץ⁶ (בראשית א יא) הבשילו אשכולותיה⁷ (שם מ י) ענבים לנטרא בהו יין דמנטרא חמי כמה חמא ההוא רשע מה כתיב (שם יא) וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים ואשחט אותם הכא חמא ההוא כוס תרעלה⁸</p>	<p>"אשר זרעו בו על הארץ". "הבשילו אשכולותיה ענבים", לשמור בהם יין המשומר. ראה כמה ראה אותו רשע. מה כתוב, "וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים ואשחט אתם". כאן ראה אותה כוס</p>

¹ ג'ל שהוא מובן כמ"ש בזוהר הרקיע פרשה וישב צ"א שהחלום הוא עקב ההוד שהוא סוף קו השמאלי ולכן הוא משתלשל אפילו לאור"ה. הרמ"ז כ"י (ג"א).

² קצד ע"ב (הערת הזוהר)

³ קצב ע"א (הערת הזוהר)

⁴ פ' עלתה המלכות ע"י נצה שהוא היסוד המגדילה ומתקנה (מ"מ).

⁵ יסוד, ואם נפרד כן צריכים אנו לומר ג' עדרי צאן חג"ת ואם נפרד דרגא דקיימא עלה הת"ת יהיו ג' עדרי צאן נה"י (אור יקר).

⁶ פ' כמ"ש בפרשת בראשית אשר זרע ו' בו שהוא טיפת של ז"א בתוך היסוד והוא משפיעה לארץ שהיא המלכות (מ"מ).

⁷ פ' ותקנו מדות' לקבל היין העליון דהיינו שהם נעשות ענבים והיינו שהיא מקבלת בשבע מדות שבה שפע הבינה שהוא יין משומר בענביו, ו' ספירות שבה, נמשך אליה מו' ימי בראשית (אור יקר).

⁸ הוא זיעתן של חיות, מותר ותמצית השפע העליון, ושמרים המתנסכים ביד פרעה בכוס שלו שהוא אלהים אחרים, דהכי סליק כו"ס והוא של פרעה. ור"ש אמר, פליגא אדר' יוסי, שלא ראה אותו רשע גפן קדוש (אור יקר). נודע שאין החיצונים ניזונים אלא מפסולת היין מן השמרים שבו שהם שיורי הדין הקדוש (וחוה גרמה) והנה זה השפע שיונקים החיצונים הוא דין קשה והוא יין עכור מלא שמרים והוא בלוע תוך העקביים של לאה דמיון היין הבלוע תוך הענבים וחוה סחטה אותן ענבים וכוונתה היתה שע"י הסחיטה היא יצאו השמרים הבלועים שם ומהם שתו אדם וחוה מן היין ההוא כוס התרעלה חלק החיצונים הנקרא סטרא דמותא

זהר ויהי

<p>יניקא דבי דינא דנפיק מאינן ענבים דאתייהיב לפרעה ושתי ליה כמה דהוה בניניהון דישראל כיון דשמע יוסף דא חדי וידע מלא דקשוט בהאי חלמא בניני כך פשר ליה חלמא למב על דבשר ליה ליוסף בהאי</p>	<p>התרעלה, יניקת בית הדין, שיוצאת מאותם ענבים שנתנו לפרעה ושתה אותו, כמו שהיה בשביל ישראל. כיון ששמע את זה יוסף, שמח וידע דבר אמת בחלום הזה. לכן פתר לו חלום לטוב על שבישר את יוסף בזה.</p>
<p>תא חזי אסרי לגפן עירה (שם מט יא) דאתכפיין תחות הא גפן כל אינון חילין תקיפין דעמין עע"ז כדאמרן בגין האי גפן אתקשר ואתכפייא ההוא חילא דלהון ואתמר רבי שמעון אמר אית גפן ואית גפן¹ אית גפן קדישא עלאה ואית גפן דאקרי (דברים לב לב) גפן סדום ואית⁹⁸ (ירמיה ב כא) גפן נכריה בת אל נכר בגין כך כתיב (תהלים פ טו) גפן זאת היא דאקרי (ירמיה ב כא) כלה זרע אמת² שורק אלו ישראל דנפקי מהאי גפן כד חבו ישראל ושבקו להאי גפן מה כתיב (דברים לב לב) כי מגפן סדום גפנם וגו' ובגין כך אית גפן ואית גפן</p>	<p>בא וראה, "אוסרי לגפן עירה", שנכפים תחת הגפן הזאת כל אותם חיילות חזקים של עמים עובדי עבודה זרה, כמו שאמרנו, בשביל גפן זאת נקשר ונכפה אותו הכח שלהם, ונתבאר. רבי שמעון אמר, יש גפן ויש גפן. יש גפן קדושה עליונה, ויש גפן שנקראת "גפן סדום", ויש "גפן נכריה בת אל נכר". לכן כתוב "גפן זאת", אותה שנקראת כלה זרע אמת. "שורק", אלו ישראל שיוצאים מהגפן הזו. כשחטאו ישראל ועזבו את הגפן הזו, מה כתוב, "כי מגפן סדום גפנם" וגו', ולכן יש גפן ויש גפן.</p>
<p>רבי יהודה ורבי יצחק הוו אזלי בארחה אמר רבי יהודה לרבי יצחק ניזיל בהאי חקל דהוא ארח מישר יתיר אזלו עד דהוו אזלי אמר רבי יהודה כתיב (משלי לא יא) לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים האי קרא רבי חזקיה חברנא אוקים ביה דאמר דינא דחייבי דגיהנם תריסר ירחין פלגא מנייהו בחמה ופלגא מנייהו בתלגא בשעתא דעאלין לנורא אינון אמרי דא הוא ודאי גיהנם עאלין לתלגא אמרי דא חריפא דסיטא³ (דסיתוא) דקב"ה שראן ואמריין⁴ ולבתר אמריין ווי ודוד אמר (תהלים מ ג) ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם וגו'⁵ מאתר דאמרי ויה ולבתר ווי⁶</p>	<p>רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה לרבי יצחק, נלך בשדה הזו, שהוא דרך יותר ישרה. הלכו. עד שהלכו, אמר רבי יהודה, כתוב "לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים". פסוק זה רבי חזקיה חברנו באר בו, שאמר, דין הרשעים בגיהנם שנים עשר חדש, חצי מהם בחמה וחצי מהם בשלג. בשעה שנכנסים לאש, הם אומרים, זהו ודאי גיהנם. נכנסים לשלג, אומרים, זו חריפות הטומאה (החורף) של הקדוש ברוך הוא. מתחילים ואומרים, וה, ואחר כך אומרים, וי. ודוד אמר, "ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם" וגו'. ממקום שאומרים וה,</p>

ולכן נענשו בענין המיתה וגרמו עליה מיתה (ע"ח שער לח פרק ד). ועי' תיקו"ז פ ע"ב: וקנקן דבר נש דא אתתא ואיהי כוס הכי צריכה שטיפה והדחה אם היא כוס דברכה ועלה אתמר (יחזקאל מד ל) להניח ברכה אל ביתך ואם לאו אתקריאת כוס התרעלה.

¹ ע"י החטא של אדה"ר שנשתרבב הרע למעלה נאחזו החיצונים בסופה ובתחתיה ובסוד רגליה יורדות מות ועי"ז נעשה בסוף הגבורות שבה סוד הסיגים והשמרים ובסוד מ"ש, אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ. שהם כל החיצונים שמוצים השמרים ויונקים מהם, ושם הוא יין המשכר. יין חמר מלא מסך. משתה שמנים משתה שמרים, וע"י יניקה הזו נעשית מלכות הרשעה ג"כ לבחי' כרם, אשר עליה נאמר כי מגפן סדום גפנם וכן גפן נכריה (דע"ה ח"ב פד ע"ב).

² נ"ל שהוא מילוי אדנות וכשחטאו נדבקו בגפן סדום שהוא גימטריא תרע"א ע"ה במ"ם רבתי. הרמ"ז כ"י (נ"א).

³ חריפות וקיריות החורף וגירסא הנכונה היא חריפא דסתוא (ד"א).

⁴ פי' "וה" הוא לשון שמחה כמ"ש במדרש איכה בין "וה" ל"וי" נמלט ר"י בן זכאי ולכך הרשעים כשהיו באש תחלת ואח"כ באו לשלג שמחים שנתקררו מחום האש, ואח"כ אמר וי כשמזיק להם השלג יותר מהאש (מ"מ).

⁵ נט ע"א (הערת הזוהר)

⁶ והיינו וי על וי (אור יקר). פי' מלת היון יש בה וי כי וי משמשת עם ה' וי' (מ"מ).

זהר ויהי

<p>והיכן משתלמי נפשיהו בשלג! כמה דאת אמר (שם סח טו) בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון יכול אף ישראל בן תלמוד לומר לא תירא לביתה משלג מאי טעמא בגין דכל ביתה לבוש שנים אל תקרי שנים אלא שנים² כגון מילה ופריעה³ ציצית ותפילין מזוזה ונר חנכה כו'</p>	<p>ואחר כך וי. והיכן נשלם נפשם, בשלג, כמו שנאמר "בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון". יכול אף ישראל בן, תלמוד לומר "לא תירא לביתה משלג". למה, משום שכל ביתה לבוש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים, כמו מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנכה וכו'.</p>
<p>תא חזי לא תירא לביתה משלג דא כנסת ישראל⁴ דאיהי כל ביתה לבוש שנים כמה דאמרן דכתיב (ישעיה סג א) חמוץ בגדים וגו' לבושא דדינא קשיא לאתפרעא מעמין עע"ז וזמין קב"ה למלבש לבושא סומקא⁵ וחרבא סומקא⁶ ולא אתפרעא מן סומקא לבושא סומקא דכתיב חמוץ בגדים וכתיב (שם ב) מדוע אדום ללבושך סייפא סומקא דכתיב (שם לד ו) חרב ליהו"ה מלאה דם ולא אתפרעא מן סומקא דכתיב (שם) כי זבח ליהו"ה בבצרה וגו' תו כי כל ביתה לבוש שנים⁷ דהא מסטרא דדינא קשיא קא אתיאי אמר רבי יצחק ודאי הכי הוא אלא כל ביתה לבוש שנים מאי שנים אלין שנים קדמוניות⁸ בגין דאיהי אתכלילת מכלהו וינקא מכל סטרין כדכתיב (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים</p>	<p>בא וראה, "לא תירא לביתה משלג", זו כנסת ישראל, שהיא כל ביתה לבוש שנים, כמו שאמרנו, שכתוב "חמוץ בגדים" וגו', לבוש של הדין הקשה, להפרע מעמים עובדי עבודה זרה. ועתיד הקדוש ברוך הוא ללוש לבוש אדום וחרב אדומה ולהפרע מהאדום. לבוש אדום, שכתוב "חמוץ בגדים", וכתוב "מדוע אדום ללבושך". הסיף אדומה, שכתוב "חרב לה' מלאה דם". ולהפרע מן האדום, שכתוב "כי זבח לה' בבצרה" וגו'. עוד "כי כל ביתה לבוש שנים", שהרי זה בא מצד של הדין הקשה. אמר רבי יצחק, ודאי זה כך, אלא "כל ביתה לבוש שנים", מהם השנים, אלו שנים קדמוניות, משום שהיא נכללת מכולם ויונקת מכל הצדדים, ככתוב "כל הנחלים הולכים אל הים".</p>
<p>עד דהו אולי פגעו ביה בההוא ינוקא דהוה אזיל לקפוטקיא בקסטירא דחמרא⁹ וחד סבא רכיב אמר ההוא סבא¹⁰ לההוא ינוקא ברי אימא לי קראיך אמר ליה קראי לאו חד הוא אלא הות לתתא או ארכב לקמך ואימא לך אמר ליה לא</p>	<p>עד שהיו הולכים, פגשו באותו תינוק שהיה הולך לקפוטקיא מאחרי החמור, וזקן אחד רוכב. אמר אותו זקן לאותו תינוק, בני, אמור לי את פסוקך. אמר לו, פסוקי אינו אחד, אלא רד למטה או ארכב לפניך ואמור לך. אמר לו, לא רוצה, אני זקן ואתה</p>

¹ פי' הם עומדים שם עד שכלים כל סיג מעשיהם, וישאר להם מעט מהרבה מאיזה טובה שעשו לישראל (אור יקר).

² מצות זוגות זוגות כדמסיק (אור יקר).

³ עי' לעיל לב ע"א.

⁴ פי' כמו דבר אחר שהמלכות לא תירא לביתה שהם היכלותיה, כנודע שיש בחי' חיצונית ובחי' פנימיות, והמלכות לא תירא לביתה שהם חיצוניתה. משלג, שהם הדינים הקשים שמא ח"ו יינקו החיצונים, לפי כי כל ביתה לבוש שנים, שיש לה לבוש מהגבורות, ובזה דוחה את החיצונים שאין הדין מתמתק אלא בשרשו (מ"מ).

⁵ גבורה (אור יקר).

⁶ מלכות, ואחר שכל המדות מהופכות לדין, לא תירא לביתה מהקלי' שהם שלג, שאדרבה תכניעם שהיא מתוקנת בתרי דינין, דהיינו גבורה עילאה וגבורה תתאה, ודהיינו לובשים שנים, שנים ממש כדפי' ר' חזקיה לפירושו (אור יקר).

⁷ אדום מלשון תולעת שני, והיינו דאתיאי מגבורה עילאה סטר דינא (אור יקר).

⁸ ז' ספירות, ובהתייחד השפעתם בה, אין הקלי' שולטות אלא אדרבה נכנעות (אור יקר).

⁹ בממשלת החמור ר"ל שהנהיג החמור וזהו ממשלתו להטותו אל הדרך כרצונו וזקן א' היה רוכב (ד"א). פירש הרמז"ל ז"ל באחורי החמור קסטירא בלשון יוני אחרי. הרמז"ל כ"י (פירוש במסלה שהולך בה החמור והזקן הרכב אמר לינוקא איני רוצה שתרכב עמי להכביד כך משא כבד על עצמי ב' על חמור א') (הרש"ב) (נ"א).

¹⁰ עי' לעיל בדף ו ע"א בשם השער מאמרי רשב"י.

זהר ויהי

<p>בעינא אנא סבא ואנת רביא דאתקל גרמי בהדך¹ אמר ליה אי הכי אמאי שאלת קראי אמר ליה בגין דניזיל באורחא אמר תיפח רוחיה דההוא סבא דהוא רכיב ולא ידע מלה ואמר דלא יתקל בהדי אתפרש מההוא סבא ואזיל ליה באורחא כד מטו רבי יהודה ורבי יצחק קריב לגבייהו שאילו ליה וסח לון עובדא אמר ליה רבי יהודה שפיר קא עבדת זיל בהדן וניתיב הכא ונשמע מלה מפומך אמר לון לאי⁹⁹ אנא דלא</p>	<p>תינוק, שאשקל את עצמי עמך. אמר לו, אם כך, אז למה שאלת פסוק. אמר לו, כדי שנלך בדרך. אמר, תיפח רוחו של אותו זקן, שהוא רוכב ולא יודע דבר, ואמר שלא יהיה שקול עמי. נפרד מאותו זקן והלך לו בדרך. כשהגיעו רבי יהודה ורבי יצחק, קרב אליהם. שאלו אותו וסח להם את המעשה. אמר לו רבי יהודה, יפה עשית, לך עמנו ונשב כאן ונשמע דבר מפך. אמר להם (רבא), אני טרוד, שלא</p>
<p>רלט/א</p>	
<p>אכילנא יומא דין אפיקו נהמא ויהיבו ליה אתרחיש לון ניסא ואשכחו חד נביעא דמיא דקיק תחות אילנא שתי מנייהו ואינן שתו ויתיבו</p>	<p>אכלתי היום הזה. הוציאו לחם ונתנו לו. התרחש להם נס ומצאו מעין מים דקיק תחת עץ. שתו ממנו, והם שתו וישבו.</p>
<p>פתח ההוא ינוקא ואמר (תהלים לזא) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה לדוד אי שירתא לא קאמר אי תפלה לא קאמר אלא בכל אתר לדוד סתם רוח הקדש אמרו² אל תתחר במרעים מאי אל תתחר במרעים אל תתחבר מבעי ליה אלא אל תעביד תחרות במרעים בגין דלא ידעת יסודא דגרמך³ ולא תיכול ליה דילמא איהו אילנא דלא אתעקר⁴ לעלמין⁵ ותדחי קמיה</p>	<p>פתח אותו תינוק ואמר, "לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה". "לדוד", אם שירה לא אמר, אם תפלה לא אמר, אלא בכל מקום "לדוד" סתם, רוח הקודש אמר את זה. "אל תתחר במרעים", מה זה "אל תתחר במרעים", היה צריך להיות אל תתחבר. אלא אל תעשה תחרות במרעים, כי לא ידעת יסוד עצמך, ולא תוכל לו, אולי הוא עץ שלא נעקר לעולמים, ותדחה מלפניו.</p>
<p>ואל תקנא⁶ בעושי עולה דלא תשגח בעובדיהון ולא תיתי לקנאה עלייהו דכל מאן דחמי עובדיהון ולא קני לקב"ה אעבר על תלת לאוין דכתיב (שמות כ ג) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני⁷ לא תעשה לך פסל וכל תמונה לא תשתחוה להם⁸ ולא תעבדם⁹ כי אנכי יהוה אלהיך א"ל קנא¹⁰ בגין כך בעי ליה לבר נש לאתפרשא מנייהו ולמסטי אורחיה מנייהו על דא</p>	<p>"ואל תקנא בעושי עולה", שלא תשגח במעשיהם ולא תבא לקנא בהם, שכל מי שרואה את מעשיהם ולא מקנא לקדוש ברוך הוא, עובר על שלשה לאוים, שכתוב "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". "לא תעשה לך פסל וכל תמונה". "לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא". לכן צריך האדם להיפרד מהם ולסטות דרכו מהם, לכן נפרדתי וסטיתי</p>

¹ שאשקול את עצמי עמך לילך בדרך כמוך שאני זקן ואתה נער (ד"א).

² להוכיח ואינה לא תפילה ולא שיר (אור יקר).

³ הגלגול הקודם אם הרשיע וראוי ליסורים (אור יקר).

⁴ שאינו מגולגל, והמגולגל מסתרא בעל יסורים וריע מזליה, והיינו אמרם ז"ל צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע (אור יקר).

⁵ שלא נתגלגל כלל שהוא מגולגל ראשון וכחו גדול ולא תוכל לו שאולי אתה מגולגל שני ותש כחך. ז"ח (משמע שאין אדם יכול לדעת באיזה גלגול הוא ולכאורה קשה דאיתא בזוהר חדש שאחת מן השאלות לאדם בבואו לעה"ב אם ידע מגלגולו ע"ש. א"מ) (ולק"מ כי רוח"ק מזהיר בכלל לכל אדם ורובא דעלמא לא ידעי ופשוט. מא"ן) (נ"א).

⁶ כלומר לא תעמוד במקום שתראה רוע מעשיהם ותצטרך לקנאות (אור יקר).

⁷ כתרגומו דחלון, לא תירא אלא מהקב"ה וצריך האדם להוכיח בלי פחד (אור יקר).

⁸ לשון הכנעה שלא יכנע מהם (אור יקר).

⁹ לא תניח הרשעים שיעבדום (אור יקר).

¹⁰ וצריך שתקנא כמוני (אור יקר).

זהר ויהי

<p>את דרכי. מכאן והלאה שמצאתי אתכם, אני אומר פסוקים הללו לפניכם.</p>	<p>אתפרשנא וסטינא ארחאי מכאן ולהלאה דאשכחנא לכו אימא הני קראי קמיכון</p>
<p>פתח ואמר, "ויקרא אל משה", כאן אל"ף קטנה למה. משום שקריאה זו לא היתה בשלמות. למה, שזה לא היה אלא במשכן, ובארץ אחרת, משום ששלמות לא נמצאת אלא בארץ הקדושה. עוד, כאן שכינה, שם (נקבה), שלמות של זכר ונקבה. אדם שת אנוש. אדם, שלמות זכר ונקבה. כאן נקבה. עוד, סוף הפסוק, "וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר", לכן אל"ף קטנה. עוד אל"ף קטנה, משל למלך שהיה יושב בכסאו וכתר המלכות עליו, נקרא מלך עליון. כשירד והולך לבית עבדו, נקרא מלך קטן. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן שהוא למעלה על הכל, נקרא מלך עליון. כיון שהורד מדורו למטה, הוא מלך, אבל לא עליון כמו מקודם, ולכן אל"ף קטנה.</p>	<p>פתח ואמר ויקרא אל משה (ויקרא א א) הכא אל"ף זעירא אמאי בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו¹ מאי טעמא דהא לא הוה אלא במשכנא² ובארעא אחרא בגין דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא תו הכא שכינתא³ התם <נוקבא> שלימו דדכר ונוקבא (דה"א א א) אדם שת⁴ אנוש אדם שלימו דכר ונוקבא⁵ הכא נוקבא תו סיפא דקרא⁶ (ויקרא א א) וידבר יהוה אליו מאהל מועד לאמר בגין כך אל"ף זעירא תו אל"ף זעירא⁷ <מתל> למלכא דהוה יתיב בכרסיה⁸ וכתרא דמלכותא עליה⁹ אקרי מלך עלאה¹⁰ כד נחית ואזל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי¹¹ כך קב"ה כל זמנא דאיהו לעילא על כלא מלך עלאה אקרי כיון דנחית מדוריה לתתא מלך איהו אבל לאו עלאה כקדמיתא בגין כך אל"ף זעירא</p>

¹ דע, כי אחר שחטאו ישראל בעגל, נתמעטה השגת משה, ולא נשאר לו אלא חלק מאל"ף, וז"ס א' זעירא של ויקרא אל משה. ואז לא השיג מן הבריה רק מטטרו"ן וסנדפלו"ן, שהם כנגד שני אותיות של הוי"ה שהם ו"ה, וזהו פי' מסוה, מ"ס, ר"ת מטטרו"ן סנדלפון, ויניקתם ממקום ו"ה, הרי מסוה. ומשם יניקת משה אחר העגל. והנה מסו"ה בגי' קי"א, כמנין אל"ף שהוא בגמטריא קי"א, וז"ס אל"ף זעירא של ויקרא (ספר הליקוטם - פרשת כי תשא - פרק לד).

² שהשכינה אינה שלימה בדירה קבועה אלא בבית, כדכתיב בדוד אני יושב בבית ארזים וכו' ומשכן מרכבתו נער ומקדש מלכות (אור יקר).

³ ע"י קריאה זו היתה ע"י שכינה ולכך כתיב א' זעירא דכל מילי דזעירו מסטרהא הוו ובה אותיות קטנות (אור יקר).

⁴ אפשר דהתם לארעא קדישא אהדר וקאמר דבארעא קדישא איהו שלימו דדכר ונוק' ששם היחוד שלם כי המקום גורם (אור יקר).

⁵ כדכתיב זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם וכדמפרש בזהר פ' ויקרא (אור יקר).

⁶ פי' וכיון שקריאה זו מהשכינה בהיות הת"ת אצלה, דהכי כתיב ויקרא וידבר ה', א"כ לפני הת"ת היא מלכות קטנה ביותר (אור יקר).

⁷ פי' ממלכות, ועכ"ז לא קשיא מידי כי אלף זעירא הוא לרמוז המלכות שהיתה זעירא קודם הקריאה, מפני שעדיין לא נכנס משה רבינו ע"ה, ומלכות היא זעירא קודם היחוד, והיחוד לא נגמר אלא ע"י מרע"ה שהיא מרכבה לת"ת, ובהכנס מרע"ה אל אהל מועד, אז אלף זעירא שהיא שכינה נעשת רבתי (אור יקר).

⁸ דהיינו ת"ת על המלכות (אור יקר).

⁹ היינו סוד בעטרה שעטרה לו אמו (אור יקר).

¹⁰ מצד החכמה (אור יקר).

¹¹ פי' שהוא מצמצם שכינתו לדור אפילו בבית עבד (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ויקרא הכי תנינן¹ זמין² ליה להיכליה מאהל מועד מאן אהל מועד אהל דביה תליין מועד³ וחנא ושבתא לממני כמה דאת אמר (בראשית א יד) והיו לאותות ולמועדים ביה שריא חושבנא לממני ומאן איהו סיהרא כמה דאת אמר (ישעיה לג ב) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח</p>	<p>"ויקרא", כך שנינו, זימן אותו להיכלו. "מאהל מועד", מה זה אהל מועד, האהל שבו תלויים מועד וחג ושבת למנות, כמו שנאמר "והיו לאותות ולמועדים". בו מתחיל החשבון להמנות. ומיהו, הלבנה, כמו שנאמר "אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח".</p>
<p>לאמר מאי לאמר בגין לגלאה (אבל כלא חד ושפיר הוא בגין דשלימו <ושפירו> הוא אתר לגלאה) מה דהוה סתים לגו ובכל אתר לאמר כמה דאת אמר וידבר יהו"ה אל משה לאמר דאתייהיב רשו לגלאה אבל <כלא חד הוא ושפיר הוא בגין> דהא אתמני לסיהרא ההיא מלה מאתר דמשה קיימא וידבר יהו"ה לעילא אל משה באמצעייתא לאמר בתרייתא אתר דאית רשו לגלאה</p>	<p>"לאמר", מה זה "לאמר", כדי לגלות (אבל הכל אחד, ויפה הוא, משום שהשלמות והיופי הוא מקום לגלות) מה שהיה נסתם פנימה. ובכל מקום לאמר, כמו שנאמר "וידבר ה' אל משה לאמר", שנתנה רשות לגלות, אבל הכל אחד, ויפה הוא, משום שהרי נמנה ללבנה הדבר ההוא, עומד ממקום משה. "וידבר ה'", למעלה. "אל משה", באמצע. "לאמר", אחרון, מקום שיש רשות לגלות.</p>
<p>תו ויקרא אל משה מה כתיב לעילא (שמות לט לג) ויביאו את המשכן אל משה וגו' אמאי אל משה הכי אמרו בגין דמשה המא ליה בטורא⁴ וקב"ה אחמי ליה בחיזו דעינא כמה דאת אמר (שם כז לח) כאשר הראה אותך בהר וכתיב (במדבר חד) כמראה אשר הראה יהו"ה את משה וגו' וכתיב (שמות כה מ) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר השתא (ד) אייתיאו ליה בגין דיחמי אי איהו בההוא משכנא דחמא</p>	<p>ועוד, "ויקרא אל משה", מה כתוב למעלה, "ויביאו את המשכן אל משה" וגו'. למה אל משה, כך אמרו, משום שמשה ראה אותו בהר, והקדוש ברוך הוא הראה לו במראה העין, כמו שנאמר "כאשר הראה אותך בהר", וכתוב "כמראה אשר הראה ה' את משה" וגו', "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר", עכשיו הביאו לו כדי שיראה, אם הוא באותו משכן שראה.</p>
<p>אבל אמאי⁵ ויביאו את המשכן אל משה אלא למלכא דבעא למבני פלטרין למטרוניתא פקיד לאומנין היכלא דא בדרך פלן והיכלא דא בדרך פלן הכא אתר לערסא והכא אתר לנייחא כיון דעבידו לון אומנין אחמיו למלכא כך ויביאו את</p>	<p>אבל למה "ויביאו את המשכן אל משה", אלא [משל] למלך שרצה לבנות פלטרין למלכה, צוה את האומנים, היכל זה במקום פלוני, והיכל זה במקום פלוני. כאן מקום למיטה, וכאן מקום למנוחה. כיון שעשו אותם האומנים, הראו למלך, כך "ויביאו</p>

¹ כיון שמרע"ה נקשר לעילא ולא לתתא לא היה שלם. וא"ת הרי מרע"ה לא פירש מדעתו אלא הקב"ה אמר לו ואתה פה עמוד עמדי כדפי' רז"ל. ועוד שכינה הסכימה למעשיו כענין ותדבר מרים וכו'. וי"ל דמרע"ה לא זכה אל השכינה בנישואין אלא באירוסין, והנשואין עתידין לזמן הגאולה והתחיה, ואז יחזור לאשתו. ונהג כענין ארוסה שמפרנס אותה ארוסה עד שעת החופה לא ייחוד. עוד י"ל שבזמן מרע"ה היה זוגא באחורא, ולכך פירש מהאשה שלא נמצא זוגא אנפין באנפין עד בניין בית המקדש, וזה לסבת ישראל. ועוד שעדיין לא נתקן הדבר כראוי עד שיכנסו ישראל לארץ ויבנו בית הבחירה, לא לסבת חסרון שבמרע"ה ח"ו אלא מציאות הדבר גורם (אור יקר).

² פי' לשון הזמנה לא לשון קריאה כמשמעו (אור יקר).

³ פי' תליין הם תלויים אבל אינם ממש, כי המועדים הם בספי' העליונות פסח בחסד, שבועות ת"ת, ר"ה סוכה גבורה, יו"כ בינה, חנוכה ופורים נו"ה. אמנם המלכות היא טובבת כולם, והיא המועד באותה המדה כנודע, והיא ראש חדש, והכל תלוי בקדושת ר"ח ואי אפשר למועדים בלי קדוש החודש, ולפי קידושו כן ימנה החשבון למועדים, והכל תלוי בה, והטעם שהיא מאירה כאור כל הספירות, ולכך אמר תליין ולא הויין ממש (אור יקר).

⁴ עיין ח"ב רכא ע"א (לש"ו).

⁵ ק"ל למה לא הלך משה לראות אם היה עשוי כתיקונו. ותירץ משום דאיהו הוה מארי דביתא ובעלה. הרמ"ז כ"י (נ"א).

זהר ויהי

<p>את המשכן אל משה, בעל הבית, איש האלהים. כיון שנשלם ההיכל, הזמינה המלכה את המלך להיכל, הזמינה את בעלה איתה, לכן "ויקרא אל משה". ומשום שמשה הוא בעל הבית, מה כתוב, "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה". משה שהוא בעל הבית עשה כך,</p>	<p>המשכן אל משה מארי דביתא איש האלהים כיון דאשתכלל היכלא מטרוניתא זמינת למלכא להיכלא זמינת לבעלה עמה בנין כך ויקרא אל משה ובנין דמשה מאריה דביתא איהו מה כתיב (שם לג ז) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה משה דאיהו מארי דביתא</p>
רל"ט/ב	
<p>מה שאין רשות לאיש אחר לעשות כך. "וידבר ה' אליו", דרגה אחרת עליונה. ואז, בשעה שהזדמן משה להיכנס, אז פתח ואמר, "אדם כי יקריב מכם". מה אדם [עושה] כאן, אלא כשהתחברו שמש ולבנה כאחד, פתח ואמר "אדם", ככתוב "שמש ירח עמד זבולה". "עמד", ולא עמדו.</p>	<p>עביד הכי מה דלית רשו לבר נש אחרא למעבד הכי וידבר יהו"ה אליו (ויקרא א א) דרגא אחרא עלאה וכדין בשעתא דאזדמן משה למיעל² כדין פתח ואמר (ויקרא א ב) אדם כי יקריב מכם³ מאי אדם הכא⁴ אלא כד אתחברו⁵ שמשא וסיהרא כחדא פתח ואמר אדם כדכתיב (חבקוק ג א) שמש ירח עמד זבולה עמד ולא עמדו⁶</p>
<p>"כי יקריב מכם", כאן נרמז, מי שיעשה עבודת קרבן השלם, שימצא זכר ונקבה. משמע שכתוב "מכם", שימצא במראה שלכם. "קרבן לה", שמקריב הכל להאחז כאחד, למעלה ולמטה. "מן הבהמה", להראות אדם ובהמה הכל כאחד. "מן</p>	<p>כי יקריב מכם (ויקרא א ב) הכא אתרמיז מאן דיעביד⁷100 פולחנא דקרנא שלים⁸ דישתכח דכר ונוקבא משמע דכתיב מכם⁹ דישתכח בחיזו דלכו¹⁰ קרבן ליהו"ה¹¹ דאקריב כלא¹²</p>

¹ בינה וכו' שפי' שמשוה הוא הת"ת ממש (אור יקר).

² קשיא ליה, דא"כ לדידך דאמרת ד"ויקרא אל משה" היינו שהזמינו אל ההיכל, א"כ "מאי מאהל מועד" באהל מועד הוה לי למימר, לזה אמר, כי אחר הקריאה, אחר שנזדמן למיעל קודם הכניסה היה הדבור הזה. אמנם יש להקשות, כי למה לא המתין עד שיכנס וידבר באהל, וכי דרך הקורא לחבירו אל ביתו שיפסיק כניסתו בדברים (אור יקר).

³ אדם כי יקריב מכם, פי' לפי ענין הדבור ראוי שיפסיק הכניסה, דאמר אדם כי יקריב מכם, פי' אתה בא ליכנס צריך קרבן וכו', דהיינו שהמלך לא יבא אל בית הכלה בידיים ריקניים, ואין הכוונה שלא בא הת"ת אל המלכות ח"ו, אלא הכוונה בקריאת משה למטה, היינו קריאת הת"ת למעלה, ובבא משה למטה למיעל, הפסיקו בדברים, ולא שהת"ת ח"ו לא נכנס (אור יקר).

⁴ פי' בכל מקום בתורה כתיב איש איש מבני ישראל או נפש כי תחטא, אבל אדם לא כתיב אלא הכא, ועוד אפשר שדקדק באומר מאי אדם הכא, דהכא לא שייך אלא איש או נפש כדנקט בכל הפרשה (אור יקר).

⁵ כי אדם ירמוז זכר ונקבה, כדכתיב זכר ונקבה בראם, ויקרא את שמם אדם, וקשיא ליה דמלת אדם כי יקריב הוא לשון יחיד (אור יקר).

⁶ תרוייהו ביחוד, לשנא דיחידא נקיט בהו, דכתיב שמש ירח עמד וכו', וא"ת מאי אכפת היות המצוה סוד אדם לגבי המצוה דנקט לגבי המצוה אדם, וי"ל דהוה אפשר למפתח בשאר דיני הקרבן, דלא בעי למימר בהו אדם אלא נפש או איש, ופתח בהאי דבעי אדם כדמסיק, משום דהוה דכר ונוק' כחדא, התחילו לצוות על ענין ייחודם יחד (אור יקר).

⁷ משמע דעל כהן קאמר, ואפשר דעל מתנדב או נודר קאמר, כי כיון שמקריב בנדר או בנדבה לא ידור אלא אם הוא נשוי (אור יקר).

⁸ כי הבעל חטא אין קרבנו שלם (אור יקר).

⁹ פי' אם מלת אדם על יחיד, היה לו לומר אדם כי יקריב ממנו קרבן, מאי מכם, אלא על רבים דהיינו אדם דכר ונוק' והטעם שצריך שיהיה המקריב זכר ונקבה (אור יקר).

¹⁰ דהיינו ת"ת ומלכות יחד (אור יקר).

¹¹ פי' שהי' ראוי שיאמר כי יקריב מכם קרבן ה' אלא אם היה אומר קרבן היה נראה ייחוד אותיות יהו"ה לבד, לכך אמר קרבן ליהו"ה (אור יקר).

¹² בין שם יהו"ה שהוא ת"ת, בין שם אדנ"י שהוא מלכות (אור יקר).

זהר ויהי

<p>לאתאחדא כחדא לעילא ותתא¹ מן הבהמה² לאחזאה אדם³ ובהמה⁴ כלא כחדא⁵ מן הבקר ומן הצאן⁶ אלין רתיכין דאינון דכיין <ד> כיון דאמר מן הבהמה יכול מכלא בין דכיין בין מסאבן הדר ואמר מן הבקר ומן הצאן</p>	<p>הבקר ומן הצאן", אלו המרכבות הטהורות, שכיון שאמר "מן הבהמה", יכול מן הכל, בין טהורות ובין טמאות, חזר ואמר "מן הבקר ומן הצאן".</p>
<p>תקריבו את קרבנכם קרבני מבעי ליה⁷ מאי קרבנכם אלא בקדמיתא קרבן ליהויה והשתא קרבנכם קרבן ליהויה⁸ אדם קרבנכם >מן הבהמה< מן הבקר ומן הצאן לאחזאה יחודא מתתא לעילא⁹ ומעילא לתתא מתתא לעילא היינו קרבן ליהויה מעילא לתתא היינו קרבנכם¹⁰ למלכא¹¹ דאיהו יתיב בטורסקא¹² עלאה לעילא לעילא¹³ וכרסיא אתתקן על ההוא טורסקא ומלכא עלאה על כלא בר נש דקריב דורונא למלכא בעא לסלקא מדרגא לדרגא עד דסליק מתתא לעילא לאתר דמלכא יתיב עלאה על כלא וכדין ידעין דהא סלקין דורונא למלכא וההוא דורונא דמלכא איהו <נחית> (נחתי) דורונא מעילא לתתא הא ידעין דההוא דורונא דמלכא נחית מעילא לרחימא דמלכא דאיהו לתתא</p>	<p>"תקריבו את קרבנכם", היה צריך להיות קרבני, מה זה "קרבנכם". אלא בתחלה "קרבן לה", ועכשיו "קרבנכם". "קרבן לה" "אדם". "קרבנכם" "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן", להראות יחוד מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. מלמטה למעלה היינו "קרבן לה", מלמעלה למטה היינו "קרבנכם". [משל] למלך שיושב על גג עליון, למעלה למעלה, וכסא מתוקן על אותו גג, ומלך עליון על הכל. אדם שמקריב דורון למלך, צריך לעלות מדרגה לדרגה עד שעולה מלמטה למעלה, למקום שהמלך יושב עליון על הכל, ואז יודעים שהרי מעלים דורון למלך, ואותו דורון הוא של המלך. יורד הדורון מלמעלה למטה, הרי יודעים שאותו דורון של המלך יורד מלמעלה לאהוב המלך שהוא למטה.</p>
<p>כך בקדמיתא אדם סליק בדרגוי מתתא לעילא וכדין קרבן ליהויה מן הבהמה מן הבקר נחית בדרגוי מעילא לתתא וכדין קרבנכם בגיני כך כתיב (שיר ה ב) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי היינו אדם וקרבן ליהויה אכלו רעים היינו >מן הבהמה< מן הבקר ומן הצאן וכדין תקריבו את קרבנכם</p>	<p>כך בתחלה, אדם עולה בדרגותיו מלמטה למעלה, ואז "קרבן לה". "מן הבהמה מן הבקר", יורד בדרגותיו מלמעלה למטה, ואז זה "קרבנכם". ולכן כתוב "אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי", היינו "אדם" ו"קרבן לה". "אכלו רעים", היינו "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן", ואז "תקריבו את קרבנכם".</p>

¹ דהיינו סוד ייחודם יחד יאהדונה"י (אור יקר).

² פי' הם חיות הקדש (אור יקר).

³ פני אדם (אור יקר).

⁴ פני אריה ושור ונשר (אור יקר).

⁵ כדכתיב ופני אריה אל הימין וכו' ופני שור וכו', ופני נשר לארבעתם, ומיוחד אליהם ודמות פניה פני אדם, ולכך אמר אדם כי יקריב מכם וכו' מן הבהמה דהיינו אדם ובהמה (אור יקר).

⁶ הענין כי פני אדם אינם אלא בקדושה, אמנם פני שור ואריה שהם בהמה, הנהו דלבר כלילן בהאי פרצופא, לכך לגבי בהמה הוצרך לפר, שמן הבקר דהיינו פני שור טהורים, ומן הצאן כגון פני אריה אל הימין (אור יקר).

⁷ כדקאמר קרבן לה' (אור יקר).

⁸ אע"ג דרומז ליחוד כדמפרש ואזיל מ"מ בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא וצריך למסור את עצמו כאלו הקריב נפשו וגופו ואח"כ להקריב הבהמה וז"ס אדם ובהמה אז תושיע ה'. א"מ (נ"א).

⁹ קרבן לה' פי' מתקרב ממטה למעלה עד שמגיע לה' שהוא מדרגה עליונה (אור יקר).

¹⁰ פי' כי מה' יורד דרך המדרגות עד קרבנכם פי' קירוב שלכם (אור יקר).

¹¹ עי' ד"א ורומז על עולם הבריאה שלמעלה מעשיה ויצירה. הרש"ב (נ"א).

¹² הר עליון והם ב' מלות, וההר הוא המרכבה והכסא מלכות, והמלך ת"ת (אור יקר).

¹³ גג גבוה מאד כמו מגדל כארז"ל הראשונים היו מכניסים פירותיהם דרך טרקסי' והסמ"ך והקר"ף מתחלפי' לפעמים זה אחר זה (ד"א).

זהר ויהי

<p>אתו רבי יצחק ורבי יהודה ונשקוה על רישיה אמרו בריך רחמנא דזכינא למשמע דא וברוך רחמנא דלא אתאבידו מלין אלין בההוא סבא קמו ואזלו עד דהוו אזלי חמו חד גפן נטיע בחד גנא פתח ההוא ינוקא ואמר (בראשית מט יא) אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו האי קרא רוא עלאה הוא אסרי אסר מבעי ליה עירה עיר מבעי ליה אלא רוא הוא לדרדקי¹ דאינון בני רב לאסתמרא מההוא גירא דעיר² ושמא קדישא אתכליל תמן י"ה</p>	<p>באו רבי יצחק ורבי יהודה ונשקוהו על ראשו. אמרו, ברוך הרחמן שזכינו לשמוע את זה, וברוך הרחמן שלא נאבדו הדברים הללו באותו זמן. קמו והלכו. בעוד שהיו הולכים, ראו גפן אחת נטועה בגנה אחת. פתח אותו תינוק ואמר, "אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו". פסוק זה הוא סוד עליון. "אסרי", היה צריך לכתוב אוסר, "עיר", היה צריך לכתוב עירה. אלא סוד הוא לנערים שהם בבית רבן להשמר מאותו החץ של עיר, והשם הקדוש נכלל שם י"ה.</p>
<p>וכמה דהכא אתרמיז³ שמא קדישא הכי נמי ולשרקה שורק מבעי ליה <אתכליל תמן ו"ה> בני בן מבעי ליה שורק כדכתיב (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתוך שורק בן כמה דאת אמר (זכריה ט ט) בן אתונות אמאי שורקה ואמאי בני אלא כמה דאית שמא קדישא לאכפיא לעיר הכי נמי <אית> שמא קדישא לאכפיא חילא אחרא דאיהי חמרא דאלמלא דשמא קדישא אתרמיז הכא <הווי> מטרטשי עלמא⁴ י"ה בחילא דא <ו"ה> (ו"ה) בחילא דא לאסתמרא עלמא מנייהו ולאסתמרא בר נש דלא ישלטון ביה בעלמא</p>	<p>וכמו שכאן רמוז השם הקדוש, כך גם "ולשורקה", היה צריך לכתוב שורק, נכלל שמה ו"ה. "בני", היה צריך לכתוב בן, שורק ככתוב "ואנכי נטעתוך שורק", בן ככתוב "בן אתונות", למה "שורקה" ולמה "בני". אלא, כמו שיש שם קדוש לכפות את העיר, כך גם יש שם קדוש לכפות כח אחר, שהוא חמור, שאלמלא השם הקדוש רמוז כאן, היו מחריבים העולם. י"ה בכח זה, (ו"ה) ו"ה בכח זה, לשמור מהם את העולם, ולשמור את האדם שלא ישלטו בו בעולם.</p>
<p>אסרי לגפן מאי גפן דא כנסת ישראל אמאי (אקרייא) [אתקרייא]¹⁰¹ גפן אלא מה גפן לא מקבלא עלה נטיעא אחרא הכי נמי כנסת ישראל לא מקבלא עלה אלא לקב"ה ובגין כנסת ישראל אתכפיין <קמה> כל חילין אחרנין ולא יכלין לאבאשא ולשלטאה בעלמא ועל דא אטיל קרא שמא קדישא בינייהו בהאי גיסא ובהאי גיסא בני אתונו דאתעקר בגין ההוא שורק כמה דאת אמר ואנכי נטעתוך שורק <וגו'> (בראשית מט יא) כבס ביין לבושו וגו' כבס כובס מבעי ליה אלא כבס מיומא דאתברי עלמא ומאן איהו דא מלכא משיחא לתתא ביין סטר שמאלא ובדם ענבים סטר שמאלא לתתא וזמין מלכא משיחא</p>	<p>"אוסרי לגפן", איזו גפן, זו כנסת ישראל. ולמה נקראת גפן, אלא מה גפן לא מקבלת עליה נטיעה אחרת, כך גם כנסת ישראל לא מקבלת עליה אלא את הקדוש ברוך הוא. ומשום כנסת ישראל נכפים לפניו כל הכוחות האחרים ולא יכולים להרע ולשלוט בעולם, ולכן הטיל הכתוב את השם הקדוש ביניהם בצד זה ובצד זה. "בני אתונו", שנעקר משום אותו שורק, כמו שנאמר "ואנכי נטעתוך שורק" וגו'. "כבס ביין לבושו" וגו'. "כבס", היה צריך לכתוב כובס. אלא כבס מיום שנברא העולם, ומיהו, זה מלך המשיח. "ביין", צד השמאל. "ובדם ענבים", צד השמאל, למטה. ועתיד מלך המשיח</p>
<p>רמ/א</p>	

¹ לנערים הלומדים אצל הרב (ד"א). ראיתי להרב המג"ן בכ"י שקבל שפסוק זה טוב לאומרו על ראש הילד ויועיל לעין הרע (מא"י) (נ"א).

² ז"ס ומיד עושקיהם כח שהוא כח א' נמשך מס"מ והוא נקרא עבד שלו שממונה להטיל אסכרה בתינוקות כנזכר בפרשה בלק. ז"ח (נ"א).

³ עירה ולשרקה בני אתונו ס"ת הה"ו. הרמ"ז כ"י (נ"א).

⁴ משחיתים העולם. הרש"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>לשלטאה לעילא על כל חילין אחרנין דעמיין עעכו"ם ולתברא תוקפיהון מעילא ומתתא</p>	<p>לשלוט למעלה על כל הכחות האחרים של העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, ולשבור את כחם מלמעלה ומלמטה.</p>
<p>דבר אחר (בראשית מט יא) כבס ביין לבושו <כנוונא> דהא¹⁰² חמרא אחזי חידו¹ וכוליה דינא² (לעמיין עעכו"ם) הכי נמי מלכא משיחא³ יחזי חדו לישראל וכוליה דינא לעמיין עעכו"ם כתיב (שם א ג) ורוח אלהים מרחפת על פני המים דא רוחא דמלכא משיחא⁴ ומן יומא דאתברי עלמא אסחי לבושיה בחמרא עלאה⁵ חמי מה כתיב בתריה (שם מט יב) חכלילי עינים⁶ מיין ולבן שנים מחלב דא חמרא (דמרוי עלאה דאורייתא) <עלאה⁷ דאורייתא דמרוי> מניה שתי ולבן שנים מחלב דהא אורייתא⁸ יין וחלב⁹ תורה שבכתב ותורה שבעל פה¹⁰</p>	<p>דבר אחר, "כבס ביין לבושו", כדוגמת היין הזה, שמראה שלו שמחה, וכולו דין (לעמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות). כך גם מלך המשיח, יראה שמחה לישראל, וכולו דין לעמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. כתוב "ורוח אלהים מרחפת על פני המים", זו רוחו של מלך המשיח, ומיום שנברא העולם הוא רוחץ לבושו ביין העליון. ראה מה כתוב אחריו, "חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב". זה יין העליון, (של מרוה התורה) של התורה שמרוה, ממנו שותה. "ולבן שנים מחלב", שהרי התורה יין וחלב, תורה שבכתב ותורה שבעל פה.</p>
<p>כתיב (תהלים קד טו) ויין ישמח¹¹ לבב אנוש <נ"א אמאי בגין דמאתר דחדוה קאתי ומאן הוא סופיה דקרא> להצהיל פנים משמן¹² ודאי מאתר דאתקרי שמן תא חזי שירתא¹⁰³ דחמרא¹³ חדוה הוא אתר דכל חידו מניה נפקא וסופיה דינא¹⁴ מאי טעמא¹⁵ בגין דסופא דיליה¹⁶ אתר כנישו דכלא דינא הוא וביה אתרן עלמא ועל דא</p>	<p>כתוב "ויין ישמח לבב אנוש (למה, משום שממקום של שמחה הוא בא. ומהו סוף הפסוק) להצהיל פנים משמן", ודאי ממקום שנקרא שמן. בא וראה, התחלת היין שמחה הוא, מקום שכל שמחה יוצאת ממנו, וסופו דין, למה, משום שסופו מקום כנוס של הכל, דין הוא, ובו נדון העולם, ולכן ראשית שמחה, וסוף דין. לכן "להצהיל פנים משמן", ממקום שכל שמחה יוצאת ממנו.</p>

¹ מצד הבינה (אור יקר).

² בהיותו נשפע ברבוי בגבורה (אור יקר).

³ מלכות (אור יקר).

⁴ ת"ת (אור יקר).

⁵ היינו מלכות עצמה, שיונקת דין מלמעלה (אור יקר).

⁶ הם ב' כחות בתיקוני מלכא: הא', בהם סוד הדין והם עינים. והב', בהם סוד הרחמים הם שינים, אלו מצד הבינה והיינו עינים. ואלו מצד החכמה, והיינו שינים, והם ל"ב שינים, ל"ב נתיבות חכמה (אור יקר).

⁷ בינה (אור יקר).

⁸ ת"ת (אור יקר).

⁹ תורה שבכתב, ת"ת, יונק מהחכמה חלב, ותורה שבעל פה, היא מלכות יונקת מבינה, יין, ותורה שבכתב ותורה שבעל פה כולא חד, הרי שתיים יחד חכלילי וכו' (אור יקר).

¹⁰ פירוש יין מצד תורה שבעל פה מלכות וחלב מצד תורה שבכתב ת"ת (נ"א).

¹¹ מצד הבינה (אור יקר).

¹² מצד החכמה (אור יקר).

¹³ מצד הבינה שמשם התעוררותו (אור יקר).

¹⁴ גבורה ומלכות (אור יקר).

¹⁵ כלומר כיון שמהתעוררותו שמחה היאך יהפך למטה לדין, ותירץ מפני הכלי שבו נשתנה השפע (אור יקר).

¹⁶ נמצא שהכלי בלי השפע אין בו כח לפעול בדין, והשפע עצמו יין המשמח, אמנם בהיותו נשפע למקום הדין, והדין צורך לעולם שם מתהפך לדין (אור יקר).

זהר ויהי

<p>שירותא חדוה וסופא דינא בגיני כך להצהיל¹ פנים משמן² מאתר דכל חדוה מניה נפקא³</p>	<p>"ולחם לבב אנוש יסעד", איזה לחם, אלא לחם סועד (סומך) את העולם. ואם תאמר שבו תלוי לבדו סעד העולם, לא כך, שהרי לילה בלי יום לא נמצא, ולא צריך להפרידם. ומי שמפרידם יתפרד מהחיים, והיינו שכתוב "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם", משום שלא צריך להפריד. ואם תאמר, דוד איך אמר "ולחם לבב אנוש יסעד", הואיל ולא תלוי בו לבדו סעד כל העולם. אלא דיוק הדבר "ולחם", וא"ו התווסף, כמו וה', ועל זה הכל נמצא כאחד.</p>
<p>תא חזי מאן דמברך על מזונא לא יברך על פתורא ריקניא ובעי נהמא לאשתכחא על פתורא וכסא דחמרא בימינא מאי טעמא בגין לקשרא שמאלא בימינא ונהמא דיתברך מנייהו ולא תקשרא בהו ולמהוי כלא חד קשורא לברכא שמא קדישא כדקא יאות דהא לחם אתקשר ביין ויין בימינא⁸ וכדין ברכאן שריין בעלמא ופתורא⁹ אשתלים כדקא יאות</p>	<p>בא וראה, מי שמברך על המזון, לא יברך על שלחן ריק, וצריך להמצא לחם על השלחן וכוס של יין בימין. למה, בשביל לקשר שמאל בימין, ולחם שיתברך מהם ולהתקשר בהם, ולהיות הכל קשר אחד, לברך את השם הקדוש כראוי. שהרי לחם נקשר ביין, ויין בימין, ואז הברכות שורות בעולם, והשלחן נתקן כראוי.</p>
<p>אמר רבי יצחק אלמלא לא אודמן לן אורחא דא אלא למשמע מלין אלין די לן אמר רבי יהודה יאות הוא להאי ינוקא דלא ינדע כל האי ואנא מסתפינא עליה אי יתקיים בעלמא¹⁰ בגין האי אמר רבי יצחק ולמה אמר ליה בגין דהאי רביא יכיל לאסתכלא באתרא דלית רשו לבר נש</p>	<p>אמר רבי יצחק, אלמלא לא הזדמנה לנו דרך זו אלא לשמוע הדברים הללו, די לנו. אמר רבי יהודה, נאה הוא לתינוק זה שלא ידע כל זה, ואני פוחד עליו אם יתקיים בעולם משום זה. אמר רבי יצחק, ולמה, אמר לו, משום שתינוק זה יכול להסתכל במקום שאין רשות לאדם להסתכל בו,</p>

¹ עי' ח"ג רטז ע"ב.

² כלומר, ועתה כיון שהיין למעלה רחמים, אין לתמוה על אומרו להצהיל פנים, כי ודאי צהילות הפנים והשמחה משמן החכמה משם ודאי (אור יקר).

³ מחכמה, שמשם מוצא הבינה, וזהו שדקדק באומר' דכל חידו ולא אמר חידו (אור יקר).

⁴ פירוש מ' ולא ת"ת. ז"ח (נ"א).

⁵ וז"ס מ"ש הכתוב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כו', ר"ל כי בשאר ימות השנה, ז'ין נק' אדם, חיים וניזונים ע"י הלחם הגופני, שהוא סוד ג' היות, העולים בגימ' לחם, כמבואר אצלנו בסוד המוציא לחם מן הארץ בסעודות שבת. אבל אינו על הלחם הגופני לבדו, רק בשיתוף מוצא פי ה', שהוא פנימיות ורוחניות, בסוד הבל היוצא מפי ה' המשתתף עמו. וזמ"ש כי לא על הלחם לבדו, והוסיף מלת לבדו, לשלול שאינו לבדו, רק בשיתוף מוצא פי ה'. אבל ביוה"כ, אין בו אכילת לחם, רק מוצא פי ה' קולות הרוחניים הפנימיים הנז' (שעה"כ ק ע"ג).

⁶ לחם מלכות, ולחם ו' ת"ת, כמו וה', הוא ובית דינו (אור יקר).

⁷ פירוש ו' ת"ת. לחם מ' ואפשר לרמוז כי לא על הלחם לבדו כלומר לחם לבד ו' יחיה כי הו' הוא חיים כנודע. מא"ן (נ"א).

⁸ בת"ת וע"ד שפי' למעלה, ובהיותו בימין סוד השמחה יין הטוב, לחם יין ימין מלכות ת"ת חסד, ואפשר לפרש יין בגבורה ולחם היא גבורה תתאה דאתי מגבורה עילאה, וגבורה נקשרת בימין (אור יקר).

⁹ מלכות בחי' תחתונה למטה מלחם (אור יקר).

¹⁰ אם יחיה בעולם (ד"א).

זהר ויהי

<p>לאסתכלא ביה ומסתפינא עלוי דעד לא ימטי לפרקוי ישגה ויסתכל ויענשון ליה</p>	<p>ואני פוחד עליו, שטרם שיגיע לפרקו ישגיח ויסתכל ויענישו אותו.</p>
<p>שמע ההוא ינוקא אמר לא מסתפינא מעונשא לעלמין דהא בשעתא דאסתליק אבא מעלמא¹ בריך לי וצלי עלי וידענא דזכותא דאבא יגין עלי אמרו ליה ומאן הוא אבוך אמר <רב יהודה> בריה דרב המנונא סבא נטלו ליה וארכבוהו על כתפייהו תלת מילין קרו עליה (שופטים יד יד) מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק וגו'</p>	<p>שמע אותו התינוק. אמר איני פוחד מעונש לעולמים, שהרי בשעה שאבא הסתלק מן העולם, בירך אותי והתפלל עלי, וידעתי שזכות אבי תגן עלי. אמרו לו, ומי הוא אביך. אמר, (רבי יהודה) בנו של רב המנונא הזקן. לקחו אותו והרכיבו אותו על כתפיהם שלשה מילין. קראו עליו, "מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק" וגו'.</p>
<p>אמר לון ההוא ינוקא מלה אתא לידייכו פרישו לה אמרו ליה קב"ה זמין לן ארחא דהיי אימא אנת פתח ואמר מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק האי קרא אסמכתא אית לן ביה מהאוכל דא צדיק דכתיב (משלי יג כה) צדיק אוכל לשובע נפשו צדיק אוכל ודאי ונטיל בלא² אמאי לשובע נפשו³ למיהב שבעא לההוא <אתר> דאקרי נפשו <דדוד> (דאקרי דוד) יצא מאכל דאלמלא ההוא צדיק⁴ לא יפוק מזונא לעלמין⁵ ולא יכיל עלמא לקיימא ביה ומעז יצא מתוק דא יצחק⁶ דברוך ליעקב⁷ בטל¹⁰⁴ השמים⁸ ומשמני הארץ⁹ (בראשית כז כח)</p>	<p>אמר להם אותו תינוק, דבר בא לידיכם, פרשו אותו. אמרו לו, הקדוש ברוך הוא זימן לנו את דרך החיים, אמור אתה. פתח ואמר, "מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק", פסוק זה יש לנו בו סמך. "מהאוכל" זה צדיק, שכתוב "צדיק אוכל לשובע נפשו. צדיק אוכל ודאי ונטול הכל. למה, "לשובע נפשו", לתת שובע לאותו מקום שנקרא נפש דוד. "יצא מאכל", שאלמלא אותו צדיק לא יצא מזון לעולמים ולא יוכל העולם לעמוד (בו). "ומעז יצא מתוק", זה יצחק שברך את יעקב "בטל השמים ומשמני הארץ".</p>
<p>תו אף על גב דכלא חד אלמלא תוקפא¹⁰ דדינא קשיא לא נפקא דבש מאן דבש¹¹ דא תורה שבעל פה דכתיב (תהלים יט יא) ומתוקים מדבש ונפת צופים מעז דא תורה שבכתב דכתיב (שם כט יא) יהו"ה עז לעמו יתן יצא מתוק דא תורה שבעל פה</p>	<p>עוד, אף על גב שהכל אחד, אלולא תוקף הדין הקשה, לא יוצא דבש. מי הדבש, זו תורה שבעל פה, שכתוב "ומתוקים מדבש ונופת צופים". "ומעז" זו תורה שבכתב, שכתוב "ה' עז לעמו יתן". "יצא מתוק" זו תורה שבעל פה.</p>
<p style="text-align: center;">רמ"ב</p>	

¹ שנפטר אבי מן העולם (ד"א).

² אין שפע נשפע למטה שלא יושפע על ידי היסוד, מה שאין כן שאר הספירות, כי יסוד מקבל מכל אחד מהעליונות, ואין כן מלכות שאי אפשר לה לקבל אלא על ידי היסוד (אור יקר).

³ מלכות, ואלמלא היא אין נשפע לו (אור יקר).

⁴ לא בא להודיענו שיצא שפע למלכות דהא פשיטא, אלא להודיענו שאלמלא היסוד אין מלכות מקבלת משאר המדות כלל ועיקר, וכל מה שנאמר מלכות מקבלת מחסד או מגבורה או מת"ת או נצח והוד הכל מקבלת על ידי היסוד (אור יקר).

⁵ לתחתונים מפני שאין למלכות להשפיע אלא מה שמקבלת ממנו (אור יקר).

⁶ גבורה (אור יקר).

⁷ ת"ת (אור יקר).

⁸ שפע עליון הראוי לת"ת (אור יקר).

⁹ שפע הראוי למלכות (אור יקר).

¹⁰ שהיא מדת הדין הרפה (אור יקר).

¹¹ גבורה תתאה, דאתי מגבורה עלאה, וכל זה אסמכתא בפסוק כדפי' בריש דבריו (אור יקר). שהיא רומזת למ' וכן דבש גימטריא אשה (מא"ן) (נ"א).

זהר ויהי

<p>אזלו כחדא תלת יומין עד דמטו לטורסא דקירא דאמיה¹ כיון דחמאת לון אתקנית ביתא ויתבו תמן תלת יומין אחרנין ברכוהו ואזלו וסדרו מלין קמיה דרבי שמעון אמר ודאי ירותת אורייתא אחסין ואלמלא זכותא דאבהן יתענש מלעילא אבל קב"ה לאינן דאזלין בתר אורייתא אחסינו לה אינן ובנייהו לעלמין הדא הוא דכתיב (ישעיה נט כא) ואני זאת בריתי אותם אמר יהו"ה רוחי אשר עליך וגו'²</p>	<p>הלכו כאחד שלשה ימים, עד שהגיעו לשורת הבתים אשר קרוי אמו שם. כיון שראתה אותו, סדרה את הבית, וישבו שם שלשה ימים אחרים. ברכו אותו והלכו, וסדרו דברים לפני רבי שמעון. אמר, ודאי ירושת התורה ירש, ואלמלא זכות אבות יענש מלמעלה. אבל הקדוש ברוך הוא מוריש אותה לאותם שהולכים אחר התורה, הם ובניהם לעולמים. זה שכתוב "ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך" וגו'.</p>
<p>זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות וירכתו וגו' (בראשית מט יג) רבי אבא פתח (תהלים מה ד) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך וכי דא הוד והדר למיון זיינא ולאזדרזא בהאי מאן דאשתדל באורייתא ואנה קרבא באורייתא וזריז גרמיה בה דא הוא שבהא (<נ"א> דמריה) דא הוא הוד והדר ואת אמרת חגור חרבך אלא ודאי עקרא דמלה את קיימא קדישא יהב קב"ה³ ורשים ליה בכני נשא בגין דינטרון ליה⁴ ולא יפגמו ליה⁵ בפגמו [להאי רשימא דמלכא ומאן דפגים ליה הא קאים לקבליה (ויקרא כו כה) חרב נקמת⁶ נקם ברית לנקמא נוקמא דברית קדישא דאתרשים ביה והוא פגים ליה</p>	<p>"זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות וירכתו" וגו'. רבי אבא פתח, "חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך". וכי זה הוד והדר לחגור כלי זיין ולהזדרז בזה, מי שעוסק בתורה ועורך קרב בתורה ומזרז עצמו בה, זהו שבח (של רבנו), זהו הוד והדר, ואתה אומר "חגור חרבך". אלא ודאי שעיקר הדבר, אות ברית הקודש נתן הקדוש ברוך הוא ורשם אותו בבני אדם כדי שישמרו אותו ולא יפגמו אותו בפגם את רושם המלך הזה, ומי שפוגם אותו, הרי עומדת נגדו "חרב נוקמת נקם ברית", לנקום נקמת הברית הקדוש שנרשם בו, והוא פוגם אותו.</p>
<p>ומאן דבעי לנטרא האי אתר יזדרז ויתקן גרמיה וישוי לקבליה בשעתא דיצרא בישא יתקף עלוי להאי חרב דקיימא על ירך⁷ לאתפרעא ממאן דפגים האי אתר⁸ וכדין חגור חרבך על ירך גבור גבור איהו גבור אתקרי ועל דא הודך והדרך דבר אחר חגור חרבך על ירך גבור מאן דנפיק</p>	<p>ומי שרוצה לשמור מקום זה, יזדרז ויתקן עצמו וישים כנגדו בשעה שהיצר הרע תוקף אותו, את החרב שעומדת על הירך, להיפרע ממי שפוגם מקום זה, ואז "חגור חרבך על ירך גבור". גבור הוא, וגבור נקרא. ועל כך "הודך והדרך". דבר אחר, "חגור חרבך על ירך גבור", מי שיוצא לדרך,</p>

¹ עד שהגיעו לשורת הבתים אשר קרוי אמו שם והוא מלשון תקרה (ד"א). פירוש למבוי קיר הבית של אמו קירא הוא ק"ר. הרש"ב (נ"א).

² עי' תיקו"ז קכט ע"ב: אמר רבי אלעזר אשתמודע מהכא דמשה מאתווי משמע דאיהו הבל ואיהו שת ואיהו משה ואתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא ובכל צדיק וצדיק ואיהו אזיל בתלת תלת ובכל תלת דאיהו רכיב אתמר בהון לא ימושו מפיק ומפי זרע ומפי זרעך מהכא אשתמודע דאיהו לא אשתכח אלא באתר דאית ביה אורייתא ובגין דא זכרו תורת משה עבדי.

³ הענין שהיסוד יזכיר לו הערלה בהיותה אחוזה במלכות, ועיקר מצוה זו היא שע"י כריתת הערלה למטה כורתים אותה למעלה (אור יקר).

⁴ ונמצא האדם במצוה שומר דרך עץ החיים, שלא תכנס הטומאה שם. והמטמא אותו מכניס טומאתו ממש באות זה (אור יקר).

⁵ אח"כ במעשים המגונים (אור יקר).

⁶ היא המלכות התובעת עלבון היסוד (אור יקר).

⁷ דהיינו בהוד ששם דין ודאי, והיינו בסוד אלהים צבאות, ולכך עיקר הנקם הוא נקם היסוד, כי לה אין פגם, שהיא למעלה מיסוד על ירך, ושם בסוד הדין עומדת לינקם (אור יקר).

⁸ עי' סנהדרין פא ע"ב: הגונב את הקסוה [כלי שרת] והמקלל [ברכת ה'] בקוסם, והבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ועי' זהר ח"ג צו ע"ב ורלו ע"א.

זהר ויהי

<p>בארחא יתקן גרמיה בצלותא דמאריה ויזדרז בהאי¹ צדק חרב עלאה² בצלותא ובעותין עד לא יפוק לארחה³ כדכתיב (תהלים פה יד) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו</p>	<p>יתקן עצמו בתפלה של רבונו, ויזדרז בצדק הזה. חרב עליונה, בתפלה ובקשות טרם שיצא לדרך, ככתוב "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו".</p>
<p>תא חזי זבולון נפיק תדירא לשבילין וארחין ואנח קרבין ואזדרז בהאי חרב עלאה בצלותא ובעותין עד לא נפיק בארחה וכדין נצח עמין ואתתקף עליהו ואי תימא יהודה⁴ הא אתתקן בהאי לאנחא קרבין ותקוניה בהאי חרב אמאי זבולון אלא תא חזי⁵ הני תריסר שבטין בלהו תקונא דמטרוניתא הוו</p>	<p>בא וראה, זבולון תמיד יצא לדרכים ולשבילים ולחם קרבות, והזדרז בחרב העליונה הזו בתפלה ובקשות טרם שיצא לדרך, ואז נצח את העמים והתגבר עליהם. ואם תאמר, יהודה הרי נתקן לזה ללחום קרבות, ותקונים בחרב הזו, למה זבולון. אלא, בא וראה, שנים עשר השבטים הללו, כולם תיקון של המלכה הם.</p>
<p>תרין תקונין דנוקבי⁶ אמר שלמה בשיר השירים חד לרעיא עלאה יובלא וחד >לכלה שנת השמיטה חד תקונא לעילא וחד < תקונא לתתא עובדא דבראשית הכי הוא נמי בהני תרי אתרי חד עובדא לעילא⁷ וחד עובדא לתתא ועל דא פתיחא דאורייתא בב⁸ עובדא דלתתא כגוונא דלעילא⁹ דא עבד עלמא עלאה ודא עבד עלמא תתאה כגוונא דא תרין תקונין דנוקבי קאמר שלמה חד לעילא וחד לתתא חד לעילא בתקונא עלאה דשמא קדישא חד לתתא בתקונא תתאה כגוונא דלעילא</p>	<p>שני תקונים של נקבות אמר שלמה בשיר השירים, אחד לרועה העליון, יובל, ואחד לכלה, שנת השמיטה. תיקון אחד למעלה, ותיקון אחד למטה. גם מעשה בראשית הוא כך, בשני המקומות הללו, מעשה אחד למעלה, ומעשה אחד למטה, ולכן נפתחה התורה בב', מעשה שלמטה כדוגמא שלמעלה. זה עושה עולם העליון, וזה עושה עולם התחתון. כדוגמא זו שני תקונים של נקבות אמר שלמה, אחד למעלה ואחד למטה. אחד למעלה בתקון עליון של השם הקדוש, אחד למטה בתקון תחתון כדוגמא שלמעלה.</p>
<p>תא חזי זכאה חולקיה דיעקב קדישא דזכה להאי והא אתמר מיומא דאתברי עלמא לא</p>	<p>בא וראה, אשרי חלקו של יעקב הקדוש שזכה לזה. והרי נתבאר, מיום שנברא העולם לא נמצאה מיטה שלימה כמו מטתו</p>

¹ מט ע"ב (הערת הזוהר).

² על ידי התפלה היא מסתלקת על נו"ה, דהיינו אדנ"י מלכות, שפתי נצח והוד, והיא פנימה להיכל ופתחי ההיכל הם נו"ה והיא פותחת ההיכל מבפנים, והיינו חרבך על ירך והיינו חרב עלאה (אור יקר).

³ ר"ת צדק לפניו יהלך הוא צלי שיתפלל קודם וישם לדרך פעמיו. וס"ת צדק לפניו יהלך הוא קב"ו גימטריא א"ד בריבוע. מאי"ן (נ"א).

⁴ שהוא מלך והמלכות מדתו (אור יקר).

⁵ ועיקר התשובה, שעם היות עיקר האחיזה במלכות ליהודה, כל השבטים יכולים לאחוז בה, ועוד זבולון ג"כ בסוד הירך כדמסיק באינון תיקונים (אור יקר).

⁶ הם בינה ומלכות, הא' נקראת רעייתי כדכתיב יפה את רעייתי, והיא בינה שייחודה עם החכמה תמיד, כרעים שאינם מתאזים זה לזה שלעולם מיוחדים. והא' מלכות היא נקראת כלה, שהיא עם הת"ת ייחודה לזמנים, ככלה זו שהיא חביבה לבעלה, ומפני הרחק היחוד מזמן לזמן נקראת כלה. וכל א' כלולה אברים רבים בסוד כללות הספירות בתוכם, אלא שהבינה תיקוניה בסוד אברים דאריך אנפין גדולים, ז' שמיטות, והמלכות אבריה זעירין, בסוד זעיר אנפין ז' שנים שמיטה, וזה רמז שקרא לבינה יובלא, ולמלכות שמיטה, היינו דמסיק חד תיקונא לעילא, וכן אבריה נרמז' בסוד ממעלה למטה בסוד אור ישר בשיר השירים, ושם תיקוני הכלה, ממטה למעלה אור חוזר, וז"ש "וחד תיקונא למטה" והם בסוד האבנים שהם י"ב (אור יקר).

⁷ כלומר מעשה בראשית יש בו ב' פירושים, או ע"ד האצילות, דהיינו מעשה הבינה באצילות, או ע"ד העולמות למטה, דהיינו מעשה המלכות בעולם הנפרדים (אור יקר).

⁸ משמע שנים, תרין ההי"ן שני בתים, בית הבית, ובית המלכות, ועם היות שלא נזכר בתורה אלא מעשה א' אין לתמוה (אור יקר).

⁹ וזה בזו, וכל פסוק נדרש לב' דרכים כענין האברים שהם שווים עינים ידים רגלים וכו' כדפי' שלמה (אור יקר).

זהר ויהי

<p>אשתכח ערסא שלימתא כערסיה דיעקב ובשעתא דבעא לסלקא¹⁰⁵ מעלמא כדין הוה שלים בכל¹ סטרוי אברהם מימיניה יצחק משמאליה הוה באמצעיתא שכינתא קמיה כיון דחמא יעקב האי קרא לבנוי ואמר לון האספו (בראשית מט א) בגין דישתכח תקונא דלעילא ותתא</p>	<p>של יעקב, ובשעה שרצה להסתלק מן העולם, אז היה שלם בכל צדדיו. אברהם מימינו, יצחק משמאלו, הוא באמצע, שכינה לפניו. כיון שראה יעקב את זה, קרא לבנוי ואמר להם "האספו", כדי שימצא תיקון שלמעלה ושלמטה.</p>
<p>תא הזי רוא דמלה תרין תקונין אשתכחו תמן² חד עלאה וחד תתאה למהוי כלא שלים כדקא יאות תקונא עלאה תקונא סתים וגליא דהא תקונא דיובלא איהו ההוא דאמר שלמה בשיר השירים כדקאמרן רישא סתים הוה דלא אתגלייא הכא ולא יאות לאתגלייא דרועין וגופא אתגליין והא ידיעין שוקין סתימו³ ולא אתגליין מאי טעמא בגין דנבואה לא שריא אלא בארעא קדישא⁴ ותקונא דא סתים וגלייא תקונא אחרא תתאה תקונא דכלה דקאמר שלמה בשיר השירים האי⁵ תקונא דאתגלייא יתיר ותקונא דא בתריסר שבטין</p>	<p>בא וראה את סוד הדבר. שני תקונים נמצאו שם, אחד עליון ואחד תחתון, שיהיה הכל שלם כראוי. תיקון עליון, תיקון נסתם ונגלה, שהרי תיקון של היובל הוא, אותו שאמר שלמה בשיר השירים, כמו שאמרנו, הראש הנסתם שלא התגלה כאן ולא יפה לגלותו. הזרועות והגוף התגלו, והם ידועים. שוקים נסתמו ולא התגלו. למה, משום שנבואה לא שורה כי אם בארץ הקדושה, ותיקון זה נסתם ונגלה. תקון אחר למטה, תיקון הכלה שאמר שלמה בשיר השירים, זהו תיקון שהתגלה יותר, ותיקון זה בשנים עשר שבטים,</p>
<p>רמא/א</p>	
<p>דאינון תחותה ותקונא דגופא דילה</p>	<p>שהם תחתיה, ותיקון הגוף שלה.</p>
<p>פתח רבי אבא ואמר (מ"א ז כג) ויעש את הים מוצק וגו' וכתוב (שם כה) עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה וגו'⁶ והים עליהם מלמעלה וגו' וכתוב (שם מד) ואת הבקר שנים עשר תחת הים וגו' עומד על שני עשר בקר הכי הוא ודאי דדא ים מתקנא בי"ב בתרין עלמין בתריסר לעילא רתיכין ממנן <לעילא> בתריסר לתתא (ב) תריסר שבטין⁷ כיון דחמא יעקב תקונא עלאה וחמא שכינתא קאים לקבליה בעא לאשלמא תקונהא קרא לבנויה תריסר ואמר לון האספו (בראשית מט א) אתקינו גרמייכו לאשלמא מהימנותא</p>	<p>פתח רבי אבא ואמר, "ויעש את הים מוצק" וגו'. וכתוב "עמד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה" וגו'. וכתוב "ואת הבקר שנים עשר תחת הים" וגו'. "עומד על שני עשר בקר", כך הוא ודאי, שהים הזה מתוקן בשנים עשר בשני עולמות, בשנים עשר למעלה מרכבות ממ נות למעלה, בשנים עשר למטה שנים עשר שבטים. כיון שראה יעקב את התיקון העליון, וראה שכינה עומדת מולו, רצה להשלים תקוניה. קרא לשנים עשר בנוי, ואמר להם "האספו", התקינו עצמכם להשלים את האמונה.</p>

¹ רלא ע"ב (הערת הזוהר).

² אברהם יצחק ויעקב הם תיקוני הבינה כדמפרש לקמיה, דרועין חסד גבורה, וגופא ת"ת, ושאר סתים הוה, דהיינו אדם חכמה, חוה בינה, שהם בסוד ג' ראשונות שאינם מתגלות כלל והם סוד הראש (אור יקר).

³ פי' שלא היו כאן בפטירת יעקב, שאין לפרש מפני העלמן, שהרי נו"ה הם נגלים יותר מגדולה וגבורה (אור יקר).

⁴ ונו"ה משם הנבואה, ופטירת יעקב בחו"ל לכך לא היו שם (אור יקר).

⁵ האיזינו רצ ע"ב (ד"א).

⁶ רמו ע"א (הערת הזוהר).

⁷ הרי הם בחי' י"ב גבולי אלכסון שבו"ק (הקדו"ש מד ע"ד).

<p>תא הזי תריסר שבטין בדי דגלין בדי סטריין שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם והכי הוא ודאי תלת שבטין לכל סטרי¹ לדי רוחי עלמא ותלת שבטין לדרועא דימינא ותלת שבטין לדרועא דשמאלא ותלת שבטין לירכא ימינא ותלת שבטין לירכא שמאלא וגופא דשכינתא עלייהו הדא הוא דכתיב והים עליהם מאי טעמא תלת שבטין לדרועא ותלת שבטין לירכא וכן לכלא אלא רוא דמלה תלת קשרין אינון בדרועא ימינא ותלת בשמאלא ותלת בירכא ימינא ותלת קשרין בירכא שמאלא אשתכחו תריסר קשרין לארבע סטריין וגופא עלייהו² אשתכחו תריסר עם גופא כגוונא דלעילא מנא לן דכתיב (בראשית מט כח) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת בגין דבה אשתלים הושבנא כמה דאתמר והים עליהם מלמעלה</p>	<p>בא וראה, שנים עשר שבטים בארבעה דגלים בארבעה צדדים, שלשה פונים צפונה, ושלשה פונים ימה, ושלשה פונים נגבה, ושלשה פונים מזרחה, והים עליהם. וכך הוא ודאי, שלשה שבטים לכל עבר, לארבעה רוחות העולם, ושלשה שבטים לזרוע ימין, ושלשה שבטים לזרוע שמאל, ושלשה שבטים לירך ימין, ושלשה שבטים לירך שמאל, וגוף השכינה עליהם. זהו שכתוב "והים עליהם". למה שלשה שבטים לזרוע ושלשה שבטים לירך, וכן לכל. אלא סוד הדבר, שלשה פרקים הם בזרוע ימין ושלשה בשמאל, ושלשה בירך ימין ושלשה פרקים בירך שמאל. נמצאו שנים עשר פרקים לארבעה צדדים, והגוף עליהם. נמצאו שנים עשר עם הגוף כדוגמא שלמעלה. מנין לנו, שכתוב "כל אלה שבטי ישראל שנים עשר", וזאת, משום שבה השתלם החשבון, כמו שנאמר והים עליהם מלמעלה.</p>
<p>שבעה עיני יהו"ה (זכריה ד י) אינון שבעה עיני העדה³ שבעין סנהדרין⁴ שערהא⁵ כמה דכתיב (במדבר ב ט) כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלף וגו' כל הפקודים למחנה ראובן וכן לכלהו ואי תימא במצרים⁶ בסליקו דיעקב מעלמא דאשתכח שלימו בההיא שעתא⁷ כולי האי <אן> (אוף) הוא ודאי שבעין נפשין הוו וכל אינון דאולידו בשבע עשרה שנין דלית לון הושבנא כמה דכתיב (שמות א ו) בני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד וכתוב (תהלים מ יג) עצמו משערות ראשי זכאה חולקיה דיעקב שלימא דהוא אשתלים לעילא ותתא אמר רבי</p>	<p>"שבעה עיני ה'", הם שבעה עיני העדה, שבעים סנהדרין. שערותיה, כמו שכתוב "כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלף" וגו'. "כל הפקודים למחנה ראובן", וכן כלם. ואם תאמר, במצרים בהסתלקות יעקב מהעולם, שנמצאה שלמות באותה שעה, כל זה איפה הוא, ודאי שבעים נפשות היו, וכל אותם שהולידו בשבע עשרה שנים שאין להם חשבון, ככתוב "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד", וכתוב "עצמו משערות ראשי". אשרי חלקו של יעקב השלם, שהוא השתלם למעלה ולמטה. אמר רבי אלעזר, ודאי כך הוא, אבל בתקון העליון של היובל</p>

¹ כל חסד מהם יש בהם ג' שלישים, בסוד ג' פרקי הזרוע והשוק כידוע בסוד הדגלים כאן (ע"ח שער כה פרק ג').

² היינו יעקב, שהוא עצמו משלים עם בניו, כי ת"ת ממש מציאותו במלכות גוף לשכינה, עתה נשאר שאר האברים שהם תיקוני הראש, לכך פי' סוד עיינין (אור יקר).

³ שהם בסוד ע' נפש (אור יקר).

⁴ בחינות וכחות רבות מתפשטות מה"ב בקר עד אין תכלית (נ"א).

⁵ שהם סוד ודלת ראשך כארגמן, כי החיות העליונות הם סוד ארגמן, אוריאל מיכאל גבריאל רפאל ותחת כל א' הם ג' י"ב, והם מתחלקים לע' והם סוד הסנהדרין העליונים, וכן ע' נפש כנגדם ותחת אלו רבו רבוון לאין תכלית, והם סוד השער המתפשט לאין מספר, והם משפחות ישראל שנתרחבו אותם הע' נפש (אור יקר).

⁶ וכיון שעדיין לא נתרבו ישראל, א"כ לא היה שם בעת פטירתו סוד השער, ופי' שכבר הולידו בשבע עשרה שנה רבים, וכן הטף אשר להם סוד השער (אור יקר).

⁷ פירוש מאחר דיעקב אע"ה בעת סליקו רצה לעשות היחוד היכן היה למטה רמז למה שלמעלה ותי' ע' נפש כנגד ע' סנהדרין ומה שהולידו ב"ז שנה כנגד השערות. ז"ח (בב"ר פ' ע"ט א"ר יודן לא נפטר אבינו יעקב מן העולם עד שראה ששים רבוא מבני בניו ע"ש וא"ש. מא"ן) (נ"א).

זהר ויהי

<p>אלעזר ודאי הכי הוא אבל בתקונא עלאה דיובלא! היך אשתכח כולי האי אמר ליה אריא כיון דסדר רגלוי למיעאל בכרמא מאן איהו דעייל בהדיה</p>	<p>איך נמצא כל זה. אמר לו, אריה, כיון שסדר רגליו להיכנס לכרם, מיהו שיכנס עמו.</p>
<p>פתח רבי אלעזר ואמר (איוב כג יג) והוא באחד² ומי³ ישיבנו⁴ ונפשו אותה ויעש האי תקונא עלאה <הוא> כלל חד (הוא) לא הוי ביה פרודא כהאי תתאה דהא כתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים⁵ ואף על גב דאית ביה פרודא כד יסתכלון מלי כלל סלקא לחד⁶ אבל האי תקונא עלאה דיובלא קיימא על תריסר כהאי תתאה ואף על גב דאיהו חד⁷ האי חד אשלים לכל סטר⁸ בהאי סטר ובהאי סטר אינון שית סשרין עלאין תריסר הוו⁹ דכל חד אוזיף לחבריה¹⁰ ואתכליל מניה¹¹ ואשתכחו תריסר וגופא וכלל קיימא על תריסר מאן גופא דא יעקב והא אתמר אלא רישא וגופא¹² בחד קיימי¹³ תו תריסר תלת קשרין דדרועא ימינא¹⁴ חס"ד חסדים תלת קשרין דדרועא שמאלא גבורה גבורות תלת קשרין בירכא ימינא נצ"ח נצחים תלת קשרין בירכא שמאלא הו"ד והודות הא תריסר וגופא קיימא עליהו <הא תליסר> תו בתליסר מכילן (ד)אורייתא¹⁵ אתפרש וכלל חד מעילא לתתא ביחודא עד ההוא אתר דקיימא על פרודא</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר, "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש". זה תיקון העליון הזה, הוא הכל אחד, לא היה בו פירוד כתחתון הזה, שהרי כתוב "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים". ואף על גב שיש בו פירוד, כשיסתכלו בדברים, הכל עולה לאחד. אבל תיקון עליון היובל הזה עומד על שנים עשר, כמו התחתון הזה, ואף על גב שהוא אחד, האחד הזה משלים לכל עבר, בצד זה ובצד זה. אותם ששה צדדים עליונים הם שנים עשר, שכל אחד מלוה לחבירו ונכלל ממנו, ונמצאו שנים עשר והגוף, והכל עומד על שנים עשר. מי הגוף, זה יעקב, והרי נתבאר. אלא ראש וגוף עומדים באחד. עוד שנים עשר, שלשה פרקים של זרוע ימין, חס"ד חסדים. שלשה פרקים של זרוע שמאל, גבורה גבורות. שלשה פרקים בירך ימין, נצ"ח נצחים. שלשה פרקים בירך שמאל, הו"ד והודות. הרי שנים עשר. והגוף עומד עליהם, הרי שלשה עשר. עוד, בשלש עשרה מדות התורה מתפרשת, והכל אחד, מלמעלה למטה ביחוד, עד אותו מקום שעומד על פירוד.</p>

¹ כי אין למעלה ממלכות, אלא ו' ספירות (אור יקר).

² פי' הוא עם הספירות האחדותם למטה (אור יקר).

³ שהיא בינה (אור יקר).

⁴ יעלה אותו למעלה בסוד התשובה, להיותו עליהם, ומי ישיבנו עמהם להשלים המספר (אור יקר).

⁵ כי ד' ראשים שהם ארגמ"ן הוא עולם הנפרדים (אור יקר).

⁶ בסוד ייחוד ההיכלות בתפלה ובקשה (אור יקר).

⁷ היינו הת"ת שהיא אחד וכו' על כולם והם י"ב למטה מהם, ואינם י"ב אלא עמו נמצא הוא המשלים למעלה במקום גוף עליהם, והוא משלים למטה עמהם להיות י"ב ע"י שית כדמסיק (אור יקר).

⁸ שהם ה' אמנם ת"ת אמצעי ועליון על כולם, כאומר' לך ה', ולמטה מכולם והם א' (אור יקר).

⁹ עי' בבהגר"א על תז"ח יט ע"ד שמכאן מתבאר שכל ו"ק נכללים זה בזה.

¹⁰ קנח ע"א (הערת הזוהר).

¹¹ יש לזה דרכים רבים: או גבורה בחסד וחסד בגבורה היינו ד', נצח בהוד והוד בנצח היינו ד', ת"ת ביסוד ויסוד בת"ת היינו ד', וז"ש אוזיף לחבריה ואתכליל מניה כללות תחתון בעליון, או נפרש גדולה בגבורה וגבורה בת"ת ות"ת בנצח ונצח בהוד, והוד ביסוד, ויסוד במלכות הם י"ב: חסד א', גבורה ב', ות"ת ב', ונצח ב', והוד ב', ויסוד ב', א' שבו וא' שנתן לחבירו, או נפרש ממטה למעלה יסוד בהוד, הוד בנצח נצח בת"ת, ת"ת בגבורה, גבורה בחסד, חסד בת"ת שעליהם כדפי' והם י"ב על הדרך הנז' (אור יקר).

¹² בינה ות"ת (אור יקר).

¹³ שהת"ת למטה עמהם ולמעלה עם הבינה, ואפשר בסוד הדעת (אור יקר).

¹⁴ האזינו רצג ע"א, תצא קלו ע"ב (ד"א).

¹⁵ שהוא הת"ת (אור יקר).

זהר ויהי

<p>שבעה עיניים עלאין אלין דכתיב (זכריה ד י) עיני יהו"ה המה משוטטים¹ דכורין דהא אתר דדכורא איהו הכא (דה"ב טז ט) עיני יהו"ה משוטטות בתקוני שכינתא לתתא אתר [ד]נוקבא² (ד)קיימא שבעא עינין עלאין לקביל הא דכתיב (דה"א כט יא) לך יהו"ה</p>	<p>שבעה עיניים עליונים, אלה שכתוב "עיני ה' המה משוטטים", זכרים, שהרי זהו מקום של זכר הוא. כאן "עיני ה' משוטטות", בתקון השכינה למטה, מקום של הנקבה (עומדת), שבע עיניים עליונות, כנגד זה שכתוב "לך ה'</p>
<p>רמא/ב</p>	
<p>הגדולה והגבורה ונו' האי אתר אשלים לכל סטר תו שערא [כמא] דכתיב (תהלים קו ב) מי ימלא גבורות יהו"ה³ הדא הוא דכתיב (שם מ יג) עצמו משערות ראשי וכתוב (איכה ג כב) הסדי יהו"ה כי לא תמנו ונו' ותקונין אלין אסתלקו (>נ"א < מאתר) לאתר אחרא⁴ ואף על גב דהכא אתמר טפי ואסתליק במתקלא עלאה ותתאה ושלמה מלכא אמרן ואצטריכנא לפרשא לון זכאה חולקהון דצדיקיא יתיר דידיעין ארחא דקב"ה והכא בלא אתגלייא לידעי מדין</p>	<p>הגדולה והגבורה" וגו'. מקום זה משלים לכל עבר. עוד השער, ככתוב "מי ימלא גבורות ה'". זהו שכתוב "עצמו משערות ראשי". וכתוב "חסדי ה' כי לא תמנו" וגו'. ותקונים אלו התעלו (ממקום) למקום אחר. ואף על גב שכאן נאמר יותר, ועלה במשקל עליון ותחתון, ושלמה המלך אמרם, והצטרכנו לפרשם. אשרי חלקם של הצדיקים יותר, שיודעים דרך הקדוש ברוך הוא, וכאן הכל התגלה ליודעי מדות.</p>
<p>אמר רבי יהודה זבולן ויששכר תנאי עבדו חד יתיב ולעי באורייתא וחד נפיק ועביד פרקמטיא ותמיך ליששכר דכתיב (משלי ג יח) ותומכיה מאושר והוה פריש בימי למעבד פרקמטיא וחולקיה הכי הוה דהא ימא הוה אחסנתיה ובגיני כך קרי ליה ירך >דדרכיה¹⁰⁶ דירך < לנפקא ולמיעל הדא הוא דכתיב (דברים לג יח) שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך (בראשית מט יג) לחוף ימים ישכון באינן פרישי ימים למעבד פרקמטיא לחוף ימים אף על גב דחד ימא הוה ליה באחסנתיה בתריין ימין שרייא⁵ רבי יוסי אמר כל שאר ימין הוה מהדרן קרפולין⁶ בימא דיליה⁷ והוא לחוף אניות אתר דכל ארביין⁸ משתכחין למעבד</p>	<p>אמר רבי יהודה, זבולן ויששכר תנאי עשו. אחד יושב ועוסק בתורה, ואחד יוצא ועושה מסחר, ותומך ביששכר, שכתוב "ותומכיה מאושר". והיה פורש לימים לעשות מסחר, וחלקו כך היה, שהרי הם היה ירושתו. ולכן קורא לו ירך. דרך הירך לצאת ולהיכנס. זהו שכתוב "שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך". "לחוף ימים ישכון", באותם יורדי הים לעשות מסחר. "לחוף ימים". אף על גב שים אחד היה בירושתו, בשני ימים הוא שורה. רבי יוסי אמר, כל שאר הימים היו מחפשים סחורה בים שלו. "והוא לחוף אניות", מקום ששם נמצאות כל האניות לעשות סחורה. "וירכתו", אמר רבי חזקיה, ירכתו מגיעה</p>

¹ שמות קו (ד"א).

² שהוא בסוד עולמות בי"ע שהם בסוד נוק' כמ"ש רמו סע"א ורע"ב (לש"ו, עי' דע"ה ח"ב סג ע"ב). עי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן סוף דרוש יד ובשער השמות פ"א כי שורש כולם בניצוק ושב"כ דמלכות שנפלו בעולם התהו, הרי הם המ"ן שלה שנתבררו (דע"ה ח"ב כג ע"ב). ועי' דברינו לעיל כב ע"א.

³ מפרש שהם ענפיה גבורה, ששערין דלעיל דינא תקיף כאומר' שחורות כעורב (אור יקר).

⁴ בסוד שער דא"א כתיב חסדי ה' כי לא תמנו, ואלין שהם חסדים "לאתר אחרא אסתלקו" שהוא שיער רישיה כעמר נקא, אבל משם ראייה לגבורות בה (אור יקר).

⁵ הא' שבחלקו שנוסע ממנו והאחרת שהולך שם לעשות פרקמטיא לעבר הים, דהיינו דרמז קרא לחוף ימים וירכתו על צידון ים אחד ולא פליגי, ור' יוסי אמר שהטעם שאמר הכתוב ימים לשון רבים הוא מפני מה ששאר הימים היו מושכים סחורה אליו (אור יקר).

⁶ פ'י והעד שהכתוב אמר והוא לחוף אניות, נראה שאדרבה האניות הם באות אליו, לא שהוא בא אליהם כדפי' ת"ק וז"ש "והוא לחוף" (אור יקר).

⁷ כל הסוחרים אשר הם משוטטים לסחור בשאר ימים היו חוזרים אחר סחורה בים שלו (ד"א).

⁸ ספינות (ד"א).

זהר ויהי

<p>סחורתא וירכתא¹ אמר רבי חזקיה ירכתיה דיליה מטי על ספר² צידון ותחומא פריש לההוא אתר³ ופרקמטיא דכל⁴ מארי סחורתא סחרין ותייבין בסחורתיהו לההוא אתר</p>	<p>עד גבול צידון, ותחום שלו נפרד עד אותו מקום, וסחורה של כל בעלי הסחורה טובים, ושבים בסחורתם לאותו מקום.</p>
<p>רבי אחא אמר כתיב (ויקרא ב יג) ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח וכי אמאי מלח אלא בגין דאיהו ממרק ומבשם מרירא לאטעמא ואי לאו הוי בגין מלחא לא יכיל עלמא למסבל מרירא הדא הוא דכתיב (ישעיה כו ט) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל וכתוב (תהלים פט טו) צדק ומשפט מכון כסאך ומלח איהו ברית דעלמא קיימא ביה דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי בגין כך אקרי ברית אלהיך ואקרי ים המלח וימא אקרי על שמיה⁵</p>	<p>רבי אחא אמר, כתוב "ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח". וכי למה "מלח", אלא משום שהוא ממרק ומבשם את המר לתת לו טעם, ואם לא היה (לפי) מלח, לא יכול העולם לסבול את המר. זהו שכתוב "כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל". וכתוב "צדק ומשפט מכון כסאך". ומלח היא ברית שהעולם עומד בו, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי". לכן נקרא ברית אלהיך, ונקרא ים המלח, והים נקרא על שמו.</p>
<p>רבי חייא אמר כתיב (תהלים יא ז) כי צדיק יהוה צדקות אהב⁶ דא מלחא בימא >נ"א במי⁷ ומאן דפריש לון⁸ גרים לגרמיה מיתה⁹ בגין כך¹⁰ כתיב לא תשבית מלח דהא דא בלא דא¹¹ לא אזלא¹² אמר רבי אחא ים חד הוא¹³</p>	<p>רבי חייא אמר, כתוב "כי צדיק ה' צדקות אהב", זה המלח בים (במים), ומי שמפרידם גורם לעצמו מיתה, לכן כתוב "לא תשבית מלח", שהרי זה לא הולך בלי זה. אמר רבי אחא, ים אחד הוא, ונקרא ימים, אלא יש מקום בים שהוא מים</p>

¹ מורה שגבולו רב ביבשה, אמנם ירך מכל הגוף מטא על ספר צידון, ויש לו ימים הרבה במשך שפת הים כל אורך גבולו, אמנם גבולו לצד צפון מגיע (אור יקר).

² גבול (ד"א).

³ ולא פליגא אומרנו לחוף ימים, שכל גוף ארצו חוף ימים הרבה, וירך תחומו סוף גבולו ירכתו עד צידון והשתא נחא אומר' והוא לחוף אניות, שעדיין לא פרי שהכתוב תועלת הימים (אור יקר).

⁴ ור' אחא אמר שעל צד הרמז יאמר הכתוב ענין גדול בכפל דבריו, ולדבריו תפל דין והמלוח הוא מזוג ברחמים דהיינו שהמלח ממתיק המר, דהיינו צדק דין, משפט ממתיק דין צדק כדפי' בחש"ק. והטעם שהמלח משפט מפני שהוא ברית מלח, והשתא קרא הכי קאמר זבולון לחוף ימים ישכון דהיינו דאית י"ם וים המלח ים סתם מרירא בדינא, וים המלח מתיקא בברית, והוא לחוף אוניות שהם כחות התחתונים הבאים אל הים, אחר שהוא נמתק במלח הברית, וירכתו עד צידון, דהיינו שהוא ירך הוד, נאחו בים המשפט, המלך המשפט, דהיינו אימא עילאה עד הוד אתפשטת, והיא נמשכת עד המלכות, והיינו עד צידון צד ו'ן המלכות סטרא דו' ת"ת, וסטרא דיובלא שמטה ודאי צלע חד מסטרוי אתקרי זה רמז ר' אחא בדבריו אלה (אור יקר).

⁵ שים היא המלכות, והמלח ברית, ונקראת ים המלח על שם הברית, לא שהמלח עיקר בים שהרי הוא זכר ורחמים ור' חייא פליג עליה כי המלח הוא הדין (אור יקר).

⁶ שקושר צדיק וצדק דהיינו שקושר צדקות למעלה דהיינו מלח דין (אור יקר).

⁷ חסד, ובאמת המים חסד בלי מלח אין בו טעם, והמלח בלי מים מר תכלית המרירות (אור יקר).

⁸ מצד שתיהן (אור יקר).

⁹ ועיקר הכרח דברי ר' אחא שפי' מלח ביסוד הוא מפסוק ולא תשבית מלח נראה שהמלח עיקר דהיינו ברית (אור יקר).

¹⁰ מן הטעם שפי' ששניהם עיקר זה עם זה, אמר לא תשבית מלח וכו' לא שיהיה עיקר הזכר מלח (אור יקר).

¹¹ לא זכר בלא נקבה ולא נקבה בלי זכר (אור יקר).

¹² אין להם שום הנהגה כלל ושניהם צריכים זה לזה. ופי' הכתוב כדפי' ר' אחא רק בהפוך הסברות, שהמלחות שבו הוא צדק, ור' חייא סבירא ליה בענין זה כדפי' (אור יקר).

¹³ שהיא המלכות כר' אחא, ויש בה בחינות הרבה כבחינות הספירות (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ואקרי¹ ימים אלא אתר אית בימא דאיהו מיין צלילין² ואתר דאית ביה מיין מתיקן³ ואתר דאית ביה מיין מרירין⁴ בגין כך ימים קרינן ועל דא לחוף ימים אמר רבי אבא כל שבטא ושבטא וכל חד וחד קשרא חד מאינן קשרין דמתחברין בנופא</p>	<p>צלולים, ויש מקום שבו מים מתוקים, ויש מקום בו מים מרים, ולכן קוראים ימים, ועל זה "לחוף ימים". אמר רבי אבא, כל שבט ושבט וכל אחד ואחד פרק אחד מאותם פרקים שמתחברים בגוף.</p>
<p>רבי אבא הוה יתיב ליליא חד וקם למלעי באורייתא עד דהוה יתיב אתא רבי יוסי ובטש אפתהא⁵ אמר סיפטא בטופסרא קפטלא⁶ שכיחי יתבו ולעו באורייתא אדהכי קם בריה דאושפיזא ויתיב קמייהו אמר לון מאי דכתיב (יהושע ב יג) והחיייתם את אבי ואת אמי וגו' וכתיב (שם יב) ונתתם לי אות אמת מאי קא בעאת מנייהו אמר רבי אבא יאות שאלת אבל אי שמעת מידי אימא ברי אמר תו שאלתא דהא אינן יהבו לה מה דלא בעאת מנייהו דכתיב (שם יח) את תקות חוט השני הזה תקשרי בחלון וגו'</p>	<p>רבי אבא היה יושב לילה אחד, וקם לעסוק בתורה. בעוד שהיה יושב, בא רבי יוסי והכה בפתח. אמר אצל תיבת שרים מצויים משקל. ישבו ועסקו בתורה. בין כך קם בן המארח וישב לפניהם. אמר להם, מה שכתוב "והחיייתם את אבי ואת אמי" וגו', וכתוב "ונתתם לי אות אמת", מה רצתה מהם. אמר רבי אבא, יפה שאלת, אבל אם שמעת דבר, אמור בני. אמר, עוד שאלה, שהרי הם נתנו לה מה שלא רצתה מהם, שכתוב "את תקות חוט השני הזה תקשרי בחלום" וגו'.</p>
<p>אלא הכי אוליפנא היא בעאת סימנא דחיי דכתיב והחיייתם את אבי וגו' ואמרה סימנא דחיי לא שרייא אלא באות אמת ומאי איהו⁷ אות אמת דא את ו' בגין דביה שריין חייין (ו)הכי אוליפנא סימנא דמשה קא בעאת ואינן אמאי יהבו לה תקות חוט השני אלא אינן אמרי משה הא אסתלק מעלמא דהא אתכניש שמשא והא מטא זמנא דסיהרא למשלט סימנא דסיהרא אית לן למיהב לך ומאי איהו תקות חוט השני הזה כמה דאת אמר (שיר ד ג) כחוט השני שפתותיך (ומלכיהם ישרתונך וגו') סימנא דיהושע יהא גבך בגין דשולטנותא דסיהרא השתא</p>	<p>אלא כך למדנו, היא רצתה סימן חיים, שכתוב "והחיייתם את אבי" וגו', ואמרה, סימן חיים אינו שורה אלא באות אמת, ומאי אות אמת, זו אות ו', משום שבו שרויים חיים. כך למדנו, היא בקשה סימן של משה, ולמה הם נתנו לה תקות חוט השני. אלא, הם אמרו, הרי משה הסתלק מן העולם, שהרי נכנס השמש, והרי הגיע זמן הלבנה לשלוט, סימן של הלבנה יש לנו לתת לך, ומהו, תקות חוט השני הזה, כמו שנאמר "כחוט השני שפתותיך". סימן של יהושע יהיה אצלך, משום שכעת שלטון הלבנה.</p>
<p style="text-align: center;">קמו רבי אבא ורבי יוסי</p>	<p style="text-align: center;">קמו רבי אבא ורבי יוסי</p>
<p style="text-align: center;">רמב"א</p>	
<p>ונשקוהו אמרו ודאי עתיד אתה להיות ראש ישיבה או איש גדול בישראל, ומיהו,</p>	<p>ונשקוהו. אמרו, ודאי עתיד אתה להיות ראש ישיבה או איש גדול בישראל, ומיהו,</p>

¹ שמות מח (הערת הזוהר).

² בחי' החסד (אור יקר).

³ מצד הת"ת שהדין מתמתק (אור יקר).

⁴ מצד הגבורות (אור יקר).

⁵ והכה על הפתח (ד"א).

⁶ לשון המשקל אינו מצוי כי אם בטופסרא קפטלאי שהם שרים וראשים חשובים והם אינם נוטים לא לימין ולא לשמאל (ד"א). פירוש אם השר מצוי עם הטפסר ודנים שניהם אז משפטים ישרים שכיחי ור"ל כשילמדו שנים אז יכוננו אל האמת וישקלו דבריהם במאזני צדק כי אחד מחכים לחברו וכמ"ש ומתלמידי יותר מכולם כי מחכים את רבו ומעמידו על האמת. הרשב"ב (האי מעמידו על האמת תני תנא על חבירו אך לגבי רבו לא נאמר דנהי דמחכים רבו בהערות וחקירות אמנם מתוך כך רבו הוא עומד על האמת אלא דהוא פתח בחבירי' ודר"ק. מא"ן) (נ"א).

⁷ ויקרא ב ע"א (הערת הזוהר).

	רבי בון.
<p>תו שאיל ואמר בנוי דיעקב כלהו תריסר שבטין אתסדרו לתתא כנוונא דלעילא אמאי אקדים בברכאן זבולון ליששכר תדיר והא יששכר אשתדלותיה באורייתא ואורייתא אקדים בכל אתר אמאי אקדים ליה זבולון בברכאן אבוי אקדים ליה משה אקדים ליה אלא זבולון זכה על דאפיק פתא מפומיה ויהב לפומיה דיששכר בניני כך אקדים ליה בברכאן מהכא אוליפנא מאן דסעיד למריה דאורייתא נטיל ברכאן מעילא ותתא ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי מה דלא זכי בר נש אחרא זכי לעותרא¹ דיתברך בהאי עלמא וזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי הדא הוא דכתיב (בראשית מט יג) זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות² כיון דכתיב לחוף ימים אמאי והוא לחוף אניות אלא לחוף ימים בעלמא דין לחוף אניות בעלמא דאתי כמה דאת אמר (תהלים קד כו) שם אניות יהלכון וגו' דתמן הוא נגידו דעלמא דאתי³</p>	<p>עוד שאל ואמר, כל בני יעקב שנים עשר שבטים, נסדרו למטה כדוגמא שלמעלה. למה זבולון קודם ליששכר תמיד בברכות, והרי יששכר עסקו בתורה, ותורה קודמת בכל מקום, למה הקדים את זבולון בברכות, אביו הקדים אותו, משה הקדים אותו. אלא זבולון זכה לזה על שהוציא פת מפיו ונתן לפיו של יששכר, לכן הקדימו בברכות. מכאן למדנו, מי שזן את בעל התורה, נוטל ברכות למעלה ולמטה, ולא עוד, אלא שזוכה לשני שלחנות, מה שלא זוכה בן אדם אחר. זוכה לעושר שיתברך בעולם הזה, וזוכה להיות לו חלק בעולם הבא. זהו שכתוב "זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות". כיון שכתוב "לחוף ימים", אז למה "והוא לחוף אניות". אלא "לחוף ימים" בעולם הזה, "לחוף אניות" בעולם הבא, כמו שנאמר "שם אניות יהלכון" וגו', ששם הוא שפע העולם הבא.</p>
<p>פתח ואמר (שיר ה ח) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני וכי מאן קריב למלכא ככנסת ישראל דאיהי אמרת אם תמצאו את דודי מה תגידו לו אלא בנות ירושלים אלין אינון נשמתהון דצדיקייא דאינון קריבין למלכא⁴ תדיר ומודעין למלכא בכל יומא עסקוי דמטרוניתא⁵ דהכי אוליפנא בשעתא דנשמתא נחתת לעלמא כנסת</p>	<p>פתח ואמר, "השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני". וכי מי קרוב למלך כמו כנסת ישראל, שהיא אומרת, "אם תמצאו את דודי מה תגידו לו", אלא "בנות ירושלים" אלו הם נשמות הצדיקים, שהם תמיד קרובים למלך, ומודיעים למלך בכל יום את עסקי המלכה. שכך למדנו, בשעה שהנשמה יורדת לעולם, כנסת ישראל נכנסת עליה בקיום של שבועה, שתגיד</p>

¹ פירוש שיעשה שותפות עמו בתנאי גמור וכמש"ל דף רמא ע"ב. זבולון ויששכר תנאי עבדו ואז בפרקמטיא דעביד זבולון ה' מצליח בידו כי הוא יותר טוב מהמטיל מלאי לכיס של ת"ח וסגולה זו בשותפות דוקא נוסף על חולקא שיש לו בעלמא דאתי בתורה חלוקות של ב' שותפים. הרשב"ב (נ"א).

² הם הכחות העליונים שהם באים למלכות לינק שפע הבינה (אור יקר).

³ ועיקר הראיה מאומר' זה הים גדול ורחב ידים, גדול מצד הת"ת ורחב ידים מצד החסד והגבורה, שם רמז מצד הגבורה, שם אוניות מצד הבינה, לוייתן מצד חכמה בעל הייחודים, א"כ בבחי' אוניות הוא נגידו דעלמא (אור יקר).

⁴ וא"ת ועדיין יקשה מאן קריבין למלכא ככנסת ישראל, אמנם עיקר התירוץ הוא שהם מעלים התעוררותם למעלה, ומושכין לה שפע ומייחדים אותה אל הת"ת כדמסיק, והשתא קשה, שהרי הם תחתונים היאך מייחדים למעלה, אמנם במה שאמר דאינון קריבין למלכא תירץ זה, שהרי הנשמות הם מזווגא דמלכא ומטרוניתא, והם טיפי הזרע מעצם הזכר, א"כ קרובים הם יותר מפני שהם עצם הזכר, והיינו טעם להתעוררותם העולה מעלה מעלה, והיינו טעם מציאותם ובואם לעולם כדמפרש ואזיל, וקראם בנות ירושלים בערך היותם בעולם התחתון שהם נזונות מהשכינה ובאמת הם בני ציון היקרים למעלה בזכר (אור יקר).

⁵ פי' לפי שנשמות של הצדיקים עולים בסוד מ"ן למלכות ומקשטים אותה ואז ז"א כשרוה אותה מקושטת מתעורר לקבל שפע מזולתו כדי לתת אל המלכות נמצא שנשמות הצדיקים כאלו הם מודיעים לז"א אהבה שאוהבת המלכות לז"א ואומרים לו שרצונו להזדווג וז"ש לקמן ובהוא יחדוא דעביד גרים לאתפייסא מלכא במטרוניתא ואודע ליה למלכא רחימותא דילה לגביה (מ"מ).

זהר ויהי

<p>ישראל עאלת עלה בקיומא דאומאה! דיהוי¹⁰⁷ למלכא ויודע ליה רחימותא דילה לגביה בגין לאתפייסא בהדיה ובמה בגין רחיובא על בר נש ליחדא שמא קדישא² בפומא³ בלבא⁴ בנפשא⁵ ולקשרא כלא כשלהובא דאתקשרא בטיפסא⁶ ובהוא יחודא דעביד גרים לאתפייסא⁷ מלכא במטרוניתא ואודע ליה למלכא⁸ רחימותא דילה לגביה</p>	<p>למלך ותודיע לו אהבתה אליו, כדי להתפייס עמו. ובמה, משום שחיוב על בן אדם לייחד את השם הקדוש בפה, בלב ונפש, ולקשור הכל כשלהבת הקשורה בגחלת, ובאותו היחוד שעושה, גורם לפייס המלך עם המלכה, ומודיע למלך אהבתה אליו.</p>
<p>דבר אחר בנות ירושלם אלין תריסר שבטין דתנינן ירושלם על תריסר טורין קיימא ומאן דאמר על שבעה לא קאמר לאשלמא שלימו ואף על גב דכלא חד דאית שבעה⁹ אית ארבעה¹⁰ ואית תריסר¹¹ וכלא חד ודאי על תריסר טורין קיימא תלת טורין לסטרא דא ותלת טורין לסטרא דא וכן לארבע זויין וכדין אתקרי חיה¹² כמה דאת אמר (יחזקאל י טו) היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל ואלין אקרונ בנות ירושלם בגין דקיימא עליהו ואינון סהדי סהדותא למלכא¹³¹⁰⁸ על כנסת ישראל הדא הוא דכתיב (תהלים קכב ד) שבטי י"ה עדות לישראל להודות לשם יהו"ה אמר רבי יהודה¹⁴ זכאה</p>	<p>דבר אחר, "בנות ירושלים", אלו שנים עשר שבטים, ששנינו, ירושלים עומדת על שנים עשר הרים. ומי שאמר על שבעה, לא אמר להשלים שלמות. ואף על גב שהכל אחד, שיש שבעה ויש ארבעה ויש שנים עשר, והכל אחד. ודאי על שנים עשר הרים עומדת. שלשה הרים לצד זה, ושלשה הרים לצד זה, וכן לארבע זויות, ואז נקראת חיה, כמו שנאמר "היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל". ואלה נקראות "בנות ירושלים", משום שעומדת עליהן, והן מעידות עדות למלך על כנסת ישראל. זהו שכתוב "שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'". אמר רבי יהודה, אשרי חלקם של ישראל שיודעים דרכי הקדוש ברוך הוא,</p>

¹ בזולת שבועה קודמת שמשביע אותה הקב"ה שיהיה צדיק וכו' (אור יקר).

² הויה הרמז בק"ש כנודע (אור יקר).

³ ה' מלכות (אור יקר).

⁴ ת"ת ו' עץ החיים שבלב (אור יקר).

⁵ היינו ה' בינה שמשם הנשמה והם סוד שלהבת וכו' י' גחלת ו' שלהבת, ה' אורות, ה' ה' גוונין דשלהובא, והיינו לקשר בסוד אחד כל הספירות, ולהכניס שלהבת בגחלת והגחלת בשורשה כנודע (אור יקר).

⁶ כשלהבת הקשורה בגחלת (ד"א).

⁷ שהרי הוא מעורר ומייחד והיא אושדת מין נוקבין בהוא פקודיא (אור יקר).

⁸ שכך הוא פי' דבריו שמע ישראל קורא לישראל סבא שיבא אל השכינה (אור יקר).

⁹ פי' ז' היכלות (מ"מ).

¹⁰ הם כחב"ד דבריאה שבהם מתלבשים הארת תנה"י דמלכות דאצילות בסוד כסא כמ"ש לעיל בסוף פרשת ויגש (מ"מ).

¹¹ יסוד הכל הם ד' חסד גבורה ת"ת מלכות, וכנגדם מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, והם ז' והיינו סוד התפשטות אלו הד' שבהיכל הרצון בז' היכלות, כעין מה שהם שבע ספירות. וכאשר יתאספו יוכלו בד', שהרי מג' אבות יהיו מתפשטין ג' בנים, והמלכות נקודה אמצעית בין ג' לג', ואין זה עיקר שלימות אלא שיתקשרו ההיכלות בהיכל הרצון, ויהיה רמז לסוד המלכות עולה ונקשרת בת"ת. ואז הם הד' נכללים בג' ג' הם י"ב וענין הכללות הם בסוד נר"ה המשלימים י"ב גבולי אלכסון, והיינו סוד י"ב פנים לחיות שכאשר הת"ת בא י"ב אבריו על המלכות, היא מתעוררת על י"ב פני החיות האלו (אור יקר). פי' כמ"ש ששה כלולים בהיכל הרצון, וששה מהיכל הרצון ולמטה (מ"מ).

¹² פי' ז' וד' וי"ב סך הכל כ"ג כמנין חיה והוא מילוי המילוי דשם ב"ן (מ"מ).

היינו מ' ונ"ל דלכן נקרא חיה על שם שבע וארבע וי"ב כנזכר הרי הכל כ"ג כמנין חיה. א"מ (נ"א).

¹³ על כנסת ישראל, שאינה מתקשטת בהם אלא מאורו דווקא, ובהם נראה שסוד הת"ת קושט המלכות (אור יקר).

¹⁴ שמא גרסינן ר' אבא, או לעיל גרסינן ר' יהודה, ושמה שאמר ר' יהודה זה כששמע הדברים וזה דוחק (אור יקר).

זהר ויהי

<p>חולקהון דישראל דידעי אורחוי דקב"ה עלייהו כתיב (דברים יד ב) כי עם קדוש אתה ליהו"ה אלהיך ובך בחר יהו"ה וגו'</p>	<p>עליהם כתוב "כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו'."</p>
<p>יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים (בראשית מט יד) אמר רבי אלעזר וכי יששכר חמור אקרי אי בגין >דאשתדל באורייתא נקרייה> (דישתדל באורייתא קרינן) ליה סוס או אריה או נמר! אמאי חמור אלא אמרו בגין דחמור נטיל מטולא ולא בעיט במאריה כשאר בעירי² ולא אית ביה גסות הרוח³ ולא חייש למשכב באתר מתתקן⁴ אוף הכי יששכר דאשתדלותיה באורייתא נטיל מטולא דאורייתא ולא בעיט ביה בקב"ה ולא אית ביה גסות הרוח כחמור >דלא< (ולא) חייש ליקרא דיליה אלא ליקרא דמריה¹⁰⁹⁵ רובץ בין המשפתיים כדאמרינן ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה >ובתורה אתה עמל<</p>	<p>"יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים". אמר רבי אלעזר, וכי יששכר נקרא חמור, אם משום שעוסק בתורה, נקרא לו סוס או אריה או נמר, למה חמור. אלא אמרו, משום שחמור נושא משא, ולא בועט באדונו כמו שאר הבהמות, ואין בו גסות הרוח, ולא חושש לשכב במקום מתוקן. כמו כן כאן יששכר, שעסקו בתורה, נוטל משא התורה, ולא בועט בקדוש ברוך הוא, ואין בו גסות הרוח, כמו החמור שלא חושש לכבודו אלא לכבוד רבונו (רבו). "רובץ בין המשפתיים", כמו שאמרנו ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל.</p>
<p>דבר אחר יששכר חמור גרם רובץ וגו' פתח ואמר (תהלים כז א) לדוד יהו"ה אורי וישעי ממי אירא יהו"ה מעוז חיי ממי אפחד כמה חביבין אינון מלין דאורייתא כמה חביבין אינון דמשתדלי באורייתא קמי קב"ה דכל מאן >דאשתדל< (דישתדל) באורייתא לא דחיל מפגעי עלמא נטיר הוא לעילא נטיר הוא לתתא ולא עוד אלא</p>	<p>דבר אחר, "יששכר חמור גרם רובץ" וגו', פתח ואמר, "לדוד ה' אורי וישעי ממי אירע ה' מעוז חיי ממי אפחד", כמה חביבים הם דברי התורה, כמה חביבים אותם שעוסקים בתורה לפני הקדוש ברוך הוא, שכל מי שעוסק בתורה, לא פוחד מפגעי העולם, שמור הוא למעלה, שמור הוא למטה. ולא עוד, אלא</p>
<p>רמב"ב</p>	
<p>דכפית⁶ לכל פגיעי דעלמא ואחית לון לעומקי דתהומא רבא תא חזי בשעתא דעאל ליליא⁷ פתחין סתימין⁸ וכלבי וחמרי שריין ושאמן בעלמא ואתייהיבת רשו לחבלא וכל בני עלמא</p>	<p>שמכניע כל פגעי העולם ומוריד אותם לעומק תהום רבה. בא וראה, בשעה שנכנס הלילה, הפתחים נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, וניתן להם רשות להשחית, וכל בני העולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות</p>

¹ ירצה אם על שסובל משא התורה שהיא משא כבד ליקרי ליה סוס שהוא מהודר ומורה על המשא גדול יותר מחמור ואם על שהוא גבור במלחמתה של תורה ליקרי ליה אריה בגבורה אמנם חמור אין לו ענין והוא מגונה (אור יקר).

² נושא משאו ואינו בועט באדונו כשאר בהמות (ד"א).

³ ובחר לומר חמור לשבחו במה שמנבל עצמו על דברי תורה כחמור (אור יקר).

⁴ ומפני שהרוכב על הסוס מתכבד והרוכב על החמור אינו מתכבד (אור יקר).

⁵ שאלו המדות בת"ח אינם אלא לערך עצמו, כי לערך כבוד התורה היו קפדנים הרבה מאד בזמנים קדמונים (אור יקר).

⁶ כי לא לבד שמירה לעצמו, אלא מכניע החצונים ועושה שמירה לכל העולם (אור יקר).

⁷ ואין משביתם אז כלל, מפני שזה זמן שליטתם ממש, ולכך אין רנה של תורה אלא מחצות ואילך, והטעם שממש מתירים אותם, מפני שהשערים העליונים הם פתחין דהיכלין, שדרך במ ההנהגה מתפשטת לעולם (אור יקר). לעיל קעב ע"א (הערת הזוהר)

⁸ שלא יאחזו בהם למעלה, ולכך מתירין כלבי וחמרי, שהם שולטים בב' משמרות, משמרה ראשונה ושני' כנודע, וגם התחתונים קצת בשמירה, מפני שאין דרך בני אדם להתשוטט בדרכים (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ניימי בערסייהו¹ ונשמתהון דצדיקייא סלקין² לאתענגא לעילא</p>	<p>להתענג למעלה.</p>
<p>כד אתער רוח צפון ואתפליג ליליא אתערותא קדישא אתער³ בעלמא ואתמר בכמה דוכתי זכאה חולקיה דההוא בר נש דאיהו קאים בההיא שעתא ואשתדל באורייתא⁴ כיון דאיהו פתח באורייתא כל אינון זינין בישין אעיל לון בנוקבי דתהומא רבה וכפית ליה לחמור⁵ ונחית ליה בטפסרי⁶ דתחות עפרא⁷ דזוהמי⁸ קסרא בניני כך יששכר⁹ דאשתדלותיה באורייתא כפית ליה לחמור ונחית ליה מההוא¹⁰ גרם המעלות דאיהו סליק לנזקא עלמא ושוי מדוריה בין המשפתים בין זוהמי דטפסרי דעפרא¹⁰</p>	<p>כשמתעוררת רוח צפון ונחלק הלילה, התעוררות של קדושה מתעוררת בעולם, וזה נאמר בכמה מקומות. אשרי חלקו של אותו אדם שעומד באותה שעה ועוסק בתורה. כיון שהוא פותח בתורה, את כל אותם המינים הרעים הוא מכניס לנקבי תהום רבה, ומכניע את החמור, ומורידו בשרים שתחת העפר של זוהמת המושל. לכן יששכר, שעסקו בתורה, מכניע את החמור ומוריד אותו מאותו פגם המעלות, שהוא עולה להזיק לעולם, ושם מדורו בין המשפתים, בין זוהמת השרים שבעפר.</p>
<p>תא חזי מה כתיב (בראשית מט טו) וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד וירא מנוחה כי טוב דא תורה שבכתב ואת הארץ כי נעמה דא תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבול, לסבול על התורה ולידבק בה ימים ולילות. ויהי למס עובד, להיות עובד את הקדוש ברוך הוא ונדבק בו ולהתיש את עצמו בה.</p>	<p>בא וראה מה כתוב, "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד". "וירא מנוחה כי טוב", זו תורה שבכתב. "ואת הארץ כי נעמה", זו תורה שבעל פה. "ויט שכמו לסבול", לסבול על התורה ולידבק בה ימים ולילות. "ויהי למס עובד", להיות עובד את הקדוש ברוך הוא ונדבק בו ולהתיש את עצמו בה.</p>
<p>רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא הוו קא אזלי מגלילא עלאה לטבריה אמר רבי שמעון ניהך</p>	<p>רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים מהגליל העליון לטבריה. אמר רבי</p>

¹ והרי הם בשמירה (אור יקר).

² שהם עולות דרך המדורין כדפי' בכמה דוכתי (אור יקר).

³ התעוררות מועט שאינו הנהגת היום שמבערת אותם כאומר' תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירצבון אלא אם יש עוסקי תורה יבערום (אור יקר).

⁴ בכח עבודת התורה מבער אותם כדמסיק. והנה המשמרות הם שתיים, ראשונה תוקף הדין חמור נוער שניה כלבים צועקים, הרי תחלת השליטה הוא החמור, ואח"כ שניה העולה אחריה הוא כלבים צועקים, ולזה עיקר ההכנעה הוא אל החמור העולה במדרגה ראשונה (אור יקר).

⁵ מפני שהוא ראשון ותחתיו כל אינון זינין בישין, ולזה אמר הכתוב חמור וכ"ש השאר (אור יקר).

⁶ אפשר מלשון טפסר דהיינו שרים שהם תחת העפר, דהיינו אותם שאין להם שליטה אלא בגיהנם שתחת העפר, וכן למעלה יש קרקע למעבד מושב רגלי החיות תחתית ההיכלות, ולמטה מהעפר שהם שרים תחתונים יש עוד שרים החצונים נוקבא דתהומא, ואפשר טפסרי לשון טופס, וחבירו בפ' לך טפסרא דלבך באנפך שכיח, והיינו דמות דיוקנאות שתחת העפר, והכל ענין אחד והם הנקשרים בזוהמות וסוגי עכירות (אור יקר).

⁷ שהכניע החמור שהוא מדרגה ממדרגות תוקף דין החיצונים אשר הוא תחת העפר בתהום רבה ששם הזוהם. קסרא ר"ל מושל והוא הכניעו (ד"א).

⁸ היינו לשון קשר ממש, ויש קסרא לשון בית וחדר, וחבירו (לעיל קלה ע"ב) קם בקסרוי וירצה חדר מציאות רביצתם (אור יקר).

⁹ הנה אין ספק שמדרגת יששכר אינה לבד כשאר עוסקי תורה סתם אלא בתוספת, והתוספת הוא שכל זמן שהחמור עולה למקום עלייתו למעלה להיותו מעורר שם היזק יהיה יששכר בזכות תורתו כופתו מעין שהם עושים כל עוסקי תורה מחצות ואילך, דאשתדלותיה באורייתא כפית ליה לחמור ונחית ליה מההוא גרם וכו', דהיינו סוד אחיזת סמאל למעלה כשיש לו כח ממעשים רעים מלמטה והיה משפילו מגרם עלייתו (אור יקר).

¹⁰ הקליפות שהם זוהם מושלים בעולם התחתון בתוקף דינם להעניש בני עולם הראויים לכך והם טפסרי עליהם ר"ל אדונים ושרים (ד"א). פירוש ראש מקור הזוהמא שר וטפסר שלהם שבמחילות עפר הורידו עד אמבטי התחתונה בכח תורתו. הרש"ב (נ"א).

זהר ויהי

<p>ונשתדל באורייתא דכל מאן דידע לאשתדלא באורייתא ולא אשתדל אתחייב בנפשיה ולא עוד אלא דיהבין ליה עולא דארעא ושעבודא בישא דכתיב ביששכר ויט שכמו לסבול מהו ויט סטא כמה דאת אמר (ש"א ח ג) ויטו אחרי הבצע מאן דסטא ארחה וגרמיה דלא למסבל עולא דאורייתא מיד ויהי למס עובד פתח רבי שמעון ואמר (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא זכאין אינון בני עלמא אינון דמשתדלי באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא אתרחים לעילא ואתרחים לתתא ואחסין בכל יומא ירותא דעלמא דאתי הדא הוא דכתיב להנחיל אוהבי יש מאי יש דא עלמא דאתי דלא פסק מימיו לעלמין ונטל אנר טב עלאה דלא זכי ביה בר נש אחרא ומאי איהו י"ש ובגיני כך רמיו לן שמא דיששכר [דאשתדל] (דישתדל) באורייתא יש שכר דא הוא אנרא דאינון דמשתדלי באורייתא י"ש</p>	<p>שמעון, נלך ונעסוק בתורה, שכל מי שיודע לעסוק בתורה ולא עוסק, מתחייב בנפשו. ולא עוד, אלא נותנים עליו על הארץ ושעבוד רע, שכתוב ביששכר "ויט שכמו לסבול". מה זה "ויט", סטה, כמו שנאמר "ויטו אחרי הבצע". מי שסוטה דרכו ועצמו שלא לסבול על תורה, מיד "ויהי למס עובד". פתח רבי שמעון ואמר, "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא". אשריהם בני העולם, אותם שעוסקים בתורה, שכל מי שעוסק בתורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, ויורש בכל יום ירושת העולם הבא. זהו שכתוב "להנחיל אוהבי יש". מה זה "יש", זהו עולם הבא, שלא פוסקים מימיו לעולמים, ונוטל שכר טוב עליון שלא זוכה בו אדם אחר, ומהו "י"ש". ולכן רמז לנו בשמו של יששכר שעוסק בתורה, יש שכר, זהו שכר של אותם שעוסקים בתורה, י"ש.</p>
<p>כתיב (דניאל ז ט) חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב וגו' חזה הוית עד די כרסון רמיו כד אתחרב בי מקדשא תרי כרסון נפלו תרי לעילא תרי לתתא תרי לעילא בגין דאתרחיקת תתאה מעלאה כרסייא דיעקב אתרחיקת מכרסייא דדוד וכרסייא דדוד נפלת הדא הוא דכתיב (איכה ב א) השליך משמים ארץ תרי כרסון לתתא ירושלם ואינון מארי דאורייתא וכרסון דלתתא כגוונא דכרסון דלעילא מריהון דאורייתא היינו כרסייא דיעקב ירושלם היינו כרסייא דדוד ועל דא כתיב עד די כרסון ולא כרסיא כרסון סגיאין נפלו וכלהו לא נפלו אלא מעלבונה דאורייתא</p>	<p>כתוב "חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב וגו'." (הייתי רואה עד שהכסאות נזרקו ועתיק יומים יושב וגו'). "חזה הוית עד די כרסון רמיו", כשנחרב בית המקדש, שני כסאות נפלו, שנים למעלה ושנים למטה. שנים למעלה, כי התרחקה התחתונה מהעליונה. כסא של יעקב התרחק מכסא דוד, וכסא דוד נפל. זהו שכתוב "השליך משמים ארץ". שני כסאות למטה, ירושלים, ואותם בעלי התורה. והכסאות שלמטה כדוגמא הכסאות שלמעלה, בעלי התורה, היינו כסא של יעקב. ירושלים היינו כסא של דוד. ועל זה כתוב "עד די כרסון" [כסאות], ולא כסא. כסאות רבים נפלו, וכולם לא נפלו אלא מעלבונה של תורה.</p>
<p>תא חזי כד אינון זכאי קשוט משתדלי באורייתא כל אינון תוקפין דשאר עמין¹ דשאר חילין וכל חילין דלהון² אתכפיין ולא שלטי בעלמא וישראל <וי"ש> אזדמן עלייהו³ לסלקא לון על כלא ואי לא חמור גרמא לון לישראל⁴</p>	<p>בא וראה, כשאותם צדיקי אמת עוסקים בתורה, כל אותם כחות שאר העמים, של שאר החיילות, כל החיילות שלהם נכפים ולא שולטים בעולם, וישראל (וי"ש) מזדמנים עליהם להעלותם על הכל. ואם</p>

¹ פי' הם השרים של אומות העולם, שבהם מתחזקים האומות (מ"מ).

² פי' החיילות שתחת יד השרים כולם אתכפיין (מ"מ).

³ פי' ישראל מזדמנים על אותם השרים והחיילות כדי לסלקא לון על כולא (מ"מ). ר"ל מושל עליהם להגביה את לומדי תורה להחזיקם ללימוד שמכחם יוכנעו כל הקליפות כנ"ל. א"מ (נ"א).

⁴ שיעור הכתוב כך, יש שכר למי שעוסק בתורה ואז הוא מעולה על הכל ואם אינם עוסקים בתורה אזי חמור גרם עד שמרביץ אותם בין המשפטים שה"ס הגלות (מ"מ). וכן תנא דבי אליהו דב' הגליות וכל הצרות

זהר ויהי

<p>למיהך בגלותא ולמנפל בני עממיא ולמשלט עלייהו וכל דא אמאי בנין וירא מנוחה כי טוב ומתקנא קמיה ויכיל למרווח בנינה כמה טבין וכמה כסופין וסטא אורחיה דלא למסבל עולא דאורייתא בנין כך ויהי למס עובד</p>	<p>לא, חמור גורם לישראל ללכת לגלות וליפול בין העמים ולשלוט עליהם, וכל זה למה, משום "וירא מנוחה כי טוב", ומתוקן לפניו, ויכול להרויח בגללה כמה טובות וכמה כסופים, וסטה דרכו שלא לסבול על תורה, לכן "ויהי למס עובד".</p>
<p>כתיב (שיר ז יד) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו' הדודאים נתנו ריח (הדודאים) אלין אינון דאשכח ראובן כמה דאת אמר (בראשית ל יד) וימצא</p>	<p>כתוב "הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים" וגו'. "הדודאים נתנו ריח", (הדודאים) אלו אותם שמצא ראובן, כמו שנאמר "וימצא</p>
<p>רמג/א</p>	
<p>דודאים בשדה ולא אתחדשן מלי דאורייתא אלא על ידי בישראל כמה דאת אמר (דה"א יב לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים! וגו' ועל פתחינו כל מגדים (שיה"ש ז יד) אינון גרמו למהוי על פתחינו על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות² כל מגדים חדשים גם ישנים כמה מלי הדתא³ ועתיקי⁴ דאורייתא <דאתגליין> (דאתגלייא) על ידיהו לקרבא לישראל לאבוהון דלעילא הדא הוא דכתיב (דבה"י א' יב לג) לדעת מה יעשה ישראל⁵</p>	<p>דודאים בשדה", ולא התחדשו דברי תורה אלא על ידי בישראל, כמו שנאמר "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים" וגו'. "ועל פתחינו כל מגדים", הם גרמו להיות על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, "כל מגדים". "חדשים גם ישנים", כמה דברים חדשים ועתיקים של התורה שהתגלו על ידיהם, לקרב את ישראל לאביהם שלמעלה. זהו שכתוב "לדעת מה יעשה ישראל".</p>
<p>דודי צפנתי לך (שיר ז יד) מהכא אוליפנא כל מאן <דאשתדל> (דישתדל) באורייתא כדקא יאות וידע למחדיי¹¹ מלין⁶ ולחדתותי מלין⁷ כדקא יאות אינון מלין סלקין עד כרסייא דמלכא⁸ וכנסת ישראל פתח לון תרעין וגניז לון ובשעתא</p>	<p>"דודי צפנתי לך", מכאן למדנו, שכל מי שעוסק בתורה כראוי ויודע לחדש דברים ולחדד דברים כראוי, אותם הדברים עולים עד כסא המלך, וכנסת ישראל פותחת להם שערים וגונזת אותם. ובשעה שנכנס הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, מוציאה אותם לפניו, והקדוש</p>

הם בעון ביטול תורה שנאמר בפשע יעקב כל זאת. וקרא הכי כתיב על עזבם את תורתני וכתב הרמ"ז בהגהות זהר חדש כ"י דף י"ג דסבר התם דקרא כתיב גם על השני. מא"ן (נ"א).

¹ מושכים בחידושי תורה מבינה, שמשם תורה שבכתב ותורה שבעל פה, לעתים ממש, לבחינת עתות המתמצאות במלכות הנקראת ע"ת והיינו כ"ח עתות הלבנה (אור יקר).

² הנה המלכות נקראת בית הכנסת שמכנסת שם הת"ת, ונקראת בית המדרש שהיא מכנסת שם סוד שתי תורות, ומדרש למעלה בזכר ומעשה למטה בנקבה, והיינו סוד לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, והיינו ב' בחינות במלכות, "ועל פתחינו" דהיינו סוד נקודת פתח שדרך בה נפתחת ליכנס אליה אור הזכר, שם נמצאו חדושי תורה בסוד ההתעוררות, והיינו "מגדים" דברים הנמשכים מלמעלה ועושים פירות, דהיינו סוד התורה הנמשכת מעתיק יומין או"ר ר"ז דרך היסוד סו"ד (אור יקר).

³ חדושי תורה (אור יקר).

⁴ שכבר נתחדשו והם עוסקים בהם ומעוררים ההארה שנתחדשה מכבר (אור יקר).

⁵ היאך יעבוד לבוראו שהיא תורה המביאה לידי מעשה, מה יעשה ויתקן ישראל העליון במלכות בעשיה (אור יקר).

⁶ שיועד למסבר משום דאגרא דשמעתא סברא וזהו ישנים (אור יקר).

⁷ שמוסיף חדוש דהיינו חדשים (אור יקר).

⁸ מפני ששאר התורה שאינה בתנאים אלו אינה עולה אלא עד בזק בהיכל לבנת הספיר אמנם אלו אינם מתעבדין שם אלא עולים עד כסא הכבוד, מיצירה אל בריאה ושם מיד המלכות אצילות פותח לה שערים לפי המציאות והבחינה ההגונה אל התורה ושומרת אותה שם להיותה מ"ן לעת הזווג (אור יקר). פי' התורה שלומד האדם ביום היא עולה בסוד מ"ן ליסוד דנוק' (מ"מ).

זהר ויהי

<p>דעאל קב"ה¹ לאשתעשעא עם² צדיקייא בגנתא דעדן אפיקת לון קמיה³ וקב"ה מסתכל בהו וחדוי כדין קב"ה מתעטר⁴ בעטריין עלאין וחדוי במטרוניתא הדא הוא דכתיב (שם) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך ומהיאי שעתא⁵ מלוי כתיבין בספרא הדא הוא דכתיב (מלאכי ג יז) ויכתב ספר זכרון לפניו זכאה חולקיה מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות זכאה הוא בהאי עלמא וזכאה הוא בעלמא דאתי עד הכא שולטנותא דיהודה דרועא דאתכליל⁶ בכלא בחילא דכל סטריין תלת קשריין דדרועא לאתגברא על כלא</p>	<p>ברוך הוא מסתכל בהם ושמח. אז הקדוש ברוך הוא מתעטר בעטרות עליונות ושמח במלכה. זהו שכתוב "חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך". ומאותה שעה דבריו כתובים בספר, זהו שכתוב "ויכתב ספר זכרון לפניו". אשרי חלקו של מי שעוסק בתורה כראוי, אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא. עד כאן שלטון יהודה, זרוע שנכללת בכל, בכח של כל הצדדים, שלשה פרקים של הזרוע להתגבר על הכל.</p>
<p>דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל (בראשית מט טז) רבי חייא אמר האי קרא הכי אית ליה למימר <דן ידין> לשבטי ישראל או דן ידין לשבטי ישראל כאחד מהו דן ידין עמו ולבתר כאחד שבטי ישראל אלא דן הוא דכתיב ביה (במדבר י כה) מאסף לכל המחנות דהוא ירכא שמאלא ואזיל לבתרייתא</p>	<p>"דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל". רבי חייא אמר, פסוק זה כן יש לו לומר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד. מהו "דן ידין עמו", ואחר כך "כאחד שבטי ישראל", אלא דן, הוא שכתוב בו "מאסף לכל המחנות", שהוא ירך שמאל, והולך בסוף.</p>
<p>תא חזי כיון דיהודה וראובן נטלין ליואי וארונא פרשיין דגלין ונטיל דגלא דאפרים דאיהו למערב ירכא ימינא נטיל בקפסירי קסטא⁷ ואי תימא זבולין⁸ דאיהו עאל ונפיק דכתיב ביה (דברים לג יז) שמח זבולין בצאתך וכתוב (בראשית מט יג) וירכתו וגו' אלא ודאי יהודה אתכליל מכלא תא חזי מלכו דלעילא אתכליל מכלא ויהודה איהו מלכו תתאה כמה דמלכו עלאה אתכליל מכלא הכי נמי מלכו תתאה</p>	<p>בא וראה, כיון שיהודה וראובן נוסעים, הלויים והארון פורשים דגלים, ונוסע דגל אפרים שהוא למערב. ירך ימין נוסעת מבעלי המדות. ואם תאמר, זבולון שהוא נכנס ויוצא, שכתוב בו "שמח זבולין בצאתך", וכתוב "וירכתו" וגו'. אלא ודאי יהודה נכלל מהכל. בא וראה, מלכות העליונה נכללת מהכל, ויהודה הוא מלכות תחתונה. כמו שמלכות עליונה נכללת מהכל, כך גם מלכות תחתונה נכללת מהכל, מגוף, מירך, כדי להתגבר בכוחו. כתוב "מימינו אש דת למו". תורה נתנה</p>

¹ יעקב (מ"מ).

² פי' להזדווג עם לאה שנק' ג'ע ע"י הנשמות שעולים בה בסוד מ"ן, וז"ס השעשוע עם הצדיקים (מ"מ).

³ כמ"ש בתיקו"ז חזי בהאי בדא אתינא לקמך (אור יקר).

⁴ פי' ז"א כשרואה המלכות מקושטת מקבל המוחין מאימא, ובא להזדווג עם המלכות, וז"ש וחדוי במטרוניתא (מ"מ).

⁵ והכי אמר אליהו ז"ל לרשב"י במדרש שיר השירים בז"ח מילך ר' כתובין לעילא ומילי כתובין לתתא ע"ש. ור' אפרים בכ"י פרשה נשא כתב משם מהר"א מגרמיזא דכל מי שמגלין לו רזי תורה ואינו כותב עתיד ליתן את הדין. מא"ן (נ"א).

⁶ פי' שיהודה בגבורה כמ"ש לקמן, והיה כלול מראובן שהוא חסד שהוא קו ימיני, לפי שהוא סמוך לו וכלול מת"ת, שהוא יששכר, שהוא קו אמצעי, וכלול מזבולון שהוא הוד שהוא קו שמאלי, וז"ש בחילא דכל סטריין שהם ג' קוים דז"א (מ"מ).

⁷ ירך הימין נוסע מבעלי מדות כי פי' קפטירי הוא מלשון קפסירי דעלמא וקפטירי מדות כנודע (ד"א). ירכו ימינא נוסע תחלה בחשיבות מדות המהלך וירך ימין החשוב נוסע בראשונה. הרשב"ב (נ"א).

⁸ פי' זבולון שהוא בהוד, למה הוא עם יהודה והרי הוא בירך שהוא הוד, וא"כ עם שבט דן היה ראוי להיות, ותירץ אלא ודאי יהודה אתכליל מכלא, כמ"ש לעיל שיהודה כלול מכל הקוים וכדמפרש (מ"מ).

זהר ויהי

<p>אתכליל מכלא מגופא¹ מירכא² בגין לאתגברא בתוקפיה כתיב (דברים לג ב) מימינ'י א"ש ד"ת למו³ אורייתא מסטרא דגבורה אתייהיב וגבורה אתכליל בימינא ובגופא ובירכא ובכלא הכי נמי סדרא קדמאה יהודה איהו מלכו דאתי מסטרא גבורה ואתכליל בימינא בגופא ובירכא בכלא אתכליל כמה דמלכו דלעילא אתכליל מכלא</p>	<p>מצד הגבורה, וגבורה נכללת בימין, ובגוף וירך ובכל. כך גם הסדר הראשון הוא יהודה, מלכות שבאה מצד של גבורה, ונכללת בימין, בגוף ובירך, ובכל נכללת, כמו שהמלכות העליונה נכללת מהכל.</p>
<p>סדרא תניינא ראובן דאיהו לסטר דרום ודרום איהו ימינא וכל חילא דימינא יהודה נטיל ליה בגין דראובן אתאביד¹¹² מניה מלכו כמה דאת אמר (בראשית מט ד) פחו כמים אל תותר ונטיל ליה יהודה ואתגבר בתוקפא דימינא דהוה מראובן וכן כתיב בדוד (תהלים קי א) נאם יהו"ה לאדני שב לימיני בגין דשמאלא אתכליל בימינא ואתתקף בחיליה הדא הוא דכתיב (שם קיח טו) ימין יהו"ה עושה חיל וגו' יהודה וראובן תרין דרועין הו</p>	<p>סדר שני ראובן, שהוא לצד דרום, ודרום הוא ימין. יהודה נטל את כל כח הימין, משום שנאבדה המלכות מראובן, כמו שנאמר "פחו כמים אל תותר", ונטל אותה יהודה, והתגבר בתוקף הימין שהיה מראובן, וכך כתוב בדוד, "נאם ה' לאדני שב לימיני", משום ששמאל נכללת בימין ומתחזק בכוחו. זהו שכתוב "ימין ה' עשה חיל" וגו'. יהודה וראובן היו שתי זרועות.</p>
<p>סדרא תליתאה אפרים <ד> איהו ירכא ימינא ונטלא קמי שמאלא תדיר ודן <דא> דאיהו <דא> איהו ירכא שמאלא נטיל לבתרייתא ועל דא הוא <במדבר י כה> המאסף לכל המחנות לצבאותם ואזיל לבתרייתא יהודה נטיל חילא בתרין דרועין בגין דראובן דאיהו ימינא אתאביד¹¹³ מניה בכירותא כהונתא ומלכותא ועל דא כתיב ביהודה <דברים לג ז> ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה</p>	<p>סדר שלישי אפרים, שהוא ירך ימין, ונוסע לפני השמאל תמיד. ודן <זה>, שהוא ירך שמאל, נוסע בסוף, ועל כך הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם, והולך בסוף. יהודה נטל כח בשתי זרועות, משום שראובן, שהוא ימין, אבדה ממנו הבכורה, הכהונה והמלכות, ועל זה כתוב ביהודה "ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה".</p>
<p>תא חזי כתיב <מ"א י יח> ויעש המלך שלמה כסא שן גדול כרסייא דשלמה עבד ליה כגוונא דלעילא וכל דיוקנין <דהכא> <דלעילא> עבד הכא ועל דא כתיב <דה"א כט כג> וישב שלמה על כסא יהו"ה⁴ למלך מלך <מלה> סתימא הוא⁵ וכן <מ"א ב יב> ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד דקיימא סיהרא באשלמותא</p>	<p>בא וראה, כתוב "ויעש המלך שלמה כסא שן גדול". הכסא של שלמה עשה אותו כדוגמא שלמעלה, וכל הצורות <של כאן> שלמעלה עשה כך. ועל זה כתוב "וישב שלמה על כסא ה' למלך". מלך דבר סתום הוא. וכן "ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד", שעמדה הלבנה בשלמות.</p>
<p>דן ידין עמו בקדמיתא ולבתר שבטי ישראל כאחד כיחודו של עולם רמג/ב</p>	<p>"דן ידין עמו", בהתחלה, ואחר כך "שבטי ישראל" כאחד, כיחודו של עולם,</p>

¹ הוא יששכר שעוסק בתורה שהוא ת"ת קו האמצעי <מ"מ>.

² הוא זבולון שהוא בהוד והיינו קו שמאלי וז"ש לקמן ואתכליל בימינא ובגופא ובירכא, ובימינא הוא ראובן שהוא קו ימיני א"כ מוכרח שהיה זבולון עם יהודה כדי שיהיה יהודה כלול מג' קוים <מ"מ>.

³ ר"ת וס"ת אדם וס"ת <ד"א>. עד ע"א <הערת הזוהר>.

⁴ עי' תז"ח לז ע"ב ותיקו"ז תיקון כב דף עו ע"א <הקדו"ש כו ע"ד>.

⁵ פי' כמו שהמלכות יושבת על כסא הכבוד שבבריאה כך שלמה יש על כסא המלכות שהוא דוגמת כסא של המלכות <מ"מ>.

163

זהר ויהי

<p>כמה דהוה בשמשון דאיהו יחידי עביד דינא בעלמא ודאין וקטיל כחדא ולא אצטרך סמך¹ דן ידין עמו (בראשית מט טז) רבי יצחק אמר דן היינו נחש, אורב על דרכים ושבילים. ואם תאמר על שמשון לבדו הוא, כמו כן גם למעלה, זהו נפש אחרת (נחש קטן) מאסף לכל המחנות, ואורב בדרכים ובשבילים. אחר כך מכאן יוצאים חיילות ומחנות, אותם שאורבים לאנשים על חטאים, שזורקים אותם לאחור אחרי כתפיהם. אמר רבי חייא, נחש הקדמוני למעלה, טרם שיתבסס בין של שמחה.</p>	<p>כמו שהיה בשמשון, שהוא יחידי עשה דין בעולם, ודן והרג כאחד, ולא הצטרך סמך. "דן ידין עמו". רבי יצחק אמר, דן, היינו נחש, אורב על דרכים ושבילים. ואם תאמר על שמשון לבדו הוא, כמו כן גם למעלה, זהו נפש אחרת (נחש קטן) מאסף לכל המחנות, ואורב בדרכים ובשבילים. אחר כך מכאן יוצאים חיילות ומחנות, אותם שאורבים לאנשים על חטאים, שזורקים אותם לאחור אחרי כתפיהם. אמר רבי חייא, נחש הקדמוני למעלה, טרם שיתבסס בין של שמחה.</p>
<p>נחש עלי דרך (בראשית מט יז) תא הזי כמה דאית דרך לעילא⁸ הכי נמי אית דרך לתתא⁹ ומתפרשא ימא לכמה אורחין¹⁰ בכל סטר ואית אורחא חד דאתי ואסגי ימא ורבי נונין בישין לזנייהו¹¹ כמה דאפיקו מיין לתתא נונין טבין¹²</p>	<p>"נחש עלי דרך". בא וראה, כמו שיש דרך למעלה, כך גם יש דרך למטה, והים נפרד לכמה דרכים בכל צד, ויש דרך אחת שבאה ומגדילה את הים, ומגדל דגים רעים למיניהם. כמו שהוציאו מים למטה, דגים טובים, דגים רעים, דגי צפרדע, כדוגמא זו דגים רעים למיניהם. וכאשר משתמטים מדרך הים, נראים רוכבים על סוסיהם.</p>

¹ אפילו בחי' המלכות שלמה אינה במדרגה זו, שהרי היא צריכה סמך הספירות העליונות מלמעלה וכן במלכות בהוד בערך בחי' הנז' (אור יקר).

² פי' הוא יסוד דקטנות שנק' נחש כמ"ש הרב שיסוד דקטנות הוא שד"י ויונק מאחוריים דשם אה"ה שבאימא שהוא גי' מ"ד עם שד"י גימ' נח"ש והוא דין קשה לפי שהוא מן הקטנות (מ"מ).

³ יש נחש עליון סמא"ל, ויש נחש תחתון לילי"ת שממנה כח יצר הרע הנחש הקטן וממנו כמה כחות (אור יקר).

⁴ להכשילם בעונם כדפי' שם, ויקשה לר' חזקיה וכי בחוץ אוקמיה לדן, אלא הכוונה שהיה כלול בשורש עליון קדוש אשר לו משם היה יכול להשתמש במדתו למטה וכדמפרשי לקמיה (אור יקר). פי' כיון שהוא דין יוצאים ממנו אינון דכמאן וכו' שהם בעלי הדין (מ"מ).

⁵ שאורבים לבני אדם על העבירות שמשליכים בני אדם אחורי כתפיהם ואינם משגיחים להרהר תשובה עליהם (ד"א).

⁶ לפי מה שפירשנו בר' חזקיה לא פליג בעצם ר' חייא אלא כמו מפרש ואמר "נחש הקדמוני" הוא בקדושה בסוד קדם קדמונו של עולם בעשר ספירות הושרש הנחש שהוא הדין, שמשם נחשת המזבח ונחשת העמודים וכיוצא, והוא סוד קו הדין נהר דינור המתפשט מהגבורה עד היסוד במלכות, ששם סוד הדרך, והנחש עלי דרך להשפיע הדין סוד התפשטות הגבורות וחרון אף, והוא הוא שורש החצונים למטה כדפי' בחש"ק, וכאשר הוא נמתק מהבינה יין המשמח נאסף אל שורשו כאומרו שוב מחרון אפך ריח נחוח והפכו נחש עלי דרך (אור יקר).

⁷ והנה יש דרך למעלה כדפי' ויש דרך למטה בחצונים דהיינו מה שמתפשטים אלו הגבורות החצונות מהמלכות בסוד דרך הנמשך מהיכל לבנת הספיר למטה (אור יקר). פי' מסייע לת"ק שהוא יסוד דקטנות שהוא דין וז"ש עד לא אתבסס וכו', פי' שלא נתבסס בגבורות דגדלות שהם מתוקים (מ"מ). עי' בבהגר"א על תיקר"ז צה ע"ד ז"ל, יין המשמח הוי"ה בניקוד אלקים כי טובים דודיך מיין ע' אנפין והוא יין המשומר בענביו, עכ"ל. ועי' ב"ע לד ע"ב שזהו גילוי המו"ס, והוא בחינת "היין טוב" הנזכר באד"ר קכח ע"ב.

⁸ מהגבורה למלכות כדפי', הכי אית דרך למטה מהגבורה הקדושה אל הגבורה החצונית, והדרך הזה מגדלת כחות הקדושה המשתלשלים מאש הגבורה כאומרו משרתיו אש ליהט, והדרך החצוני מגדלת כחות השתלשלות הגבורות החצונות, זה נהר דינור בקדושה, וזה נהר דינור בחיצונים מגדל צפרדעים ועניינים טמאים (אור יקר). פי' יסוד דז"א הנק' דרך (מ"מ).

⁹ פי' יסוד דנוק' (מ"מ).

¹⁰ פי' המלכות מתפשטת הארותיה לכמה ארחין (מ"מ).

¹¹ פי' כמו שהמלכות מגדלת מלאכים קדושים כן מגדלת מלאכים רעים ונקראים נונין בישין (מ"מ).

¹² שמות ל (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>נונין בישין נוני עורדעניא¹ כגוונא דא נונין בישין לונייהו וכד משתמטי מארחא דימא אתחזון רכבין על סוסייהו ואלמלא דהאי חויא דאיהו כניש לכל משיריין כמין לסוף ארחין ובדר לון לאחורא² הו³ <מטשטשי> (מטרטשי) עלמא⁴ מסטרא דהני נפקין חרשין לעלמא תא חויי בבלעם כתיב (במדבר כד א) ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים בגין דאינון קיימין ללחשא בחרשי עלמא</p>	<p>ואלמלא הנחש הזה, שהוא מאסף לכל המחנות, אורב בסוף הדרכים ומפזר אותם לאחור, היו מחריבים את העולם. מצד של אלה יוצאים מכשפים לעולם. בא וראה, בבלעם כתוב "ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים", משום שהם עומדים ללחש בכשפי העולם.</p>
<p>חמי מה כתיב יהי דן נחש עלי דרך מאי עלי דרך אלא נחש מאן דאשתדל אבתריה אכחיש פמליא דלעילא⁵ ומאי איהו ההוא דרך עלאה⁶ דנפיק מלעילא כמה דאת אמר (ישעיה מג טז) הנותן בים דרך וגו' נחש מאן דאשתדל אבתריה כאילו אזיל⁷ על ההוא דרך עלאה לאכחשא ליה בגין דמההוא דרך אתונו <עלמין> עלאי ואי תימא דן אמאי איהו בדרגא דא אלא כדכתיב (בראשית ג כד) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים הכי נמי הנושך עקבי סוס וגו' בגין לנטרא ליה לכל משיריין אמר רבי אלעזר תקונא דכורסייא איהו תא חויי כרסייא דשלמה מלכא חד חויא מרפרף בקטורי שרביטא לעילא מאריותא⁸</p>	<p>ראה מה כתוב, "יהי דן נחש עלי דרך". מה זה "עלי דרך", אלא נחש, מי שעוסק [שנמשך] אחריו, מכחיש פמליה של מעלה. ומיהו, אותה דרך עליונה שיוצאת מלמעלה, כמו שנאמר "הנותן בים דרך" וגו'. נחש, מי שעוסק אחריו, כאלו הולך על אותה דרך עליונה להכחישו, משום שמאותה דרך נזונים העולמות העליונים. ואם תאמר, דן למה הוא בדרגה הזו, אלא ככתוב "ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים". כך גם "הנושך עקבי סוס" וגו', כדי לשמור אותו לכל המחנות. אמר רבי אלעזר, תיקון הכסא הוא. בא וראה, כסא של שלמה המלך, נחש אחד מרפרף בקשרי השרביט שלמעלה מהאריות.</p>
<p>כתיב (שופטים יג כה) ותחל רוח יהוה לפעמו במחנה דן וגו' תא חויי שמשון נזיר עולם הוה ופריש עלמא איהו ואתגבר ביה הילא תקיפא והוא הוה חויא בהאי עלמא לקבל עמין עכו"ם דהא אחסנת הולקא דברכתא דדן אבוהי ירית דכתיב (בראשית מט יז) יהי דן נחש עלי דרך וגו' אמר רבי חייא נחש ידיעא שפיפון מאי ניהו אמר</p>	<p>כתוב "ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן" וגו'. בא וראה, שמשון היה נזיר עולם, ופרוש [מן] העולם הוא, והתגבר בו כח חזק, והוא היה נחש בעולם הזה כנגד עמים עובדי כוכבים ומזלות, שהרי ירש ירושת חלק ברכת דן אביו, שכתוב "יהי דן נחש עלי דרך" וגו'. אמר רבי חייא, נחש ידוע, שפיפון מהו, אמר לו, סוד התקון של</p>

¹ צפרדעים (ד"א). רמז למזיקים רוכבים על סוסים ולולא שהנחש דקדושה אורב להם על אם הדרך ומפזרם לאחור היו משחיתים העולם. הרשב"ב (נ"א).

² פי' שאין הדין מתמתק אלא בשרשו ולכן אף ע"פ שנחש זה הוא דין דוחה אותם הנונין ומבדר לון לאחורא (מ"מ).

³ וז"ש ויפול רוכבו אחור שאלו שנזדווגו יחד סוס ורוכבו כנזכר מפילים ארצה ומחזירים לאחוריהם. ז"ח (נ"א).

⁴ מחריבו' עולם (ד"א).

⁵ פי' כיון שהוא דין (מ"מ).

⁶ פי' יסוד דז"א כמ"ש לעיל אית דרך לעילא הנותן בים דרך, פי' יסוד דז"א שמחובר עם המלכות הנק' ים (מ"מ).

⁷ פי' שיונק מיסוד דז"א הנק' דרך עילאה, ה"נ הנושך עקבי סוס בגין לנטרא ליה וכו' ופי' הכתוב יהי דן כמו הנחש שמבדר אותם הנונין כך הוא מרחיק הקלי' מדרך העליון שלא יינקו ממנו ח"ו וז"ש "בגין לנטרא ליה" וכו' (מ"מ).

⁸ נחש א' היה מרפרף בקשר השרביט שהיה לשלמה המלך למעלה מהאריות (ד"א).

זהר ויהי

<p>ליה רזא דתקונא דחרשין דנחש איהו שפיפון הכי נמי ההוא רשע דבלעם בכלא הוה ידע</p>	<p>מכשפים שנחש הוא שפיפון, כך גם אותו בלעם הרשע, בכל היה יודע.</p>
<p>תא חזי כתיב (במדבר כג ג) וילך שפי לזמנין בהאי ולזמנין בהאי ואי תימא דן לאו דרגיה בהאי הכי הוא ודאי אלא אתמנא על דרגא דא (לההוא) <למהוי> סטרא בתרייתא ושבחא איהו דיליה ממנן דמלכא בהאי וממנא על האי ויקרא איהו לכל אינון ממנין וכרסייא דמלכא בכל אינון ממנן אתתקן בכל הני ממנן תחותיהו מתפרשן אורחין ודרגין הן לטב הן לביש וכלהו אתאחדן בהני תקוני דכרסייא ובגיני כך דן לסטר צפון בנוקבא דתהומא רבא דסטר צפון כמה חבילי טריקין אודמנן תמן וכלהו טפסירא דקסטרא לאבאשא עלמא¹ בגיני כך צלי יעקב ואמר לישועתך קויתי יהו"ה (בראשית מט יח) בכל שבטים לא קאמר לישועתך אלא בהאי בגין דחמא ליה תוקפא תקיפא דחויא מרחשא דינא¹¹⁵ לאתגברא</p>	<p>בא וראה, כתוב "וילך שפי", לפעמים בזה ולפעמים בזה. ואם תאמר, דן אין דרגתו בזה, כך זה ודאי, אלא התמנה על דרגה זו (לאותו) להיות צד אחרון, ושבח הוא שלו, ממונים של המלך בזה, וממונה על זה, וכבוד הוא לכל אותם הממונים. וכסא המלך נתקן בכל אותם הממונים, בכל אותם הממונים שתחתיהם נפרדות דרכים ודרגות, הן לטוב והן לרע, וכולם נאחזים בתקוני הכסא הללו. ולכן דן לצד צפון, בנקב תהום רבה. שבצד צפון כמה קבוצות מחבלים הזדמנו לשם, וכולם שרים ממונים להרע את העולם. לכן התפלל יעקב ואמר "לישועתך קויתי ה'", בכל השבטים לא אמר לישועתך אלא בזה, משום שראה לו תוקף חזק של הנחש, מרחש דין להתגבר.</p>
<p>רבי יוסי ורבי חזקיה הוו אזלי למחמי לרבי שמעון בקפוטקיא אמר רבי חזקיה האי דאמרינן לעולם יסדר בר נש שבחא דמריה ולבתר יצלי צלותיה האי מאן דלביה טריד ובעי לצלאה צלותיה ואיהו בעקו ולא יכיל לסדרא (שבחא) [שבחיה] דמריה כדקא יאות מאי הוא אמר ליה אף על גב דלא יכיל לכוונא לבא ורעותא סדורא ושבחא דמריה אמאי גרע אלא יסדר שבחיה דמאריה אף על גב</p>	<p>רבי יוסי ורבי חזקיה היו הולכים לראות את רבי שמעון בקפוטקיא. אמר רבי חזקיה, זה שאמרנו לעולם יסדר אדם שבחו של רבונו ואחר כך יתפלל תפלתו. מי שלבו טרוד ורוצה להתפלל תפלתו, והוא בצרה, ולא יכול לסדר את שבח רבונו כראוי, מה הוא. אמר לו, אף על גב שלא יכול לכוון לבו ורצונו, סדור ושבח של רבונו למה שיגרע. אלא יסדר את שבח רבונו אף על גב</p>
<p>רמז/א</p>	
<p>דלא יכיל לכוונא ויצלי צלותיה הדא הוא דכתיב (תהלים יז א) תפלה לדוד שמעה יהו"ה צדק הקשיבה רנתי שמעה יהו"ה צדק בקדמיתא בגין דאיהו סדורא דשבחא דמריה ולבתר הקשיבה רנתי האזינה תפלת</p>	<p>שלא יכול לכוון, ויתפלל תפלתו. זהו שכתוב "תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי". "שמעה ה' צדק" בתחלה, משום שהוא סידור של שבח רבונו. ואחר כך "הקשיבה רנתי האזינה תפלת".</p>
<p>מאן דיכיל לסדרא שבחא דמריה ולא עביד עליה כתיב (ישעיה א טו) גם כי תרבו תפלה אינני שומע ידיכם וגו' כתיב (שמות כט לט) את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים תפלות כנגד תמידין תקנום² תא חזי</p>	<p>מי שיכול לסדר שבח רבונו ולא עושה, עליו כתוב "גם כי תרבו תפלה אינני שומע ידיכם" וגו'. כתוב "את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים". תפלות כנגד תמידין תקנום. בא</p>

¹ שרים המושלים להרע בעולם (ד"א). ופירוש בנוקבא דתהומא רבא היא בינה דקלי' וממנה יוצאים שדים מזיקין להרע לעולם כי טפסר הוא שר ומושל ממונה. הרש"ב (נ"א).

² א"כ כל מה שהיה ראוי להעשות בקרבן נעשה ע"י תפלה, וע"י הקרבן נעשה התעוררות כדמסיק, א"כ ג"כ בתפלה ראוי הוא שיעשה השבח לעורר המתעוררים כסדרך כדמפרש ואזיל. והענין בקצרה הוא שתחלה בעשן הקרבן או בהבל הפה יתעוררו הקדושים בעלי העשיה, הם אותם שמופקדים בסוד פרק שירה על כל

זהר ויהי

<p>באתערותא דלתתא אתער¹ הכי נמי לעילא ובאתערותא דלעילא הכי נמי לעילא מניד² עד דמטי אתערותא לאתר דבעיא בוצינא לאדלקא³ ואדליק ובאתערותא דתנא דלתתא⁴ אדליק בוצינא לעילא וכד האי אדליק בוציני¹¹⁶ בלהו בוצינין אחרנין דלקינ⁵ ומתברכאן מניה בלהו עלמינ⁶ אשתכח דאתערותא דקרנא תקונא דעלמא וברכאן דעלמינ בלהו</p>	<p>וראה, בהתעוררות שלמטה מתעורר כך גם למעלה, ובהתעוררות שלמעלה גם כך למעלה ממנו, עד שמגיעה ההתעוררות למקום שצריך הנר להדלק ונדלק, ובהתעוררות העשן שלמטה נדלק נר למעלה, וכשזה נדלק (מנורות), כל המנורות האחרות דולקות, ומתברכים ממנו כל העולמות. נמצא שהתעוררות הקרבן תיקון העולם והברכות של כל העולמות.</p>
<p>הא כיצד שארי תנא לסלקא אינון דיוקנין קדישין דממנן על עלמא אתהנון <נ"א אתתקנן> לאתערא ומתערין <לדרגין> בכסופא דלעילא כמה דאת אמר (תהלים קד כא) הכפירים שואגים לטרף <וגו' > (ולבקש מאל אכלם) אלין אתערין לדרגין עלאין דעלייהו עד דמטי אתערותא עד דבעי מלכא לאתחברא במטרוניתא ובכסופא דלתתא נבעין מיין תתאין לקבלא מיין עלאין דהא לא נבעין מיין עלאין אלא באתערותא דכסופא דלתתא וכדין תיאובתא אתדבק ונבעין מיין תתאין לקבל מיין עלאין ומתברכאן ובוצינין בלהו דליקן ועלאין ותתאין משתכחי בברכאן</p>	<p>הרי כיצד, מתחיל העשן לעלות, אותם צורות קדושים שממונים על העולם נהנים (נתקנים) להתעורר, ומעוררים את הדרגות בתשוקה שלמעלה, כמו שנאמר "הכפירים שואגים לטרף" וגו'. אלה מעוררים לדרגות עליונות שמעליהן עד שהתעוררות מגיעה, עד שרוצה המלך להתגבר במלכה. ובתשוקה שלמטה נובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, שהרי לא נובעים מים עליונים אלא בהתעוררות של תשוקה שלמטה, ואז התשוקה נדבקה, ונובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, והעולמות מתברכים, וכל המנורות דולקות, ועליונים ותחתונים נמצאים בברכות.</p>
<p>תא חזי כהני וליואי מתערי לאתחברא שמאלא בימינא⁷ אמר רבי חזקיה כלא הכי הוא ודאי אבל הכי שמענא כהני וליואי⁸ דא אתער שמאלא ודא אתער ימינא בנין דאתחברותא</p>	<p>בא וראה, כהנים ולוים מתעוררים לחבר שמאל בימין. אמר רבי חזקיה, הכל כך הוא ודאי, אבל כך שמעתי, כהנים ולוים, זה מעורר שמאל, וזה מעורר ימין,</p>

הנמצאות התחתונות, וכל שירם יאסף ויכנס ביחוד דרך פתח היכל לבנת הספיר, ושם יתעורר ויתקשרו ההיכלות היכל אל היכל, עד שיתקשר הכל בהיכל קדש הקדשים, והיינו קשר היצירה כולה יחד, ואח"כ יעלה ויתקשר סוד הכסא מפני שהיצירה יתקשר כולה ויכלל בכסא בסוד ד' חיות, ד' בחינות ההנהגה נכללות בד' רגלי כסא, והכסא יאסף נתחיו אליו ד' בחינות בסוד ד' הנהגות עד שיתקע הכל בנקודה אחת, בסוד עשר נקודי שם יהו"ה עד שיתאחד בשם אהי"ה בסוד הכסא, והכל יחד נקודה אחת במלכות מדה אחרונה, שהיא סוד המתעוררת הצריכה להתקן, ואז יהיו האחדות הזה וההתעוררות הזה מ"ן מהמלכות, סוד הנקבה אשה ריח ניחוח ליהו"ה עולה דרך זה כנודע (אור יקר).

¹ בעשיה (מ"מ).

² ביצירה (מ"מ).

³ פי' מעוררים ג"כ הבריאה עד שמגיע התעוררות למלכות דאצילות, שהוא אתר דבעיא בוצינא לאדלקא ואדליק (מ"מ).

⁴ בהתעוררות העשן למטה מהקרבות גורם שמתחילין להאיר הנרות עליונות שהם האצילות בשפעם (ד"א). פירוש בכסופא בחמדה ותאוה כמו נכספה וגם כלתה נפשי. הרשב"ב (נ"א).

⁵ ור"ל כיון שהמלכות מקבלת הארה, כן כל ה"ק מקבלים הארה (מ"מ).

⁶ פי' בי"ע מתברכים מהמלכות (מ"מ).

⁷ פי' שע"י הכהן ולוי שבקרבתן מתמתקים הגבורות ע"י החסדים ונכללים הגבורות בחסדים ונכפים תחת ידם (מ"מ).

⁸ פי' ר' חזקיה פליג, וס"ל שאין הכוונה בכהן ולוי שבקרבתן, כדי לכלול הגבורות בחסדים, רק לעורר החסד דז"א ע"י הכהן, והגבורה דז"א ע"י הלוי, ואז יהיה שמאלו דז"א תחת ראש המלכות וימינו מחבקה ואז יהיה הזווג (מ"מ).

זהר ויהי

<p>דדכורא לגבי נוקבא לאו איהו אלא בשמאלא וימינא כמה דאת אמר (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקינ¹ וכדין אתחבר <דכר> בנוקבא ותיאובתא אשתכח² ועלמין מתברכין ועלאי ותתאי בחידו³ ועל דא כהני וליואי מתערינן) מלה לתתא לאתערא כסופא וחביבותא לעילא דכלא תליא בימינא ושמאלא אשתכח דקרבנא יסודא דעלמא⁴ [תקונא] (תקונין) דעלמא⁵ חידו דעלאין ותתאין⁶</p>	<p>משום שהתחברות זכר אל הנקבה אינו אלא בשמאל וימין, כמו שנאמר "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקינ". ואז מתחבר הזכר בנקבה, ותשוקה נמצאת, והעולמות מתברכים, ועליונים ותחתונים בשמחה. ולכן כהנים ולוים מעוררים דבר למטה, לעורר תשוקה וחביבות למעלה, שהכל תלוי בימין ובשמאל. נמצא שהקרוב יסוד העולם, תיקון של העולם, שמחה של עליונים ותחתונים.</p>
<p>אמר רבי יוסי ודאי שפיר קא אמרת והכי הוא והכי שמענא מלה ואנשינא לה ואנא שמענא הא וכלא בחד סלקא השתא צלותא באתר דקרבנא ובעי בר נש לסדרא שבחא דמריה כדקא יאות⁷ ואי לא יסדר צלותיה לאו צלותיה צלותא⁸ תא חזי סדורא שלים דשבחא דקב"ה מאן דידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות⁹ דבהאי מתערינ עלאין ותתאין ונגדי ברכאן לכלהו עלמין</p>	<p>אמר רבי יוסי, ודאי יפה אמרת, וכך הוא, וכך שמעתי הדבר ושכחתי אותו, ואני שמעתי זה, והכל עולה באחד. עכשיו תפלה במקום קרבן, וצריך אדם לסדר שבח רבונו כראוי, ואם לא יסדר, אין תפלתו תפלה. בא וראה, סידור שלם של שבחו של הקדוש ברוך הוא, מי שיודע ליחד את השם הקדוש כראוי, שבזה מתעוררות עליונים ותחתונים ונמשכות ברכות לכל העולמות.</p>
<p>אמר רבי חזקיה לא אשרי קב"ה לישראל בגלותא ביני עממיא¹⁰ אלא בגין דיתברכו¹¹ שאר עמין בגיניהון¹² דהא אינון נגדין ברכאן מלעילא לתתא כל יומא אזלו עד דהוו אזלו חמו</p>	<p>אמר רבי חזקיה, לא השרה הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות בין העמים אלא כדי שיתברכו שאר העמים בגללם, שהרי הם ממשיכים ברכות מלמעלה למטה בכל יום. הלכו. בעוד שהיו הולכים, ראו נחש אחד</p>

¹ הם ג' קשרים זה אחר זה הא' חבוק בב' זרועות, והיינו שמאלו תחת לראשי, וכו', הב' אברים באברים דהיינו סוד נשיקין, הג' התעוררות היסוד לעשות מלאכתו, וז"ש ותיאובתא אשתכח ואח"כ יתפטש השפע בכל העולמות (אור יקר).

² משפע ברכה מן ימין (אור יקר).

³ מצד הבינה מן השמאל וכו' והכלל שתחלת הכל ועיקר הכל תלוי בחבוק שכיון שהתחילו להתחבק תו לא צריך שהם מתייחדים (אור יקר).

⁴ הנה העולם כולו מצד בחי' המלכות כאומר וצדיק יסוד עולם, והיינו יסודו וקיומו שאי אפשר מבלעדיו כעין המלכות שא"א מבלעדי קיום היסוד הנשפע לה (אור יקר).

⁵ היינו כאשר יוסיף עוד השפעה מהת"ת, שאז המלכות מתקנת ומתקשטת כראוי וכמוה העולמות המתפשטין (אור יקר).

⁶ היינו שמחה מצד הבינה הנמשכת לכל הנמצאות אחר התיקון (אור יקר).

⁷ ותיפשוט לה מדידך שצריך לעורר היחוד כדי שיושפע שפע שאלתו כדפי', ואם לא יתקן המדרגות בשיר שבח העולה (אור יקר).

⁸ ואינה פועלת ואינה מושכת כדפי' (אור יקר).

⁹ על דרך סוד היחוד שפי' לעיל לקשר העולמות בסוד ההתעוררות כדפי', וע"י היחוד הזה מתברכי וכו' (אור יקר).

¹⁰ פי' כבר אפשר ליסרם ברעתם בדרכים אחרים עד ירצו את עונם, למה הוכיחם בדרך הגלות (אור יקר).

¹¹ הענין שאם היה הקב"ה מוכיחם ביסורים היו מעיינות השפע נסתמין מכל וכל, העולם משתומם והנטיעות עליונות ותחתונות יבשות וחברות, מכל וכל בעונם וההויות תוהות ובוהות, לזה הנהיג הקב"ה הנהגה זו שיהיו ישראל גולים בין האומות, והאומות מתברכות, וישראל נוטלין תמציתן בעונם, בענין שבין זה שער השפע אינו נסתם מכל וכל, שהרי הוא נשפע אלא שנשפע לחוץ, ויתברכו האומות בשביל ישראל, הקב"ה מרבה ברכה לעבד כדי שיגיע כדי גמיעה לבן ולזה ישראל לעולם מושכים הברכות והשפע לעול, עם היות שהעפר לוחך אותו כלחוך השור וישראל נוטלים המותר (אור יקר).

¹² אפשר דה"ק שיושפע שפע שניצוצי הקדושה שבהם יוכלו לעלות לקדושה ואתיא כמ"ש רז"ל לא גלו אלא כדי שיתוספו גרים ודו"ק. מאי"ן (נ"א).

זהר ויהי

<p>חד חויה >דהוה קמסחר¹ (ואסמר) <(אסמר) בארחא סמו מארחא² אתא בר נש אחרא לגביהו קטיל ליה חויה אהדרו רישייהו³ וחמו ליה לההוא בר נש דמית אמרו ודאי ההוא נחש שליחותא דמריה קא עביד בריך רחמנא דשזביננא פתח רבי יוסי ואמר יהי דן נחש עלי דרך (בראשית מט יז) אימתי הוה דן נחש ביומוי דירבעם דכתיב (מ"א יב כט) ואת האחד נתן בדין</p>	<p>שהיה מסבב (ומצדד) בדרך, וסטו מן הדרך. בא אליהם איש אחר, והנחש הרג אותו. החזירו ראשיהם וראו את אותו איש שמת. אמרו, ודאי אותו נחש עשה את שליחות רבונו. ברוך הרחמן שהצילנו. פתח רבי יוסי ואמר, "יהי דן נחש עלי דרך", מתי היה דן נחש, בימי ירבעם, שכתוב "ואת האחד נתן בדין".</p>
<p>אמאי אתייהיב תמן עלי דרך על ההוא ארח דיתמנע (ההוא דרך דסלקין לירושלם ולא יסלקון תמן ודא) >(ההוא דרך דסלקין) דלא יסלקון לירושלם (ולא יסלקון תמן) ודא דן < הוה לון נחש לישראל עלי דרך עלי דרך ודאי כמה דאת אמר (שם כח) ויועץ המלך וגו' שפיפון עלי ארח דעקיין לון לישראל וכלא לא הוה אלא עלי דרך ועלי אורחא לאתמנעא מישראל דלא יסלקון לירושלם למיחג הגייהו ולקרבא קרבנין ועלוון למפלח תמן</p>	<p>למה נתן שם עלי דרך, על אותו הדרך, כדי למנוע (אותו דרך שעולים) שלא יעלו לירושלים (ולא יעלו שם). וזה דן היה להם נחש לישראל עלי דרך, עלי דרך ודאי, כמו שנאמר "ויועץ המלך" וגו'. "שפיפון עלי אורח", שעקץ את ישראל. והכל לא היה אלא עלי דרך ועלי אורח, למנוע מישראל שלא יעלו לירושלים לחגוג חגיגה ולהקריב קרבנות ועולות ולעבוד שם.</p>
<p>רמד/ב</p>	
<p>תא חזי בשעתא דמטו ברכאן לידא דמשה לברכא לכלהו שבטים חמא לדן דהוה קטיר בחויה⁴ אהדר קטר ליה באריא⁵ דא הוא דכתיב (דברים לג כב) ולדן אמר דן גור אריה יזנק מן הבשן מאי טעמא בגין (דאיהו) <דיהא> שירותא וסופא דד' דגלין קטיר ביהודה דאיהו מלכא כמה דאת אמר (בראשית מט ט) גור אריה יהודה והוא שירותא דדגלין וסופא דדגלין דן דכתיב דן גור אריה וגו' למהוי שירותא וסופא קטיר בחד אתר</p>	<p>בא וראה, בשעה שהגיעו הברכות ליד משה לברך את כל השבטים, ראה את דן שהיה קשור בנחש, חזר וקשר אותו באריה, זהו שכתוב "ולדן אמר דן גור אריה יזנק מן הבשן". למה, כדי (שהוא) שיהיה ראשית וסוף, של ארבעה הדגלים קשור ביהודה, שהוא מלך, כמו שנאמר "גור אריה יהודה", והוא ראשית הדגלים, וסוף הדגלים הוא דן, שכתוב "דן גור אריה" וגו', להיות ראשית וסוף קשורים במקום אחד.</p>
<p>לישועתך קויתי יהו"ה (בראשית מט יח) רבי חייא אמר (כדכתיב) <כמה דאת אמר> (שופטים יג ה) והוא יחל⁶ להושיע את ישראל מיד פלשתים אמר ר' חייא¹¹⁷⁷ וכי אמאי קויתי והא סליק הוה¹¹⁸ יעקב מעלמא בההוא זמנא מכמה שנין אמאי אמר דאיהו מחכה לההוא ישועה אמר ליה¹¹⁹</p>	<p>"לישועתך קויתי ה'". רבי חייא אמר, (כמו שכתוב) כמו שנאמר "והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים". אמר (רבי אחא) ר' חייא, וכי למה קויתי, והרי הסתלק יעקב מן העולם באותו הזמן מלפני שנים, למה אמר שהוא מחכה לאותה הישועה. (אלא ודאי) אמר לו, ודאי סוד הדבר ככתוב "והיה כאשר ירים משה</p>

¹ נחש אחד היה מקיף (ומכה) באמצע הדרך (ד"א). מסבב הולך ושוב. הרש"ב (נ"א).

² היו נוטים עצמם מן הדרך בשביל הנחש (ד"א).

³ החזירו ראשם לאחוריהם (ד"א).

⁴ שהיה קשור בנחש כמ"ש יהי דן נחש וגו' (ד"א).

⁵ החזיר וקשר אותו באריה כמ"ש ולדן אמר דן גור אריה וגו' (ד"א).

⁶ פ' ר"ח סתם דבריו ולא פירש מהו להושיע את ישראל, אם ישראל בני יעקב, או אם יעקב אע"ה שנק' ישראל, שהוא בחי' ז"א (מ"מ).

⁷ ר' אחא הבין מדברי ר"ח להושיע את ישראל, הם בני יעקב, שהושיעם שמשון מיד פלשתים, ולכך מקשה אמאי אמר יעקב לישועתך קויתי, והא אותה שעה כבר מת (מ"מ).

זהר ויהי

<p>ודאי רזא דמלה! כדכתיב (שמות יז יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל ישראל סתם אוף הכא והוא יחל להושיע את ישראל (שופטים יג ה) <ישראל> סתם בניני כך אמר לישועתך קוייתי יהו"ה אמר רבי חייא ודאי הכי הוא ושפיר² זכאה חולקהון דצדיקייא דידיעי לאשתדלא באורייתא למזכי בה לחיין דלעילא כמה דאת אמר (דברים ל ב) כי היא חייד ואורך ימיד לשבת על האדמה וגו'</p>	<p>ידו וגבר ישראל", ישראל סתם. כמו כן כאן, "והוא יחל להושיע את ישראל", ישראל סתם. לכן אמר "לישועתך קוייתי ה". אמר רבי חייא, ודאי כך הוא, ויפה. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים לעסוק בתורה כדי לזכות בה בחיים שלמעלה, כמו שנאמר "כי הוא חייד ואורך ימיד לשבת על האדמה" וגו'.</p>
<p>גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב (בראשית מט יט) רבי ייסא אמר מגד אשתמע דהא חילין יפקון לאגחא קרבא משמע דכתיב גד בכל אתר גימ"ל³ דל"ת⁴ חילין ומשריין נפקי מנייהו דהא גימ"ל יהיב ודל"ת לקיט ומהכא <נ"א> ומשכא <כמה חילין וכמה משיריין תליין בהו תא חזי⁵ ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן לא פסקין מימיו לעלמין והוא אשלים למסכני ועל דא קיימי כמה חילין וכמה משיריין ואתנו מהכא ועל דא גד דא אפיק ויהיב ודא לקיט ונקיט ואתון ביתא וכל אנשי ביתא אמר רבי יצחק אלמלא דהוה גד מבני שפחות שעתא קיימא ליה⁶ לאשלמא⁷ יתיר</p>	<p>"גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב". רבי ייסא אמר, מגד נשמע שהרי חיילות יצאו ללחום קרב, משמע שכתוב גד. בכל מקום גימ"ל דל"ת, חיילות ומחנות יוצאים מהם, שהרי גימ"ל נותן ודל"ת לוקח, ומכאן (ומושכת) כמה חיילות וכמה מחנות תלויים בהם. בא וראה, אותו נהר שנמשך ויוצא מעדן, לא נפסק מימיו לעולמים, והוא משלים לעניים, ולכן עומדים כמה חיילות וכמה מחנות ונזונים מכאן. ועל זה גד, זה מוציא ונותן, וזה לוקט ולוקח, ונזונים הבית וכל אנשי הבית. אמר רבי יצחק, אלמלא שהיה גד מבני השפחות,</p>

¹ שפירש להושיע את ישראל היינו ז"א ויעקב אבינו הוא בחי' ז"א, ולכן אמר לישועתך קוייתי, ופי' תשועה זו לז"א שתחלה היו הקלי' יונקים ממנו, וכשבא שמשון הרחיק הקלי' מז"א ע"י משפט צדק שהיה עושה, כמ"ש הזהר לעיל דן ידן עמו וכו', שהיה דן אותם כיחידו של עולם שהוא הקב"ה, ובזכות זה הרחיק יניקת הקלי' מז"א (מ"מ).

² פי' עכשיו ביאר דבריו ר' חייא, ואמר לר' אחא גם אני כך היתה סברתי, וכן הוא האמת (מ"מ).

³ פי' יסוד (מ"מ). רלד ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ פי' מלכות (מ"מ).

⁵ פי' זה המאמר תבינהו מסוד בני גד ובני ראובן למה נשארו בחו"ל כמ"ש בפ' מטות (ד"א).

⁶ ז"ל הרב בספר הליקוט: דע כי הנה יעקב כשהוליד ראובן חשב שהיה יוסף, ולפי שלבן הטעה אותו בלאה, לא ירדה אז טיפת הבכור, רק פחז כמים, פי' כי הנה בדעת העליון שבין חו"ב, גם בו יש ב' נקבים, א' יוצא ממנו זרע וא' יוצא ממנו מים, ואותה טיפה של ראובן יצאה בסוד נקב המים, ונימוחה שם. וזהו פחז כמים. וכבר ידעת כי ניצוץ המים האלו של נקב הב', הוא יוצא לחיצונים, ולכן יצא ראובן לחוצה לארץ. וסוד זה רמזו הזהר בפרשת ויחי דף רמד ע"ב ע"ש, וזהו ביאור הכתוב אחי בגדו כמו נחל, כי הנחל העליון שהוא הבינה, בסוד האל"ף החסרה, היא בגדה ב', שלא ינקה נשמתו מנקב הזרע רק מנקב המים, וזהו כמו שאירע לראובן, כך אירע לגד ביסוד השני שלמטה בין ז"א לנוק', וזהו בגדו כמו נחל כי ב' בגידות היו, וזו התחתונה היתה דוגמת העליונה, ולכן ב' שבטים אלו יצאו חוצה לארץ. ואמנם שרש גד הוא בעקב ימין, בסוד והוא יגוד עקב. וסוד העקב הוא דינים לעולם, ולכן גרם לצאת מנקב המים היוצא לחיצונים. ואמנם סוד מנשה הוא מנקב הזרע של היסוד, רק כי גם הוא חציו מים, ולכן לא יצא רק חצי שבט מנשה לבדו, עכ"ל הרב. וז"ש הזהר בגין דההוא נהר דנגיד אסתלק בהאי שעתא, וכתיב בגד חסר אל"ף, שהיא הבינה, כמש"ל בשם הרב. ובזה יצאה נשמת גד מנקב המים, וכן בראובן אומר פחז כמים, אסתלקו מיין ולא נגידו. ובזה מובן כל לשון זה, ואין להקשות שהרב אמר בשביל שגד מעקב ימיני, לכן יצא מנקב המים. וכאן אמר הזהר אלמלא דהוה גד מבני השפחות שעתא קיימא ליה, משמע בשביל שהיה מבני השפחות, לכן יצא מנקב המים, דל"ל דהא והאגדתו, דאי משום דהוה מבני השפחות, הרי ג' שבטים אחרים היו ג"כ בני השפחות, אלא ודאי בגין דהוה מעקב ימין, ואי משום עקב ימין לבד, לא היה מספיק לזה, אלא משום דהוה ב' (מ"מ).

⁷ והענין כי בגד כתיב, והקרי הוא בא גד, כי ג' דרגין יש: ג"ר, וג' אמצעים, וד' תחתונות. והנה הראשונה נעלם מאד במקומה, ומתגליא קצת בדעת, שהוא אחר הבינה, וזהו בג"ד. הב' הם ב"ר, שהם חו"ב. והג' הוא ג' אמצעיות. והד' הוא ד' תחתונות, הם אותיות בג"ד. והקרי הוא ב"א ג"ד, כי לאחר חו"ב המרומזים בב',

זהר ויהי

<p>מכלא הדא הוא דכתיב (שם ל יא) בא גד קרי וכתיב¹ בגד חסר אל"ף דהא שעתא קיימא בשלימו ואסתלק מניה</p>	<p>השעה עמדה לו להשלים יותר מהכל. זהו שכתוב בא גד, קרי, וכתוב "בגד" חסר אל"ף, שהרי השעה עומדת בשלמות, והסתלקה ממנו.</p>
<p>הדא הוא דכתיב (איוב ו טו) אחי בגדו כמו נחל בגין דההוא נהר דנגיד אסתלק בההיא שעתא וכתיב בגד חסר אל"ף ועל דא לא זכה בארעא קדישא ואסתלק מניה רבי יהודה אמר מנין לראובן דהוה כהאי גוונא כדכתיב (בראשית מט ד) פחו כמים אל תותר דאסתלקו מיין ולא נגידו והא אתמר במה אפנים ותרוייהו לא זכו בארעא קדישא וחילין ומשיריין אפיקו לאחסנא להו לישראל ארעא תא חזי מה דאתפנים בגד אשתלים באשר הדא הוא דכתיב (שם כ) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך השתא אשלים גימ"ל לדל"ת</p>	<p>זהו שכתוב "אחי בגדו כמו נחל", משום שאותו נהר שמשך הסתלק באותה שעה, וכתוב "בגד" חסר אל"ף, ולכן לא זכה בארץ הקדושה והסתלק ממנה. רבי יהודה אמר, מנין לראובן שהיה כזה צורה, ככתוב "פחו כמים אל תותר", שהסתלקו המים ולא נמשכו, והרי נתבאר במה פגם, ושניהם לא זכו בארץ הקדושה, וחיילות ומחנות הוציאו להנחיל לישראל את הארץ. בא וראה, מה שנפגם בגד, השתלם באשר. זהו שכתוב "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך". עכשיו השלים גימ"ל לדל"ת.</p>
<p>רבי אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערתא דלוד דעאלו קמי תוקפא² דשמשא דהוה אזלי בארעא אמר רבי אבא נסחר האי מערתא במלי דאורייתא פתח רבי אלעזר ואמר³ (שיר ח ו) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו' רשפיה רשפי אש שלהבת יה האי קרא אתערנא ביה אבל ליליא חד הוה כד הוינא קאים קמי אבא ושמענא מניה מלה דלית שלימו ורעותא וכסופא דכנסת ישראל בקב"ה אלא⁴ בנשמתהון דצדיקיא דאינון מתערי נביעו דמיא תתאי לקבלי עלאי ובההיא שעתא שלימו דרעותא וכסופא בדביקו הדא למעבד פירין</p>	<p>רבי אלעזר ורבי אבא נשמטו במערת לוד, שנכנסו מפני תוקף השמש, שהיו הולכים בדרך. אמר רבי אבא, נסובב את המערה הזו בדברי תורה. פתח רבי אלעזר ואמר, "שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו' רשפיה רשפי אש שלהבת יה". בפסוק זה התעוררנו, אבל לילה אחד היה, כשהייתי עומד לפני אבא ושמעתי ממנו דבר, שאין שלמות ורצון ותשוקת כנסת ישראל בקדוש ברוך הוא אלא בנשמות הצדיקים, שהם מעוררים נביעת המים התחתונים כנגד העליונים, ובאותה שעה שלמות הרצון והתשוקה בדבקות אחת לעשות פירות.</p>
<p>תא חזי בתר דאתדבקו דא בדא והיא קבילת רעותא היא אמרת שימני כחותם על לבך אמאי כחותם אלא ארחיה דחותם כיון דאתדבק באתר חד אף על גב דאתעדי מניה הא אשתאר רשימו בההוא אתר ולא אעדי מניה דכל רשימו וכל</p>	<p>בא וראה, אחר שנדבקו זה בזה והיא קבלה רצון, היא אומרת, "שימני כחותם על לבך". למה "כחותם", אלא דרכו של חותם, כיון שנדבק במקום אחד, אף על גב שעוזב ממנו, הרי נשאר רושם באותו מקום ולא עוזב ממנו, שכל הרושם וכל</p>

נתגלה קצת הא' שהוא כתר, לכן הוא קרי ולא כתיב, להורות על העלמתו [וגם הוא סוד ספור ולא ספר כנז' בס"י (פ"א מ"א) ספר וספור וסיפור, שהם חב"ד, ולכן הוא קרי בסיפור ולא כתיב בספר - הרמ"ש] (מפי השמועה יהל אור).

¹ תמה הרמד"ל למה נפגם גד ולא אשר אחיו ותירץ שלא היה ליעקב להזדווג בשפחה ולכן הראשון נפגם ואשר כיון דדש ולא מלתא הוא דא"כ למה לא נפגם דן שהיה בן בלהה ועוד אשר בשביל שהוא ב' נשכר. והאמת דלא זכר מ"ש האר"י זצ"ל בטעם שנשאר גד בחור"ל והדבר תלוי בדרך יציאת נשמתו שהיתה דרך נקב המים ומייתי לה מהאי קרא בגדו כמו נחל. הרמ"ז כ"י (נ"א).

² שהיה החמימות גדול כל כך עד שהיו צריכין ליכנס במערה (ד"א).

³ שמות קיד ע"א (הערת הזוהר).

⁴ סח ע"ב (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>דיוקנא דיליה ביה אשתאר כך אמרה כנסת ישראל הא אתדבקנא בך אף על גב דאתעדי מינך ואזיל</p>	<p>הדמות שלו נשאר בו. כך אמרה כנסת ישראל, הרי נדבקתי בך, אף על גב שעזבתי ממך והלכתי</p>
<p>רמא/א</p>	
<p>בגלותא¹ שימני כחותם על לבך (שיה"ש ח ו) בנין דישתאר כל דיוקני בך כהאי חותם דאשתאר כל דיוקניה בההוא אתר דאתדבק ביה</p>	<p>לגלות, "שימני כחותם על לבך", כדי שישאר כל דמותי בך, כחותם הזה שישאר כל דמותו באותו מקום שנדבק בו.</p>
<p>כי עזה כמות אהבה (שם) תקיפא היא כפרישו דרוחא מן גופא דתנינן בשעתא דבר נש ממי לאסתלקא מן עלמא וחמי מה דחמי רוחא אזלא בכל² שיפי דגופא וסליק גלגלוי (כמה דאזלא בימא בלא שיפיין סליק ונחית ולא מהנייא ליה אתא ואשתארו כל שיפי גופא ולית להון) [כמאן דאזיל בימא בלא שיפיין סליק ונחית ולא מהנייא ליה אתא ואשתאיל מכל שיפי גופא ולית] תקיפו ביומא דפריש רוחא מן גופא¹²⁰ תקיפו דרחימו דכנסת ישראל לגבי קב"ה כתקיפו דמותא בשעתא דבעי רוחא לאתפרשא מן גופא קשה כשאול קנאה (שם) כל מאן דרחים ולא קשיר עמיה קנאה לאו רחימותיה רחימותא כיון דקני הא(י) רחימותא אשתלים</p>	<p>"כי עזה כמות אהבה", חזקה היא, כפרידת הרוח מהגוף. ששינו, בשעה שאדם מגיע להסתלק מן העולם ורואה מה שרואה, הרוח הולכת בכל איברי הגוף והגלים עולים, כמי שהולך בים בלי משוטים, עולה ויורד ולא מועיל לו. בא ונפרד מכל איברי הגוף, ואין (להם) קושי כמו היום שנפרדת הרוח מהגוף. כך חוזק האהבה של כנסת ישראל לקדוש ברוך הוא כחוזק המות בשעה שרוצה הרוח להיפרד מהגוף. "קשה כשאול קנאה", כל מי שאוהב ולא קושר עמו קנאה, אין אהבתו אהבה. כיון שקנא, הרי האהבה השלמה.</p>
<p>מכאן אוליפנא דבעי בר נש לקנאה לאנתתיה בנין דיתקשר עמה רחימותא שלים דהא מגו כך לא יהיב עינוי באינתו אחרא מהו קשה כשאול אלא מה שאול קשיא בעינייהו דחייבין למיחת ביה כך קנאה קשיא בעינייהו דמאן דרחים וקני לאתפרשא מרחימותא דבר אחר קשה כשאול קנאה מה שאול בשעתא דנחתין <לון> לחייביא ביה מודיעין לון חובייהו על מה נחתין ליה וקשיא להו כך מאן דקני הוא תבע על חוביה וחשיב <נ"א וחשיד> כמה עובדין וכדין קשורא דרחימותא אתקשר ביה רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה (שיה"ש ח ו) מאן שלהבת י"ה³ דא שלהובא</p>	<p>מכאן למדנו שצריך אדם לקנא לאשתו כדי שיתקשר עמה אהבה שלימה, שהרי מתוך כך לא יתן עינו באשה אחרת. מה זה "קשה כשאול". אלא מה שאול קשה בעיני הרשעים לרדת אליו, כך קנאה קשה בעיני מי שאוהב ומקנא להפרד מאהבה. דבר אחר, "קשה כשאול קנאה", מה שאול, בשעה שמורידים אליה את הרשעים, מודיעים להם חטאיהם על מה הורידו אותם, וקשה להם, כך מי שמקנא, הוא תובע על חטאו ומחשב (וחושד) כמה מעשים, ואז נקשר בו קשר האהבה. "רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה", מה זה "שלהבת י"ה". זו שלהבת שבוערת ויוצאת</p>

¹ ז"ל הרב בספר הכוונות דרוש התפילין: דע כי אחר התפילה מסתלקים המוחין מז"א ויוצאין מראשו ועומדים בסוד אור מקיף על ראשו. אמנם כבר נתבאר אצלנו, כי כל דבר רוחני של הקדושה, אע"פ שהוא מסתלק, נשאר חד רשימו תמן תדיר. והנה אלו המוחין, אע"פ שמסתלקים למעלה בסוד מקיפים, עכ"ז נשאר רשימו שלהם בתוך ז"א כל היום כולו, והמוחין של רחל הם ג"כ יוצאים בסוד מקיפים, והרשימו נשאר בה תדיר כל היום. ואמנם כשמתחלת הלילה, אז יוצא אפילו אותו הרשימו מסתלק מזו"ן, ואמנם הרשימו של ז"א יוצא בלילה בסוד אור מקיף על רישא דז"א והמוחין עצמם שהיו ביום אור מקיף נסתלקו וכו' (מ"מ).

² ויקרא קכו ע"ב (הערת הזוהר).

³ ח"ב קיד ע"א ח"ג נד ע"ב (לש"ו). עי' ע"ח שער מד פרק ו, ז"ל, הגבורה דז"א השם הפנימי הוא שם י"ה והוא סוד שלהבת י"ה היוצא מבינה אל הגבורה, ע"כ. כאשר הגבורות מתמתקים הם נעשים לרשפי אש שלהבת י"ה (כללים ח"א עז ע"ג). והיינו בחי' עליית המ"ן (כללים ח"א ק ע"ד), והם גורמים לאהבה למעלה (דע"ה ח"א פ ע"ג).

זהר ויהי

<p>דאתוקדא ונפקא מגו שופר דאיהו אתער ואוקיד ומאן איהו שמאלא הדא הוא דכתיב (שם ב ו) שמאלו תחת לראשי ד"א¹²¹ אוקיד שלהובא דרחימו דכנסת ישראל לגבי קב"ה ובגני כך (שם ח ו) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה דהא כד אתי ימינא דאיהו מים אוסיף יקידו דרחימותא ולא כבי שלהובא דשמאלא כמה דאת אמר (שם ב ו) וימינו תחבקני [האי איהו] (הא) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וכן כלא כהאי גוונא</p>	<p>מתוך שופר שהוא מתעורר ושורף. ומיהו, השמאל. זהו שכתוב "שמאלו תחת לראשי", דבר אחר שורף שלהבת של האהבה של כנסת ישראל אל הקדוש ברוך הוא. ולכן "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה". שהרי כשבא הימין שהוא מים, מוסיף שריפת האהבה, ולא נכבתה שלהבת השמאל, כמו שנאמר "וימינו תחבקני", זהו "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", וכן הכל כדוגמא הזו.</p>
<p>עד דהוו יתבי שמעו קליה דרבי שמעון דהוה אתי באורחא הוא ורבי יהודה ורבי יצחק קריב למערתא נפקו רבי אלעזר ורבי אבא אמר רבי שמעון מכותלי דמערתא חמינא דשכינתא הכא יתבו אמר רבי שמעון במאי עסקיתו אמר רבי אבא ברחימותא דכנסת ישראל לגבי קב"ה ורבי אלעזר פריש האי קרא בכנסת ישראל (שם ח ו) שימני כחותם על לבך וגו' אמר ליה אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתכלת אשתיק רבי שמעון שעתא אמר בכל אתר בעיית שתיקו בר שתיקו דאורייתא גינזא דהא אית לי גניזא ולא בעינא [דיתאביד] [דאתאביד] מנייכו והיא מלה עלאה ואשכחנא לה בספרא דרב המנונא סבא תא הזי בכל אתר דכורא רדיף בתר נוקבא¹ ואתער לגבה רחימותא והכא אשכחנא דהיא אתערת רחימותא ורדפה אבתריה ואורחיה דעלמא דלית שבחא דנוקבא למרדף בתריה דדכורא² אלא מלה סתימא היא ומלה עלאה דבי גנוזיא דמלכא</p>	<p>בעוד שהיו יושבים, שמעו את קולו של רבי שמעון שהיה בא בדרך, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. התקרבו למערה. יצאו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מכותלי המערה ראיתי ששכינה כאן. ישבו. אמר רבי שמעון, במה עסקתם. אמר רבי אבא, באהבת כנסת ישראל לקדוש ברוך הוא. ורבי אלעזר פרש פסוק זה בכנסת ישראל, "שימני כחותם על לבך" וגו'. אמר לו, אלעזר, באהבה עליונה וקשר החביבות הסתכלת. שתק רבי שמעון שעה. אמר, בכל מקום צריך שתיקה, חוץ משתיקה של התורה. גניזה אחת יש לי גנוזה, ואיני רוצה שתאבד מכם, והיא דבר עליון, ומצאתי אותו בספרו של רב המנונא הזקן. בא וראה, בכל מקום הזכר רודף אחר הנקבה ומעורר אליה אהבה, וכאן מצאנו שהיא מעוררת אהבה ורודפת אחריו. ודרך העולם שאין שבח הנקבה לרדוף אחרי הזכר, אלא דבר נסתם הוא, ודבר עליון מבית גנזי המלך.</p>
<p>תא חזי תלת נשמתין אינון ואינון סלקין בדרגין עלאין ידיעין³ ועל דאינון תלתא ארבע</p>	<p>בא וראה, שלש נשמות הן, והן עולות בדרגות עליונות ידועות, ועל שהן שלש, הן</p>

¹ כלומר מלכים העגולים הם בחי' הנוק' (ביאורים ח"ב צז ע"ג).

² עיין פר' תזריע מה סע"א ורע"ב (לש"ו).

³ חד נקרא עתיק או א"א הנק' נשמה לכל נשמתין, והם י"ס דאצילות. כי אע"פ שהם כלים, הם נק' נשמתין. או אפשר לומר, כי חד הוא א"ס שבא"ק המתלבש בעטופא י"ס דאצילות, ומתחלק הא"ס לי"ס ניצוצין טיפין, כמו מרגלאין, כי מרגלא הבדולח הנזכר באד"ר, שאין ניכר בו לובן ואודם דין ורחמים, וע"י אלו הטיפין הנעשים נשמה לגוף י"ס דאצילות, אתחזי בהו עבידתא, ואין בין העצמות לכלי הפרש אלא כולו אחדות גמור. וז"ש הוא ואינון חד, ולית בה פרישא כנזכר בפ' ויחי, ובריש תיקונים י"ס דאצילות אינון וגרמוי חד בהון, ונשמה זו נקרא נשמה לנשמה, והוא סתים ברישא דל"א כנזכר בריש אד"ז, נשמתא אחרא היא מלכות דאצילות נשמה לבי"ע הנק' עלמא דנוק', כי מקום העולם והתלבשות נוק' דאצילות וי"ס דבי"ע נעשין גוף אליה. ואמנם י"ס דאצילות לא איקרון גופא אלא נשמתא, כיון דמלכא בהון וגרמוי חד בהון, אך נקרא נשמתין ועטופא דלבר. אך אלו נקרא גופא, כי הם עלמא דפרודא, ואינם אלהות כמו הנשמה שבתוכם, כנזכר בתיקו"ז מה דלאו הכי בי"ס דבריאה דלאו אינון חד וכו', ולכן נתגלה בחי' גופא ממש, כי כבר ידעת כי הכסא היא גופא דברתא דמלכא. אך עכ"ז כמה אינון טמירין קדישין דלעילא דאצילות, והם דוגמתם נשמתא אחרא, הוא נשמתין דצדיקיא דאתיין מב' סטריין, נשמתא דכורא שהוא עולם האצילות, הנשמה שבתוכו, והעצמות

זהר ויהי

<p>אינון חד נשמתא עלאה דלא אתפס ולא אתער ביה גזברא <נ"א גזעא> דקרטיטאה עלאה! כל שכן תתאה והאי נשמתא לכל נשמתין והוא סתים ולא אתגליא לעלמין ולא אתיידע וכלהו ביה תליין והאי אתעטף בעטופא דזהרא דכרמלא <נ"א דבדולחא> בנו זהירותא ונסיף טפין טפין מרגלאן ואתקשרו כלהו כחד בקשרין דשייפי דנופא חד והוא אעיל בנווייהו ואחזי בהו עבידתיה הוא ואינון חד הוא ולית בהו <פרישו האי נשמתא עלאה טמירו דכלא</p>	<p>ארבע. אחת נשמה עליונה שלא נתפסת ולא מתעורר בה הגזבר (הגזע) של החדר העליון, כל שכן התחתון. וזו נשמה לכל הנשמות, והיא נסתמת ולא נגלית לעולמים ולא נודעת, וכולם תלויות בה. וזו מתעטפת בעטוף של זוהר הכרמל (של הבדולח) בתוך הזוהר, ונוטף טפות טפות מרגליות, ונקשרים כולם כאחד, כמו הקשרים של איברי גוף אחד, והוא נכנס לתוכם ומראה בהם מעשיו. הוא והם אחד הם, ואין בהם הפרדה. זו נשמה עליונה טמירה של הכל.</p>
<p>נשמתא אחרא נוקבא דמטמרא בנו חילהא והיא נשמתא להו ומנייהו אחידא</p>	<p>נשמה אחרת נקבה נסתרת בתוך חיילותיה, והיא נשמה להם, ומהם אחוז</p>
<p>רמח/ב</p>	
<p>גופא² לאחזאה בהו עבידתא לכל עלמא³ כנופא דאיהו מאנא⁴ לנשמתא למעבר ביה עבידתא ואלין כנוונא דאינון קשירין טמירין דלעילא⁵ נשמתא אחרא⁶ היא נשמתהון דצדיקיא לתתא נשמתהון דצדיקיא אתיין מאינון <נשמתין⁷> עלאין מנשמתא דנוקבא ומנשמתא דדכורא ובגין כך נשמתין דצדיקיא עלאין על כל אינון חילין ומשריין דלעילא</p>	<p>הגוף להראות בהם מעשיה לכל העולם, כמו גוף שהוא כלי לנשמה לעשות בו מעשה. ואלה כדוגמת אותם הקשרים הטמירים שלמעלה. נשמה אחרת היא נשמת הצדיקים למטה. נשמות הצדיקים באות מאותן נשמות עליונות, מנשמת הנקבה ומנשמת הזכר, ולכן נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אותם החיילות והמחנות שלמעלה.</p>

כשמתחברין עם נשמת המלכות דאצילות הנעשית נשמה לעלמא דנוק, ב"ע, ואז מההוא זיוגא יצאו נשמתו הצדיקים שהם נר"נ דאצילות. ובערך זה גדולים נשמת הצדיקים על כל אינון חילין ומשריין, שהם המלאכים, כי כולם הם גופא כנוכר. ונשמת הצדיקים הם מאצילות, מסוד הנשמה הפנימית, ולא מבחי' גופא, שהם החיצונים. אך וודאי הוא כי נר"נ דב"ע, הם קטנים ממלאכים כ"א לפי מקומו, אלין תלת ד' אינון. נלע"ד חיים פי' שכיון שהם ג', א"כ מוכרח הוא שהשלישית הוא המכריע ומשתתף עם הב' אחרים, וא"כ ד' אינון, כי נשמת הצדיק היא נחלקת לב', נאחזות בדכורא ובנוק, כמו דעת המכריע בין חו"ב, והם ג' מוחין כנז' באד"ר ובדף רמו תבין מ"ש, כי מכ"י ולעילא נקרא עלמא דדכורא ומנוק' ולתתא הוא כולו נוק' ושומר כלל זה בידך (זהר הרקיע).

¹ הגזבר וגבאי של בית העליון והוא החכמ"ה שנקרא נשמתא לנשמתא א"א להשיג מעלות הכת"ר מכ"ש מדרגות התחתונים שהם גזברי דקרטוטא תתאה שא"א להם להשיג מעלות הכת"ר ואמר עליו והאי אתעטף וכו' שהכת"ר היה מתעטף באור החכמ"ה שהיא עיטוף זיהרת הכרמ"ל ר"ל כ"ר מל"א שמלא בזיו ואור בתוך זיהרת העליון והיה נוטף טפין מרגליות שהוא ניצוצות אור עליון מסוד אות י' שהוא כציור טפה מרגליות ונעשה בהם ייחוד אחד בלי פירוד (ד"א). הרח"ו פירש גזבר החדר העליון הוא יסוד אבא אינו משיג אור א"א כ"ש גזבר תתאה הוא יסוד דזעיר שאין משיגו ואריך אתעטף באו"א שנקרא זיהרא דכרמלא כר מלא כל טוב ועיין מק"מ פירוש כל המאמר הרש"ב (נ"א).

² ירצה כל הכחות והחיילים שהם למטה ממנה מתאחדים תחתיה להיותם גוף לה, ובאותם הכחות מראה פעולותיה, ופועלת בכל הנמצא (אור יקר). פי' מזו"ן אחידא גופא שהם ב"ע שנקראים גוף (מ"מ).

³ פי' שע"י ב"ע משפיעים הארתם לכל בני העולם הזה (מ"מ).

⁴ הענין שבזה טעה אלישע שראה מטטרון כותב זכותן של ישראל, וע"ד זה יש מלאכים אחרים שרים שהם תחתיו פועלים, ולא מידם לעושת אלא פרקי הגוף שהנשמה פועלת ע"י וניצוץ שכינה מתנוצצות בהם, והיינו סוד אליהו בתחתונים שהוא סוד גילוי האלהות על הדרך הזה (אור יקר).

⁵ פי' זר"ן הם כמו או"א שהם קשורים תמיד, ותמיד מזדווגים והם טמירים בגו זר"ן (מ"מ).

⁶ פי' זו נשמה שלישית (מ"מ).

⁷ מעצמותן ממש כדפי' הב', שאינם מהמלכות לבד ככל הנבראים הנבראים ע"י, אלא משיתוף וייחוד ב' מדות שהם מדכורא ומנוקבא, דהיינו ת"ת ומלכות, ומטעם זה פי' לעיל שהם ד' נשמות כדפי' שם, והיה זה סבה תוספת מעלה לאדם על כל נמצא (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ואי תימא¹ הא עלאין אינון מתרין סטריין² אמאי נחתין להאי עלמא³ ואמאי אסתלקו מניה למלכא⁴ דאתייליד ליה בר שדר ליה לחד כפר למרבי ליה⁵ ולגדלא ליה עד דיתרבי⁶ (ליה) ויולפון⁷ ליה ארחי דהיכלא דמלכא⁸ שמע מלכא דהא בריה רב ואתרבי מה עבד ברחימו דבריה משדר ליה למטרוניתא אמיה בניניה ואעיל ליה להיכליה וחדוי עמיה כל יומא כך קב"ה אוליד בר במטרוניתא ומאי איהו נשמתא עלאה קדישא שדר ליה לכפר להאי עלמא דיתרבי ביה ויולפון ליה אורחי דהיכלא דמלכא</p>	<p>ואם תאמר, הרי הם עליונים משני צדדים, למה ירדו לעולם הזה, ולמה הסתלקו ממנו. [משל] למלך שנולד לו בן, שלח אותו לכפר אחד לגדלו, ולגדל אותו עד שיגדל (לו), וילמדו אותו דרכי היכל המלך. שמע המלך שהרי בנו גדול והתגדל, מה עשה באהבת בנו, שולח לו את המלכה אמו בשבילו, ומכניסו להיכלו, ושמח עמו כל היום. כך הקדוש ברוך הוא, הוליד בן מהמלכה, ומיהו, זו נשמה עליונה קדושה. שלח אותה לכפר, לעולם הזה, שתתגדל בו וילמדו אותה דרכי היכל המלך.</p>
<p>כיון דידע מלכא דהא בריה אתרבי בהאי כפר ועידן >הוא למייתי ליה< (למייתי) להיכליה⁹ מה עבד ברחימו >דבריה< (דיליה ביה) משדר למטרוניתא בניניה ואעיל ליה להיכליה (ד)נשמתא לא סלקא מהאי עלמא עד דאתת מטרוניתא בניניה ואעילת לה בהיכלא דמלכא וייתבת תמן לעלמין ועם כל דא אורחא דעלמא דאינון בני כפר בכאן על פרישו דבריה דמלכא מנייהו חד פקח הוה תמן אמר לון על מה אתון בכאן וכי לאו בריה דמלכא איהו ולא אתחזי למידר יתיר ביניכו אלא בהיכלא דאבוי כך משה דהוה פקח חמא בני כפר דהווי בכאן על דא אמר (דברים יד א) בנים אתם ליהו"ה אלהיכם¹⁰ לא תתגודדו</p>	<p>כיון שיודע המלך שהרי בנו גדל בכפר הזה, והזמן הגיע להביאו להיכלו, מה עשה באהבת בנו, שולח למלכה בשבילו ומכניס אותו להיכלו. הנשמה לא עולה מן העולם הזה עד שבאה המלכה בשבילה, ומכניסה אותה להיכל המלך, ויושבת שם לעולמים. ועם כל זה, דרך העולם שאותם בני הכפר בוכים על פרדת בן המלך מהם. פיקח אחד היה שם, אמר להם, על מה אתם בוכים, וכי לא בן המלך הוא, ולא נראה יותר לדור ביניכם אלא בהיכל של אביו. כך משה, שהיה פקח, ראה בני כפר שהיו בוכים, ועל זה אמר "בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו".</p>

¹ קשיא ליה לא ימנע או יש תועלת נמשך לאדם בעולם הזה או לאו, אם מעלתו גדולה בעולם הזה, קשה למה בהטיבם מסתלקים ממנו, ואם אין תועלת נמשך למה ירדו בו, וקושיא זו תגדל כאשר נקדים גדולת הנשמה הזאת על כל נמצא עליונים ותחתונים (אור יקר).

² ואין נמצא מנאצלים ולמטה ישוה אל מעלתם כדפי' לעיל, א"כ עתה יקשה (אור יקר).

³ שהוא לכאורה ירידה אל מעלתם, וא"ת שהיא מעלה גדולה להם (אור יקר).

⁴ כללות תשובתו כי מעלת הנשמה בסילוקה, אמנם עיקר מעלתה בידיעת התורה, וזה לא יודע לה ולא ישיגה אלא בעולם התחתון (אור יקר).

⁵ לגדלו (ד"א).

⁶ היינו שלא תעמוד בעולם הזה, אלא עד תשלים הנשמה חוקה גבולה, ויש עושה חוקה בזמן מועט ויש בזמן מרובה, ולזה אין לתמוה על סילוק הצדיקים בקצרות שנים (אור יקר).

⁷ עוד שנית, כי מדרך הקטנים להתלכלך ולהתקלקל, ואין דרך זה להעשות בהיכל המלך, וכן בענין זה אל הנשמה היא קטנה ואינה יודעת סודות התורה למעלה, ואם יכניסוה בסודות ההם לא תועיל שאינה מלומדת עד שילמדוה, ואין ראוי שתתלמד ותטעה ותחזור ותטעה בהיכל המלך עד שתתלמד (אור יקר).

⁸ שלא יטעה באותם הדרכים המורגלים שם, עוד שלישית כי צורת הנשמה קודם בואה אינה שוה אל מציאותה אחר בואה, והיינו סוד הגידול שהוא מתגדלת בעולם הזה בעסק הנשמות בתורה ובמצות בהמשכת האור מלמעלה, ומתלבשת בו ומתגדלת זהרה והולכת לפי שיעור מעשיו נמצאת בתחלת מציאות קטנה ביותר ותגדל ותלך אח"כ (אור יקר).

⁹ רמז למ"ש טרר ר' בון בכ"ח שנים וכו' כלומר שהכונה היא עד שיתוקן וזה כבר נתקן בזמן מועט יבא הבן אצל אביו. ז"ח (ב"א).

¹⁰ כאן מתבאר ששורש נשמת כלל ישראל הוא באור הגנוז, פנימיות כל העולמות (הקדו"ש יב ע"ד).

זהר ויהי

<p>תא חזי אילו הווי ידעין כלהו צדיקיא האי הווי חדאן ההוא יומא דמטי לון לאסתלקא מהאי עלמא וכי לאו יקרא עלאה הוא דמטרוניתא אתת בניייהו ולאובלא לון להיכלא דמלכא למחדי בהו <מלכא> כל יומא דהא קב"ה לא אשתעשע אלא בנשמתהון דצדיקיא תא חזי אתערותא דרחימו דכנסת ישראל לגבי קב"ה נשמתהון דצדיקיא¹ לתתא מתערין לה בגין דאינון אתיין מסטרא דמלכא² מסטרא דדכורא³ ואתערותא דא מטי לנוקבא מסטרא דדכורא ואתער רחימותא אשתכח דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא וכדין נוקבא אתקשרת ברחימותא לגבי דכורא</p>	<p>בא וראה, אילו היו כל הצדיקים יודעים את זה, היו שמחים אותו יום שמגיע להם להסתלק מן העולם, וכי לא כבוד עליון הוא שהמלכה באה בשבילם, ולהוביל אותם להיכל המלך שישמח בהם המלך כל יום, שהרי הקדוש ברוך הוא לא משתעשע אלא בנשמות הצדיקים. בא וראה, התעוררות האהבה של כנסת ישראל לקדוש ברוך הוא, נשמות הצדיקים למטה מעוררים אותה, משום שהם באים מצד המלך, מצד הזכר. והתעוררות זו מגיעה לנקבה מצד של הזכר, ומתעוררת אהבה. נמצא שזכר מעורר חביבות ואהבה לנקבה, ואז הנקבה נקשרת באהבה לזכר.</p>
<p>כהאי גוונא תיאובתא דנוקבא למשדי מיין תתאין⁴ לקבל מיין עלאין לאו איהו אלא בנשמתהון דצדיקיא זכאין אינון צדיקיא בהאי עלמא ובעלמא דאתי דעלייהו קיימין עלאין ותתאין ועל דא (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם כתיב סתם⁵ ורזא דכלא צדיק איהו יסודא דלעילא⁶ ואיהו יסודא לתתא⁷ וכנסת ישראל אתכלילת מצדיק מלעילא⁸ ומתתא⁹ צדיק מהאי סטרא וצדיק מהאי סטרא ירתין לה הדא הוא דכתיב (תהלים לו כט) צדיקים ירשו ארץ ירשו ארץ ודאי</p>	<p>כדוגמא זו תשוקת הנקבה לשפוך מים תחתונים כנגד מים עליונים אינה אלא בנשמות הצדיקים. אשרי אותם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שעליהם קיימים עליונים ותחתונים, ועל זה "וצדיק יסוד עולם", כתוב סתם. וסוד הכל, צדיק, הוא יסוד שלמעלה, והוא יסוד למטה. וכנסת ישראל נכללת מצדיק מלמעלה וממטה. צדיק מצד זה וצדיק מצד זה יורשים אותה. זהו שכתוב "צדיקים ירשו ארץ", "ירשו ארץ" ודאי.</p>
<p>תא חזי צדיק אחסין לה להאי ארץ ואריק עלה <ברכאן> בכל יומא ויהיב לה תפנוקין ועדונין בנגידו עלאה דנגיד עלה והא¹⁰ אוקימנא מלה ורזא דכתיב (בראשית מט כ) מאשר שמנה</p>	<p>בא וראה, צדיק יורש ארץ זו ומוריק עליה ברכות בכל יום, ונותן לה תפנוקים ועדונים בהמשכה עליון ששופע עליה. והרי בארנו את הדבר. וסוד הכתוב, "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך".</p>

¹ עי' לעיל רלה ע"א שהוא כאשר הצדיקים מתים (כללים ח"ב כב ע"ד).

² זהו מסקנא דתירוצא למה שהקשה לעיל, דלית שבחא לנוק' למרדף בתריה דדכורא, דכיון שהנשמות של הצדיקים שהם מסטרא דדכורא הם מעוררים אותה, א"כ אדרבה דכורא רדיף בתר נוק' שהוא המעורר אותה על ידי נשמות הצדיקים שהם ממנו (מ"מ).

³ שעצם הזכר וניצוצותיו הם מתפשטין בבני אדם בסוד נשמתן אחר שהנשמה מצדו וכיון שתחלה צדיק תחתון מעורר השכינה נמצאת מתעוררת תחלה מצד הזכר (אור יקר).

⁴ פי' כמו שהתעוררות הנוק' הוא ע"י נשמות הצדיקים, כן העלאת מ"ן בשעת הזווג הוא ע"י נשמות הצדיקים (מ"מ).

⁵ פי' צדיק העליון שהוא יסוד דז"א הוא יסוד עולם שהיא מלכות, שממנו יונקת. וכן צדיק תחתון שהם נשמות הצדיקים הם יסוד עולם שהיא מלכות שעולים בה בסוד מ"ן, וז"ש ורזא דכולא צדיק איהו יסוד דלעילא שהוא יסוד דז"א (מ"מ).

⁶ יסוד דז"א (מ"מ).

⁷ פי' צדיק תחתון שהם נשמות הצדיקים (מ"מ). קנג ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ פי' שהיסוד מוריד בה מ"ד (מ"מ).

⁹ שהצדיקים מעלים בה מ"ן (מ"מ).

¹⁰ רלה ע"ב (הערת הזוהר).

זהר ויהי

<p>לחמו¹ והוא יתן מעדני מלך² ועם כל דא מלה אחר³ כמה דכתיב (שיר ו ט) ראוה בנות ויאשרוה ועל דא אמרה לאה (בראשית ל יג) באשר⁴ כי אשרוני בנות וכלא שפיר ותא חזי מעלמא דאתי אתמשיך ונגיד להאי צדיק למיהב⁵ תפנוקין ועדונין להאי ארץ דאיהו לחם עוני [ואתעביד] (ועביד) לחם פנג הדא הוא דכתיב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך ודאי והא⁶ אוקימנא</p>	<p>ועם כל זה דבר אחר, כמו שכתוב "ראוה בנות ויאשרוה", ועל זה אמרה לאה, "באשרי כי אשרוני בנות", והכל יפה. ובא ראה, מן העולם הבא נמשך ושופע לצדיק הזה לתת תפנוקים ועדונים לארץ הזו, שהיא לחם עוני, ונעשה לחם עונג. זהו שכתוב "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך", ודאי. והרי בארנו.</p>
רמו/א	
<p>תא חזי מאשר שמנה לחמו (בראשית מט כ) דא הוא אתר דכלא מאשרין ליה ומאי איהו⁷ עלמא דאתי דעלאי ותתאי⁸ מאשרין ליה ומכספין ליה שמנה לחמו ממאן¹²² עד כאן לא פריש מאן הוא אתר</p>	<p>בא וראה, "מאשר שמנה לחמו", זהו מקום שהכל מאשרים אותו, ומיהו, העולם הבא, שהעליונים והתחתונים מאשרים אותו ומשתוקקים אליו. "שמנה לחמו", ממי, עד כאן לא פרש מי הוא המקום.</p>
<p>אלא אית לחם ואית לחם כמה דאית אילנא ואית אילנא אית אילנא דחיי ואית אילנא דתלייא ביה⁹ מותא אית לחם דאקרי לחם עוני ואית לחם דאקרי לחם פנג ומאן איהו (לחם) דא ו' ודא הוא לחמו לחם ו' ועל דא כתיב (שמות טז ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים מן השמים ודאי¹⁰ ועל דא מאשר שמנה לחמו לחם ו' דהא מניה אתון האי אילנא והוא מעטרא ליה כדכתיב (שיר ג יא) בעטרה שעטרה לו אמו וכד איהו נקיט ודאי הוא יתן מעדני מלך (בראשית מט כ) ומאן מלך דא כנסת ישראל דהא מניה אתזנת והוא יהיב לה על ידא דצדיק דרגא קדישא את קיימא¹¹</p>	<p>אלא, יש לחם ויש לחם, כמו שיש אילן ויש אילן. יש עץ החיים ויש עץ שתלוי בו המות. יש לחם שנקרא לחם עוני, ויש לחם שנקרא לחם עונג. ומיהו (לחם), זה ו', וזה הוא לחמו, לחם ו', ועל זה כתוב "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", "מן השמים" ודאי. ועל זה, "מאשר שמנה לחמו", לחם ו', שהרי ממנו נזון העץ הזה, והוא מעטר אותו, ככתוב "בעטרה שעטרה לו אמו". וכשהוא לוקחו, ודאי הוא יתן מעדני מלך. ומי המלך, זו כנסת ישראל, שהרי ממנו נזונת, והוא נותן לה על ידי הצדיק דרגה קדושה אות הברית, ומכאן לשאר הדרגות שלמטה, וכולם כדוגמא שלמעלה.</p>

¹ פי' מאשר שהוא יסוד דד"א שמנה לחמו היא המלכות שהיא לחם של ו' (מ"מ).

² פי' אשר הנזכר שהוא היסוד יתן מעדני מלך שהיא מלכות (מ"מ).

³ פי' מאשר היא הבינה (מ"מ).

⁴ פי' לאה היא אחוריים דמלכות דאימא והיא בחי' הבינה ואמרה באשרי נמצא שאשר היא הבינה (מ"מ).

⁵ פי' כמו דבר אחר, ושיעור הכתוב מאשר שהיא הבינה שמנה לחמו שהיא המלכות לחם של ו' והוא אשר הנז' שהיא הבינה יתן מעדני מלך שהיא המלכות וכל זה ע"י יסוד, שהבינה משפעת ליסוד דד"א ומשם נמשכת הארה למלכות הנקראת לחם (מ"מ).

⁶ עז ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ הטעם שהבינה נק' אשר, כי שם אה"ה דידולין באימא, וברבוע גימ' תקמ"ד, תסיר ריבוע הפשוט, שהוא מ"ד, ישאר ת"ק, ות"ק עם הכולל גימ' אשר. והנה יסוד הבינה נק' אשר, ועי' בפרי עץ חיים שער הברכות (זהר הרקיע).

⁸ זה פי' ג' בפסוק מאשר, ושיעור הכתוב לפי פי' זה מאשר שהיא הבינה שמנה לחם שהיא ו' שהבינה מעטרת לז"א והוא יתן מעדני מלך לחם הנז' שהוא ז"א יתן מעדני מלך שהיא המלכות (מ"מ).

⁹ נ"ל דהאי דאמר לישנא דתלייא בי' מותא על המ' לא ששייך לומר שם אחיזת הקלי' שהם המיתה ח"ו אלא במט"ט שמחציו ולמטה נאחזים והואיל ומט"ט אחוזו ומושפע ממ' לפיכך נקרא מלכות אילנא דתלייא ביה מותא ושמור זה נ"ל. א"מ (נ"א).

¹⁰ ח"ב מ ע"א סא ע"ב ח"ג צה ע"ב ורצב ע"ב (לש"ו). כלומר מז"א (דע"ה ח"ב קלג ע"ד).

¹¹ שהיסוד מעבר לשפע הנשפעת מהת"ת למלכות, ועיקר הת"ת שהוא את קיימא (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ומהכא לשאר דרגין! דלתתא² וכלהו כגוונא דלעילא³</p>	
<p>בספרא דרב המנונא סבא אמר הכי מאשר שמנה לחמו⁴ דא לחם שבת דאיהו פנג על חד תרין כדכתיב (שמות טז כב) לקטו לחם משנה מאי לחם משנה אלא תרי לחם לחם מן השמים ולחם מן הארץ דא הוא לחם פנג ודא הוא לחם דמסכנא ובשבת אתכליל לחם תתאה בלחם עלאה ואתברך האי בניני האי ואיהו לחם משנה ותו הוה אמר לחם משנה דשבת⁵ נקיט משבת עלאה⁶ דאיהו נגיד ואנהיר לכלא ואתחבר לחם בלחם ואיהו משנה ובכל אתר <רזא דלחם נוקבא היא> (לחם נוקבא⁷) בנין כך שמנה כתיב ולא שמן וכתיב (בראשית לט ו) כי אם הלחם אשר הוא אוכל דא אנתתיה ואי תימא (ש"א ט ז) כי הלחם אזל⁸ מכלינו ולא כתיב אזלת שאר מזונא לחם קרינן ליה ואשתמודען מלין מאן הוא שאר מזונא ומאן הוא לחם ממש לחם דלעילא בכל אתר דכר לחם תתאה⁹ <בכל אתר> נוקבא ואנן אשכחינא דזמנין כתיב דכר ולזמנין נוקבא¹⁰ וכלא חד מלה האי כהאי ושפיר כלא</p>	<p>בספרו של רב המנונא הזקן אמר כך, "מאשר שמנה לחמו", זה לחם שבת, שהוא עונג, על אחד שנים, ככתוב "לקטו לחם משנה". מה זה "לחם משנה", אלא שני לחם, לחם מן השמים ולחם מן הארץ. זה לחם עונג, וזה לחם עוני. ובשבת נכלל לחם התחתון בלחם העליון, ומתברך זה בגלל זה, והוא "לחם משנה". ועוד היה אומר, לחם משנה של שבת לוקח משבת העליונה שנמשך ומאירה לכל, ומתחבר לחם בלחם, והוא משנה. ובכל מקום סוד של לחם נקבה היא, לכן "שמנה" כתוב ולא שמן, וכתוב "כי אם הלחם אשר הוא אוכל", זו אשתו. ואם תאמר, "והלחם אזל מכלינו", ולא כתוב אזלה. לשאר המזון קוראים לחם, והדברים ידועים מה הוא שאר המזון ומה הוא לחם ממש. לחם שלמעלה בכל מקום זכר, לחם תחתון בכל מקום נקבה. ואנו מצאנו שלפעמים כתוב זכר ולפעמים נקבה, והכל דבר אחד, זהו כמו זה, והכל יפה.</p>
<p>תא חזי אשר רשים לעילא ורשים לתתא בתקוני <כלה> (כלא) וכלהו תריסר שבטין ימא קאים עלייהו ואתתקן בהו הדא הוא דכתיב (מ"א</p>	<p>בא וראה, אשר רשום למעלה ורשום למטה בתקוני כלה, ועל כל שנים עשר השבטים הים עומד ונתקן בהם. זהו שכתוב "והים עליהם מלמעלה". וסוד הדבר, נתקן למעלה ונתקן למטה בארץ.</p>

¹ כי לזה נקראת המלכות מלך, להיות שהיא מלך על כל הנמצאים התחתונים ומשפיעם (מ"מ).
² ב"ע (מ"מ).

³ כמו שבספירות נמשך הענין הזה ממדרגה למדרגה כדפי' מבינה לת"ת ומת"ת ליסוד, מיסוד למלכות, כן אל התחתונים מלכות במקום בינה, וממנה יש מדרגות נמשך דרך בם השפע, ונמשכו לפי זה הפירושים האלו בפסוק זה מדרגה אחר מדרגה, והכל צודק. ולזה אינם פירושים שונים. ולא אמר דבר אחר אלא ת"ח, מפני שבכל אי זה דרך שנפרש לא נוכל לומר שישפיע היסוד שלא יהיה סדר הענין, שתקבל הת"ת מהבינה והת"ת ישפיע למלכות ע"י היסוד, אלא הכל תלוי אם הפסוק יפרש קבלתה מהיסוד לבד, או נפרש ג"כ קבלתה מהבינה ע"י היסוד, או נפרש השפעת הבינה בת"ת, והת"ת משפיע למלכות ע"י היסוד, או נפרש שב' המדות יחד דהיינו ת"ת ומלכות הם מקבלים מהבינה והיינו פי' רביעי דרב המנונא סבא ולא שהם מקבלים יחד בשוה (אור יקר). פי' יש לב"ע שפע כמו אצילות (מ"מ).

⁴ פי' לחמו הם זרין שנקראים לחם, ז"א נקרא לחם מן השמים, ומלכות לחם מן הארץ, והבינה מאירה לשניהם, וז"ש מאשר שהיא הבינה שמנה לחמו שהם זרין ואפשר שר"ה מפרש לחמו לחם ו' לחם היא מלכות ו' הוא ז"א, ושניהם יונקים מהבינה (מ"מ). לעיל מז' ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ פי' זרין (מ"מ).

⁶ בינה (מ"מ).

⁷ פי' לחם בעצם הוא בנוק' (מ"מ).

⁸ פי' הרי שגם ז"א קרוי לחם, ותירץ שאר מזונא לחם קרינן ליה, פי' ז"א נקרא שאר מזונא לפי שאינו נק' לחם בעצם, ולחם בעצם היא מלכות. וז"ש ואשתמודען מלין מאן וכו' שר"ל לחם ממש, היא מלכות שהיא נקראת לחם בעצם, אבל ז"א נק' לחם בהשאלה לחם דלעילא בכל אתר דכר פי' בהשאלה (מ"מ).

⁹ נוק' פי' לחם בעצם (מ"מ).

¹⁰ פי' ר"ש ס"ל שכשם שהמלכות נק' לחם בעצם כן הז"א וז"ש וכולא חד מלה האי כהאי (מ"מ).

<p>ז (כה) והים עליהם מלמעלה¹ ורוא דמלה אתתקן לעילא² ואתתקן לתתא [בארעא] אתתקן לעילא בתקונין ידיען כגוונא דעלמא עלאה ואתתקן לתתא בהני תריסר שבטין³ כגוונא דלעילא ועל דא שכינתא לעילא ושכינתא לתתא בנינייהו <נ"א בגווייהו> דישראל ובתריסר שבטין <נ"א ובתרי שבטין> [נ"א ובתריין סטריין] אתכלילת ואתתקנת אשר בתקונהא קיימא כשאר שבטין ואי לאו דגלי משה לא אתידע דכתיב (דברים לג כד) וטובל בשמן רגלו לאחזאה אן הוא קשרא דיליה באתריה דאיהו נגיד ההוא משה רבות מלעילא בניני כך כתיב (שם) ברוך מבנים אשר וגו'</p>	<p>נתקן למעלה בתקונים ידועים כודגמא של העולם העליון, ונתקן למטה בשנים עשר השבטים הללו כדוגמא שלמעלה, ועל כך שכינה למעלה ושכינה למטה בשביל (בתוכם של) ישראל. ובשנים עשר שבטים (ובשני שבטים) (ובשני צדדים) נכללת ונתקנת. "אשר" עומד בתקוניה כשאר השבטים. ואם לא שגילה משה, לא נודע, שכתוב "וטובל בשמן רגלו", להראות איפה הקשר שלו במקומו, שהוא ממשיך אותו שמן משחה מלמעלה. לכן כתוב "ברוך מבנים אשר" וגו'.</p>
<p>רבי שמעון פתח ואמר נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר (בראשית מט כא) הא אתמר דעלמא עלאה עלמא דדכורא⁴ איהו כיון דסלקא מלה מכנסת ישראל ולעילא כלא הוא דכר מנלן מעולה אמאי אתקרי עולה בנין דסלקא לעילא מן נוקבא ובגיני כך (ויקרא א ג) עולה זכר תמים יקריבנו וגו' אמאי תמים וכי פיסקי פיסקי בעינן ליה דאמר תמים מהו תמים אלא כדכתיב (בראשית יז א) התהלך לפני והיה תמים אימתי תמים בשעתא <נ"א באתר> דאתגזר דהא דכורא לא הוי ולא אשתמודע אלא בההוא אתר דאקרי תמים ומאן איהו דא את קיימא דביה אשתמודע דכורא מן נוקבא כדכתיב (שם ו ט) איש צדיק תמים היה בגיני כך זכר תמים דאשתמודע ביה האי שייפא ולא יסרסון ליה ואי תימא הא כתיב (ויקרא ד לב) נקבה תמימה הכי הוא ודאי כמה דאקרי צדיק תמים כך אקרי צדק תמימה בנין דכלא נטלא מיניה בגיני כך עולה דסלקא מן נוקבא לדכורא ומהאי אתר ולעילא כלא הוא דכורא⁵ ומן נוקבא</p>	<p>רבי שמעון פתח ואמר, "נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר". הרי נאמר שהעולם העליון הוא עולם של זכר. כיון שעולה דבר מכנסת ישראל ומעלה, הכל הוא זכר. מנין לנו, מעולה. למה נקראת עולה, משום שעולה מעל הנקבה, ולכן "עולה זכר תמים יקריבנו" וגו'. למה "תמים", וכי חתיכות חתיכות צריך אותו שאומר תמים, מה זה תמים. אלא ככתוב "התהלך לפני והיה תמים". מתי "תמים", בשעה (במקום) שנמול, שהרי הזכר אינו, ולא נודע אלא רק באותו מקום שנקרא תמים, ומהו, זו אות הברית, שבה נודע הזכר מן הנקבה, ככתוב "איש צדיק תמים היה". לכן זכר תמים, שנודע בו איבר זה ולא יסרסו אותו. ואם תאמר, הרי כתוב "נקבה תמימה", כך הוא ודאי. כמו שנקרא צדיק תמים, כך נקרא צדק תמימה, משום שהכל נטלה ממנו. לכן עולה, שעולה מן הנקבה לזכר, וממקום זה ולמעלה הכל הוא זכר, ומן הנקבה</p>

¹ והוא שורש ה"ב שבטים והם מושרשים בבחינת נחש עקלתון שהוא בחי' הנוק' המתפשטת למטה (הקדו"ש צז ע"ג).

² פי' מלכות נתקנת למעלה ע"י י"ב בקר ואתתקן לתתא בארע' ע"י י"ב שבטים וכדמפרש אתתקן לעילא בתיקונין ידיען וכו' פי' מלכות נתקנה בי"ב בקר כמו ה' ראשונה שנתקנה בי"ב ספירות שבז"א כמ"ש לעיל דף ר"מ תריין תיקונין דנוק' אמר שלמה וכו' ע"ש (מ"מ).

³ פי' נתקנה בי"ב שבטים כמו בי"ב בקר דכתיב וטובל בשמן רגלו, פי' שמן הוא באבא ואימא כלולה עמו נמצא שגם אימא תקרא שמן הרי שאשר הוא באימא (מ"מ).

⁴ בינה נקראת כך ע"ש שהיא שורש מ"ה וב"ן, שכן מ"ה הוא בחי' זכר (ביאורים ח"א מז ע"ג), וכן הוא הנשמה (שם עג ע"ב).

⁵ לעיל צו ע"א (לש"ו). ע"י הקדו"ש לד ע"ג שכאן מתבאר שהאימא נחשבת כשם ס"ג לגבי זו"ן אמנם בשרשם היא בבחינת מ"ה לגביהם, וע"י לעיל רמא ע"א. ע"י ע"ח שער מ"ד ומ"ן סוף דרוש יד ובשער השמות

זהר ויהי

רמו/ב	
<p>ולתתא כלא הוא נוקבא¹ והא אוקימנא ואי תימא הכי נמי נוקבא [ד]לעילא אלא² סיומא דגופא אחזי על כל גופא³ דאיהו דכר רישא דגופא נוקבא⁴ עד דנחית לסיומא⁵ וכד סיומא אתחזי הא עביד כלא דכר אבל הכא רישא וסופא נוקבא⁶ דהא כל תקון גופא נוקבא</p>	<p>ולמטה הכל הוא נקבה, והרי בארנו. ואם תאמר כך גם הנקבה שלמעלה, אלא סיום הגוף מראה על כל הגוף שהוא זכר. ראש הגוף נקבה, עד שיורד לסיום, וכשהסיום נראה, הרי עושה הכל זכר. אבל כאן ראש וסוף נקבה, שהרי כל תיקון הגוף נקבה.</p>
<p>תא חזי חד רוא עלאה אית במלה דא דהא חמיני דיעקב בריך ליוסף בגו אחוהי⁷ כיון דמני קב"ה ארבע דגלים בשכינתא בתריסר שבטין לאתתקנא בהו (ו)גרע מנייהו ליוסף ושווי לאפרים באתריה מאי טעמא אסתלק יוסף מנייהו אי תימא בנין חובוי לאו הכי דהא זכאה איהו אלא רוא דמלה יוסף רשימו דדכורא הוה דכתיב (בראשית מט כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין⁸ וכתיב (שם כד) משם רועה אבן ישראל מתמן אתון האי אבן ישראל אבן דא כנסת ישראל ועלה אמר דוד (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה ובגין דיוסף איהו רשימו⁹ דדכורא אקרי יוסף הצדיק דהא איהו צדיק ודאי משם רועה אבן ישראל</p>	<p>בא וראה, סוד עליון אחד יש בדבר זה, שהרי ראינו שיעקב בריך את יוסף בתוך אחיו. כיון שמנה הקדוש ברוך הוא ארבעה דגלים בשכינה, בשנים עשר שבטים לתקן בהם, גרע מהם את יוסף, ושם במקומו את אפרים. למה הסתלק מהם יוסף, אם תאמר משום חטאו, לא כך, שהרי הוא צדיק. אלא סוד הדבר, יוסף היה רישום של זכר, שכתוב "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין", וכתוב "משם רועה אבן ישראל", משם נזונית אבן ישראל הזאת. "אבן" זו כנסת ישראל, ועליה אמר דוד "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה". ומשום שיוסף הוא רישום של זכר, נקרא יוסף הצדיק, שהרי הוא ודאי צדיק. "משם רועה אבן ישראל".</p>

פ"א שכן שורש כולם הוא בניצור"ק ושב"כ דהמלכות שנפלו בעולם התהו, והיינו המ"ן שלה אשר נתבררו תמיד (דע"ה ח"ב קנג ע"ב). ועי' לעיל כב ע"א.

¹ כל ג' העולמות בי"ע המה חלקי אצילות, שכן הם חיילי המלכות (ע"ח שער מד פרק א' וגליונות הלש"ו שם שמציינן לזהר כאן). ועי' הערה סוף העמוד הקודם. עי' לעיל כב ע"א כט ע"ב (כללים ח"א פב ע"ב).

² פירוש בינה היא נוקבא אבל נה"י שלה שהם סיומא מתלבשים בז"א עד דנחית לסיומא שהוא יסודו ואז נעשה הכל דכר שהכל הולך אחר הסיום וכמש"ל דף ה ע"ב מלכא עלאה בזכור שהוא יסוד זעיר אסתיים וע' מק"מ פירוש כל המאמר (נ"א).

³ פ"י לא תימא שאמא נק' ג"כ נוק' אלא סיומא דגופא פ"י גוף אצילות ז"א ונה"י דבינה ברישיה למוחין אצלו נמצא שראש הז"א הוא נוק' ולפי זה יהיה כל גופו נוק' אלא כד נחית לסיומא אתחזי דכר כי יסוד אבא ארון ומגיע עד היסוד דז"א וע"י אור דאבא נק' הכל זכר הואיל והסיום זכר אבל בעולמות שתחת הנוק' מלכות הראש והסוף נוק' כי ג"ר בברי' ור"ק ביצירה ומלכות בעשיה והסיום של הגוף בעשיה היא נוק' לכן כולה נוק' משא"כ באימא שהסיום הוא בדכורא (זהר הרקיע).

⁴ בינה (מ"מ).

⁵ יסוד דז"א (מ"מ).

⁶ פ"י מלכות ובי"ע כולם נקבות (מ"מ).

⁷ הקדים ר"ש הקדמה זו שלא תאמר כמ"ש רבי יוסי בפי' מקץ דף ר', וז"ל, א"ר יוסי ודאי לא אדכר שמה דיוסף באיננו דגלים וכו' בגין דאתגאי על אחוי וכו', לכך סתר ר"ש סברא זו ואמר, דהא חמינא דיעקב בריך ליוסף בגו אחויה, ואי משום דאתגאי על אחוי, לכך לא נמנה בדגלים. א"כ גם בברכות לא ימנה. ומדברכיה יעקב, ש"מ שהוא צדיק כאחיו, א"כ למה לא נמנה בתוך הדגלים, וז"ש לקמן איתמא בגין חובוי, לאו הכי, דהא זכאה איהו יוסף רשימו דדכורא היה פ"י שייסוד דז"א, אין לו על מה שייסמוך בז"א כמ"ש הרב ז"ל, ומרשימו של הארת חו"ג נעשה יוסף שהוא בחי' יסוד, וז"ש רשימו דדכורא הוה (מ"מ).

⁸ פ"י מלכות נקראת עין לפי שאין לה רק ה' גבורות שהם ה' הוי"ת גימ' עי"ן שעולה ק"ל בסוד נשים דעתן קלה, ויסוד הוא על גבי מלכות וזהו בן פורת עלי עין (מ"מ).

⁹ קשיא ליה והא אשר דרשינן לעיל שהוא ביסוד, ועכ"ז לא נסתלק משאר תיקוני שכינה לתתא, לזה אמר שאינו בבחינת יוסף, שהוא בעצם מעצמו ומרכבתו ביסוד, וז"ש ובגין דאיהו רשימא קדישא איקרי יוסף הצדיק, ולא איקרי הכי אשר הצדיק כלל, ועם היות שדרשנו לעיל בפסוק מאשר היינו רמז לפסוק, אבל הוא

זהר ויהי

<p>ובגין דכל תקוני שכינתא אינון נוקבן אסתלק יוסף מתמן ואתמני תחותיה אפרים ואיהו נוקבא לתקונהא¹ ובגין דאיהו הכי אתמני לסטר מערב אתר דנוקבא שריא וההוא רשימו דאיהו דכורא אסתלק מתקונהא בגין דאיהו עלמא דנוקבא ולא עלמא דדכורא וכל תקונהא בעיין נוקבי ובגין כך יוסף דאיהו צדיק אסתלק מתקונהא ואתמני אפרים תחותיה ועל דא כלהו תריסר שבטין תקוני שכינתא אינון וכלהו בעיין כגוונא דלעילא בר דרגא דצדיק דאיהו עביד כל שייפין (ד)דכר ולא בעי לאכחשא לה <נ"א ליה></p>	<p>ומשום שכל תקוני השכינה הן נקבות, הסתלק יוסף משם והתמנה תחתיו אפרים, והוא נקבה לתקוניה. ומשום שהוא כך, התמנה לצד מערב, מקום ששורה הנקבה, ואותו רישום שהוא זכר הסתלק מתקוניה, משום שהוא עולם של נקבה ולא עולם של זכר, וכל תקוניה דורשים נקבות. ולכן יוסף שהוא צדיק, הסתלק מתקוניה, והתמנה אפרים תחתיו. ועל כן כל שנים עשר השבטים הם תקונים של שכינה, וכולם נצרכים כדוגמא שלמעלה, חוץ מדרגת הצדיק שהוא עושה כל האיברים זכר, ולא צריך להחליש אותה (אותו).</p>
<p>נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר (בראשית מט כא) (ו)היינו דכתיב (שיר ד ג) ומדברך נאוה² בגין דקול מדבר ליה³ לדבור ולית קול בלא דבור⁴ וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא <דלעילא> ושליח מקמיה לאנהגא לדבור דהא לית קול בלא דבור ולא דבור בלא קול ודא כלל דצריך לפרט ופרט דצריך לכלל ודא קול נפקא מדרום⁵ ומדבר למערב ירית לתרין סטרין ודא הוא דכתיב (דברים לג כג) ולנפתלי אמר וגו' ים ודרום ירשה לעילא דכר לתתא נוקבא בגין כך נפתלי אילה שלוחה נוקבא לתתא כגוונא דא דכר לעילא⁶ דכתיב הנותן שפר הנותן כתיב ולא הנותנת</p>	<p>"נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר". היינו מה שכתוב "ומדברך נאוה". משום שקול מנהיג את הדיבור, ואין קול בלי דיבור. ואותו הקול נשלח ממקום עמוק שלמעלה, ושלוח מלפניו להנהיג הדיבור, שאין קול בלי דיבור, ולא דיבור בלי קול. וזה כלל שצריך את הפרט, ופרט שצריך את הכלל, וזה קול שיוצא מדרום ומנהיג את המערב, יורש לשני צדדים. וזהו שכתוב "ולנפתלי אמר וגו' ים ודרום ירשה". למעלה זכר, למטה נקבה. לכן "נפתלי אילה שלוחה", נקבה למטה. כדוגמא זו זכר למעלה, שכתוב "הנותן אמרי שפר". כתוב "הנותן" ולא הנותנת.</p>
<p>תא חזי מחשבה ראשיתא דכלא⁷ ובגין דאיהי מחשבה איהי לגו סתימא ולא אתיידע כד אתפשט האי מחשבה יתיר אתיא לאתר דרוחא שריא⁸ וכד מטי לההוא אתר אקרי בינ"ה והא לאו סתים כדקדמיתא ואף על גב דאיהו סתים האי</p>	<p>בא וראה, מחשבה ראשית הכל, ומשום שהיא מחשבה, היא נסתרת בפנים ולא נודעת. כאשר מתפשטת מחשבה זו יותר, באה למקום ששורה הרוח, וכשמגיעה לאותו מקום נקראת בינה, וזה לא נסתר כבתחלה. ואף על גב שהוא נסתם, רוח זו מתפשטת ומוציאה קול כלול מאש מים</p>

בעצמו מרכבתו למטה, מה שאין כן יוסף שהוא מרכבתו ביסוד, ואחר שאבר זה אינו בשכינה שהיא נקבה, לכך נסתלק ולא נסתלקו, כן שאר שבטים שהם כשאר אברים, ובשאר אברים הזכר והנקבה שוין (אור יקר).

¹ עי' לעיל קנה ע"א ודברינו שם.

² פי' נפתלי הוא רומז לז"א ונשמת חבר עם המלכות נקראת נוק' כמוה, וכשמתחבר עם הבינה נקרא דכורא כמוה (מ"מ).

³ תרגום מנהיג מדבר. ז"א הנקרא קול מנהיג למ' הנקרא דבור והיא נקרא מערב ג"כ וגם נקרא מלה. וקול שהוא ז"א מנהיגה כדי להוציא ממנה דברים צדיקים וישרים. הרש"ב (נ"א).

⁴ עיין לעיל לו ע"א (לש"ו).

⁵ פי' ז"א יצא מאימא שנקרא דרום לפי שיצא ממנה חסד דז"א, כמ"ש בפרשת ויצא על פסוק חסידה (מ"מ).

⁶ פי' כמ"ש לעיל כי ז"א כשמתחבר עם הבינה נקרא דכר וכשמתחבר עם המלכות נקרא נוק' (מ"מ).

⁷ אבא (מ"מ).

⁸ פי' בינה ששם חונה ושורה ז"א הנקראת רוח (מ"מ).

זהר ויהי

<p>רוחא אתפשט¹ ואפיק קלא² כליל מאשא ומיא ורוחא דאינון צפון ודרום ומזרח והאי קלא כללא דכל שאר חילין וקלא דא מדבר לדבור ודא <יהיב> (יתיב) מלה בתקונא בנין דקול אשתלח מאתר דרוחא ואתי לדברא מלה לאפקא מלין תריצין³</p>	<p>ורוח, שהם צפון דרום ומזרח. והקול הזה כלל של כל שאר החיילות, וקול זה מנהיג את הדיבור, וזה נותן דבר מתוקן, משום שקול נשלח ממקום הרוח, ובא להנהיג הדיבור, להוציא דברים שמחים.</p>
<p>וכד תסתכל בדרגין הוא מחשבה הוא בינה הוא קול הוא דבור וכלא חד והיא היא מחשבה⁴ ראשיתא דכלא ולא הוי פרוד אלא כלא חד וקשורא חד דאיהו מחשבה ממש אתקשר באין⁵ ולא אתפרש לעלמין ודא הוא (זכריה יד ט) יהוה אחד ושמו אחד ועל דא הנותן אמרי שפר כתיב דא גופא סיומא דגופא דא דכתיב (בראשית מט כב) בן פורת <יוסף בן פורת עלי עין אמאי> תרי זמני אלא בן פורת לעילא⁶ בן פורת לתתא⁷ ואמאי לאו איהו בן פורת לתתא בתקוני מטרוניתא בנין דבנות צעדה <למהוי> עלי שור דבעיין בנות לתקונהא ולא בניס כמה דאת אמר (משלי לא כט) רבות בנות עשו חיל וגו' רבות בנות עשו חיל אלין תריסר שבטין</p>	<p>וכשתסתכל בדרגות, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דיבור, והכל אחד. והיא היא המחשבה, ראשית הכל, ולא היה פירוד, אלא הכל אחד וקשר אחד, שהיא מחשבה ממש שנקשרה באין ולא נפרד לעולמים, וזה הוא "ה' אחד ושמו אחד". ועל זה "הנותן אמרי שפר" כתוב, זה הגוף. סיום הגוף, זה שכתוב "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין". למה פעמיים, אלא "בן פורת" למעלה, "בן פורת" למטה. ולמה אינו בן פורת למטה בתקוני המלכה, משום שבנות צעדה להיות עלי שור, שצריכים בנות לתקוניה ולא בניס, כמו שנאמר "רבות בנות עשו חיל" וגו'. "רבות בנות עשו חיל", אלו שנים עשר שבטים.</p>
<p>תא הוי מלכותא קדישא לא קביל מלכותא קדישא שלימתא עד דאתחבר באבהן וכד אתחבר באבהן אתבני בבנינא שלימו¹²³ מעלמא</p>	<p>בא וראה, מלכות הקדושה לא מקבלת מלכות קדושה שלימה עד שמתחברת באבות, וכשמתחברת באבות, נבנה בנין שלם מהעולם</p>
<p>רמז/א</p>	
<p>עלאה <דאיהו> עלמא דדכורא ועלמא עלאה אקרי שבע שנין⁸ בנין דכלהו שבע שנין ביה וסימניך (מ"א ו לח) ויבנהו שבע שנים דא עלמא עלאה⁹ ולא כתיב בשבע שנים כמה דאת אמר (שמות לא יז) כי ששת ימים עשה יהוה את</p>	<p>העליון, שהוא עולם הזכר. ועולם העליון נקרא שבע שנים, כי כל שבע השנים בו. וסימנך לדבר, "ויבנהו שבע שנים", זה עולם העליון, ולא כתוב בשבע שנים, כמו שנאמר "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", ולא כתוב בששת וכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", באברהם. ואברהם נקרא "שבע</p>

¹ פי' בינה ונקרא רוחא לפי שיצא ממנה ז"א שנקראת רוח (מ"מ).

² ז"א (מ"מ).

³ להוציא דברים שמחים מרצון העליון (ד"א).

⁴ כי מאבא נאצלו כל פרצופי האצילות בסוד כולם בחכמה עשית (מ"מ).

⁵ פי' א"א (מ"מ).

⁶ פי' כשעולה בסוד הדעת בן פורת לתתא, פי' כשהיסוד במקומו כמ"ש הרב בפרשת משפטים על מ"ש הזהר האי משכיל איהו לעילא ואיהו לתתא א"נ בן פורת לעילא הוא יסוד שבת"ת כמ"ש הרב שת"ת דז"א נעשה משליש תחתון דת"ת ומשליש עליון דיסוד דז"א וע"י היסוד הזה מזדווג עם לאה (מ"מ).

⁷ יסוד ז"א במקומו, כמ"ש באוצ"ח פרק ה' דעולם התהו, א"נ בן פורת לעילא כשהיסוד במקומו בן פורת לתתא כשנכנס ביסוד דנוק' (מ"מ).

⁸ פי' בינה נקראת ז' שנים, לפי שיצאו ממנה ז"ק דז"א וז"ש בגין דכולהו ז' שנים בה (מ"מ).

⁹ פי' שהמלכות נבנית מאימא שנקרא ז' שנים כמ"ש לעיל (מ"מ).

זהר ויהי

<p>השמים ואת הארץ¹ >ולא כתיב בששת וכתוב < (דכתיב) (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם ואברהם ז' ימים אקרי² וביה אתבני עלמא עלאה¹²⁴ >ואלין אקרין עלמא דדכורא³¹²⁵</p>	<p>ימים", ובו נבנה העולם העליון, (כדוגמת זה "ויבנהו שבע שנים"). ואלה נקראים עולם הזכר, (ובו נבנה העולם שלמטה).</p>
<p>כגוונא דא לתתא אית שבע שנין רוזא דעלמא תתאה⁴ ורוזא דא דכתיב (מ"א ח סה) שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום דכיון דאמר שבעת ימים ושבעת ימים לא ידענא דארביסר אינון אלא לא אחזאה עלמא עלאה⁵ ועלמא תתאה⁶ >ואינון שבעת ימים ושבעת ימים < אלין דכורין⁷ ואלין נוקבין⁸ אלין נוקבי האי עלמא עלייהו⁹ דכתיב (משלי לא כט) רבות בנות עשו חיל אלין תריסר שבטין דאינון עשו חיל כדכתיב (במדבר ב ט) כל הפקודים למחנה יהודה וגו' וכן כלהו</p>	<p>כדוגמא זו למטה יש שבע שנים, סוד העולם התחתון. וסוד זה שכתוב "שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום". שכיון שאמר שבעת ימים ושבעת ימים, לא ידענו שהם ארבעה עשר, אלא להראות עולם עליון ועולם תחתון, והם שבעת ימים ושבעת ימים. אלו זכרים ואלו נקבות. אלו הנקבות העולם הזה עליהם, שכתוב "רבות בנות עשו חיל", אלו שנים עשר שבטים שהם עשו חיל, ככתוב "כל הפקודים למחנה יהודה" וגו', וכן כלם.</p>
<p>ואי תימא רבות והא תריסר אינון ולא יתיר בר ההוא חיל דעבדו מאי רבות אלא כמה דכתיב (בראשית יח ב) זעקת סדום ועמורה כי רבה כמו גדלה וכן רבות גדולות עלאין ורברבין על כלא ואלין אקרין חיות גדולות עשו חיל ההוא חיל דעבדו דסמיכין עלייהו אקרין חיות קטנות עם גדולות לאתחברא כחדא לאתקנא בהו מטרוניתא למחדי >בהו < עלאין ותתאין כמה דאת אמר (תהלים קד כו) לויתן זה יצרת לשחק בן¹⁰ בגיני כך רבות בנות עשו חיל (וגו')</p>	<p>ואם תאמר "רבות", והרי הם שנים עשר ולא יותר, חוץ מאותו החיל שעשו, מה זה "רבות". אלא כמו שכתוב "זעקת סדום ועמורה כי רבה", כמו גדולה. וכן רבות גדולות, עליונים וגדולים על הכל. ואלו נקראים "חיות גדולות". "עשו חיל", אותו חיל שעשו שסמוכים עליהם נקראים חיות קטנות עם גדולות, להתחבר כאחד, לתקן בהם את המלכה, לשמוח בהם עליונים ותחתונים, כמו שנאמר "לויתן זה יצרת לשחק בו". לכן "רבות בנות עשו חיל".</p>

¹ כי היכי דדייקין התם בששת ולא נאמר אלא כי ששת, ומתריצין דרמיזן המדה הנקראת ששת עשה, כן דייקין הכא שבע שנים המדה הנקראת שבע שנים, דהיינו הבינה בנה בית שלמה שהיא המלכות. וא"ת והא כתיב ואת ביתו בנה שלמה, ויבנהו שבע שנים, ואין לפרש ואת ביתו בנה שלמה יסוד, דא"כ מאי אח"כ ויבנהו שבע שנים, הוה ליה למימר ויבנהו בשבע שנים, דהיינו יסוד מכח הבינה ועוד דלעיל לא תלה בניינו ביסוד, לכך נראה לפרש דשלמה היינו חכמה, ואת ביתו היינו בינה, ויבנהו שבע שנים, הכי קאמר, בנאו שיהיה שבע שנים, ולפי זה לא דייק ששת ימים כדדייקין לעיל, אלא כמו ששת ימים, פי' שהמדה נקראת ששת ואינו מורה על הזמן, כן שבע שנים אינו מורה על הזמן (אור יקר).

² פי' לפי שחסד כולל ו"ק בתוכו ונקרא יומא דכליל כולהו יומי, ושיעור הכתוב, כי ששת ימים וכו' פי' ע"י חסד דז"א שנקרא אברהם נתקנו שמים וארץ שהם ז"ן, כי כתב הרב ז"ל שאימא נתלבשה בחסד דז"א והוציאה ה' קצוות האחרים, נמצא ז"א נעשה ע"י חסד דז"א. ועי' בספר הליקוטים מ"ש הרב ז"ל על מאמר הזהר, האי ימינא ביובלא שרייא, וכן המלכות כתיב והוכן בחסד כסא, וזהו כי ששת ימים וכו', ע"י חסד דז"א בינה שנקראת הו"ה עשה שמים וארץ שהם ז"ן דאצילות (מ"מ). נ"ל שהוא סוד שנקרא יומא דכליל כולהו יומי הרמ"ז כ"י (נ"א).

³ עלמא היא הנוק' (מ"מ).

⁴ פי' ז' היכלות דבריאה שהם תחת המלכות (מ"מ).

⁵ פי' ז"ק דז"א שנקראים ז' ימים (מ"מ).

⁶ פי' ז' היכלות דבריאה (מ"מ).

⁷ פי' ז"ק דז"א (מ"מ).

⁸ פי' ז' היכלות דבריאה (מ"מ).

⁹ שהמלכות היא עליהם (מ"מ).

¹⁰ פי' יסוד כשמזדווג עם נוקביה אזי יש שמחה בעולם (מ"מ).

זהר ויהי

<p>>נ"א ואת עלית על כלנה (משלי לא כט) וכמה דאת אמר (מ"א ז כה) עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה¹ ושלשה וגו' וכתוב (שם) והים עליהם מלמעלה היינו ואת עלית על כלנה < ועל דא בנות צעדה עלי שור (בראשית מט כב) בנות צעדה צעדות מבעי ליה אלא ההוא עין דכתיב לעילא ומאן איהו עין משפט (שם יד ז) ואיהו קאים עלי עין ואיהו עין צעדה ופסעת למיטל בנות לתקונהא והיינו בנות צעדה ולא בניים בנות צעדה אסתכלת לתקונהא ולא בניים וימררוהו ורבו באסתכלותא דרחימו לגביה כדכתיב (שיר ו ה) הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני ועל דא וישטמוהו בעלי חצים² (בראשית מט כג)</p>	<p>(ו"את עלית על כלנה", כמו שנאמר "עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה" וגו', וכתוב "והים עליהם מלמעלה". היינו "ואת עלית על כלנה"). ועל זה "בנות צעדה עלי שור". "בנות צעדה", היה צריך לכתוב צועדות. אלא אותה העין שכתובה למעלה, ומיהו, עין משפט, והוא עומד עלי עין, והוא עין, צעדה ופוסעת לקחת בנות לתקונה, וזהו "בנות צעדה" ולא בניים. "בנות צעדה", הסתכלה לתקונה, ולא בניים. "וימררוהו ורבו", בהסתכלות של אהבה אליו, ככתוב "הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני". ועל זה "וישטמוהו בעלי חצים".</p>
<p>ותשב באיתן קשתו (שם מט כד) דא קשת מה¹²⁶ קשת דא בת זוג³ באיתן תוקפא אלבישת עליו⁴ דלא אחלשת חילא דהא ידעת דיוסף לא יסטי בההוא דרגא דאת קיימא דיליה לימינא ולשמאלא ויפזו (שם) מאי ויפזו אלא כדכתיב (תהלים יט יא) הנחמדים מזהב ומפז רב וכתוב (איוב כח יז) ותמורתה כלי פז אתייקרו דרועוי במרגליתא עלאה מידי אביר יעקב (בראשית מט כד) מאינן תרין סטרין דאתקופו בהו יעקב משם רועה אבן ישראל (שם) מתמן אתון ההוא אבן <יקרא> כדקאמרן תו מאינן <תריסר> (תריין) סטרין אתון ההוא אבן יקרה דאינן צפון ודרום והיא אתייהיבת בינייהו (ואתברכא מנייהו ולא תזנא מנהון על דרגא דצדיק) וואתברכו מנייהו ואתזנא מנהון על ידא דצדיקן</p>	<p>"ותשב באיתן קשתו", זו קשת. מה זה קשת, זו בת זוג. "באיתן", חזק הלבישה עליו, שלא נחלש כחה, שהרי ידעה שיוסף לא יסטה באותה דרגה של אות הברית שלו לימין ולשמאל. "ויפזו", מה זה "ויפזו", אלא כמו שכתוב "הנחמדים מזהב ומפז רב", וכתוב "ותמורתה כלי פז". התכבדו זרועותיו במרגלית עליונה. "מידי אביר יעקב", מאותם שני צדדים שהתחזק בהם יעקב. "משם רועה אבן ישראל", משם נזונית אותה אבן יקרה, כמו שאמרנו. עוד, מאותם שנים עשר צדדים נזונית אותה אבן יקרה, שהם צפון ודרום, והיא נתנה ביניהם והתברכה מהם, ונזונה מהם על (דרגה) ידי צדיק.</p>
<p>תא חזי ליוסף אתוסף ליה ברכה אחרא כמה דאת אמר מא"ל אביך ויעזרך וגו' (שם מט כה) האי קרא קשיא מא"ל אביך א"ל אביך יעזרך מבעי ליה מאי מא"ל אביך ולבתר יעזרך ואת שד"י⁵ וא"ל שד"י מבעי ליה כמה דכתיב (שם מג יד) וא"ל שד"י יתן לכם רחמים לפני האיש ויברכך יברכך מבעי ליה אלא אחסין ליה לעילא</p>	<p>בא וראה, ליוסף נוספה ברכה אחרת, כמו שנאמר, "מאל אביך ויעזרך" וגו'. פסוק זה קשה, "מאל אביך", צריך להיות אל אביך יעזרך, מה זה "מאל אביך" ואחר כך "ויעזרך". "ואת שדי", צריך להיות כתוב ואל שדי, כמו שכתוב "ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש". "ויברכך", צריך להיות כתוב יברכך. אלא הורישו מלמעלה ומטה.</p>

¹ לקמן רנא ע"ב (לש"ו).

² פי חצי האהבה ומרוב חצי האהבה של המלכות אינו יכול לסבול ולכן אומר לה הסבי עיניך מנגדי (מ"מ).

³ פי' מ' ואינו כבעלמא דהוא יסוד ודייק מדקאמר ותשב ולא וישב. ז"ח (נ"א).

⁴ ר"ל השכינה בטחה בו שלא יחטא ח"ו וזהו פי' מלת באיתן (מ"מ).

⁵ שד"י בא בצירוף שם א"ל כי שד"י שייך לנה"י שהם לבר מגופא ולכן צריך לצרף להם עוד שם אחר מחג"ת (דע"ה ח"א נה ע"ג).

זהר ויהי

<p>ותתא אחסין ליה לעילא מא"ל אביך דאיהו אחסנא עלאה¹ אתר דאקרי שמים ויעזרך בגין דלא יחלף האי אתר לאתר אחרא וסיועא דיליה ליהוי מאתר דא ולא מאחרא ואת שד"י מהו ואת שד"י אלא איהו דרגא אחרא תתאה דהא תנינן בכל אתר את² יהו"ה דא שכנתא כמו (ישעיה ו א) וארא את יהו"ה את לרבות ואת לאכללא יום בלילה³ ולילה ביום כדכתיב (שם מט כה) ואת שד"י דהא מתמן נפקין ברכאן לברכא עלמין</p>	<p>הורישו מלמעלה, "מאל אביך" שהוא ירושה עליונה, מקום שנקרא שמים. "ויעזרך", כדי שלא יחליף מקום זה למקום אחר. וסיועו יהיה ממקום זה ולא מאחר. "ואת שד"י", מה זה "ואת שד"י", אלא זו דרגה אחרת תחתונה, שהרי שנינו, בכל מקום "את ה'" זו השכינה, כמו "וארא את ה'", את לרבות, ואת להכליל יום בלילה ולילה ביום, ככתוב "ואת שד"י", שהרי משם יוצאות ברכות לברך את העולמות.</p>
<p>תו אמאי לא קאמר וא"ל שד"י דהא הכי נמי משמע כדקאמרינן דכתיב (בראשית מג יד) וא"ל שד"י יתן לכם רחמים כלא אתר חד הוא אמאי שבק ל' וכתב ת' אלא רזא איהו דכד אינון שבילין נפקין מעילא</p>	<p>עוד, למה לא אמר ואל שדי, שהרי גם כן משמע כמו שאמרנו, שכתוב "ואל שדי יתן לכם רחמים", הכל מקום אחד הוא, למה השאיר ל' וכתב ת'. אלא זהו סוד, שכאשר אותם שבילים יוצאים מלמעלה,</p>
<p>רמז/ב</p>	
<p>כללא דאורייתא⁴ אחסין שמים כמה דאת אמר (בראשית א א) את השמים כללא דכ"ב אתוון ומהכא נפקי לתורה שבעל פה דאקרי ארץ כדקאמרינן ואת הארץ (שם) כללא דכ"ב אתוון⁵ ושמים כליל כלא כחדא⁶ וכדין מתעטרא סיהרא בכלא ויתבא באשלמותא וברכאן נגדין כדין מתמן ועל דא ואת שד"י ויברכך (שם מט כה) בגין דיהא ליה קיום תדיר ויתיר דהא בכל אתר דאית ביה וא"ו תוספת אית ליה וקיומא עד כאן כלל ולבתר עביד פרט דכתיב (שם) >ברכות שמים וגו'<</p>	<p>כלל של התורה, מוריש את השמים, כמו שנאמר "את השמים", כלל של עשרים ושתיים אותיות. ומכאן יוצאים לתורה שבעל פה שנקראת ארץ, כמו שאמרנו "ואת הארץ", כלל של עשרים ושתיים אותיות. והשמים כוללים הכל כאחד, ואז מתעטרת הלבנה בכל ויושבת בשלמות, והברכות נמשכות אז משם, ועל זה "ואת שדי". "ויברכך", כדי שיהיה לו תמיד קיום ויותר, שהרי בכל מקום שיש בו וא"ו, יש לו תוספת וקיום. עד כאן כלל, ואחר כך עשה פרט, שכתוב "ברכת שמים" וגו'.</p>
<p>ברכות אביך⁷ גברו על ברכות הורי⁸ (שם כו) ברכות אביך >גברו< ודאי דהא יעקב⁹ אחסין שבחא דכלא יתיר מאבהן דהא הוא שלים הוה בכלא וכלא יתיר ליה ליוסף מאי טעמא בגין דהכי אתחזי דהא צדיק כלא נטיל ואחסין כלא כחדא וכל ברכאן ביה שריין הוא אריק ברכאן מרישא</p>	<p>"ברכת אביך גברו על ברכת הורי". ודאי שברכת אביך גברו, שהרי יעקב הוריש שבח של הכל יותר מהאבות, שהרי הוא היה שלם בכל, והכל נתן ליוסף. למה, משום שכך ראוי, שהרי צדיק נוטל הכל ויורש הכל כאחד, וכל הברכות שרויות בו. הוא מוריק ברכות מהראש למעלה, וכל</p>

¹ פי אם לא נאמר רק אל אביך הוה אמינא מלכות שהיא אלוה של יעקב אע"ה לכך נאמר מאל אביך, ר"ל מאותו אל הידוע שהוא ז"א, וז"ש בגין דלא יחלף האי אתר אחרא, ר"ל שלא נפרש שעל המלכות מדבר ולך הוסיף ו' בויעזרך לבאר הענין יפה שעל ז"א מדבר (מ"מ).

² עי' ע"ח שער לח פרק ה' ש'את' הוא כינוי לרחל ו'וגם' הוא כינוי ללאה.

³ ושיעור הכתוב ו' שהוא ז"א מחובר עם את שהיא המלכות שנקראת שד"י (מ"מ).

⁴ פי' כ"ב אתוון שמתחילין מאל"ף ועד תי"ו וכדמפרש (מ"מ).

⁵ פי' ו' שהוא ז"א נותן א"ת, שהם הכ"ב אתוון להארץ (מ"מ).

⁶ פי' שהז"א נוטל חלקו וחלקה, ואח"כ על ידו נותן לה הכ"ב אתוון (מ"מ).

⁷ ת"ת (אור יקר).

⁸ חסד וגבורה (אור יקר).

⁹ ושיעור הפסוק, ברכות שנתברך אביך יותר מברכות שנתברכו הורי, שהם אברהם ויצחק, וכולם תהיינה לראש יוסף (מ"מ).

זהר ויהי

<p>לעילא! וכל שייפי גופא כלהו אתתקנן לארקא ביה ברכאן וכדין אתעביד נהר דנפיק מעדן</p>	<p>איברי הגוף כולם נתקנו להוריק בו ברכות, ואז נעשה נהר שיוצא מעדן.</p>
<p>[מהו מעדן] אלא בכל שעתא דכל שייפי יתבין בקשורא חדא ואינון בעדונא דתיאובתא מרישא לעילא ולתתא וכלהו מעדונא ותיאובתא דלהון מריקין ביה ואתעביד נהר דנגיד ונפיק מעדן ודאי תו מעדן מחכמה עלאה² נגיד כלא³ לאתמשכא ועביד נהרא ואתמשכא עד דמטי להאי דרגא וכדין כלא בברכאן וכלא חד⁴</p>	<p>מה זה מעדן, אלא בכל שעה שכל האיברים יושבים בקשר אחד, והם בעדון של השתוקקות מהראש למעלה ולמטה, וכולם מעדון והשתוקקות שלהם מריקים בו, ונעשה נהר שנמשך ויוצא מעדן ודאי. עוד מעדן, מחכמה עליונה שופע הכל להמשך, ועושה נהר, ונמשך עד שמגיע לדרגה הזו, ואז הכל בברכות, והכל אחד.</p>
<p>עד תאות גבעות עולם (שם)¹²⁷ תיאובתא דאינון גבעות עולם ומאי נינהו תרי נוקבי חד לעילא וחד לתתא⁵ דכל חד אקרי עולם⁶ ותיאובתא דכל שייפי גופא באינון תרין אמהן תיאובתא לינקא מאמא עלאה⁷ תיאובתא לאתקשרא באמא תתאה⁸ ותיאובתא דכלא חד⁹ בגין כך כלהו כדקא חזי¹²⁸ תהיינה לראש יוסף¹⁰ וגו' (שם) לאתברכא ההוא דרגא דעדיק ולנטלא כלא¹¹ כדקא חזי זכאין אינון דאקרון צדיקים דהא עדיק לא אקרי אלא מאן דנטיר האי דרגא האי את קיימא קדישא זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי נפקו מן מערתא אמר רבי שמעון כל חד וחד לימא מלה וניהך בארהא</p>	<p>"עד תאות גבעת עולם", (זהו עד) תשוקת אותן גבעות עולם, ומי הם, שתי נקבות, אחת למעלה ואחת למטה, שכל אחת נקראת עולם. ותשוקת כל איברי הגוף באותן שתי אמהות, תשוקה לינק מהאם העליונה, תשוקה להתקשר באם התחתונה, ותשוקת הכל אחד. לכן כולם (כראוי). "תהיין לראש יוסף" וגו', להתברך אותה דרגה של צדיק, וליטול הכל כראוי. אשרי אותם שנקראים צדיקים, שהרי צדיק לא נקרא אלא מי ששומר דרגה זו, אות הברית הקדושה הזו, אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא. יצאו מן המערה. אמר רבי שמעון, כל אחד ואחד יאמר דבר, ונלך בדרך.</p>
<p>פתח רבי אלעזר קרא אבתריה בנימין זאב יטרף וגו' (בראשית מט כז) בנימין זאב יטרף זאב אמאי¹² אלא בגין דהכי אתרשים בכרסייא דהא</p>	<p>פתח רבי אלעזר פסוק אחריו, "בנימין זאב יטרף" וגו'. "בנימין זאב יטרף", למה זאב. אלא משום שכך נרשם בכסא, שהרי</p>

¹ פי' שיוסף עולה בסוד הדעת ומושך הטיפה מן המוח (מ"מ).

² כי משך הזרע מהמוח (אור יקר).

³ פי' אבא הנקרא חכמה ונמשכת הארתו עד היסוד בו, ויסוד דאבא מסתיים ביסוד דז"א, וז"ש לאתמשכא ועביד נהרא הוא יסוד דאבא שמתפטש ביסוד דז"א, כמ"ש ואתמשכא עד דמטי להאי דרגא שהוא יסוד דז"א (מ"מ).

⁴ ויצדק ביסוד נהר דנגיד ונפיק מעדן מהחכמה, מפני קשר ואחדות הספירות ממנו עד החכמה (אור יקר).

⁵ בינה ומלכות כ"ב ז"ח. וכן הוא פרשה וארא דף כ"ב גבעות יובל ושמיטה. מאי"ן (נ"א).

⁶ מפני ו"ק הנכללים בכל אחת מהן (אור יקר).

⁷ פי' עד שהוא ז"א מתאוה לקבל מה' ראשונה ולהשפיע לה' אחרונה, אבל בפרשת וארא פי' עד תאות גבעות עולם, גבעות עולם שהם תרין ההי"ן הם המתאווים, והא והא איתנהו, כי הוא מתאוה להם והם מתאווים לו (מ"מ).

⁸ שע"י זה הם יונקים מאימא עילאה מהשפיעה (אור יקר).

⁹ שתאוה א' הוא הכל, כי היניקה תלוי בהשפעה, ולזה אמר תאות גבעות תאוה א', ועוד תאוה א' לכל ו"ק, והטעם שהם גוף א', והיינו דקאמר תיאבותא דכל שייפי גופא (אור יקר).

¹⁰ מה שנמשך מהברכות על ידי תאוה זאת (אור יקר).

¹¹ ההתעוררות ממטה למעלה לעורר ו"ק להקשר עם אימא עילאה, וכן הברכות לאימא תתאה (אור יקר).

¹² בשלמא אריה שור נחש ניחא כדפי' לעיל, אלא זאב למה, ופי' שגם זאב יש לו רמז בכסא, ויש קדושה מתלבשת בו כדמסיק (אור יקר).

<p>כל חיוון רברבין וזעירין רשימין תמן כמה דכתיב (תהלים קד כה) חיות קטנות¹ עם גדולות² וכרסייא דעבד שלמה הכי אתרשים כגוונא דלעילא תו זאב יטרף דהא מזבח בחולקיה הוה ומזבח איהו זאב דאי תימא בנימין איהו זאב³ לאו הכי אלא מזבח דהוה בחולקיה הוה זאב דהוה אכיל בשרא כל יומא ובנימין הוה זן ליה בגין דהא בחולקיה הוה כביכול איהו מפרנס וזן להאי זאב תו זאב יטרף זאב יזון ומאן איהו אילין מארי דבבו דאינון קיימי לעילא לקטרגא וכלהו אתהנו <ואתתקנן> מקרבנא ומתערי אתערותא לעילא</p>	<p>כל החיות, גדולות וקטנות, רשומות שם, ככתוב "חיות קטנות עם גדולות", והכסא שעשה שלמה כך נרשם, כדוגמא שלמעלה. עוד, "זאב יטרף", שהרי המזבח היה בחלקו, ומזבח הוא זאב. שאם תאמר שבנימין הוא זאב, לא כך, אלא המזבח שהיה בחלקו הוא זאב, שהיה אוכל בשר כל יום, ובנימין היה זן אותו. משום שהרי היה בחלקו, כביכול הוא מפרנס וזן את הזאב הזה. עוד, "זאב יטרף", זאב יזון. ומיהו, אלה בעלי מריבות שעומדים למעלה לקטרג, וכולם נהנו ונתקנו מהקרבו, ומעוררים התעוררות שלמעלה.</p>
<p>בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל (בראשית מט כז) מאי בבקר יאכל עד אלא בצפרא דאברהם אתער בעלמא ושעתא דרעוא אשתכח קרבנא עביד אתערותא ונייחא וסלקא עד ע"ד ההוא אתר דכתיב (דברים ל ב) ושבת עד הויה אלהיך⁴ תו בבקר מאי בבקר דא אברהם כדקאמרן דכתיב (בראשית כב ג) וישכם אברהם בבקר בזמנא דרעוא אשתכח בההיא שעתא לא הוה אכיל קרבנא⁵ <אחרא> ומאן הוה אכיל ההוא אתר דאקרי ע"ד ואיהו⁶ כרסייא עלאה דאיהו עדי עד כדכתיב (ישעיה כו ד) עדי עד וגו' וזמן אכילה בצפרא דע"ד⁷ הוא והאי עדי) הכי נמי לעילא (<ג"א> הכי אתקרי) דכתיב (שם) בטחו ביהו"ה⁸ עדי עד ובבקר היינו (ויקרא א ב) קרבן ליהו"ה⁹ ודאי יאכל עד ולא אחרא¹⁰ תננא סליק¹⁰</p>	<p>"בבוקר יאכל עד ולערב יחלק שלל". מה זה "בבוקר יאכל עד", אלא בבוקר, שאברהם מתעורר בעולם ונמצאת שעת רצון, הקרבן עושה התעוררות ונחת, ועולה עד ע"ד. אותו מקום שכתוב "ושבת עד ה' אלהיך". עוד, "בבוקר", מה זה "בבוקר", זה אברהם, כמו שאמרנו, שכתוב "וישכם אברהם בבוקר". בזמן שנמצא רצון, באותה שעה לא היה אוכל קרבן אחר. ומה היה אוכל, אותו מקום שנקרא ע"ד. והוא כסא עליון, שהוא עדי עד, ככתוב "עדי עד" וגו'. וזמן אכילה בבוקר של ע"ד הוא, והע"ד הזה (כך גם כן) למעלה (כך נקרא), שכתוב "בטחו בה' עדי עד". "ובבוקר", היינו קרבן לה' ודאי. "יאכל עד", ולא אחר. עולה עשן, והתעוררות האהבה נקשרת, ומתעוררת למעלה ועומדים זה כנגד זה,</p>

¹ זאב גדי נחש (אור יקר).

² אריה שור חמור כדפי' לעיל, וענין חיות אלו הם כחות קדושים בשנים עשר מרגליטן (אור יקר).

³ כלומר פשט הכתוב משמע דבנימין עצמו זאב, וא"כ אי אפשר לפרש מזבח, לא קשיא דקרא הכי קאמר בנימין לזאב שהוא המזבח יטרף וזן ומפרנס. זאב שהוא המזבח יטרף לחצונים, מארי דבבו, כענין ותקם בעוד לילה וגו', שהכל צורך העולם ותיקון השכינה, ואי אפשר הייחוד, אם לא יאכלו אלה קודם, כדי שילמדו זכות ולא חובה (אור יקר).

⁴ שבת בינה תשובה שהיא נקראת עד (אור יקר). פי' מלכות נקראת עד והיא תשובה תתאה (מ"מ).

⁵ היינו המלכות וכחותיה, שאין זה זמן אכילתה, אלא זמן אכילת הת"ת עם המלכות שנקראת עד, שהוא על הנצח, דהיינו ולנצח נצחים, וכמו שהת"ת בעצמו נקרא עד גם המלכות בהיותה עמו נקראת עד (אור יקר).

⁶ לפי פי' זה, עד הוא ז"א, שהוא כסא לבנה (מ"מ).

⁷ ור"ל, מלבד שמלת עד, יש בה ב' פירושים, שקדמו עוד יש בה פי' ג', שפירוש ע"ד היא הבינה, והוא אכדט"ס שהוא בבינה עילאה, ושם הוא הבטחון כמ"ש הרב זל"ה (מ"מ).

⁸ מלכות אל הת"ת (אור יקר). פי' שמקרבנים המלכות לז"א הנקרא ה' (מ"מ).

⁹ שאר הכחות תחתונים (אור יקר).

¹⁰ מהתחתונים (אור יקר). פי' התעוררות מ"ן מן התחתונים (מ"מ).

זהר ויהי

<p>ואתערותא¹ דרחימו קשיר ואתער לעילא² וקיימא דא³ לקבל דא⁴</p>	
<p>רמח/א</p>	
<p>ונורא <ושרגא⁵> דליק⁶ ואנהיר⁷ בהאי אתערותא דלתתא⁸ וכהנא אתער⁹ וליואי¹⁰ משבחן ואחזיין חידו¹¹ וכדין חמרא¹² אתנסך לאתקשרא במיא¹³ וחמרא נהיר¹⁴ ואחזי חידו¹⁵ בניני כך חמרא טב לתתא לאחזאה חידו לחמרא אחרא <דלעילא> וכלא אתער לאתקשרא שמאלא בימינא</p>	<p>ואש (ונר) דולקת ומאירה בהתעוררות הזו שלמטה. וכהן מתעורר, ולוים משבחים ומראים שמחה, ואז מתנסך היין להתקשר במים, והיין מאיר ומראה שמחה. לכן יין טוב למטה להראות שמחה ליין אחר שלמעלה, והכל מתעורר לקשור שמאל בימין.</p>
<p>ולחם דאיהו¹⁶ סלת מלכותא דאתער אתערותא נקטין לה שמאלא בימינא¹⁷ ומקשרי (לה לגופא) [בגופא] וכדין נגיד משחא עלאה¹⁸ ולקטא ליה על ידא דצדיק¹⁹ ועל דא בעי למעבד אתערותא דסלת במשחא ואתקשר כלא כחדא וכדין עדונא²⁰ ונייחא²¹ דיחודא²² חד ולקטין עדונא ונייחא דיחודא כל אינון כתרין²³ ואתקשר דא בדא²⁴ ואתנהיר סיהרא ואתקשרא בשמשא²⁵ ויתיב כלא בעדונא וכדין קרבן</p>	<p>ולחם שהוא סולת, מלכות שמעוררת התעוררות, לוקחים אותה שמאל בימין, ומקשרים אותה בגוף, ואז נמשך שמן עליון, ולוקטת אותו על יד הצדיק. ועל זה צריך לעשות התעוררות של סלת בשמן, ונקשר הכל כאחד, ואז עדון ונחת של יחוד אחד, ולוקטים עדון ונחת של היחוד כל אותם כתרין, ונקשרים זה בזה. והלבנה מאירה, ונקשרת בשמש, ויושב הכל בעדון. ואז קרבן לה, ולא לאחר. ועל זה "בבוקר יאכל עד", ולא לאחר (עד). יאכל עד ויתעדן</p>

- 1 מהמלכות (אור יקר).
- 2 לנגד הת"ת (אור יקר).
- 3 מלכות (אור יקר).
- 4 ת"ת (אור יקר). פי' המלכות עומדת נגד ז"א פנים בפנים (מ"מ).
- 5 מלכות (אור יקר).
- 6 מאש הגבורה (אור יקר). מלכות (מ"מ).
- 7 מאור החסד (אור יקר).
- 8 פי' בכח מעשה התחתונים, שהם מעלים מ"ן (מ"מ).
- 9 חסד בעצמו (אור יקר).
- 10 גבורה (אור יקר).
- 11 בינה (אור יקר).
- 12 שפע הבינה מצד הגבורה (אור יקר).
- 13 חסד (אור יקר).
- 14 מפני מזג הימין (אור יקר).
- 15 שמחת הדין היפה מהבינה רחמים (אור יקר).
- 16 ויקרא רמז ע"א (הערת הזוהר).
- 17 בסוד שמאלו תחת לראשי וגו' (אור יקר).
- 18 שפע חכמה (אור יקר).
- 19 פי' יורד שפע אבא ליסוד ז"א, לפי שעטרת יסוד דאבא בתוך יסוד ז"א כנודע (מ"מ).
- 20 מחכמה נקראת עדן (אור יקר).
- 21 בינה (אור יקר).
- 22 קו האמצעי (אור יקר).
- 23 כל ו"ק (אור יקר).
- 24 קשר ו"ק להאיר במלכות (אור יקר).
- 25 אחר שהיא מאירה ומקושטת (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ליהו"ה¹ ולא לאחרא² ועל דא בבקר יאכל עד (בראשית מט כז) ולא לאחרא עד יאכל עד <ויתעדן> ויתקשר בקשוריה כקדמיתא אימתי בבקר דבעי לאתברכא שמא קדישא³ <בקדמיתא> (כקדמיתא) ולבתר יתברכון אחרנין ועל דא אסיר ליה לבר נש לברכא לחבריה בצפרא עד דיברך לקב"ה דאיהו בעי לאתברכא ברישא והיינו בבקר יאכל עד⁴ > ולבתר יתברכון אחרנין < ולערב יחלק שלל דהא קרבנא⁵ דהוה ברמשא כלא אתקרב לקב"ה ואתערותא סלקא תמן ובגין דהא הוא אתברך הוה מקשר קשרין לכל שאר חילין עלאיין⁶ ומפליג לון ברכאן לכל חד וחד כדקא חזי⁷ ויאות ליה ומתבסמן עלמין ואתברכאן עלאיין ותתאיין⁸</p>	<p>ויתקשר בקשרו בתחילה. מתי, בבוקר. שצריך להתברך השם הקדוש בתחלה, ואחר כך יתברכו האחרים. ועל כך אסור לו לאדם לברך את חבירו בבוקר עד שיברך את הקדוש ברוך הוא, שהוא צריך להתברך בראשונה, והיינו "בבוקר יאכל עד", ואחר יתברכו האחרים. "ולערב יחלק שלל", שהרי הקרבן שהיו בבוקר, הכל נקרב לקדוש ברוך הוא, וההתעוררות עולה לשם. ומשום שהוא התברך, היה קושר קשרים לכל שאר החיילות העליונים, ומחלק להם ברכות לכל אחד ואחד כראוי, ונאה לו. והעולמות מתבשמים, ומתברכים עליונים ותחתונים.</p>
<p>והיינו רזא דכתיב (שיר ה א) אכלתי יערי עם דבשי וגו' בקדמיתא לבתר פליג לכלהו ואמר (שם) אכלו רעים שתו ושכרו דודים אריק ברכאן לכלהו ומפליג לון לכל חד וחד כדקא חזי ליה ועל דא ולערב יחלק שלל דהא שמא קדישא יתברך בקדמיתא והשתא פליג ברכאן לכלהו עלמין דלא תימא דקרבנא מתקריב לון ולא לשום חילא אחרא אלא כלא מתקרב לקב"ה והוא אריק ברכאן ומפליג ברכאן לכלהו עלמין ובגין כך קרבן ליהו"ה ולא לאחרא אמר רבי שמעון ברי שפיר קא אמרת תו אתערותא אחרא דקרבנא</p>	<p>והיינו סוד הכתוב "אכלתי יערי עם דבשי" וגו', בתחילה. אחר כך חילק לכולם, ואמר, "אכלו רעים שתו ושכרו דודים". מוריק ברכות לכולם, ומחלק להם לכל אחד ואחד כראוי לו, ולכן "ולערב יחלק שלל", שהרי השם הקדוש יתברך בתחילה, וכעת מחלק ברכות לכל העולמות. שלא תאמר שהקרבן נקרב להם ולא לשום כח אחר, אלא הכל נקרב לקדוש ברוך הוא, והוא מוריק ברכות ומחלק ברכות לכל העולמות, ולכן קרבן לה' ולא לאחר. אמר רבי שמעון, בני, יפה אמרת. עוד,</p>

¹ ת"ת עם המלכות (אור יקר).

² וא"ת לפי דבריו אלה קשה דהא בפ' פקודי אמר ר' שמעון שעיקר היחוד לקשר ההיכלות בתפלת שחרית, ועולה בהם עד תפלה מעומד, ואח"כ יורד עמהם, שהם מתברכין ומאירין מהמאור העליון, ולזה סוד ההיכלות אכדט"ם כוז"ו השפת"א וכו' כמבאור שם, וא"כ היאך אמר הכא שאינם מתברכין, אלא בערב דווקא ומודי ליה ר' שמעון (אור יקר).

³ היינו שם המתפשט עד היכל לבנת הספיר, והמתברכין לערב הם אותם שהם חוץ להיכלות ניחא אמנם אינו נראה, דהא יאכל עד קאמר כדפי' ולפרש שנכלל במלת עד עד פתח היכל לבנת הספיר כדפי' לעיל במלת וע"ד בפ' תרומה ניחא, אמנם לקמן מפר' אכלו רעים שתו ושכרו דודים דאינון לערב יחלק שלל ורעים ודודים קשה לומר שהם אותם שהם מהיכל לבנת הספיר ולמטה, דלא שייך רעים ודודים בהו וסוגיא דשמעתא לא משמע אלא בבוקר יאכל עד שמא קדישא דהיינו האצילות, ולערב יחלק שלל רעים שהם אברי הכסא ודודים שהם אברי היצירה וההיכלות, לכך נראה לומר דמאי דקאמר התם דמתברכי ההיכלות לאו דווקא היכלות עצמן אלא האור הפנימי המתלבש באצילות בהיכלות דהיינו סוד תרומ"ת השמות ואלו הם שמא קדישא ממש, אמנם עצמות פרקי ההיכלות בעצמן אינם מתברכין אלא לערב כדפי' (אור יקר). ז"א (מ"מ).

⁴ פי' ז"א שנקרא עד כמש"ל בפ' עד תאות גבעות עולם (מ"מ).

⁵ הנה דקדק שלא אמר בערב יאכלו רעים ודודים כדקאמר יאכל עד משום דאי קאמר הכי הוה משמע שהם מעצמן אוכלים והקורבן מתקרב אליהם וזה אינו, שהרי כל הקרבות שוים ומתקרבין לקב"ה כאומרם תשמרו להקריב לי במועדו, וז"ש דהא קרבנא דהוה ברמשא כולא אתקרב, אפילו חלק ממנו לא היו מכוונין בו לשום כח כלל אלא הייחוד היה למעלה ואתערותא סלקא תמן עם היות שהוא לערב יחלק שלל (אור יקר).

⁶ יחוד הספירות העליונות ושמות עליונים כדי שיהיה אותו השפע מתפשט אל התחתונים (אור יקר).

⁷ נברא ונוצר ונעשה, או כל בחי' לפי יניקתה אם מן הדין אם מן הרחמים אם מן החסד (אור יקר).

⁸ ממציאות דינם (אור יקר).

זהר ויהי

<p>כלא בגין לאמשכא ברכאן ולאנתערא ברכאן דיתברכון בלהו עלמין בקדמיתא קרבן ליהויה ולא לאחרא השתא תקריבו את קרבנכם דיתקשרון בלהו עלמין כחדא ויתחברן ויתברכון עלאי ותתאי</p>	<p>התעוררות אחרת של הקרבן, הכל כדי למשך ברכות ולעורר ברכות, שיתברכו כל העולמות. בתחלה קרבן לה' ולא לאחר, עכשיו תקריבו את קרבנכם, שיתקשרו כל העולמות כאחד, ויתחברו ויתברכו עליונים ותחתונים.</p>
<p>פתח רבי אבא ואמר קרא אבתריה כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגו' (בראשית מט כח) כל אלה שבטי ישראל <אלה> שבטי ישראל מבעי ליה מאי כל אלה¹ אלא לאחברא <נ"א למחתם> לון באתר דכל ברכאן מריקין תמן שנים עשר שנים עשר ודאי קשרין דתקוני מטרוניתא <ואיהי אתחברת> (ואתחברת) בהדיהו הדא הוא דכתיב (שם) שנים עשר וזאת² אשר דבר להם אביהם ויברך אותם דהא באתר דא³ דבור שריא⁴ תו אשר דבר הכא קשרא חד לאתחברא מתתא לעילא⁵ ומעילא לתתא <מתתא> באלין תריסר שבטין וזאת אתחברא בהדיהו אשר דבר הא חבורא דכר ונוקבא קשורא לתרין סטרין מתתא ומלעילא לסוף קשר לון באתר דלעילא דכר ונוקבא כחדא⁶ הדא הוא דכתיב (שם) איש אשר כברכתו וגו' מאי כברכתו אלא כברכתו בת זוגו איש אשר כברכתו תרוייהו כחדא</p>	<p>פתח רבי אבא ואמר פסוק אחריו, "כל אלה שבטי ישראל שנים עשר" וגו'. "כל אלה שבטי ישראל", היה צריך [לכתב] אלה שבטי ישראל, מה זה כל אלה. אלא לחבר (לחתום) אותם למקום שכל הברכות מוריקים לשם שנים עשר. שנים עשר ודאי, קשרים של תקוני המלכה, והיא מתחברת עמם. זהו שכתוב "שנים עשר". "וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם", שהרי במקום זה הדיבור שורה. עוד, "אשר דבר", כאן קשר אחד להתחבר מלמטה למעלה, ומלמעלה למטה. מלמטה בשנים עשר השבטים הללו, וזאת התחברה עמם. "אשר דבר", הרי חבור זכר ונקבה קשור לשני צדדים, מלמטה ומלמעלה. לסוף קשר אותם במקום שלמעלה, זכר ונקבה כאחד, זהו שכתוב "איש אשר כברכתו" וגו'. מה זה "כברכתו", אלא כברכת בת זוגו. "איש אשר כברכתו", שניהם כאחד.</p>
<p>פתח ואמר (תהלים קלד ג) יברכך יהויה מציון וראה בטוב ירושלם וגו' יברכך יהויה מציון דמניה נפקין ברכאן לאשקאה לגינתא⁷ והוא כליל כל ברכאן ויהיב לה ולבתר וראה בטוב ירושלם <לאחזאה> (לאשלמא) דכל ברכאן אתיין מדכר ונוקבא כנוונא דא (במדבר ז כד) יברכך יהויה וישמרך יברכך יהויה מדכורא וישמרך מנוקבא יברכך יהויה מזכור וישמרך</p>	<p>פתח ואמר, "יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים" וגו'. "יברכך ה' מציון", שממנו יוצאים ברכות להשקות את הגן, והוא כולל כל הברכות ונותן לה, ואחר כך "וראה בטוב ירושלים", להראות שכל הברכות באות מזכר ונקבה. כדוגמא זו "יברכך ה' וישמרך". "יברכך ה'" מזכר, "וישמרך" מנקבה. "יברכך ה'" מזכור, "וישמרך" משמור, והכל דבר אחד, משום שמשניהם יוצאות ברכות לעולמות. ועל זה, "איש</p>

¹ כ"ל אל"ה בג"י אלקים (ד"א).

² פי' י"ב שבטים הם כנגד י"ב בקר והשכינה מחוברת עמהם והיא רוכבת עליהם דכתיב שנים עשר וזאת (מ"מ). עיין בז"ח מה שפירש בכל הלשון ויש לפרש בסגנון אחר עפ"י דרך רבינו האר"י זצ"ל ודו"ק היטב. מאי"ן (נ"א).

³ אשר שהיסוד נקרא אשר (מ"מ).

⁴ מלכות (מ"מ).

⁵ פי' שנים עשרה וזאת הם מתתא לעילא אשר דבר הוא מעילא לתתא שהיסוד משפיע למלכות כדמפרש ואזיל (מ"מ).

⁶ פי' שתחלה קישרם עם השכינה שנקראת זאת דכתיב שנים עשר וזאת, ואח"כ המשיך שפע מאשר שהוא היסוד למלכות וזהו אשר דבר ולבסוף קשיר לון בזו"ן בשניהם דכתיב איש אשר כברכתו, אשר הוא היסוד ברכתו היא מלכות, ר"ל כל איש ואיש מהשבטים קשור עם אשר כברכתו שהם זו"ן (מ"מ).

⁷ מלכות (מ"מ).

זהר ויהי

משמור וכלא חד מלה בגין דמתרוייהו נפקין ברכאן לעלמין ועל דא איש	
רמח/ב	
אשר כברכתו ברך אותם	אשר כברכתו ברך אתם".
רבי יהודה פתח <קרא> ואמר (בראשית מט לג) ויכל יעקב לצוות את בניו וגו' ויכל יעקב לצוות את בניו לצוות לברך מבעי ליה אלא דפקיד לון לגבי שכינתא ¹ לאתקשרא בהדה תו דפקיד לון ² על עסקי מערתא ³ דהיא קריבא לון עדן ⁴ דתמן הוא אדם הראשון קבור תא חזי ההוא אתר אקרי קרית ארבע מאי טעמא בגין דתמן אתקברו ארבע זוגות אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולא הא קושיא הכא דתנינן אבהן אינון רתיכא קדישא ורתיכא לאו פחות מארבע ותנינן קב"ה אחבר למלכא דוד בהדייהו ואתעבידו רתיכא שלימתא דהא הוא דכתיב (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים וגו' דרוד מלכא אתחבר למהוי רתיכא שלימתא בהדייהו	רבי יהודה פתח פסוק ואמר, "ויכל יעקב לצוות את בניו" וגו'. "ויכל יעקב לצוות את בניו", לצוות, היה צריך [לכתוב] לברך. אלא שצוה אותם אל השכינה להתקשר אליה. עוד, שצוה אותם על עסקי המערה, שהיא קרובה לגן עדן, ששם קבור אדם הראשון. בא וראה, אותו מקום נקרא קרית ארבע. למה, משום ששם נקברו ארבעה זוגות, אדם וחיה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולא. והרי יש כאן קושיא, ששנינו האבות הם מרכבה קדושה, ומרכבה לא פחות מארבעה, ושנינו שהקדוש ברוך הוא חבר את דוד המלך עמהם ונעשו מרכבה שלימה, זהו שכתוב "אבן מאסו הבונים" וגו', שדוד המלך התחבר להיות מרכבה שלימה עמהם.
אי הכי דוד בעיא לאתקברא ¹³² בגו אבהן ויהוי קרית ארבע בהדיה ⁵ מאי טעמא לא אתקבר בהדייהו אלא דוד מלכא אתר מתתקן הוה ליה כדקא יאות ⁶ ומאן הוא ציון ⁷ לאתחברא ליה כחדא ואדם דאתקבר בגו אבהן הא אינון אתקברו בהדיה ⁸ בגין דאיהו מלך קדמאה הוה	אם כך, דוד צריך (להתקשר) להקבר בתוך האבות, ויהיה קרית ארבע עמו, אז למה לא נקבר עמהם. אלא דוד המלך היה לו מקום מתוקן כראוי, ומיהו, ציון, לחבר אותו כאחד. ואדם שנקבר בתוך האבות, הרי הם נקברו עמו, משום שהוא היה מלך ראשון, ועברה ממנו המלכות ונתנה לדוד

¹ הפקידים ומסור מידו אל השכינה אשר עליו בסוד כוונת הברכה כדי להגין עליהם בגלותם שתהיה תמיד נקשרת בהם, והיינו וזאת אשר דבר להם אביהם קשרם במדה זאת (אור יקר). אפשר שרמוז שכינה בתיבת את כי מ' היא את בסוד אתים וגמים רבויים כמ"ש האר"י זצ"ל ופירוש לצוות מלשון צווי וגם לשון צותא וז"ש דפקיד וכו' לאתקשרא (מא"ן) (נ"א).

² כפשטיה דקרא כדכתיב קברו אותי וכו' (אור יקר).

³ ירצה על העליה ממצרים צוה ליוסף אמנם על עסקי מערתא דהיינו ממש להתעסק בקבורתו צוה לבניו שיוסף מלך ואינו כבודו דהא קריב. טעם אל המערה כפשטו, ואפשר שרמז שהפקידים ג"כ על עסקי מערה הם צרכי השכינה, דהיינו העבודה הידועה שהנעשה לצורכה היא העבודה המגעת עד הכתר (אור יקר).

⁴ דהיינו גן מההוא עדן עילאה, והכרח דתמן במלכות הוא אדם קדמאה חכמה קבור ונעלם א"כ הכתר קשור בה שהיא סוד האמונה המגעת עד האין העליון (אור יקר).

⁵ ירצה ותהיה נקראת המערה קריית ארבע בהדיה ולא באדם הראשון שאין האדם הראשון ממספר הארבעה למרכבה, ולפחות יקשה מ"ט לא אתקבר בהדייהו הוא בעצמו עם היות שהיה שם אדם הראשון ותירץ לענין דוד בעצמו לא היה צריך לאותם הבחינות לענין המלכות היחוד, מפני שמדתו המלכות, ועיקר מקומה בציון יסוד נקודת היחוד כדפי', זהו לענין דוד בעצמו, שזה נוח לו שהסתכלות הנקבה אינו אל סוד היחוד, וכלו התלוי באבר ההוא הגורם החבוק, דהיינו להיותה בין תרין דרועין (אור יקר).

⁶ ולענין אדם עם האבות, שנראה שאין להם יחס, אינו אלא ממש נרמז דוד עם האבות הוא רמז כדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁷ פי' יסוד דז"א (מ"מ). לקמן רנט ע"א וח"ג רצב ע"א (לש"ו).

⁸ בעוד שלא היה דוד משלים המקום הם בקשו להשתלם בסוד המרכבה העליונה ואתקברו בהדיה שלא היה חסר כח אברהם לחפור לעצמו מערה אחת אלא בחרו קבורתם עמו כדי שיהיה רמזם בסוד המרכבה ואדם משלים מקום דוד (אור יקר).

זהר ויהי

<p>ואתעבר מניה מלכו ואתיהב לדוד מלכא ומיזמוי דאדם אתקיים דוד מלכא דאדם אלף שנין אתגזר עלוי ואתעברו מניה שבועין שנין יזמוי דדוד מלכא והוא יהיב לון ואבהן היך יקומון עד דייתי דוד מלכא¹ אלא זכה לאתריה² כדקא חזי ליה בגיני כך לא אתקבר לגבי אבהן תו אבהן באתר דדכורא שריין ודוד באתר דנוקבא ואבהן נוקבן אתקברו בהדיהו [ודוד] אתקבר ואתחבר באתר דדכורא מלה כדקא חזי ליה</p>	<p>המלך, ומימיו של אדם התקיים דוד המלך, שעל אדם נגזרו אלף שנים, והעבירו ממנו שבעים שנים, ימיו של דוד המלך, והוא נתן אותם. והאבות איך יקומו עד שיבא דוד המלך, אלא זכה למקומו כראוי לו, לכן לא נקבר עם האבות. עוד, האבות שרויים במקום של זכר, ודוד במקום של נקבה, והאבות נקברו עמם הנקבות, ודוד נקבר והתחבר במקום של זכר, דבר כראוי לו.</p>
<p>ויאסוף רגליו אל המטה (בראשית מט לג) בגין דהא איהו באתר דחיינ יתיב כד בעא לאסתלקא מעלמא נחית רגליו לגבי מטה ואתכניש ואסתלק מעלמא דהא הוא דכתיב (שם) ויגוע ויאסף אל עמיו פתח ואמר (תהלים פד ג) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות יהוה מלה דא הא אוקמוה חברייא אבל תא חזי אית מדורין תתאינ³ ואית מדורין עלאינ⁴ בעלאינ לאו מדורין¹³³ שריין תמין⁵ ומאן אינון אינון בתי גואי⁶ ובתי בראי⁷ אינון אקרונ חצרות יהוה בגין דאינון קיימי ברחימו ותיאובתא לגבי נוקבא תא חזי כד נשמתא סלקא אתער כלא לגבי נוקבא דהא איהי אתאחדת בתיאובתא שלימתא⁸ ואתקשרת ביה</p>	<p>"ויאסוף רגליו אל המטה", משום שהרי הוא יושב במקום של חיים. כשרצה להסתלק מהעולם, הוריד רגליו אל המטה, והתכנס והסתלק מן העולם. זהו שכתוב "ויגוע ויאסף אל עמיו". פתח ואמר, "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'". דבר זה הרי בארוהו החברים. אבל בא וראה, יש מדורים תחתונים ויש מדורים עליונים. בעליונים לא (מדורים) שורים שם, ומי הם, אותם בתים פנימיים ובתים חיצוניים הם נקראים חצרות ה', משום שהם עומדים שם באהבה ותשוקה אל הנקבה. בא וראה, כשנשמה עולה, הכל מתעורר לנקבה, שהרי היא אחוזה בתשוקה שלימה ונקשרת בו.</p>
<p>יעקב לא מית בנין דלא¹³⁴ אתמר ביה מותא אלא ויגוע ויאסף אל עמיו⁹ חמי מה כתיב ויאסף רגליו אל המטה דאתכניש שמשא לגבי סיהרא¹⁰ שמשא לא מית אלא אתכניש מעלמא ואזיל לגבי סיהרא תא חזי בשעתא דאתכניש יעקב אתנהיר סיהרא ותיאובתא דשמשא עלאה אתער לגבה¹¹</p>	<p>יעקב לא מת, לכן לא נאמר בו מות, אלא "ויגוע ויאסף אל עמיו". ראה מה כתוב, "ויאסוף רגליו אל המטה", שנכנס השמש אל הלבנה. השמש לא מת, אלא נכנס מן העולם והולך ללבנה. בא וראה, בשעה שהתכנס יעקב, האירה הלבנה,</p>

¹ פי' מביא ראייה שאדה"ר הוא בחי' המלכות דאל"כ אבות העולם היך יקומון, מי השלים המרכבה קודם שנולד דוד ע"ה כי הרי הם בחי' חג"ת ג' רגלי המרכבה ורגל ד' היכן הוא אלא ודאי אדה"ר הוא השלים המרכבה שהוא בחי' המלכות (מ"מ).

² פי' דוד שהוא בחי' המלכות נקבר בציון שהיא בחי' יסוד דז"א שהוא אתריה (מ"מ).

³ פי' בי"ע (מ"מ).

⁴ אצילות (מ"מ).

⁵ פי' בעילאין שהיא אצילות אין הנפש שורה שם אלא בבי"ע שנקראים חצרות ה' לפי שהם נוקבין והנפש היא נוק' לגבי הרוח (מ"מ).

⁶ אצילות (מ"מ).

⁷ בי"ע (מ"מ). עי' לעיל סא ע"ב ושער מ"ד ומ"ן יד.

⁸ פי' שהנשמה עולה בסוד מ"ן למלכות ושם נקשרת (מ"מ).

⁹ וכמ"ש מהר"ם אלשיך זצ"ל דחיות רב שנתוסף בו כשנקרא ישראל מת ונסתלק לכך נאמרה מיתה בשם ישראל אבל חיות מעט שהיה לו כשנקרא יעקב לא נסתלק ונשאר דבוק בגופו לעולם ולכך לא נאמרה מיתה בשם יעקב אלא ויגוע. הרשב"ב. ועיין שם בארוכה (נ"א).

¹⁰ פי' שמשא הוא יעקב שעלה בסוד מ"ן למלכות הנק' סיהרא, כמ"ש לקמן בשעתא דאתכניש יעקב אתנהיר סיהרא לפי שעלתה נשמות בסוד מ"ן למלכות (מ"מ).

¹¹ ר"ל ע"י יעקב שעלה בסוד מ"ן למלכות נתעורר ז"א להוריד מ"ד למלכות (מ"מ).

זהר ויהי

<p>בגין דשמשא כד סליק אתער שמשא אחרא ואתדבק דא בדא ואתנהיר סיהרא אמר רבי שמעון שפיר קא אמרת אבל הא אתמר דעלאה עלמא דדכורא¹ אתקשר בתתאה² דאיהו עלמא דנוקבא ותתאה אתקשר בעלאה וכלא דא כגוונא דא</p>	<p>ותשוקת השמש העליון התעוררה אליו, משום שכאשר השמש עולה, מתעורר שמש אחר, ונדבקים זה בזה והלבנה מאירה. אמר רבי שמעון, יפה אמרת, אבל הרי נתבאר שהעליון, עולם הזכר, נקשר בתחתון, שהוא עולם הנקבה, והתחתון נקשר בעליון, והכל זה כדוגמת זה.</p>
<p>והא אתמר תרין עלמין נינהו כדכתיב (דה"א טז לג) מן העולם³ ועד העולם ואף על גב דתרין נוקבי נינהו חד מתתקן בדכורא⁴ וחד בנוקבא⁵ דא שבע⁶ >נ"א שבת< ודא בת שבע⁷ דא אם ודא אם דא אקרי אם >הבנים ודא אקרי< (שלמה ודא איקר הכי⁸) אם שלמה⁹ כדכתיב (שיר ג יא) צאינה וראינה¹⁰ בנות ציון במלך שלמה וגו' במלך שלמה כדכתיב (מ"א א יא) בת שבע אם שלמה וכתיב (שם ה ל) ותרב חכמת שלמה חכמת דא אם שלמה דא אם שלמה דכתיב (משלי לא א) דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו דברי למואל מלך האי קרא לאו אתיידע מהו סתימא דיליה אלא דברי למואל מלך דברים דאתמר בגין א"ל¹¹</p>	<p>והרי נאמר שני עולמות הם, ככתוב "מן העולם ועד העולם". ואף על גב ששתי נקבות הן, אחד נתקן בזכר ואחד בנקבה. זה שבע (שבת), וזה בת שבע. זו אם וזו אם. זו נקראת אם הבנים, וזו נקראת אם שלמה, ככתוב "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה" וגו'. "במלך שלמה", במלך שכל השלום שלו, זו אם שלמה, ככתוב "בת שבע אם שלמה". וכתוב "ותרב חכמת שלמה", "חכמת שלמה" זו אם שלמה, שכתוב "דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו". "דברי למואל מלך", פסוק זה לא נודע מהו הסתר שלו, אלא דברי למואל מלך, דברים שנאמרו משום אל</p>
<p>רמ"א</p>	
<p>דאיהו מלך ומאן איהו דא (תהלים ז יב) א"ל זועם בכל יום וא"ל שד"י¹² כמה דאתמר למואל [כדכתיב] (דכתיב) <כד"א> (איוב מ ה) למו פי למואל מלך דאיהו בת שבע משא¹³ אשר יסרתו אמו כד אתגלי עלוי בגבעון בחלמא דליליא</p>	<p>שהוא מלך. ומיהו, זה "ואל זעם בכל יום". "ואל שדי", כמו שנתבאר. "למואל", כמו שנאמר "למו פי". "למואל מלך", שהיא בת שבע. "משא אשר יסרתו אמו", כשהתגלה עליו בגבעון בחלום הלילה.</p>

¹ פי' בינה (מ"מ). עי' לעיל לד ע"א (ביאורים ח"א נט ע"ג).
² פי' במלכות (מ"מ).
³ קנג ע"ב (הערת הזוהר).
⁴ פי' בינה נתקנה ע"י ז"א שהוא דכורא (מ"מ).
⁵ פי' מלכות נתקנה ע"י י"ב בקר כמ"ש בדף רמ ע"ב במ"ש תרי תיקוני דנוק' אמר שלמה וכו' (מ"מ).
⁶ פי' בינה שהיא שביעית מתתא לעילא כשנתחיל מהיסוד (מ"מ).
⁷ פי' מלכות שהיא בת הבינה (מ"מ). דוד הוא בסוד במידה זו ולכן "דוד מלך ישראל חי וקיים" (כללים ח"א טז ע"ב).
⁸ פי' מלכות נקרא אם שלמה (מ"מ).
⁹ פי' בינה נקרא אם שלמה שהוא ז"א (מ"מ).
¹⁰ פי' קאי על הבינה שהיא אם ז"א (מ"מ).
¹¹ פי' דברים שנאמרו בשביל המלכות שנקראת מלך ונקראת אל כדמפרש, ור"ל שהמלכות היתה מוכיחתו שילך בדרכי ה' ויעשה מה שמצוה אותו (מ"מ).
¹² מלכות (אור יקר).
¹³ ממש בנבואה יסרתו אמו, המלך השכינה בענין שנקראת אם שלמה ע"י שלמה, והוא הדין לכל דורו שכולם נגדרים אחריו, שכל דור שלמה דהיינו הנשמות וכלל הדברים שעולם הזכר ועולם הנקבה אחד, זה נגד זה, ויש יחוד מלמעלה למטה, דהיינו יעקב, דהיינו שלמה העליון, ויש התעוררות מלמטה למעלה דהיינו

זהר ויהי

<p>תא חזי יעקב אתכניש לגבי סיהרא! ועביד בה פירין² לעלמא³ ולית לך דרא בעלמא דלא אית ביה איבא דיעקב⁴ בגין דהא איהו אתער אתערותא לעילא⁵ בגין דכתיב (בראשית מט לג) ויאסוף רגליו אל המטה דאיהו מטתיה דיעקב ודאי זכאה חולקיה דיעקב דהא אשתלים לעילא ותתא דכתיב (ירמיה ל י) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה¹³⁵ כי אתך אני⁶ כי אתי אתה לא אתמר אלא כי אתך אני והא אתמר</p>	<p>בא וראה, יעקב נכנס ללבנה ועשה בה פירות לעולם, ואין לך דור בעולם שאין בו פרי של יעקב, משום שהרי הוא עורך התעוררות למעלה, משום שכתוב "ויאסוף רגליו אל המטה", שהיא מטתו של יעקב ודאי. אשרי חלקו של יעקב, שהרי השתלם למעלה ולמטה, שכתוב "ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' וגו' כי אתך אני". לא נאמר כי אתי אתה, אלא "כי אתך אני", והרי נתבאר.</p>
<p>רבי יצחק פתח ואמר (בראשית נ י) ויבאו עד גרן האטד וגו' וכתיב (שם יא) וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד וגו' הני קראי אית לאסתכלא בהו מאי איכפת לן דאינון אתו עד גרן האטד ומאי טעמא אתכנת אבלותא דא למצרים דהא אבל ישראל מבעי ליה מאי טעמא למצרים אלא הכי אמרו כל ההוא זמנא דהוה יעקב במצרים אתברך ארעא בניניה ונילוס הוה נפיק ואשקי ארעא ועוד דפסק כפנא בניניה דיעקב ועל דא מצראי עברו אבלותא ואתכני עליהו</p>	<p>רבי יצחק פתח ואמר, "ויבואו עד גרן האטד" וגו', וכתוב "וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד" וגו'. בפסוקים הללו יש להתבונן בהם, מה אכפת לנו שהם באו עד גרן האטד, ולמה נתכנה אבלות זו למצרים, הרי צריך היה לכתב אַבְל ישראל, למה למצרים. אלא כך אמרו, כל אותו זמן שהיה יעקב במצרים, התברכה הארץ בגללו, ונילוס היה יוצא ומשקה את הארץ. ועוד, שפסק הרעב בגלל יעקב, ועל כך המצרים עשו אבל, ונתכנה עליהם.</p>
<p>פתח ואמר (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהוה ישמיע כל תהלתו האי קרא אוקמוה אבל מהו ימלל ידבר מבעי ליה ואי תימא דארחיה</p>	<p>פתח ואמר, "מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו". פסוק זה בארוהו, אבל מה זה "ימלל", היה צריך לכתב ידבר. ואם תאמר שזו דרך הכתוב, שהרי הפסוקים הם כך,</p>

שלמה התחתון, וכל ישראל ויעקב אינו בהתעוררות מלמטה למעלה אלא בהתעוררות מלמעלה למטה בענין שלמה התחתון פרי שלמה העליון וכן הוא סוד יעקב כדמסיק (אור יקר).

¹ בסוד עולם הזכר אל עולם הנקבה (אור יקר).

² הם הנשמות, היינו שנקשר בת"ת עד שנשמתו ממש הוא בת"ת העושה פירות (אור יקר). פי' נפשות (ד"א).

³ היינו מפני מה שפירש למעלה שסוד הבינה הוא עולם הזכר כך הפירות הוא גוף המזריע אותם, אמנם יסוד הזרע הוא מן הראש דהיינו בינה, דהיינו הנשמות שעיקרם לעלמא דאתי ממנו יצאו ואליו ישובו ומפני שהם שם היולניאות, ימשכו עד שיתוקנו ממציאיות אל מציאות לעלמא דאתי, ועם היות שקודם שבא יעקב נתייסדו הדורות, שהרי הראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור ופרנסיו, עכ"ז יתוספו בדור מאלו הפירות המתחדשין (אור יקר).

⁴ שאלו הפירות הנעשות בחבת יעקב ברחל אהובות מאד למעלה, ונוטען בכל דור ודור והם כמעט המעוררות הזווג יותר שהם בנים המתגעגעין, ולא שיהיה יעקב כל עצם המציאות המזדווג אל השכינה, שהרי הוא נשמה פרי ולא עיקר, אלא מצד שהוא ההתעוררות שם במעשיו (אור יקר). היינו סוד הספיחים כנזכר בפרשה תרומה דף קס"ו והענין שמאותו היחוד שנעשה ע"י יעקב בעת פטירתו אנו אוכלים בכל דרא ודרא וז"ש בגין דהא איהו אתער וכו' (נ"א).

⁵ לא התעוררות הנקבה אלא התעוררות הזכר והטעם שעלה כך, שכל שאר המסתלקין מסתלקין עד השכינה ושם תוקעים ראשם ומעוררין מיין נוקבין, ויעקב אינו כך אלא ויאסוף רגליו אל המטה אפילו הבחי' האחרונות שבו שהם רגלים עלו ונסתלקו אל המטה אל תוך המלכות, מפני שנתעלה ממיין נוקבין אל מיין דכורין והיה זה שגם בהיותו למטה בגוף היה אוחו המדרגה הזאת (אור יקר).

⁶ אלו אמר אני איתך היה מורה שמדת אני עיקר והיה למטה, והשתא דקאמר אתך אני ירצה אתה עיקר אני מדת המלכות היא מתקשרת אתך א"כ כיון שאתה בעולם הזכר אל תירא, שאין שום גזרת דין שולט בך ובזרעך למעלה. ואפשר לומר שאלו אמר אני אתך היה מקדים מדת אני עיקר אבל עתה שאמר אתך אני הקדים יעקב אל מדת אני (אור יקר).

זהר ויהי

<p>דקרא הכי הוא דהא קראי אינון הכי לא דכלהו לאחזאה מלה קא אתיין אוף הכא לאחזאה מלה קא אתיא מי ימלל (גבורות יהו"ה) כדכתיב (דברים כג כו) וקטפת מלילות גבורות יהו"ה בגין דסגיאין אינון דהא כל גזרא דדינא מתמן קא אתיא ועל דא מאן איהו דיסלק ויעבר גזרה דהא מאינון גבוראן דעביד קב"ה תו מי ימלל <וידבר> כללא חד ידבר דהא כמה וכמה גבוראן אינון דלית לון חושבנא כמה מארי דדינין כמה מארי תריסין כמה גרדיני נמוסין ומלולא לא יכיל למללא לון</p>	<p>לא, שכולם באים להראות דבר, כמו כן כאן בא להראות דבר. "מי ימלל" (גבורות ה"), ככתוב "וקטפת מלילות". "גבורות ה", משום שהם רבים, שהרי כל גזירת הדין באה משם, ולכן מי הוא שיסלק ויעביר גזרה אחת מאותן גבורות שעושה הקדוש ברוך הוא. עוד, מי ימלל וידבר הכל אחד. "ידבר", שהרי כמה וכמה גבורות הן שאין להם חשבון, כמה בעלי דינים, כמה בעלי מגנים, כמה שומרי החוקים, והדבור לא יכול לדבר אותם.</p>
<p>ובמה ידיען כללו בהגדה דאית ביה רזא <דחכמתא דהא במלולא ובאמירה> (באמירה) לא יכיל למללא לון למנרע לון אבל בהגדה ידיען כמה דכתיב (תהלים קמה ד) דור לדור ישבת מעשיך וגבורתיך יגידו ברזא <דא ידיען אבל גבורתיך דהיא גבורה תתאה ידברו דכתיב (שם יא) וגבורתיך ידברו (שם קו ב)> (ידיען) ישמיע¹ כל תהלתו דסגיאין אינון (נ"א דרגין) דינין דאשתמודען ומתחברן בתהלה וכמה חילין וכמה משיריין דמתחברן בה כדכתיב (איוב כה ג) היש מספר לגדודיו ועל דא מאן יכיל לאשתמע כל תהלתו</p>	<p>ובמה ידועות, כולם בהגדה, שיש בה סוד החכמה, שהרי בדבור ובאמירה לא יכול לדבר להם ולדעת אותם, אבל בהגדה הן ידועות, ככתוב "דור לדור ישבח מעשיך וגבורתיך יגידו". בסוד זה יודעים, אבל גבורתיך, שהיא גבורה תחתונה, ידברו, שכתוב "וגבורתיך ידברו". "ישמיע כל תהלתו", שרבים הם (הדרגות) הדינים שנודעים ומחברים בתהלה, וכמה חיילות וכמה מחנות שמתחברים בה, ככתוב "היש מספר לגדודיו", ועל זה מי יכול להשמיע כל תהלתו.</p>
<p>תא חזי מצראי כללו חכימין הוו ומסטרס דגבורה קא נפקי כמה חילין וכמה משיריין וכמה דרגין על דרגין עד דמטו לגבי דרגין תתאין ומצראי הוו חרשין וחכימין בהו וידעין סתימין דעלמא ואסתכלו הא דבזמנא דיעקב קיים בעלמא לא אית עמא דשלטא על בנוי וידעו דהא ישתעבדו בהו בישראל זמנין סגיאין כיון דמית יעקב חדו אסתכלו מה יהא בסופא עד דמטו לגורן האטד דאיהו גזרא דדינא <שליטא> אט"ד בני' יד כמה דאת אמר (שמות יד לא) וירא ישראל את היד הגדולה וגו' כיון דמטו לאתר דא חמו גבוראן דנפקי מהאי אטד אמאי אקרי אטד אלא מה אטד נפקי כובין להאי סטרא ולהאי סטרא הכי נמי י"ד נפקי מינה אצבעאן להאי סטרא ולהאי סטרא וכל [אצבעא ואצבעא] (אצבעאן ואצבעאן) סליק בכמה גבוראן בכמה דינין ובכמה נמוסין כדין (בראשית ג י) ויספרו</p>	<p>בא וראה, המצרים כולם היו חכמים, ומצד הגבורה יצאו כמה חיילות וכמה מחנות וכמה דרגות על דרגות, עד שמגיעים לדרגות התחתונות, והמצרים היו מכשפים וחכמים בהם, ויודעים סתומות העולם, והסתכלו, שהרי שבזמן שיעקב קיים בעולם, אין עם שישלוט על בניו, וידעו שהרי ישתעבדו בישראל זמנים רבים. כיון שיעקב מת, שמחו. הסתכלו מה יהיה בסוף, עד שהגיעו לגורן האטד, שהוא גזרת הדין השולט. אט"ד בגימטריא יד, כמו שנאמר "וירא ישראל את היד הגדולה" וגו'. כיון שהגיעו למקום זה, ראו הגבורות שיוצאות מהאטד הזה. ולמה נקרא אטד, אלא מה אטד יוצאים קוצים לצד זה ולצד זה, כך גם י"ד יוצאות ממנה אצבעות לצד זה ולצד זה, וכל אצבע ואצבע עולה בכמה גבורות, ובכמה דינים, בכמה הנהגות, אז "ויספרו שם מספד גדול וכבד מאד על כן קרא שמה אַבְל מצרים". ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאחר.</p>

¹ אט"ד בגימ' י"ד פי' ה' גבורות שהם רמוזים בה' אצבעות היד כנודע (מ"מ).

זהר ויהי

<p>שם מספד גדול וכבוד מאד על כן קרא שמה אבל מצרים ודאי אבל כבוד זה למצרים ולא לאחרא</p>	
<p>רבי שמעון פריש פרשתא¹ יתבו לבי מערתא אמר חמינא דיומא דין ינפול ביתא במתא² ויעדרון תרי בי <רומאי> (ארמאי) מקטרגין אי אנא במתא לא ינפול ביתא אהדרו <לגו> (לבי) מערתא יתבו פתח רבי שמעון ואמר (ישעיה י ל) צהלי קולך בת גלים וגו'</p>	<p>רבי שמעון פרש את הפרשה. ישבו בתוך המערה. אמר, ראיתי שיום זה יפול בית בעיר, ויעדרו שני (בני) רומאים מקטרגים. אם אני בעיר, לא יפול הבית. חזרו לתוך המערה וישבו. פתח רבי שמעון ואמר, "צהלי קולך בת גלים" וגו'.</p>
<p>רמט/ב</p>	
<p>צהלי קולך האי קרא לכנסת ישראל אתמר בנין דאיהי משבחת ליה לקב"ה בקלא משבחה ועל דא צהלי קולך מהכא אוליפנא כל מאן דבעי לשבחה לקב"ה בקלא בעיא ליה קלא נעימותא דיתערב לאהרנין דשמעין ליה ואי לאו לא יקום לארמא קלא</p>	<p>"צהלי קולך", פסוק זה נאמר לכנסת ישראל, משום שהיא משבחת את הקדוש ברוך הוא בקול משבח, ועל כך "צהלי קולך". מכאן למדנו, כל מי שרוצה לשבח את הקדוש ברוך הוא בקול, צריך לו קול נעים שיערב לאחרים ששומעים אותו, ואם לא, לא יקום להרים קול.</p>
<p>תא חזי ליואי דאתיין מסטרא דא דכתיב (במדבר ח כה) ומבן חמשים שנה³ ישוב מצבא העבודה⁴ וגו' מאי טעמא בגין (דרגיה ואי נמיך ולא יתערב) <דקליה> [נמיך ולא יערב] לאודנין כשאר חברוי⁵ כדין מעברין ליה מהאי צבא העבודה¹³⁶ דלעילא דקיימין לנגנא לגבי האי עבודה⁶ וליקרא שמא קדישא כדקא חזי חילין לעילא חילין ומשריין לגבי תתאי לשבחה שמא קדישא ולזמרא לון ובגיני כך ישוב מצבא העבודה ובגין דכנסת ישראל קא משבחה ליה</p>	<p>בא וראה, לויים שבאו מצד זה, שכתוב "ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה" וגו'. למה, משום שקולו (דרגתו, ואם) נמוך, ולא יערב לאזנים כשאר חבריו, אז מעבירים אותו מצבא העבודה הזה (מהחיילים) של מעלה, שעומדים לנגן לעבודה הזו ולכבד את השם הקדוש כראוי. החיילות שלמעלה, חיילות ומחנות כנגד התחתונים, לשבח את השם הקדוש ולזמר להם, ולכן ישוב מצבא העבודה. ומשום שכנסת ישראל משבחת את הקדוש ברוך הוא, אמר הכתוב "צהלי קולך בת גלים", בת האבות.</p>

¹ פי' פסוקי הפרשה דלעיל (מ"מ). ור"ש ניחא ליה שימותו כי באבוד רשעים רנה לכך חזרו למערה ולא עאלו למתא עד אח"כ. הרשב"ב (נ"א).

² וימתו בנפילת בית זה שני מקטרגים ומלשינים רומים (ד"א). ה"ג יתבו לבי מערתא והענין דלעיל דף רמ"ה אמר כשנכנסו במערה אחת ר"ש ור"י ור"י יצחק ואחר שעסקו בתורה כל הנזכר עד הכא נפרש ונבדל ר"ש וחבריא מעט מהמערה וראה ברוה"ק אותה מערה יתבו לביה מערה ז"ח (נ"א).

³ עד כאן כלול בחמשה נגד המלכות, שהיא המשבחת, ונגד הבינה שהיא מקור הגבורות, ואליה עיקר עבודת הלוי כדכתיב ועבד הלוי הוא כדפי' בזהר, ואח"כ ישוב מצבא, שלא ימנה עם המשוררים התחתונים המשתתפים עם העליונים, אלו לנוכח אלו, והיינו דמייתי הלקמיה דתנינן וכו' (אור יקר).

⁴ מלכות שהיא המשוררת תדיר עם מחנותיה דהיינו רות המרוה להקב"ה שירים (אור יקר).

⁵ מכאן ראה למ"ש הרמב"ן בפסוק, ופי' רש"י עבודת משא אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות, והקשה עליו הרמב"ן שאם אחר נ' שנה אינם פסולים הלויים אלא לגבי עבודת משא בכתף. א"כ תינח בני קהת אבל בני גרשון ומררי, דבלאו הכי אין להם טעינת כתף אלא השיר ועגלות, אמאי אמר בהו מבן ל' ועד בן נ', אלא ודאי שמבן נ' פסולים לשיר, וכן אמר כאן ומבן נ' וכו' ואי נמיך ולא יעקב לאודנין וכו' (מ"מ).

⁶ פירוש מלכות (מ"מ), פי' מלכות נקראת עבודה ונקרא שמא קדישא כמ"ש ויעש דוד שם כי תקן המ'. הרשב"ב (שם) גימריטא ספר שהוא מ' כמו שפירש הזוה"ק פסוק על כן יאמר בספר מלחמות ה' מאי"ן (נ"א).

זהר ויהי

<p>לקב"ה¹ אמר קרא (ישעיה י ל) צהלי קולך בת גלים בת אבהן²</p>	
<p>תו בת גלים³ עלמא דאתי אקרי גלים בגין דכלא קיימא ביה⁴ ואתכליל ביה תלי תלים⁵ ונפקא מניה לכלא⁶ תו בת גלים⁷ כדכתיב (שיר ד יב) גל נעול⁸ >וכל אינון גלים< ומבועין כלהו נפקי מעלמא דאתי וכנסת ישראל איהי בת גלים תא חזי האי קרא קשיא בקדמיתא כתיב (ישעיה י ל) צהלי קולך דהא¹³⁷ בגין לזמרא ולארמא קלא ולבתר כתיב (שם) הקשיבי אי הכי אמאי צהלי קולך כיון דכתיב הקשיבי אלא צהלי בגין לשבחה ולזמרא</p>	<p>עוד, "בת גלים", העולם הבא נקרא גלים, משום שהכל עומד בו, ונכלל בו תלי תלים, ויוצא ממנו לכל. עוד, "בת גלים", ככתוב "גל נעול", וכל אותם גלים ומעיינות, כולם יוצאים מהעולם הבא, וכנסת ישראל היא בת גלים. בא וראה, פסוק זה קשה. בתחלה כתוב "צהלי קולך", שהרי כדי לזמר ולהרים קול, ואחר כך כתוב "הקשיבי". אם כך, אז למה "צהלי קולך", כיון שכתוב "הקשיבי", אלא צהלי כדי לשבח ולזמר.</p>
<p>תא חזי אי ישראל שראן לשבחה ולזמרא לקב"ה כדין כתיב הקשיבי מאי טעמא בגין דישראל אינון משבחן ומזמרן בנינה לקב"ה ועל דא כתיב צהלי קולך וכתיב הקשיבי לישה (שם) בגין דאתיא מסטרא דגבורה כמה דאת אמר (משלי ל ל) ליש גבור בבהמה⁹ והאי לישה גבורה¹⁰ לתברא חילין ותוקפין עניה ענתות (שם) בגין דאיהי אספקלריא דלא נהרא (עלה) <עניה> ודאי לית לה נהורא לסיהרא מגרמה אלא מה דיהיב לה שמשא¹¹ ענתות איהו חקל כפר חד</p>	<p>בא וראה, אם ישראל מתחילים לשבח ולזמר לקדוש ברוך הוא, אז כתוב "הקשיבי", למה, בשביל שישראל משבחים ומזמרים בשבילה לקדוש ברוך הוא, ועל זה כתוב "צהלי קולך", וכתוב "הקשיבי". "לישה", משום שבאה מצד הגבורה, כמו שנאמר "ליש גבור בבהמה". ולישה זו גבורה, לשבר כחות וחוזקים. "עניה ענתות", משום שהיא אספקלריה שלא מאירה (עליה), עניה ודאי, אין לה ללבנה אור משל עצמה, אלא רק מה שנותן לה</p>

¹ והשבח למעלה אל סוד שם הוי"ה כדכתיב למען יזמר כבוד וכו' (אור יקר).
² שכל א' וא' נקרא גל, דהיינו ו"ק, נה"י ג', חג"ת ל'. ושלתם גלים עולים תשעה ותשעים, והמלכות העשירית משלמת הכל למאה (אור יקר).
³ מלכות הנקשרת בבניה, והבינה נקראת גלים לג' סבות (אור יקר).
⁴ א', הרי שורש ג' אבות הם בה (אור יקר).
⁵ ב', שאין התפשטותם למטה כמציאותם למעלה, שהרי למעלה ג' אבות הם שעדיין דרישא תקיעה שברים תרועה, והם קווצותיו תלתלים, תלי תלים, מפני הבחינות הכלולות והרבות יותר ויותר ממציותם למטה במקומם, ומטעם זה יצדק עליהם שם גלים על ריבוי הבחינות (אור יקר).
⁶ הג', היינו התפשטות וגילוי המתגלה, והגלויים משם רבים כפי המציאויות, וזה שאמר ונפקא מיניה לכולא (אור יקר).
⁷
⁸ פ' בת שגל שלה שהוא יסוד דידה נעול, וז"ל הרב בסה"כ מ"ש בספד"צ אתא מפתחא דכליל בשית ומכסי פתחא לעילא ותתא, הענין הוא, כי כבר הודעתין, כי הת"ת אינו אלא ו"ק, וזהו פתחא דכליל בשית ונכנסו בגולגולתיה נה"י של הבינה, ויסוד שלה שהוא בית הרחם שלה. אז בהיותה תוך גולגולתו, היא סתומה, וסיום האי מפתחא הוא נה"י שלו, ונכנסים בנקודת ציון, שהיא יסוד של המלכות, ה"ח וה"ג. ואז הם סתומים בשנים עדיין של אימא וברתא, ואין הדינים נמשכים. אמנם כשישראל חוטאים, אז ח"ו מסתלקת הבינה מגולגולתא דז"א, ונמצאת ערותה מגולה, גם הת"ת יסתלק לעילא. ונמצא ערות המלכות מגולה, ואז יורדים הדינים מאימא וברתא בפתחת רחמיהם, עכ"ל האריז"ל. וז"ש כאן בת גלים כדכתיב גל נעול, דהיינו בת שהיא מלכות, גל שלה נעול, ומפרש ובמה הוא נעול, ואמר ומבועי כולהו נפקי מעלמא דאתי, ר"ל כמ"ש הרב שע"י ה"ח וה"ג דאימא שיורדים מיסוד דז"א ליסוד דנוק' בזה הוא נעול (מ"מ).
⁹ פ' מלכות נקראת ליש לפי שיש בה רפ"ח ניצוצין ושם ב"ן כמ"ש הרב ז"ל בכוונת ק"ש שם ע' ש"ם גימ' ליש"ש (מ"מ).
¹⁰ פ' ליש ולישה כמו נער ונערה, כמ"ש לקמן כדכתיב חוק חוקה (מ"מ).
¹¹ עי' שער ו פרק ה' ו', ודבר זה שרשו הוא בכך שבעקודים לא היה אור בכלי המלכות בהתפשטות השניה.

זהר ויהי

<p>ושריין ביה כהני מסכני דאהדרן על פתחין (דליואי) ולית מאן דישגח בהו בגין דאינון בני (כפר) ההוא כפר¹³⁸ קליסין¹ הוו בעיניהו דעמא וביתיהו ריקניין יתיר מכל עמא בר מה דיהבין לון כמסכני <קליסין>¹³⁹ קליסין דעמא בגין כך סיהרא לית לה נהורא מגרמה אלא בשעתא דאתחבר עמה שמשא אתנהיר</p>	<p>השמש. "ענתות" הוא שדה, כפר אחד, ושורים בו כהנים עניים שמחזרים על הפתחים (של הלויים), ואין מי שישגיח בהם, משום שכל אותם בני אותו כפר (קלים) בזויים היו בעיני העם, וביתם יותר ריק מכל העם, פרט למה שנותנים להם, כמו עניים (קלים) בזוי עם. לכן ללבנה אין אור משל עצמה, אלא בשעה שמתחבר עמה השמש היא מאירה.</p>
<p>תא חזי דכתיב (מ"א ב כו) ולאביתר הכהן אמר המלך ענתות לך על שדיך כי איש מות אתה וכי על דומין ליה אדוניהו איש מות אקרי אלא בגין דהוה מאתר מסכנא <דאידיבק ביה> סיהרא דאיהי עניה ענתות ואי תימא (מלכים א ב כו) וכי התענית בכל אשר² התענה אבי בניני כך זכאה דלא קטיל ליה אלא אביתר בגין דהוה <מאתר> מסכנא זכה ביה דוד עד לא סליק למלכו כד הוה מכמאן ליה שאול והוי ארחוי כמסכנא (לבתר) [אביתר] כנוונא דא ולזמנא דשלט שלמה סיהרא קיימא באשלמותא והוה בחרוותא דעתירו דכלא הוה ליה לא זכה ביה אביתר ודאי שדה ענתות רוא דמלה הוה וירמיה דקני ליה כלא הוה בגין לאחסנא רוא עלאה</p>	<p>בא וראה, שכתוב "ולאביתר הכהן אמר המלך ענתות לך על שדיך כי איש מות אתה". וכי על שהזמין את אדוניהו נקרא איש מות. אלא משום שהיה ממקום עני, שנדבקה בו הלבנה, שהיא "עניה ענתות". ואם תאמר, "וכי התענית בכל אשר התענה אבי", לכן זכה שלא הרג אותו, אלא אביתר, משום שהיה ממקום עני, זכה בו דוד טרם שעלה למלכות, כשהיה שאול אורב לו, והיו דרכיו כעני, (אחר כך) כדוגמא זו אביתר. ולזמן ששלט שלמה, עמדה הלבנה בשלמות, והיתה בשמחה של עושר, שהכל היה לו, לא זכה באביתר. ודאי שדה ענתות סוד הדבר היה, וירמיה שקנה אותו, הכל היה בשביל לירש את הסוד העליון.</p>
<p>תא חזי כד שלטא סיהרא שדה תפוחים אקרי כד איהו במסכנו שדה ענתות בגיני כך תושבתתא <דלתתא> עביד ליה עתירו ושלמותא כמה דדוד כל יומיו אשתדל למעבד <שלימו לה ולנגנא> זמרי לזמרא ולשבחא לתתא וכד דוד אסתליק <מעלמא> שביק לה בשלימו ושלמה נטל לה בעותרא בשלימותא דהא סיהרא נפקא ממסכנו ועאלת לעותרא דבהך עותרא שלט על כל מלכי ארעא ועל דא (דה"ב ט כ) אין כסף נחשב בימי שלמה אלא כלא דהב דאתרבי דהב ובהווא זמנא כתיב (איוב כח) ועפרות זהב לו דהא עפר דלעילא הוה מסתכל ביה שמשא ובאסתכלותא דשמשא ותוקפיה עפרא עביד ואסני דהב</p>	<p>בא וראה, כששולטת הלבנה, היא נקראת שדה תפוחים. כשהיא בעני, שדה ענתות. לכן תשבחות שלמטה עושה לה עושר ושלמות. כמו שדוד, כל ימיו עסק לעשות לה שלמות, ולנגן מיני זמר, לזמר ולשבח למטה, וכשדוד הסתלק מהעולם, השאיר אותה בשלמות, ושלמה לקח אותה בעושר, בשלמות, שהרי הלבנה יצאה מהעני ונכנסה לעושר, שבעושר הזה שלט על כל מלכי הארץ. ועל זה "אין כסף נחשב בימי שלמה", אלא הכל זהב, שהתרבה הזהב. ובאותו הזמן כתוב "ועפרות זהב לו", שהרי עפר שלמעלה היה מסתכל בו השמש, ובהסתכלות של השמש ותקפו, העפר נעשה ומתרבה הזהב.</p>
<p>תא חזי מטורי [ד]נהירו דתוקפא דשמשא תמן עפרא</p>	<p>בא וראה, מן ההרים שִכח השמש מאיר שם, עפר</p>

¹ פירוש קלים ושפלים בני אותו הכפר היו בעיני העם. הרש"ב (נ"א).

² פי' מדקאמר ליה וכי התענית וכו' משמע דאיש מות כשפטיה אלא לא המיתו בשביל שהתענה וכו' אבל לפי מאי דאמרין כי איש מות, ר"ל שאביתר מעלמא דנוק' שהיא אילנא דמותא, מאי וכי התענית וכו', ותירץ אלא אביתר וכו', ר"ל אתה אין ראוי אלא להתענות כאשר התענה דוד אבי, ואינך ראוי להיות עמי שבימי לבנה במילואה ואין בחינתי כבחינתך (מ"מ).

זהר ויהי

רנ/א	
<p>דארעא ביני טורי כלהו עבדי דהב ואלמלא חיוון בישין¹ דרביאו תמן בני נשא לא הוו מסכני בנין דתוקפא דשמשא² אסגי דהב³ בנין כך ביומוי דשלמה אין כסף נחשב למאומה דהא תוקפא דשמשא אסתכל בעפרא⁴ ואסגי ליה דהב⁵ ועוד דההוא עפרא סטרא דדינא איהו כד אסתכל ביה שמשא נטל תוקפא ואתרבי דהבא⁶ כיון דאסתכל שלמה בה⁷ שבח ואכריז⁸ ואמר (קהלת ג כ) הכל היה מן העפר⁹ וגו' ועל דא שלמה לא אצטריך לנגנא¹⁰ כדוד אלא שירתא דאיהו רחימי דעותרא דהוא נהירו ורחימו דכל תושבחן דעלמא ביה הוו תושבחתא דמטרוניתא כד יתבא בכרסייא לקבליה דמלכא קאמר</p>	<p>הארץ שבין ההרים כולם עושים זהב. ואלמלא חיות רעות שרבות שם, לא היו אנשים עניים, משום שתוקף השמש מרבה את הזהב. לכן בימי שלמה אין כסף נחשב למאומה, שהרי תוקף השמש מסתכל בעפר ומרבה את הזהב. ועוד, שאותו עפר הוא צד הדין. כשהשמש מסתכל בו, נוטל תוקף ומתרבה זהב. כיון שהסתכל שלמה בה, שיבח והכריז ואמר, "הכל היה מן העפר" וגו'. ועל זה שלמה לא הצטרך לנגן כמו דוד, אלא שירה שהיא אהבה של עושר, שהיא אור ואהבה שכל התשבחות של העולם היו בה, השבח של המלכה כשיושבת בכסא כנגד המלך הוא אמר.</p>
<p>כתיב (מ"א י כז) ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים בנין דכלא הוה דהב ועפרא אתקשר בשמאלא בסטרא דרחימו >כמה דאת אמר< (כדכתיב) (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי ושמשא אתדבק בהדה ולא אתעדי מינה שלמה¹¹ טעה בהאי דהא חמא דאתקריב סיהרא בשמשא וימינא [מחבקא ושמאלא] (מחבק שמאלא) תחות רישא כיון דאתקריבו דא בדא אמר הא אתקריבו כחדא ימינא מה הכא דהא ימינא לאו איהו אלא בנין לקרבא כיון דאתקריבו דא בדא למאי אצטריך מיד (דה"ב ט כ) אין כסף נחשב בימי שלמה</p>	<p>כתוב "ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים", משום שהכל היה זהב, והעפר נקשר בשמאל בצד האהבה, כמו שנאמר "שמאלו תחת לראשי", והשמש נדבק עמה ולא נפרד ממנה. שלמה טעה בזה, שהרי ראה שהלבנה קרבה לשמש, והימין מחבקת, והשמאל תחת הראש. כיון שהתקרבו זה לזו, אמר, הרי התקרבו כאחד, למה הימין כאן, שהרי ימין אינה אלא כדי לקרב, כיון שקרבו זה בזה, למה צריך. מיד, אין כסף נחשב בימי שלמה.</p>

¹ הם החצוננים האוחזים בדין, ולא רבים יזכו לזווגה למעלה להכריח החיות הרעות ליהנות מן הזהב, לכך בני אדם בעוני נכללים בה, בבחי' היותה גומלת חסדים מצד העוני מקבלת צדקה דהיינו כסף ופרוטה לעני (אור יקר).

² הת"ת מאיר בה תוקף מהבינה זהב עליון (אור יקר).

³ אין זה גיא הנזכר לקמן סוף סימן ט עפרות זהב כו' יהבין ליה וסליק. דהכא בתבל זאת הארץ העליונה מסקינן ולולי חיות רעות המונעים לילך לשם לא היו עניים בעולם. הרש"ב (נ"א).

⁴ בחי' עולם העליון (אור יקר).

⁵ משפיע הדין, ועוד דרך אחרת, דההוא עפרא ממש, המלכות מצד עצמה דין, וכד אסתכל ביה שמשא אפילו יהיה ברחמים ממזג דינה בכח השמש הרחמים הנכנס אליה (אור יקר).

⁶ זה זהב תחתון מצד דינה לא זהב עליון הנשפע לה מהבינה (אור יקר).

⁷ הם ב' מיני זהב, ושניהם מכח העפר, והזכר אינו אלא מחתים צורה בו (אור יקר).

⁸ דברי שלמה מזווגים בין השבח והודעה לבני אדם, ולכך שבח אכריז ב' ענינים יחד, להודיע לבני האדם גבורותיו (אור יקר).

⁹ השמש מוצא בו הכנה ומחתים בכח העפר צורת הזהב, דהיינו מתיקות הדינים (אור יקר).

¹⁰ הניגון מתיקות הדינים וכבר הם מתוקים ע"י הקדמונים מפני ששבחיו אינם שבחי המתקת הדינים אלא שבחי היחוד ממש (אור יקר).

¹¹ ר"ל אע"פ שראה אז שהיה היחוד גמור מ"מ היה לו יותר ליחדא שאם לא הוה צריך לדורותיו מ"מ היה מועיל לדורות הבאים בזמן הגלות. א"מ (נ"א).

<p>אמר ליה קב"ה אנת דחית ימינא הייך אנת תצטרך לחסד בני נשא ולא תשכח מיד סטא שמשא מלקבל סיהרא וסיהרא שריא לאתחשכא! והוה שלמה מהדר על פתחין ואמר (קהלת א יב) אני קהלת ולא הוה מאן דיעבד עמיה חסד מאי טעמא בגין דדחה ימינא ולא חשיב ליה הדא הוא דכתיב (דה"ב ט כ) אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה ועל דא כל (מאן) דאסגי תושבחן לגבי קב"ה אסגי שלמא לעילא בגיני כך הקשיבי לישא כתיב (איוב ד יא) ליש אובד מבלי טרף וגו' ליש היינו לישא כדכתיב חק חקה אובד כדכתיב (ישעיה כז יג) ובאו האובדים</p>	<p>אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה דחית את הימין, חייך, אתה תצטרך לחסד בני אדם ולא תמצא. מיד סטה השמש מכנגד הלבנה, והלבנה התחילה להחשיך, והיה שלמה מחזר על הפתחים ואומר, "אני קהלת", ולא היה מי שיעשה עמו חסד. למה, משום שדחה את הימין ולא החשיב אותו, זהו שכתוב "אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה". ולכן כל המרבה תשבחות לקדוש ברוך הוא, מרבה שלום למעלה, לכן "הקשיבי לישא". כתוב "ליש אובד מבלי טרף" וגו'. "ליש" היינו "לישא", ככתוב חק חקה, "אובד" ככתוב "ובאו האובדים".</p>
<p>מבלי טרף בגין דאיהי תבעה [עילה] <עלה> למיהב כדכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה ובני לביא יתפרדו (איוב ד יא) בגין דכלהו חיילין כד איהי יהיבת להון טרף כלהו מתחברין כחד וינקין כחד וכד איהי יתבא מבלי טרף דגרים גלותא ודאי בני לביא יתפרדו מתפרשן כלהו לכמה סטרין וארחין בגין לאשכחא למעבד דינא ועל דא בזמנא דקרנא אתעביד כלא מתתקנן ומתקרבין כחדא כדאמרן השתא דקרנא לא אתעביד ודאי בני לביא יתפרדו ובגיני כך לית לן יום דלא אשתכח ביה דינא דהא לא מתערין עלאין ותתאין בשלימו עלאה כדקאמרן תא חזי השתא צלותא דבר נש אתער שלימו לעילא ותתא (וברכתא דברוך לקב"ה מברכין) [וברכתא דברוך לקב"ה מתברכין] עלאין ותתאין ועל דא בצלותא דישראל מתברכין עלמין מאן דמברך ליה לקב"ה</p>	<p>"מבלי טרף", משום שהיא בקשה (סבה) עליה לתת, ככתוב "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה". "ובני לביא יתפרדו", משום שכל החיילים, כשהיא נותנת להם טרף, כולם מתחברים כאחד ויונקים כאחד. וכשהיא יושבת מבלי טרף, שהגלות גורם, ודאי "בני לביא יתפרדו", כולם נפרדים לכמה צדדים ודרכים כדי למצא לעשות דין. ולכן כשהקרבת נעשה, הכל נתקנים ומתקרבים כאחד, כמו שאמרנו. עכשיו שקרבן לא נעשה, ודאי שבני לביא יתפרדו, ולכן אין לנו יום שלא נמצא בו דין, שהרי לא מתעוררים עליונים ותחתונים בשלמות עליונה כמו שאמרנו. בא וראה, עכשיו תפלת האדם מעוררת שלמות למעלה ולמטה, ובברכה שמברך את הקדוש ברוך הוא מתברכים עליונים ותחתונים, ולכן בתפלה של ישראל מתברכים העולמות. מי שמברך את הקדוש ברוך הוא, יתברך. מי שלא מברך את הקדוש ברוך הוא, לא</p>

¹ השכינה אומרת עד שיפוח היום, ר"ל עד שיתפשט תוקף השמש שנקרא יום, ואז שריא סיהרא לאתחשכא, כי מחמת ריבוי הדינים בהסתכלות השמש בעפר העליון, שהוא דינים, אז מתפשט החום יותר מדאי, כמ"ש רש"י שיפוח, ואז ונסו הצללים שהוא צל החכמה וצל הכסף כי הם נוחים כמו צל אל השמש, וכמ"ש המתרגם שצללים אלו הם ענני כבוד, כי ידוע שמחסד שהוא אהרן הכהן, יוצאים ממנו ז' ענני כבוד שהם ז' חסדים. וכמו שהענן תענוג אל השמש, כמו כן החסד מקרר חום הגבורות, משא"כ כאן בסוף ימי שלמה, שהתחיל להתחשכא מתוקף הדינים, ונסו הצללים, שהם צל החכמה וצל הכסף, שהוא חסד שממנו הצללים, ושניהם הם קו הימין, מפני ששלמה דחה לימין ולכן אמרה השכינה טוב דומה לך דודי לצבי, פי' צבי הוא יסוד כמ"ש צבי לצדיק, וידוע כי שורש הי' חסדים הוא באבא, כי הי' חסדים דאימא נעשו ביסוד אבא הי' גבורות, והיתה השכינה מליצה על ישראל, ובפרט על שלמה המלך ע"ה, ולכן היתה אומרת קודם שיתפשט חום הגבורות דומה לך לצבי, ר"ל תמשיך לחסדים דיסוד אבא אצלך, עד שתהא דומה אצלו בסוד איש לרעהו. ובפרט כאשר תמשיך החסדים אצלך, תהיה דומה לו בסוד, מה שמו ומה שם בנו, כי שם מ"ה הוא בחסדים, ואז יהיה אצלך צל החכמה וצל הכסף, כי צל החכמה הוא סוד ע"ב. הענין כי שם הוא שם ע"ב ובחסד הוא שם אל ומתפשט ביסוד בפום אמה, ונעשה ממנה סוד צ"ל א"ל, כי צב"י גימ' שם ע"ב ושם א"ל עם הכולל. ואומרת עוד או לעופר האילים, שהוא לשון חוזק כמו, ואת אילי הארץ, כי בבריאה נק' עפר הוא תוקף הדין, בסוד ובורא חשך, ושם מתעוררים הדינים מבינה המקנת שם, ונק' הרי בתר, כי בריאה היא טורי דפירודא, וקראה בזהר ויצא עולם הפירוד, ובהזדווג אצילות עם בריאה, יומשך עליה אור החכמה, ויומתקו דיניה, ותהוי ארכא לשלוות ירושלים (מ"מ).

זהר ויהי

<p>יתברך מאן דלא בריך לקב"ה לא יתברך הדא הוא דכתיב (ש"א ב ל) כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו</p>	<p>מתברך. זהו שכתוב "כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו".</p>
<p>רב המנונא סבא כסא דברכתא לא יהיב ליה לבר נש אחרא >לברכא (נ"א דבעי לאתנטלא) אלא איהו אקדים ונטיל ליה (נ"א בימינא ובשמאלא) > (דבעי לאתנטלא ליה בימינא ובשמאלא) בתרי ידוי ומברך¹ והא אמרן דבעי לנטלא ליה בימינא ובשמאלא¹⁴¹ ואף על גב דכלא >אתערו ביה > שפיר הוא אבל כסא דברכה הכי אצטריך >כוס דכתיב > (תהלים קמז יג) כוס ישועות אשא דהא כהאי כוס אתנגידו ברכאן מאינון ישועות דלעילא² והוא נטיל לון וכניש לון לגביה ותמן אתנטיר > (נ"א > לון) חמרא עלאה ואתכניש בההוא כוס ובעינן לברכא ליה בימינא (ובשמאלא) > ולא בשמאלא > וחמרא דאיהו כהאי כוס כניש דיתברכו כחדא ובעינן לברכא פתורא דלא תהא ריקניא > מנהמא > (דנהמא) וחמרא כלא (חד) > כחדא > תא חזי כנסת ישראל כוס של ברכא אקרי וכיון דאיהו כוס של ברכא בעינן >א > בימינא ושמאלא > (נ"א > ובעי) לנטלא ליה וההוא כוס אתייהיב בין ימינא</p>	<p>רב המנונא הזקן לא נתן כוס של ברכא לאדם אחר לברך, (שרצה ליטול) אלא הוא הקדים ונוטל אותו (בימין ובשמאל) בשתי ידיו ומברך. והרי אמרנו שצריך ליטול אותו בימין (ולא בשמאל) ובשמאל, ואף על גב שכולם התעוררו בו, יפה הוא. אבל כוס של ברכא כך צריך כוס, שכתוב "כוס ישועות אשא", שהרי בכוס זו שופעות הברכות מאותן ישועות שלמעלה, והוא נוטל אותם וכונס אותם אליו, ושם נשמר (להם) יין העליון ומתכנס באותו כוס, וצריכים לברך אותו בימין (ובשמאל) ולא בשמאל, והיין שהוא כנוס בכוס הזאת, שיתברכו כאחד, וצריכים לברך את השלחן שלא יהיה ריק מלחם ויין, הכל (אחד) כאחד. בא וראה, כנסת ישראל נקראת כוס של ברכא, וכיון שהיא כוס של ברכא, צריך ימין ושמאל, (וצריך) ליטול אותה, ואותה כוס ניתנת בין ימין</p>
<p>רנ/ב</p>	
<p>ושמאלא ובעי דאתמליא חמרא³ בנין חמרא דאורייתא דאיהו נפיק מעלמא דאת⁴ ותא חזי כוס של ברכא > (נ"א > הכא) כהאי אתגליין מלין עלאין⁵ הכא דאנן במערתא⁶ > אימא > הכא אתגלייא רוא דרתיכא קדישא⁷ כוס של ברכא בעי לקבלא ליה בימינא ושמאלא דא צפון ודרום⁸ וכוס של ברכא⁹ דיהא נטיל ברכא מנייהו</p>	<p>לשמאל, וצריכה להתמלא ביין בשביל יין התורה שיוצא מן העולם הבא. ובא וראה, כוס של ברכא (כאן), בזה התגלו דברים עליונים כאן שאנו במערה, אומר כאן נתגלה סוד המרכבה הקדושה. כוס של ברכא צריך לקבלא בימין ובשמאל, זה צפון ודרום, וכוס של ברכא שיהיה נוטל ברכא מהם. מי זו כוס של ברכא, זו "מטתו שלשלמה", שצריך שתנתן בין צפון ודרום, וצריך להניחה בימין, והגוף שיתקן עמהם,</p>

¹ ור"ל המברך כשיטול הכוס יטלהו בב' ידיו אבל בשעת הברכה מניחו בימין לבד כמ"ש האריז"ל (מ"מ).

² פי' ה"ג דאימא שבאים למלכות (מ"מ).

³ אינו עיקרו לשמאל אלא הוא יין אמצעי, דהיינו חרמא דאורייתא. ועם היות שהוא אורייתא אמצעי, הוא יין מצד היותו בחי' הת"ת מהבינה (אור יקר).

⁴ ימצא עתה בסוד כוס זה ימין ושמאל שתי ידיו, ואמצעי יין, הכוס בעצמו המלכות, היינו כל סוד המרכבה (אור יקר).

⁵ שהרי עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכא כדפי' ברע"מ ובמדרש רות (אור יקר).

⁶ והיו החברים חמשה בסוד תיקון המלכות, ארבע ונקודה אמצעית "דאנן במערתא", שהמערה מדת המלכות, והם ה' תיקונים בתוכה, נתקנה המלכות בקצתם, ונתגלה סודם בהתייחסות קצת מהם (אור יקר).

⁷ ואותם העינינים שיתיחסו אל סוד המרכבה יתבארו מאותם העשרה, ואלו הם, ראשונה כוס של ברכא יתייחס בה שמאל וימין כדפי' לעיל לכך נוטלו בב' ידיו (אור יקר).

⁸ גבורה וחסד (אור יקר).

⁹ היינו שהיא בעצמה מתבחנת בב' בחי' אלו להאחז בצפון ודרום עליונים (אור יקר).

זהר ויהי

<p>מאן כוס של ברכה דא ממתו שלשלמה! דבעינן דאתייהיב בין צפון לדרום² >ובעי לאנחא לה בימינא< ונפא דיתתקן >בהדיהו³ וישגח ביה בההוא כוס לברכא ליה בארבע ברכאן בגין דכתיב (דברים יא יב) תמיד עיני יהו"ה אלהיך בה וגו' אשתכח בכוס של ברכה⁴ רזא דמהימנותא צפון ודרום ומזרח ומערב הא רתיכא קדישא כדקא חזי ליה</p>	<p>וישגיח באותה כוס של ברכה לברך אותה בארבע ברכות, משום שכתוב "תמיד עיני ה' אלהיך בה" וגו'. נמצא בכוס של ברכה סוד האמונה, צפון ודרום ומזרח ומערב, הרי מרכבה קדושה כראוי לו.</p>
<p>ופתורא בנהמא בגין דיתברכא⁵ ההוא לחם דלתתא ויתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקימנא וישתכח >ד<כנסת ישראל מתברכא בארבע סטרי עלמא⁶ לעילא ותתא לעילא >נ"א< בההוא נהמא של ברכה) >וכוס של ברכה< לאתחברא דוד מלכא באבהן ויתברך לתתא דיתברך >נ"א< ופתורא בנהמא בגין דיתברך מכל סטרין מעילא ומתתא לעילא ברזא דכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבהן ויתברך לתתא דיתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקמוה ויתברך >פתורא דבר נש לאשתכחא ביה מזונא תדיר קמו כלהו ונשקו ידוי אמרו בריך רחמנא דאעילנא הכא ושמענא מלין אלין נפקו מן מערתא ואולו כד עאלו כמתא חמו עירטא⁷ דבי¹⁴² נשא⁸ דמיתו דנפל ביתא עליהו יתבו וחמו דקא ספדי לאינן דמיתו עם אינן >רומאי< (ארמאי)</p>	<p>ושלחן בלחם, כדי שיתברך אותו לחם שלמטה ויתברך לחם עוני, ויהיה לחם עונג, והרי בארנו. וימצא שכנסת ישראל מתברכת בארבעת צדדי העולם, למעלה ולמטה, למעלה באותו (לחם של ברכה). וכוס של ברכה, לחבר דוד המלך באבות, ויתברך למטה, שיתברך (והשלחן בלחם משום שיתברך מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה, למעלה בסוד כוס של ברכה, שיתחבר דוד המלך באבות ויתברך למטה, שיתברך לחם עוני ויהיה לחם עונג, והרי בארנו. ויתברך) שלחנו של האדם, שימצא בו מזון תמיד. קמו כולם ונשקו ידיו. אמרו, ברוך הרחמן שנכנסנו לכאן ושמענו דברים אלו. יצאו מן המערה והלכו. כשנכנסו לעיר, ראו קבוצת אנשים שמתו, שנפל עליהם בית. ישבו וראו שסופדים לאותם שמתו עם אותם הרומאים.</p>
<p>פתח רבי שמעון ואמר ויבאו עד גרן האטד (בראשית נ י) מאן גרן האטד אלא הכא אתרמיז שלטנותא דמצראי >דתעדי< (דאתערי)¹⁴³ גרן</p>	<p>פתח רבי שמעון ואמר, "ויבאו עד גרן האטד", מה זה "גרן האטד". אלא כאן רמוז שלטון מצרים שיעבור. "גרן האטד", זה</p>

¹ פי' בחי' עליונה שהיא מטה בין צפון ודרום, ויש לה עוד בחי' למטה מבחי' זו, והיינו בחי' שמציאותה למעלה בין החסד והגבורה להתחבר עמה מלך שהשלום שלו (אור יקר).

² ששם מציאותה (אור יקר).

³ דהיינו מציאות האדם האוחז בו המתמצע בין ב' ידיו נכחיי אל הכוס, ונותן עיניו בו, האדם ת"ת משגיח במלכות כדי להשפיע ברכות, במציאות בחי' המרכבה שהיא במעשה, הם הברכות ד' באמירה שהת"ת אדם משפיע בכוס, והרי רמז מרכבה עליונה בקצת מאותם הדברים שנאמרו בכוס של ברכות (אור יקר).

⁴ אלו ד' כלל האצילות, אמנם היינו מציאותם העליון ויש עוד בחי' למלכות שהיא מציאותה למטה (אור יקר).

⁵ דהיינו בחי' המלכות למטה מנה"י, ששם היא לחם עוני, ולמטה מלחם עוני עוד שלחן, שהיא בחי' המלכות המשפעת לתחתונים מבחי' הצפון כדפי' לעיל (אור יקר).

⁶ בכל הבחי' אשר לה עליונה ותחתונה כדמסיק ואזיל, שהם כלל ג' בחי': הא', כוס של ברכה, שהיא עליונה בג' אבות. הב', לחם שמתברך ומתעדן. הג', שלחן שהיא הבחינה אבוס לתחתונים לאשתכחא וכו' (אור יקר).

⁷ חבורת אנשים (אור יקר).

⁸ שיצאו מן המערה לעיר והיה כדבריו שנפל בית אחד בעיר ונהרגו תחתיו מתים והיו מספידים למתים ההם עם אותן ארמאי ומלת עיטרא פי' אסיפה ור"ל אסיפת מתים שנפל הבית עליהם ומתו כמבואר (ד"א). ור"ש ניחא ליה שימותו הרומיים המלשינים ולכך חזר למערה והגם שמתו עמהם יודאי הרי אמר ר"ש אלמלא הוו יודאי ר"ל יהודים כשרים לא מיתו ועתה מיתתם כפרתם כדמסיים. הרשב"ב (נ"א).

<p>האמד דא ממנא¹ שולטנא דמצראי <דאתעדי> (דאתערי) מקמי שולטנותא דישראל (דהא) [דא] חמו¹⁴⁴ כמה דאת אמר (מ"א כב י) מלובשים בגדים בגרן ועל דא (בראשית נ י - יא) ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו' על כן קרא שמה אבל מצרים עד היום הוה דודאי ממצרים הוה אוף הכא לאו דודאי נינהו אלין¹⁴⁵ בכיין² אף על גב דמיתו ביה יודאי ואלין יודאי אלמלא הוו יודאי לא מיתו וכיון דמיתו קב"ה מכפר חובייהו אמר רבי שמעון תא חזי דיעקב אף על גב דנפקת נשמתיה במצרים לאו ברשותא אחרא נפקת מאי טעמא כמה דאתמר דלא הוה מיומא דאתברי עלמא ערסא שלימתא כהווא ערסא דיעקב בשעתא דהוה סליק מעלמא ונשמתיה¹⁴⁶ מיד אתקשר באתריה והא אוקימנא</p>	<p>ממונה השלטון של מצרים שיעבור מלפני שלטון ישראל, שהרי ראו גרן, כמו שנאמר "מלובשים בגדים בגורן". ועל זה "ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד" וגו'. "על כן קרא שמה אבל מצרים עד היום הזה", שודאי היה ממצרים. אף כאן לא של יהודים הם אלה בוכים, אף על גב שמתו בו יהודים, ואלה יהודים, שאלמלא היו יהודים לא מתו, וכיון שמתו, הקדוש ברוך הוא מכפר על עוונותיהם. אמר רבי שמעון, בא וראה, שיעקב, אף על גב שיצאה נשמתו במצרים, לא יצאה ברשות אחרת. למה, כמו שנתבאר, מיום שנברא העולם לא היתה מטה שלימה כמו מטתו של יעקב. בשעה שהיה עולה מן העולם, ונשמתו מיד נקשרה למקומה, והרי בארנו.</p>
<p>תא חזי כד הוה עאל יעקב במערתא כל ריחין דגנתא¹⁴⁷ דעדן אשתכח במערתא ומערתא סלקא נהורא ושרגא חד דליק וכד עאלו אבהן לגבי דיעקב למצרים לאשתכחא עמיה אסתלק נהורא דשרגא כיון דעאל יעקב במערתא הדרא שרגא לאתריה כדין אשתלים מערתא מכל מה דאצטריך ועד יומי עלמא לא קבילת מערתא בר נש אחרא ולא יקבל¹⁴⁸ ונשמתין דזכאן אעברן מקמייהו בבי מערתא בגין דיתערוזן וחמין זרעא דשבקו בעלמא ויחדו קמי קב"ה אמר רבי אבא חניטא דיעקב מאי איהו אמר ליה זיל שאיל לאסיא</p>	<p>בא וראה, כשהיה יעקב נכנס למערה, נמצאו במערה כל הריחות של גן עדן, והמערה העלתה אור, ונר אחד דולק, וכשנכנסו האבות ליעקב למצרים להמצא עמו, עלה אור הנר. כיון שנכנס יעקב למערה, חזר הנר למקומו, ואז השתלמה המערה מכל מה שצריך. ועד ימי העולם לא קבלה המערה איש אחר ולא תקבל. ונשמות שזוכות, עוברות לפנייהם בבית המערה, כדי שיתעוררו ויראו את הזרע שהשאירו בעולם, וישמחו לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי אבא, חניטה של יעקב מה היא. אמר לו, לך שאל את הרופא.</p>
<p>תא חזי כתיב (בראשית נ ב) ויצו יוסף את עבדיו את הרופאים לחנוט את אביו ויחנטו הרופאים את ישראל סלקא דעתך כשאר בני נשא הוה חניטא דא אי תימא בגין אורחא הוא דעבדו הא כתיב (שם כו) וימת יוסף בן וגו' ויישם בארן במצרים הא לא אזלו עמיה בארחה דהא תמן אתקבר וכתיב (שם) ויחנטו אותו אלא ארחה דמלכין אינון בגין לקיימא גופייהו חנטי לון במשח רבות עלאה על כל משחין מעורב בבוסמין [ושאיב ליה בגופא] (שאבין ליה גופא)</p>	<p>בא וראה, כתוב "ויצו יוסף את עבדיו את הרופאים לחנוט את אביו ויחנטו הרופאים את ישראל". התעלה על דעתך שחניטה זו היתה כמו של שאר בני אדם, אם תאמר שבשביל הדרך הוא שעשו, הרי כתוב "וימת יוסף בן וגו' ויישם בארון במצרים", הרי לא הלכו עמו בדרך, שהרי שם נקבר, וכתוב "ויחנטו אתו". אלא הם דרכי המלכים, כדי להעמיד את גופם חונטים אותם בשמן משחה, עליון על כל השמנים, מעורב בבשמים, ושואבים אותו</p>

¹ ירצה, גורן הוא שולטנותא, כדכתיב מלובשים בגורן האטד. קוצים, היינו שליטת מצרים, שליטת הקוצים, דהיינו החצונים "ויבואו עד גורן" באו עד סוף ממשלתם. והרי כאן לא היה האבל אלא לישראל שמת אביהם, ועל"ז יקרא אבל מצרים, מפני ששם נתגלה ביטול ממשלתם ג"כ, מיתת היהודים שביניהם אינו עיקר, מפני הרומיים הארורים שמתו שנתבטל ממשלתם שהיה ביניהם מצרים לישראל והעד (אור יקר).

² מפני שהרומיים אומתם חשובים, והיהודים אינם חשובים כדמסיק. וכך בגורן האטד לא בכו ישראל, שכבר בכו מה שהיה להם לבכות, וכאן בכו המצריים סימן לעתיד. ואדרבה טובה ליהודים שמתתם כפרתם, וכן ישראל לא בכו על מיתת יעקב במצרים, מפני שלא מת במצרים, שאדרבה נשתלם (אור יקר).

זהר ויהי

<p>יזמא בתר יזמא בההוא משחא טבא ארבעין יומין דכתיב (שם ג) וימלאו לו ארבעים יום כי כן ימלאו ימי החנוטים בתר דאשתלים דא קיימא גופא שלים זמנין סגיאין בנין דכל ההוא ארעא דכנען וארעא דמצרים מכלה גופא ומרקב ליה</p>	<p>בגוף יום אחר יום באותו שמן טוב, ארבעים יום, שכתוב "וימלאו לו ארבעים יום כי כן ימלאו ימי החנוטים". אחר שזה השלים, עומד הגוף שלם זמן רב. משום שכל אותה ארץ כנען וארץ מצרים מכלה ומרקיבה את הגוף</p>
<p>רנא/א</p>	
<p>לזמן זעיר מכל שאר ארעא ובנין לקיימא גופא עבדי דא¹ ועבדי חניטא דא מגו ומברא² מגו דשויין ההוא משחא על טבורא³ והוא עאל בטבורא לנו ואשתאיב במעוי וקאים ליה לגופא מגו⁴ ומברא לזמנין סגיאין⁵</p>	<p>בזמן קצר מכל שאר הארצות, וכדי לקיים את הגוף עושים את זה, ועושים חניטה זו מבפנים ומבחוץ. מתוך ששמים אותו שמן על הטבור, הוא נשאב לפנים מן הטבור, ונשאב למעיו, ומעמיד את הגוף מבפנים ומבחוץ זמן רב.</p>
<p>ויעקב הכי הוה בקיומא דגופא והכי אצטריך דגופא <דאבהן> (דא בהאי) איהו והוה בקיומא בגופא ונפשא כנוונא דא ליוסף דאיהו דונמא דגופא ובקיומא דגופא ונפשא הוא בקיומא דגופא דכתיב (בראשית ג כו) ויחנטו אותו בקיומא דנפשא דכתיב (שם) ויישם בארון במצרים ותנינן תרי יודיין⁶ אמאי אלא יוסף נטר ליה ברית לתתא⁷ ונטיר ליה ברית דלעילא⁸ אסתלק מעלמא אתשוי בתרי <ארונ> (אתר) בארון לתתא ובארון לעילא⁹ ארון דלעילא מאן איהו אלא כמה דאת אמר (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ דארון דלעילא ארון הברית אקרי דהא לא ירית ליה אלא מאן דנטר ברית ובנין דיוסף נטר ליה לברית אתשוי בתרי</p>	<p>ויעקב כך היה בקיום הגוף, וכך צריך, שגוף האבות הוא, והיה בקיום בגוף ונפש. כדוגמא זו ליוסף שהוא דוגמת הגוף, והוא בקיום של גוף ונפש הוא בקיום הגוף, שכתוב "ויחנטו אותו", ובקיום הנפש, שכתוב "ויישם בארון במצרים". ושנינו, למה יש שני יודיים, אלא יוסף שמר את הברית למטה, ושמר את הברית שלמעלה. כשהסתלק מהעולם, הושם בשני ארונות (מקום), בארון למטה ובארון למעלה. ארון שלמעלה מהו, אלא, כמו שנאמר "הנה ארון הברית אדון כל הארץ", שארון שלמעלה נקרא ארון הברית, שהרי לא יורש אותו אלא מי ששומר ברית, ומשום שיוסף שמר את הברית, הושם בשני ארונות. "ויישם בארון במצרים", כך זה</p>

¹ גרם הקב"ה לאבות ענין זה מטעם שהם קיימין בנשמתן, שיתקיימו בגופם להיות רמז תחתון ברמז עליון כדמסיק (אור יקר).

² היו חונטין אותו מבחוץ ומבפנים (ד"א).

³ כשיכלה בהיותו בלחותו, ימלא עפר רמה ותולעה. וכשמתקיים על ידי השמן, לא ישלוט בו רמה ותולעה, אלא יתנגב מעט מעט, עד שיהיו העצמות יבשות. וזה סוד בקיום הגוף ליעקב ויוסף שלא ישלוט בהם רמה ותולעה, שהם החצונים בגופם הקדוש הרמוז למעלה כדפי' (אור יקר).

⁴ אלו היתה החניטה כדרך שעושים עתה, שמסירים בני מעים, היה בזיון גדול, ולזה אמר "מגו", היינו על ידי השמן שמניחין בטבור, ומעצמו הוא נשאב פנימה לגוף, לא שקורעין אותו ח"ו (אור יקר).

⁵ ע"י שהיו עושין אותו השמן על הטבור ונכנס בטבור לכל צד, בשביל זה היה קיום לגופו ימים רבים (ד"א).

⁶ לכן כתוב ויישם בארון שהוא משרש ישם, כמ"ש הרד"ק בספר השרשים (ע' שום) משם י"א, ואם כן כפי הדקדוק הגמור אינו פעול כי אם מהקל, על דרך (ט כד) וייקץ נח, וירמוז הכתוב שהוא היה השם עצמו בארון של מעלה. או תפרשהו כמשמעו שהוא פועל יוצא, אבל אם כתוב ויושם לא היינו צריכים לדרוש אחר המשים שאין בכך כלום, כמו (שמות יד ה) ויוגד למלך מצרים, ולא יש שום חסרון בפסוק, אבל כשאומר ויישם בהכרח חסר ונסתר השם אותו, וכן היה שה' שם נשמתו בארון של מעלה. והנה ארון זה ידוע שהוא יסוד המלכות, והכתוב אומר שמת בן מאה ועשר שנים, דהיינו מ"ה וס"ה, ואם תסתכל בריבועם הוא ק"ל קכ"ו ועם הכולל הוא אר"ן, והרי ייחוד גמור וכו' (רמ"ז).

⁷ פי ששמר בריתו (מ"מ).

⁸ פי' יסוד דז"א (מ"מ).

⁹ מלכות (מ"מ).

זהר ויהי

<p>ארוני ויישם בארון במצרים הכי הוא ודאי וקרא אוכה רוא אהרא דאף על גב דנפקת נשמתיה ברשו אהרא אתקשר בשכינתא הדא הוא דכתיב ויישם בארון לעילא ולתתא בגין דהוה צדיק¹ דכל צדיק ירית ארעא קדישא עלאה² כמה דאת אמר (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר</p>	<p>ודאי. והפסוק מוכיח סוד אחר, שאף על גב שיצאה נשמתו ברשות אחרת, נקשר בשכינה. זהו שכתוב "ויישם בארון", למעלה ולמטה, משום שהיה צדיק, שכל צדיק יורש ארץ הקדושה העליונה, כמו שנאמר "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".</p>
ברוך יהוה לעולם אמן ואמן	"ברוך ה' לעולם אמן ואמן".
<p>תם ונשלם ספר בראשית תהלה לבורא עולם (ביום ו' כ אב שי"ח) <ביום א' ד אייר></p>	
<p>ירומון יקומון אמירי אמרי ושירי ישורון לקושר קשרים</p>	סליק ספר בראשית
<p>יגונן יחונן עבדיו ידידיו להשלים מאורים חמשה ספרים</p>	

¹ "עוד דף רטז ע"א ד"ה ויחי יעקב וגו' רבי חייא פתח" נוסף בדפ"ו.

² מכאן עד רטז ע"ב הלשון מגומגם ויגענו עד שידינו מגעת.

³ "ס"א דארעא סניאה" נוסף בדפ"ו.

⁴ הדא הוא דנפיק (דפ"ו).

⁵ אלהא (דפ"ו).

⁶ רוחי (דפ"ו).

⁷ ע"כ אינו מן הזהר (דפ"מ).

⁸ ז"ל בשלימות: כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפריים האחזות בפח כהם יוקשים בני האדם לעת רעה

כשתפול עליהם פתאם:

⁹ דוכתך גבאי (אור יקר).

¹⁰ דגנתא (דפ"ו ומ"מ).

¹¹ "דמלכא" נוסף באור יקר.

¹² ביה (מ"מ).

¹³ נמחק במ"מ.

¹⁴ נמחק במ"מ.

¹⁵ "תרי" נוסף בדפ"ו.

¹⁶ נמחק במ"מ.

¹⁷ טב (דפ"ו).

¹⁸ "ולא" נוסף בדפ"ו ובמ"מ.

¹⁹ צולמין לא משתכחין (נוסף במ"מ).

²⁰ "מניה" נמחק בהגהות הגר"א.

²¹ יעבר (דפ"ו).

²² "נ"א ואי משתכחין גריען יעבר עלוי מרעין וכו') נוסף בדפ"ו.

²³ נ"ל גרסינן בהו והרי (דרך אמת).

²⁴ "בהו ידי (יעדי) דינא גריעא" נמחק במ"מ.

²⁵ נמחק במ"מ.

¹ ר"ל אע"פ שמת בחו"ל זהו לעולם ירשו ארץ החיים. א"מ (נ"א).

² פ"י צדיק העליון הוא יורש חלק המלכות, ועל ידו יורד השפע למלכות, וכן צדיק תחתון הוא במדרגת היסוד ועל ידו גם הוא יורד השפע למלכות דכתיב ועמך כולם צדיקים במדרגת צדיק (מ"מ).

- 26 דלעילא (מ"מ).
- 27 נמחק בהגהות הגר"א.
- 28 "אבל וערבי" נמחק בהגהות הגר"א.
- 29 "איבא ולא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "ולא איכא".
- 30 סוכה (דפ"ו).
- 31 כך גרסת המ"מ.
- 32 כך גרסת המ"מ.
- 33 ואתרמיש (מ"מ).
- 34 לכלא (דפ"ו).
- 35 "ס"א לאתר דא" נוסף בדפ"ו.
- 36 עליה (אור יקר).
- 37 ועאלין (אור יקר).
- 38 חד (אור יקר).
- 39 לאפקא (הגהות הגר"א).
- 40 נמחק בהגהות הגר"א.
- 41 מאן (דפ"ו ואור יקר).
- 42 "ס"א ויאמר אלהי"ם לישראל וגו'" דפ"ו.
- 43 דבאבהן (מ"מ).
- 44 ראו בן (דפ"ו).
- 45 "ס"א דאליהו" נוסף בדפ"ו ומ"מ.
- 46 "ס"א לא ידע" נוסף במ"מ ודפ"ו.
- 47 וההוא (מ"מ).
- 48 עילאה (מ"מ).
- 49 דאקיפו (מ"מ ודפ"ו).
- 50 לבושי (מ"מ).
- 51 בהאי (אור יקר).
- 52 והכי (מ"מ).
- 53 חזי (דפ"ו).
- 54 "אדם" נוסף בדפ"ו.
- 55 "סטרא" נוסף במ"מ.
- 56 ההוא (דפ"ו ומ"מ).
- 57 בדכורא (דפ"ו).
- 58 נמחק במ"מ.
- 59 "דההוא שדה רזא" נמחק במ"מ, ובמקומו איתא "רזא דההוא שדה".
- 60 קב"ה (מ"מ).
- 61 "נ"א ותתאי" נוסף בדפ"ו.
- 62 דיליה (דפ"ו).
- 63 בכל (דפ"ו).
- 64 לכלהו (דפ"ו).
- 65 ואי אתו (אור יקר).
- 66 נמחק במ"מ.
- 67 בי"ת (מ"מ).
- 68 דעמיה (דפ"ו).
- 69 "חד" נוסף בדפ"ו.
- 70 שירתא (דפ"ו).
- 71 "ס"א ישראל" נוסף בדפ"ו.
- 72 "וישראל לתתא" נמחק באור יקר.
- 73 סהדין מסטרא דא ותרין סהדין מסטרא אחרא (אור יקר).
- 74 "ס"א דא" נוסף בדפ"ו.

75	מנה (דפ"ו).
76	"(ס"א ומתערינ)" נוסף בדפ"ו.
77	מוסגר בדפ"ו.
78	מזדווגן (דפ"ו).
79	"דכל סתימין" נוסף באור יקר.
80	עלמא (דפ"ו).
81	"(לעילא)" נוסף בדפ"ו.
82	טורהא (אור יקר).
83	לקבליה (דפ"ו).
84	"(ס"א סדורא)" נוסף בדפ"ו.
85	"(ס"א דצדק)" נוסף בדפ"ו.
86	דההיא (דפ"ו).
87	ייתי (דפ"ו).
88	יהיב (דפ"ו).
89	נפש (אור יקר).
90	"(סיטרא)" נוסף בדפ"ו.
91	פנימאה (אור יקר).
92	דאתלבשת (דפ"ו ואור יקר).
93	דקאמרן (דפ"ו).
94	בתיובתא (דפ"ו).
95	שילו (דפ"ו).
96	י' (דפ"ו).
97	עכו"ם (דפ"ו).
98	נמחק במ"מ.
99	"(רבא)" נוסף בדפ"ו.
100	דעביד (אור יקר).
101	אתקריאת (דפ"ו).
102	דהאי (דפ"ו).
103	שרותא (אור יקר).
104	מטל (אור יקר).
105	לאסתלקא (דפ"ו).
106	דרכיה (דפ"ו).
107	"דאומאה דיחוי" נמחק באור יקר, ובמקומו איתא "אחרא דאומאה דאתחזי".
108	דמלכא (אור יקר).
109	"(דרביה)" נוסף בדפ"ו ומ"מ.
110	מה הוא (דפ"ו).
111	למחזי (אור יקר).
112	אתעביר (ס"א אתעביד) (דפ"ו).
113	"(אתעביר)" נוסף בדפ"ו.
114	נחש (מ"מ).
115	דדינא (דפ"ו).
116	נמחק במ"מ.
117	"(ס"א רבי אחא)" נוסף בדפ"ו, מ"מ.
118	נמחק במ"מ.
119	"אמר ליה" נמחק במ"מ, ובמקומו איתא "אלא".
120	"כך" נוסף בדפ"ו.
121	דא (דפ"ו).
122	מאן (דפ"ו).
123	בנינא שלימא (דפ"ו).

- 124 "ס"א כגוונא דא ויבנהו שבע שנים" נוסף בדפ"ו, וכן הוא במ"מ.
 125 "ס"א וביה אתבני עלמא לתתא" נוסף בדפ"ו וכן הוא במ"מ.
 126 מאן (מ"מ).
 127 "ס"א האי עד" נוסף בדפ"ו ומ"מ.
 128 "כדקא חזי" נמחק במ"מ.
 129 נמחק במ"מ.
 130 וימינא (מ"מ).
 131 וניחין (דפ"ו).
 132 "נ"א לאתקשרא" נוסף בדפ"ו.
 133 נמחק במ"מ.
 134 כך לא (דפ"ו ומ"מ).
 135 "וגו" נוסף בדפ"ו.
 136 "מחילין" נוסף בדפ"ו.
 137 דהוא (דפ"ו).
 138 "ס"א קלישין" נוסף בדפ"ו.
 139 קלישין (דפ"ו).
 140 בעלמא (אור יקר).
 141 "ס"א ולא בשמאלא" נוסף בדפ"ו.
 142 עיטרא דבי (דפ"ו).
 143 דאתעדי (דפ"ו).
 144 "גורן" נוסף בדפ"ו.
 145 דלא (אור יקר).
 146 נשמתיה (דפ"ו).
 147 דנשמתין (אור יקר).
 148 תקבל (דפ"ו).